

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

NOUN-MODIFYING CLAUSE CONSTRUCTIONS IN THAI

Miss Kamolchanok Hongthong

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2018

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย
โดย	น.ส.กมลชนก หงษ์ทอง
สาขาวิชา	ภาษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ศาสตราจารย์ ดร.กึ่งกาญจนา เทพกาญจนา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.กึ่งกาญจนา เทพกาญจนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ อรุณมานะกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร.กึ่งกาญจนา เทพกาญจนา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภรณ์ รัตติธรรมกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาส โปธิแพทย์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.นัทธชนัน นาดประทาน)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.คเชนทร์ ตัญศิริ)

กมลชนก หงษ์ทอง : หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย. (NOUN-MODIFYING CLAUSE CONSTRUCTIONS IN THAI) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ศ. ดร.กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อระบุความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามกับนามวลีที่มีโครงสร้างเดียวกันคือ ‘คำนาม + กริยาวลี’ 2) เพื่อระบุโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย และ 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีบทบาทต่อการกำหนดเงื่อนไขการปรากฏของโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์แต่ละแบบที่ระบุได้ในข้อ 2

ผู้วิจัยได้อาศัยสมมติฐานความคงสภาพของศัพท์เพื่อทดสอบความตรงแน่นภายในของหน่วยที่ประกอบด้วย ‘คำนาม + กริยาวลี’ และคำนวณอัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูป ความแตกต่างที่พบคือค่าประสมมีอัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูปต่ำและมีความเป็นเนื้อเดียวกันสูงจนไม่ยอมให้กระบวนการทางวากยสัมพันธ์ ได้แก่ การแทรก การขยาย การแทนที่ และการเชื่อม เข้าไปมีบทบาทต่อหน่วยย่อยภายในเพียงหน่วยใดหน่วยหนึ่งได้ ในทางกลับกัน หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามมีอัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูปสูงจนกระบวนการทางวากยสัมพันธ์สามารถเข้าไปมีบทบาทต่อหน่วยประกอบของมันได้

ผลการศึกษาพบว่าหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วนที่ขาดไม่ได้คือ ‘ส่วนหลัก’ คือคำนามหรือนามวลี และ ‘ส่วนขยาย’ คืออนุประโยค ในบางการปรากฏอาจพบ ‘ตัวนำอนุประโยค’ ได้แก่ *ที่ ซึ่ง อัน ผู้ว่า ผู้ซึ่ง ที่ซึ่ง และ ที่ว่า* นำหน้าส่วนขยาย หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามมีกระบวนโครงสร้าง 4 แบบที่แตกต่างกัน ดังนี้ 1) คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก 2) คำนามหลัก + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก 3) คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก และ 4) คำนามหลัก + อนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก

ปัจจัยที่มีบทบาทหลักต่อการกำหนดเงื่อนไขการปรากฏของโครงสร้างแต่ละแบบ ได้แก่ การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม หน้าที่ของอนุประโยคขยายที่มีต่อคำนามหลัก และปัจจัยนอกเหนือจากรูปภาษา ส่วนปัจจัยที่มีบทบาทรองลงมาหรือปัจจัยที่กำหนดการปรากฏแบบย่อยของแต่ละโครงสร้าง ได้แก่ ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก บทบาททางความหมายของคำนามหลัก ความซับซ้อนของหน่วยประกอบ ความเป็นวรรณศิลป์ และน้ำเสียงของผู้ส่งสาร ในขณะที่จำนวนขั้นต่ำของผู้ร่วมเหตุการณ์ การมีหรือไม่มีสุญรูป บริบทแวดล้อม และความเป็นทางการ ไม่ใช่มีบทบาทต่อการกำหนดแบบต่างๆ ของโครงสร้าง

สาขาวิชา ภาษาศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2561

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5580501022 : MAJOR LINGUISTICS

KEYWORD: noun modification, adnominal clause, Thai, relative clause, noun complement clause,
compound

Kamolchanok Hongthong : NOUN-MODIFYING CLAUSE CONSTRUCTIONS IN THAI. Advisor: Prof.
Kingkarn Thepkanjana, Ph.D.

The current study aims 1) to differentiate NMCCs and synthetic compounds that share structural similarity of 'noun + verb phrase' 2) to identify syntactic structures of NMCCs in Thai, and 3) to analyses factors that condition the occurrence of each structure.

The study employs Lexical Integrity Hypothesis to test the internal cohesion of each linear sequence of 'noun + verb phrase' and measures their Type/Token Ratio (TTR). It is found that synthetic compounds have low TTR and behave like single-whole units, so they do not allow syntactic operations, namely intervention, modification, coordination and alteration to affect their lexical status. In contrast, NMCCs have slightly higher TTR and can be affected by syntactic operations.

NMCCs in Thai require 2 compulsory constituents, namely 'head' which is a noun or a noun phrase, and 'modifier' which is an adnominal clause. It is also likely to find one of these 'clause antecedents,' namely *thii, seung, an, phuu, waa, phuu seung, thii seung* and *thii waa* preceding the modifying clause. The constructions exhibit 4 different patterns: 1) head noun + clause antecedent + modifying clause with a coreferential unit, 2) head noun + modifying clause with a coreferential unit, 3) head noun + clause antecedent + modifying clause without any coreferential unit and 4) head noun + modifying clause without any coreferential unit.

Factors that primarily condition the occurrence of the 4 aforementioned patterns are the presence or absence of the clause antecedent, the presence or absence of the coreferential unit, the functions of the modifying clause and non-linguistic factors. Factors that secondarily condition the occurrence of variants of patterns are grammatical functions of the coreferential unit, semantic properties and thematic roles of the head noun, complexity of constituents, rhetorical stylistics and tones of the utterance. In contrast, predicate-argument structure, the ellipsis, contexts and formal stylistics have nothing to do with the pattern differentiation.

Field of Study: Linguistics

Student's Signature

Academic Year: 2018

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศ.ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญญา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วย รศ.ดร. วิโรจน์ อรุณมานะกุล ผศ.ดร. อธิภรณ์ รัตติธรรมกุล ผศ.ดร. วิภาส โปธิแพทย์ อ.ดร. นันทชนัน นาถประทาน และอ.ดร. ศเชนทร์ ตัญศิริ ที่กรุณาให้แนวคิดและข้อเสนอแนะอันมีค่ายิ่ง อีกทั้งยังอนุเคราะห์หนังสือและเอกสารประกอบการค้นคว้า ตลอดจนสละเวลาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์วิชาภาษาศาสตร์และคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมไปถึงคณาจารย์สาขา Applied Linguistics ภาควิชา Education ณ University of York ประเทศอังกฤษ ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้านภาษาศาสตร์เชิงทฤษฎี ภาษาศาสตร์ประยุกต์ และภาษาไทย อันเป็นรากฐานที่ดีในการทำวิทยานิพนธ์

อนึ่ง การศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตและการจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ประจำปีการศึกษา 2556 - 2558 ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสไปศึกษาวิจัย ณ Stanford University ประเทศสหรัฐอเมริกา ภายใต้การให้คำปรึกษาของ Prof. Yoshiko Matsumoto

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งต่อความรักและความห่วงใยจากบิดามารดา ครอบครัว และกัลยาณมิตรทุกคนที่คอยมอบกำลังใจ ถามไถ่ความก้าวหน้่า และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการเรียนปริญญาเอก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กมลชนก หงษ์ทอง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....ค	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....ง	ง
กิตติกรรมประกาศ.....จ	จ
สารบัญ.....ฉ	ฉ
สารบัญตาราง.....ฎ	ฎ
สารบัญภาพ.....ฐ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....14	14
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....14	14
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....22	22
1.3 สมมติฐาน.....23	23
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....24	24
1.5 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....24	24
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....26	26
1.7 สัญลักษณ์และคำย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์.....26	26
บทที่ 2 วรรณกรรมปริทัศน์.....29	29
2.1 ภาพรวมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการขยายค่านามด้วยอนุประโยค.....29	29
2.1.1 แนวทางการวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎีต่างๆ.....29	29
2.1.2 ตัวอย่างผลการศึกษาเฉพาะภาษา.....37	37
2.1.2.1 ภาษาอังกฤษ.....37	37
2.1.2.2 ภาษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.....39	39
2.1.2.3 ภาษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.....42	42

2.2 ผลการศึกษาตามแนวทางแบบลักษณะภาษา	44
2.2.1 ตำแหน่งของคำนามหลักและอนุประโยคขยาย	45
2.2.2 ลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลี	49
2.2.3 กลวิธีการสร้างคุณาอนุประโยค	52
2.2.4 การกระจายตัวของแบบลักษณะต่างๆ ในเชิงพื้นที่.....	57
2.3 พัฒนาการการศึกษาการขยายคำนามด้วยอนุประโยคในภาษาไทย.....	59
2.4 ขอบเขตการศึกษาที่ใช้ในวิทยานิพนธ์	73
2.4.1 มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการขยายคำนามด้วยอนุประโยค	77
2.4.2 แนวทางการศึกษาที่ใช้ในวิทยานิพนธ์	85
2.4.2.1 การเก็บข้อมูล	86
2.4.2.2 การคัดเลือกข้อมูล	89
2.4.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	92
2.4.2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	94
ก. ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน-หน้าที่	94
ข. ทฤษฎีวรรณศาสตร์ครอบคลุมความหมาย.....	95
บทที่ 3 ลักษณะพื้นฐานของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย.....	98
3.1 เหตุผลในการเสนอหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย.....	98
3.2 โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย.....	107
3.3 ความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามกับนามวลีที่มีโครงสร้างเดียวกัน คือ <i>คำนาม + กริยาวลี</i>	120
บทที่ 4 หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทมีตัวอ้างอิงร่วม	147
4.1 ตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์หลัก	155
4.1.1 ตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธาน	156
4.1.1.1 ผู้กระทำ (agent).....	157

4.1.1.2 เครื่องมือ (instrument).....	159
4.1.1.3 สิ่งกระตุ้น (stimulus).....	162
4.1.1.4 ผู้ประสบ (experiencer).....	165
4.1.1.5 ผู้รับ (recipient).....	167
4.1.1.6 ผู้ถูกกระทำ (patient)	169
1) ผู้ถูกกระทำ + กริยาแสดงสภาพหรือบอกคุณสมบัติ	169
2) ผู้ถูกกระทำในหน่วยสร้างกรรมวาจก (passive voice construction). 173	
3) ผู้ถูกกระทำในหน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำ (subject-patient construction).....	176
4.1.1.7 เส้นทาง (path).....	179
4.1.2 ตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรง.....	182
4.1.2.1 ผู้ถูกกระทำ (patient)	182
4.1.2.2 ผู้ร่วมแกนกลาง (theme).....	185
4.1.2.3 เครื่องมือ (instrument).....	190
4.1.2.4 สิ่งกระตุ้น (stimulus).....	194
4.1.2.5 แหล่งที่มา (source).....	196
4.1.2.6 เป้าหมาย (goal).....	199
4.1.3 ตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมรอง.....	203
4.2 ตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ.....	205
4.2.1 ตัวอ้างอิงร่วมที่บ่งชี้เวลา.....	208
4.2.2 ตัวอ้างอิงร่วมที่บ่งชี้สถานที่	212
4.2.3 ตัวอ้างอิงร่วมที่บ่งชี้เครื่องมือ.....	216
บทที่ 5 หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทไม่มีตัวอ้างอิงร่วม	221
5.1 ความสัมพันธ์แบบเนื้อความ.....	223

5.1.1	กิจกรรมการสื่อสาร [สาร].....	226
5.1.2	สิ่งที่บรรจุเนื้อความ [ประพจน์].....	231
5.1.3	ผลของกระบวนการทางปริชาน [ความรู้สึกนึกคิด].....	239
5.1.4	เหตุการณ์ [รายละเอียดของเหตุการณ์].....	246
5.1.5	ขอบเขต [คุณลักษณะ].....	250
5.2	ความสัมพันธ์แบบลำดับต่อเนื่อง.....	256
5.2.1	เจตนา [ความมุ่งหวัง].....	262
5.2.2	ศักยภาพ [การกระทำโดยชอบ].....	268
5.2.3	การคาดคะเน [ความเป็นไปได้].....	272
5.3	ความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผลกัน.....	275
5.3.1	สาเหตุ [ผลลัพธ์].....	276
5.3.2	ผลลัพธ์ [สาเหตุ].....	281
5.3.3	สิ่งที่รับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส [เหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่หรือเพิ่งสิ้นสุด].....	286
บทที่ 6	เงื่อนไขการปรากฏของโครงสร้างแต่ละแบบ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย.....	292
6.1	ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์.....	293
6.1.1	จำนวนของผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ภาคแสดงต้องการ.....	293
6.1.2	การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม.....	295
6.1.3	ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม.....	298
6.1.4	การมีหรือไม่มีสุญรูปในอนุประโยค.....	301
6.1.5	การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค.....	304
6.2	ปัจจัยทางอรรถศาสตร์.....	312
6.2.1	คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก.....	312
6.2.2	บทบาททางความหมายของตัวอ้างอิงร่วม.....	317

6.3	ปัจจัยทางปริเฉท	324
6.3.1	ความซับซ้อนของหน่วยประกอบ	324
6.3.2	บริบทแวดล้อม	326
6.4	ปัจจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์.....	328
6.4.1	หน้าที่ของอนุประโยคขยายที่มีต่อค่านามหลัก	329
6.4.2	ความเป็นทางการ	333
6.4.3	ความเป็นวรรณศิลป์	334
6.4.4	น้ำเสียงของผู้ส่งสาร.....	336
6.5	ปัจจัยนอกเหนือจากรูปภาษา.....	338
บทที่ 7	สรุปและอภิปรายผล	343
7.1	สรุปผล	343
7.1.1	ความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามกับนามวลีที่มีโครงสร้างเดียวกัน	344
7.1.2	โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในภาษาไทย	347
7.1.3	ปัจจัยที่กำหนดเงื่อนไขการปรากฏของโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์แต่ละแบบที่ระบุได้	351
7.2	อภิปรายผล	357
7.2.1	บทบาทของกลวิธีคงสรพนามในภาษาไทย	357
7.2.2	ข้อโต้แย้งเรื่องหน้าที่ของ ที่ ซึ่ง.....	364
บรรณานุกรม	372
ประวัติผู้เขียน	383

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลีและกลวิธี.....	56
ตารางที่ 2.2 ขอบเขตและนิยามการศึกษาของวรรณกรรมในอดีต.....	68
ตารางที่ 2.3 จำนวนและหน้าที่ของตัวบ่งชี้อนุประโยค	69
ตารางที่ 2.4 ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนามในภาษาในทวีปยุโรป	78
ตารางที่ 3.1 เกณฑ์จำแนกโครงสร้างของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย.....	115
ตารางที่ 3.2 คู่คำ คำนาม + กริยาวลี ที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม A และค่าการเกิดร่วมกัน	125
ตารางที่ 3.3 ความถี่การปรากฏบนคลังข้อมูลของสมาชิกในกลุ่ม A และกลุ่ม B	129
ตารางที่ 6.1 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม และตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม.....	311
ตารางที่ 6.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักกับการมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมในอนุประโยค	314
ตารางที่ 6.3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักกับตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม.....	315
ตารางที่ 6.4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักกับการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค.....	316
ตารางที่ 6.5 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางความหมายของคำนามหลักกับตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม.....	319
ตารางที่ 6.6 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางความหมายของคำนามหลักกับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก	320
ตารางที่ 6.7 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางความหมายของคำนามหลักกับการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค.....	322
ตารางที่ 6.8 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ของอนุประโยค การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค และการมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม.....	332

ตารางที่ 6.9 ความถี่การปรากฏของตัวนำอนุประโยค ที่ และ ซึ่ง ในงานเขียนประเภทต่างๆ 333

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 การวิเคราะห์หน่วยสร้างเข้าศูนย์.....	32
ภาพที่ 2.2 การวิเคราะห์หน่วยสร้างไร้ศูนย์.....	32
ภาพที่ 2.3 แผนภาพต้นไม้แสดงโครงสร้างลึกของคุณานุประโยค	33
ภาพที่ 2.4 กระบวนปริวรรตด้วยกฎเพิ่มลักษณะ [+WH] และ [+pronoun].....	34
ภาพที่ 2.5 แผนภาพต้นไม้แสดงอนุประโยคเต็มเต็มนาม	34
ภาพที่ 2.6 รูปแบบการวางตำแหน่งส่วนหลักและส่วนขยาย.....	48
ภาพที่ 2.7 ลักษณะร่วมของคุณานุประโยค อนุประโยคเต็มเต็มนาม และหน่วยสร้างอนุประโยคขยาย คำนาม	77
ภาพที่ 3.1 คะแนนเฉลี่ยของชุดคำในกลุ่ม A และกลุ่ม B ที่ได้จากผู้ร่วมการทดลอง 30 คน	133
ภาพที่ 3.2 คะแนนเฉลี่ยของแต่ละชุดคำในกลุ่ม A และกลุ่ม B.....	134

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

คำนามในประโยคอาจปรากฏตามลำดับ เช่น *สุนัข* ในประโยค (1 - 3) ก. ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ (grammatical relation) กับภาคแสดงของประโยคในฐานะประธานกรรมตรง และกรรมรอง ตามลำดับ หรืออาจปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นอนุประโยค ดังที่แสดงไว้ในวงเล็บเหลี่ยม ประโยคที่ (1 - 3) ข.

-
- (1) ก. **สุนัข**กำลังกระดิกหาง (คำนามทำหน้าที่ประธานของประโยค)
ข. **สุนัข** ที่ [ขณะการประกวด] กำลังกระดิกหาง (อนุประโยคเป็นส่วนขยายประธาน)
- (2) ก. เด็ก**อ้วน****สุนัข** (คำนามทำหน้าที่กรรมตรงของประโยค)
ข. เด็ก**อ้วน****สุนัข** ที่ [ขณะการประกวด] (อนุประโยคเป็นส่วนขยายกรรมตรง)
- (3) ก. เด็กให้อาหาร**สุนัข** (คำนามทำหน้าที่กรรมรองของประโยค)
ข. เด็กให้อาหาร**สุนัข** ที่ [ขณะการประกวด] (อนุประโยคเป็นส่วนขยายกรรมรอง)

การที่คำนามหรือนามวลีทำหน้าที่เป็นส่วนหลักโดยมีอนุประโยคทำหน้าที่เป็นส่วนขยายนั้นไม่ได้เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่พบได้เฉพาะในภาษาไทยดังตัวอย่างข้างต้นแต่เพียงภาษาเดียวเท่านั้น ปรากฏการณ์ทางภาษานี้ยังสามารถพบได้ในภาษาอื่นๆ ในหลายภูมิภาคของโลกด้วย (Matsumoto, Comrie, & Sells, 2017) ทำให้การศึกษาหัวข้อนี้ได้รับความสนใจของนักภาษาศาสตร์ทั่วโลกอย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง

ผลการศึกษาข้อมูลภาษาอังกฤษซึ่งใกล้เคียงกับภาษาหลักๆ จำนวนหนึ่งในทวีปยุโรปและยังเป็นต้นแบบการวิเคราะห์ในภาษาต่างๆ ได้ข้อสรุปว่า โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ในภาษาอังกฤษถูกนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกปรากฏการณ์ที่คำนามมีอนุประโยคเป็นส่วนขยายออกจากกันได้ 2 ประเภทอย่างสิ้นเชิง (discretely) ได้แก่ relative clause และ noun complement clause

ความแตกต่างระหว่าง 2 ประเภทนี้อยู่ตรงที่ relative clause คืออนุประโยคที่ประกอบด้วยอาร์กิวเมนต์ (argument) ตัวหนึ่งซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม (co-referent) ของคำนามหลัก อาร์กิวเมนต์ตัวนั้นจะถูกละไปจนเกิดสิ่งที่เรียกว่า “ช่องว่าง” นอกจากนี้ ระหว่างคำนามหลักกับ relative clause ยังปรากฏประพันธสรรพนาม (relative pronoun) เพื่อช่วยบ่งชี้ตำแหน่งทาง

ไวยากรณ์และบทบาททางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักด้วย เช่น *who* ใน (4) ช่วยให้ทราบว่า *the person* เป็นประธานของกริยา *phone* และมีบทบาทเป็นผู้กระทำ ส่วน *whom* ใน (5) ช่วยให้ทราบว่า *the person* เป็นกรรมของกริยา *phone* และมีบทบาทเป็นผู้ถูกกระทำ ตามลำดับ ส่วนอีกประเภทหนึ่งที่เรียกว่า noun complement clause คืออนุประโยคที่ไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใดเลยที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก และอนุประโยคประเภทนี้เชื่อมเข้ากับคำนามหลักที่มันไปขยายโดยอาศัยตัวบ่งชี้ส่วนเติมเต็ม (complementizer) *that* เช่น (6)

(4) **The person**_S *who* [O_S phoned me last night] is my teacher.

(5) **The person**_{DO} *whom* [I phoned O_{DO} last night] is my teacher.

(6) **The fact** *that* [she is absent frequently] worries me.

กรอบทฤษฎีหรือแนวทางการวิเคราะห์ซึ่งแรกเริ่มเดิมทีได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อศึกษาภาษาอังกฤษโดยเฉพาะ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับศึกษาปรากฏการณ์เดียวกันในภาษาอื่น ๆ คูผิวเผินเหมือนกรอบทฤษฎีเหล่านั้นจะอธิบายและจำแนกประเภทของอนุประโยคที่เป็นส่วนขยายของคำนามหรือนามวลีได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาอย่างลึกซึ้งการกระทำเช่นนี้กลับเป็นที่มาของปัญหาบางประการ กล่าวคือ จริงอยู่ที่ว่าภาษามนุษย์มีลักษณะร่วมหรือความคล้ายคลึงกันอยู่บ้าง ทว่าแต่ละภาษาต่างก็มีรายละเอียดบางประการที่เป็นลักษณะเฉพาะในภาษาของตน (language specific) ฉะนั้น เมื่อนำเอาแนวทางการศึกษาที่มีต้นแบบมาจากภาษาอังกฤษจึงทำให้ขอบเขตการศึกษาวิจัยครอบคลุมอยู่แต่เฉพาะโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับภาษาอังกฤษเท่านั้น ดังที่นักภาษาศาสตร์แบบลักษณะ มาร์ติน ฮาสเปิลแมธ (Haspelmath, 2008) กล่าวถึงจุดอ่อนลักษณะนี้ไว้ว่า “[แปล] คำอธิบายหรือการวิเคราะห์ทางไวยากรณ์แบบที่ไม่ยึดติดกับกรอบทฤษฎีนั้นย่อมเหนือกว่าแบบที่ผูกติดกับกรอบทฤษฎี ด้วยเหตุที่ว่าทุกภาษาต่างก็มีการจัดประเภทไม่เหมือนกัน ดังนั้น การพรรณนาภาษาใดภาษาหนึ่งจึงควรเป็นไปตามลักษณะที่แท้จริงของภาษานั้น แต่การตั้งกรอบทฤษฎีเปรียบเหมือนการตั้งสมมติฐานไว้ล่วงหน้าจึงมีความเป็นไปได้ที่การพรรณนาภาษาอาจถูกบิดเบือน”

สำหรับงานวิจัยในภาษาไทย ปรากฏการณ์ทางภาษาที่คำนามมีอนุประโยคเป็นส่วนขยายก็ได้รับความสนใจจากนักภาษาศาสตร์มาเป็นเวลานานเกือบ 5 ทศวรรษ วรรณกรรมในอดีตที่สำคัญๆ ได้แก่ การศึกษาตามแนวทางไวยากรณ์โครงสร้างโดยวิจินตน์ ภาณุพงศ์ (Panupong, 1970) การศึกษาตามแนวทางไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูนโดยเพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom, 1971) นววรรณ พันธุมธธา (Bandhmedha, 1976) และภาสินี ศรีหิรัณ (Sornhiran, 1978) รวมไปถึงการศึกษาตามแนวทางไวยากรณ์ฟังก์ชันการก โดยของสร้อยญา เสวตมาลย์ (Savetamalya, 1989) แต่

อย่างไรก็ดี การปริทัศน์ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องช่วยให้ผู้วิจัยพบว่ามีข้อจำกัดบางประการที่ทำให้วรรณกรรมในอดีตไม่สามารถนำเสนอปรากฏการณ์ดังกล่าวในภาษาไทยได้อย่างชัดเจนและสมบูรณ์ ได้แก่ ข้อจำกัดอันเนื่องมาจากกรอบทฤษฎีและข้อจำกัดอันเนื่องมาจากข้อมูล

ในแง่ข้อจำกัดอันเนื่องมาจากกรอบทฤษฎี วรรณกรรมในอดีตส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์มาเป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคำนามหลักกับอนุประโยคขยาย กล่าวคือ อนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายคำนามในภาษาไทยถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ คุณานุประโยคและอนุประโยคเติมเต็มนาม ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้กับ relative clause และ noun complement clause ในภาษาอังกฤษ ตามลำดับ โดยมีความแตกต่างเพียงเล็กน้อยตรงที่ตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลักในคุณานุประโยคภาษาไทย นอกจากจะอยู่ในรูปของช่องว่างใน (7) ได้แล้ว ยังอยู่ในรูปของบุรุษสรรพนามใน (8) ได้อีกด้วย ส่วนอนุประโยคเติมเต็มนามใน (9) ก็ปราศจากอาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมเหมือนกับในภาษาอังกฤษ

(7) ผู้หญิงบางคนนี่แปลกเนอะ ทำไมชอบไปรักคน [ที่ O_5 มีเจ้าของอยู่แล้ว]

(8) ผู้หญิงบางคนนี่แปลกเนอะ ทำไมชอบไปรักคน [ที่ เขา₅ มีเจ้าของอยู่แล้ว]

(9) นินเทนโดออกมาปฏิเสธข่าวลือ [ที่ บริษัทจะผลิตเกมสำหรับสมาร์ตโฟน] ว่าไม่เป็นความจริง

หากพิจารณาเพียงผิวเผิน ตัวอย่างและแนวทางวิเคราะห์ข้างต้นซึ่งเน้นโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เพียงอย่างเดียวดูเหมือนจะเพียงพอสำหรับจำแนกประเภทและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคำนามหลักกับอนุประโยคขยายได้ แต่ในความเป็นจริง ภาษาไทยยังมีการอนุโลมให้ละอาร์กิวเมนต์ได้มากกว่า 1 ตำแหน่ง ทำให้มีโอกาสพบตำแหน่งที่อาร์กิวเมนต์ไม่ปรากฏรูปภายในอนุประโยคขยายได้มากกว่า 1 ตำแหน่งด้วยเช่นกัน ประกอบกับภาษาไทยปราศจากการเข้ารหัสทางภาษาเพื่อบ่งชี้ว่าการไม่ปรากฏรูปดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะตำแหน่งนั้นเป็น “ช่องว่าง” หรือเป็นสิ่งที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เรียกว่า “สูญรูป” ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิจัยการขยายคำนามด้วยอนุประโยคจึงจำเป็นต้องใช้ความรู้นอกเหนือจากขอบเขตของวากยสัมพันธ์ และกว้างขวางกว่านิยามของคุณานุประโยคหรืออนุประโยคเติมเต็มนาม

ในแง่ข้อจำกัดอันเนื่องมาจากข้อมูลประกอบการอภิปราย ผู้วิจัยสันนิษฐานว่ามาจากสาเหตุหลัก 2 ข้อ ข้อแรกเป็นผลจากการที่นักภาษาศาสตร์ในอดีตใช้แนวทางการวิเคราะห์ซึ่งครอบคลุมเฉพาะ relative clause และ noun complement clause แบบในภาษาอังกฤษเท่านั้น ส่งผลให้

ข้อมูลใดๆ ก็ตามในภาษาไทยซึ่งไม่สอดคล้องกับมโนทัศน์ข้างต้นถูกตีกรอบออกไป ส่วนอีกข้อหนึ่งเป็นผลจากความสามารถในการนึกข้อมูล (intuition) แม้นักภาษาศาสตร์เหล่านั้นจะเป็นเจ้าของภาษา แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่อาจนึกไม่ถึงกรณีต่างๆ ไม่เข้าข่ายคุณานุประโยคหรืออนุประโยคเต็มเต็มนาม และยังเป็นไปได้ว่าอาจเลือกนำเสนอเฉพาะข้อมูลที่เอื้อ (bias) ต่อการจำแนกประเภทซึ่งกำหนดเอาไว้แต่แรกอยู่แล้ว

ผลลัพธ์ที่ตามมาจากข้อจำกัดด้านกรอบทฤษฎีและด้านข้อมูล คือ รูปภาษาที่ประกอบด้วยคำนามหลักและอนุประโยคขยาย ซึ่งมีใช้จริงในภาษาไทยจำนวนไม่น้อย ถูกกันออกไปนอกขอบเขตการวิจัย เนื่องจากรูปภาษาเหล่านั้นไม่สามารถจัดเข้าเป็นสมาชิกของคุณานุประโยคหรืออนุประโยคเต็มเต็มนามได้ เช่น

- (10) ส่วนเรื่องเงิน [\mathcal{O}_S ซื้อมือถือ] ผมยกให้ภรรยาจัดการครับ
- (11) หลายคนพยายามสอบเข้าคณะ [ที่ \mathcal{O}_S คิดว่านำ \mathcal{O}_{DO} ไปต่อยอดทางธุรกิจได้]
- (12) พยานให้การว่าได้ยินเสียง [ชายหญิงทะเลาะกัน] ดังมาจากพื้นที่ส่วนกลางของคอนโด

เป็นที่น่าสังเกตว่า (10 – 12) ประกอบขึ้นจากคำนามซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนหลักและอนุประโยคซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย แต่เมื่อวิเคราะห์ตามนิยามของคุณานุประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนาม อาร์กิวเมนต์ที่ไม่ปรากฏรูปใน (10) และ (11) ต่างก็ไม่ใช่ตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก จึงไม่น่าจะเป็นคุณานุประโยคได้ ส่วน (12) อนุประโยคที่มาขยายไม่ได้เติมเต็มคำนามหลักว่าเป็นเสียงอย่างไรหรือมีเนื้อความว่าอย่างไร แต่กลับแสดงเหตุการณ์อันเป็นที่มาของเสียง ดังนั้น (12) จึงไม่น่าจะเป็นอนุประโยคเต็มเต็มนามได้เช่นกัน ด้วยข้อจำกัดอันเนื่องมาจากกรอบทฤษฎีและข้อมูลตามทฤษฎีไปแล้วข้างต้น ข้อมูลที่มีลักษณะอย่าง (10 – 12) ซึ่งเป็นที่ยอมรับในภาษาไทยและมีอยู่จำนวนมาก กลับไม่เคยผ่านการศึกษาวเคราะห์จากวรรณกรรมในอดีตมาก่อนเลย

จุดอ่อนลักษณะเดียวกันนี้ของการศึกษาในอดีตที่ว่าด้วยการขยายคำนามด้วยอนุประโยค ไม่ได้พบแต่เฉพาะในงานวิจัยภาษาไทยเท่านั้น แต่ยังพบได้ในงานวิจัยภาษาญี่ปุ่นอีกด้วย กล่าวคือ เทระมุระ (Teramura, 1969 อ้างถึงใน Matsumoto, 1988a; Matsumoto, 1988b) ได้วิเคราะห์ปรากฏการณ์ดังกล่าวในภาษาญี่ปุ่นตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรต-เพิ่มพูนซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในสมัยนั้น ผลการศึกษาของเทระมุระมีอิทธิพลอย่างมากต่อวงการภาษาศาสตร์ภาษาญี่ปุ่น เขาได้จำแนกความสัมพันธ์ระหว่างคำนามหลักกับอนุประโยคมาขยายออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความสัมพันธ์ประเภทที่เรียกว่า inner relationship ใน (13) ที่สามารถนำคำนามหลักเติมกลับเข้าไปในอนุประโยคเพื่อให้เกิดประโยคสมบูรณ์ขึ้นได้ เนื่องจากตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่ไม่ปรากฏรูปทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าอนุประโยคประเภท

inner relationship ในภาษาญี่ปุ่นจึงเทียบได้กับ relative clause ในภาษาอังกฤษหรือคุณานุประโยคในภาษาไทย ส่วนความสัมพันธ์อีกประเภทหนึ่งจะเรียกว่า outer relationship ใน (14) ซึ่งจะเห็นได้ว่าคำนามหลักไม่สามารถเติมกลับลงไปในตำแหน่งที่อาร์กิวเมนต์ไม่ปรากฏรูปเพื่อสร้างประโยคสมบูรณ์ได้ เพราะภายในอนุประโยคไม่มีตำแหน่งใดว่างอยู่เลย อนุประโยคประเภทนี้จึงทำหน้าที่เติมเต็มเนื้อความให้แก่คำนามหลักและเทียบได้กับ noun complement clause ในภาษาอังกฤษหรืออนุประโยคเติมเต็มนามในภาษาไทย

(13) ภาษาญี่ปุ่น

[O_s manzoku-shita] **gakusei_s**

O_s feeling-satisfied student

‘**the student_s**, who [O_s feels satisfied] ’

(Teramura, 1975 อ้างถึงใน Matsumoto, 1997, p. 33)

(14) [manzoku-shita] **wake**

feeling-satisfied reason

‘**the reason** [to feel satisfied]’

(ibid.)

ต่อมาภายหลัง มัตสึโมโต (Matsumoto, 1997) นอกจากจะไม่เห็นด้วยกับแนวทางการวิเคราะห์ของ ธรรมชาติที่อาศัยโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เป็นเกณฑ์เพียงข้อเดียวสำหรับจำแนกอนุประโยค ออกเป็น inner relationship และ outer relationship ให้แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาดแล้ว มัตสึโมโตยังทำให้วงการภาษาศาสตร์เกิดความตื่นตัวว่าในภาษาญี่ปุ่น อนุประโยคทั้งหลายที่ทำหน้าที่ขยายคำนามล้วนแต่มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เหมือนกันหมดและมีเพียงแบบเดียวเท่านั้น นั่นก็คือ อนุประโยควางอยู่หน้าคำนามหลักที่มันไปขยาย (head final) ภายในอนุประโยคจะต้องมีภาคแสดง ในรูปกริยาแท้ (finite verb) เพื่อแสดงกาลเสมอ แต่ภาคแสดงไม่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปคำ เพื่อให้สอดคล้องกับบุรุษ พจน์ เพศ หรือบทบาททางความหมายของคำนามหลัก ยิ่งไปกว่านั้น โครงสร้างเพียงแบบเดียวในภาษาญี่ปุ่นนี้ก็กลับต้องอาศัยโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่ในภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันถึง 3 แบบเพื่อถ่ายทอดความหมาย โดยสังเกตได้จากคำแปลอธิบาย (gloss) ที่ต้องใช้ โครงสร้าง relative clause ใน (15) noun complement clause ใน (16) และ non-finite clause ใน (17) ตามลำดับ

(15) ภาษาญี่ปุ่น

[O_s sakana-wo yaita] **otoko no hito_s**
 O_s fish-ACC grill-PAST man
 ‘**the man_s** *who* [O_s grilled fish]’

(Matsumoto, 1997, p. 9)

(16) [otoko no hito-ga sakana-wo yaita] **zizitu**
 man-NOM fish-ACC grill-PAST fact
 ‘**the fact** *that* [the man grilled fish]’

(ibid.)

(17) [sakana-wo yaita] **nioi**
 fish-ACC grill-PAST smell
 ‘**the smell** [of fish being grilled]’

(ibid.)

ข้อโต้แย้งอีกประการหนึ่งของมัดสีโมโตที่มีต่อผลการวิเคราะห์ของเทระมุระ คือ มีข้อมูลบางส่วน เช่น (18 – 19) ที่อนุประโยคขยายประกอบไปด้วยตำแหน่งที่อาร์กิวเมนต์ไม่ปรากฏรูป แต่ทว่าตำแหน่งที่วางอยู่เหล่านั้นไม่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก อีกทั้งผู้ใช้ภาษายังไม่สามารถอาศัยความหมายประจำคำของค่านามหลักหรือคำต่างๆ ในอนุประโยคเพื่อนำไปสู่ความหมายที่ตั้งใจ (*intended meaning*) ได้อยู่ดี เนื่องจากกลไกทำความเข้าใจ (*construal mechanism*) ไม่ได้จำกัดอยู่แต่ความสามารถทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ แต่ยังคงพึ่งพาความรู้ที่อยู่นอกเหนือจากรูปภาษาอีกด้วย

(18) ภาษาญี่ปุ่น **CHULALONGKORN UNIVERSITY**
 [atama-ga yoku-naru] **hon**
 head-NOM good-become book
 ‘**the book** [(by reading which) ()’s head becomes smarter]’

(Matsumoto, 1997): 6

(19) [genki-ga deru] **kuruma**
 energy-NOM rise up car
 ‘**the car** (by driving which) ()’s energy rises up’

(ibid.: 105)

เมื่อย้อนกลับมาพิจารณาข้อมูลในภาษาไทยอีกครั้งอย่างปราศจากอคติของกรอบทฤษฎี ผู้วิจัยก็พบว่าข้อมูลภาษาไทยอย่างไร (20 – 22) ก็มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ไม่ต่างจากตัวอย่าง (15 – 17) ในภาษาญี่ปุ่นข้างต้น จนอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยทางทางวากยสัมพันธ์อาจไม่ใช่ปัจจัยเดียวที่สามารถนำมาใช้จำแนกอนุประโยคขยายคำนามออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังที่วรรณกรรมในอดีตเคยยึดถือต่อกันมา

(20) เด็ก_S [ที่ O_S กำลังรับรางวัล] ใจสวยมาก

(21) ฉันไม่เชื่อเรื่อง_S [ที่ เขาจะลาออก]

(22) ลมหอบเอาควัน_S [ที่ O_S เผาขยะและเศษไม้] คละคลุ้งไปทั่ว

เพื่อจะชี้ให้เห็นถึงที่มาที่ไปของปัญหาข้างต้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยตระหนักว่าการทำความเข้าใจลักษณะตามธรรมชาติของภาษาไทยเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ภาษาไทยนั้นเป็นภาษารูปคำโดด (isolating language) จึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปศัพท์หรือการเข้ารหัส (linguistic encoding) ด้วยหน่วยทางภาษาอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำต่างๆ ในประโยค ไม่ว่าจะเป็นการบ่งชี้การก (case marking) การเปลี่ยนรูปคำกริยาให้สอดคล้องกับเพศหรือพจน์ของประธาน (verb conjugation) หรือการเปลี่ยนแปลงรูปคำนามเพื่อแสดงบทบาททางความหมาย (noun declension) ฉะนั้น ลำดับคำแบบประธาน-กริยา-กรรม (SVO) จึงมีบทบาทสำคัญต่อการมองเหตุการณ์ แต่กระนั้น ด้วยความที่ภาษาไทยเป็นภาษาที่อนุโลมให้มีการละอาร์กิวเมนต์ได้ทราบเท่าที่สารที่ผลิตขึ้นยังสามารถใช้สื่อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาร์กิวเมนต์ที่ถูกละไปนั้นอาจเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ชายขอบ (non-core argument) ที่บ่งชี้สถานที่ เครื่องมือ และเวลา หรือแม้แต่ผู้ร่วมเหตุการณ์หลัก (core argument) ได้แก่ อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง ผลที่ตามมาจากการละอาร์กิวเมนต์ในภาษาไทยนี้จึงก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “สุญรูป” ซึ่งเมื่อมองอย่างผิวเผินแล้วแทบไม่แตกต่างจาก “ช่องว่าง” อันเป็นกลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงการเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักในคณานุกรมประโยค นอกจากนี้ ยังเป็นไปได้ว่าในข้อความหนึ่งๆ อาจพบอาร์กิวเมนต์ถูกละไปมากกว่าหนึ่งตำแหน่ง ส่วนการวางตำแหน่งของส่วนขยายในภาษาไทยเป็นแบบที่เรียกว่า right-branching คือส่วนขยายวางไว้หลังส่วนหลัก อย่างไรก็ตามในกรณีของอนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายคำนามก็เช่นกัน อนุประโยคซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยายจะต้องวางต่อท้ายคำนามหรือนามวลีซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนหลักเสมอ โดยอาจวางต่อท้ายส่วนหลักได้ทันทีหรืออาจมีตัวนำอนุประโยค ได้แก่ *ที่* *ซึ่ง* *อัน* *ผู้* *ว่า* *ที่ว่า* *ที่ซึ่ง* และ *ผู้ซึ่ง* นำหน้าอนุประโยคก็ได้

ด้วยลักษณะตามธรรมชาติของภาษาไทยตามที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความเป็นไปได้ที่ผู้ใช้ภาษา จะพบเจอการขยายคำนามหลักที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์และบทบาททางอรรถศาสตร์แตกต่างกัน ด้วย อนุประโยคที่มีโครงสร้างเหมือนกัน เช่น

(23) เพื่อน_S ที่ [O_S กิ น O_{DO} ด้วยกันเมื่อวาน]

(24) อาหาร_{DO} ที่ [O_S กิ น O_{DO} ด้วยกันเมื่อวาน]

(25) ช้อน_J ที่ [O_S กิ น O_{DO} ด้วยกันเมื่อวาน]

(26) ร้านอาหาร_K ที่ [O_S กิ น O_{DO} ด้วยกันเมื่อวาน]

(ดัดแปลงจาก (ปราณี กุลละวณิชย์, 2549, p. 40)

เห็นได้ชัดว่าการที่ภาษาไทยปราศจากการเข้ารหัสเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำนามหลักกับภาค แสดงในอนุประโยค ในที่นี้ได้แก่ เพื่อน อาหาร ช้อน และ ร้านอาหาร กับคำกริยา กิ น ทำให้ผู้ใช้ภาษา ต้องอาศัยความรู้ทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และความรู้ทั่วไปทางโลก เพื่อทำความเข้าใจการ ปรากฏร่วมกันของส่วนหลักและส่วนขยายแต่ละคู่ได้ดังนี้ เพื่อน ใน (23) มีตัวอ้างอิงร่วมเป็น อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดงและมีบทบาททางความหมายเป็นผู้กระทำ อาหาร ใน (24) มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นกรรมตรงของภาคแสดงและมีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ ช้อน ใน (25) มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบของภาคแสดงและมีบทบาททางความหมายเป็น เครื่องมือ ส่วน ร้านอาหาร ใน (26) มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบของภาคแสดงและมี บทบาททางความหมายเป็นสถานที่ ประเด็นที่น่าสนใจจากชุดตัวอย่างข้างต้นอีกประการหนึ่งก็คือ ไม่ ว่าคำนามหลักจะมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งทางไวยากรณ์ใดหรือแสดงบทบาททางความหมายใดก็ ตาม ตัวนำอนุประโยค ที่ สามารถปรากฏได้กับทุกตัวอย่าง แสดงว่า ที่ ไม่ได้ช่วยระบุความสัมพันธ์ ระหว่างส่วนหลักและส่วนขยายอย่างประพันธสรรพนามในภาษาอังกฤษ (wh- words เช่น *who*, *whom*, *which*, *where* ฯลฯ) เพราะฉะนั้น หากยังวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางภาษาไทยด้วยกรอบ ทฤษฎีที่เน้นโครงสร้างทางไวยากรณ์เป็นสำคัญอย่างวรรณกรรมในอดีต ก็ย่อมไม่สามารถเข้าถึงกลไก การทำความเข้าใจการขยายคำนามด้วยอนุประโยคได้อย่างถ่องแท้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการเสนอแนวทางการวิจัยใหม่ซึ่งเรียกว่า “หน่วยสร้างอนุประโยคขยาย คำนาม” (Noun-Modifying Clause Constructions หรือ NMCCs) เพื่อนำมาใช้ศึกษา ปรากฏการณ์ทางภาษาดังกล่าว หน่วยสร้างสร้างอนุประโยคขยายคำนามอ้างถึงหน่วยสร้างที่ ประกอบขึ้นจาก 2 องค์ประกอบ (constituent) ได้แก่ “ส่วนหลัก” ซึ่งอาจเป็นคำนามหรือนามวลี และ “ส่วนขยาย” ซึ่งเป็นอนุประโยคที่ไม่ได้จำกัดว่าจะต้องมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก

ข้อมูลภาษาใดๆ ก็ตามมีองค์ประกอบสอดคล้องกับนิยามนี้ให้นับเป็นส่วนหนึ่งของขอบเขตงานวิจัยทั้งหมด (Matsumoto, 1997) จากคำนิยามจะเห็นได้ว่าขอบเขตของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามกว้างมากพอที่จะครอบคลุมคุณาอนุประโยคและอนุประโยคเติมเต็มนาม รวมถึงโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์แบบอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือขอบเขตของมโนทัศน์ย่อยทั้งสองด้วย ฉะนั้น การเสนอหน่วยสร้างแบบใหม่นี้จึงเอื้อต่อการศึกษาปรากฏการณ์ทางภาษาดังกล่าวในภาษาไทย ได้อย่างเป็นอิสระจากข้อจำกัดกฎเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ในภาษาใดภาษาหนึ่งและไม่ยึดติดกับกรอบทฤษฎีหรือแนวทางการวิเคราะห์ที่เคยมีมาก่อน

ลักษณะเด่นด้านการเก็บข้อมูลทั้งหมดในภาษาไทยเพื่อให้สอดคล้องกับนิยามของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นการศึกษาที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (data-driven study) โดยไม่จำกัดว่าคำนามหลักจะต้องมีอาร์กิวเมนต์ตัวใดตัวหนึ่งในอนุประโยคทำหน้าที่เป็นตัวอย่างร่วมของมันหรือไม่ หากมี ก็ไม่จำกัดเช่นกันว่าอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอย่างร่วมนั้นจะปรากฏอยู่ในตำแหน่งทางไวยากรณ์ใด (ได้แก่ ประธาน กรรมตรง กรรมรอง หรือตำแหน่งชายขอบของภาคแสดง) แสดงบทบาททางความหมายใด (เช่น ผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ ผู้ประสบ ผู้ร่วมแกนกลาง สิ่งกระตุ้น เป้าหมาย ฯลฯ) มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์แบบใด (ได้แก่ ความมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต ความเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม ความเป็นสถานที่ ความเกี่ยวข้องกับเวลา) หน่วยสร้างนี้ยังไม่จำกัดว่าจะต้องพบตัวนำอนุประโยคขยายคำนาม (ได้แก่ *ที่ ซึ่ง อัน ผู้ ว่า ที่ว่า ที่ซึ่ง ผู้ซึ่ง*) หรือไม่มีตัวนำอนุประโยคก็ได้ รวมไปถึงทุกกรณีของการปรากฏหรือการละอาร์กิวเมนต์ภายในอนุประโยคขยาย ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะสามารถนำเสนอปรากฏการณ์การขยายคำนามด้วยอนุประโยคในแง่มุมที่ครอบคลุมและลุ่มลึกกว่าที่เคยมีมาในอดีต และคาดว่าข้อค้นพบที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์นี้ยังอาจต่อยอดไปสู่การศึกษาหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแบบข้ามภาษา (cross-linguistic study) และมีส่วนเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการในวงการแบบลักษณะภาษาในอนาคตได้อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อระบุความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามกับนามวลีที่มีโครงสร้างเดียวกัน คือ *คำนาม + กริยาวลี*
2. เพื่อระบุโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีบทบาทต่อการกำหนดเงื่อนไขการปรากฏของโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์แต่ละแบบที่ระบุได้ในข้อ 2

1.3 สมมติฐาน

1. หน่วยคำแสดงความปฏิเสธ การณ์ลักษณะ คำคุณศัพท์ และคำวิเศษณ์สามารถปรากฏร่วมกับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มีโครงสร้าง ‘คำนาม + กริยาวลี’ ได้ แต่ไม่สามารถปรากฏกับนามวลีที่มีโครงสร้างแบบเดียวกันได้
2. หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ดังนี้
 - คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายคำนามที่มีสุญรูปหรือสรรพนามบุรุษที่ 3 ที่มีตัวอ้างอิงเดียวกันกับคำนามหลัก
 - คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายคำนามที่ไม่มีตัวอ้างอิงเดียวกันกับคำนามหลัก
 - คำนามหลัก + อนุประโยคขยายคำนามที่มีสุญรูปหรือสรรพนามบุรุษที่ 3 ที่มีตัวอ้างอิงเดียวกันกับคำนามหลัก
 - คำนามหลัก + อนุประโยคขยายคำนามที่ไม่มีตัวอ้างอิงเดียวกันกับคำนามหลัก
3. ปัจจัยที่มีบทบาทต่อการกำหนดเงื่อนไขการปรากฏของโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์แต่ละแบบที่ระบุได้ในข้อ 2 ได้แก่
 - 3.1 ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ ดังนี้
 - การที่ในอนุประโยคขยายมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหรือนามวลีหลัก
 - ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมต่อภาคแสดงในอนุประโยคขยาย ได้แก่ ประธาน กรรมตรง กรรมรอง กรรมของบุพบท สัมพันธการก กรรมของการเปรียบเทียบ
 - จำนวนผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ภาคแสดงในอนุประโยคต้องการ
 - การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค
 - 3.2 ปัจจัยทางอรรถศาสตร์ ดังนี้
 - บทบาททางความหมายของคำนามหลัก ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ ผู้ประสบ สถานที่ เครื่องมือ แหล่งที่มา เป้าหมาย

- คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก ได้แก่ คุณสมบัติความเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม ความนับได้ ความมีหรือไม่มีชีวิต ความเป็นสถานที่ ความเกี่ยวข้องกับเวลา ความชี้เฉพาะ ความต้องการประพจน์ (proposition)
- หน้าที่ของอนุประโยคขยายคำนามที่มีต่อคำนามหลัก ได้แก่ การจำกัดขอบเขตของตัวอ้างอิงของคำนามหลัก การชี้เฉพาะตัวอ้างอิงของคำนามหลัก การเป็นส่วนเติมเต็มของคำนามหลัก (noun complement) การให้รายละเอียดเพิ่มเติมแก่คำนามหลักซึ่งผู้พูดและผู้ฟังรับรู้ร่วมกันอยู่แล้วว่าเป็นตัวอ้างอิงตัวใด

3.3 ปัจจัยทางปริจเฉท ดังนี้

- ความเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการของภาษา
- ความเป็นวรรณศิลป์ของภาษา

3.4 ปัจจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

- ความรู้ทางโลก (real world knowledge) ในประเด็นต่างๆ เช่น ลำดับเหตุการณ์ ก่อน-หลัง, มโนทัศน์เชิงเหตุผล, การรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาทุกการปรากฏของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ประกอบขึ้นจาก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ *คำนามหรือนามวลี* ซึ่งเป็นส่วนหลัก และ *อนุประโยค* ซึ่งเป็นส่วนขยาย โดยไม่จำกัดว่าทั้ง 2 องค์ประกอบนั้นอาจปรากฏแนบชิดกันหรืออาจมีตัวนำอนุประโยค และ/หรือ ส่วนขยายประเภทอื่นมาแทรก
2. ศึกษาในภาษาพูดและภาษาเขียน เฉพาะภาษาไทยกรุงเทพฯ สมัยปัจจุบันเท่านั้น (ไม่รวมถึงภาษาย่อยและภาษาโบราณ)

1.5 วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. การทบทวนวรรณกรรมในอดีตที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็นการศึกษาหมวดต่างๆ ดังนี้
 - แนวทางการวิเคราะห์การขยายคำนามด้วยอนุประโยคตามกรอบทฤษฎีต่างๆ
 - การศึกษาการขยายคำนามด้วยอนุประโยคในภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และภาษาแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 - การศึกษาการขยายคำนามด้วยอนุประโยคในภาษาไทย

- การศึกษาการขยายคำนามด้วยอนุประโยคตามแนวทางแบบลักษณะภาษา
 - การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกนามวลีที่มีโครงสร้าง *คำนาม + กริยาวลี* (หรือบางครั้งเรียกว่า ‘คำประสม’) ในภาษาต่างๆ
2. การเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่
 - ข้อมูลออนไลน์จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ
 - ข้อมูลที่ใช้ประกอบการอภิปรายในการศึกษาในอดีต
 - ข้อมูลที่พบได้ในวรรณกรรม ของวินทร์ เรียววารินทร์
 - ข้อมูลภาษาที่พบจริงในชีวิตประจำวัน
 3. การคัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่สอดคล้องกับนิยามของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามซึ่งบัญญัติโดยมัดสึโมโต (Matsumoto, 1997) มาใช้ประกอบการศึกษา
 4. การวิเคราะห์ข้อมูลในแง่มุมต่างๆ ได้แก่
 - คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก
 - ส่วนขยายของคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำนามหลัก
 - การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค ได้แก่ *ที่ ซึ่ง อัน ผู้ ว่า ที่ซึ่ง ผู้ซึ่ง และ ที่ว่า*
 - การมีหรือไม่มีสัณฐานในอนุประโยคขยาย
 - ความเป็นไปได้ในการค้นคืน (retrieve) สัณฐานจากบริบทแวดล้อม
 - การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก
 - การปรากฏรูป (representation) ของตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์หลัก ได้แก่ ช่องว่างและบุรุษสรรพนาม
 - ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ได้แก่
 - อาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง
 - อาร์กิวเมนต์ขยายขอบที่บ่งชี้เวลา สถานที่ และเครื่องมือ
 - จำนวนผู้ร่วมเหตุการณ์หลักที่ภาคแสดงในอนุประโยคต้องการ ได้แก่
 - อกรรมกริยา ต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์หลักมาปรากฏร่วม 1 หน่วย
 - สกรรมกริยา ต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์หลักมาปรากฏร่วม 2 หน่วย
 - กริยาทวิกรรม ต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์หลักมาปรากฏร่วม 3 หน่วย
 - สภาพหรือเหตุการณ์ที่อ้างอิงถึงโดยภาคแสดงในอนุประโยค
 - บทบาททางความหมายของคำนามหลัก
 - ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขให้ส่วนหลักและส่วนขยายมาปรากฏร่วมกันจนเกิดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ได้แก่
 - ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์

- ปัจจัยทางอรรถศาสตร์
 - ปัจจัยทางปริจเฉท
 - ปัจจัยทางวจนปฏิบัติศาสตร์
 - ปัจจัยนอกเหนือจากรูปภาษา
5. สรุปและอภิปรายผลการศึกษา
 6. เขียนรายงานการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นประโยชน์ในการจัดทำตำราไวยากรณ์ภาษาไทย
2. เป็นแนวทางประกอบการศึกษาวากยสัมพันธ์ตามแนวทางแบบลักษณะภาษา
3. นำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาภาษาศาสตร์ภาษาไทย และภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

1.7 สัญลักษณ์และคำย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

∅	สูญรูป
○	ตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นช่องว่าง
●	ตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นบุรุษสรรพนาม
[]	อนุประโยคขยายคำนาม
*	ข้อมูลไม่เป็นที่ยอมรับโดยเจ้าของภาษา
?	ข้อมูลอาจปรากฏขึ้นได้ในบางบริบท
1	first person
2	second person
3	third person
ACC	accusative
ADJ	adjective
ADV	adverb
AGR	agreement
ART	article
ASP	aspect

AUX	auxiliary
BEN	benefactive
CAUS	causative
CLF	classifier
COMP	complementizer
CONJ	conjunction
COP	copula
DAT	dative
DEF	definite
DEM	demonstrative
DET	determiner
DO	direct object
FUT	future
GEN	genitive
IMP	imperative
INDF	indefinite
INF	infinitive
INS	instrumental
INTR	intransitive
IO	indirect object
LOC	locative
NEG	negation, negative
NMLZ	nominalizer, nominalization
NOM	nominative
NP	noun phrase
OBL	oblique
PASS	passive
PFV	perfective
PL	plural
PN	personal name
POSS	possessive

PRED	predicate
PREP	preposition
PRF	perfect
PRO	pronoun
PRS	present
PROG	progressive
PST	past
PTCP	participle
Q	question
QUOT	quotative
RECP	reciprocal
REFL	reflexive
REL	relative
RES	resultative
SBJ	subject
SBJV	subjunctive
SG	singular
TOP	topic
TR	transitive
V	verb
VP	verb phrase

บทที่ 2

วรรณกรรมปริทัศน์

การที่ค่านามหรือนามวลีมีอนุประโยคมาทำหน้าที่เป็นส่วนขยายถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางมาเป็นเวลานาน ในบทนี้ ผู้วิจัยจะทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ตามลำดับต่อไปนี้ หัวข้อ 2.1 เป็นการปูพื้นสมมติฐานเบื้องต้นและการวิเคราะห์ของนักภาษาศาสตร์จากสำนักต่างๆ นับตั้งแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบัน รวมไปถึงตัวอย่างผลการศึกษาในภาษาต่างๆ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาษาแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างทางโครงสร้างของแต่ละภาษา หัวข้อ 2.2 ว่าด้วยการเปรียบเทียบการขยายค่านามด้วยอนุประโยคในแง่มุมต่างๆ ตามแนวทางแบบลักษณะภาษา หัวข้อ 2.3 เน้นปริทัศน์งานวิจัยหัวข้อดังกล่าวในภาษาไทยซึ่งกินเวลานานเกือบ 5 ทศวรรษ ตลอดช่วงเวลาดังกล่าวนักภาษาศาสตร์ภาษาไทยในแต่ละยุคสมัยต่างก็รับเอากรอบทฤษฎีและแนวทางการวิเคราะห์ต่างๆ มาใช้ และหัวข้อ 2.4 กล่าวถึงการศึกษากการขยายค่านามด้วยอนุประโยคด้วยมโนทัศน์ใหม่ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

2.1 ภาพรวมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการขยายค่านามด้วยอนุประโยค

2.1.1 แนวทางการวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎีต่างๆ

หัวข้อย่อย 2.1.1 นำเสนอแนวทางการวิเคราะห์การขยายค่านามด้วยอนุประโยคโดยนักภาษาศาสตร์จากหลากหลายสำนักซึ่งต่างก็มีสมมติฐานเบื้องต้นไม่ตรงกัน ทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาแบบเดียวกันออกมาไม่เหมือนกัน การทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อย่อยนี้จะเรียงตามลำดับเวลาที่ทฤษฎีไวยากรณ์เกิดขึ้น ดังต่อไปนี้

- ทฤษฎีไวยากรณ์ดั้งเดิม (Traditional Grammar)

โดย เจสเปอร์เซน (Jespersen, 1926)

- ทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้าง (Structural Grammar)

โดย บลูมฟิลด์ (Bloomfield, 1933) ฮอกเก็ต (Hockett, 1958) ฟรานซิส (Francis, 1958)

- ทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูน (Transformational – Generative Grammar)

โดย ชอมสกี (Chomsky, 1965) เจคอปส์และโรเซนบาว์ม (Jacobs & Rosenbaum, 1968)

- ทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพท์การก (Lexicase Dependency)

โดย สตารอสตา (Starosta, 1988)

- ทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่ (Functional Grammar)

โดย กิวอน (Givon, 2001) ฮัลลidayและแมทธิเอสเซน (Halliday & Matthiessen, 2004)

ทฤษฎีไวยากรณ์ดั้งเดิม

เจสเปอร์เซน (Jespersen, 1860 อ้างถึงใน ประภาสรัตน์ พรหมปภากร, 2539) ตั้งข้อสังเกตว่าส่วนขยายของคำนามที่เรียกว่า “คุณาประโยค” (relative clause) สามารถพบได้ในภาษาเขียนมากกว่าภาษาพูด เนื่องจากนักเขียนได้รับอิทธิพลการใช้ภาษามาจากงานประพันธ์ในภาษาละติน เจสเปอร์เซนยังได้พยายามแบ่งคุณาประโยคออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ restrictive relative clause ใน (1) ซึ่งเน้นคำนามหลักที่ถูกขยายทำให้อรรถาธิบายในอนุประโยคมีความสำคัญต่อใจความของประโยคหลัก เช่น

(1) **The tickets** that [I lost yesterday] were found in my pocket.

ส่วนคุณาประโยคอีกประเภทหนึ่งใน (2) เจสเปอร์เซนตั้งชื่อว่า non-restrictive relative clause เนื่องจากอรรถาธิบายในอนุประโยคไม่มีความสำคัญต่อใจความของประโยคหลัก ดังนั้น คุณาประโยคประเภทนี้จึงต้องมีเครื่องหมายวรรคตอนคือ จุลภาค (, ... ,) ครอบระหว่างต้นถึงท้ายอนุประโยคและคุณาประโยคประเภทนี้ยังสามารถอาจตัดออกไปหรือละการปรากฏจากประโยคหลักได้ เช่น

(2) **The tickets** , [that I believed lost] , were only mislaid.

ทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้าง

ฟรานซิส (Francis, 1958, p. 396) ได้บัญญัติศัพท์ว่า “included clause” เพื่อใช้เรียกรวมอนุประโยคซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประโยคหลัก โดยอนุประโยคเหล่านี้สามารถทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่างๆ ในประโยคได้ เช่น เป็นประธาน เป็นส่วนเติมเต็ม หรือเป็นส่วนขยายของประโยคหลักอีกทีหนึ่ง เป็นต้น ข้อความตัวอย่างในวงเล็บเหลี่ยมด้านล่างแสดงให้เห็นสิ่งที่ฟรานซิสเรียกว่า included clause ทั้งหมด ซึ่งจะเห็นได้ว่าขอบเขตของมันกว้างขวางมาก

(3) [However you do it] will be good enough for me.

ทำหน้าที่เป็นประธาน

(4) This is [where I get off].

ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มประธาน

(5) I don't know [who was there].

ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มกริยาในฐานกรรมตรง

(6) Give [whoever comes] this letter.

ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มกริยาในฐานกรรมรอง

(7) He calls his dog [whatever silly name he likes].

ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มกรรม

(8) He agreed to [whatever proposal was made].

ทำหน้าที่กรรมของบุพบท

(9) The fact [that she is sick] worries him.

ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำนาม

(10) He came [after I left] .

ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำกริยา

(Francis, 1958: 396-397)

นอกจากนี้ ฟรานซิสยังกล่าวถึงคุณูประโยคว่าเป็น included clause ประเภทพิเศษที่ปรากฏหลังคำนามเท่านั้น คุณูประโยคต้องมี *wh-* และ *that* ทำหน้าที่เป็นประพันธสรรพนาม เพื่อเชื่อมอนุประโยคเข้ากับประโยคหลัก เช่น

(11) **The banker** that [I know] is honest.

แม้การวิเคราะห์ของฟรานซิสไม่ได้กล่าวถึงการที่อนุประโยคมาขยายคำนามจะทำให้คำนามนั้นกลายเป็นนามวลีซับซ้อนเลยก็ตาม แต่ในเชิงวิวัฒนาการการศึกษา การแยกความแตกต่างตามที่ฟรานซิสระบุนี้เริ่มแสดงให้เห็นว่านักภาษาศาสตร์มองว่าคุณูประโยคใน (11) กับ included clause ใน (9) ไม่เหมือนกันเสียทีเดียว

ส่วนนักทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้างอย่างบลูมฟิลด์ (Bloomfield, 1933) และฮอกเก็ต (Hockett, 1958, pp. 1477-1156) กล่าวว่า การศึกษาภาษาต้องเข้าใจโครงสร้างลำดับชั้น (hierarchical structure) และหน่วยประชิด (Immediate Constituent analysis หรือ IC Analysis) เสียก่อน ความคิดพื้นฐานของกรอบทฤษฎีนี้เชื่อว่าหน่วยทางภาษาสามารถแยกออกเป็น ส่วนย่อยที่มีขนาดเล็กกว่าเดิมได้ โดยทั่วไปการแยกส่วน (segmentation) จะแยกหน่วยตั้งต้นออกเป็นส่วนย่อย 2 ส่วน และส่วนย่อยนี้ยังสามารถแยกลงไปเป็น 2 ส่วนย่อยที่เล็กลงยิ่งกว่าเดิมได้

เรื่อยๆ บลุ่มฟิลต์และฮอกเก็ตเรียกหน่วยที่ได้จากการแยกส่วนตามขั้นตอนดังกล่าวว่า “หน่วย ประชิด” (immediate constituent) ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยประชิดมี 2 รูปแบบ ได้แก่ หน่วย สร้างเข้าสู่ศูนย์ (endocentric construction) ซึ่งประกอบด้วยส่วนหลัก (head) และส่วนขยายบอก คุณลักษณะ (attribute) ความสัมพันธ์อีกประเภทหนึ่งคือ หน่วยสร้างไร้ศูนย์ (exocentric construction) ซึ่งประกอบขึ้นจากหน่วยแก่นความและหน่วยเนื้อความ

จากแนวคิดพื้นฐานข้างต้น เมื่อนำมาเป็นแนวทางวิเคราะห์ (11) ‘*The banker [that I know] is honest.*’ นักภาษาศาสตร์ไวยากรณ์โครงสร้างจะมองว่าเป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ที่มี *the banker* เป็นส่วนหลัก และอนุประโยคเป็นส่วนขยายบอกคุณลักษณะ โดยมีประพันธสรรพนาม *that* ซึ่งนอกจากจะทำหน้าที่แทนคำนามหลักแล้ว ยังมีความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์กับภาคแสดงในอนุ ประโยคอีกด้วย กล่าวคือ *that* เป็นกรรมของภาคแสดง *know* ในอนุประโยค (Hockett, 1958, p. 194)

หน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ (endocentric construction)	
ส่วนหลัก	ส่วนขยาย
	หน่วยสร้างไร้ศูนย์ (exocentric construction)
	แก่นความ เนื้อความ
The banker	that I know

ภาพที่ 2.1 การวิเคราะห์หน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์

ในทางกลับกัน (9) ‘*The fact [that she is sick] worries him.*’ นักภาษาศาสตร์ไวยากรณ์ โครงสร้างจัดให้เป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์ซึ่งประกอบด้วย *the fact* เป็นแก่นความและส่วนประชิดที่ เหลือเป็นเนื้อความ แม้คำนาม *the fact* จะถูกขยายโดย *that she is sick* แต่ *that* ใน (9) ก็ไม่ได้มี ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ใดๆ กับภาคแสดงในอนุประโยค ดังนั้น มันจึงถูกจัดเป็นคำสันธาน (conjunction) เนื่องจากทำหน้าที่เชื่อม *the fact* และ *she is sick* เข้าด้วยกัน

หน่วยสร้างไร้ศูนย์ (exocentric construction)	
แก่นความ	เนื้อความ
The fact	She is sick

ภาพที่ 2.2 การวิเคราะห์หน่วยสร้างไร้ศูนย์

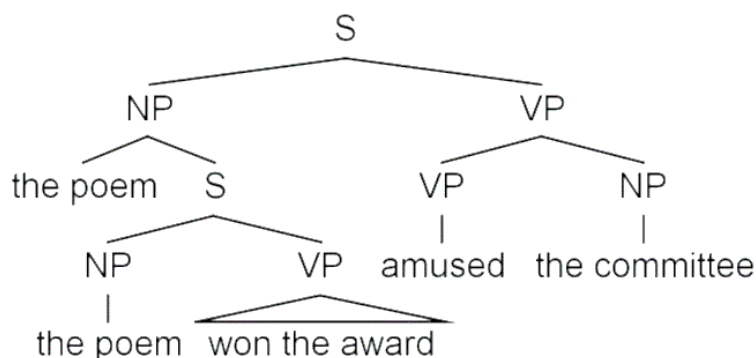
ทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูน

เจคอบส์และโรเซนบวม (Jacobs & Rosenbaum, 1968) อาศัยทฤษฎีมาตรฐาน (Standard Theory) ของชอมสกี (Chomsky, 1965) ซึ่งมีสมมติฐานเบื้องต้นว่าโครงสร้างของประโยคมี 2 ระดับ ได้แก่ โครงสร้างลึก (deep structure) ซึ่งต้องผ่านกฎการปริวรรตต่างๆ (transformational rules) จึงจะออกมาเป็นโครงสร้างผิว (surface structure) จากแนวคิดข้างต้น ทำให้นักภาษาศาสตร์กลุ่มนี้วิเคราะห์ประโยคที่ (12 - 13) แตกต่างออกไป

(12) **The poem** which [won the award] amused the committee.

(13) Rawlings rejected **the idea** that [we could sell the stadium].

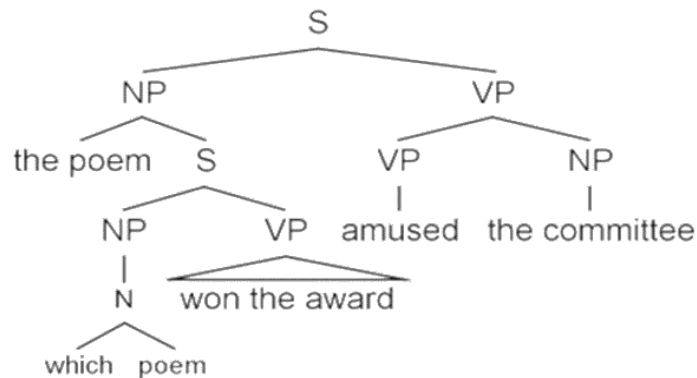
นักไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูนมองว่า ในระดับโครงสร้างลึกจะมีประโยคอยู่ประโยคหนึ่งซึ่งเป็นประโยคสมบุรณ์ฝังตัว (embed) อยู่ โดยคำนามหรือนามวลีในประโยคฝังตัวซ้ำกับคำนามหรือนามวลีที่อยู่ใต้จุดแตกกิ่ง (node) เดียวกัน ส่วนประพันธสรรพนามจะยังไม่ปรากฏให้เห็นในโครงสร้างระดับลึก ตามแนวทางการวิเคราะห์ที่กล่าวมาโครงสร้างลึกของ (12) จึงประกอบด้วย 2 ประโยค คือ *The poem won the award.* ซึ่งฝังตัวอยู่ใน *The poem amused the committee.* (Jacobs and Rosenbaum, 1968: 199)

ภาพที่ 2.3 แผนภาพต้นไม้แสดงโครงสร้างลึกของคณานุประโยค

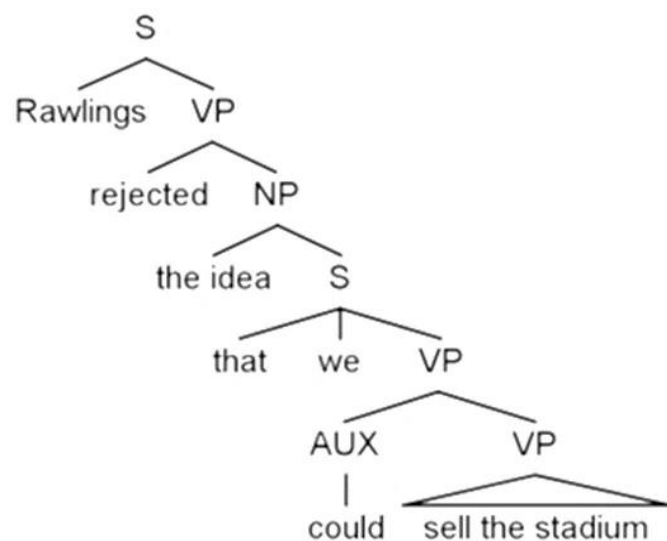
เพื่อที่จะให้ได้โครงสร้างผิวว่า *which [won the award]* ดังที่ปรากฏใน (12) ประโยคฝังตัวจำต้องผ่านกฎการปริวรรต 2 ข้อ ได้แก่ กฎการสร้างคณานุประโยค (relative clause transformation) ซึ่งเป็นกฎที่เพิ่มลักษณะ (feature) [+WH] และ [+pronoun] ให้แก่นามวลีในประโยคฝังตัวที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงเดียวกันกับคำนามในประโยคหลัก ทำให้ *the poem* กลายเป็น *which poem* (ภาพที่ 2.4) ส่วนกฎการปริวรรตอีกข้อหนึ่งคือ กฎการย้ายนามวลี (NP Movement) ที่ทำให้นามวลี *poem*

ถูกย้ายที่และลบออกจากตำแหน่งเดิมในประโยคฝังตัว หลักฐานที่เจคอบส์และโรเซนบวมใช้อ้างว่า *the poem* ในโครงสร้างลึกถูกลบออกไปคือสิ่งที่เรียกว่า “gap” (Jacobs & Rosenbaum, 1968) : 199) ตามที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้คือกระบวนการปริวรรตจากโครงสร้างลึกให้ออกมาเป็นโครงสร้างผิวหรือประโยคที่ผู้ใช้ภาษาใช้กัน

ภาพที่ 2.4 กระบวนปริวรรตด้วยกฎเพิ่มลักษณะ [+WH] และ [+pronoun]

ในทางกลับกัน (13) ‘Rawlings rejected *the idea* that [we could sell the stadium].’ ซึ่งแสดงโดยแผนภาพต้นไม้ (ภาพที่ 2.5) แตกต่างออกไป เนื่องจาก *that* ในที่นี้ ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นประธานสรรพนามและไม่มีความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์กับภาคแสดง *sell* อีกทั้งในอนุประโยค *that* [we could sell the stadium] ก็ไม่มีคำนามหรือนามวลีใดเลยที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามในประโยคหลัก *Rawlings rejected the idea*. (Jacobs & Rosenbaum, 1968): 200)

ภาพที่ 2.5 แผนภาพต้นไม้แสดงอนุประโยคเติมเต็มนาม

เจคอบส์และโรเซนบวมขนานนามอนุประโยคใน (12) ที่มีช่องว่างอันเกิดจากค่านามคำหนึ่ง ในอนุประโยคฝั่งตัวที่ถูกลบไปว่า “คุณานุประโยค” (relative clause) และเรียก *wh-* words ที่ทำหน้าที่แทนค่านามในประโยคหลักว่า “ประพันธสรรพนาม” (relative pronoun) ส่วนอนุประโยคที่มีลักษณะอย่าง (13) ซึ่งไม่มีค่านามใดในอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก เรียกว่า “อนุประโยคเติมเต็มนาม” (noun complement clause) ส่วน *that* ถูกเรียกว่า “complementizer” (Jacobs & Rosenbaum, 1968, p. 164)

ทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพท์การก

สตารอสตา (Starosta, 1988) ได้กำหนดข้อจำกัดทางวากยสัมพันธ์ (syntactic constraint) ไว้ว่าในโครงสร้างความสัมพันธ์แบบพึ่งพาสามารถมีรูปแทนได้เพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น (monostrality) ซึ่งแนวคิดพื้นฐานที่วางนี้แตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากแนวทางการวิเคราะห์โดยนักภาษาศาสตร์ไวยากรณ์ปริวรรต-เพิ่มพูน อนึ่ง นักภาษาศาสตร์ไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพท์การกปฏิเสธกฎการปริวรรต ดังนั้นจึงไม่มีโครงสร้างลูก-โครงสร้างผิว ไม่มีรูปแทนความหมายแบบอื่น ไม่มีกฎการย้ายที่ไม่มีการลบ ไม่มีการแทรกใดๆ ทั้งสิ้น แต่สตารอสตามองว่าคำเป็นหน่วยหลักทางวากยสัมพันธ์ ดังนั้น คำแต่ละคำจึงมีลักษณะ (features) ลักษณะเหล่านี้ทำหน้าที่กำหนดคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำที่เป็นส่วนหลัก (head) และคำที่เป็นส่วนพึ่งพา (dependent) ว่าสอดคล้องกันและสามารถมาปรากฏร่วมกันได้หรือไม่

การวิเคราะห์คุณานุประโยคตามทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพท์การกอาศัยกฎการตีความ 2 ข้อ ได้แก่ กฎการเชื่อมความ (linking rules) และกฎการโยงความ (chaining rules) เพื่อช่วยตีความว่าค่านามที่ไม่ปรากฏรูปในอนุประโยคเป็นตัวเดียวกันกับค่านามหลักที่อนุประโยคนั้นไปขยาย โดยการกำกับด้วยหมายเลขเหมือนกัน

ทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่

ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดระหว่างแนวทางการศึกษาตามกรอบทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่ เมื่อเทียบกับกรอบทฤษฎีที่กล่าวถึงข้างต้น (ได้แก่ ทฤษฎีไวยากรณ์ดั้งเดิม ทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้าง ทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรต-เพิ่มพูน และทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพท์การก) คือ ขณะที่นักภาษาศาสตร์สำนักต่างๆ ให้ความสนใจโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของอนุประโยคที่ขยายค่านาม แต่ทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่กลับสนใจแง่มุมทางอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์มากกว่า

นักภาษาศาสตร์ไวยากรณ์หน้าที่นำโดยกิวอน (Givon, 2001) ฮัลลidayและแมทธิเอสเซน (Halliday & Matthiessen, 2004) ได้นิยามคุณาประโยชน์ว่าเป็นอนุพากย์ขยายนามที่ฝังตัว (embed) อยู่ในนามวลี นิยามดังกล่าวเป็นนิยามที่กว้างมากจนทำให้อนุประโยคที่มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์แบบใดก็ตามที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของค่านามถูกเรียกรวมว่าเป็นคุณาประโยชน์ทั้งหมด เช่น

(14) **The man** [standing near the bar] is packing a gun.

(15) [Where he stood] was near the curb.

(16) We found **someone** [to fix the roof].

(ปราณี กุลละวณิชย์, 2549, pp. 26-27)

แนวทางการจำแนกคุณาประโยชน์ของกิวอน ฮัลลidayและแมทธิเอสเซน ซึ่งอาศัยเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ สามารถจัดประเภทคุณาประโยชน์ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คุณาประโยชน์แบบเจาะจง (restrictive relative clause หรือ defining relative clause) และคุณาประโยชน์แบบไม่เจาะจง (non-restrictive relative clause หรือ non-defining relative clause)

คุณาประโยชน์ประเภทแรกทำหน้าที่บ่งบอกสภาพ (state) หรือเหตุการณ์ (event) ที่ผู้รับสารมีภูมิหลังร่วมกัน (shared knowledge) อยู่แล้ว หรือเป็นข้อมูลที่ผู้ส่งสารประเมินว่าอีกฝ่ายคาดการณ์ล่วงหน้าได้ (presupposed information) คุณาประโยชน์ประเภทนี้ช่วยให้ผู้รับสารนึกออกกว่าผู้ส่งสารกำลังอ้างถึงบุคคลหรือวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ จึงส่งผลให้คุณาประโยชน์แบบเจาะจงไม่สามารถละออกไปจากประโยคหลักได้ เช่น (17)

(17) **The man** who [married my sister] is a crook.

(Givon, 2001: 176)

ทั้งนี้ มีผู้ตั้งข้อสังเกตเพิ่มว่าคุณาประโยชน์แบบเจาะจงจะไม่ใช่ที่ยอมรับ เมื่อปรากฏร่วมกับค่านามหลักที่เป็นคำวิสามานยนาม เช่น *John* ใน (18) เพราะค่านามหลักมีความเฉพาะเจาะจงอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องใช้คุณาประโยชน์เพื่อจำกัดขอบเขตการอ้างถึง (delimit) หรือชี้เฉพาะ (specify) ซ้ำอีก แต่ถ้าหากมีบุคคลชื่อ *John* มากกว่า 1 คนซึ่งทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างก็รู้จัก อย่างในกรณี (19) จึงสามารถใช้คุณาประโยชน์แบบเจาะจงเพื่อชี้เฉพาะว่ากล่าวถึง *John* คนไหนได้

(18) ***John** who [is my friend] is a poet.

(19) **The John** who [lives in Taipei] will come soon

ส่วนคุณานุประโยคอีกประเภทที่เรียกว่าคุณานุประโยคแบบไม่เจาะจง มีเงื่อนไขทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่แตกต่างออกไปจากประเภทแรก กล่าวคือ เนื้อความในคุณานุประโยคต้องเป็นข้อมูลใหม่ (new information) สำหรับผู้รับสาร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ผู้ส่งสารคาดว่าอีกฝ่ายยังไม่เคยรู้ข้อมูลเสริมนี้มาก่อน จึงประสงค์ที่จะให้ข้อมูลหรือบอกลักษณะบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับนามวลีหลักเพิ่มเติมให้ผู้รับสารได้ทราบ จึงส่งผลให้คุณานุประโยคประเภทไม่เจาะจงสามารถละออกจากประโยคหลักได้ โดยไม่สูญเสียใจความสำคัญที่ต้องการจะสื่อและไม่ก่อให้เกิดความกำกวมสับสนในการสื่อสาร เช่น

(20) **A good friend of mine** , [whom I hope you'll meet some day] , just called.

(Givon, 2001, p. 176)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กรอบทฤษฎีที่กล่าวถึงในปริทัศน์วรรณกรรมหัวข้อ 2.1.1 นี้เป็นแนวทางการวิเคราะห์ที่ได้รับความนิยมในแต่ละยุคสมัยและยังมีอิทธิพลต่องานวิจัยในภาษาไทยด้วยเช่นกัน ซึ่งสามารถอ่านเพิ่มเติมได้ในหัวข้อ 2.3

2.1.2 ตัวอย่างผลการศึกษาเฉพาะภาษา

หัวข้อนี้ว่าด้วยการทบทวนวรรณกรรมที่ศึกษาปรากฏการณ์ที่คำนามมีอนุประโยคเป็นส่วนขยายในภาษาต่างประเทศ ลำดับการนำเสนอแบ่งเป็นหัวข้อย่อยจำนวน 3 หัวข้อ ได้แก่ 2.1.2.1 ตัวอย่างผลการศึกษาในภาษาอังกฤษ หัวข้อย่อย 2.1.2.2 ตัวอย่างผลการศึกษาในภาษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษาจีน และหัวข้อย่อย 2.1.2.3 ตัวอย่างผลการศึกษาในภาษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ภาษาลาว ภาษาเขมร ภาษาเวียตนาม ภาษาไทลื้อ ภาษาม้ง

2.1.2.1 ภาษาอังกฤษ

วิธีสร้างคุณานุประโยคในภาษาอังกฤษอ้างอิงจากผลการศึกษาของคอมรี (Comrie, 1999) พบว่ามี 3 วิธี ได้แก่ วิธีการใช้ประพันธสรรพนาม ใน (21 – 23) ก. วิธีการใช้ that ใน (21 – 23) ข. และ วิธี zero ใน (21 – 23) ค. ตามลำดับ ดังนี้

(21) ก. **The actor** who [___ likes you]

ข. **The actor** that [___ likes you]

ค. * **The actor** \emptyset [___ likes you]

(22) ก. **The actor** whom [you like ___]

ข. **The actor** that [you like ___]

ค. **The actor** \emptyset [you like ___]

(23) ก. **The autograph** which [he gave you]

ข. **The autograph** that [he gave you]

ค. **The autograph** \emptyset [he gave you]

วิธีการใช้ประพันธสรรพนามประกอบด้วยคำในกลุ่ม *wh-* ซึ่งมีรูปแบบแตกต่างกันไปตามแต่คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ บทบาททางความหมายของคำนามหลักและตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิง เช่น *who* ใน (21) ก. เป็นตัวช่วยให้ผู้ใช้ภาษาทราบว่าคำนามหลัก *the actor* มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งที่ชีวิตประเภทบุคคล (ไม่ใช่สัตว์หรือสิ่งของ) แสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ประสบ และมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธานของภาคแสดง *like* ในอนุประโยค ส่วน *whom* ใน (22) ก. บอกให้ทราบว่าคำนามหลัก *the actor* มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งที่ชีวิตประเภทบุคคลเช่นเดียวกัน แต่แสดงบทบาททางความหมายเป็นสิ่งกระตุ้น และมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรงของภาคแสดง *like* ในอนุประโยค ส่วน *which* ใน (23) ก. บ่งชี้ว่าคำนามหลัก *the autograph* มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิต แสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ร่วมแกนกลางและมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรงของภาคแสดง *gave* ในอนุประโยค

วิธีที่ 2 คือการใช้ *that* นำหน้าอนุประโยคแทนคำกลุ่ม *wh-* ส่วนความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างคำนามหลักกับอาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของมันสามารถบอกได้จากตำแหน่งของช่องว่าง เช่น (21) ก. มีอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธาน ส่วน (22) ข. และ (23) ข. มีอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรง

วิธีการสุดท้ายหรือวิธี *zero* อาศัยช่องว่างในอนุประโยคเพื่อหาตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักคล้ายกับวิธีการใช้ *that* แต่วิธี *zero* มีข้อจำกัดตรงที่ คำนามหลักต้องทำหน้าที่กรรมตรงของกริยาในอนุประโยคเท่านั้น ดังนั้น (22) ค. และ (23) ค. จึงเป็นประโยคที่ต้องตามหลักไวยากรณ์ ขณะที่ (21) ค. เป็นไปไม่ได้ เพราะคำนามหลัก *the actor* มีตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งประธานของภาคแสดง (ไม่ใช่ตำแหน่งกรรม)

2.1.2.2 ภาษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออก

หัวข้อย่อยนี้เป็นการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับการขยายคำนามหรือนามวลีด้วยอนุประโยคในภาษาญี่ปุ่น (Matsumoto, 1988a, 1988b, 1990, 1996, 1997) ภาษาเกาหลี (Comrie, 1998a, 1998b) และภาษาจีน (LaPolla, 2012) ลักษณะร่วมของภาษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเท่าที่ผู้วิจัยสังเกตเห็น มี 4 ประการ ดังนี้

- อนุประโยควางอยู่นำหน้านามที่มันไปขยาย (pronominal)
- คำนามหลักอยู่นอกอนุประโยค (externally-headed)
- อาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคไม่จำเป็นต้องปรากฏครบทุกตัว
- โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เพียงแบบเดียวในภาษาจีน เกาหลี หรือญี่ปุ่น สามารถเทียบเคียงกับโครงสร้างในภาษาอังกฤษได้หลายโครงสร้าง

มัตสึโมโต (Matsumoto, 1988a, 1988b, 1990, 1996, 1997) เป็นผู้ที่ศึกษาหัวข้อนี้ในภาษาญี่ปุ่นและยังเป็นผู้บุกเบิกการใช้ชื่อหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม (noun-modifying clause constructions) ซึ่งหมายถึง หน่วยสร้างที่มีอนุประโยคทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนามหรือนามวลี ส่งผลให้คำนามหรือนามวลีนั้นกลายเป็นนามวลีซับซ้อน (complex noun phrase) ดังนั้น ขอบเขตการศึกษาของเธอจึงครอบคลุมคุณาอนุประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนาม จริงๆแล้วความคิดนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะก่อนหน้านี้คีนันและคอมรี (Keenan & Comrie, 1977) ก็เคยเสนอให้ใช้ชื่อ “attributive clause” เพื่อเรียกหน่วยสร้างนี้ในภาษาต่างๆ ในโลกที่มีลักษณะแตกต่างกัน ภายใต้ชื่อเดียว

ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาที่มีลำดับคำแบบวางภาคแสดงไว้ท้ายประโยคหรือ verb final (S-O-V) อนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายจึงปรากฏหน้าคำนามหลัก คำกริยาในอนุประโยคจะอยู่ในรูปกริยาแท้ (finite verb) ไม่มีกลวิธีทางหน่วยคำหรือวากยสัมพันธ์เพื่อแสดงส่วนที่นำหน้าอนุประโยค (ในขณะที่บางภาษามีการเติมหน่วยสัทอรรถหรือมีคำนำหน้าอนุประโยค เช่น *wh-*, *that*, *ที่* เป็นต้น) นอกจากนี้ภาษาญี่ปุ่นยังอนุโลมว่าไม่จำเป็นที่อาร์กิวเมนต์ของภาคแสดงทุกตัวจะต้องปรากฏในอนุประโยค แม้ว่าอาร์กิวเมนต์นั้นจะเป็นอาร์กิวเมนต์หลักก็ตาม ลักษณะเช่นนี้ทำให้มัตสึโมโตมองว่าการวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์ (ตำแหน่งของช่องว่าง) เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะนำมาระบุตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ด้วยเหตุนี้มัตสึโมโตจึงพยายามชี้ให้เห็นความสำคัญของการวิจัยทางอรรถศาสตร์และปัจจัยทางวจนปฏิบัติศาสตร์ที่มีบทบาทต่อการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างคำนามหลักและอนุประโยคขยาย

ภาพรวมผลการศึกษานวสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาเกาหลี ซึ่งต่างจากญี่ปุ่น ตรงที่คำกริยาในอนุประโยคเป็นรูป non-finite participle (นอกนั้น โครงสร้างทางไวยากรณ์ของทั้ง 2 ภาษาเหมือนกันทุกประการ) คอมรี (Comrie, 1998a, 1998b) อ้างว่าโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ เพียงแบบเดียวในภาษาเกาหลีคือ [ส่วนขยาย] ส่วนหลัก สามารถเทียบได้กับโครงสร้างหลายแบบใน ภาษาอังกฤษที่แสดงในคำแปล (gloss)

(24) ภาษาเกาหลี

[ku yeca-eyke chayk-ul cwu-n] **namca**
 the woman-to book-ACC give-PST.PAR man
 ‘**the man** who [gave a book to a woman] ’

(25) [ku nmca-ka ku yeca-eyke chayk-ul cwu-n] **sasil**
 the man-NOM the woman-to book-ACC give-PST.PAR fact
 ‘**the fact** that [a man gave a book to a woman] ’

(26) [etten salam-i mwun-ul twutuli-ko iss-nun] **soli**
 some person-NOM door-ACC knock-COMP be-PRS.PRT noise
 ‘**the noise** of someone knocking at the door’

(Comrie, 1998: 52)

โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของอนุประโยคใน (24) – (26) ที่เหมือนกันจึงเป็นหลักฐานสนับสนุนคำกล่าวอ้างของคอมรีที่ว่าชื่อเรียกอนุประโยคที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะ เป็นคุณนาม อนุประโยคหรืออนุประโยคเต็มเต็มนาม กลายเป็นสิ่งที่สร้างความสับสนโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้คอมรียัง เห็นคล้อยตามมัดดีโมโตในแง่ที่ว่านักภาษาศาสตร์ควรหันมาใช้ชื่อเพียงชื่อเดียวที่ครอบคลุม ปรากฏการณ์ทั้งหมด

ส่วนภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาหนึ่งในภูมิภาคนี้ แต่ต่างจากภาษาญี่ปุ่นและภาษาเกาหลีตรงที่ ภาษาจีนเป็นภาษารูปคำโดด (isolating language) จึงไม่มีการเติมหน่วยคำเพื่อแสดงความสัมพันธ์ ทางไวยากรณ์ระหว่างคำในประโยค ส่วนกลวิธีการแปลงเป็นคุณนามประโยคที่ภาษาจีนใช้นั้น ลา พอลลา (LaPolla, 2012) กล่าวว่าคล้ายกับการสร้างคำประสม กล่าวคือ มีคำนามที่ทำหน้าที่เป็นส่วน ขยายวางหน้าคำนามที่ถูกขยาย ‘nominal/modifier – de – nominal/modified’ เมื่อลอง เปรียบเทียบกับภาษาญี่ปุ่นและภาษาเกาหลีที่ได้กล่าวถึงข้างต้น ภาษาจีนก็สามารถใช้โครงสร้างทาง

วากยสัมพันธ์เพียงแบบเดียว เพื่อผลิตอนุประโยคขยายซึ่งต้องอาศัยโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์มากกว่า 1 แบบในภาษาอังกฤษตามที่แสดงคำแปล (gloss)

(27) ภาษาจีน

[wo tichulai] de **yijian**
I put forward NOM opinion
'**the opinion** which [I put forward]'

(28) [tamen qu Meiguo xue yi] de **yijian**
they go America study medicine NOM opinion
'**the opinion** that [they should go to America to study medicine]'

(29) [da men] de **yin**
hit door NOM sound
'**the sound** of [(someone) knocking at the door]'

(Li & Thompson, 1981, pp. 586-587)

อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าภาษาจีน ภาษาเกาหลี และภาษาญี่ปุ่นมีลักษณะร่วมกันคือ การที่อาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคไม่จำเป็นจะต้องปรากฏครบทุกตัว ข้อสังเกตนี้ยังเป็นการตอกย้ำว่าการวิเคราะห์แต่ละเฉพาะองค์ประกอบวากยสัมพันธ์เพียงอย่างเดียวนับเป็นจุดอ่อนต่อการทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านาม หากลองพิจารณา (30) จะพบว่าผู้ใช้ภาษาสามารถตีความได้ถึง 2 ความหมาย (readings) ขึ้นอยู่กับบริบท ดังนั้น นี่จึงเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่สนับสนุนความคิดของมัดดีลีโมโดที่ว่าปัจจัยทางอรรถศาสตร์และปัจจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์มีความสำคัญ

(30) ภาษาจีน

[mai cai] de **lingqian**
buy vegetable NOM change
เศษสตางค์สำหรับซื้อผัก' หรือ 'เศษสตางค์ (เงินทอน) ที่เหลือจากการซื้อผัก'

(LaPolla, 2012)

2.1.2.3 ภาษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

หัวข้อย่อยนี้ว่าด้วยการปริทัศน์ผลการศึกษาที่เกี่ยวกับส่วนขยายของคำนามที่เป็นอนุประโยค ในภาษาแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งคอมรี (Comrie, 1998a) กล่าวว่าภาษาที่ใช้กันในแถบนี้มี ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ประจำภูมิภาค (areal features) อย่างชัดเจน ยกเว้นเวียดนามที่ดูเหมือนจะ ไม่ค่อยเข้าพวกกับภาษาอื่นสักเท่าไร เนื่องจากตัวบ่งชี้อนุประโยค *ma* มีข้อจำกัดว่าจะปรากฏในคุณา อนุประโยคเท่านั้น ในขณะที่ภาษาอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์เพียงแบบเดียวและมีตัว บ่งชี้อนุประโยคเพียงตัวเดียวก็สามารถผลิตหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่เทียบเคียงได้กับทั้ง คุณาอนุประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนามในภาษาอังกฤษ

ภาษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่จะกล่าวถึง ได้แก่ ลาว เขมร เวียดนาม ม้ง และไทลื้อ สิ่งที น่าสังเกตคือในบรรดาภาษาเหล่านี้มีลักษณะร่วมกันอยู่ 4 ประการ ดังนี้ (นัธซันน์ เยาวพัฒน์, 2551)

- อนุประโยควางต่อท้ายคำนามหลักที่มันไปขยาย (post-nominal)
- คำนามหลักวางอยู่นอกอนุประโยคขยาย (externally headed)
- อาศัยกลวิธีช่องว่าง (gap strategy) และกลวิธีคงสรรพนาม (pronoun retention)
- มีตัวบ่งชี้อนุประโยค ได้แก่ คำว่า *thî*, *ʔan*, *dael*, *ma* และ *uas* ในภาษาลาว ไทลื้อ เขมร เวียดนาม และม้ง ตามลำดับ

การนำเสนอตัวอย่างข้อมูลทั้ง 5 ภาษาใน (31 – 35) ผู้วิจัยใช้ตัวอักษรเข้มเพื่อเน้นคำนาม หลัก ใสวงเล็บเหลี่ยม [] ครอบอนุประโยคขยาย ปรับตัวอักษรเอียงสำหรับคำที่บ่งชี้อนุประโยค ใช้ เครื่องหมาย ○ แทนอาร์กิวเมนต์ที่เป็นช่องว่าง (ตัวอย่าง ก. ของแต่ละภาษา) และขีดเส้นใต้บุรุษ สรรพนามที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก (ตัวอย่าง ข. ของแต่ละภาษา)

(31) ภาษาลาว

ก. **khon**_K *thî*: [**phîw** ○_K **bò:** **di:**] **mi:** **bùk kha lík**
 person REL skin ○ NEG good have personality

bò: **di:**
 NEG good

‘A person whose [complexion is not good] has not got a good personality.’

ข. **dèk nów**_K *thî*: [**khăw hâj** **ŋɜ:n** **man**_K]
 child REL 1SG give money 3SG

ma: ʔi:k lé:w
 come again already

‘The child to whom [I gave money] came again.’

(Yaowapat & Prasithratsint, 2008b, pp. 14-15)

(32) ภาษาไทลื้อ

ก. **maa_K** ʔan [haw huu cin nan **o_K**] ni paj
 dog REL 1SG give meat that o flee go
 ‘The dog that [I gave the meat to] fled.’

ข. pin **lot_K** ʔan [caw **man_K** capjap nan]
 be car REL owner 3SG arrest that
 ‘It is a car whose [owner was arrested].’

(Hanna, 1999 อ้างถึงใน นัทธชนัน เยาวพัฒน์, 2551, p. 25)

(33) ภาษาเขมร

ก. kʔaek tɔteahslaaphæ **samdav** **tii moatstun_K** dael
 crow fly towards river REL
 [**o_K** riintukʔah]
 o dry

‘The crow flies to **the river** which [is dry] .’

ข. knom skoal **monuh_K** dael [**kei_K** tvee-kaa nuuv
 1SG know human REL 3SG work at
 tii nuh]
 place there

‘I know **someone** who [works there] .’

(Yaowapat, 2005, p. 122)

(34) ภาษาเวียดนาม

ก. Toi hat **bai hat**_k ma [anh vua moi nghe O_k]
 1SG sing song REL 2SG this moment hear O
 ‘I sang **the song** that [you have just heard].’

ข. **nguai**_k ma [ban gap nguai **ta**_k homqua]
 person REL 2SG meet 3SG yesterday
 la thaygiao
 COP teacher

‘**The person** whom [you met yesterday] is a teacher.’

(Yaowapat and Prasithratsint, 2008)

(35) ภาษาม้ง

ก. **Lou Hiang**_k uas [O_k yog suav ib
 Lou Hiang REL O be Chinese one
 tug nom]
 CLF official

‘**Lou Hiang** who [is a Chinese official] ...’

ข. Yog tus **xib hwb**_k uas [nws_k nyob X]
 be CLF teacher REL 3SG live X

‘It is **the teacher** that [lives at X] .’

(Riddle, 1999 อ้างถึงใน นัทรชนัน เยาวพัฒน์, 2551, p. 25)

2.2 ผลการศึกษาตามแนวทางแบบลักษณ์ภาษา

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยปริทัศน์ผลการศึกษาประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปรากฏการณ์ที่
 คำนามหรือนามวลีมีส่วนขยายเป็นอนุประโยค ได้แก่ ตำแหน่งของคำนามหลัก ตำแหน่งของอนุ
 ประโยค และกลวิธีสร้างคุณานุประโยค ในหัวข้อย่อย 2.2.1 – 2.2.4 ตามลำดับ

2.2.1 ตำแหน่งของคำนามหลักและอนุประโยคขยาย

ไดรเออร์ (Dryer, 2013) กล่าวว่าในแต่ละภาษามีการวางตำแหน่งของคำนามหรือนามวลีซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนหลักกับอนุประโยคซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนามไม่เหมือนกัน ในบางภาษา ส่วนหลักกับส่วนขยายอาจเป็น 2 ส่วนที่ปรากฏแยกออกจากกันต่างหาก ในขณะที่บางภาษา ส่วนหลักอาจเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของอนุประโยคนอกจากนี้ นอกจากนี้ยังมีภาษาที่ส่วนหลักปรากฏทั้งในประโยคหลักและในอนุประโยคขยายอีกด้วย จากลักษณะที่เป็นไปได้นี้ทำให้ตำแหน่งการวางคำนามหลักกับอนุประโยคจำแนกได้ 3 แบบ ได้แก่ externally-headed, internally-headed และ double-headed

แบบที่หนึ่ง **externally-headed** หรือการวางตำแหน่งที่ส่วนหลักอยู่นอกส่วนขยาย หมายถึง การที่คำนามหลักอยู่แยกเป็นอิสระจากอนุประโยคขยาย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า คำนามหลักไม่ได้ปรากฏเป็นองค์ประกอบภายในของอนุประโยคขยาย ในกรณีที่ส่วนหลักวางอยู่นอกส่วนขยาย ไดรเออร์กล่าวว่ายังสามารถแยกย่อยได้อีก 2 แบบ คือ แบบที่ส่วนขยายที่ปรากฏหน้าคำนามหลัก (prenominal) เช่น ภาษา Alambalak ใน (36) และ ภาษา Tenyidie ซึ่งเป็นภาษาตระกูลทิเบโต-เบอร์มัน ใน (37) ส่วนอีกแบบหนึ่งเป็นแบบที่ส่วนขยายปรากฏต่อท้ายคำนามหลัก (postnominal) เช่น ภาษาอังกฤษและภาษา Maybrat ใน (38 – 39) ตามลำดับ

(36) ภาษา Alambalak

[ni hik-r-fë] yima-r
 2SG follow-irreal-immed.pst person-3SG.m
 ‘a man who [would have followed you]’

(Bruce, 1984 อ้างถึงใน Dryer, 2013)

(37) ภาษา Tenyidie

[bulie kemerie se- ke-ba] khriesa
 shirt red wear- nozr-progr young man
 ‘the boy who [is wearing a red shirt]’

(Sabbarao, 2012, p. 268)

(38) ภาษาอังกฤษ

The novel which [I am reading]

(39) ภาษา Maybrat

aof [ro ana m-fat]
 sago REL 3PL obj-fell
 ‘the sago tree that [they felled] ’

(Dol, 1999 อ้างถึงใน Dryer, 2013)

แบบที่สอง **internally-headed** คือ การวางตำแหน่งที่ส่วนหลักไม่ได้แยกออกมาต่างหากจากอนุประโยคขยาย แต่ส่วนหลักกลับปรากฏอยู่ในส่วนขยาย ไดรเออร์ (Dryer, 2013) แสดงความคิดเห็นเสริมว่าถ้าเทียบกันแล้วการวางตำแหน่งแบบ **externally-headed** นั้น ส่วนขยายจะดูเหมือนอนุประโยค (subordinate clause) ในขณะที่การวางตำแหน่งแบบ **internally-headed** ซึ่งตำแหน่งของคำนามหลักอยู่ในส่วนขยาย จนดูเหมือนนามวลีซับซ้อน (complex noun phrase) และส่งผลให้ผู้วิจัยภาษาที่มีการวางตำแหน่งลักษณะนี้วิเคราะห์ข้อมูลพลาดได้ การศึกษาที่เกี่ยวข้องในอดีตได้ยกตัวอย่างภาษาที่วางตำแหน่งคำนามหลักแบบนี้ เช่น ภาษานาวาโฮ (Navajo) ใน (40) และภาษาทิเบต ใน (41)

(40) ภาษานาวาโฮ (Navajo)

[Tl'eedaa' hastiin yatti'-ee] athosh
 last night man spoke-REL sleep
 ‘the man [who spoke last night is sleeping] ’

(Hale and Platero, n.d. อ้างถึงใน Keenan, 1985, p. 143)

(41) ภาษาทิเบต

[Peemε thep khii-pa the] nee yin
 Peem (ERG) book(ABS) carry-PAST the(ABS) I(GEN) be
 ‘the book [that Peem carried is mine] ’ (ภาษาทิเบต)

(Keenan, 1985, p. 161)

แบบสุดท้าย **double-headed** อาจกล่าวได้ว่าการวางตำแหน่งคำนามหลักแบบนี้เป็นลูกผสมของ 2 ประเภทแรก (Dryer, 2013) กล่าวคือ มีคำนามหลักปรากฏอยู่ทั้งภายนอกส่วนขยายและภายในส่วนขยาย ภาษาที่มีลักษณะที่ว่านี้ เช่น ภาษาฮินดี-อูรดู (Hindi-Urdu) ใน (42) และภาษาคอมไบ (Komba)i ใน (43 – 44)

(42) ภาษาฮินดี-อูรดู (Hindi-Urdu)

[joo **kitaab** seel par hai] vah **kitaab** acchii hai
REL book sale on be DEM book good be-PRES

‘Which **book** is on sale, that **book** is good.’ (แปลตามตัวอักษร)

(Liptak, 2009 อ้างถึงใน Dryer, 2013)

ว่าด้วยเรื่องการวางตำแหน่งคำนามหลักแบบ double-headed ซิงก์ (Cinque, 2011) กล่าวเสริมว่า ส่วนหลักที่อยู่นอกอนุประโยคขยายจะมีความเฉพาะเจาะจงน้อยกว่าส่วนหลักที่ปรากฏอยู่ในส่วนขยาย พร้อมทั้งยกข้อมูลจากภาษาคอมไบที่พูดในประเทศอินโดนีเซียประกอบ ตัวอย่าง (43) ด้านล่าง แสดงให้เห็นส่วนหลัก *doü* ‘sago’ ที่มีสถานะเป็นคำนามโดยสมบูรณ์ (full-fledge noun) วางอยู่ทั้งในและนอกส่วนขยาย ส่วน (44) มีคำนาม *rumu* ‘person’ ซึ่งมีตัวอ้างอิงเดียวกันกับคำนามหลัก *yare* ‘man’ แต่คำนามดังกล่าวมีความเฉพาะจงน้อยกว่าคำนามหลัก และวางอยู่นอกอนุประโยค

(43) ภาษาคอมไบ (Kombai)

[**doü** adiyano-no] **doü** deyalukhe
sago give.3pl.nonfut-conn] sago finished.adj

‘Which **sago** [that they gave], the **sago** is finished.’ (แปลตามตัวอักษร)

(de Vries, 1993 อ้างถึงใน Cinque, 2011, p. 68)

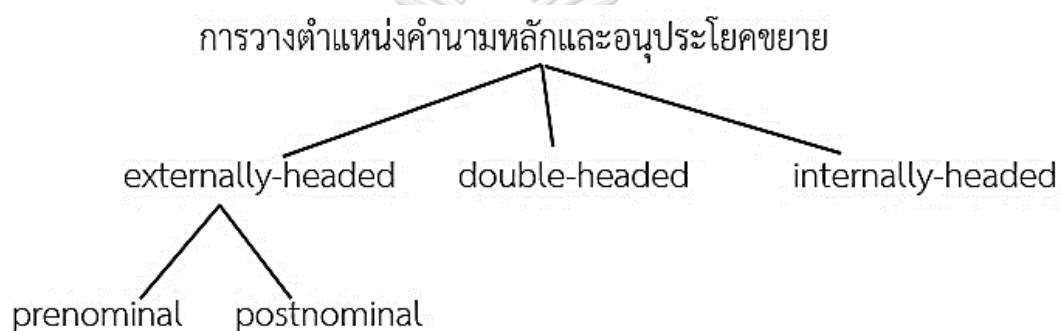
(44) [**yare** gamo khereja bogi-n-o] **rumu** na-momofa
man join work DUR.do.3SG] person my-uncle

‘The **man** who is joining the work, **that person** is my uncle.’

(ibid.)

ผลการรวบรวมข้อมูลการกระจายตัวของภาษา โดยใช้การวางตำแหน่งส่วนหลักและส่วนขยายเป็นเกณฑ์ พบว่าในภาษาส่วนใหญ่ของโลกมักเป็นแบบ externally-headed ที่อนุประโยคขยายวางอยู่หลังคำนามหลัก (postnominal) ส่วนภาษาที่อนุประโยควางอยู่หน้าคำนามหลัก (prenominal) มีแนวโน้มที่จะพบได้ในภาษาแถบทวีปเอเชีย (ยกเว้น ตะวันออกกลางและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ภาษาในหมู่เกาะนิวกินี ภาษาในเอธิโอเปีย ภาษาที่พูดทางตอนใต้ของโคลัมเบีย และเขตที่ติดกับบราซิล ในขณะที่การวางตำแหน่งแบบ internally-headed พบได้จำกัด เนื่องจากมีการกระจุกตัวอยู่ในบริเวณแคบๆ แถบอเมริกาเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียเฉพาะส่วนที่ติด

กับพม่าและจีนเท่านั้น ส่วนการวางตำแหน่งแบบ double-headed เท่าที่พบมีเพียง 5 ภาษาบนโลก ได้แก่ ภาษา Jamsay, ภาษา Mina, ภาษา Kombai, ภาษา Yagaria และภาษา Kobon (3 ภาษาสุดท้ายนี้อยู่ในเอริโอเปีย) (Dryer, 2013) นอกจากนี้ ไดรเออร์ยังตั้งสมมติฐานเรื่องสหสัมพันธ์ระหว่างการลำดับคำกริยา-กรรมในแต่ละภาษา ว่าอาจมีความเกี่ยวข้องกับการวางตำแหน่งส่วนหลัก-ส่วนขยายของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษานั้นๆ ด้วย เนื่องจากภาษาในทวีปเอเชียซึ่งมักการลำดับคำแบบกริยาอยู่ท้าย (verb-final หรือ S-O-V) และส่วนขยายทั้งหมดวางหน้าคำนาม ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจหากพบอนุประโยควางหน้าคำนามหลักที่มันไปขยาย (prenominal) ในทางตรงข้าม ภาษาที่ลำดับคำแบบ S-V-O เช่น ภาษาอังกฤษ นิยมวางตำแหน่งส่วนหลักอยู่หน้า ส่วนขยายต่อท้าย ก็พบว่าอนุประโยคขยายปรากฏหลังคำนามหลัก (postnominal) ในทำนองเดียวกัน

ภาพที่ 2.6 รูปแบบการวางตำแหน่งส่วนหลักและส่วนขยาย

ตัวอย่างภาษาต่างๆ ตามการอธิบายข้างต้นล้วนแต่เป็นภาษาที่มีการวางตำแหน่งของคำนามหลักกับอนุประโยคขยายแบบใดแบบหนึ่งเด่นเป็นพิเศษ ทั้งที่ในความจริงแล้วนักแบบลักษณะภาษากลับพบภาษาอีกจำนวนหนึ่งซึ่งมีความยืดหยุ่นในการวางตำแหน่งคำนามหลักกับอนุประโยคขยาย ไดรเออร์ (Dryer, 2013) ได้อ้างถึงผลการศึกษาในภาษาต่างๆ เช่น ภาษากิมิรา (Gimira) ซึ่งพูดที่ประเทศเอริโอเปีย ว่าเป็นภาษาที่ยอมให้อนุประโยคขยายสามารถวางหน้า (prenominal) หรือวางหลังคำนามหลักที่มันไปขยาย (postnominal) ก็ได้ โดยที่ภาษาดังกล่าวไม่ได้นิยมตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งมากกว่ากันเป็นพิเศษ (Breeze, 1990 อ้างถึงใน Dryer, 2013) รวมไปถึงภาษาเมอร์ริธู-ปาธา (Murrin-Patha) ซึ่งพูดทางเหนือของประเทศออสเตรเลีย (Walsh, 1976 อ้างถึงใน Dryer, 2013) ก็เป็นภาษาที่คำนามหลักอาจวางอยู่ในอนุประโยคขยาย ดังเช่น (45) หรือคำนามหลักอาจปรากฏแยกจากอนุประโยคขยาย (externally-headed) ดังเช่น (46) ก็ได้

(45) ภาษาเมอร์ริญธ์-ปาธา (Murrinh-Patha)

[**mutyinga-ɛ ɲayi** pan-ɲi-bad] paŋanduwi undakɲayya
 [woman-ERG 1SG.ABS 3SG.PERF-1SG-hit] 3SG.PERF.arrive earlier
 ‘The woman who [hit me] arrived earlier.’

(46) ɲayi-ɛ nʷinʷi ɲu-nʷi-bad-nu tʷu **kumukur-te**
 1SG-ERG 2SG.ABS 1SG-2SG-strike-FUT weapon club-INSTR
 [yile ɲayi mam-ɲa-wata ɲayi-nu]
 father 1SG 3SG.PERF-1SG-make 1SG-DAT
 ‘I will hit you with **the club** that [my father made for me].’

(Walsh, 1976 อ้างถึงใน Dryer, 2013)

2.2.2 ลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลี

นักแบบลักษณะภาษามีความพยายามที่จะหาลักษณะคลุมทั่ว (generalization) ในภาษาต่างๆ ว่าค่านามในตำแหน่งทางไวยากรณ์ใดที่อนุประโยคสามารถเข้าไปขยายได้บ้าง การศึกษาสำคัญที่กล่าวถึงประเด็นนี้คือลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลี (Accessibility Hierarchy) โดยคีแนนและคอมรี (Comrie, 1998b; Comrie & Keenan, 1979; Keenan & Comrie, 1977) ซึ่งทั้งคู่อธิบายว่าลำดับชั้นนี้เป็นสากลลักษณะ (universality) ที่สามารถอนุมานลำดับชั้นของตำแหน่งทางไวยากรณ์ของค่านามที่มีอนุประโยคเข้ามาเป็นส่วนขยายได้ ลำดับชั้นดังกล่าวยังแฝงนัยยะว่าในแต่ละภาษามีขีดจำกัดสำหรับค่านามในตำแหน่งทางไวยากรณ์ต่างๆ ที่สามารถถูกอนุประโยคเข้าถึงได้ไม่เท่ากัน ทั้งคู่ยังอ้างอีกว่าทั้งลำดับชั้นการเข้าถึงและขีดจำกัดนี้ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างไร้แบบแผน แต่เกิดจากการศึกษาภาษาจำนวนมากตามแนวทางแบบลักษณะภาษา ลำดับชั้นการเข้านามวลีมีลำดับดังต่อไปนี้

ประธาน > กรรมตรง > กรรมรอง > กรรมของบุพบท > สัมพันธการก > กรรมของการเปรียบเทียบ
 subject > direct object > indirect object > oblique > genitive > object of comparison
 S > DO > IO > OBL > GEN > OCOMP

(Keenan & Comrie, 1977, p. 66)

เครื่องหมาย > หมายถึง อนุประโยคสามารถเข้าไปขยายค่านามในตำแหน่งดังกล่าวได้ง่ายกว่า ดังนั้นค่านามในตำแหน่งประธาน (subject) จึงเป็นตำแหน่งทางไวยากรณ์ที่มีโอกาสถูกอนุประโยคมาขยายได้ง่ายที่สุด ถัดลงมาเป็นกรรมตรง (direct object) กรรมรอง (indirect object) กรรมของบุพบท

(oblique) และสัมพันธการก (genitive) ตามลำดับ ส่วนตำแหน่งของคำนามที่มีโอกาสน้อยที่สุดหรืออนุประโยคเข้าถึงได้ยากที่สุดคือกรรมของการเปรียบเทียบ (object of comparison)

จากลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลีข้างต้น คีแนนและคอมรียังกล่าวเสริมว่า หากคำนามในลำดับชั้นที่สูงกว่าถูกอนุประโยคเข้าไปเป็นส่วนขยายได้ ก็อนุมานได้ว่าคำนามในลำดับชั้นที่ต่ำกว่าทั้งหมดก็ย่อมถูกอนุประโยคเข้าไปขยายได้เช่นเดียวกัน แต่ในภาษาหนึ่งๆ ชีตจำกัดของการเข้าถึงคำนามหลักอาจสิ้นสุด ณ ตำแหน่งทางไวยากรณ์ใดก็ได้ (Keenan & Comrie, 1977)

- ภาษาที่อนุประโยคเข้าถึงคำนามในตำแหน่งประธาน (S) เท่านั้น เช่น ภาษามาลากาซี (Malagasi) ภาษาเมารี (Maori)
- ภาษาที่อนุประโยคเข้าถึงคำนามในตำแหน่งประธาน (S) และกรรมตรง (DO) เท่านั้น เช่น ภาษา Kinyarwanda ภาษาอินโดนีเซีย (Indonesian)
- ภาษาที่อนุประโยคเข้าถึงคำนามในตำแหน่งประธาน (S) กรรมตรง (DO) และกรรมรอง (IO) เท่านั้น เช่น ภาษาบาสก์ (Basque)
- ภาษาที่อนุประโยคเข้าถึงคำนามในตำแหน่งประธาน (S) กรรมตรง (DO) กรรมรอง (IO) และกรรมของบุพบท (OBL) เช่น ภาษา North Fisian ภาษาคาตาลัน (Catalan)
- ภาษาที่อนุประโยคเข้าถึงคำนามในตำแหน่งประธาน (S) กรรมตรง (DO) กรรมรอง (IO) กรรมของบุพบท (OBL) และสัมพันธการก (GEN) เท่านั้น เช่น ภาษา Hausa

ในที่นี้ ผู้วิจัยยกตัวอย่างจากภาษาทมิฬ (Tamil) ซึ่งเป็นภาษาดราวิเดียนที่ใช้กันทางตอนใต้ของอินเดียและศรีลังกา มาประกอบการอภิปรายเรื่องชีตจำกัดของการเข้าถึงนามวลี ในภาษาทมิฬนั้น คำนามในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง สามารถมีอนุประโยคเข้าไปเป็นส่วนขยายได้ โดยที่อนุประโยคขยายจะวางอยู่หน้าคำนามหลัก ส่วนภาคแสดงในอนุประโยคขยายต้องอยู่ในรูปกริยาไม่แท้ (non-finite) ลงท้ายด้วย -a ดังตัวอย่างด้านล่างตามลำดับ

(47) ภาษาทมิฬ

Jan	[patu-kir-a]	penmani(y)-ai	kan-t	-an.
John	sing-PROG	woman-DO	see-PAST	3SG-M

‘John saw **the woman** who [is singing]’

(48) [Anta manitan ati-tt-a] **penmani(y)-ai** jan kan-t -an.

that man hit-PAST woman-DO John see-PAST 3SG-M

‘John saw **the woman** that [that man hit]’

(49) Jan [puttakatt-ai(k) koti-tt-a] **penmani(y)-ai** nan kan-t -en.
 John book-DO give-Past woman-DO I see-PAST 1SG
 ‘I saw **the woman** to whom [John gave the book]’

(Keenan & Comrie, 1977, pp. 72-73)

กรณีของภาษาทมิฬนี้ ขีดจำกัดของอนุประโยคในการเข้าไปขยายคำนามสุดอยู่แค่ลำดับชั้นกรรมรอง ทำให้ไม่สามารถขยายคำนามในลำดับชั้นถัดไปคือกรรมของบุพบทได้ ตัวอย่างที่ (50) แสดงให้เห็นว่า หากต้องการขยายคำนาม *katti* ‘knife’ ซึ่งมีการกเครื่องมือ ภาษาทมิฬจำเป็นต้องใช้โครงสร้างอื่น แทน เนื่องจากอนุประโยคไม่สามารถเข้าถึงได้โดยตรง

(50) ภาษาทมิฬ

Enna(k)	katti(y)-dl	kori(y)-ai	anta	manitan	
which	knife-INST	chicken-DO	that	man	
kolaippi-tt	-an	anta	katti(y)-ai	jan	kan-t -an.
kill-PAST	3SG-M	that	knife-DO	John	see-Past 3SG-M

‘John saw **the knife** with which [the man killed the chicken].’

(แปลตรงตัว: ‘With which **knife** the man killed the chicken, John saw that **knife**’)

(Keenan & Comrie, 1977, p. 73)

ส่วนภาษาที่ยอมให้อนุประโยคเข้าไปขยายคำนามได้ถึงลำดับชั้นสูงสุด คือ กรรมของการเปรียบเทียบ (OCOMP) นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ใน (51) แล้ว ยังมีภาษาอูร์โฮโบ (Urhobo) ใน (52)

(51) **The man** who [Mary is taller than]

(52) ภาษาอูร์โฮโบ (Urhobo)

oshale na [l- Mary rho n- o]
 man the that Mary big than him
 ‘**the man** whom [Mary is bigger than]’

(Keenan & Comrie, 1977, p. 75)

การที่ภาษาอังกฤษและภาษาอูโรโฮโยมให้เกิดการเข้าถึงนามวลีจนถึงลำดับชั้นสูงสุดได้ ย่อมอนุมานได้ว่าในลำดับชั้นอื่นๆ ที่ต่ำกว่า (ได้แก่ สัมพันธการก กรรมของบุพบท กรรมรอง กรรมตรง และประธาน) อนุประโยคก็ย่อมสามารถเข้าไปเป็นส่วนขยายคำนามได้เช่นกัน

ดังนั้น แนวคิดเรื่องลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลีจึงมีนัยยะว่าถ้าในภาษาหนึ่งๆ อนุญาตให้อนุประโยคทำหน้าที่ขยายคำนามได้ อย่างน้อยที่สุดคำนามในตำแหน่งประธานต้องมีโอกาสเป็นส่วนหลักไม่ว่าภาษานั้นๆ จะกำกับการกแบบ Nominative-Accusative (เช่น ภาษามาลากาซี (Malagasy)) หรือการกแบบ Ergative-Absolutive (เช่น ภาษาชุกคี (Chukchi)) นอกจากนี้ ยังมีผลการทดลองทางภาษาศาสตร์จิตวิทยา (เช่น Brown, 1971; Hatch, 1971; Hawkins & Keenan, 1974; Legum, 1975 (อ้างถึงใน Keenan & Comrie, 1977) ที่ช่วยสนับสนุนว่า เด็กวัย 3 – 5 ปี, 6 – 8 ปี และ 10 – 12 ปี ซึ่งพูดอังกฤษเป็นภาษาแม่ทำความเข้าใจและผลิตอนุประโยคที่คำนามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธานได้ถูกต้องกว่าและรวดเร็วกว่า ฉะนั้น หากให้เด็กที่เข้าร่วมการทดลองดูหรือแต่งอนุประโยค ต่อไปนี้

- (53) The boy who [saw Mary] คำนามหลักเป็นประธานของภาคแสดง
 (54) The boy who [Mary saw] คำนามหลักเป็นกรรมตรงของภาคแสดง
 (55) The boy who [was seen by Mary] คำนามหลักได้รับการยก (promote) ขึ้นมา

ผลการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ช่วงอายุให้ผลออกมาในทิศทางเดียวกันคือ เด็กทำคะแนนในอนุประโยค (53) ได้มากกว่าอนุประโยค (54) และทำคะแนนอนุประโยค (54) ได้ดีกว่าอนุประโยค (55)

2.2.3 กลวิธีการสร้างคุณาประโยค

การศึกษาปรากฏการณ์ที่คำนามมีส่วนขยายเป็นอนุประโยคตามแนวทางภาษาศาสตร์แบบลักษณะชี้ว่ายังมีภาษาอีกมากที่ไม่ได้มีโครงสร้างหรือไม่ได้ใช้กลวิธีทางวากยสัมพันธ์แบบเดียวกันกับคุณาประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนามในภาษาอังกฤษ การเปรียบเทียบข้อมูลจากภาษาต่างๆ แสดงให้เห็นว่ามีกลวิธีที่อนุประโยคจะเข้าไปขยายคำนามได้ถึง 4 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีช่องว่าง (Gap strategy) กลวิธีไม่ละคำหลัก (Non-reduction strategy) กลวิธีประพันธสรรพนาม (Pronoun strategy) และกลวิธีคงบุรุษสรรพนาม (Pronoun-retention strategy)

กลวิธีช่องว่าง (Gap strategy)

ลักษณะเด่นของกลวิธีนี้คือไม่มีคำนามหรือคำสรรพนามใดๆ ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักปรากฏอยู่ภายในอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย (Comrie, 1989; Comrie & Kuteva,

2013b; Keenan, 1985) ตัวอย่างของภาษาที่ใช้กลวิธีนี้ เช่น ภาษาตุรกี ใน (56 – 57) สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับกลวิธีนี้ในภาษาตุรกีคือ แม้ตัวอย่างทั้งคู่อาศัยกลวิธีเดียวกัน แต่ทว่าคำแปลอธิบาย (gloss) ที่เป็นภาษาอังกฤษจำแนกความแตกต่างออกเป็นโครงสร้าง relative clause ในตัวอย่างแรกและโครงสร้าง noun complement clause ในอีกตัวอย่างหนึ่ง

(56) ภาษาตุรกี

[kitab-l al-an] **öğrenci**
 book-ACC buy-PTCP student
 ‘**the student**_s who [O_s bought the book]’

(Comrie, 1998a, p. 82)

(57) [cumhurbaşkanı-nin gel-diğ-i] **haber-l**
 president-GEN come-NMLZ-3SG news-3SG
 ‘**the news** that [the president has come]’

(ibid.)

กลวิธีไม่ละคำหลัก (Non-reduction strategy)

กลวิธีนี้จะมีคำนามหลักซึ่งมีสถานะเป็นคำนามโดยสมบูรณ์ (full-fledge noun) ปรากฏอยู่ในอนุประโยค (Comrie & Kuteva, 2013b) กลวิธีนี้ยังจำแนกได้อีก 3 ประเภทย่อย ดังนี้

Correlative subtype เป็นประเภทย่อยที่นอกจากจะมีคำนามหลักปรากฏอยู่ในอนุประโยคแล้ว ยังมีคำนามหรือคำสรรพนามที่ทำหน้าที่แทนคำนามหลักปรากฏซ้ำในประโยคหลักด้วย ตัวอย่างภาษาที่ใช้กลวิธีนี้ เช่น ภาษาพิราหะ (Pirahã) ใน (58) ซึ่งสังเกตได้ว่ามีคำนามหลัก *boitóhoi* ‘boat’ ปรากฏอยู่ที่ทั้งในประโยคหลักและ *boitó* ‘boat’ ซึ่งอ้างถึงคำนามหลักอยู่ในอนุประโยคขยาย

(58) ภาษาพิราหะ (Pirahã)

boitóhoi bog-ái-hiab-is-aoaxái
 boat come-ATELIC-NEG-EPENTH-INTER
 [**boitó** báosa xig-i-sai]
 boat barge bring-EPENTH-NMLZ
 ‘Might it be that **the boat** which [tows barges] is not coming?’

(Everett, 1986 อ้างถึงใน Comrie & Kuteva, 2013b)

Internally-headed subtype เป็นประเภทย่อยที่คำนามหลักจะปรากฏอยู่แต่ในอนุประโยคเท่านั้น โดยไม่มีหน่วยทางภาษาใดๆ ที่อ้างถึงคำนามหลักไปปรากฏซ้ำในประโยคหลักอีก เช่น ภาษามาริโคปา (Maricopa) ใน (59) คำนามหลัก *iipaa* ‘man’ ปรากฏอยู่แต่ในอนุประโยคขยายเท่านั้น

(59) ภาษามาริโคปา (Maricopa)

[aany-lyvii-m	iipaa	ny-kw-tshqam-sh]	shmaa-m
yesterday	man	1-REL-slap.DIST-SUBJ	sleep-REALIS

‘The man who [beat me yesterday] is asleep.’

(Gordon, 1986 อ้างถึงใน Comrie & Kuteva, 2013b)

Paratactic subtype เป็นประเภทย่อยที่คำนามหลักมีสถานะเป็นคำนามโดยสมบูรณ์ คำนามหลักจะปรากฏทั้งในอนุประโยคและในประโยคหลัก โดยอนุประโยคกับประโยคหลักจะเชื่อมกันอย่างหลวมๆ เท่านั้น เช่น ภาษาอเมลี (Amele) ใน (60) ที่มีคำนามหลัก *mel* ‘boy’ ปรากฏทั้งในประโยคหลักและอนุประโยค

(60) ภาษาอเมลี (Amele)

[mel	mala	heje	on]
boy	chicken	illicit	take.3SG.SUBJ.PAST

mel	eu	busali	nu-i-a
boy	that	run.away	go-3SG.SUBJ.PAST

‘The boy who [stole the chicken ran away] ’

(แปลตรงตัว: **The boy** that [stole the chicken], **that boy** ran away)

(Comrie & Kuteva, 2013b)

กลวิธีประพันธสรรพนาม (Pronoun strategy)

การสร้างอนุประโยคขยายคำนามด้วยกลวิธีนี้อาศัยประพันธสรรพนามที่มีการกำกับกรกเพื่อแสดงตำแหน่งทางไวยากรณ์และบทบาททางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก เช่น ภาษาเยอรมัน ประพันธสรรพนาม *der* ใน (61) ทำให้ทราบว่าคำนามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานและแสดงกรก nominative ส่วน *den* ใน (62) ทำให้ทราบว่าคำนามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงและแสดงกรก accusative ส่วนในภาษาจอร์เจียน ตัวบ่งชี้

ประโยค *romelic* ใน (63) จะถูกใช้เมื่อคำนามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธานและแสดงกราก nominative ขณะที่ *romelsac* ใน (64) ใช้เมื่อคำนามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมรองและแสดงกราก dative

(61) ภาษาเยอรมัน

Der mann der Rumpelstilzchen liebt
The man REL Rumpelstilzchen love
'the man who [loves Rumpelstilzchen]

(62) Der mann den Rumpelstilzchen liebt

The man REL Rumpelstilzchen love
'the man whom [Rumpelstilzchen loves]

(63) ภาษาจอร์เจียน

kac-i, romel-i-c park-ši cavida, gazet-s kitxulobs
man REL-NOM park go-PAST-3SG newspaper read-3SG
'the man who [went to the park] is reading the newspaper'

(64) kal-i, romel-sa-c çeril-s davuçer, tbilis-ši cxovrobs

Woman REL-DAT letter write-1SG Tbilisi live-3SG-F
'the woman whom [I will write a letter to] lives in Tbilisi'

กลวิธีคงบุรุษสรรพนาม (Pronoun-retention strategy)

ลักษณะเด่นของกลวิธีนี้ คือ นอกจากจะมีคำนามหลักอยู่ในประโยคหลักแล้ว ยังมีบุรุษสรรพนามที่เรียกว่า resumptive pronoun ซึ่งมีสถานะเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักปรากฏอยู่ในอนุประโยคด้วย เช่น ตัวอย่างจากภาษาบาบุงโก ใน (65) บุรุษสรรพนาม *ηwó* 'he' ในอนุประโยคขยายมีตัวอ้างอิงเดียวกันกับคำนามหลัก *wó ntíó* 'that person' ในประโยคหลัก

(65) ภาษาบาบุงโก

mò yè wó ntíó fánj [ηwó sí sànj ghó]
I see.PRF person that REL he PAST beat you
'I have seen the person who [has beaten you].'

(Schaub, 1985 อ้างถึงใน Comrie & Kuteva, 2013b)

ผลการศึกษาตามแนวทางแบบลักษณะภาษายังเผยให้เห็นสหสัมพันธ์ระหว่างระดับความชัดเจน (explicitness) ของแต่ละกลวิธีกับลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลี (accessibility hierarchy) อีกด้วย แต่ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจว่าแต่ละกลวิธีต่างก็มีระดับความชัดเจนไม่เท่ากัน อนึ่ง กลวิธีช่องว่าง (gap strategy) ถือว่าเป็นกลวิธีที่มีความชัดเจนน้อยที่สุด เนื่องจากภายในอนุประโยคไม่มีคำนามหลักหรือหน่วยทางภาษาใดๆ เลยที่อ้างอิงถึงคำนามหลัก กลวิธีที่ระดับความชัดเจนเพิ่มขึ้นมาคือ กลวิธีประพันธสรรพนาม (pronoun strategy) ซึ่งภายในอนุประโยคมีประพันธสรรพนามที่บ่งชี้ตำแหน่งทางไวยากรณ์และการกรของคำนามหลัก ส่วนกลวิธีคงบุรุษสรรพนาม (pronoun retention strategy) จัดได้ว่ามีความชัดเจนสูงสุด เพราะมีคำบุรุษสรรพนามแทนคำนามหลักปรากฏอยู่ในอนุประโยค อีกทั้งลำดับคำในอนุประโยคก็ยิ่งเหมือนลำดับคำในประโยคหลัก (DeMelo, 2007; Hawkins, 2009; Velupillai, 2012)

ตารางที่ 2.1 ลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลีและกลวิธี

กลวิธี จำนวนภาษา	ลำดับชั้นประธาน (subject)	ลำดับชั้นกรรมของบุพพท (oblique)
กลวิธีช่องว่าง (gap strategy)	125	55
กลวิธีไม่ละคำหลัก (non-reduction strategy)	24	14
กลวิธีประพันธสรรพนาม (pronoun strategy)	12	13
กลวิธีคงบุรุษสรรพนาม (pronoun retention strategy)	5	20
รวม	166	112 ¹

นอกจากนี้ ยังต้องตระหนักอีกว่าในภาษาหนึ่งๆ ไม่จำเป็นจะต้องอาศัยกลวิธีขยายคำนามด้วยอนุประโยคเพียงแบบเดียวเสมอไป ในภาษาที่อาศัยกลวิธีมากกว่า 1 กลวิธี จะมีกลวิธีที่เด่นหรือพบได้ทั่วไปในภาษา เรียกว่า กลวิธีหลัก (primary strategy) กับอีกกลวิธีที่ภาษาเลือกใช้แต่เฉพาะในบางกรณี เรียกว่า กลวิธีรอง (secondary strategy) บ่อยครั้งภาษามักเลือกใช้กลวิธีแตกต่างกันเมื่อคำนามที่ถูกขยายอยู่ในลำดับชั้นการเข้าถึงแตกต่างกัน (Velupillai, 2012) หลักฐานชิ้นสำคัญที่

¹ ยังมีภาษาอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่มีการระบุว่าจะใช้กลวิธีใด

สนับสนุนคำกล่าวอ้างดังกล่าวมาจากฐานข้อมูลแสดงจำนวนภาษาที่ใช้กลวิธีต่างๆ เมื่ออนุประโยคเข้าไปเป็นส่วนขยายของคำนามหลักในลำดับชั้นประธาน เปรียบเทียบกับเมื่ออนุประโยคไปขยายคำนามหลักในลำดับชั้นกรรมของบุพบท ตารางที่ 2.1 แสดงให้เห็นว่าเมื่อตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักอยู่ในตำแหน่งทางไวยากรณ์ต่างกัน (ลำดับชั้นการเข้าถึงสูง-ต่ำไม่เท่ากัน) ในที่นี้หมายถึง ลำดับชั้นประธานและกรรมของบุพบท แต่ละภาษาย่อมเลือกใช้กลวิธีที่แตกต่างกันตามไปด้วย

ตารางที่ 2.1 เผยให้เห็นลักษณะคลุมทั่ว (generalization) ที่น่าสนใจ 2 ประการ ข้อแรกคือเมื่อคำนามหลักที่ถูกขยายอยู่ในลำดับชั้นที่เข้าถึงง่ายที่สุดอย่างประธาน ภาษาส่วนใหญ่ในโลกใช้กลวิธีช่องว่างมากกว่ากลวิธีอื่นอย่างเห็นได้ชัด อีกข้อหนึ่งคือ ในทางกลับกันกลวิธีคงบุรุษสรรพนามแทบจะไม่ถูกใช้เลยหากคำนามหลักอยู่ในลำดับชั้นประธาน แต่ความถี่ในการใช้กลวิธีคงบุรุษสรรพนามกลับพบสูงขึ้นเมื่อคำนามหลักอยู่ในลำดับชั้นที่เริ่มเข้าถึงได้ยากอย่างกรรมของบุพบท แนวโน้มดังกล่าวสนับสนุนความคิดเรื่องลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลีของคีแนนและคอมรี (Keenan & Comrie, 1977) ที่ว่าคำนามหลักในตำแหน่งประธานซึ่งเป็นตำแหน่งต่ำสุดในลำดับชั้นการเข้าถึงย่อมถูกอนุประโยคเข้าไปเป็นส่วนขยายได้ง่ายที่สุด ดังนั้น ประธานจึงมักถูกขยายด้วยกลวิธีที่มีความชัดเจนต่ำอย่างกลวิธีช่องว่าง แต่ทว่าคำนามที่อยู่ในตำแหน่งกรรมของบุพบทซึ่งอยู่ลำดับชั้นการเข้าถึงที่สูงขึ้นมา อนุประโยคก็ย่อมเข้าไปเป็นส่วนขยายได้ยากกว่า ส่งผลให้ภาษาจำเป็นต้องเลือกใช้กลวิธีที่มีความชัดเจนสูงอย่างกลวิธีคงบุรุษสรรพนาม (Comrie & Kuteva, 2013a, 2013b, 2013c; DeMelo, 2007; Velupillai, 2012)

2.2.4 การกระจายตัวของแบบลักษณ์ต่างๆ ในเชิงพื้นที่

คอมรี (Comrie, 1996, 1998a, 1998b) นักภาษาศาสตร์แบบลักษณ์คนสำคัญได้รวบรวมข้อมูลและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกว่า 50 ภาษา จนนำไปสู่การศึกษาหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแบบข้ามภาษา (cross-linguistic study) และมีส่วนเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการในวงการภาษาศาสตร์แบบลักษณ์อีกด้วย

คอมรีได้ประมวลผลการศึกษาเบื้องต้นในภาษาต่างๆ ได้แก่ ภาษาที่พูดแถบเอเชียตะวันออก (เช่น ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษาไอนุ ภาษาจีน) ภาษาที่พูดแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (เช่น ภาษาไทย, ภาษาเขมร) ภาษาตระกูลดราวิเดียนในเอเชียใต้ (เช่น ภาษาทมิฬ) และบางส่วนของภาษาตระกูลเตอร์กิกในเขตสหพันธ์คอเคซัสเหนือ (เช่น ภาษาคาราไช-บัลคาร์ (Karachay-Balkar) คอมรีสังเกตว่าแม้ภาษาเหล่านี้จะไม่ได้ร่วมเชื้อสายกันแต่กลับมีบางสิ่งเหมือนกัน นั่นก็คือ ในทางภูมิศาสตร์ภาษาเหล่านี้ล้วนแต่เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารบริเวณรอยต่อระหว่างทวีปยุโรปกับเอเชีย (Eurasia) อีกทั้งแต่ละภาษาต่างก็อาศัยโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เพียงแบบเดียวเมื่ออนุประโยคทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนาม ด้วยเหตุนี้ คอมรีจึงเรียกภาษากลุ่มนี้รวมกันว่า “Japanese type” (Comrie,

1996, p. 1077) เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่ผลการศึกษาค้นบุกเบิกในภาษาญี่ปุ่นของมัตสึโมโต (Matsumoto, 1988a, 1997) ต่อมาภายหลังเปลี่ยนเป็น “Asian type” (Comrie, 1996, p. 1079) ส่วนภาษาหลักๆ ที่ใช้ในทวีปยุโรป เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาสเปน ภาษารัสเซีย ก็มีลักษณะร่วมทางวากยสัมพันธ์ของคณานุประโยคเช่นกัน กล่าวคือ เมื่ออนุประโยคทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำนามภายในอนุประโยคจะต้องมีช่องว่างเพื่อแสดงการเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก คอมริเรียกภาษากลุ่มหลังนี้ว่า “European type” (Comrie, 1996, p. 1079)

ข้อสังเกตเบื้องต้นของคอมรินับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการวิจัยระดับนานาชาติ “Noun-modifying clause constructions in languages of Eurasia: Reshaping theoretical and geographical boundaries” ในปีค.ศ. 2008 (Matsumoto et al., 2017) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลภาษาที่มีการใช้จริง (naturalistic data) โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาภาษาที่ใช้บริเวณรอยต่อระหว่างทวีปยุโรป-เอเชีย และภาษาที่ยังไม่เคยผ่านการศึกษาในหัวข้อนี้มาก่อน ความร่วมมือทางวิชาการจากนักภาษาศาสตร์ทั่วโลกในโครงการวิจัยนี้นำมาซึ่งความก้าวหน้าด้านแบบลักษณ์ภาษาเชิงพื้นที่ (areal typology) ข้อค้นพบจากโครงการวิจัยดังกล่าวได้ข้อสรุปว่า ในภาษามนุษย์บางภาษา เช่น ภาษาญี่ปุ่น พบปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแบบคลุมทั่ว” (Generalized Noun Modifying Clause Construction หรือ GNMCC) ซึ่งอ้างอิงโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เพียงหนึ่งเดียวที่สามารถครอบคลุมการขยายคำนามด้วยอนุประโยคในภาษานั้นๆ ได้ทั้งหมด นอกจากนี้ ทีมนักวิจัยยังสามารถลากเส้นแบ่งภูมิภาคภาษา (geographical linguistics) ที่แสดงให้เห็นถึงการกระจายตัวของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแบบต่างๆ ในภาษาทั่วโลก

คอมริ (Comrie, 2017, p. 331) ได้ข้อสรุปเบื้องต้นว่า ในบรรดาภาษาที่ไม่มีการแยกความแตกต่างทางโครงสร้างระหว่างคณานุประโยคกับอนุประโยคเติมเต็มนาม ภาษาญี่ปุ่นเป็นตัวอย่างที่ดีของภาษาที่พบปรากฏการณ์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแบบคลุมทั่ว ส่วนภาษาในกลุ่ม Asian type ภาษาอื่นๆ ที่ดูเหมือนจะพบปรากฏการณ์เหมือนกันนี้ ได้แก่ ภาษาเกาหลี ภาษาไอนุ ภาษาจีนแมนดาริน ภาษาจีนกวางตุ้ง ภาษาชิลเตียน (Chantyal) และภาษาตระกูลทิเบต-พม่า (Tibeto-Burman)

ขณะที่ภาษาซึ่งล้วนแล้วแต่อยู่ตามรอยต่อระหว่างทวีปเอเชียและยุโรป ได้แก่ ภาษาตระกูลนัคส์-ดาเกสถาน (Nakh-Daghestanian) (แต่ไม่รวม West Caucasian และ Kartvelian ซึ่งจัดเป็นตระกูลภาษาดั้งเดิมแถบคอเคซัส) ภาษาในตระกูลเตอร์กิก (Turkic) (แต่ไม่รวมภาษาเติร์กิก (Turkish)) ภาษาทุนดรา เนเนตส์ (Tundra Nenets) ซึ่งใช้ทางตะวันออกสุดของบรรดาภาษาตระกูล Uralic (แต่ไม่รวมภาษาในตระกูลเดียวกันที่ใช้ทางตะวันตก เช่น ภาษาฟินนิช ภาษาเอสโตเนีย ภาษาฮังกาเรียน) ภาษามาราฐี (Marathi) และภาษาอินโด-อารยัน (แต่ไม่รวมภาษาฮินดี-อูรดู (Hindi-

Urdu)) เป็นเส้นรอยต่อระหว่างเขตภาษาที่พบและไม่พบปรากฏการณ์หน่วยสร้างอนุประโยคขยาย คำนามแบบคลุมทั่ว คอมริยังเชื่อว่าการลากเส้นแบ่งทางภูมิภาคภาษาที่ค้นพบนี้ สามารถนำไปต่อยอด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมผัสภาษาในอนาคตได้อีกด้วย

สำหรับภาษากลุ่ม European type เป็นกลุ่มภาษาที่ไม่พบปรากฏการณ์หน่วยสร้างอนุ ประโยคขยายคำนามแบบคลุมทั่ว จึงจำเป็นต้องอาศัยโครงสร้างทางไวยากรณ์มากกว่า 1 แบบ เช่น บางภาษาใช้ส่วนเติมเต็มประโยคคู่กับการวางส่วนขยายแบบอื่น หรือบางภาษาก็ใช้โครงสร้างแบบ หนึ่งเมื่อต้องขยายคำนามในตำแหน่งล่างๆ ของลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลี แต่เปลี่ยนมาใช้อีก โครงสร้างหนึ่ง เมื่อต้องขยายคำนามที่ในตำแหน่งที่สูงขึ้น เป็นต้น มัตสึโมโตะและคณะ (Matsumoto et al., 2017) กล่าวถึงทฤษฎีที่ว่าภาษาที่ในภาษาหนึ่งๆ พบ 2 โครงสร้างแข่งกันนั้น (competitive structure) เป็นเรื่องธรรมดาของภาษามนุษย์ แต่แง่มุมสำคัญที่นักแบบลักษณะภาษาควรใคร่ครวญ เพิ่มเติมก็คือ คุณสมบัติแบบใดในภาษาที่ทำให้ภาษาหนึ่งๆ มีแนวโน้มที่จะพบหรือไม่พบปรากฏการณ์ หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแบบคลุมทั่ว

2.3 พัฒนาการการศึกษาการขยายคำนามด้วยอนุประโยคในภาษาไทย

จากภาพรวมผลการศึกษิตตามกรอบทฤษฎีต่างๆ ที่ได้ปริทัศน์ในหัวข้อ 2.1 เป็นที่ประจักษ์ว่า สมมติฐานเบื้องต้นและแนวทางการวิเคราะห์ที่หลากหลายของนักภาษาศาสตร์สำนักต่างๆ ส่งผลให้ การวิเคราะห์ข้อมูลในภาษาเดียวกัน อาจนำไปสู่ผลการศึกษาที่แตกต่างกันได้ ในทำนองเดียวกัน เนื้อหาครั้งแรกของหัวข้อ 2.3 ว่าด้วยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขยายคำนามด้วยอนุ ประโยคในภาษาไทย ผลการศึกษาในวรรณกรรมเหล่านี้ก็สะท้อนให้เห็นถึงความนิยมในการนำกรอบ ทฤษฎีภาษาศาสตร์ที่ได้รับความนิยมในยุคสมัยต่างๆ มาใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์ ได้แก่

- การศึกษาตามแนวทางไวยากรณ์ดั้งเดิมของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2480)
- การศึกษาตามแนวทางไวยากรณ์โครงสร้างของวิจิตร ภาณุพงศ์ (Panupong, 1970)
- การศึกษาตามแนวทางไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูนของเพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom, 1971) นววรรณ พันธุมธธา (Bandhmedha, 1976) และภาสินี ศรีธีรณ (Sornhiran, 1978)
- การศึกษาตามแนวทางไวยากรณ์พึงพา-ศัพท์การกของสร้อยญา เสวตมาลย์ (Savetamalya, 1989)

โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียดของการศึกษาข้างต้นแต่ละชิ้นโดยสังเขป พร้อมทั้งอภิปรายประเด็น ที่ว่าด้วยชื่อเรียก นิยาม ขอบเขตการศึกษา และเกณฑ์การจัดประเภท เนื่องจากประเด็นเหล่านี้ยังคง หาข้อยุติไม่ได้

ส่วนเนื้อหาครึ่งหลังของหัวข้อ 2.3 ว่าด้วยวรรณกรรมในสมัยต่อมาซึ่งเริ่มได้รับอิทธิพลจากการศึกษาในเชิงแบบลักษณ์ภาษา ความสนใจของวรรณกรรมในกลุ่มนี้จึงเปลี่ยนไป กล่าวคือ เริ่มหันมาเทียบแ่งมุมใดแ่งมุมหนึ่งระหว่างภาษาไทยกับภาษาต่างๆ พร้อมทั้งให้วิเคราะห์ปรากฏการณ์นี้จากปัจจัยอื่นนอกเหนือจากโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ด้วย นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะปิดท้ายหัวข้อ 2.3 โดยชี้ให้เห็นว่าการศึกษาในอดีตที่กินเวลาเกือบ 5 ทศวรรษยังมีจุดอ่อนและช่องว่างทางวิชาการที่รอการเติมเต็มอยู่อีกมาก

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2480) เป็นนักภาษาศาสตร์ภาษาไทยคนแรกๆ ที่เริ่มกล่าวถึง “คุณานุประโยค” ตามกรอบทฤษฎีไวยากรณ์ดั้งเดิมซึ่งให้ความสำคัญกับการพรรณนาภาษาเขียนมากกว่าภาษาพูด นักภาษาศาสตร์สำนักนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์หรือระเบียบทางภาษาว่าผู้ใช้ภาษาควรใช้ถ้อยคำเช่นใดจึงถือว่าถูกต้อง พระยาอุปกิตศิลปสารเองก็ได้รับอิทธิพลในแง่นี้มาด้วยเช่นกัน เป็นที่น่าสังเกตว่าการพรรณนาข้อมูลภาษาไทยพยายามยึดเอาตำราไวยากรณ์บาลี-สันสกฤตและตำราไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเป็นต้นแบบ พระยาอุปกิตศิลปสารอ้างถึง “อนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นวิเศษณ์ประกอบคำนามในमुख्यประโยคของสังกรประโยค” ว่า “คุณานุประโยค” และบัญญัติชื่อเรียก *ที่ ซึ่ง อัน ผู้* ซึ่งเป็นตัวเชื่อมส่วนขยายเข้ากับคำนามว่า “ประพันธสรรพนาม” (อ้างถึงใน ปราณี กุลละวณิชย์, 2549, p. 15) เช่น

(66) คน *ที่* [เกียจคร้าน] ย่อมลำบาก

(67) ฉันไม่ชอบคน *ซึ่ง* [เกียจคร้าน]

(68) ผลของการ *อัน* [เหลวไหล] ย่อมไม่แน่นอน

ประพันธสรรพนามต้องวางอยู่ติดกับคำนามหรือสรรพนาม ดังเช่นใน (66 – 68) เท่านั้น จึงจะถือว่าเป็นอนุประโยคดังกล่าวเป็นคุณานุประโยค หากมีแต่ประพันธสรรพนามปรากฏขึ้นลอยๆ โดยไม่มีคำนามนำมาข้างหน้า เช่นใน (69) ให้ถือว่าเป็นอนุประโยคประเภทอื่นที่ไม่ใช่คุณานุประโยค

(69) ฉันไม่ชอบ ที่ท่านทำเช่นนี้

พระยาอุปกิตศิลปสารยังได้กล่าวเสริมอีกว่า ประพันธสรรพนามที่เป็นตัวเชื่อมนี้อาจถูกละไปได้ในกรณีที่คุณานุประโยคอยู่หลังลักษณนาม เช่น (70) ข.

(70) ก. ม้าตัว *ที่* [ท่านชอบ] ตายเสียแล้ว

ข. ม้าตัว [ท่านชอบ] ตายเสียแล้ว

การศึกษาตามกรอบทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้างของวิจินตัน ภาณุพงศ์ (Panupong, 1970) อาศัยตำแหน่งการปรากฏและหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่าอนุประโยคในภาษาไทยที่มีคุณสมบัติตรงกับ relative clause ในภาษาอังกฤษ มีสถานะเป็นอนุประโยค (clause) หรือประโยคลดฐานะ (downgrade) ที่เป็นส่วนหนึ่งของประโยคซับซ้อน (complex sentence) วิจินตันบัญญัติชื่อภาษาไทยให้แก่อนุประโยคดังกล่าวว่า “อนุประโยคคุณศัพท์” (Panupong, 1970, p. 4) อนุประโยคคุณศัพท์ถือเป็นส่วนหนึ่งของนามวลีและทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนาม ไม่ว่าจะคำนามดังกล่าวจะปรากฏในตำแหน่งประธาน ใน (71) กรรมตรง ใน (72) หรือกรรมรอง ใน (73) นอกจากนี้ระหว่างอนุประโยคคุณศัพท์กับหน่วยนามที่ถูกขยายจะมี “คำเชื่อมสัมพันธ” (relative linker) ได้แก่คำว่า *ที่* และ *ซึ่ง* ทำหน้าที่เชื่อมทั้ง 2 ส่วนเข้าด้วยกัน

(71) กุหลาบ *ที่* [ยังตูมอยู่] ไม่ควรเด็ด

(72) อยากอ่านหนังสือ *ที่* [อยู่บนโต๊ะ]

(73) ฉันทสอนภาษาไทยฝรั่ง *ที่* [เพิ่งมาจากอังกฤษ]

เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom, 1971) ซึ่งวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนวทางไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูน ได้กำหนดเกณฑ์เพื่อจำแนกประเภทของอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายขึ้นมา 4 ข้อ ได้แก่ ส่วนที่นำมาข้างหน้า (antecedent) หน้าที่ทางไวยากรณ์ ประพันธสรรพนาม และโครงสร้างพื้นฐาน จากเกณฑ์ดังกล่าวพบว่าส่วนขยายที่เป็นอนุประโยคสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภทดังต่อไปนี้

1. restrictive relative clause คือ อนุประโยคที่มีหน้าที่จำกัดขอบเขตของส่วนที่นำมาข้างหน้าหรือคำนามหลัก อนุประโยคประเภทนี้ไม่อาจถูกละออกไปได้ เพราะจะทำให้ความหมายสำคัญพร่องไป ประพันธสรรพนามที่ปรากฏกับอนุประโยคขยายประเภทนี้มีเพียงคำว่า *ที่* คำเดียวเท่านั้น เช่น

(74) นักเรียน *ที่* [มาโรงเรียนสาย]

(75) ม้าสามตัว *ที่* [เขาซื้อ]

สำหรับ (74 - 75) เพียรศิริกล่าวว่า เป็นรูปแบบระดับโครงสร้างผิว พร้อมทั้งอธิบายการปริวรรตในระดับโครงสร้างลึกว่า การย้ายที่ได้ย้ายนามวลีในอนุประโยคที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักไปไว้ตอนต้นของอนุประโยค แล้วแทนที่นามวลีดังกล่าวด้วยประพันธสรรพนาม *ที่*

2. appositive relative clause คือ อนุประโยคที่ทำหน้าที่เสริมความให้กับส่วนที่นำมาข้างหน้าซึ่งเป็นคำนามหลักหรือชื่อเฉพาะ อนุประโยคประเภทนี้มีลักษณะเป็นข้อความแยกอยู่ต่างหาก จึงสามารถละได้โดยไม่ทำให้ใจความสำคัญของประโยคเปลี่ยนไป เพียรศิริมองว่า โครงสร้างพื้นฐานของ (76 – 78) เป็นประโยคเชื่อมโยง (conjoined sentence) ส่วนประพันธสรรพนามที่พบในคุณานุประโยคประเภทนี้ ได้แก่ *ซึ่ง อัน ผู้*

(76) นายศรี *ซึ่ง* [ฉันทู้จักดี]

(77) หญิงสามคน *อัน* [เป็นภรรยาเขา] นี้

(78) น้อย *ผู้* [เป็นลูกของนายอำเภอ]

3. sentential relative clause คือ อนุประโยคที่ทำหน้าที่เสริมความให้กับประพจน์ (proposition) ที่นำมาข้างหน้า อนุประโยคประเภทนี้มีลักษณะเป็นข้อความแยกอยู่ต่างหาก มีโครงสร้างพื้นฐานเป็นประโยคเชื่อมโยง ส่วนประพันธสรรพนามที่พบได้แก่ *ซึ่ง และ อัน*

(79) เขามาสาย *ซึ่ง* [ทำให้ทุกคนโกรธ]

(80) เขาเกลียดฉัน *อัน* [เป็นเหตุให้เขาไล่นั่นออก]

นวรรธ พันธุเมธา (Bandhmedha, 1976) ก็เป็นนักภาษาศาสตร์ภาษาไทยอีกคนหนึ่ง ที่วิเคราะห์ตามแนวทางไวยากรณ์ปริวรรต-เพิ่มพูน อนุประโยคตามนิยามของนวรรธคือประโยคที่ฝังตัวอยู่ (embedded clause) แบ่งออกเป็น 4 ชนิด ได้แก่ restrictive relative clause, complement clause, comparative clause และ adverbial clause แต่อนุประโยคที่ผู้วิจัยมองว่าเกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีเพียงชนิดแรกเท่านั้น

restrictive relative clause หมายถึง อนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายหน่วยนามในประโยค ความเดียวทำให้เกิดเป็นประโยคความซ้อนขึ้น ระหว่างอนุประโยคกับหน่วยนามที่ถูกขยายจะมี relative marker ได้แก่ *ที่ ซึ่ง อัน* ปรากฏอยู่ restrictive relative clause ยังจำแนกออกเป็นประเภทย่อยได้อีก 2 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทที่คำนามในอนุประโยคตรง (identical) กับคำนามหลัก *เธอ* ซึ่งเป็นกรรมตรงของภาคแสดง *รัก* ในอนุประโยค (81) ก. ตรงกับคำนามหลักของ restrictive relative clause *ผู้หญิง* ด้วยกฎปริวรรต-เพิ่มพูนทำให้ส่วนที่เป็นกรรมถูกลบออกหรือถูกทำให้กลายเป็นสรรพนาม (pronominalized) จนปรากฏเป็นโครงสร้างผิวใน (81) ข.

(81) ก. นานพบ*ผู้หญิง* *ที่* [เขารักเธอ]

ข. นินพบผู้หญิง ที่ [เขารัก ____]

(Bandhumedha, 1976, p. 16)

2. ประเภทที่ไม่มีค่านามในอนุประโยคตรงกับค่านามหลัก เช่น (82) ไม่มีค่านามหรือนามวลีใดในอนุประโยคที่ตรงกับค่านามหลัก *เรื่อง* เลย

(82) นินบอกน้อยเรื่อง ที่ [เขาจะไปเชียงใหม่]

(Bandhumedha, 1976, p. 16)

นววรรณยังกล่าวเสริมอีกว่าค่านามที่สามารถแปลงเป็นค่านามหลักของอนุประโยคได้ (relativization) ต้องมีคุณสมบัติเป็นหัวเรื่องได้ (topicalization) เพราะว่ากระบวนการทั้งสองต้องใช้กฎลบนามวลี ยกตัวอย่างเช่น (83) ก. เป็นประโยคมูลฐานที่ลำดับคำแบบ S-V-O ตามปกติในภาษาไทย ส่วน (83) ข. คือประโยคที่สื่อใจความอย่างเดียวกัน แต่ปรากฏในโครงสร้างหัวเรื่อง-เนื้อความ (topic-comment) กล่าวคือ *ครูคนนี้* เดิมปรากฏในตำแหน่งกรรมของคำกริยา *ชอบ* ผ่านกฎลบนามวลีและกฎการย้ายที่ขึ้นมาเป็นหัวเรื่อง จนปรากฏตอนต้นของประโยค ในขณะที่ (83) ค. เมื่อเทียบกับ ข. จะเห็นได้ว่าส่วนที่ยกขึ้นมาเป็นหัวเรื่องได้ ย่อมสามารถแปลงเป็นค่านามหลักของอนุประโยคได้เช่นกัน

(83) ก. ต้มชอบครูคนนี้

ข. ครูคนนี้ ต้มชอบ ____

ค. *ครูคนนี้* ที่ [ต้มชอบ ____]

(Bandhumedha, 1976, p. 18)

ข้อสังเกตที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งจากการทบทวนผลการศึกษาของนววรรณ คือ อนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายค่านามอาจเป็นประโยคสมบูรณ์หรือไม่ก็ได้ คำว่า ‘สมบูรณ์’ ในที่นี้ หมายถึง ประโยคที่ไม่มีช่องว่างซึ่งเป็นร่องรอย (trace) จากกฎลบนามวลีและต้องไม่มีค่านามใดในอนุประโยคที่ตรงกับค่านามหลักที่อนุประโยคเข้าไปขยาย ดังนั้น นววรรณจึงสรุปว่า restrictive relative clause ประเภทแรก ใน (84) จัดเป็นอนุประโยคที่ไม่สมบูรณ์เพราะมีช่องว่าง ในขณะที่ restrictive relative clause ประเภทที่สอง ใน (85) ถือว่าเป็นอนุประโยคที่สมบูรณ์

(84) ฉันไม่เชื่อเรื่อง ที่ [เขาพูด ____]

(85) ฉันไม่เชื่อเรื่อง ที่ [เขาจะลาออก]

(Bandhumedha, 1976, p. 17)

การศึกษาของนววรรณยังได้กล่าวถึงความพิเศษของอนุประโยคที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า *ที่* (*thii-clause*) ว่าสามารถปรากฏอยู่หน้าประโยคได้ เมื่อเปรียบเทียบกับอนุประโยคที่ขึ้นต้นด้วย *ว่า* (*waa-clause*) และอนุประโยคที่ขึ้นต้นด้วย *ให้* (*hay-clause*) ซึ่งไม่สามารถปรากฏอยู่ตอนต้นของประโยคได้ นววรรณอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวว่าเป็นผลจากกฎบนามวลี พร้อมทั้งยกตัวอย่าง (86) เพื่อแสดงให้เห็นว่า *เรื่อง* ใน (86) ก. เมื่อผ่านกฎบนามวลี *เรื่อง* จึงหายไป เหลือเพียงรูปวิเศษณ์ซึ่งขึ้นต้นด้วยอนุประโยค *ที่* อย่างไม่ (86) ข.

(86) ก. *เรื่อง* *ที่* [นนพุด] นะ นันเชื่อ

ข. ____ *ที่* [นนพุด] นะ นันเชื่อ

ภาสิณี ศรีหิรัน (Sornhiran, 1978) ก็เป็นนักภาษาศาสตร์สำนักไวยากรณ์ปริวรรต-เพิ่มพูนอีกคนหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาปรากฏการณ์ที่ค่านามหรือนามวลีมีอนุประโยคเป็นส่วนขยาย การศึกษาดังกล่าวให้คำจำกัดความของ *relative clause* ว่าเป็นประโยคฝั่งตัวที่ทำหน้าที่ขยายส่วนที่นำมาข้างหน้า หรือให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับส่วนที่ตามมาข้างหลัง และมีคำว่า *ที่* *ซึ่ง* *อัน* เป็นตัวบ่งชี้ส่วนเติมเต็ม (*complementizer*)

แนวทางการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นถึงความสนใจเรื่อง *sentence tracking* ของภาสิณีเป็นพิเศษ ดังนั้นการจัดประเภทจึงจำแนกตามกลวิธีที่ผู้รับสารหา *anaphor* หรือตัวอ้างอิง (*referent*) ภาสิณีจำแนก *relative clause* เป็น 3 ประเภท (แต่ที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์เล่มนี้คือ ประเภทที่ 1 และ 2 เท่านั้น) ได้แก่

1. *anaphoric relative clause* คือ อนุประโยคขยายที่มีนามวลีเป็นส่วนหลัก โดยโครงสร้างภายในของอนุประโยคอาจมีหรือไม่มีช่องว่างก็ได้ ในกรณีที่มีช่องว่างและผู้รับสารสามารถตีความย้อนกลับไปหาตัวอ้างอิงได้ เช่น (87) ก. มีช่องว่างในตำแหน่งกรรมของคำกริยา *รัก* ที่ตีความได้ว่าช่องว่างดังกล่าวอ้างถึงค่านามหลัก *หมา* อนุประโยคประเภทนี้เรียกว่า *zero anaphor* แต่ถ้าหากภายในอนุประโยคไม่มีช่องว่าง เช่น (87) ข. สรรพนาม *มัน* ทำหน้าที่แทนค่านามหลัก *หมา* ที่นำมาข้างหน้าปรากฏอยู่ในอนุประโยค เช่น

(87) ก. *หมา* *ที่/ซึ่ง* [เขารัก ____ มาก]

ข. *หมา* *ที่/ซึ่ง* [เขารัก มัน มาก]

2. *non- anaphoric relative clause* คือ อนุประโยคที่มีนามวลีเป็นส่วนหลักเหมือนประเภทแรก แต่ความแตกต่างอยู่ตรงที่อนุประโยคประเภทนี้ไม่มีช่องว่างภายในอนุประโยค ดังนั้น

ผู้รับสารจึงไม่สามารถตีความย้อนกลับไปหาตัวอ้างอิงได้ คำนามหลักและอนุประโยคที่มาขยายจะมีความสัมพันธ์กันแบบแก่นความ-เนื้อความ เช่น ใน (88)

(88) แม่ของเล็ก ที่/ซึ่ง [ทุกคนในครอบครัวรักใคร่กันใจดีมาก]

3. non-nominal relative clause คือ อนุประโยคขยายที่ตามหลังกริยาวลีหรือประโยค อาจจะมีหรือไม่มีกรอ้างอิงระหว่างคำนามหลักกับโครงสร้างภายในอนุประโยคก็ได้ เนื่องจากอนุประโยคประเภทนี้มีหน้าที่ทางปริเฉท (discourse function) เพื่อให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

ในบรรดางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณานุกรประโยคในภาษาไทยทั้งหมด มีเพียงการศึกษาของภาสิดิณเดียวเท่านั้นที่กล่าวถึงความแนบชิดระหว่างคำนามหลักกับอนุประโยคขยาย ใจความว่าคำนามหลักอาจมีส่วนขยายของคำนามอื่นๆ ต่อตามมาได้อย่างไม่จำกัด ทั้งคำบอกจำนวน (quantifier) ลักษณะนาม (classifier) และคำชี้เฉพาะ (determiner) เช่น *3 เล่ม นั้น* ใน (89) และ *ฉบับแรก* นี้ ใน (90) ที่เป็นส่วนขยายของคำนามหลัก *หนังสือ* และ *จดหมาย* ตามลำดับ

(89) หนังสือ 3 เล่มนั้น ที่ [เขาซื้อ]

(90) จดหมายฉบับแรกนี้ ที่ [เขาส่งให้]

(Sornhira, 1978, p. 31)

นอกจากนี้ ภาสิดิณยังได้วิเคราะห์กรณีที่คำนามหลักซึ่งปกติมักจะนำหน้าอนุประโยคแต่กลับไม่ปรากฏรูปว่า อนุประโยคประเภทนี้มักพบในตำแหน่งประธานของประโยคหลักและต้องนำหน้าด้วย *ที่* เท่านั้น เช่น ส่วนที่ขีดเส้นใต้ใน (91) – (93) ซึ่งภาสิดิณบัญญัติชื่อให้ว่า “ส่วนเติมเต็มของประโยคที่เป็นประธาน” (sentential subject complement)

(91) ที่เขาไม่สบายนะ ไม่จริงเลย

(92) ที่ใจชอบผู้หญิงคนนั้น เป็นเรื่องไม่จริง

(93) ที่สิทธิทำนาฬิกาหาย เป็นอุบัติเหตุ

(Sornhira, 1978, p. 91)

ภาสิดิณเรียก *ที่* ซึ่ง *อัน* ว่า “ตัวบ่งชี้ส่วนเติมเต็ม”(complementizer) เนื่องจากไม่เห็นด้วยกับพระยาอุปกิตศิลปสาร (2480) และเพียรศิริ (Ekniyom, 1971) ที่ใช้คำว่า “ประพันธสรรพนาม”

(relative pronoun) เนื่องจากภาษีสถิติมองว่าคำเหล่านั้นไม่ได้ทำหน้าที่แทนคำนามอย่างคำสรรพนาม แต่แท้จริงแล้ว พวกมันมีสถานะดังต่อไปนี้ คือ

- ในแง่ไวยากรณ์ศาสตร์ *ที่ ซึ่ง อัน* จัดเป็นตัวบ่งชี้ที่ไม่มีรูปแปร (invariant marker) ไม่ว่าคำนามที่นำมาข้างหน้าจะมีคุณสมบัติอย่างไรก็ตาม
- ในแง่วากยสัมพันธ์ *ที่ ซึ่ง อัน* ควรถูกจัดให้เป็น subordinator เพราะมีหน้าที่เชื่อมส่วนที่นำมาข้างหน้าเข้ากับอนุประโยคที่ฝังตัวอยู่
- ในแง่วัจนปฏิบัติศาสตร์ *ที่ ซึ่ง อัน* ใช้ในสถานการณ์ที่มีระดับความเป็นทางการต่างกัน

ทั้งนี้ ภาษีสถิตีมีความเห็นคล้ายตามวิจินตน์ (Panupong, 1970) และนวรรณ (Bandhamedha, 1976) ที่เรียกรวมคำดังกล่าวว่า “relative linker” และ “relative marker” ตามลำดับ ภาษีสถิตีแสดงทรรศนะว่าชื่อเรียกดังกล่าวสะท้อนความเป็นตัวบ่งชี้ที่ไม่มีรูปแปร แต่ในขณะเดียวกันก็ควรตระหนักด้วยว่า *ที่ ซึ่ง อัน* ยังปรากฏอยู่หน้าอนุประโยคเติมเต็ม (complement clause) ชนิดอื่นๆ ด้วย ไม่ได้ทำหน้าที่เฉพาะอนุประโยคขยายประเภท relative clause เพียงอย่างเดียว

สร้อยญา เสวตมาลย์ (Savetamalya, 1989) ได้ศึกษาปรากฏการณ์นี้ผ่านกรอบทฤษฎีไวยากรณ์พึงพา-ศัพท์การก แนวทางการวิเคราะห์ของสร้อยญาต่างจากงานวิจัยชิ้นอื่นที่กล่าวถึงมาแล้วเป็นอย่างมาก เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า *ที่ ซึ่ง อัน* เรียกว่า “ประพจน์นาม” และทำหน้าที่เป็นส่วนหลัก ขณะที่ “ประพจน์วลี” หรืออนุประโยคซึ่งต่อท้ายประพจน์นามกลับมีบทบาทเป็นส่วนพึงพา ส่วนคำนามที่ปรากฏหน้าประพจน์วลี เรียกว่า “คำนามร่วม” เช่น

(94) **หนังสือ** ที่ [**ขาดปกหน้า**]

ในประโยคตัวอย่าง (94) **หนังสือ** เรียกว่าคำนามร่วม ซึ่งมีประพจน์นาม *ที่* เป็นส่วนหลัก และ **ขาดปกหน้า** เป็นอนุประโยคที่เรียกว่าประพจน์วลี ทำหน้าที่เป็นส่วนพึงพา

อนึ่ง นักภาษาศาสตร์สำนักไวยากรณ์พึงพา-ศัพท์การกเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจการตีความความสัมพันธ์ระห(สร้อยญา เสวตมาลย์, 2537)ว่างคำนามและคำกริยา ดังนั้น ในการศึกษาชิ้นนี้ สร้อยญาจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ตีความเพื่อหาคำนามที่ขาดหายไปในประพจน์วลี (อนุประโยค) เช่น (94) จะเห็นได้ว่าประพจน์วลี [**ขาดปกหน้า**] ยังขาดตำแหน่งประธาน แต่ในกรณีที่คำนามร่วมอ้างถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ เช่น *เรื่อง การ ความ* อย่างใน (95) จะไม่มีส่วนหนึ่งส่วนใดในประพจน์วลี *นักวิทยาศาสตร์จะไปดาวอังคาร* ที่ขาดหายไป

(95) **ความคิด** ที่ [**นักวิทยาศาสตร์จะไปดาวอังคาร**] ทำให้ทุกคนสนใจ

(สร้อยญา เสวตมาลย์, 2537, p. 22)

สร้อยญาเป็นนักภาษาศาสตร์อีกคนหนึ่งที่สนใจกรณีที่ประพันธ์วลี (อนุประโยค) ไม่มีคำนาม นำหน้าว่าโครงสร้างเช่นนี้สามารถทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้หลากหลาย ได้แก่ (96) เป็นประธานของ คำกริยาของประโยคหลัก (97) เป็นกรรมของคำกริยาในประโยคหลัก และ (98) เป็นกรรมของบุพบท

(96) ที่คุณเห็นอยู่ต่อหน้าเป็นของปลอม

(97) ฉันไม่เชื่อที่คุณเล่า

(98) นักข่าวรายงานเกี่ยวกับที่นายกชี้แจง

(อ้างถึงใน ปราณี กุลละวณิชย์, 2549, p. 18)

หลังจากที่ได้ปริทัศน์วรรณกรรมที่ว่าด้วยการขยายคำนามด้วยอนุประโยคในภาษาไทยซึ่งได้รับอิทธิพลจากกรอบทฤษฎีต่างๆ นับตั้งแต่การศึกษาของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2480) Panupong (1970), วิจิตร ภาณุพงศ์ (2526), Ekniyom (1971), Bandhmedha (1976), นววรรณ พันธุมธธา (2526), Sornhiran (1978), Savetamalaya (1996) เรื่อยมาจนถึงการศึกษาของสร้อยญา เศวตมาลย์ (Savetamalaya, 1996) ผู้วิจัยมองพัฒนาการการศึกษาซึ่งกินเวลาราว 5 ทศวรรษนี้ให้ความสำคัญกับโครงสร้างทางไวยากรณ์เป็นหลักและมักมีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกัน นั่นก็คือ เพื่อจัดประเภทออกเป็นคุณานุประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนาม อีกทั้งตัวอย่างข้อมูลที่น่ามาประกอบการอภิปรายของวรรณกรรมในยุคแรกมักเป็นข้อมูลภาษาที่มาจากกรณีรู้เอง (intuition) ในฐานะเจ้าของภาษา

นิยามการศึกษาของวรรณกรรมในกลุ่มนี้ก็เข้าไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ มโนทัศน์ที่เรียกว่าคุณานุประโยคต้องประกอบมีคำนามเป็นส่วนหลัก โดยมีอนุประโยคทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย และมีประพันธ์สรรพนามทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่าง 2 ส่วนนี้ ยกเว้น นิยามของสร้อยญา (Savetamalaya, 1989) เพียงคนเดียวเท่านั้นที่ต่างจากนักภาษาศาสตร์คนอื่นๆ นอกจากนี้ ขอบเขตการศึกษาของวรรณกรรมในยุคแรกยังกว้างแคบไม่เท่ากัน ส่งผลให้การจัดประเภทแตกต่างกันไปด้วย เช่น กรอบการศึกษาของภาสิณี (Sornhiran, 1978) ครอบคลุมไปถึง (99) ซึ่งอนุประโยคที่เป็นส่วนเติมเต็มแก่กริยาลีด้วย ไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะอนุประโยคที่ขยายคำนามเพียงอย่างเดียวเท่านั้น (ดูเพิ่มเติม ตารางที่ 2.2)

ตารางที่ 2.2 ขอบเขตและนิยามการศึกษาของวรรณกรรมในอดีต

นักภาษาศาสตร์	ศัพท์บัญญัติสำหรับ อนุประโยคที่เป็น ส่วนขยายของคำนาม	ขอบเขตการศึกษา			คำจำกัดความ ของอนุประโยคขยาย
		คุณาประโยค	อนุประโยคเติมเต็มนาม	อื่นๆ เช่น ส่วนเติมเต็มของประโยค (sentential complement)	
พระยาอุปกิตศิลปสาร (2480)	คุณาประโยค	✓			อนุประโยคที่ทำหน้าที่ วิเศษณ์ประกอบ คำนาม
วิจิตร ภาณุพงศ์ (Panupong, 1970)	อนุพากย์คุณศัพท์	✓			ประโยคที่ลดฐานะลง เป็นส่วนขยายของ คำนาม
เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom, 1971)	Restrictive RC Appositive RC Sentential RC	✓		✓	ประโยคที่ฝังตัวอยู่ใน ประโยคหลัก ทำหน้าที่ ขยายหรือให้ข้อมูล เพิ่มเติมแก่คำนาม
นวรรณ พันธุมธา (Bandhamedha, 1976)	ประโยคขยายในหน่วยนาม (Restrictive RC)	✓	✓		
ภาสิณี ศรีหิรัญ (Sornhiran, 1978)	Anaphoric RC Non-anaphoric RC Non-nominal RC	✓	✓	✓	
สร้อยญา เสวตมาลย์ (Savetamalya, 1996)	Nominal RC Noun complement cl.	✓	✓		วลีที่เป็นส่วนพึ่งพาของ ประพจน์นาม
ปราณี กุลละวณิชย์ (2549)	อนุประโยคขยายนาม	✓	✓		ประโยคย่อยที่ฝังตัวอยู่ ในประโยคหลัก

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ศัพท์บัญญัติภาษาไทยที่นักภาษาศาสตร์แต่ละท่านเรียกขานอนุประโยคที่เป็นส่วนขยายของคำนามมีความแตกต่างกัน ทั้งที่อนุประโยคประเภทนี้ถูกอ้างถึงใน

ภาษาอังกฤษด้วยชื่อเพียงชื่อเดียวคือ relative clause ส่วนคำที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้อนุประโยคก็มีจำนวนและหน้าที่ไม่เหมือนกันในผลการศึกษาแต่ละชิ้น (ดูเพิ่มเติม ตารางที่ 2.3)

- Panupong (1970) และวิจิตร ภาณุพงศ์ (2526) เรียกว่า relative clause หรืออนุพากย์คุณศัพท์
- Ekniyom (1971) เรียกว่า relative clause
- Bandhmedha (1976) เรียกว่า relative clause และนวรรณ พันธเมธา (2527) หรือประโยคขยายในหน่วยนาม
- Sornhiran (1978) เรียกว่า relative clause
- สรัญญา เสวตมาลย์ (สรัญญา เสวตมาลย์, 2537) เรียกว่า ประพันธวลี

ตารางที่ 2.3 จำนวนและหน้าที่ของตัวบ่งชี้อนุประโยค

นักภาษาศาสตร์	ศัพท์บัญญัติสำหรับ ตัวบ่งชี้อนุประโยค	คำที่จัดเป็น ตัวบ่งชี้อนุประโยค				หน้าที่ของ ตัวบ่งชี้อนุประโยค
		ที่	ซึ่ง	อัน	ผู้	
พระยาอุปกิตศิลปสาร (2480)	ประพันธสรรพนาม	✓	✓	✓	✓	ประกอบคำนาม
วิจิตร ภาณุพงศ์ (Panupong, 1970)	คำเชื่อมสัมพันธ (relative linker)	✓	✓			เชื่อมอนุประโยคกับ คำนาม
เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom, 1971)	ประพันธสรรพนาม (relative pronoun)	✓	✓	✓		แทนอาร์กิวเมนต์ที่หายไป ในอนุประโยค
นวรรณ พันธเมธา (Bandhmedha, 1976)	คำเชื่อม (relative marker)	✓	✓	✓		เชื่อมอนุประโยคกับ คำนาม
ภาสิณี ศรีหิรัญ (Sornhiran, 1978)	ตัวบ่งชี้อนุประโยค (complementizer)	✓	✓	✓		บ่งชี้อนุประโยค
สรัญญา เสวตมาลย์ (Savetamalya, 1996)	ประพันธนาม	✓	✓	✓		เป็นส่วนหลักให้แก่อนุ ประโยค
ปราณี กุลละวณิชย์ (2549)	คำเชื่อม	✓	✓			เชื่อมอนุประโยคกับ คำนาม

โดยภาพรวม วรรณกรรมในอดีตครอบคลุมโมทัศน์ที่ย่อยที่รู้จักกันในชื่อ *คุณานุประโยค* ซึ่งหมายถึง หน่วยสร้างซึ่งภายในอนุประโยคมีช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามที่เป็นตัวอ้างอิงเดี่ยวร่วมของคำนามหลัก ทว่าในการจัดประเภท พบว่ามีการศึกษาบางชิ้นเท่านั้นที่จำแนกประเภทย่อยออกเป็นคุณานุประโยคแบบจำกัดและคุณานุประโยคแบบไม่จำกัด นอกจากนี้ ขอบเขตการศึกษาของวรรณกรรมบางชิ้นยังครอบคลุมอีกโมทัศน์ที่ย่อยหนึ่งซึ่งเรียกว่า *อนุประโยคเต็มเต็มนาม* ซึ่งหมายถึงหน่วยสร้างที่ภายในอนุประโยคไม่มีช่องว่างหรืออาร์กิวเมนต์ใดๆ ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก แต่กระนั้น วรรณกรรมในอดีตทุกชิ้นเรียกรวมข้อมูลภาษาที่ใช้ประกอบการศึกษาของตน ไว้ภายใต้ชื่อภาษาอังกฤษชื่อเดียว นั่นก็คือ *relative clause*

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความเห็นว่า จุดอ่อนของการศึกษาในกลุ่มแรก นอกเหนือจากควบคุมเครื่องดำนินยาม ศัพท์บัญญัติ ขอบเขตการศึกษา และเกณฑ์การจัดประเภทซึ่งวรรณกรรมในอดีตแต่ละชิ้นกำหนดไว้ไม่เหมือนกันแล้ว ยังพบจุดอ่อนที่เห็นได้ชัดอีก 2 ประการ ได้แก่ แหล่งที่มาของข้อมูลและความครบถ้วนของข้อมูล กล่าวคือ ข้อมูลที่นำมาศึกษาเป็นข้อมูลที่มาจากการนี้กรู้เองของนักภาษาศาสตร์ผู้ทำวิจัย ไม่ได้มาจากข้อมูลภาษาที่ใช้จริงในภาษาธรรมชาติ และข้อมูลที่นำมาอภิปรายยังไม่ครอบคลุมอนุประโยคทุกแบบที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนามที่อาจพบได้ในภาษาไทย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตระหนักว่าการศึกษาเชิงรูปนัยในกลุ่มแรกยังไม่อาจสะท้อนให้เห็นแง่มุมด้านนี้ในภาษาไทยได้สมบูรณ์

ส่วนวรรณกรรมในสมัยหลังได้รับอิทธิพลจากการศึกษาในเชิงแบบลักษณะภาษา ทำให้เริ่มหันมาสนใจเทียบแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งในภาษาไทยกับภาษาต่างๆ และสะท้อนให้เห็นว่านักภาษาศาสตร์ผู้ทำวิจัยตระหนักถึงลักษณะร่วมและแตกต่างระหว่างภาษา งานวิจัยในยุคหลังนี้ยังให้ความสำคัญกับเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ที่มีบทบาทต่อการปรากฏของโครงสร้างแบบต่างๆ นอกจากนี้ ข้อมูลภาษาที่นำมาประกอบการวิเคราะห์ก็เป็นข้อมูลภาษาที่ใช้จริงในการสื่อสาร จำนวนของวรรณกรรมในยุคหลังถือได้ว่ามีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับช่วงแรก ได้แก่ Yaowapat (2005), ปราณี กุลละวณิชย์ (2549), Yaowapat and Prasithrathsint (Yaowapat & Prasithrathsint, 2008a, 2008b) และนันทชนัน เยาวพัฒน์ (2551)

การศึกษาของนันทชนัน เยาวพัฒน์ (Yaowapat, 2005) พบว่าคุณานุประโยคในภาษาไทยอาศัยกลวิธีแสดงการมีตัวอ้างอิงร่วม 2 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีช่องว่าง (gap strategy) ซึ่งเป็นกลวิธีหลักเนื่องจากกลวิธีนี้ใช้ได้กับคำนามหลักที่ตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งทางไวยากรณ์ใดก็ได้ นอกจากนี้ ผลการศึกษาของนันทชนันยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของคิแนนและคอมรี (Keenan & Comrie, 1977) ที่ว่าด้วยลำดับขั้นการเข้าถึงนามวลี ในตัวอย่าง (99 – 104) แสดงให้เห็นว่าอนุประโยคสามารถเข้าไปขยายคำนามในตำแหน่งประธาน กรรมตรง กรรมรอง กรรมของบุพพท สัมพันธการก และกรรมของการเปรียบเทียบได้ ตามลำดับ

- (99) คุณเห็น**ที่ดิน** ที่ [O_s ติดกับด้านตะวันตกของเรา] ใหม่
 คำนามหลัก *ที่ดิน* มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธาน
 (Yaowapat, 2005, p. 124)
- (100) พวกเขายังไม่คืน**พื้นที่บริเวณสวนลุมพินี** [ซึ่ง () ใช้ O_{DO} เป็นสำนักงานชั่วคราว]
 คำนามหลัก *สวนลุมพินี* มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรง
 (ibid.)
- (101) **เด็ก** ที่ [พ่อแม่ให้เงิน O_{IO} ง่ายๆ] มักถูกตามใจ
 คำนามหลัก *เด็ก* มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมรอง
 (ibid.)
- (102) **โรงพยาบาลรัฐ** ที่ [หมอแนะนำให้ไป O_{OBL}]
 คำนามหลัก *โรงพยาบาลรัฐ* มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมของบุพบท (locative oblique)
 (ibid.)
- (103) **ฉันรู้จักผู้ชาย** ที่ [ภรรยา O_{GEN} ป่วย]
 คำนามหลัก *ผู้ชาย* มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งสัมพันธการก
 (ibid.)
- (104) **นักกรีฑา** ที่ [ฉันวิ่งเร็วกว่า O_{OCOMP}]
 คำนามหลัก *นักกรีฑา* มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมของการเปรียบเทียบ
 (ibid.)

สืบเนื่องจากข้อค้นพบข้างต้นโดยนั้ทซ์นัน ปราณี (ปราณี กุลละวณิชย์, 2549) ได้ออกมาอภิปรายว่าจริงอยู่ที่บางครั้งผู้ใช้ภาษาสามารถระบุความเกี่ยวเนื่องทางวากยสัมพันธ์ (ในที่นี้คือ การมีตัวอ้างอิงร่วม) ระหว่างคำนามหลักกับอาร์กิวเมนต์ของภาคแสดงในอนุประโยคได้โดยสังเกตจากตำแหน่งของช่องว่าง แต่ต้องพึงตระหนักว่าภาษาไทยเป็นภาษาที่อนุญาตให้อาร์กิวเมนต์บางตัวสามารถละออกไปได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นอนุประโยคก็อาจมีตำแหน่งที่อาร์กิวเมนต์ไม่ปรากฏมากกว่า 1 ตำแหน่ง จนไม่สามารถอาศัยโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เพียงอย่างเดียวเพื่อระบุตำแหน่งทางไวยากรณ์และบทบาททางความหมายของคำนามหลักได้ เช่น

- (105) **อาหาร** ที่ [O_s กิน O_{DO} เมื่อวาน] สะอาดดีนะ

(106) ตะเกียบ ที่ [\emptyset_s กิน \emptyset_{DO} เมื่อวาน] สะอาดดีนะ

(107) ร้านอาหาร ที่ [\emptyset_s กิน \emptyset_{DO} เมื่อวาน] สะอาดดีนะ

(ปราณี กุลละวณิชย์, 2549, p. 40)

ความน่าสนใจของอนุประโยคที่ (105 - 107) คือ อนุประโยคเหล่านี้มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เหมือนกันทุกประการ แต่ผู้ใช้ภาษาย่อมเข้าใจและสามารถระบุตำแหน่งทางไวยากรณ์และบทบาททางความหมายของคำนามหลักในอนุประโยคแต่ละข้อได้ ดังนี้ *อาหาร* ใน (105) เป็นกรรมตรงของภาคแสดง *กิน* และเป็นผู้ถูกกระทำ *ตะเกียบ* ใน (107) เป็นกรรมของบุพบท (*ด้วย*) และเป็นเครื่องมือ *ร้านอาหาร* ใน (108) เป็นกรรมของบุพบท (*ที่*) และเป็นสถานที่ แน่นนอนว่างงานวิจัยกลุ่มแรก เช่น การวิเคราะห์ส่วนประชิดตามแนวทางภาษาศาสตร์โครงสร้างก็ดี (Panupong, 1970) หรือกรอบทฤษฎีที่ใช้กฎปริวรรตและรูปแทน 2 ระดับของสำนักไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูนก็ดี (Bandhamedha, 1976; Eknuyom, 1971; Sornhiran, 1978) หรือไวยากรณ์พึงพา-ศัพท์การกก็ดี (Savetamalya, 1989) ย่อมไม่สามารถให้คำตอบได้ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าผู้ใช้ภาษาอาศัยสิ่งใดเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย คำถามวิจัยที่ว่านี้มีเพียงปราณี (2549) เท่านั้นที่เคยตั้งคำถาม แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาภาษาไทยในอดีตชิ้นใดที่สามารถตอบคำถามดังกล่าวได้

นอกจากนี้ นัทธชนัน (Yaowapat, 2005) ยังแสดงให้เห็นอีกว่านอกเหนือจากกลวิธีช่องว่างแล้ว ภาษาไทยยังอาศัยกลวิธีคงสรรพนามซึ่งเป็นกลวิธีที่ตำแหน่งของตัวอ้างอิงร่วมสามารถระบุได้จากบุรุษสรรพนามในอนุประโยค อย่างไรก็ตาม กลวิธีนี้จัดเป็นกลวิธีรองเพราะปรากฏได้ในบางกรณีเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ วรรณกรรมในยุคหลังบางชิ้นจึงพยายามหาเงื่อนไขหรือข้อจำกัด (constraint) การเกิดของโครงสร้างแต่ละแบบ สำหรับกรณีนี้ปราณี (2549, p. 41) กล่าวถึงกลวิธีคงบุรุษสรรพนามว่า “ในภาษาเขียน มีการเกิดน้อยมากหรือเกือบไม่มีเลย” พร้อมทั้งเสริมอีกว่ากลวิธีนี้จะเป็นที่ยอมรับก็ต่อเมื่อคำนามหลักเป็นประธานของคำกริยาในประโยคหลัก ส่วนคำนามในอนุประโยคก็ต้องอยู่ในตำแหน่งประธานหรือตำแหน่งกรรมของภาคแสดงในอนุประโยคเท่านั้น อีกทั้งอนุประโยคต้องเป็นคุณาอนุประโยคประเภทชี้เฉพาะ พร้อมกันนี้ปราณีได้ยกตัวอย่าง (108) ที่ละเมิดข้อจำกัดข้างต้น ทำให้ประโยคไม่เป็นที่ยอมรับ

(108) * *นักเรียนห้องนี้* ซึ่ง [*เขาตั้งใจเรียนมาก*] คงจะสอบได้ยกชั้น

(ปราณี กุลละวณิชย์, 2549, p. 44)

ผู้วิจัยพบว่าผลการศึกษาของปราณี (2549) และของนัทธ์ชนัน (Yaowapat, 2005) ชัดแย้งกัน กล่าวคือ นัทธ์ชนันอ้างว่ากลวิธีคงสรรพนามสามารถใช้กับคำนามในตำแหน่งประธาน กรรมตรง กรรมรอง และสัมพันธการกได้ ทั้งยังสามารถใช้กับคุณาบุประโยคประเภทไม่ชี้เฉพาะ เช่น (109) ได้

(109) นี่เป็นรางวัล ซึ่ง [มั่นยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิต]

(Yaowapat, 2005, p. 129)

ข้อจำกัดเพียงประการเดียวที่นัทธ์ชนันกล่าวถึง คือ อัน มักปรากฏกับคำนามหลักที่ไม่มีชีวิตอยู่แล้ว หากนำมาใช้กับกลวิธีคงสรรพนามจะก่อให้เกิดรูปภาษาที่ไม่เป็นที่ยอมรับ เช่น

(110) * นี่เป็นรางวัล [อัน มั่นยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิต]

(Yaowapat, 2005, p. 124)

ความสนใจของวรรณกรรมในยุคหลังยังคงเกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์บ้าง แต่เป็นในแง่เงื่อนไขการปรากฏและข้อจำกัดการเกิดโครงสร้างแต่ละแบบ เช่น การแทนที่กันได้ (interchangeability) และการละตัวนำอนุประโยค โดยรวบรวมข้อมูลภาษาที่ใช้จริงจำนวนมากเพื่อนำมาสู่ข้อสรุปของคำถามวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า แม้จะมีการศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ว่าด้วยคุณาบุประโยค และ/หรือ อนุประโยคเต็มเต็มนามซึ่งถือเป็นโน้ตศนัยย่อยของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย แต่การศึกษาเหล่านั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงแรกยังมีจุดอ่อนตรงที่การให้ความสำคัญกับลักษณะทางวากยสัมพันธ์ การรับเอานิยามและแนวทางการวิเคราะห์ในภาษาต่างประเทศมาใช้กับภาษาไทย และการใช้ข้อมูลภาษาที่ไม่เป็นธรรมชาติ ส่วนงานวิจัยในช่วงหลังแม้จะเริ่มตระหนักถึงความรู้ทางอรรถศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อการมองเหตุการณ์ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นลักษณะที่แท้จริงของภาษาไทยในมิติที่กว้างขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาในกลุ่มที่สองก็ยังคงวิเคราะห์ได้ไม่ครบถ้วนทุกแง่มุมและบางประเด็นก็ยังไม่มีการค้นพบอันเป็นที่ยุติ

2.4 ขอบเขตการศึกษาที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

นิยามของ ‘หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม’ ตามการศึกษาชั้นบุกเบิกของมัตสึโมโต (Matsumoto, 1997, p. 1) หมายถึง หน่วยสร้างใดๆ ก็ตามที่ประกอบขึ้นด้วยคำนามหรือนามวลีซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนหลักและมีอนุประโยคมาทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย ทำให้เมื่อส่วนหลักและส่วนขยายรวมกันกลายเป็นนามวลีซับซ้อน [แปล – “Any construction in which a noun or a noun phrase is modified by an adnominal subordinate clause to form a complex NP fall

under the rubric of Noun-Modifying Clause Constructions”.] เป็นที่น่าสังเกตว่าคำจำกัดความข้างต้นกว้างมากพอที่จะครอบคลุมความหลากหลายทางโครงสร้างของภาษาต่างๆ ทั่วโลกได้ โดยไม่ได้ยึดติดกับโครงสร้างของมโนทัศน์คุณานุประโยคและมโนทัศน์อนุประโยคเต็มเต็มนามอีกต่อไป

อนึ่ง เคยมีการกล่าวถึงช่องว่างทางวิชาการในทำนองเดียวกันมาแล้วในภาษาญี่ปุ่น โดยมัตสึโมโต (Matsumoto, 1988a, 1988b) อ้างว่าข้อมูล (111 – 113) ก็มีโครงสร้างแบบเดียวกันกับคุณานุประโยคใน (111) แต่กลับไม่เคยได้รับการรวบรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์และไม่เคยมีนักภาษาญี่ปุ่นคนใดสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายมาก่อนเลย

(111) ภาษาญี่ปุ่น

[__ manzoku-shita] **gakusei**
 __ feeling-satisfied student
 ‘**the student** who [__ feels satisfied]’

(Teramura, 1975 อ้างถึงใน Matsumoto, 1997, p. 33)

(112) [atama-ga yoku-naru] **hon**

head-NOM good-become book

‘**the book** (by reading which) (__)’s head becomes smarter’

(Matsumoto, 1997, p. 6)

(113) [genki-ga deru] **kuruma**

energy-NOM rise up car

‘**the car** (by driving which) (__)’s energy rises up’

(Matsumoto, 1997, p. 105)

มัตสึโมโตอภิปรายว่าอนุประโยคทั้งใน (112 – 113) มีอาร์กิวเมนต์ซึ่งไม่ปรากฏรูป แต่การไม่ปรากฏรูปไปนั้นไม่ใช่การทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักในรูปของช่องว่าง ซ้ำอนุประโยคยังไม่ได้ทำหน้าที่เติมเต็มเนื้อความให้แก่ค่านามหลักอีกด้วย เมื่อพิจารณาความหมายประจำคำของค่านามหลักหรือภาคแสดงในอนุประโยคก็ยังไม่เพียงพอที่จะนำไปสู่ความหมายที่ตั้งใจ (intended meaning) ได้อยู่ดี มัตสึโมโตได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะนี้ในภาษาญี่ปุ่นว่า การสร้างและ

การทำความเข้าใจการมาปรากฏร่วมกันระหว่างคำนามหลักกับอนุประโยคขยายไม่ได้อาศัยแต่เพียงความรู้ทางโครงสร้างไวยากรณ์และอรรถศาสตร์เท่านั้น แต่ความรู้ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ก็มีบทบาทสำคัญไม่แพ้กัน สำหรับ (112) ผู้ใช้ภาษาจำเป็นต้องเข้าใจว่าหนังสือบางเล่ม เมื่อได้อ่านเป็นสาเหตุอันนำไปสู่การเพิ่มพูนความฉลาดได้ (หัวตียิ่งขึ้น) และใน (113) มีรณยต์บางคนที่ทำให้ผู้ขับชี่เกิดความรู้สึกกระชุ่มกระชวยหรือมีกำลังวังชาได้ ด้วยเหตุนี้ มัตสึโมโตะจึงเกิดความสนใจว่าผู้ใช้ภาษาสามารถเข้าใจความเกี่ยวข้องกันระหว่างคำนามหลักกับอนุประโยคขยายได้อย่างไร ความพยายามหาคำตอบของมัตสึโมโตะนี้ยังเป็นประเด็นที่ไม่เคยมีนักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาญี่ปุ่นคนใดเคยตั้งคำถามมาก่อน

มัตสึโมโตะกล่าวเสริมอีกว่า สิ่งที่ควรคำนึงถึงเมื่อต้องศึกษาภาษาใดๆ ก็ตามก็คือธรรมชาติของภาษานั้น ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่พบได้ในภาษาญี่ปุ่นคือการละอาร์กิวเมนต์ กล่าวคือ ไม่จำเป็นว่าอาร์กิวเมนต์ทุกตัวที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ในภาคแสดงจะต้องปรากฏในประโยค อาร์กิวเมนต์บางตัวสามารถละได้ แม้ว่ามันจะเป็นอาร์กิวเมนต์หลัก (core argument) ในตำแหน่งประธาน กรรมตรง หรือกรรมรองก็ตาม ส่งผลให้อนุประโยคที่เป็นส่วนขยายของคำนามอาจมีลักษณะต่อไปนี้ ก. ไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใดถูกละออกไป ข. มีอาร์กิวเมนต์ถูกละไปเพียงตัวเดียวซึ่งอาร์กิวเมนต์นั้นอาจเป็นหรือไม่เป็นตัวอ้างอิงเดียวร่วมของคำนามหลักก็ได้ ค. มีอาร์กิวเมนต์ถูกละไปมากกว่าหนึ่งตำแหน่งในคราวเดียวกัน ดังนั้น กรณี ข. และ ค. อาจจะมีหรือไม่มีสัญรูปก็ได้ ภาษาญี่ปุ่นไม่มีการกำกับการกให้แก่คำนามหลักที่ถูกอนุประโยคมาขยาย จึงทำให้การตีความบทบาททางความหมายของคำนามหลักเป็นไปได้หลายนัย ตัวอย่างด้านล่างนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่าการพิจารณารูปภาษาแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่บอกว่าคำนามหลัก *gakusei* ‘student’ มีความสัมพันธ์อย่างไรกับภาคแสดง *katta* ‘bought’ เช่น

- (114) [hon-wo katta] **gakusei**
 book-ACC buy – PAST student
 ก. ‘the student (who) bought a book’
 ข. ‘the student (from who) () bought a book’
 ค. ‘the student (for/to whom) () bought a book’

(Matsumoto, 1997 p. 40)

สำหรับ (114) การระบุบทบาททางความหมายให้แก่คำนามหลักมีความเป็นไปได้ถึง 3 ทาง ได้แก่ เป็นผู้กระทำ (agent) ตามความหมาย ก. เป็นแหล่งที่มา (source) ตามความหมาย ข. หรือเป็นผู้รับ (recipient) ตามความหมาย ค. จากตัวอย่างข้างต้นผู้ใช้ภาษาญี่ปุ่นเลือกที่จะตีความแบบ ก. ทั้งที่มี

แต่ละบทบาททางความหมายมีความเป็นไปได้เท่ากัน การตีความไปในทางใดทางหนึ่งสะท้อนว่ามีปัจจัยอื่นที่มีบทบาทสำคัญต่อการทำความเข้าใจเหตุการณ์ (construal) ตัวอย่างลักษณะเดียวกันยังได้รับการยกขึ้นมาอภิปรายอีกใน (115) ว่าภาษาอิมบาบูรา เกชัว (Imbabura Quechua) ก็ไม่มีการเข้ารหัสเพื่อระบุว่าคำนามหลัก *ilajta* ‘town’ มีความสัมพันธ์ทางความหมายกับภาคแสดงในอนุประโยคอย่างไร ดังนั้น การที่จะทราบว่าคำนามหลักอ้างถึงเมืองต้นทาง (ความหมาย ก.) หรือเมืองปลายทาง (ความหมาย ข.) จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้ทางภาษา แต่กลับขึ้นอยู่กับสถานที่ที่ถ้อยคำดังกล่าวถูกเอ่ยออกมา

(115) ภาษาอิมบาบูรา เกชัว (Imbabura Quechua)

[Kan	shamu-shka	ilajta -ka]	uchilla-mi
you	come-NOM	town-TOPIC	small-VALIDATOR

ก. ‘**The town** [you are coming from] is small.’

ข. ‘**The town** [you are coming to] is small.’

(Comrie, 1989, p. 152)

นอกจากนี้ หากลองพิจารณาตัวอย่างประโยคในภาษาญี่ปุ่นคู่ต่อไปนี้ซึ่งมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เหมือนกันทุกประการจะยิ่งเห็นได้ชัดว่าปัจจัยนอกเหนือจากรูปภาษามีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม

(116) ภาษาญี่ปุ่น

[Tomo-ga	katta]	mise -wa	doko
Tomo-NOM	bought	store-TOPIC	where

‘Where is **the store** (where) Tomo bought (something) ?’

(117) [Donarudo Tranpu-ga	katta]	mise -wa	doko
Donald Trump-NOM	bought	store-TOPIC	where

‘Where is **the store** (which) Donald Trump bought ?’

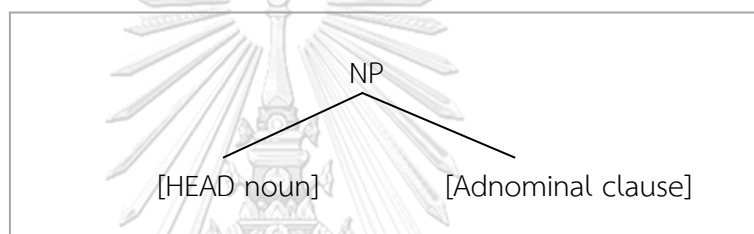
(Matsumoto, 1997 p. 43)

ความแตกต่างเพียงประการเดียวระหว่างประโยค (116) กับ (117) คือประธานผู้ทำกริยา *katta* ‘bought’ ในตัวอย่างแรกเป็นคนธรรมดา กับในอีกตัวอย่างเป็นนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ชาวอเมริกัน ความรู้เบื้องหลัง (background knowledge) ที่ผู้ใช้ภาษามีส่งผลต่อการระบุบทบาททางความหมายของคำนามหลัก *mise* ‘store’ ในตัวอย่างแรกว่าเป็นสถานที่ (location) ที่เกิดเหตุการณ์

การซื้อขึ้น แต่กลับมองค่านามหลักคำเดียวกันนี้ในอีกตัวอย่างว่าเป็นผู้ถูกกระทำ (patient) เนื่องจากในโลกแห่งความจริง โดนต์ ทรัมป์มีความน่าจะเป็นและมีศักยภาพพอที่จะซื้อกิจการ ส่วนคนธรรมดาย่อมมีความเป็นไปได้ต่ำที่จะทำเช่นนั้น

2.4.1 มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการขยายค่านามด้วยอนุประโยค

โดยภาพรวม ความคล้ายคลึงกันเพียงประการเดียวระหว่างมโนทัศน์ทั้งสาม ได้แก่ หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านาม หน่วยสร้างคุณานุประโยค และหน่วยสร้างอนุประโยคเติมเต็มนาม คือแต่ละหน่วยสร้างต่างก็ประกอบขึ้นจากองค์ประกอบ 2 ส่วน อันได้แก่ ค่านามหรือนามวลีทำหน้าที่เป็น *ส่วนหลัก* และอนุประโยคทำหน้าที่เป็น *ส่วนขยาย* (ภาพที่ 2.7) ทำให้ค่านามที่ถูกขยายนั้นมีสถานะเป็นนามวลีซับซ้อน (complex noun phrase) (Cha, 1998, p. 74)

ภาพที่ 2.7 ลักษณะร่วมของคุณานุประโยค อนุประโยคเติมเต็มนาม และหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านาม

ส่วนหน่วยสร้างคุณานุประโยคและอนุประโยคเติมเต็มนามต่างก็เป็นประโยคย่อยหรืออนุประโยค (subordinate clause) ที่ทำหน้าที่ประกอบค่านามในประโยคหลัก เช่น

(118) **The poem** which [won the award] amused the committee.

(119) Rawlings rejected **the idea** that [we could sell the stadium].

(118) มีอนุประโยค *won the award*. ปรากฏหลังค่านาม *the poem* และมีประพันธสรรพนาม *which* เป็นตัวเชื่อมค่านามเข้ากับประโยค *The poem amused the committee*. ส่วน (119) หลังค่านาม *the idea* ก็มีอนุประโยค *we could sell the stadium* วางอยู่ติดกัน จากตัวอย่างคู่นี้ จะเห็นว่า มีลักษณะร่วม 2 ประการ คือ ตำแหน่งของอนุประโยคซึ่งปรากฏต่อท้ายค่านามหลังและมีคำที่ทำหน้าที่เชื่อมค่านามหลักเข้ากับอนุประโยคขยาย ความคล้ายคลึงกันนี้ทำให้ฟรานซิส นักภาษาศาสตร์ไวทยากรณ์โครงสร้างเรียกอนุประโยคที่ไปประกอบกับค่านามและทำให้อนุประโยคนั้นๆ กลายเป็นส่วนหนึ่งของประโยคหลักว่า “included clause” (Francis, 1958, p. 396)

เนื่องจากมีมีโนทัศน์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์นี้ถึง 3 มีโนทัศน์ ลำดับการอภิปรายในหัวข้อย่อย 2.4.1 จึงแบ่งเป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคุณาณุประโยคกับอนุประโยคเติมเต็มนาม แล้วจึงเปรียบเทียบลักษณะต่างระหว่างคุณาณุประโยคและอนุประโยคเติมเต็มนาม เมื่อเทียบกับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านาม

อนึ่ง ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าความแตกต่างระหว่างคุณาณุประโยคกับอนุประโยคเติมเต็มนามล้วนแต่เป็นความแตกต่างอันเนื่องมาจากโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ทั้งสิ้น ได้แก่

1. การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก
2. คำหรือหน่วยคำที่นำหน้าอนุประโยคขยาย
3. คำหรือหน่วยคำที่ช่วยแสดงบทบาททางความหมายของค่านามหลัก
4. หน้าที่ของอนุประโยคที่มีต่อค่านามหลัก

ความแตกต่างประการแรกและเป็นความแตกต่างที่เด่นชัดที่สุดที่จำแนกคุณาณุประโยคกับอนุประโยคเติมเต็มนามออกจากกันคือ การที่อาร์กิวเมนต์ตัวใดตัวหนึ่งในอนุประโยคขยายทำหน้าที่เป็นมีตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก การมีตัวอ้างอิงร่วมพบได้ในคุณาณุประโยค แต่จะไม่พบการมีตัวอ้างอิงร่วมในอนุประโยคเติมเต็มนาม

ความแตกต่างระหว่างคุณาณุประโยคกับอนุประโยคเติมเต็มนามประการถัดมาคือ คำหรือหน่วยคำที่นำหน้าอนุประโยคขยายเข้ากับค่านามหลัก ภาษาในทวีปยุโรป เช่น ภาษาดัตช์ ภาษาเยอรมัน ภาษารัสเซีย และภาษาลิทัวเนีย นิยมใช้คำ 2 คำที่ต่างกันอย่างหน้าคุณาณุประโยคกับอนุประโยคเติมเต็มนาม (ตารางที่ 2.4)

ตารางที่ 2.4 ตัวบ่งชี้คุณาณุประโยคและอนุประโยคเติมเต็มนามในภาษาในทวีปยุโรป

ภาษา	คำที่นำหน้า คุณาณุประโยค	คำที่นำหน้า อนุประโยคเติมเต็มนาม
ภาษาดัตช์	die	dat
ภาษาเยอรมัน	čto	kotoryj
ภาษารัสเซีย	daß	das
ภาษาลิทัวเนีย	kad	kuris

(Comrie & Horie, 1995)

ความแตกต่างระหว่างคุณานุประโยคกับอนุประโยคเต็มเต็มนามยังพบได้ในวิธีแสดงบทบาททางความหมายของค่านามหลัก กล่าวคือ บางภาษาใช้ประพันธสรรพนามที่มีรูปแปรแตกต่างกันไป เช่น *wh-* ในภาษาอังกฤษประกอบด้วย *who whom which when where whose* ในทางตรงข้ามกลับมีบางภาษา เช่น ภาษาบาสก์ (Basque) ใน (120 – 122) ซึ่งอาศัยหน่วยคำเติม *-n* กำกับท้ายภาคแสดงเพื่อชี้ว่าเป็นส่วนหนึ่งอนุประโยค โดยที่ *-n* ไม่ได้แสดงการกรหรือบทบาททางความหมายของค่านามหลักแต่อย่างใด

(120) ภาษาบาสก์ (Basque)

[emakumea-ri liburua eman dio-n] gizona
 woman-DAT book-ABS given AUX-REL man-ABS

‘the man who [has given the book to the woman] ’

(Comrie, 1989, pp. 141-142)

(121) [gizona-k emakumea-ri eman dio-n] liburua
 man-ERG woman-DAT given AUX-REL book-ABS

‘the book which [the man has given to the woman] ’

(ibid.)

(122) [gizona-k liburua eman dio-n] emakumea
 man-ERG book-ABS given AUX-REL

‘the woman to whom [the man has given the book]’

(ibid.)

ความแตกต่างประการสุดท้ายเป็นความต่างในทางหน้าที่และวัจนปฏิบัติศาสตร์ กล่าวคือ การคาดการณ์ของผู้ส่งสารว่าข้อมูลในอนุประโยคเป็นสิ่งที่อีกฝ่ายทราบอยู่แล้วหรือเป็นข้อมูลใหม่ มีภาษาแค่เพียงหยิบมือเท่านั้นที่เข้ารหัสเพื่อแสดงความแตกต่างระหว่างคุณานุประโยคแบบจำกัดและแบบไม่จำกัด เช่น ภาษาอิสราเอล ฮีบรู (Israeli Hebrew) ใช้หน่วยคำ *she-* นำหน้าคุณานุประโยคแบบจำกัดใน (123) และใช้หน่วยคำ *zé she* นำหน้าคุณานุประโยคแบบไม่จำกัดใน (124)

(123) ภาษาอิสราเอล ฮีบรู (Israeli Hebrew)

Ha-'ish she- [pagash-ti 'oto 'etmol]
 the-man REL- met-1SG him yesterday
 'the man [I met yesterday...]'

(Heine & Kuteva, 2007)

(124) ha-'ish , zé she- [pagash-ti 'oti 'etmol] ,
 the-man REL- met-1SG him yesterday
 'the man, [I met yesterday] , ...'

(ibid.)

ภาษาเปอร์เซีย (Persian) ก็เป็นอีกภาษาหนึ่งที่แยกความแตกต่างระหว่างคุณูประโยคแบบจำกัด และแบบไม่จำกัด โดยใช้หน่วยคำ *-i* ต่อท้ายคำนามหลักใน (125) เพื่อแสดงความเป็นคุณูประโยคแบบจำกัด ส่วนคุณูประโยคแบบไม่จำกัด เช่น (126) มีเครื่องหมายจุลภาคคร่อมอยู่

(125) ภาษาเปอร์เซีย

mardha-i ke [ketäbhärä be änhà dàde budid] raftand.
 men REL books to them 2SG-PAST-PERF go-PAST
 'The men that [you had given the books to] went.

(Comrie, 1989 p. 139)

(126) mo'allef ke [nevisandeye xubi-sr] in sabkrä exteyär karde ast
 author REL writer good this style choose-PAST-PERF
 'The author , [who is a good writer] , has chosen this style.

(ibid.)

ความแตกต่างทั้ง 4 ประการที่กล่าวถึงข้างต้นดูเหมือนว่าปัจจัยทางวากยสัมพันธ์จะถือเป็นเกณฑ์ที่นำมาใช้จำแนกโครงสร้างคุณูประโยคกับอนุประโยคเติมเต็มนามให้แยกออกจากกันได้ อย่างสิ้นเชิง แต่แท้จริงแล้ว ความแตกต่างเหล่านั้นไม่ใช่สากลลักษณะ (universality) เนื่องจากยังมีภาษาอีกไม่น้อยที่ไม่พบความแตกต่างทางโครงสร้างระหว่างคุณูประโยคกับอนุประโยคเติมเต็มนาม

เลย เช่น ภาษาเขมรใน 127 – 128) ใช้ *dael* เชื่อมอนุประโยคขยายเข้ากับคำนามหลักได้ แม้คำแปล
ในเป็นภาษาอังกฤษแสดงด้วย 2 โครงสร้าง

(127) ภาษาเขมร

kre: pe:t *dael* [*mien kan rup*]
bed hospital REL have wheel push
'hospital beds which [have wheels to push]'

(Comrie & Horie, 1995, p. 73)

(128) **kamnit** *dael* [*tidaa baan semlap bopphas*]
idea REL Tidaa PAST kill Bopphaa
'the idea that [Tidaa killed Bopphaa]'

(ibid.)

ลำดับต่อไปเป็นการอภิปรายความแตกต่างระหว่างมโนทัศน์ย้อย (ในที่นี้หมายถึง คุณานุ
ประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนาม) เมื่อเทียบกับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ความแตกต่าง
ที่พบมี 3 ประการ ดังนี้

1. นิยามและขอบเขตการศึกษา
2. ความยืดหยุ่นของโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์
3. กระบวนการทำความเข้าใจการมาปรากฏร่วมระหว่างคำนามหลักกับอนุประโยคขยาย

ผู้วิจัยมองว่าประเด็นที่แตกต่างกันมากที่สุดคือนิยามและขอบเขตของการศึกษา กล่าวคือ มโน
ทัศน์ย้อยทั้ง 2 ถูกนิยามด้วยโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่พบได้เฉพาะในบางภาษาเท่านั้น ทำให้
ขอบเขตการศึกษาแคบเกินไปจนไม่ตอบโจทย์ด้านความหลากหลายของภาษาและยังไม่ครอบคลุมทุก
ความเป็นไปได้ที่อาจพบในภาษามนุษย์ คอมรี (Comrie, 1989) นักภาษาศาสตร์แบบลักษณะคน
สำคัญก็ออกมาวิจารณ์การศึกษาที่นิยามคุณานุประโยคโดยยึดตามคำจำกัดความที่มีต้นแบบมาจาก
ภาษาอังกฤษว่าเป็นการนิยามที่แคบมาก ดังนั้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปแบบอันหลากหลายของภาษา
ในโลก คอมรีจึงได้ยกตัวอย่างภาษาเตอร์กิช (Turkish) และภาษาวัลปิริ (Walpiri) ประกอบเพื่อ
ชี้ให้เห็นว่าภาษาดังกล่าวไม่มีหน่วยสร้างใดเลยที่เทียบเคียงได้กับคุณานุประโยคในภาษาอังกฤษ แต่
ภาษาเหล่านั้นใช้โครงสร้างแบบอื่นเพื่อสื่อความอย่างเดียวกันได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

ภาษาเตอร์กิชใน (129) มีภาคแสดงภายในอนุประโยคขยายปรากฏในรูป non-finite² และอาศัยกระบวนการทำให้เป็นคำนาม (nominalization) เพื่อสร้างประโยคที่สื่อความหมายได้คล้ายกับคุณานุประโยค ส่วนภาษาวัลปีรี (Walpiri) ใน (130) อาศัยโครงสร้าง coordinating construction แต่คอมริกกลับพิจารณาว่าตัวอย่างนี้เป็นปรากฏการณ์ที่อนุประโยคทำหน้าที่ขยายคำนามด้วยเช่นกัน เพราะ (131) สามารถเป็นคำตอบของคำถาม ‘Which emu did you spear?’ หรือ ‘When did you spear the emu?’ ได้ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าตัวอย่าง (129 – 130) แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าภาษาแต่ละภาษาย่อมมีวิธีนำเสนอถ้อยคำที่มีความหมายอย่างหนึ่งๆ โดยอาศัยโครงสร้างหรือการเข้ารหัสภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ในแบบของภาษาตน (Dixon, 1995 อ้างถึงใน Horie, 2001)

(129) ภาษาเตอร์กิช (Turkish)

[Hasan-m Sinan-a ver -dig-f] **patates-i** yedim.

Hasan of Sinan to give his potato-ACC I-ate

‘I ate **the potato** [that Hasan gave to Sinan]’

(แปลตรงตัว: ‘I ate the potato of Hasan’s giving to Sinan.’)

(Comrie, 1989, p. 142)

(130) ภาษาวัลปีรี (Walpiri)

ŋat^yulu-lu -ŋa **yankiri** pantunu kut^ya -lpa ŋapa ŋanu

I-ERG AUX emu speared CONJ AUX water drank

‘I speared **the emu** that was drinking water’

(แปลตรงตัว * I speared the emu, while it was drinking water.’)

(Comrie, 1989, p. 144):

ประเด็นเรื่องความหลากหลายทางภาษานี้นำไปสู่การทบทวนนิยามและแนวทางการศึกษาปรากฏการณ์ที่คำนามมีอนุประโยคเป็นส่วนขยายเสียใหม่ จากเดิมที่ให้คำจำกัดความตามโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของภาษาใดภาษาหนึ่งเพียงอย่างเดียว ด้วยเหตุนี้ นิยามใหม่สำหรับปรากฏการณ์ทางภาษานี้จึงเพิ่มคำจำกัดความจากแง่มุมหน้าที่หรืออรรถศาสตร์เข้าไปด้วยว่าเป็นอนุประโยคที่ช่วยจำกัดขอบเขตของสิ่งที่ถูกอ้างถึง³ (Comrie, 1985)

² นิยามของคุณานุประโยคตามหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษกำหนดว่า ภาคแสดงของอนุประโยคจะต้องเป็นคำกริยารูป finite เท่านั้น (ไม่ใช่ non-finite)

³ “Relative clause serves to delimit the potential referents.” (Comrie, 1985: 168)

ความแตกต่างประการถัดมา เมื่อเปรียบเทียบระหว่างมโนทัศน์ย่อยทั้งสองกับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ก็คือความแตกต่างด้านความยืดหยุ่นของโครงสร้าง กล่าวคือ ในขณะที่ภาษาอังกฤษและภาษาในทวีปยุโรปจำนวนมากมีความตายตัวของระบบไวยากรณ์ (configurational languages) ถึงขั้นที่จำแนกคุณาอนุประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนามออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด แต่ในทางกลับกัน ภาษาที่ระบบไวยากรณ์ยืดหยุ่นกว่า (less or non-configurational languages) ก็อาจไม่พบอนุประโยคที่โครงสร้างมีแบบต่างกันอย่างชัดเจน ทั้งยังเป็นไปได้ว่าโครงสร้างเพียงโครงสร้างเดียวในภาษาหนึ่งๆ อาจเทียบเคียงได้กับโครงสร้างอีกหลายโครงสร้างในอีกภาษา ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของกรณีนี้ เช่น ภาษาญี่ปุ่น

โครงสร้างทางไวยากรณ์เพียงแบบเดียวของภาษาญี่ปุ่นคือ อนุประโยคซึ่งประกอบด้วย คำกริยาแท้ (finite verb) วางหน้าคำนามหลัก โดยไม่มีคำหรือหน่วยคำใดๆ ทำหน้าที่บ่งชี้การขยาย อีกทั้งไม่จำเป็นว่าในอนุประโยคจะมีหรือไม่มีกรอ้างอิงร่วม โครงสร้างที่ว่่านี้สามารถสื่อความได้ เทียบเคียงกับโครงสร้างที่แตกต่างกันถึง 3 โครงสร้างในภาษาภาษาอังกฤษ ได้แก่ (131) คำแปลอธิบาย (gloss) เป็นโครงสร้างคุณาอนุประโยคซึ่งทำหน้าที่จำกัดขอบเขตของสิ่งที่ถูกอ้างถึง ส่วน (132) โครงสร้างอนุประโยคเต็มเต็มนามซึ่งทำหน้าที่.shข้อมูลเสริมแก่ส่วนหลัก และสุดท้าย (133) คำกริยาไม่แท้ (non-finite)

(131) ภาษาญี่ปุ่น

[sakana-wo	yaita]	otoko no hito
fish-ACC	grill.PAST	man

‘the man who [grilled fish]’

(Matsumoto, 1997, p. 9)

(132) [otoko no hito-ga sakana-wo yaita] **zizitu**

man-NOM	fish-ACC	grill-PAST	fact
---------	----------	------------	------

‘the fact that [the man grilled fish]’

(ibid.)

(133) [sakana-wo yaita] **nioi**

fish-ACC	grill-PAST	smell
----------	------------	-------

‘the smell of [fish being grilled]’

(ibid.)

ความแตกต่างประการสุดท้ายที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึง คือ กระบวนการทำความเข้าใจการมาปรากฏร่วมระหว่างคำนามหลักกับอนุประโยคขยาย กล่าวคือ เราสามารถอธิบายการมาปรากฏร่วมกันของคำนามหลักกับอนุประโยคในโมโนทัศน์ย่อยคุณานุกรประโยคได้ว่าอาศัยการมีตัวอ้างอิงร่วม แต่สำหรับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม บ่อยครั้งเราจะพบว่าไม่สามารถถ่ายทอดความหมายที่ต้องการในภาษาต้นทางออกเป็นภาษาอังกฤษได้แบบคำต่อคำ เนื่องจากว่าไม่จำเป็นว่าคำนามหลักต้องเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ที่บังคับการปรากฏในเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยภาคแสดงของอนุประโยค

หากลองพิจารณาตัวอย่างที่ (134 – 137) ย่อมสังเกตได้ว่าข้อมูลที่ต้องเพิ่มเติมลงในคำแปลภาษาอังกฤษ ไม่ได้มีเพียงแต่สุญรูป ผู้ใช้ภาษายังต้องเพิ่มการทำความเข้าใจ (construe) “ความสัมพันธ์” ระหว่างคำนามหลักและอนุประโยคขยายด้วย เช่น (134) การอ่านหนังสือเล่มนี้เป็นสาเหตุที่น่าเชื่อว่าทำให้หัวดีขึ้น (135) ห้อง 2 ห้องกลายเป็นห้องเดียวอันเป็นผลมาจากการเอาฉากกั้นออก (136) แรงจูงใจที่จะเริ่มทำกิมจิ (137) การเดินทางกลับหลังจากที่ได้ซื้อเมล่อน เป็นต้น

(134) ภาษาญี่ปุ่น

[atama no yoku-naru] hon

head NOM become good book

‘the book [(by reading which) X’s head gets smarter] ’

(Matsumoto, 1997, p. 48)

(135) [futatsu-no heya-no shikiri-o toriharatta] wan ruumu-ni

two-GEN room-GEN partition-ACC remove-PAST one room-DAT

natte-iru

become-PERF

‘(It) has become **one room** [(which resulted from) removing the partition between two rooms].’

(Shirakawa, 1986 อ้างถึงใน Matsumoto, 1988a, p. 105)

(136) [kimuchi hajimeta] dooki

kimchi start-PAST motive

‘the **motive** [(for) having started (making) kimchi]’

(ibid.)

(137) Sono meron-wa [katta] kaeri-ni tabesimatta
 this melon-TOP buy.PAST way back-LOC eat.PERF

‘(Someone) has eaten the melon on (one)’s **way back** [(after) buying it].’

(ibid.)

ปัจจัยที่มีบทบาทอย่างมากต่อการทำความเข้าใจก็คือประสบการณ์ทางโลก (world-view) ซึ่งเป็นความรู้ระดับสารานุกรม (encyclopaedic knowledge) อันมีขอบเขตกว้างขวางกว่าข้อมูลทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ หรือวจนปฏิบัติศาสตร์ที่ได้จากการวิเคราะห์รูปภาษามาก นอกจากนี้ ผู้ใช้ภาษาแต่ละคนยังมีประสบการณ์ทางโลกในระดับที่ไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับปมหลังทางสังคม-วัฒนธรรม และบริบทอื่นๆ

2.4.2 แนวทางการศึกษาที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

ตามที่ได้ปริทรรศน์พัฒนาการการศึกษาในภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับคุณาประโยชน์ และ/หรืออนุประโยชน์เต็มเต็มค่านาม (หัวข้อ 2.3) ผู้วิจัยพบว่าวรรณกรรมในอดีตยังมีจุดอ่อนที่เห็นได้ชัด 2 ประการ ได้แก่ กรอบการวิเคราะห์และข้อมูล เนื่องจากความนิยมศึกษาศาสตร์ในอดีตซึ่งเน้นรูปนัย (formal) ได้สะท้อนออกมาในแนวทางการวิเคราะห์ที่อาศัยความรู้ทางวากยสัมพันธ์เป็นหลัก ความนิยมดังกล่าวยังนำไปสู่การจำแนกปรากฏการณ์ที่ค่านามมีอนุประโยชน์เป็นส่วนขยายออกเป็น 2 มโนทัศน์ ได้แก่ คุณาประโยชน์และอนุประโยชน์เต็มเต็มค่านาม การแยกอย่างเด็ดขาดเช่นนี้สามารถอธิบายข้อมูลในภาษาที่ระบบไวยากรณ์หรือการเข้ารหัสทางภาษา (linguistic encoding) มีบทบาทสูง อาทิ ภาษาอังกฤษ (Hale, 1983) ได้เป็นอย่างดี โดยใช้การโยงตัวอ้างอิง (reference-binding) ที่พบได้เฉพาะในคุณาประโยชน์ แต่ไม่พบในอนุประโยชน์เต็มเต็มค่านาม ส่วนภาษาที่ระบบไวยากรณ์มีบทบาทรองลงมา เช่น ภาษาญี่ปุ่น (Golumbia, 2004) ภาษา Walpiri (Hale, 1983) ภาษา Nahuatl (Baker, 1996) ภาษา O'odham (Anderson & Smith, 2017) ภาษา Malayalam (Mohanam, 1982) เป็นต้น การวิเคราะห์ผ่านมุมมองทางวากยสัมพันธ์เพียงอย่างเดียวเผยให้เห็นมโนทัศน์ต้นแบบที่แตกต่างกันอย่างสุดขีดได้จริง แต่ข้อจำกัดของการวิเคราะห์แบบนี้คือข้อมูลภาษาที่อยู่ระหว่างกลาง หรือไม่ได้เป็นสมาชิกของมโนทัศน์ใดมโนทัศน์หนึ่ง ย่อมไม่มีโอกาสถูกกล่าวถึงในการศึกษาเพียงเพราะว่าไม่เข้าเกณฑ์ พัฒนาการการศึกษาในภาษาไทยเองก็ดูเหมือนจะมีทิศทางไปในลักษณะนั้น เนื่องจากวรรณกรรมในอดีตเริ่มต้นด้วยสมมติฐานที่ว่าอนุประโยชน์ที่ทำหน้าที่ขยายค่านาม ถ้าไม่ใช่คุณาประโยชน์ก็ต้องเป็นอนุประโยชน์เต็มเต็มค่านาม ดังนั้น วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงหาทางขจัดจุดอ่อนที่เกี่ยวข้องกันแนวทางการวิเคราะห์โดยการนำเสนอ มโนทัศน์หน่วยสร้างอนุประโยชน์ขยาย

คำนาม ซึ่งมีขอบเขตและนิยามที่กว้างขวางพอที่จะครอบคลุมโมโนทัศน์ย่อย (คุณานุประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนาม) รวมไปถึงข้อมูลภาษาที่อยู่ระหว่างอีกด้วย

ส่วนจุดอ่อนอีกประการหนึ่งคือด้านข้อมูล อันเป็นผลสืบเนื่องจากการตีกรอบการวิเคราะห์ด้วยโครงสร้าง เนื่องจากข้อมูลที่นำมาเป็นตัวอย่างประกอบการอภิปรายล้วนแต่เป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับประเภทซึ่งถูกกำหนดเอาไว้แล้วทั้งสิ้น ประกอบกับข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีในสมัยก่อน ทำให้ข้อมูลส่วนใหญ่มักมาจากการนึกเอง (intuition) ในฐานะเจ้าของภาษาและไม่ครอบคลุมความเป็นไปได้ทั้งหมดที่อาจพบในการสื่อสารตามธรรมชาติ ดังนั้น ระเบียบวิธีวิจัยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงมุ่งแก้ไขข้อจำกัดด้านข้อมูลเพื่อให้การศึกษาปรากฏการณ์ในภาษาไทยที่คำนามมีอนุประโยคเป็นส่วนขยายมีความสมบูรณ์และลุ่มลึกยิ่งขึ้น วิทยานิพนธ์นี้มีลักษณะเป็นการศึกษาที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (data-driven study) โดยรวบรวมข้อมูลภาษาไทยปัจจุบันที่มีการใช้จริง (naturally occurring language) อันมีขั้นตอนและรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.2.1 การเก็บข้อมูล

ขั้นตอนแรกในการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์คือการกำหนดตัวนำอนุประโยค ผลการปริทัศน์พัฒนาการศึกษาในภาษาไทยพบว่าเดิมทีวรรณกรรมในอดีตกล่าวถึงคำที่นำหน้าอนุประโยคขยายไว้เพียง 4 คำเท่านั้น คือคำว่า *ที่* *ซึ่ง* *อัน* และ *ผู้* แต่เพื่อให้มั่นใจว่าการศึกษานี้สามารถครอบคลุมตัวนำอนุประโยคที่มีทั้งหมดในภาษาไทยได้ครบถ้วน ผู้วิจัยจึงใช้แบบสอบถามที่มีชื่อว่า *Examples to Explore in Noun-Modifying Constructions in Thai* (ภาคผนวก) ซึ่งออกแบบโดยมัดดีโมโต ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2009 เพื่อนำใช้ในโครงการวิจัยระดับนานาชาติเรื่อง *Noun-Modifying Clause Constructions in Languages of Eurasia: Rethinking Theoretical and Geographical Boundaries* ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามพบว่าตัวนำอนุประโยคในภาษาไทยแท้จริงแล้วมีด้วยกันทั้งสิ้น 8 คำ ได้แก่ *ที่* *ซึ่ง* *อัน* *ผู้* *ว่า* *ที่ซึ่ง* *ผู้ซึ่ง* และ *ที่ว่า* อีกทั้งยังพบกรณีที่อนุประโยคขยายสามารถปรากฏต่อท้ายคำนามหลักได้ทันทีโดยไม่ต้องมีตัวนำอนุประโยค ข้อค้นพบนี้ทำให้ผู้วิจัยตระหนักว่าหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบ จะได้ 2 ประเภท คือ ประเภทที่มีตัวนำอนุประโยคและที่ไม่มีตัวนำอนุประโยค

ถัดมา ผู้วิจัยพบว่ามีช่องทางสืบค้นข้อมูล 2 วิธี ได้แก่ การสืบค้นแบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งสามารถนำตัวนำอนุประโยคทั้ง 8 คำข้างต้นเป็นคำสำคัญ (key words) ทำให้เข้าถึงข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทที่มีตัวอ้างร่วมได้โดยสะดวก ผู้วิจัยใช้การสืบค้นแบบอิเล็กทรอนิกส์กับแหล่งข้อมูล 2 แหล่งที่เข้าถึงได้แบบออนไลน์ คือ คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติและตัวอย่างวรรณกรรมของวินทร์ เรียววาริณ ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือการสืบค้นด้วยมือ ซึ่งสามารถใช้ได้กับหน่วย

สร้างอนุประโยคขยายคำนามทั้งที่มีและไม่มีตัวนำอนุประโยค ผู้วิจัยใช้การสืบค้นด้วยมือกับแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง คือ ข้อมูลที่ใช้ประกอบการอภิปรายในการศึกษาในอดีต ตัวอย่างวรรณกรรมของวินทร์ เรียววาริณ และข้อมูลภาษาที่พบจริงในชีวิตประจำวัน

แหล่งข้อมูลทั้งหมดที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้ใช้สืบค้นและรวบรวมหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยประกอบด้วย 4 แหล่ง ได้แก่ ข้อมูลออนไลน์จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ข้อมูลที่ใช้ประกอบการอภิปรายในการศึกษาในอดีต ข้อมูลที่พบในตัวอย่างวรรณกรรมของวินทร์ เรียววาริณ และข้อมูลภาษาที่พบจริงในชีวิตประจำวัน รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับแหล่งข้อมูลต่างๆ มีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus) ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลภาษาไทยมาตรฐานขนาด 33 ล้านคำอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งถือเป็นตัวแทนของภาษาไทยปัจจุบัน ผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2557 ผ่านทางระบบออนไลน์ www.arts.chula.ac.th/~ling/TNCII/corp.php คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติประกอบด้วยข้อมูลภาษาเขียนและภาษาพูด ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แบ่งเป็นหมวดต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - หมวดมนุษยศาสตร์ เช่น ปรัชญา ศาสนา ประวัติศาสตร์ วรรณคดี ศิลปะ ดนตรี
 - หมวดการแพทย์
 - หมวดวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เช่น ฟิสิกส์ เคมี ชีวะ
 - หมวดรัฐศาสตร์ กฎหมาย กฎระเบียบ
 - หมวดการศึกษา
 - หมวดสังคมศาสตร์ เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา ภาษาศาสตร์
 - หมวดเทคโนโลยีและวิศวกรรม
 - หมวดการบริหาร โฆษณา
 - หมวดชีวประวัติ
 - หมวดเศรษฐกิจการเงินการพาณิชย์
 - หมวดเอกสารหน่วยงาน คู่มือ ขั้นตอน
 - หมวดเรียงความ อีเมลหรือจดหมาย (ส่วนตัวและทางการ)
 - หมวดบทบรรณาธิการ ทัศนะวิจารณ์
 - หมวดข่าว ได้แก่ ข่าวเกษตรกรรม ข่าวอาชญากรรม ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการศึกษา ข่าวบันเทิง ข่าวต่างประเทศ ข่าวท้องถิ่น ข่าวการเมือง ข่าววิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ข่าวสังคม ข่าวกีฬา ข่าวในพระราชสำนัก

- หมวดยกยอชคร นียาย เรืองสั้น

ในการสืบค้นคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผู้วิจัยสืบค้นจากคำสำคัญต่อไปนี้ *ที่ ซึ่ง อัน ผู้ว่า ที่ว่า ที่ซึ่ง* และ *ผู้ซึ่ง* โดยจำกัดความถี่การปรากฏตั้งแต่ 1 ถึง 1,000 และต้องเป็นภาษาไทยมาตรฐานที่ใช้ในปัจจุบันเท่านั้น ไม่รวมภาษาไทยถิ่น ภาษาโบราณ ร้อยกรอง (โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย)

2. ข้อมูลประกอบการอภิปรายจากรวบรวมวรรณกรรมในอดีตที่ว่าด้วยคุณานุประโยค และ/หรือ อนุประโยคเต็มเต็มนามในภาษาไทย ได้แก่

- การศึกษาของวิจิตรนัฏ ภานุพงศ์ (Panupong, 1970)
- การศึกษาของเพียรศิริ เอกนิยม (Eknaiyom, 1971)
- การศึกษาของนวรรณ พันธุมธธา (Bandhumedha, 1976)
- การศึกษาของภาสินี ศรีหิรัญ (Sornhiran, 1978)
- การศึกษาของสร้อยญา เศวตมาลย์ (2537) และ Savetamalaya (1989)
- การศึกษาของปราณี กุลละวณิชย์ (2549)
- การศึกษาของนัฏชนัน เยาวพัฒน์ (2551) และ Yaowapat (2005)
- การศึกษาของนัฏชนัน เยาวพัฒน์และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Yaowapat & Prasithrathsint, 2008a, 2008b)

งานวิจัยในอดีตที่อยู่ในความครอบครองของผู้วิจัยล้วนแต่เป็นสำเนาพิมพ์ทั้งสิ้น ทำให้ต้องคัดกรองข้อมูลด้วยมือ โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทที่มีตัวนำอนุประโยค *ที่ ซึ่ง อัน ผู้* และประเภทที่ไม่มีตัวนำอนุประโยค จากทุกการปรากฏที่อ้างถึงในงานวิจัย

3. ข้อมูลจากตัวอย่างวรรณกรรมของวินทร์ เลียววาริณ ซึ่งประกอบด้วยงานเขียนหลากหลายประเภท มีทั้งส่วนที่เป็นการพรรณนาฉาก-ตัวละครและส่วนที่เป็นบทสนทนาระหว่างตัวละครหลายเพศ วัย อาชีพ และบุคลิก แหล่งข้อมูลนี้เปิดให้เข้าถึงได้แบบสาธารณะผ่านทางเว็บไซต์ <http://www.winbookclub.com/shopping.php> โดยผู้วิจัยสืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557

- นยายการเมือง จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่
ปีกแดง, ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน, บุหงาดานี, บุหงาปารี
- นยายวิทยาศาสตร์ จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่
เดือนช่วงดวงเด่นฟ้า ดาดาว, จรูญจรัสศรีศรีพราว พรางพร้อย, ยามดึกนิกหนาวหนาว
เขนยแนบ แอบแอบ, เย็นฉ่ำน้ำค้างย้อย เยือกฟ้าพาทหนาว, บางกะโพ้ง, อัญสุสุตรา
- นยายสืบสวนสอบสวน จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่

- คดีพล่องหน, คดีเจ็ดแพะ, ฆาตกรรมจักรราศี, คดีผีนางตะเคียน, ฆาตกรรมกลางทะเล
- นิยายแนวทดลอง จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

ผู้ชายคนที่ตามรักเธอทุกชาติ พิมพ์ครั้งที่ 85, ฝนตกขึ้นฟ้า, โลกใบที่สองของโม
 - หนังสือรวมเรื่องสั้น จำนวน 9 เรื่อง ได้แก่

อาเพศกำสรวล, เส้นสมมติ, เส้นรอบวงของหนึ่งวัน, โลกด้านที่หันหลังให้ดวงอาทิตย์, วันแรกของวันที่เหลือ, หนึ่งวันเดียวกัน, หลังอานบุรี, สมุดปกดำกับใบไม้สีแดง, สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน
 - วรรณกรรมแนวสารคดี จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

ปลาที่ว่ายนอกสนามฟุตบอล, ปลาที่ว่ายในสนามฟุตบอล, นิยายข้างจอ, อ้า
 - วรรณกรรมปรัชญาและให้กำลังใจ จำนวน 12 เรื่อง ได้แก่

ลี้ฤดู ทั้งชีวิต, มังกรเซน, ยาเม็ดสีแดง, ในหลุมรัก, รอยเท้าเล็กๆ ของเราเอง, ชีวิตคือปาฏิหาริย์, คำที่แปลว่ารัก, สองปีกของความฝัน, สองแขนที่กอดโลก, อาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก, เบื้องบนมีแสงดาว, ความฝันโง่ๆ

รูปแบบการสืบค้นข้อมูลจากตัวอย่างวรรณกรรมของวินทร์ เลียววาริณ สามารถกระทำได้ทั้ง 2 วิธี คือ การสืบค้นแบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทที่มีตัวนำอนุประโยค โดยใช้คำสำคัญ ที่ ซึ่ง อัน ผู้ ว่า ที่ซึ่ง ผู้ซึ่ง และ ที่ว่า และการสืบค้นด้วยมือซึ่งผู้วิจัยใช้เพื่อรวบรวมข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทที่ไม่มีตัวนำอนุประโยค โดยผู้วิจัยรวบรวมทุกการปรากฏที่พบ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าข้อมูลนั้นๆ ต้องเป็นภาษาไทยมาตรฐานที่ใช้ในปัจจุบัน ไม่รวมภาษาไทยถิ่น ภาษาโบราณ ร้อยกรอง (โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย)

4. ข้อมูลภาษาไทยที่ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันทั้งภาษาพูด (spoken) และภาษาเขียน (written) ในบริบทที่เป็นทางการ (formal) และไม่เป็นทางการ (informal) ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารที่ต่างก็เป็นเจ้าของภาษา เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ สื่อสิ่งพิมพ์ (เช่น วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ แบบเรียน นิทาน) บทสนทนา การบรรยาย โฆษณาทางวิทยุ-โทรทัศน์ เป็นต้น ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าข้อมูลนั้นๆ ต้องเป็นภาษาไทยมาตรฐานที่ใช้ในปัจจุบัน ไม่รวมภาษาไทยถิ่น ภาษาโบราณ ร้อยกรอง (โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย)

2.4.2.2 การคัดเลือกข้อมูล

อนึ่ง ผู้วิจัยสังเกตว่าตัวนำอนุประโยคบางคำ ได้แก่ ที่ ซึ่ง และ ว่า ต่างก็เป็นคำพหูพจน์ที่ส่งผลให้ผลการสืบค้นโดยใช้คำสำคัญจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติและตัวอย่างวรรณกรรมของวินทร์ เลียววาริณไม่สามารถนำมาใช้ได้ทันที ผู้วิจัยจำเป็นต้องเอาข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับนิยามของ

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ว่า “Any constructions in which a noun or a noun phrase is modified by an adnominal subordinate clause to form a complex NP falls under the rubric “Noun-modifying Clause Constructions” (Matsumoto, 1997: 1) [หน่วยสร้างใดๆ ก็ตามที่คำนามหรือนามวลีถูกขยายด้วยอนุประโยคจนกลายเป็นนามวลีซับซ้อน ให้นำมารวมเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม] ออกจากขอบเขตการศึกษา

ตัวอย่างของข้อมูลบางส่วนของที่ประกอบด้วย *ที่* ซึ่ง และ *ว่า* ต่อไปนี้ ไม่สอดคล้องกับนิยามของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องคัดออกจากขอบเขตของการศึกษา⁴

- *ที่* เป็นส่วนหนึ่งของคำอื่น (ในกรณีนี้คือ *ที่อยู่*)

กรุณาตั้งค่าหมายเลขโทรศัพท์หรือที่อยู่อีเมลสำรองสำหรับการกู้คืน

- *ที่* ทำหน้าที่เป็นคำบุพบทบอกสถานที่
ผู้ สน. หัวหน้ากองไม่อนุญาตให้ผู้มาชมคอนเสิร์ตที่สามารถฆ้องกลองที่ศาลาหน้าวัดเข้าภายใน

- *ที่* ทำหน้าที่เป็นลักษณนาม
โรงละครเคแบงก์สยามพิฆเนศได้รับการออกแบบให้รองรับความจุได้ 1,069 *ที่*

- *ซึ่ง* ทำหน้าที่เน้นจุดสำคัญข้างท้าย
โฆษกคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญฯ ร่างรัฐธรรมนูญยังคงไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพของประชาชน

- *ซึ่ง* ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร
หากพบก็หมายความว่าประเทศไทยเข้าข่ายเป็นแหล่งแพร่เชื้ออีกประเทศหนึ่ง ซึ่งสถานการณ์การระบาดจะรุนแรงยิ่งขึ้น

- *ว่า* ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ส่วนเติมเต็มของคำกริยา
ที่ปรึกษาด้านการค้าประจำทำเนียบประธานาธิบดีสหรัฐฯ กล่าวว่าอุตสาหกรรมด้านการทหารของสหรัฐฯ พึ่งพาวัตถุดิบและชิ้นส่วนต่าง ๆ จากจีนมากเกินไป

- *ว่า* ทำหน้าที่เป็นสันธาน
ผู้ใช้จะไม่สามารถใช้บริการได้ เว้นเสียแต่*ว่า*ผู้ใช้ได้ตกลงยอมรับข้อกำหนดและเงื่อนไข

- *ว่า* เป็นคำกริยา

⁴ ความเป็นพหุหน้าที่ (poly-functionalism) ของ *ที่* ซึ่ง และ *ว่า* กล่าวไว้โดยละเอียดในหัวข้อย่อย 3.2 (โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย)

ใครๆ ก็ว่าหนูเป็นเด็กตัวเดียว

ส่วนข้อมูลต่อไปนี้ เป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับนิยามข้างต้น และผู้วิจัยจะนับเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เช่น

(138) ตั้งแต่ได้รู้จักคุณป้า ท่านก็มีบุคลิกเป็นคนใจดีไม่ต่างไปจากเวลา ที่ [ท่านปฏิบัติธรรม]

(139) **พริตอม เฮาส์ องค์กรอิสระ** ที่ [มีสำนักงานใหญ่อยู่ในกรุงวอชิงตัน ดีซี] นำเสนอรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศต่างๆ

(140) ก่อนจะหันไปสตาร์ทเครื่อง ขับพาออกไปจากบ้านหลังใหญ่สไตล์วิกตอเรียน ซึ่ง [ตั้งอยู่บนเนินเขา]

(141) เมติเตอร์เรนีอูส มาจากคำว่า **เมดิอูส** ซึ่ง [แปลว่าตรงกลาง] บวกกับคำว่า **เทอร์รา** ซึ่ง [แปลว่าแผ่นดิน]

(142) นับเป็นการปรากฏตัวต่อสาธารณชนครั้งแรก นับตั้งแต่เกิด **ข่าวลือ** ว่า [เขาเสียชีวิตแล้ว]

(143) บิดาจะยกทรัพย์สินสมบัติให้ โดยมีเงื่อนไข ว่า [จะยกให้ เมื่อได้ทำการสมรสแล้ว]

ส่วนหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทไม่มีตัวนำอนุประโยค ผู้วิจัยจำเป็นต้องสืบค้นด้วยมือเท่านั้น เนื่องจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติยังไม่มีการกำกับชนิดของคำ (POS tagging) ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสืบค้นแบบอิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยจึงต้องรวบรวมทุกการปรากฏของคำนามหรือนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักและอนุประโยคทำหน้าที่เป็นส่วนขยายด้วยตนเองจากตัวอย่างวรรณกรรมของวินทร์ เลียววาริณ, ข้อมูลประกอบการอภิปรายในงานวิจัยในอดีต และข้อมูลภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

ทั้งนี้ทั้งนั้น มีความเป็นไปได้ในทางโครงสร้างที่หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทที่ไม่มีตัวนำอนุประโยคซึ่งมีโครงสร้าง **คำนาม + กริยาวลี** จะบังเอิญไปพ้องกับนามวลีซึ่งเกิดจากกระบวนการประสมคำหรือที่นิยมเรียกกันว่า “คำประสม” เช่น ห้องรับแขก กล้องถ่ายรูป คนกวาดถนน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องสร้างเกณฑ์เบื้องต้นเพื่อระบุความแตกต่างระหว่างหน่วย

สร้างอนุประโยคขยายคำนามแบบไม่มีตัวนำอนุประโยคกับคำประสมขึ้น⁵ และเพื่อเป็นแนวทางในการคัดกรองข้อมูลประกอบการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ข้อมูลที่ไม่ผ่านเกณฑ์การทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจะถูกคัดออกจากการศึกษา ส่วนข้อมูลที่ผ่านมาเกณฑ์ ผู้วิจัยจะรวบรวมไว้ประกอบการวิเคราะห์ในภายหลัง

2.4.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยที่รวบรวมและคัดกรองได้ตามแนวทางที่กล่าวไว้ในหัวข้อย่อย 2.4.2.1 และ 2.4.2.2 ถูกจัดเก็บลงในคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรม Microsoft Excel เพื่อความสะดวกในการกำกับข้อมูล (tagging) และการแสดงผลของโปรแกรม ผู้วิจัยเริ่มต้นสร้างแฟ้ม (folders) เพื่อจัดกลุ่มข้อมูลตามการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยคออกจากกันอย่างเป็นเอกเทศ รวมทั้งสิ้น 9 แฟ้ม ดังนี้

1. หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มี *ที่* เป็นตัวนำอนุประโยค
2. หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มี *ซึ่ง* เป็นตัวนำอนุประโยค
3. หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มี *อัน* เป็นตัวนำอนุประโยค
4. หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มี *ผู้* เป็นตัวนำอนุประโยค
5. หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มี *ว่า* เป็นตัวนำอนุประโยค
6. หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มี *ที่ซึ่ง* เป็นตัวนำอนุประโยค
7. หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มี *ผู้ซึ่ง* เป็นตัวนำอนุประโยค
8. หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มี *ที่ว่า* เป็นตัวนำอนุประโยค
9. หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ไม่มีตัวนำอนุประโยค

นอกจากนี้ ข้อมูลแต่ละแฟ้มยังมีการกำกับข้อมูลให้แก่องค์ประกอบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ดังนี้

1. การกำกับข้อมูลให้แก่ส่วนหลัก
 - การกำหนดขอบเขตของส่วนหลัก ในที่นี้คือ คำนาม (และส่วนขยายคำนามอื่นๆ หากมี)
 - การวิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก ได้แก่ ความมี-ไม่มีชีวิต ความเป็นรูปธรรม-นามธรรม ความเป็นสถานที่ และความเกี่ยวข้องกับเวลา
2. การกำกับข้อมูลให้แก่ส่วนขยาย
 - 2.1 การวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับตัวอ้างอิงร่วม

⁵ รายละเอียดด้วยเกณฑ์จำแนกความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามกับนามวลีที่มีโครงสร้าง *คำนาม + กริยาวลี* เหมือนกัน กล่าวถึงในหัวข้อ 3.3

- การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก
- หากภายในอนุประโยคมีตัวอ้างอิงร่วม อาร์กิวเมนต์ดังกล่าวเป็นอาร์กิวเมนต์หลักหรืออาร์กิวเมนต์ชายขอบของเหตุการณ์ที่อ้างอิงถึงโดยภาคแสดง
- ในกรณีที่ตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์หลัก ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ตำแหน่งการปรากฏ (syntactic realization) ของตัวอ้างอิงร่วมดังกล่าว
 - ปรากฏในตำแหน่งประธาน
 - ปรากฏในตำแหน่งกรรมตรง
 - ปรากฏในตำแหน่งกรรมรอง

และวิเคราะห์รูปปรากฏ (representation) ของตัวอ้างอิงร่วมดังกล่าว

- ปรากฏในรูปของช่องว่าง
- ปรากฏในรูปของบุรุษสรรพนาม
- ในกรณีที่ตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ว่าอาร์กิวเมนต์ดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่อ้างอิงถึงโดยภาคแสดงอย่างไร
 - บ่งชี้เวลา
 - บ่งชี้สถานที่
 - บ่งชี้เครื่องมือ

2.2 การวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับภาคแสดงของอนุประโยค

- สภาพหรือเหตุการณ์ที่อ้างอิงถึงโดยคำกริยาหรือกริยาวลีที่หน้าที่เป็นภาคแสดง
- จำนวนผู้ร่วมเหตุการณ์หลักที่ภาคแสดงในอนุประโยคต้องการ
 - อกรรมกริยา ต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์หลักมาปรากฏร่วม 1 หน่วย
 - สกรรมกริยา ต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์หลักมาปรากฏร่วม 2 หน่วย
 - กริยาทวิกรรม ต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์หลักมาปรากฏร่วม 3 หน่วย
- บทบาททางความหมายของอาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดง ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ ผู้ประสบ ผู้รับ ผู้ร่วมแกนกลาง สิ่งกระตุ้น เครื่องมือ เส้นทาง แหล่งที่มา เป้าหมาย

2.3 การวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับสุญรูป

- การมีหรือไม่มีสุญรูปในอนุประโยค
- หากมีอาร์กิวเมนต์ที่จัดเป็นสุญรูป ผู้วิจัยจะกำกับตำแหน่งการปรากฏของสุญรูป
- วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการค้นคืน (retrieve) สุญรูปจากบริบท

2.4.2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทางภาษาศาสตร์ที่นำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ที่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มี 2 แนวคิดสำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน-หน้าที่และทฤษฎีอรรถศาสตร์กรอบความหมาย อันมีสมมติฐานดังกล่าวถึงโดยละเอียดในหัวข้อย่อย ก. และ ข. ตามลำดับ

ก. ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน-หน้าที่

การศึกษาในครั้งนี้อาศัยแนวทางการวิเคราะห์ที่ตามกรอบทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน-หน้าที่ (cognitive-functional linguistics) ซึ่งเป็นกระบวนทัศน์ (paradigm) ที่เกิดจากการผนวกกับของภาษาศาสตร์ปริชาน (cognitive linguistics) และ ภาษาศาสตร์หน้าที่ (functional linguistics) แนวทางการศึกษาภาษาศาสตร์ของ 2 สำนักนี้มีความเชื่อพื้นฐานร่วมกัน คือความสามารถทางภาษาของมนุษย์ไม่ได้เป็นหน่วยเอกเทศที่ทำงานได้สมบูรณ์ในตัวเองโดยไม่ขึ้นกับระบบอื่น แต่ทว่าเป็นผลรวมจากการทำงานทางปริชานและกิจกรรมทางจิตวิทยาอื่นๆของมนุษย์ ดังนั้น นักภาษาศาสตร์ที่เชื่อในกระบวนทัศน์นี้จึงสนใจทั้งรูปภาษา ความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างรูปและความหมาย รวมไปถึงหน้าที่ทางอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ จะเห็นได้ว่าเป็นการศึกษาทุกแง่มุมของภาษาที่มนุษย์ใช้และเข้าใจ ตลอดจนสำนวนต่างๆ อุปลักษณ์ และข้อยกเว้นในภาษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาตามแนวทางนี้นิยมใช้ข้อมูลจริงมากกว่าข้อมูลที่นึกรู้ขึ้นเอง (intuition) อีกทั้งยังใช้ข้อมูลจำนวนมากและข้อมูลจากหลากหลายภาษา เพื่อหาสากลลักษณ์ที่ภาษามนุษย์มีส่วนร่วมและหาความต่างที่เป็นแบบลักษณ์ (หรือเลือกแบบต่างๆ) ที่พบในแต่ละภาษา กระบวนทัศน์นี้ให้คำอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาอย่างสมเหตุสมผลในเชิงจิตวิทยาซึ่งนับเป็นการเชื่อมโยงภาษาเข้ากับปริชานและพฤติกรรมศาสตร์ การศึกษาตามแนวทางภาษาศาสตร์ปริชาน-หน้าที่ จะไม่มีกฎเกณฑ์หรือระเบียบวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งตายตัว แต่ยังคงยึดถือหลักการสำคัญไว้ร่วมกัน คือ อรรถศาสตร์ วัจนปฏิบัติศาสตร์ (เช่น บริบท การมีประสบการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง) และ ปริจเฉท (เช่น การจัดโครงสร้างข้อมูล) เป็นสิ่งที่กำหนดรูปภาษา ดังนั้น คำอธิบายเหตุผลเกี่ยวกับรูปภาษา ความถูกต้องทางไวยากรณ์ ความยอมรับได้ในการสื่อสาร รวมถึงประเด็นอื่นๆ เกี่ยวกับภาษาที่นักภาษาศาสตร์กลุ่มนี้ให้จะมีหลักจิตวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นต้นว่า การรับรู้ (perception) การสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) การทำความเข้าใจเหตุการณ์ (construal)

หนึ่งในแนวคิดที่ปรากฏอยู่ก่อนและเป็นรากฐานของภาษาศาสตร์ปริชาน-หน้าที่ ก็คือภาษาศาสตร์หน้าที่ อันมีจุดเริ่มต้นมาจากการปฏิเสธการศึกษาภาษาแบบรูปนัย (formalism) โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานในกลุ่มไวยากรณ์ परिवรรต-เพิ่มพูน (transformational-generative grammar) และอรรถศาสตร์เงื่อนไขความจริง (truth-condition semantics) ที่เคยเป็นแนวคิด

กระแสหลักในวงการภาษาศาสตร์ช่วงทศวรรษที่ 60 ไวยากรณ์เพิ่มพูนเชื้อระบบวากยสัมพันธ์เป็นหัวใจหลักของภาษาและมีความเป็นเอกเทศแยกขาดออกจากอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์โดยสิ้นเชิง

ส่วนอีกแนวคิดหนึ่งคือภาษาศาสตร์ปริชาน แม้จะเป็นแนวคิดที่เกิดหลังภาษาศาสตร์หน้าที่แต่จุดร่วมของ 2 แนวคิดนี้มากจากการที่นักภาษาศาสตร์ปริชานและนักภาษาศาสตร์หน้าที่มีต่างก็ไม่เห็นด้วยกับไวยากรณ์เพิ่มพูน นักภาษาศาสตร์ปริชานมีความเชื่อพื้นฐาน 3 ประการ ดังนี้

1. รูปภาษาหรือไวยากรณ์คือการสร้างมโนทัศน์
2. ความรู้ทางภาษาเกิดขึ้นจากการใช้ภาษา
3. ความสามารถทางไวยากรณ์ของมนุษย์มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับความหมายอย่างแนบแน่น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน-หน้าที่มองว่าภาษาเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถทางปริชานของมนุษย์ และรูปภาษาที่แสดงออกมาก็สะท้อนหน้าที่ในการสื่อสาร ฉะนั้นการศึกษาภาษาจะควรดำเนินการด้วยวิธีเดียวกันกับการศึกษาความสามารถทางปริชานอื่นๆ จึงถือได้ว่าภาษาศาสตร์ปริชาน-หน้าที่นำความคิดใหม่มาสู่การศึกษาพฤติกรรมทางภาษาของมนุษย์ ความคิดใหม่นี้ยังสอดคล้องกับความเชื่อของนักจิตวิทยาและนักปริชานศาสตร์ที่สนใจพฤติกรรมมนุษย์ การรับรู้ ความสามารถทางปริชานและทางการสื่อสาร

ข. ทฤษฎีอรรถศาสตร์กรอบความหมาย

ทฤษฎีอรรถศาสตร์กรอบความหมายริเริ่มขึ้นโดยฟิลมอร์ (Fillmore, 1982, 1985) โดยมีรากฐานมาจากทฤษฎีไวยากรณ์การกร (case grammar) ซึ่งเขาก็เป็นผู้บุกเบิกเช่นกัน (Fillmore, 1968) แนวคิดอรรถศาสตร์กรอบความหมายมีสมมติฐานว่าความสัมพันธ์ระหว่างคำนั้นไม่ใช่การเชื่อมโยงคำหนึ่งไปยังอีกคำหนึ่งแบบโดดๆ แต่ทว่าคำจะถูกนิยามในลักษณะที่เชื่อมโยงกับกรอบภูมิหลัง (background frame) ดังนั้น ผู้ใช้ภาษาจะไม่สามารถทำความเข้าใจความหมายของคำหนึ่งคำใดได้โดยปราศจากความรู้ที่เกี่ยวข้องกับคำดังกล่าว ฟิลมอร์ได้นิยามการศึกษาความหมายตามแนวคิดอรรถศาสตร์กรอบความหมาย ว่าเป็นการศึกษาความหมายที่ช่วยอธิบายว่ามนุษย์เข้าใจความหมายของประโยคได้อย่างไร (the semantics of understanding หรือ U-semantics) ซึ่งตรงกันข้ามกับการศึกษาความหมายตามแนวทางอรรถศาสตร์เงื่อนไขความจริง (truth-condition semantics หรือ T-semantics)

Frame เป็นคำที่ปรากฏแพร่หลายในหลายวงการทั้งมานุษยวิทยา สังคมวิทยา และภาษาศาสตร์ แต่สำหรับคำว่า “กรอบความหมาย” ที่อ้างถึงในทฤษฎีอรรถศาสตร์กรอบความหมายถึง ระบบความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกัน โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าการทำความเข้าใจมโนทัศน์หนึ่งจำเป็นต้องเข้าใจมโนทัศน์อื่นซึ่งมีความสัมพันธ์กับมโนทัศน์ดังกล่าวด้วย

ความหมายของคำเกิดขึ้นจากการสร้างผังภูมิของโลกที่ผู้ใช้ภาษาอยู่โดยมีประสบการณ์เป็นพื้นฐาน (experience-based schematization of speakers' world) เช่น มโนทัศน์จากประวัติศาสตร์ แบบแผนทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ การมีความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้ใช้คำนั้นๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ในที่นี้ พิทมอร์ได้ยกตัวอย่างว่าหากมีใครสักคนกล่าวว่า ‘วันพฤหัสบดีเป็นแรกของสัปดาห์’ ผู้ที่ได้ยินคงรู้สึกประหลาดใจ เนื่องจากผู้ฟังในฐานะที่เป็นผู้ใช้ภาษาคนหนึ่งไม่ได้รับรู้มโนทัศน์ของ วันพฤหัสบดี แบบใดๆ แต่รับรู้ว่าวันพฤหัสบดีเป็นวันหนึ่งในสัปดาห์และมีความรู้เรื่องการเรียงตัวของวันในสัปดาห์ว่าไม่ได้เริ่มต้นที่วันพฤหัสบดี ในทำนองเดียวกันหากกล่าวถึง ‘ลูกสาว’ ก็มีโอกาที่คำว่า พ่อ แม่ ลูก ลูกชาย พี่ชาย น้องชาย พี่สาว น้องสาว จะถูกกระตุ้นขึ้นมาด้วย เนื่องจากคำเหล่านี้ล้วนแต่เป็นรูปแสดง (lexical representation) ที่เกิดจากการสร้างผังภูมิที่แนบสนิทกัน (coherent schematization) ดังนั้นใน ฉากการซื้อขาย (commercial scene) ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่จะถูกกระตุ้น (evoke) ขึ้นมาได้เป็นลำดับแรกๆคือ ผู้ซื้อ ผู้ขาย สินค้า เพราะเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรง (core role) ส่วน ตลาด เงินทอง ใบเสร็จ อาจถูกกระตุ้นขึ้นมาในลำดับถัดไป เนื่องจากมีโอกาสเกิดปรากฏในสถานการณ์ดังกล่าวได้ ถึงแม้จะไม่ใช่ว่าผู้ร่วมเหตุการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องหลัก (non-core role) นอกจากนี้ยังมีชุดคำกริยาที่มีความสัมพันธ์ทางความหมายในกรอบความหมายเดียวกัน เช่น ซื้อ ขาย จ่าย รับเงิน มีมูลค่า เป็นต้น (Fillmore, 1985, p. 223)

ทั้งนี้ เมื่อนำสมมติฐานเบื้องต้นและแนวทางการวิเคราะห์ตามทฤษฎีอรรถศาสตร์กรอบความหมายมาใช้กับการศึกษาอนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวในภาษาญี่ปุ่น มัตสึโมโตะ (Matsumoto, 1988a, 1988b, 1997) ได้ชี้ให้เห็นว่าญี่ปุ่นเป็นภาษาที่ไม่มีหน่วยทางวากยสัมพันธ์ใดบ่งบอกความสัมพันธ์ระหว่างคำนามหลักและอนุประโยคขยาย ดังนั้น การที่ผู้ใช้ภาษาญี่ปุ่นสามารถทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างส่วนหลักและส่วนขยายในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามได้ เป็นเพราะอาศัยภาคแสดงในอนุประโยคเป็นตัวกระตุ้นให้เกิด frame ขึ้นนั่นเอง เช่นตัวอย่างจาก 2 ประโยคด้านล่างนี้ *gakusei* ‘student’ ใน (145) เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์หนึ่งในแกนกลางของฉากการซื้อขาย (แสดงบทบาทผู้ซื้อ) ส่วน *mise* ‘store’ ใน (146) แม้จะไม่ใช่ว่าผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็นแกนกลางของฉากการซื้อขาย (แสดงบทบาทสถานที่) แต่ก็มีโอกาสปรากฏใน frame ได้ นี่จึงเป็นคำอธิบายที่ว่าทำไมผู้ใช้ภาษาญี่ปุ่นเข้าใจการมาปรากฏร่วมกันของส่วนหลักและส่วนขยายในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม

(144) ภาษาญี่ปุ่น

[hon-o kata] **gakusei**-wa doko desu ka.
 book-ACC bought student-TOP where is Q. PARTICLE
 ‘Where is the **student** who bought a book?’

(145) [hon-o kata] **mise**-wa doko desu ka.
 book-ACC bought store-TOP where is Q. PARTICLE
 ‘Where is the **store** at which (you) bought a book?’

(Matsumoto, 1988a, p. 170)

ในทางกลับกัน มัตสึโมโตะยังได้สร้างประโยคสมมติที่ส่วนหลักของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม อ้างถึงสิ่งที่ไม่มีความเกี่ยวข้องใดๆ หรือไม่มีโอกาสปรากฏใน frame ซึ่งกระตุ้นโดยภาคแสดงในอนุประโยค จากตัวอย่างด้านล่างนี้ ฉากการซื้อขายที่ถูกกระตุ้นโดยภาคแสดง *kata* ‘bought’ ไม่มี *isi* ‘stone’ เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ ด้วยเหตุนี้ ผู้ใช้ภาษาญี่ปุ่นจึงไม่สามารถทำความเข้าใจการปรากฏร่วมกันระหว่างส่วนหลักและส่วนขยายในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่สมมตินี้ได้

(146) [hon-o kata] **isi**-wa doko desu ka.
 book-ACC bought stone-TOP where is Q. PARTICLE
 ?? ‘Where is the **stone** from/by/ at which (you) bought a book?’

(ibid.)

บทที่ 3

ลักษณะพื้นฐานของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย

ตอนท้ายของบทที่ 2 ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อน 2 ประการของงานวิจัยในอดีต ได้แก่ จุดอ่อนด้านข้อมูลประกอบการศึกษาและจุดอ่อนด้านกรอบการวิเคราะห์ พร้อมกันนี้ในบทที่ 2 ผู้วิจัยยังได้เสนอระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาใช้ในวิทยานิพนธ์เพื่อจัดการกับจุดอ่อนที่เคยมีมาอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อให้การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการขยายคำนามด้วยอนุประโยคสมบูรณ์ขึ้น

สำหรับบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอในบทนี้ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ หัวข้อ 3.1 ว่าด้วยเหตุผลในการเสนอนิพจน์ “หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม” สำหรับการศึกษาภาษาไทย หัวข้อ 3.2 แสดงให้เห็นว่าแท้จริงแล้วปรากฏการณ์นี้ในภาษาไทยมีโครงสร้างที่หลากหลายกว่าที่วรรณกรรมในอดีตเคยค้นพบ และหัวข้อ 3.3 ระบุความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามกับนามวลีที่มีโครงสร้าง *คำนาม + กริยาวลี* เหมือนกัน เนื่องจากมีความจำเป็นต่อการกำหนดขอบเขตข้อมูลที่จะศึกษาในวิทยานิพนธ์

3.1 เหตุผลในการเสนอหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย

การปริทัศน์วรรณกรรมในอดีตที่ว่าด้วยคุณานุประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนามในภาษาไทยทำให้ผู้วิจัยตระหนักว่า การศึกษาปรากฏการณ์ที่คำนามหรือนามวลีมีส่วนขยายเป็นอนุประโยคนั้น นอกจากจะมีจุดอ่อนด้านข้อมูลและแนวทางการวิเคราะห์ที่ต้องพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้ว ยังมีประเด็นที่ไม่เคยถูกกล่าวถึงมาก่อนอีกด้วย ดังนั้น หัวข้อ 3.1 จึงมีจุดประสงค์เพื่อแสดงเหตุผลให้เห็นถึงความจำเป็นในการขยายขอบเขตทางการศึกษาโดยเสนอ “หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม” เพื่อเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการที่เกิดจากแยกคุณานุประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนามออกจากกันด้วยเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์และเพื่อเปิดมุมมองใหม่ อันได้แก่ 1) การปรากฏของสุยรูปในอนุประโยคขยายและ 2) การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างส่วนหลักและส่วนขยาย ซึ่งประเด็นเหล่านี้ถือเป็นความแปลกใหม่สำหรับการศึกษาการขยายคำนามด้วยอนุประโยค เนื่องจากยังไม่เคยมีนักภาษาศาสตร์ภาษาไทยผู้ใดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญหรือนำเสนอแนวทางการวิเคราะห์ในลักษณะนี้มาก่อน

การนำเสนอนิพจน์ที่กว้างขวางขึ้นนี้ได้รับอิทธิพลจากงานวิจัยชิ้นบุกเบิกของมัตสึโมโตะ (Matsumoto, 1997) ที่นำมาใช้กับภาษาญี่ปุ่นเป็นครั้งแรก หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประกอบขึ้นจาก 2 องค์ประกอบ (constituent) ได้แก่ *คำนามหรือนามวลี* ซึ่งเป็นส่วนหลักและ *อนุประโยค* ซึ่งเป็นส่วนขยาย เนื่องจากภาษาญี่ปุ่นอาศัยโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เพียงแบบเดียว

เท่านั้น กล่าวคือ มีอนุประโยควางอยู่หน้าคำนามหลักที่มันไปขยาย โดยปราศจากการเข้ารหัสทางภาษา (linguistic encoding) เช่น การกำกับกรก (case marking) ไม่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม ด้วยลักษณะคลุมทั่ว (genericity) เช่นนี้ทำให้มันสืโมโตสามารถอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ด้วยหน่วยสร้างที่มีโครงสร้างเพียงแบบเดียว

(1) ภาษาญี่ปุ่น

[okasi-o katta] **kodomo**
candy-ACC buy-PAST child
'the child_s who [O_s bought candy]'

(2) [kodomo-ga okasi-o katta] **zizitu**
child-NOM candy-ACC buy-PAST fact
'the fact that [the child bought candy]'

(3) [kodomo-ga okasi-o katta] **oturi**
child-NOM candy-ACC buy-PAST change
'the money (left after) the child bought candy'

(Yamashita, Stowe, & Nakayama, 1990, p. 249)

ทว่า สำหรับการขยายคำนามด้วยอนุประโยคในภาษาไทย ผลการวิจัยในอดีตชี้ว่าสามารถใช้โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เป็นเครื่องมือเบื้องต้นเพื่อจำแนกประเภทได้ ดังนี้ คุณานุประโยคหมายถึง อนุประโยคที่มีอาร์กิวเมนต์ตัวหนึ่งซึ่งเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลักแต่ไม่ปรากฏรูปหรือปรากฏในรูปของบุรุษสรรพนาม เช่น (4) และ (5) ตามลำดับ ขณะที่อนุประโยคเติมเต็มนาม หมายถึง อนุประโยคที่ไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใดเลยทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก เช่น (6)

(4) ครูชมเชย**นักเรียน** ที่ [__ ทำการบ้านถูกทุกข้อ]

(5) ครูชมเชย**นักเรียน** ที่ [เขาทำการบ้านถูกทุกข้อ]

(6) ครูกล่าวชม**เรื่อง** ที่ [นักเรียนทำการบ้านถูกทุกข้อ]

นอกจากนี้ ตัวนำอนุประโยคบางตัวยังมีเงื่อนไขการปรากฏเฉพาะ เช่น *ผู้* *อัน* *ที่* *ซึ่ง* จะพบแต่ในคุณานุประโยคเท่านั้น ส่วนคำว่า *ว่า* *ที่* *ว่า* จะพบแต่ในอนุประโยคเติมเต็มนามเท่านั้น เงื่อนไขการปรากฏของ

ตัวนำอนุประโยคแต่ละตัวยังขึ้นอยู่กับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของค่านามหลักและตำแหน่งของตัวอ้างอิงร่วมอีกด้วย เช่น ผู้ ปรากฏร่วมกับค่านามหลักที่เป็นมนุษย์เสมอ โดยที่ตัวอ้างอิงร่วมในอนุประโยคต้องอยู่ในตำแหน่งประธานเท่านั้น

(7) **ชายชรา** ผู้ [__ นั่งฟังบทสนทนาตลอด] ไม่คิดว่าตัวเองจะกลายเป็นส่วนหนึ่งไปด้วย

ดูผิวเผินเหมือนว่าความแตกต่างทางโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์จะใช้เป็นเกณฑ์จำแนกประเภทได้จริง แต่ยังมีขีดจำกัดอยู่ เพราะเมื่อย้อนกลับไปพิจารณา (4 – 5) เทียบกับ (6) ซึ่งตัวนำอนุประโยคใช้คำว่า *ที่* ทั้งคู่ แต่นักภาษาศาสตร์กลับวิเคราะห์หว่าอนุประโยคคนละประเภทกัน จุดนี้เองที่จุดประกายความสงสัยของผู้วิจัยว่าคุณานุประโยคกับอนุประโยคเติมเต็มนามอาจเป็น 2 มโนทัศน์บนชั่วตรงข้ามของระนาบการขยายค่านามด้วยอนุประโยค โดยปลายสุดของแต่ละชั่วต่างก็มีโครงสร้างต้นแบบ (prototype) ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน และเป็นไปได้หรือไม่ว่าพื้นที่รอยต่อระหว่าง 2 มโนทัศน์อาจมีข้อมูลที่ประกอบขึ้นจากค่านามหลักและอนุประโยคขยาย เพียงแต่ว่าโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของมันไม่สอดคล้องกับนิยามต้นแบบหรือกำลังเสียจนไม่สามารถจัดเข้าประเภทใดประเภทหนึ่งได้อย่างเต็มตัว

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลภาษาไทยปัจจุบันที่มีการใช้กันจริง โดยสังเกตได้ว่าค่านามหลักใน (8 – 9) เหมือนกันคือคำว่า *ขนม* ส่วนค่านามหลักใน (10 – 11) ก็เหมือนกันคือคำว่า *คณะ* โดยมีอนุประโยคมาต่อท้ายและขยายค่านามที่นำมาข้างหน้า

(8) วันนี้ாயขอมานแนะนำ**ขนม** ที่ [ผู้ป่วยเบาหวานทาน __ ได้]

(9) ถ้าโลกนี้มี**ขนม** ที่ [__ ไม่อ้วน] ก็คงจะดีสินะ

(10) พ่อแม่บางคนชั้นนำเกมบังคับให้ลูกเลือกเรียน**คณะนั้นคณะนี้** ที่ [ตัวเองชอบ __]

(11) เมื่อไม่แน่ใจว่าจะเรียนอะไรดี เลยพยายามสอบเข้า**คณะ** ที่ [__ นำ __ ไปต่อยอดทางธุรกิจได้] เอาไว้ก่อน

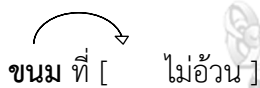
แต่การศึกษาในอดีตที่เน้นการวิเคราะห์แบบรูปนัย (formal) จำกัดขอบเขตการศึกษาและวิเคราะห์เฉพาะข้อมูลที่มีลักษณะอย่าง (8) และ (10) เท่านั้น เนื่องจากสอดคล้องกับนิยามต้นแบบที่กำหนดไว้

 ขนม ที่ [ผู้ป่วยเบาหวานทาน ___ ได้] ขณะนั้นขณะนี้ ที่ [ตัวเองชอบ ___]

เมื่อนำค่านามหลัก *ขนม* และนามวลีหลัก *ขณะนั้นขณะนี้* เติมกลับลงไปใน “ช่องว่าง” หรือตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก ได้ความว่า

ผู้ป่วยเบาหวานทานขนมได้ และ ตัวเองชอบขณะนั้นขณะนี้

ส่วน (9) และ (11) เป็นข้อมูลแบบที่ผู้วิจัยพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของรอยต่อระหว่างคุณาณุประโยคกับอนุประโยคเต็มเต็มนามชนิดต้นแบบ เพราะภายในอนุประโยคประกอบด้วยอาร์กิวเมนต์ซึ่งไม่ปรากฏรูป แต่กลับไม่สามารถใช้ความรู้ทางวากยสัมพันธ์เพื่อหาตัวอ้างอิงร่วมแบบย้อนกลับด้วยการนำค่านามหลักเติมลงไปยังตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์ที่หายไปโดยอนุประโยคได้ เพราะส่วนที่หายไปไม่ใช่ช่องว่าง แต่เป็นสิ่งที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เรียกว่า “สูญรูป”

 ขนม ที่ [___ ไม่อ้วน]

* ขนมไม่อ้วน

(เนื้อความเป้าหมาย: ขนมที่เมื่อผู้กินกินเข้าไปแล้ว ผู้กินไม่อ้วนขึ้น)

 คณะ ที่ [___ นำ ___ ไปต่อยอดทางธุรกิจได้]

* คณะนำ ___ ไปต่อยอดทางธุรกิจได้

* ___ นำคณะไปต่อยอดทางธุรกิจได้

(เนื้อความเป้าหมาย: คณะที่เมื่อเรียนเข้าเรียนแล้ว ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดทางธุรกิจ)

การทำความเข้าใจเรื่อง “ช่องว่าง” และ “สูญรูป” ในอนุประโยคขยายตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้เรื่องโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ (argument structure) กล่าวคือ คำกริยาแต่ละตัวสามารถมีอาร์กิวเมนต์หลักมาปรากฏร่วมกับมันได้จำนวนไม่เท่ากัน ตั้งแต่ 1 – 3 ตัว ในบางภาษา เช่น

ภาษาอังกฤษ หากจำนวนขั้นต่ำของอาร์กิวเมนต์หลักปรากฏไม่ครบก็จะทำให้ประโยคขาดความถูกต้องทางไวยากรณ์จนไม่เป็นที่ยอมรับโดยเจ้าของภาษาหรือไม่สามารถใช้สื่อความได้ (Dixon & Aikhenvald, 2000) เช่น *gave* รูปอดีตของคำกริยาทวิกรรม *give* ซึ่งต้องการอาร์กิวเมนต์หลัก 3 ตัว มาปรากฏร่วมกับมัน ในตำแหน่งประธาน (*Anthony*) กรรมตรง (*the present*) และกรรมรอง (*Cleopatra*)

(12) ภาษาอังกฤษ

Anthony_S gave the present_{DO} to Cleopatra_{IO}.

ก. ? Anthony gave the present.

ข. ? Anthony gave Cleopatra.

ค. * gave the present to Cleopatra.

อย่างไรก็ตาม ลักษณะประการหนึ่งของภาษาไทยแตกต่างจาก (12) ในภาษาอังกฤษ ตรงที่ภาษาไทยอนุโลมให้มีการละอาร์กิวเมนต์ได้ ตราบเท่าที่ประโยคยังสามารถสื่อความได้ในบริบทการสื่อสาร แม้ว่าอาร์กิวเมนต์ดังกล่าวจะเป็นอาร์กิวเมนต์หลักหรืออาร์กิวเมนต์ขั้นต่ำที่จำเป็นต้องปรากฏร่วมกับคำกริยาก็ตาม การละอาร์กิวเมนต์หลักนี้เกิดทั้งในประโยคมูลฐาน เช่น (13) และในอนุประโยค เช่น (14 – 16) โดยที่ประโยคเหล่านี้ใช้สื่อสารได้ตามปกติในหมู่ผู้ใช้ภาษาไทย

(13) คนสวนรดน้ำต้นไม้

ก. คนสวนรดน้ำ

ข. คนสวนรดต้นไม้

เพื่อมิให้เกิดความสับสนกับกลวิธีแสดงการเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักในรูปของ “ช่องว่าง” ซึ่งกำกับด้วยเครื่องหมาย \emptyset วิชยานิพนธ์เล่มนี้เรียกอาร์กิวเมนต์ของภาคแสดงที่ไม่ปรากฏรูป (หรือถูกละออกไปตราบเท่าที่ยังเข้าใจได้ในบริบทการสื่อสาร) ว่า “สุญรูป” และกำกับด้วยเครื่องหมาย \emptyset

(14) คำนามหลัก คนสวน และอนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธาน

คนสวน ที่ [O_S รด น้ำ_{DO} ต้นไม้_{IO}]

ก. คนสวน ที่ [O_S รด น้ำ_{DO} \emptyset _{IO}]

ข. คนสวน ที่ [O_S รด \emptyset _{DO} ต้นไม้_{IO}]

ค. คนสวน ที่ [O_S รด \emptyset _{DO} \emptyset _{IO}]

(15) คำนามหลัก *น้ำ* และอนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรง

น้ำ ที่ [คนสวน_S รด O_{DO} ต้นไม้_O]

ก. น้ำ ที่ [คนสวน รด O_{DO} O_{IO}]

ข. น้ำ ที่ [O_S รด O_{DO} ต้นไม้_O]

ค. น้ำ ที่ [O_S รด O_{DO} O_{IO}]

(16) คำนามหลัก *ต้นไม้* และอนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมรอง

ต้นไม้ ที่ [คนสวน รดน้ำ_{DO} O_{IO}]

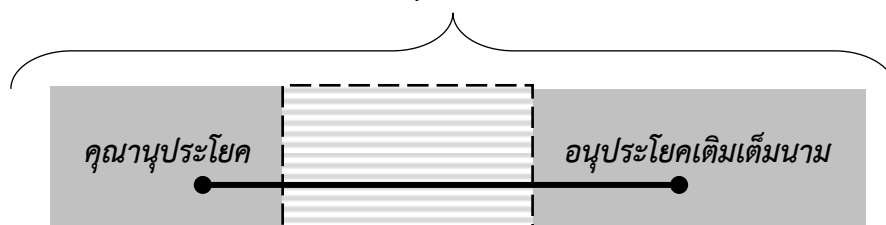
ก. ต้นไม้ ที่ [คนสวนรด O_{DO} O_{IO}]

ข. ต้นไม้ ที่ [O_S รดน้ำ_{DO} O_{IO}]

ค. ต้นไม้ ที่ [O_S รด O_{DO} O_{IO}]

ดังนั้น จากตัวอย่างที่ (9 – 11) และ (13 – 16) จะเห็นได้ว่าสัญรูปเป็นสิ่งที่พบได้ทั่วไปในข้อมูลภาษาไทย แต่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประโยคที่มีสัญรูป จำนวนไม่น้อยที่ใช้สื่อสารกันจริงในชีวิตประจำวันและเป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ใช้ภาษากลับไม่เคยได้รับการศึกษาอย่างจริงจังมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาคุณานุประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนาม เพียงเพราะว่าข้อมูลกลุ่มนี้ไม่สอดคล้องกับนิยามของมโนทัศน์ต้นแบบ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งมโนทัศน์เดิมที่ผ่านการวิจัยมาแล้วในอดีต และข้อมูลที่อยู่ระหว่างรอยต่อของ 2 มโนทัศน์ซึ่งยังไม่เคยมีนักภาษาศาสตร์ผู้ใดกล่าวถึงมาก่อน ภายใต้ชื่อ “หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม”

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม

นิยามและขอบเขตการศึกษาที่ใช้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ คือ เมื่อใดก็ตามที่คำนามหรือนามวลีทำหน้าที่เป็นส่วนหลัก โดยมีอนุประโยคทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย จะถือว่าเป็นหน่วยสร้างอนุประโยค

ขยายคำนามในภาษาไทย ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันผู้วิจัยขอแจกแจงนิยามข้างต้นโดยละเอียดดังต่อไปนี้

ในเชิงโครงสร้าง หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 2 ส่วน คือ “ส่วนหลัก” ซึ่งเป็นคำนามหรือนามวลี อาจมีส่วนขยายคำนาม เช่น วิเศษณ์วลี บุพพทวลี คำบอกจำนวน คำบอกลำดับ ลักษณะนาม ฯลฯ ประกอบด้วยก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น *เด็ก เด็กผู้หญิง เด็กผู้หญิงตัวเล็ก เด็กผู้หญิงตัวเล็กบนเวที เด็กผู้หญิงตัวเล็ก 10 คนบนเวที เป็นต้น* คำนามหรือนามวลีนี้สามารถอ้างอิงถึงสิ่งมีชีวิต (มนุษย์และสัตว์) ส่วนของร่างกาย วัตถุสิ่งของที่เป็นรูปธรรม สถานที่ เวลา หรือแม้แต่มนต์ทัศน์ที่เป็นนามธรรมก็ได้ องค์ประกอบอีกส่วนหนึ่งคือ “ส่วนขยาย” ซึ่งเป็นอนุประโยคที่อย่างน้อยที่สุดต้องมีภาคแสดง ไม่ว่าจะเป็นอนุกรรมกริยา สกรรมกริยา กริยาพิกรกรรม หรือวิตรรกกริยาก็ได้ และอาจมีอาร์กิวเมนต์หลักหรืออาร์กิวเมนต์ขยายขอบของภาคแสดงปรากฏร่วมครบทุกตัวหรือเพียงบางตัวก็ได้เช่นกัน ทั้งยังไม่จำกัดว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งภายในอนุประโยคจะต้องเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ภาคแสดงนี้ยังอาจมีหน่วยคำปฏิเสธหรือการณลักษณะ หรือคำช่วยกริยาอื่นๆ มาประกอบร่วมด้วย เช่น

(17) เพื่อนสมัยเรียน ที่ [ไม่ได้เจอ มาหลายปีแล้ว]

(18) แมนชั้นหรุ ซึ่ง [ตั้งอยู่ใจกลางเมือง]

(19) ร็วรอยแห่งวัย ที่ [สาวๆ พากันหวาดกลัว]

(20) ข้าว [ทีมฟุตบอลติดอยู่ในถ้ำ]

(21) ละคร ที่ [เคาตอนจบได้]

การวางตำแหน่งนามวลีหลักกับอนุประโยคขยายของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามเป็นแบบแตกกิ่งขวา (right branching) เหมือนการวางตำแหน่งส่วนหลัก – ส่วนขยายประเภทอื่นๆ ในภาษา โดยที่ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 2 อาจมี “ตัวนำอนุประโยค” ได้แก่ *ที่ ซึ่ง อัน ผู้ว่า ที่ซึ่ง ผู้ซึ่ง ที่ว่า* หรือไม่มีตัวนำอนุประโยคก็ได้

ในทางความหมาย คำนามหลักในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามจะไม่ถูกจำกัดว่าต้องมีบทบาททางความหมายใด ดังนั้น มันสามารถเป็นผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ ผู้ร่วมแกนกลาง ผู้ประสพ สิ่งกระตุ้น แหล่งที่มา เป้าหมาย เส้นทาง เครื่องมือ เวลา สถานที่

ในทางหน้าที่ อนุประโยคที่เป็นส่วนขยายของคำนามหรือนามวลีหลัก อาจมีหน้าที่แตกต่างกัน เช่น จำกัดขอบเขตของตัวอ้างอิงของคำนามหลัก ซึ่งเฉพาะตัวอ้างอิงของคำนามหลัก เป็นส่วนเติมเต็มของคำนามหลัก ใ้รายละเอียดเพิ่มเติมแก่คำนามที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าใจตรงกัน ฯลฯ โดย

เงื่อนไขการมาปรากฏร่วมกันของส่วนหลักและส่วนขยายสามารถอธิบายได้ด้วยความรู้ทางภาษาหรือต้องพึ่งพาความรู้ที่อยู่นอกเหนือภาษา เช่น ประสบการณ์ทางโลกซึ่งเป็นความรู้ระดับสารานุกรม (encyclopaedic knowledge)

ด้วยขอบเขตการศึกษาที่กว้างขวางทั้งในแง่โครงสร้าง แง่ความหมาย และแง่หน้าที่ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามจึงทำให้ข้อมูลที่รวบรวมได้มีความหลากหลายเกินกว่าจะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างส่วนหลักและส่วนขยายด้วยความรู้ทางวากยสัมพันธ์เพียงอย่างเดียว วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงพยายามหาคำตอบด้วยว่าผู้ใช้ภาษาทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามได้อย่างไร

(22) อาหาร ที่ [__ กิน __ เมื่อวาน] สะอาดดีนะ

(23) ตะเกียบ ที่ [__ กิน __ เมื่อวาน] สะอาดดีนะ

(24) ร้านอาหาร ที่ [__ กิน __ เมื่อวาน] สะอาดดีนะ

(ปราณี กุลละวณิชย์, 2549, p. 40)

ความน่าสนใจของ (22 – 24) อยู่ที่ว่าอนุประโยคขยายมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เหมือนกันทุกประการ มีเพียงสิ่งเดียวที่ตัวอย่างแต่ละข้อแตกต่างกันคือคำนามหลัก แต่ผู้ใช้ภาษาไทยก็ยังสามารถทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามพร้อมทั้งสามารถระบุตำแหน่งทางไวยากรณ์และบทบาททางความหมายของคำนามหลักที่แตกต่างกันในอนุประโยคแต่ละข้อได้ดังต่อไปนี้ *อาหาร* ใน (22) เป็นกรรมตรงของภาคแสดง *กิน* และมีบทบาทเป็นผู้ถูกกระทำ *ตะเกียบ* ใน (23) เป็นกรรมของบุพบท (*ด้วย*) และมีบทบาทเป็นเครื่องมือ ส่วน *ร้านอาหาร* ใน (24) เป็นกรรมของบุพบท (*ที่*) และมีบทบาทเป็นสถานที่ คำตอบข้างต้นเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ใช้ภาษานำเอาความรู้ทางอรรถศาสตร์ ในที่นี้คือ คุณสมบัติทางความหมายของคำนามแต่ละคำว่าจะอ้างถึงสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต สิ่งที่เป็นสถานที่ มารวมกับความรู้ทางโลก (real-world knowledge) ที่ว่าในเหตุการณ์การรับประทานอาหาร ประกอบด้วย ผู้กิน สิ่งที่ถูกกิน เครื่องมือหรือภาชนะในการกิน สถานที่ที่กิน ด้วยความรู้นอกเหนือจากด้านวากยสัมพันธ์ตามที่กล่าวมานี้ทำให้ผู้ใช้ภาษาสามารถจับคู่บทบาททางความหมายที่เหมาะสมให้แก่คำนามหลักแต่ละคำได้สำเร็จ

ตัวอย่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาญี่ปุ่นด้านล่างนี้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการทางปริชานที่เกิดขึ้นในสมองของผู้ใช้ภาษาว่าตัวช่วยลำดับแรกที่ถูกนำมาใช้คือ ความรู้ทางวากยสัมพันธ์ คำกริยา '*bought*' ใน (25 – 26) เป็นสกรรมกริยาซึ่งต้องการอาร์กิวเมนต์หลัก 2 ตัวมาปรากฏร่วมกันมัน ได้แก่ ประธานซึ่งมีบทบาทผู้ซื้อ และกรรมตรงซึ่งมีบทบาทสิ่งที่ถูกซื้อ ใน

ประโยคทั้งคู่ ต่างก็มีชื่อบุคคลได้แก่ *Tomo* และ *Donald Trump* ทำหน้าที่ประธานของกริยา ขณะที่อาร์กิวเมนต์หลักอีกตัวของ ‘*bought*’ ไม่ปรากฏรูป

(25) [*Tomo-ga katta mise-wa doko*
Tomo-NOM bought store-TOPIC where
 ‘Where is **the store** (where) *Tomo* bought (something) ?’

(26) [*Donarudo Tranpu-ga katta mise-wa doko*
Donald Trump-NOM bought store-TOPIC where
 ‘Where is **the store** (which) *Donald Trump* bought ?’

(Matsumoto, 1997, p. 43)

ตัวช่วยทางภาษาที่จำเป็นต่อการทำความเข้าใจลำดับถัดมาคือความรู้ทางอรรถศาสตร์ โดยทั่วไปกรรมของเหตุการณ์การซื้อมักเป็นวัตถุสิ่งของ ในขณะที่คำนามหลัก *store ‘shop’* อ้างถึงสถานที่ ดังนั้น การเชื่อมโยงว่าคำนามหลักและอาร์กิวเมนต์ของภาคแสดงที่ไม่ปรากฏรูปเป็นตัวอ้างอิงร่วมจึงดูแปลกสำหรับ (25) เพราะ *Tomo* ซึ่งเป็นคนธรรมดาไม่น่าจะซื้อร้านค้าได้ กระบวนการตีความใหม่ (reinterpret) จึงเริ่มขึ้น แสดงว่าอาร์กิวเมนต์ที่ไม่ปรากฏรูปในอนุประโยคเป็นสุญรูปซึ่งถูกละออกไป และคำนามหลักมีความสัมพันธ์กับอนุประโยคในแง่ที่บ่งชี้สถานที่ที่เหตุการณ์การซื้อเกิดขึ้น

ทั้งนี้ ความรู้ด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์จะมีบทบาทสูงมากใน (26) เมื่อประธานของภาคแสดงเป็น *Donald Trump* ซึ่งทุกคนต่างก็ทราบดีว่าเขาเป็นนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ดังนั้น การที่ *Donald Trump* จะซื้อกิจการหรืออาคารสถานที่ย่อมไม่ใช่เรื่องแปลก ส่งผลให้การตีความคำนามหลัก *store ‘shop’* ว่าเป็นกรรมตรงในกรณีนี้จึงเป็นที่เข้าใจได้โดยง่าย การศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีบทบาทต่อการทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามอย่าง (25 – 26) ถือเป็นอีกหนึ่งประเด็นใหม่ที่ยังไม่เคยพบในงานวิจัยชิ้นก่อนๆ แต่เป็นสิ่งที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสงค์จะศึกษาให้ถ่องแท้

หากการศึกษากการขยายคำนามด้วยอนุประโยคในภาษาไทยดำเนินตามกรอบทฤษฎีภาษาศาสตร์ที่เน้นรูปนัยเพียงอย่างเดียว ท้ายที่สุดก็พบแต่คุณาอนุประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนาม ซึ่งสามารถใช้เพียงความแตกต่างทางโครงสร้างวากยสัมพันธ์จำแนกประเภทและวิเคราะห์ได้ แต่ข้อมูลส่วนที่ผู้วิจัยมองว่าเปรียบเสมือนรอยต่อระหว่างมนทัศน์จะไม่มีโอกาสถูกหยิบยกขึ้นมาศึกษา และคงไม่สามารถหาคำอธิบายได้ว่าส่วนหลักกับส่วนขยายมาปรากฏร่วมกันได้อย่างไร ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเชื่อมั่นว่าถึงเวลาแล้วที่ภาษาไทยจะต้องขยายมุมมองการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการขยายคำนามด้วยอนุประโยคให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ผู้วิจัยหวังว่าการเสนอวิทยานิพนธ์หัวข้อ “หน่วยสร้างอนุ

ประโยคขยายคำนามในภาษาไทย” เพื่อครอบคลุมมโนทัศน์เดิมที่เคยศึกษาไว้แล้ว ได้แก่ คุณานุประโยคและอนุประโยคเดิมเต็ม จะนำไปสู่การเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องสุณรูป วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะมีลักษณะเป็นการศึกษาที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (data-driven study) และรวบรวมข้อมูลภาษาไทยปัจจุบันที่มีการใช้จริงจากแหล่งต่างๆ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่สะท้อนธรรมชาติของภาษาไทยได้อย่างสมบูรณ์และลุ่มลึกกว่าที่เคยปรากฏมา นอกจากนี้ การนำเสนอหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยยังนำไปสู่การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ทั้งทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ที่มีผลต่อการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายอีกด้วย สำหรับประเด็นนี้ วรรณกรรมในอดีตยังไม่ได้ศึกษาอย่างชัดเจนหรือไม่เคยกล่าวถึงมาก่อน

3.2 โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามนิยามของงานวิจัยชิ้นบุกเบิกโดยมัดสึโมโต (Matsumoto, 1997) ผู้วิจัยพบว่า การวางตำแหน่ง (alignment) ขององค์ประกอบทั้ง 2 ส่วน คือ ส่วนหลักและส่วนขยายของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยเป็นแบบส่วนหลักอยู่หน้า (head-initial) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าการแตกกิ่งขวา (right-branching) ซึ่งสอดคล้องกับการวางตำแหน่งส่วนหลักและส่วนขยายในหน่วยทางภาษาระดับต่างๆ ในภาษาไทย

หน่วยทางภาษาที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักอาจอยู่ในรูปของคำนามเดี่ยวๆ เช่น *กระเป๋* หรือนามวลีที่มีส่วนขยายคำนามอื่นๆ เช่น *กระเป๋* *หนังเก่าๆ* *สีแดงสองใบของฉัน* ในขณะที่ ส่วนขยายที่เป็นอนุประโยค อย่างน้อยที่สุดจำเป็นต้องมีภาคแสดง เช่น *ส่ง* หรืออาจมีอาร์กิวเมนต์บางตัวของภาคแสดงปรากฏร่วมอยู่ด้วยก็ได้ เช่น *นักเรียนส่งรายงานให้อาจารย์ที่ห้องพักครูตอนพักเที่ยง* เป็นต้น

สำหรับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย พบว่ามีบางกรณีที่อนุประโยคขยายสามารถวางต่อท้ายส่วนหลักได้เลย เช่น *นักศึกษามีปัญหา* ใน (27) เป็นอนุประโยคที่มีอาร์กิวเมนต์ปรากฏครบทุกตัว ส่วน *เคยได้ยินชื่อดาบเจ็ดสี...ในยุค 2500* ใน (28) เป็นอนุประโยคที่อาร์กิวเมนต์ตัวหนึ่งของภาคแสดง *ได้ยิน* ไม่ปรากฏรูป สิ่งที่อนุประโยคใน (27 – 28) เหมือนกันคือตำแหน่งของอนุประโยคซึ่งวางต่อท้ายขยายคำนามหลัก *เวลา* และนามวลีหลัก *เด็กเพียงไม่กี่คน* ที่มันไปขยายได้ทันที โดยไม่มีหน่วยทางภาษาใดๆ มาแทรก

(27) ไปหาที่ห้องก็ไม่เคยเจอ ทำให้เวลา [นักศึกษามีปัญหา] ก็เค้งไม่รู้จะเข้าหาใคร

(28) แต่เชื่อว่าคงจะมีเด็กเพียงไม่กี่คน [__ เคยได้ยินชื่อ ดาบเจ็ดสี หรือ หนูเล็กลุงโง่ง การ์ตูนไทยที่เคยโด่งดังอย่างมากในยุค 2500]

ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยก็พบว่าบางกรณีมีคำหรือกลุ่มคำปรากฏคั่นกลางระหว่างส่วนหลักและส่วนขยาย ข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติเผยให้เห็นว่าคำหรือกลุ่มคำที่ปรากฏในตำแหน่งดังกล่าว มีทั้งสิ้น 8 คำ ได้แก่ *ที่ ซึ่ง อัน ผู้ ว่า ที่ว่า ที่ซึ่ง และ ผู้ซึ่ง* ใน (29 - 36) ตามลำดับ คำเหล่านี้สามารถพบในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามได้โดยไม่จำกัดว่าคำนามหลักอาจมีส่วนขยายของคำนามอื่นๆ ประกอบรวมอยู่ก่อนแล้ว หรืออาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคจะปรากฏครบทุกตัวหรือไม่ก็ตาม

ตัวนำอนุประโยค *ที่*

(29) *นี่เห็นแก่สูกี้* *ที่* [*มันเหลืออยู่แค่ถ้วยเดียวหรอกนะ*] *ไม่จั้นฉั้นสาดใส่หน้า* *ไปนานแล้ว*

ตัวนำอนุประโยค *ซึ่ง*

(30) *อุรวสา* *แหงนหน้าขึ้นมองท้องฟ้ากว้าง* *ซึ่ง* [*มีดาวแค่มืดดวงส่องแสงให้แสงสว่าง*]

ตัวนำอนุประโยค *อัน*

(31) *ครั้นแล้ว* *มหาเทวีทรงจูงมือเจ้านางเข้าสู่ห้องรับรอง* *อัน* [*นางกำนัลจัดเตรียม* *ไว้ให้* *พร้อม*]

คำว่าตัวนำอนุประโยค *ผู้*

(32) *บุคคล* *ผู้* [*ถูกรถยนต์ชน*] *มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมอันอาจเป็นค่ารักษาพยาบาล*

ตัวนำอนุประโยค *ว่า*

(33) *การคิด* *ว่า* [*เราจะทำความดีเพื่อเอาชนะใจเขา*] *เป็นความคิดที่ผิดและเหลวไหลโดยสิ้นเชิง*

ตัวนำอนุประโยค *ที่ว่า*

(34) *แต่นายตำรวจผู้รับผิดชอบคดีนี้ปฏิเสธที่จะยืนยัน* *ข่าว* *ที่ว่า* [*คอร์รีนได้รับอีเมลชู้ซ่า*] *อย่างที่ปรากฏเป็นข่าวหรือไม่*

ตัวนำอนุประโยค *ที่ซึ่ง*

(35) ก่อนที่จะกลับมายัง **นิวยอร์ก** ที่ซึ่ง [เธอได้เขียนภาพ The Futility of Effort] ขึ้นมาจาก ประสบการณ์อันปวดร้าวหลังการสูญเสียบุตรชาย

ตัวนำอนุประโยค *ผู้ซึ่ง*

(36) ในตอนนี้เองเธอถึงเข้าใจว่าคำสัญญาเป็นเพียงลมปากของ **ชายคนหนึ่ง** *ผู้ซึ่ง* [___ ต้องการ แคว่อยากลิ้มรสความสุขเพียงชั่ววูบเท่านั้น]

วรรณกรรมในอดีตเรียกคำที่ปรากฏระหว่างคำนามหลักกับอนุประโยคขยายด้วยชื่อที่แตกต่างกันออกไป (ดูเพิ่มเติมในตารางที่ 2.3) แต่สำหรับวิทยานิพนธ์เล่มนี้อ้างถึงคำเหล่านั้นว่า “ตัวนำอนุประโยค” เพราะเป็นชื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงตำแหน่งการปรากฏ แทนที่จะบัญญัติชื่อที่บ่งบอกหน้าที่ของคำเหล่านั้น ซึ่งแต่ละคำต่างก็มีความหลากหลายและแปรตามคุณสมบัติขององค์ประกอบต่างๆ ภายในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ตัวนำอนุประโยคไปปรากฏอยู่

อีกประเด็นหนึ่งที่ควรกล่าวถึงเกี่ยวกับตัวนำอนุประโยคก็คือ ในบรรดาตัวนำอนุประโยคทั้ง 8 ตัว คำว่า *ที่* *ซึ่ง* และ *ว่า* เป็นคำพหูพจน์ที่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องคัดกรองข้อมูลโดยการสกัดเอาส่วนที่ไม่สอดคล้องกับนิยามหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามออกจากขอบเขตของการวิจัยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ในกรณีของตัวนำอนุประโยค *ที่* ผลการศึกษาแบบข้ามสมัย (diachronic study) ว่าด้วยกระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ของปราณี (Kullavanijaya, 2008) เผยให้เห็นว่าในปัจจุบันคำว่า *ที่* มีถึง 10 หน้าที่ ดังแสดงในตัวอย่าง (37 – 46) ต่อไปนี้

ที่ ที่ทำหน้าที่เป็นคำนาม **จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

(37) *ที่*สองแปลง

ที่ ที่ทำหน้าที่เป็นคำจำหมู

(38) *ที่*ว่าการอำเภอ

ที่ ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งคำประสมหรือสำนวน

(39) *ที่*ปรึกษา ถึง*ที่*

ที่ ที่ทำหน้าที่เป็นลักษณนาม

(40) ขอน้ำชาสอง*ที่*

ที่ ที่ทำหน้าที่บอกลำดับ

(41) ลูกคนที่สองของเขาเก่ง

ที่ ที่ทำหน้าที่เป็นคำบุพบท

(42) มันได้รับเชิญไปออกงานที่เชียงใหม่

ที่ ที่นำหน้าส่วนเติมเต็มคำกริยา

(43) เขาคิดที่จะออกจากงาน

ที่ ที่นำหน้าคุณาบุประโยค

(44) หุ่นละครเล็กที่เขาหลงใหล

ที่ ที่นำหน้าส่วนเติมเต็มคำนาม

(45) เรื่องที่เขาไม่พูดกับใครเลยเป็นเรื่องแปลก

ที่ ที่เป็นนามวลีแปลง

(46) ที่เขาไม่เลี้ยงทำให้เธอโกรธ

(Kullavanijaya, 2008, pp. 446-450)

ผู้วิจัยพิจารณาแล้วพบว่าหน้าที่และตำแหน่งการปรากฏของ ที่ ที่สอดคล้องกับคำจำกัดความของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม มี 2 กรณี ได้แก่ เมื่อนำหน้าคุณาบุประโยค เช่น ใน (44) และเมื่อนำหน้าส่วนเติมเต็มคำนาม เช่น ใน (45) เพราะทั้ง 2 กรณีนี้ ที่ ปรากฏอยู่ระหว่างคำนามหรือนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลัก ส่วนคำว่า ที่ ที่ทำหน้าที่อื่นๆ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าข้อมูลเหล่านั้นไม่ใช่หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามเนื่องจากไม่สอดคล้องกับนิยามที่ตั้งไว้ตอนต้นและจะถูกคัดกรองออกไปจากการศึกษาในวิทยานิพนธ์

ด้านล่างเป็นตัวอย่างข้อมูลที่เก็บจากคลังข้อมูลภาษาไทยและนำมาใช้ประกอบการศึกษา จะเห็นได้ว่า นางเอก ใน (47) มีคุณาบุประโยคมาทำหน้าที่เป็นส่วนขยายและ ชั่ว ใน (48) ก็มีอนุประโยคเติมเต็มนามมาต่อท้ายเพื่อทำหน้าที่เป็นส่วนขยายเช่นกัน

(47) ดาราคนไหนเล่นถึงบทบาทมาก แม่ค้าในตลาดแทบจะเข้าไปตบตีแทนนางเอก ที่ [___ ถูก
กลั่นแกล้งอยู่เสมอ]

(48) ส่วนข่าว ที่ [เราจะตั้งคณานาวาโรมาร่วมทีมในเดือนมกราคม] ทางสโมสรได้เซ็นสัญญา
ปรากฏหลังผีเท้ายอดเข้ามาเสริม

ในกรณีของตัวนำอนุประโยค ซึ่ง ซึ่งเป็นคำพหูพจน์ที่เช่นกัน ผลการวิจัยของนั้ท์ชนัน
เยาวพัฒน์ (2551) พบว่า ซึ่ง ในภาษาไทยปัจจุบันหรือภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 9 มีทั้งหมด 4 หน้า
ดังต่อไปนี้

ซึ่ง ที่ทำหน้าที่บ่งชี้คุณาประโยค

(49) ผู้หญิงอีกคนหนึ่งซึ่งคบหากับนางชานีมานานแล้ว ติดต่อมามีร์โพรวีลขายในราคาถูก
(50) นี่คือโดมอนด์สูตรหรือวัชรสูตรซึ่งนำเลื่อมใสเหลือขนาด

ซึ่ง ที่ทำหน้าที่บ่งชี้เรื่อง

(51) นอกจากนี้ ยังมีผู้ติดเชื่อในมณฑลสำนชี 4 คน มณฑลหุหนาน 7 คน มณฑลเสฉวนทาง
ตะวันตกเฉียงใต้ อีก 3 คน ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้หายจากอาการป่วยหมดแล้ว
(52) เราลดผลประโยชน์ค่าคอมมิชชั่นไปบ้าง แต่ก็เพิ่ม bonus สิ้นปีอีก 20% กว่า ทั้งมิติหัวหน้า
และตัวแทน ซึ่งตอบแทนส่วนนี้เราเพิ่มคอร์สอีก 80 กว่าล้านบาท

ซึ่ง ที่ทำหน้าที่บ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย

(53) ผลจากการที่ไทยเดินตามกระแสโลกาภิวัตน์อย่างหลับลับต่านำมาซึ่งความหายนะของ
ผู้ค้าปลีกรายย่อย
(54) การเจรจาต่อรองในการให้ความร่วมมือจะนำมาซึ่งการปฏิบัติในการพัฒนา

ซึ่ง ที่ทำหน้าที่บ่งชี้สัมพันธสาร

(55) เขาต้องการให้เราไปดูนี้กรรมัง ซึ่งเราก็ได้เห็นตำตาอยู่
(56) ประเทศบราซิลประสบปัญหาหน้าท่วมอย่างหนัก ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก

(นั้ท์ชนัน เยาวพัฒน์, 2551, p. 113)

ผู้วิจัยพิจารณาแล้วพบว่าหน้าที่และตำแหน่งการปรากฏของ ซึ่ง ที่สอดคล้องกับคำจำกัดความของ
หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามมีเพียงหน้าที่เดียวเท่านั้นคือ เมื่อ ซึ่ง เป็นตัวบ่งชี้คุณาประโยค
ตัวอย่างด้านล่าง (57) มี ห้องพักของมัทนา เป็นนามวลีหลักและมีอนุประโยคในวงเล็บเหลี่ยมมาทำ

หน้าที่ขยาย โดยคำว่า *ซึ่ง* ปรากฏต่อท้ายส่วนหลักและนำหน้าส่วนขยาย แต่คำว่า *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่อื่นๆ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าข้อมูลเหล่านั้นไม่ใช่หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม และจะถูกคัดกรองออกไปจากการศึกษาในวิทยานิพนธ์

(57) แสงไฟในห้องพักของมัทนา ซึ่ง [___ อยู่ลึกเข้าไปสุดแนวทางเดิน] มีตสนิท

ในกรณีของตัวนำอนุประโยค *ว่า* ก็เป็นอีกคำหนึ่งที่มีงานวิจัยยืนยันว่าเป็นคำพหูพจน์ที่ ได้แก่

ว่า ที่เป็นคำกริยา

(58) หัวหน้านางเขาว่ายังงั้นะ

ว่า ที่เป็นคำบ่งชี้คำพูด

(59) เขาบอกพ่อว่าเขาเคยไปคุนหมิง 2 ครั้งแล้ว

ว่า ที่เป็นตัวเชื่อมส่วนเติมเต็มและเกิดในหน่วยสร้างซับซ้อน

(60) ผมเชื่อเหลือเกินว่าเขาเป็นคนดี

ว่า ที่เป็นคำสันธานเชื่อมอนุประโยคเท่าเทียม

(61) เขามาแต่บอกเสียจากว่าเขาจะหาบ้านไม่เจอ

(62) อยากจะซื้อแต่ว่าไม่มีเงิน

(63) ไปแน่เพราะว่าได้เงินดี

(Jagacinski, 1991 อ้างถึงใน กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 2559, p. 200)

เมื่อพิจารณาตำแหน่งการปรากฏของคำว่า *ว่า* และหน้าที่ต่างๆ ตามผลการศึกษาของงามพิศ ญาณกาชินสกี (Jagacinski, 1991) ผู้วิจัยพบว่าไม่มีกรณีใดเลยที่สอดคล้องกับคำจำกัดความของหน่วยสร้างอนุประโยคขยาย ดังนั้น *ว่า* ทั้ง 4 หน้าที่ตามที่ระบุข้างต้นจะถูกกันออกจากขอบเขตของการศึกษา อย่างไรก็ตาม คลังข้อมูลภาษาไทยเผยให้เห็นว่า *ว่า* ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามจริง โดยมีคำนามหรือนามวลี 3 กลุ่มที่สามารถทำหน้าที่เป็นส่วนหลัก และ *ว่า* ปรากฏนำหน้าอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนามหรือนามวลีนั้น ดังนั้น ข้อมูลภาษาที่มีลักษณะอย่าง (64 – 69) จะถูกรวบรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ค่านามหรือนามวลีหลักที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการสื่อสาร เช่น

(64) ข้อความดังกล่าวก็จะเป็นเพียง**ข้อเสนอแนะธรรมดาๆ** ว่า [ไทยควรจะเสียอธิปไตย]

(65) รวมถึงโน้ตสำคัญบนจังหวะหนัก ซึ่งจะทำให้ทราบ**คำตอบ** ว่า [___ เป็น F เมเจอร์หรือเป็น D ไมเนอร์]

ตัวอย่างที่ (64 – 65) มีค่านามหลัก **ข้อเสนอแนะธรรมดาๆ** และ **คำตอบ** เป็นค่านามที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการสื่อสาร ส่วนอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของค่านามทั้งคู่มีคำว่า **ว่า** เป็นตัวนำอนุประโยค

ค่านามหรือนามวลีหลักที่เกี่ยวข้องกับผลจากกระบวนการทางปริชาน เช่น

(66) คณะกรรมการตัดสิน**มีความเห็น** ว่า [___ ยังไม่มีผลงานใดเหมาะสมที่จะได้รับรางวัลที่ 1] ส่วนรางวัลที่ 2 มี 2 รางวัล คือ ...

(67) คุณลู่ตั้ง**ข้อสงสัย** ว่า [ทำไมคนไทยชอบนำชื่อบุคคลมาตั้งชื่อโรงพยาบาล สะพาน เขื่อน ถนนอะไรทำนองนี้] ผมก็ตอบไปว่าคนไทย...

ตัวอย่างที่ (66 – 67) มีค่านามหลัก **ความเห็น** และ **ข้อสงสัย** เป็นค่านามที่เกี่ยวข้องกับผลจากกระบวนการทางปริชาน ส่วนอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของค่านามทั้งคู่มีคำว่า **ว่า** เป็นตัวนำอนุประโยค

ค่านามหรือนามวลีที่ต้องการประพจน์ (proposition) มาเติมเต็ม เช่น

(68) พอตกเย็นจุดที่**ทำร้าย** ว่า [สัญญาณ wifi ชัดเจน] ก็มีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือมากระจุกกันอยู่

(69) ศยามามีลูกพ่อค้าคนหนึ่งมาอยู่ด้วยตาม**เงื่อนไข** ว่า [___ ต้องอยู่กินกันอย่างน้อย 12 ปี]

ตัวอย่างที่ (68 – 69) มีค่านามหลัก **ร้าย** และ **เงื่อนไข** เป็นค่านามที่ต้องการประพจน์หรือเนื้อความมาเติมเต็ม ส่วนอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของค่านามทั้งคู่มีคำว่า **ว่า** เป็นตัวนำอนุประโยค

ลักษณะพื้นฐานของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงในลำดับถัดไปว่า ด้วยโครงสร้างภายในของอนุประโยคขยาย หากสังเกตวิธีกำกับข้อมูลจะพบว่า มีเพียงบางอนุประโยค

เท่านั้นที่ผู้วิจัยระบุว่ามีการกวีเมนต์ของภาคแสดงในอนุประโยคซึ่งไม่ปรากฏรูปด้วยเครื่องหมาย __ และเป็นไปได้ที่จะพบ __ มากกว่า 1 ตำแหน่งในอนุประโยคเพียงอนุประโยคเดียว เช่น ภาคแสดง ตาม ใน (70) จากความรู้เรื่องโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ ภาคแสดง ตาม มีผู้ร่วมเหตุการณ์ปรากฏร่วมกับมันได้ 2 หน่วยเพื่อแสดงบทบาทผู้ตามและผู้ถูกตาม แต่ในกรณีนี้ ผู้ร่วมเหตุการณ์หลักทั้ง 2 หน่วยกลับไม่ปรากฏรูป จึงมีตำแหน่งว่างอยู่ 2 ตำแหน่งและถูกแสดงด้วย __

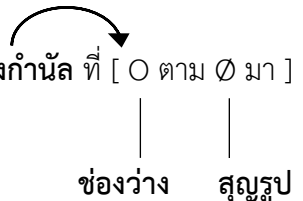
(70) นางกำนัล ที่ [___i ตาม ___{ii} มา] ต่างก็หอบหีบอันบรรจุกษาอาหารแลเครื่องใช้ส่วนพระองค์

สำหรับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย การไม่ปรากฏรูปของอาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคมีสาเหตุ 2 ประการ ดังนี้

1. อาร์กิวเมนต์ที่ไม่ปรากฏรูปเป็นผลจากกลวิธีช่องว่าง (gap strategy) เพื่อแสดงความเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลักที่อนุประโยคเข้าไปขยาย
2. อาร์กิวเมนต์ที่ไม่ปรากฏรูปเป็นลักษณะตามธรรมชาติอย่างหนึ่งของภาษาไทย ที่อนุโลมให้ละอาร์กิวเมนต์บางตัวได้ トラบเท่าที่การสื่อสารยังสัมฤทธิ์ผล

เพราะฉะนั้น ตัวอย่างที่ (70) เมื่อนำคำนามหลัก *นางกำนัล* เติมกลับลงใน ___i ตำแหน่งแรกก็จะได้นี้อความที่เป็นที่ยอมรับ แสดงว่าตำแหน่งดังกล่าวเป็นอาร์กิวเมนต์ที่ว่างไปเพราะทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ส่วน ___{ii} อีกตำแหน่งหนึ่ง แม้จะพยายามเติมคำนามหลักลงไป แต่กลับได้นี้อความที่ฟังดูแปลกเพราะขัดแย้งกับสถานการณ์ที่คาดหวังในโลกแห่งความจริงที่ว่านางกำนัลต่างหากที่ต้องทำหน้าที่เป็นฝ่ายติดตามผู้มียศถาบรรดาศักดิ์ สรุปได้ว่า (70) มีอาร์กิวเมนต์ที่ไม่ปรากฏรูปจากทั้ง 2 สาเหตุข้างต้นรวมกันอยู่ในอนุประโยคขยายเพียงประโยคเดียว ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแยกความแตกต่าง วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงเรียกการไม่ปรากฏรูปของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นผลของกลวิธีช่องว่างว่า “ช่องว่าง” และแทนด้วยสัญลักษณ์ \emptyset ส่วนการไม่ปรากฏรูปของอาร์กิวเมนต์ที่ถูกละไปตามธรรมชาติของภาษา เรียกว่า “สูญรูป” และแทนด้วยสัญลักษณ์ \emptyset ด้านล่างแสดงให้เห็นตัวอย่าง (70) ที่ผ่านการวิเคราะห์โครงสร้างภายในอนุประโยคแล้ว

(70) นางกำนัล ที่ [\emptyset ตาม \emptyset มา] ต่างก็หอบหีบอันบรรจุกษาอาหารแลเครื่องใช้ส่วนพระองค์

ช่องว่าง สูญรูป

ประโยคมูลฐาน: นางก้านัลตาม ๐ มา

นางก้านัลต่างก็ชอบที่บอานบรรจุกษาอาภรณ์แลเครื่องใช้ส่วนพระองค์

ในทางตรงข้าม เมื่อมีอนุประโยคที่อาร์กิวเมนต์บางตัวไม่ปรากฏรูปก็ย่อมต้องมีอนุประโยคอีกจำพวกหนึ่งเช่น (71 – 72) ที่เราจะเห็นได้ว่าไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใดของภาคแสดงที่หายไปเลย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ อาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคปรากฏครบทุกตัว

(71) เว้นแต่กรณี ที่ [นายจ้างและลูกจ้างต่างก็ตกลงกำหนดวันทำงานติดต่อกันช่วงละไม่น้อยกว่า 14 วัน]

(72) รั้งลูกธนูจนสุดปลายแขน เล็งไปกลางพระอาทิตย์ ที่ [มั่นแผดเผาชาวโลกแทบม้วยมรณา]

ผู้วิจัยพบว่าการที่อนุประโยคมีอาร์กิวเมนต์ปรากฏครบทุกตัวเป็นเพราะสาเหตุ 2 ประการ ดังนี้

1. ไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใดเลยในอนุประโยคที่ถูกละออกไประหว่างการสื่อสาร ดังเช่น (71)
2. อาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักอยู่ในรูปของคำสรรพนามบุรุษที่ 3 ซึ่งเรียกว่ากลวิธีคงบุรุษสรรพนาม (pronoun retention strategy) เช่น คำสรรพนาม *มัน* ใน (71) ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก *พระอาทิตย์*

ตามที่ได้กล่าวถึงลักษณะพื้นฐานของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในภาษาไทย ทั้งในแง่องค์ประกอบ การวางตำแหน่งส่วนหลัก-ส่วนขยาย ตัวนำอนุประโยค รวมไปถึงโครงสร้างภายในอนุประโยค จนเป็นที่ประจักษ์ว่าหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในภาษาไทยมีความหลากหลายทางโครงสร้างสูงมาก แต่จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่า 1) การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค และ 2) การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก เป็น 2 ปัจจัยสำคัญในการจำแนกข้อมูลออกมาเป็นโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างกันทั้งหมด 4 โครงสร้าง ตามที่แสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 เกณฑ์จำแนกโครงสร้างของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในภาษาไทย

โครงสร้าง	ตัวนำอนุประโยค	ตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก
1	มี	มี
2	ไม่มี	มี
3	มี	ไม่มี
4	ไม่มี	ไม่มี

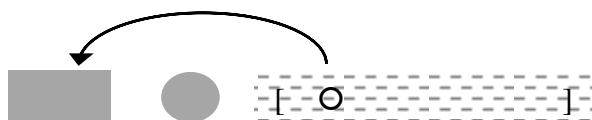
ลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างอนุประโยค ขยายคำนามทั้ง 4 แบบในรูปของกระสวน (pattern) และผังภูมิ (schema) พร้อมทั้งยกตัวอย่าง ประกอบ โดยกำหนดให้

	แทน	คำนามหรืออนามวลีหลัก
	แทน	ตัวนำอนุประโยค
	แทน	อนุประโยคขยาย
	แทน	การเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก
	แทน	ตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นช่องว่าง
	แทน	ตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นบุรุษสรรพนาม

โครงสร้างที่ 1

คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก

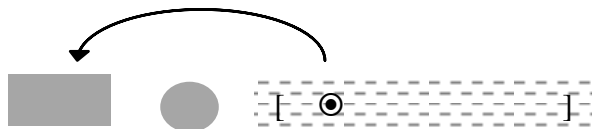
หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยอาศัยกลวิธีทางวากยสัมพันธ์ 2 กลวิธีเพื่อแสดงว่า อาร์กิวเมนต์ตัวใดตัวหนึ่งของภาคแสดงในอนุประโยคทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนาม ได้แก่ กลวิธีช่องว่างและกลวิธีบุรุษสรรพนาม ส่งผลให้ส่วนที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมในโครงสร้างที่ 1 สามารถแจกแจงออกมาได้อีก 2 โครงสร้างย่อย คือ ตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักในรูปของช่องว่าง ใน (73) และตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักในรูปของบุรุษสรรพนาม ใน (74)

(73) มีการเคลื่อนไหวต่อต้านจาก**ข้าราชการชาวไทยมุสลิม** ผู้ [O_s ไม่ประสงค์จะออกนาม]

ตำแหน่งประธานในอนุประโยคขยายแสดงด้วย O เพราะเป็นช่องว่างซึ่งเกิดจากกลวิธีช่องว่างเพื่อแสดงความเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก **ข้าราชการชาวไทยมุสลิม** วิธีพิสูจน์ว่าอาร์กิวเมนต์ที่ว่างลงนั้นเป็นตัวอ้างอิงร่วมจริงหรือไม่ ทำได้โดยนำคำนามหลักเดิมกลับลงไปเพื่อสร้างประโยคมูลฐาน

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม: ข้าราชการชาวไทยมุสลิม ผู้ [○ ไม่ประสงค์จะออกนาม]
 ประโยคมูลฐาน: ข้าราชการชาวไทยมุสลิมไม่ประสงค์จะออกนาม

(74) งาน ที่ [มั่นอกหน้าออกตาที่สุด] ก็คืองานออกร้านวัดเบญจมบพิตร

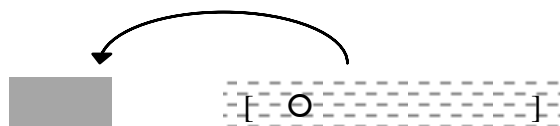
ตำแหน่งประธานในอนุประโยคขยายที่แสดงด้วย ● ในผังภูมิหรือสรรพนามบุรุษที่ 3 มั่น ใน (74) เกิดจากกลวิธีคงสรรพนามเพื่อแสดงความเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก งาน วิธีพิสูจน์ว่าสรรพนามหนึ่งๆ เป็นตัวอ้างอิงร่วมจริงหรือไม่ ทำได้โดยสังเกตคุณสมบัติ ต่อไปนี้ได้แก่ บุรุษ เพศ พจน์ และความมีหรือไม่มีชีวิต ของสรรพนามว่าสอดคล้องกับคำนามหลักหรือไม่ แล้วจึงทดลองโดยนำคำนามหลักวางแทนที่คำสรรพนามดังกล่าวเพื่อสร้างประโยคมูลฐาน

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม: งาน ที่ [มั่นอกหน้าออกตาที่สุด]
 ประโยคมูลฐาน: งานออกหน้าออกตาที่สุด

โครงสร้างที่ 2

คำนามหลัก + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก

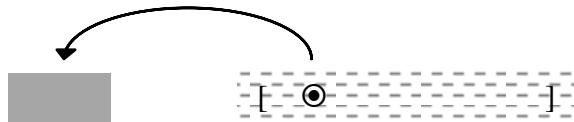
เช่นเดียวกับโครงสร้างหมายเลข 1 ที่หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยอาศัยกลวิธีทางวากยสัมพันธ์ 2 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีช่องว่างและกลวิธีบุรุษสรรพนาม เพื่อแสดงว่าอาร์กิวเมนต์ตัวใดตัวหนึ่งของภาคแสดงในอนุประโยคทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ส่งผลให้โครงสร้างที่ 2 สามารถแจกแจงออกมาได้อีก 2 โครงสร้างย่อย ทั้งนี้ ความแตกต่างระหว่างโครงสร้าง 1 กับ 2 มีอยู่เพียงประการเดียว นั่นก็คือ การไม่มีตัวนำอนุประโยค

(75) ผู้เข้าแข่งขันทีมใด [O_s มาถึงก่อน] จะได้ผ่านเข้าไปสู่อรอบชิงชนะเลิศ

ตำแหน่งประธานในอนุประโยคขยายแสดงด้วย ○ เพราะเป็นช่องว่างที่เกิดจากกลวิธีช่องว่างเพื่อแสดงความเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ผู้เข้าแข่งขันทีมใด วิธีพิสูจน์ว่าตำแหน่งที่ว่างอยู่นั้นเป็นตัวอ้างอิงร่วมจริงหรือไม่ ทำได้โดยนำคำนามหลักเดิมกลับลงไปเพื่อสร้างประโยคมูลฐาน

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม: ผู้เข้าแข่งขันทีมใด [O มาถึงก่อน]
 ประโยคมูลฐาน: ผู้เข้าแข่งขันทีมใดมาถึงก่อน

ผังภูมิด้านบนนี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในทางโครงสร้าง กล่าวคือ คำนามหลักมีอนุประโยคมาปรากฏต่อท้ายทันทีโดยปราศจากตัวนำอนุประโยค ส่วนอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในรูปของบุรุษสรรพนาม แต่จากการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกลับไม่พบตัวอย่างหน่วยสร้างอนุประโยคใดเลยที่มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์สอดคล้องกับผังภูมินี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นเพราะโครงสร้างดังกล่าวไปทับซ้อนกับรูปประโยคแบบหัวเรื่อง-เนื้อความ (topic-comment) ดังนั้น โครงสร้างนี้จึงถือเป็นข้อจำกัด (constraint) ที่ไม่พบในภาษาไทย

โครงสร้างที่ 3

คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก

โครงสร้างนี้แตกต่างจาก 2 โครงสร้างแรกตรงที่ไม่มีอาร์กิวเมนต์ใดเลยของภาคแสดงในอนุประโยคขยายที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ทั้งนี้ ไม่ได้จำกัดว่าโครงสร้างภายในอนุประโยคจำเป็นจะต้องมีอาร์กิวเมนต์ครบทุกตัว จึงเป็นไปได้ว่าอาจมีอาร์กิวเมนต์บางตำแหน่งที่ถูกละออกไป (สูญรูป)

(76) ความเชื่อผิดๆ ในหมู่วัยรุ่น ที่ว่า [ยาไอซ์ทำให้ผู้เสพพอมและผิวสวย]

อนุประโยคใน (76) ไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวเลยที่ถูกละออกไป นอกจากนี้ อาร์กิวเมนต์เหล่านั้นไม่ว่าจะเป็น ยาไอซ์ หรือ ผู้เสพ ต่างก็ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ความเชื่อผิดๆ ในหมู่วัยรุ่น

(77) คุณบและคุณตันยังมีพยานรักตัวน้อยคอยต่อกย้ำคำมั่นสัญญา ว่า [\emptyset_s จะดูแลกันและกันตลอดไป]

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่ามีโอกาสที่อาร์กิวเมนต์ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง (หรือมากกว่า) ในอนุประโยคอาจไม่ปรากฏรูป แต่ไม่ใช่เพราะเป็นช่องว่างซึ่งเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ความจริงแล้ว

อาร์กิวเมนต์ที่ถูกกลบไปนี้เป็นลักษณะตามธรรมชาติของภาษาไทย สำหรับกรณีของ (77) อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานเป็นสุญรูปจึงไม่อาจเติมลงไปในตำแหน่งที่ว่างอยู่เพื่อสร้างประโยคมูลฐานได้

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม: คำมั่นสัญญา ว่า [Ø จะดูแลกันและกันตลอดไป]

ประโยคมูลฐาน: * คำมั่นสัญญาจะดูแลกันและกันตลอดไป

โครงสร้างที่ 4

คำนามหลัก + อนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก

โครงสร้างที่ 4 นี้มีลักษณะคล้ายกับโครงสร้างที่ 3 ตรงที่ต่างก็ไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใดเลยของภาคแสดงในอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก จุดที่ต่างกันเพียงประการเดียวคือ อนุประโยคสามารถปรากฏต่อท้ายคำนามหลักได้เลยทันที โดยไม่มีตัวนำอนุประโยค

[]

(78) พยานให้การว่าได้ยินเสียง [ชายหญิงทะเลาะกัน] ดังมาจากพื้นที่ส่วนกลางของคอนโด

อนุประโยคใน (78) มีอาร์กิวเมนต์ปรากฏครบทุกตำแหน่ง นอกจากนี้ อาร์กิวเมนต์เหล่านั้นไม่ว่าจะเป็น ชาย หรือ หญิง ต่างก็ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก เสียง

(79) ในอินเตอร์เน็ตมีคนลงประกาศ [Ø_S ให้รางวัลใครก็ตามที่ฆ่าพวกขบถซึ่งบนถนนหลวง]

โดยให้คำหว่ายละห้าหมื่นบาท

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่ามีโอกาสที่อาร์กิวเมนต์ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง (หรือมากกว่า) ในอนุประโยคอาจไม่ปรากฏรูป แต่ไม่ใช่เพราะว่ามันเป็นช่องว่างซึ่งเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก แต่อาร์กิวเมนต์ที่ถูกกลบไปนี้เป็นลักษณะตามธรรมชาติของภาษาไทย สำหรับกรณีของ (79) อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานไม่ปรากฏรูป (สุญรูป)

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม: ประกาศ [Ø_S ให้รางวัลใครก็ตามที่ฆ่า...]

ประโยคมูลฐาน: * ประกาศให้รางวัลใครก็ตามที่ฆ่า...

ผู้วิจัยสังเกตว่าโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทที่ไม่มีตัวนำอนุประโยค เช่น (75) จากโครงสร้างที่ 2 (79) จากโครงสร้างที่ 4 และหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามอย่าง (80 – 85) ด้านล่างนี้ อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดงในอนุประโยคล้วนแต่ไม่ปรากฏรูป

- (80) ตอนเกิดเหตุมีพยาน [O_S เห็นเหตุการณ์] ไหมจ๊ะ
- (81) รายงานแพทย์ระบุว่า **ขาด** [O_S ติดฉลากแอลเด็กซ์ และ แอลเวีย] ตกอยู่ใกล้ศพของเขา
- (82) เขาเป็น **คน** [O_S ประดิษฐ์ปืนหลายลำกล้องในกระบอกเดียว] และยังคงค้นพบวิธี...
- (83) ผมอยากให้เธอเลิก **นิสัย** [O_S ติดโทรศัพท์] อย่างนี้เสียจริงๆ
- (84) หลิว เหว่ย สมัคร **เข้าการประกวด** [O_S เฟ้นหาศิลปินเพลง] ใน China's Got Talent
- (85) มนุษย์จำนวนมากใช้เวลาวันละหลายชั่วโมงดูแลเส้นผม หาทุก **วิถีทาง** [O_S ไม่ให้มันร่วงก่อนกำหนด] จ่ายเงินเท่าไรเท่ากัน

ตัวอย่างข้างต้นล้วนแต่มีความคล้ายทางโครงสร้าง (structural resemblance) กับกระบวนการสร้างคำประสมวิธีหนึ่งในภาษาไทย เพราะต่างก็เป็นนามวลีซับซ้อนที่ประกอบขึ้นจาก *คำนาม + กริยาวลี* เช่น *ไม้แขวนเสื้อ ตำรวจดับเพลิง ห้องนั่งเล่น กรรไกรตัดหญ้า* เป็นต้น เพราะฉะนั้น เมื่อวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความประสงค์ที่จะตีกรอบการศึกษาเฉพาะหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ในหัวข้อ 3.3 จะแสดงให้เห็นถึงความพยายามลากเส้นแบ่งระหว่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทที่ไม่มีตัวนำอนุประโยคกับนามวลีที่มีโครงสร้าง *คำนาม + กริยาวลี* (หรือที่นิยมเรียกว่าคำประสม) ออกจากกัน

3.3 ความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามกับนามวลีที่มีโครงสร้างเดียวกัน คือ *คำนาม + กริยาวลี*

เพื่อทำความเข้าใจว่าความคล้ายทางโครงสร้างที่ผู้วิจัยเกริ่นไว้ตอนท้ายของหัวข้อ 3.2 ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องปูพื้นถึงธรรมชาติของภาษาไทยเสียก่อน ภาษาไทยนั้นเป็นภาษารูปคำโดด (isolating language) ไม่มีการแปลงรูปคำนาม (noun declension) เพื่อบ่งชี้เพศ พจน์ ไม่มีการผันรูปกริยา (verb conjugation) เพื่อแสดงกาล มาลา วาก ทั้งยังไม่มีการเข้ารหัสทางภาษา (linguistic encoding) เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยที่มาประกอบกันเป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้น ประกอบกับการลำดับส่วนหลัก - ส่วนขยายในภาษาไทยเป็นประเภทแตกกิ่งทางขวา (right-branching) หรือส่วนหลักอยู่หน้า (head-initial) ทำให้นามวลีที่โครงสร้าง *คำนาม + กริยาวลี* หรือที่นิยมเรียกกันว่าคำประสม เช่น *ไม้แขวนเสื้อ ตำรวจดับเพลิง ห้องนั่งเล่น* เป็นต้น มีความคล้ายทางโครงสร้างกับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทที่ไม่มีตัวนำอนุประโยค เช่น *แนวทาง [แก้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ]* เพราะต่างก็อยู่ในรูปของ “นามวลีซับซ้อน” (complex NP) ด้วยกันทั้งคู่

ความจริงแล้ว ความยุ่งยากในการระบุความแตกต่างระหว่างคำประสมและนามวลีซับซ้อน ไม่ได้เกิดขึ้นแต่เฉพาะกับภาษาไทยเท่านั้น แต่ยังพบในหลายภาษา โดยมีสาเหตุมาจากคำจำกัดความของ “คำประสม” ที่คลุมเครือและยังเป็นที่โต้เถียงกันอยู่ กล่าวคือ โบเออร์ได้ให้ความหมายไว้ว่าคำประสมคือ “the formation of a new lexeme by adjoining two or more lexemes” (Bauer, 2003, p. 46) จุดแข็งของนิยามดังกล่าวอยู่ที่มีความเฉพาะเจาะจงมากพอที่จะแยกความแตกต่างระหว่างกระบวนการสร้างคำประสมกับการเติมหน่วยศัพท์ (affixation) แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นนิยามที่เลื่อนไหลพอที่จะครอบคลุมหน่วยทางภาษาในระดับต่างๆ เช่น รากศัพท์ (root) ฐานคำ (stem) สัทรรณอิสระ (free morpheme) สัทรรณประกอบ (bound morpheme) ที่นำมาประกอบสร้างศัพท์ใหม่ทำให้นิยามนี้ต้อบโจทย์เรื่องความหลากหลายของภาษา แต่กระนั้นจุดอ่อนที่ไม่อาจละเลยได้คือ “ความใหม่” ของหน่วยศัพท์ตามที่โบเออร์อ้างถึงนั้นควรประเมินจากอะไรและจำเป็นที่จะต้องได้รับการบรรจุในพจนานุกรมหรือไม่ จึงจะถือว่า “ใหม่” อย่างแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ นักภาษาศาสตร์ต่างก็พยายามเสนอแนวทางสำหรับระบุขอบเขตของคำประสมและจำแนกความแตกต่างของคำประสมออกจากวลี ได้แก่

1. เกณฑ์ทางรูปสะกด เช่น การเว้นวรรค การใช้เครื่องหมายอุทิตัก (-)

เกณฑ์นี้มีผู้คัดค้านว่าบางคำมีรูปแปรซึ่งเขียนได้หลากหลาย อีกทั้งแต่ละรูปแปรก็ล้วนแต่เป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ใช้ภาษาทั้งสิ้น อาทิ *icecream, ice cream, ice-cream* ซึ่งไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวว่าผู้ใช้ภาษาจะต้องสะกดแบบใด

2. เกณฑ์ทางสัทศาสตร์ เช่น การลงเสียงหนักเบาในระดับคำ

คิงดอน (Kingdon, 1966 อ้างถึงใน (Dressler, 2006) ชอมสกีและแฮลลี (Chomsky and Halle, 1968 อ้างถึงใน (Cinque, 1993) ต่างก็ตั้งข้อสังเกตว่าคำประสมในภาษาอังกฤษมีแนวโน้มที่ตำแหน่งลงเสียงหนักจะอยู่ทางซ้ายหรือต้นคำ ในขณะที่วลีมีตำแหน่งลงเสียงหนักที่อยู่ทางขวา แต่ภายหลังมีนักวิชาการและนักภาษาศาสตร์จำนวนมากยกตัวอย่างเพื่อโต้แย้งข้อสังเกตดังกล่าว

3. เกณฑ์ทางหน่วยคำ เช่น การเติมหน่วยแสดงพหูพจน์เฉพาะส่วนหลักของคำ

การผันรูปคำ (inflection) จะเกิดขึ้นแต่กับส่วนหลักของคำเท่านั้น แต่จะไม่เกิดกับส่วนย่อย (Lieber & Štekauer, 2009) เช่น หากต้องการแสดงความเป็นพหูพจน์ให้แก่ *post office* ต้องเติม -s ที่ *post offices* (ไม่ใช่ **posts office*) เนื่องจาก office เป็นส่วนหลัก แต่เกณฑ์ข้อนี้ก็ยังไม่ครอบคลุมทุกการปรากฏหลังจากที่มีผู้ยกตัวอย่าง *parks commissioner, programs coordinator* ซึ่งเติมหน่วยแสดงความเป็นพหูพจน์ -s ไม่ได้ต่อท้ายส่วนหลัก

4. เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์

โบเออร์ (Bauer, 1998) กล่าวว่ากระบวนการทางวากยสัมพันธ์ (syntactic operation) จะต้องกระทำต่อคำทั้งคำ (ไม่ใช่เพียงส่วนหนึ่งส่วนใดของคำ) ฉะนั้น หากต้องการขยายคำประสม ย่อมเท่ากับว่าส่วนขยายต้องทำหน้าที่ขยายความให้แก่คำประสมทั้งหมดรวมกัน เขาได้ยกตัวอย่าง *mortal disease* ว่าผู้ใช้ภาษาไม่สามารถผลิต **very mortal disease* โดยที่ให้ *very* ไปขยายแต่เฉพาะ *mortal* เพียงตัวเดียวได้ อย่างไรก็ตามเกณฑ์ข้อนี้มีผู้คัดค้านด้วยการหาตัวอย่างมาแย้งได้ในที่สุด เช่น *noodle salad* สามารถเติมส่วนขยาย *instant noodle salad* โดยที่ *instant* เข้าไปทำหน้าที่ขยายความให้แก่ *noodle* เพียงตัวเดียวเท่านั้น (ไม่ใช่ *noodle salad* ทั้งหมด)

5. เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ เช่น การมีชื่อเรียกขาน

โมนัทศน์ กิจกรรม หรือสิ่งของใดก็ตาม หากพบเห็นได้บ่อยหรือมีความแปลกเด่นในวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง ผู้ใช้ภาษาก็มักสร้างคำเพื่ออ้างถึงสิ่งนั้นๆ เช่น *babysit highchair* หรือ *upside-down fridge* ในภาษาอังกฤษ แต่การที่โมนัทศน์หนึ่งมีชื่อเรียกเฉพาะในบางวัฒนธรรมอาจไม่จำเป็นว่าจะต้องมีชื่อเรียกเฉพาะในอีกวัฒนธรรมหนึ่งก็ได้ เช่น *proceeding* ในภาษาอังกฤษนั้นเป็นคำโดดๆ ที่ผู้ใช้ภาษามีโมนัทศน์ตรงกันว่าหมายถึงสิ่งใด ทว่า เมื่อต้องการอ้างถึงโมนัทศน์เดียวกันนี้ในภาษาไทยกลับต้องเรียกว่า *หนังสือรวมบทความจากการประชุมทางวิชาการ* ซึ่งหากสอบถามผู้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ย่อมพิจารณาว่า *หนังสือรวมบทความจากการประชุมทางวิชาการ* เป็นนามวลีมากกว่าที่จะมองว่าเป็นคำประสม เนื่องจากความยาวและความซับซ้อนของมัน (Aroonmanakun, 2007)

ที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แม้จะมีความพยายามอย่างยิ่งยวดเพื่อระบุความแตกต่างระหว่างคำประสมกับนามวลี แต่เกณฑ์เหล่านั้นกลับยังไม่เพียงพอที่จะนำมาซึ่งข้อยุติ สำหรับภาษาไทยเองก็มีนักภาษาศาสตร์บางส่วน (Aroonmanakun, 2015; Prasithrathsint, 2010; Singnoi, 2000; อัญชลี สิงห์น้อย, 2548) พยายามระบุความแตกต่างคำประสมและนามวลี โดยเสนอข้อสังเกตเบื้องต้นที่อิงกับลักษณะเฉพาะของภาษาไทยขึ้นมา นั่นก็คือ ลักษณะนาม เนื่องจากลักษณะนามจำเป็นต้องสอดคล้องกับส่วนหลักของคำเสมอ เช่น *บ้านเล็ก* ในตัวอย่างต่อไปนี้

(86) เขามีบ้านเล็ก 1 หลัง

(87) เขาแต่งงานแล้วแต่ก็ยังแอบมีบ้านเล็ก

ลักษณะนาม *หลัง* ใน (86) แสดงให้เห็นว่า *บ้านเล็ก* ในที่นี้เป็นนามวลี ที่มีคำว่า *บ้าน* เป็นส่วนหลัก และคำว่า *เล็ก* เป็นส่วนขยาย ในขณะที่ (87) คำสันธาน *แต่* ซึ่งแสดงความขัดแย้งระหว่างข้อความที่นำมาก่อนกับข้อความที่ตามมาด้านหลัง ช่วยให้สามารถตีความได้ว่า *บ้านเล็ก* ใน (87) เป็นคำประสม

ที่มีความหมายว่า ภรรยา น้อย นอกจากลักษณะนามแล้ว บริบทแวดล้อมที่คำดังกล่าวไปปรากฏอยู่ก็สามารถนำมาใช้เป็นตัวช่วยในการตัดสินความเป็นนามวลีหรือคำประสมได้เช่นกันเดียว เช่น ตัวอย่างคู่ต่อไปนี้ *ส่อง* ใน (88) ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของนามวลี *แสงอาทิตย์* ซึ่งมี *แสง* เป็นส่วนหลักและ *อาทิตย์* เป็นส่วนขยายคำนาม ความหมายรวมของมันมาจากผลรวมของความหมายแต่ละหน่วยมาประกอบกัน หมายถึง แสงที่มาจากดวงอาทิตย์ ขณะที่ (89) ส่วนเติมเต็ม *ชื่อของงู* บ่งชี้ว่า *แสงอาทิตย์* ไม่ได้เป็นนามวลี แต่เป็นคำประสมที่กลายมาเป็นชื่อเฉพาะของงูสายพันธุ์หนึ่ง

(88) แสงอาทิตย์ส่องสว่างในตอนเช้า

(89) แสงอาทิตย์เป็นชื่อของงูที่มีอันตรายมาก

ตามที่ได้เกริ่นถึงความละม้ายระหว่างคำประสมกับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทที่ไม่มีตัวนำอนุประโยค ว่ามีโครงสร้างเหมือนกัน คือ *คำนาม + กริยาวลี* ไปแล้วในตอนท้ายหัวข้อ 3.2 ตัวอย่างที่ (80 - 85) ทำให้จำเป็นต้องคัดกรองข้อมูลไว้เฉพาะที่สอดคล้องกับขอบเขตการศึกษาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้เท่านั้น อนึ่ง ผู้วิจัยได้ทดลองทบทวนเกณฑ์ต่างๆ ทั้ง 5 ข้อที่นักภาษาศาสตร์ทั้งหลายพยายามเสนอ ไม่ว่าจะเป็นเกณฑ์ทางรูปสะกด เกณฑ์ทางสัทศาสตร์ เกณฑ์ทางวิธานหน่วยคำ เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ และเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ ผู้วิจัยพบว่าเกณฑ์เหล่านั้นไม่เหมาะที่จะใช้กับข้อมูลภาษาไทย ส่วนเกณฑ์ที่นักภาษาศาสตร์ภาษาไทยเสนอขึ้นมาเพื่อใช้ข้อมูลในภาษาไทยโดยเฉพาะ ได้แก่ ลักษณะนามและบริบทแวดล้อม ผู้วิจัยก็ยังพบข้อจำกัดอีกเช่นกัน กล่าวคือการสังเกตลักษณะนามหรือบริบทจะใช้ได้ผลดีก็ต่อเมื่อนำมาจำแนกคำประสมที่ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำโดยสมบูรณ์แล้ว (fully lexicalized); คำประสมที่ชนิดของคำหลักเปลี่ยนไป เช่น *บังโคลน* *พัดลม* *กับข้าว* หรือคำประสมที่เกิดความหมายใหม่จนแทบไม่เหลือเค้าความหมายเดิม เช่น *หางเสือ* *ขายหน้า* *กินโต๊ะ* ขณะที่คำประสมซึ่งยังไม่ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำอย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีคำนามเป็นส่วนหลัก ยังเป็นเรื่องยากที่จะชี้ขาดได้ เพราะตราบเท่าที่ส่วนหลักยังเป็นคำนาม ไม่ว่าจะอย่างไรเสียลักษณะนามก็ต้องสอดคล้องกับคำนามหลักอยู่ดี ทำให้มีความเป็นไปได้ทั้ง 2 ทางพอๆ กัน

เพื่อให้เห็นภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างความท้าทายในการตัดสินว่า *หนังทำเงิน* ใน (90) เป็นคำคำเดียวในฐานะคำประสมหรือเป็นนามวลีที่มีคำนาม *หนัง* เป็นส่วนหลักและมีกริยาวลี *ทำเงิน* เป็นส่วนขยาย โดยอาศัยเพียงลักษณะนาม *เรื่อง* ที่ตามมาข้างหลังเท่านั้น

(90) ถ้าได้ดูหนัง *Three Men and the Baby* และหนังทำเงินอีกหลายเรื่อง หลายคนคงไม่แปลกใจหากจอร์จ ลูคัสบอกว่าเคยอ่านล่องไพรหรือเพชรพระอุมา

ด้วยความรู้ในฐานะเจ้าของภาษา สมมติว่าลองแทนที่ *หนังทำเงิน* ด้วย *หนังใหม่* ซึ่งเราทราบได้แน่ชัดว่าเป็นนามวลีหมายถึง *ภาพยนตร์ที่เพิ่ง/กำลังจะเข้าฉาย* ทว่าลักษณะนาม *เรื่อง* ก็ยังปรากฏในบริบทดังกล่าวได้อยู่ดี กรณีอย่าง (90) เป็นเพียงหนึ่งในหลายตัวอย่างที่แม้ว่าจะมีลักษณะนามหรือบริบท แต่ก็ไม่อาจนำมาใช้เป็นเครื่องมือตัดสินชี้ขาดความเป็นคำประสมหรือนามวลีได้ นอกจากนี้ ความยุ่งยากยิ่งกว่านั้นคือ ข้อมูลจำนวนไม่น้อยไม่มีบริบทแวดล้อมเพียงพอที่จะนำมาใช้แยกความแตกต่างระหว่างคำประสมและนามวลีได้ เช่น (91 – 93)

(91) ต่างกันที่ครั้งนี้ไม่ใช่ออกลูกเป็นจิ้งจกหรือวัวออกลูกเป็นไข่ แต่เป็นอุกกาบาตที่ชาวบ้านเชื่อว่ามาจากต่างดาว

(92) ผมยังจำได้ดีว่าทางไปห้องสมุดประชาชนต้องขึ้นสะพานข้ามทางรถไฟ

(93) คอมมิวนิสต์ก็มีบทบาทในสยามมานานตั้งแต่ก่อนปีเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ดังนั้น วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงพยายามหาแนวทางระบุความต่าง โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการทดลองที่มีความรัดกุมเพื่อพิสูจน์ความเป็นไปได้ทั้ง 2 ทาง ได้แก่ การพิสูจน์ความเป็นนามวลีด้วยสมมติฐานความคงสภาพของศัพท์ (Lexical Integrity Hypothesis) และการพิสูจน์ความเป็นคำประสมด้วยการตัดสินความเป็นเนื้อเดียวกัน (single-whole unit) โดยเจ้าของภาษา (Hongthong, Thepkanjana, & Aroonmanakun, 2018)

การทดลองตอนที่ 1: การพิสูจน์ความเป็นนามวลี

ผู้วิจัยเลือกที่จะทดสอบสมมติฐานความคงสภาพของศัพท์ตามแนวคิดของนักภาษาศาสตร์กลุ่มศัพท์นิยม (lexicalist) ที่มองว่าคำ (lexicon) และวลี (phrase) ต่างก็เป็นเอกเทศแยกออกจากกันได้ สมมติฐานดังกล่าวเชื่อเรื่องความตรึงแน่นภายใน (internal cohesion) ว่ากระบวนการทางวากยสัมพันธ์จะไม่สามารถกระทำต่อหน่วยย่อยใดหน่วยย่อยหนึ่งของคำ (lexical unit) ได้ แต่จะต้องกระทำกับคำนั้นทั้งคำ เนื่องจากคำมีโครงสร้างภายในที่ผสานเข้าเป็นหนึ่งเดียวกันชนิดที่ว่าไม่สามารถแยกออกจากกันได้เลย (Anderson, 1992) เมื่อนำแนวคิดข้างต้นมาประยุกต์กับการทดลองเพื่อศึกษาความตรึงแน่นภายในระหว่างหน่วยย่อยต่างๆ ที่มาประกอบเข้าด้วยกัน ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกคู่คำ (word pair) ที่ประกอบด้วย *คำนาม + กริยาวลี* ซึ่งมีค่าการเกิดร่วม (Mutual Information หรือ MI) สูงสุด 7 อันดับในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ⁶ โดยแต่ละคู่ต้องมีความสัมพันธ์ทางความหมายไม่ซ้ำกัน คู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* จำนวน 7 คู่ (ตารางที่ 3.2) ถือเป็นตัวแทนของกลุ่มที่มีความตรึงแน่นภายในสูง การทดลองนี้เรียกข้อมูลคู่คำทั้ง 7 คู่รวมกันว่า “กลุ่ม A”

⁶ สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2559

ตารางที่ 3.2 คำคำ คำนาม + กริยาวลี ที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม A และค่าการเกิดร่วมกัน

คำนาม + กริยาวลี	บทบาททางความหมาย	ค่าการเกิดร่วมกัน (MI)
คน + ขับรถ	ผู้กระทำ(agent)	7.40
เครื่อง + ซักผ้า	เครื่องมือ (instrument)	7.00
ผัก + ดอง	ผู้ทรงสภาพ (patient)	10.28
ร้าน + ขายของ	สถานที่ (location)	7.44
วัน + เกิด	เวลา (time)	6.31
รอย + สัก	ผลลัพธ์ (result)	6.65
จดหมาย + รัก	เนื้อความ (content)	5.99

ลำดับถัดมา ผู้วิจัยเขียนโค้ดเพื่อสืบค้น คำนาม + กริยาวลี ที่ประกอบด้วยคำอย่างเดียวกันกับ 7 คำ ในกลุ่ม A จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติภายใต้เงื่อนไขที่จะต้องมียอดประกอบอย่างน้อย 1 ส่วน ที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งใน 4 แบบด้านล่างนี้ งานวิจัยนี้เรียกชุดคำ (word string) ที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ว่า “กลุ่ม B” สมาชิกทั้งหมดของกลุ่ม B ล้วนแต่เป็นข้อมูลที่มีอยู่จริงทั้งสิ้น ไม่ได้มาจากการนึกตัวเองแต่อย่างใด ดังนั้นในชุดคำหนึ่งๆ อาจพบกระบวนการทางวากยสัมพันธ์แต่ละรูปแบบมากน้อยไม่เท่ากัน

1. การแทรก (intervention)

ในขอบเขตของการทดลองนี้ หมายถึง การแทรกคำไวยากรณ์ เช่น การณ์ลักษณะ *จะ แล้ว อยู่* คำแสดงการปฏิเสธ *ไม่ ไม่ได้* คำแสดงคำถาม หรือ *ไหม เบล่า* คำแสดงทัศนภาวะ *คง อาจ ควร ต้อง* ฯลฯ ลงไประหว่างหรือต่อท้ายคำคำ คำนาม + กริยาวลี ซึ่งเดิมเป็นสมาชิกของกลุ่ม A โดยคำไวยากรณ์ที่แทรกลงไปนี้จะเข้าไปกระทำต่อส่วนที่เป็นกริยาวลีเท่านั้น

เช่น *คนขับรถ* > *คนจะขับรถ*
 เครื่องซักผ้า > *เครื่องซักผ้าอยู่*

2. การขยาย (modification)

ในขอบเขตของการทดลองนี้ หมายถึง การเติมคำคุณศัพท์เพื่อขยายคำนาม หรือการเติมคำวิเศษณ์เพื่อขยายกริยาวลีซึ่งเดิมเป็นส่วนหนึ่งของคำคำ คำนาม + กริยาวลี ในกลุ่ม A

เช่น *ร้านขายของ* > *ร้านใหญ่ขายของ*
 คนขับรถ > *คนขับรถเร็ว*

3. การแทนที่ (alteration)

ในขอบเขตของการทดลองนี้ หมายถึง การแทนที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของคู่คำ คำนาม + กริยาวลี ซึ่งเดิมเป็นสมาชิกของกลุ่ม A ด้วยคำชนิดเดียวกัน กล่าวคือ แทนที่คำนามเดิมด้วยคำนามอีกคำหนึ่งหรือแทนกริยาวลีเดิมด้วยกริยาวลีอื่น โดยหน่วยที่มาแทนที่ต้องมาจากวงความหมาย (semantic domain) เดียวกัน

เช่น ผักคอง > ผักหมัก
 ร้านขายของ > ร้านขายสินค้า

4. การเชื่อม (coordination)

ในขอบเขตของการทดลองนี้ หมายถึง การเชื่อมคำนามซึ่งเดิมเป็นส่วนหนึ่งของคู่คำ คำนาม + กริยาวลี ที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม A เข้ากับคำนามอีกคำหนึ่ง หรือการเชื่อมคำกริยาซึ่งเดิมเป็นส่วนหนึ่งของคู่คำ คำนาม + กริยาวลี ที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม A เข้ากับคำกริยาอีกคำหนึ่ง โดยใช้บุพบท และ

เช่น วันเกิด > วันและเดือนเกิด
 เครื่องซักผ้า > เครื่องซักและอบผ้า

แนวทางการพิสูจน์ความเป็นนามวลีของสมาชิกในกลุ่ม A และกลุ่ม B ในการทดลองนี้อาศัยสมมติฐานความคงสภาพของศัพท์ อันมีใจความว่าหากหน่วยที่มาเรียงต่อกันเป็นวลี ความจริงแน่นภายในระหว่างแต่ละหน่วยย่อมต่ำ เพราะการมาประกอบกับเป็นวลีอาศัยเพียงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์เท่านั้น ฉะนั้น กระบวนการทางวากยสัมพันธ์จึงสามารถกระทำต่อหน่วยย่อยเพียงหน่วยใดหน่วยหนึ่งได้ เช่น กริยาวลีที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงในอนุประโยคขยายก็ยังคงมีคุณสมบัติของการอ้างถึงสภาพ (state) หรือเหตุการณ์ (event) ทำให้กริยาวลีสามารถถูกปฏิเสธ บ่งชี้กาล สะท้อนทัศนภาวะของผู้ส่งสาร แสดงการถาม ฯลฯ แต่ในทางกลับกัน หากหน่วยที่มาเรียงต่อกันเป็นคำประสม ความจริงแน่นภายในระหว่างแต่ละหน่วยย่อมสูง ทำให้กระบวนการทางวากยสัมพันธ์จำต้องกระทำต่อคำประสมแบบองค์รวม เพราะคำประสมทั้งคำเหมือนถูกหลอมจนสมานเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน เราจึงสังเกตได้ว่ากริยาวลีที่เป็นส่วนหนึ่งของคำประสมได้สูญเสียคุณสมบัติต่างๆ ของภาคแสดงไป (Kari, 2012)

นอกจากนี้ การทดลองนี้ยังต้องอาศัยพื้นฐานความเข้าใจเรื่องความถี่และบทบาทของความถี่ด้วย ความถี่ที่เกี่ยวข้องกับการทดลองมี 3 ประเภท ได้แก่

1. ความถี่ของรูป (token frequency)

ความถี่ของรูปนับตามจำนวนครั้งที่ถ้อย (utterance) หนึ่งๆ ปรากฏรูปขึ้น ขนาดหรือความสั้นยาวของถ้อยนั้นไม่ได้กำหนดตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับความสนใจของแต่ละการศึกษา ทำให้ถ้อยอาจมีขนาดเล็กเท่าหน่วยคำเติม (affix) เช่น *un-* หรือใหญ่จนเป็นประโยค เช่น '*I don't know.*' ก็ได้ ในการทดลองนี้ ถ้อยที่ผู้วิจัยประสงค์จะนับความถี่ของรูปก็คือคู่คำ คำนาม + กริยาวลี (ในกรณีของสมาชิกกลุ่ม A ได้แก่ คู่คำ คำนาม + กริยาวลี จำนวน 7 คู่ในตารางที่ 3.2) หรือชุดคำ คำนาม + กริยาวลี ที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์แบบใดแบบหนึ่ง (ในกรณีของสมาชิกกลุ่ม B)

ไบบีและทอมป์สัน (Bybee & Thompson, 1997) ตั้งข้อสังเกตว่าความถี่ของรูปมีผลต่อระดับความประทับแน่น (entrenchment) เนื่องจากยิ่งถ้อยใดปรากฏบ่อยๆ การพบเห็นถ้อยเดิมซ้ำไปมาหรือการได้ยินได้ฟังเป็นประจำย่อมทำให้ถ้อยดังกล่าวประทับแน่นในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษา อีกทั้งผู้ใช้ภาษายังสามารถเข้าถึงถ้อยนั้นๆ ได้ง่ายและไวยิ่งขึ้นด้วย แลงแก็คเคอร์ (Langacker, 1987) ยังกล่าวเสริมอีกว่าถ้อยใดที่มีความถี่ของรูปสูง ถ้อยนั้นจะเริ่มกลายเป็นเนื้อเดียวกัน หมายความว่าผู้ใช้ภาษามักจะเพิกเฉยต่อองค์ประกอบย่อยภายในของถ้อยที่มีความถี่ของรูปสูง เช่น '*you know*' เนื่องจากเมื่อถ้อย '*you know*' ปรากฏบ่อยมากในการสื่อสาร ผู้ใช้ภาษาก็เริ่มรู้สึกว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องประมวลผลองค์ประกอบภายในของถ้อยนั้นแบบแยกย่อยอีกต่อไป

2. ความถี่ของแบบ (type frequency)

ความถี่ของแบบนับตามจำนวนกระสวน (pattern) ที่พบ เช่น หน่วยคำเติมท้าย (suffix) *-s* เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของคำนาม ไม่ว่าจะมันจะไปปรากฏใน *dogs, cats, pens* ก็นับเป็น 1 กระสวน ส่วนการเปลี่ยนเสียงสระ /u:/ -/i:/ ไม่ว่าจะมันจะปรากฏใน *goose-geese, tooth-teeth, foot-feet* ก็นับเป็นอีก 1 กระสวน (Bybee & Thompson, 1997) สำหรับการทดลองนี้ ความถี่ของแบบก็คือกระสวนต่างๆ อันเป็นผลมาจากกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ทั้ง 4 กระบวนการ ได้แก่ การแทรก การขยาย การแทนที่ และการเชื่อม ที่ได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น

ความถี่ของแบบส่งผลต่อผลิตภาวะ (productivity) และความเป็นนามธรรม (abstraction) กล่าวคือ ยิ่งกระสวนใดมีจำนวนสมาชิกมาก แสดงว่ากระสวนก็ยิ่งมีความยืดหยุ่น (flexibility) มากขึ้นเป็นเงาตามตัว เพราะผู้ใช้ภาษาสามารถนำถ้อยคำมากมายไปแทนที่ในกรอบ (slot) ได้ เช่น *กรรไกรตัด*___ ถ้อยคำที่สามารถปรากฏในกรอบดังกล่าว ได้แก่ *กรรไกรตัดกระดาษ กรรไกรตัดเล็บ กรรไกรตัดผม กรรไกรตัดผ้า กรรไกรตัดกิ่ง กรรไกรตัดหญ้า กรรไกรตัดริบบิ้นเปิดงาน* ฯลฯ แต่ในทางกลับกัน หากกระสวนใดมีจำนวนสมาชิกจำกัด แสดงว่ากระสวนดังกล่าวก็ยิ่งมีความตายตัว (fixation)

3. อัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูป (type-token ratio หรือ TTR)

อัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูปคำนวณได้โดยนำความถี่ของแบบเป็นตัวตั้ง แล้วหารด้วยความถี่ของรูป

$$\frac{\text{ความถี่ของแบบ}}{\text{ความถี่ของรูป}} = \text{อัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูป}$$

ค่าที่ได้เป็นเครื่องชี้วัดความหลากหลายของรูป ถ้าอัตราส่วนสูง แปลว่า กระจกมีความถี่สูง เนื่องจากบรรดาถ้อยที่เป็นสมาชิกของกระจกเพียงกระจกเดียวมีจำนวนมาก ในทางกลับกัน ถ้าอัตราส่วนต่ำ แปลว่า กระจกมีความตายตัวสูง เนื่องจากบรรดาถ้อยที่เป็นสมาชิกของกระจกสามารถปรากฏรูปได้จำกัด

ตารางที่ 3.3 นำเสนอความถี่การปรากฏ (frequency of occurrence) ของสมาชิกกลุ่ม A และกลุ่ม B จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ โดยนำเสนอคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม A แยกต่างหากจำนวน 7 คู่ ส่วนชุดคำที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม B คือ *คำนาม + กริยาวลี* ซึ่งถูกกระทำโดยกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ ผู้วิจัยจะนำเสนอกลุ่ม B แยกตามกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ 4 กระบวนการ ได้แก่ การแทรก การขยาย การแทนที่ และการเชื่อม สาเหตุที่ผู้วิจัยนำเสนอตารางที่ 3.3 เช่นนี้เพื่อแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่ากระบวนการทางวากยสัมพันธ์แต่ละกระบวนการที่พบในคลังข้อมูลมีจำนวนมากน้อยไม่เท่ากัน ร้อยละ (%) แสดงความน่าจะเป็นที่จะพบสมาชิกของกลุ่มหนึ่งๆ เมื่อเทียบกับจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่ประกอบด้วยคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* เดียวกัน ยิ่งร้อยละสูงแสดงว่ายิ่งมีโอกาสพบได้บ่อยขึ้น ตัวเลขในวงเล็บ (N) แสดงความถี่ของรูป (token frequency) ที่ได้จากการนับทุกการปรากฏของรูปในคลังข้อมูลโดยตรง และสุดท้ายตัวเลขในวงเล็บเหลี่ยม [N] แสดงความถี่ของแบบ (type frequency) ซึ่งกลุ่ม A มีเพียง 7 แบบตามจำนวนของคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ในขณะที่อีก 79 แบบที่เหลือกระจายตัวอยู่ตามกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ต่างๆ ที่กระทำต่อสมาชิกในกลุ่ม B

วิธีการคำนวณความถี่ของรูป (token frequency) ของแต่ละคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ทั้งหมดบนคลังข้อมูลรวมกันคิดเป็น 100% ดังนั้น ตัวเลขที่แสดงร้อยละตามแถวแนวนอน (row) ต้องบวกกันได้ร้อยละเต็ม เช่น

- *คน + ขับรถ* (ไม่ว่าจะผ่านหรือไม่ผ่านกระบวนการวากยสัมพันธ์) มีการปรากฏในคลังข้อมูล รวมทั้งหมด 2,428 การปรากฏ หรือคิดเป็น 100%
- 1,948 จาก 2,428 การปรากฏ หรือ 80.23% เป็นสมาชิกของกลุ่ม A ที่ไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ
- 36 จาก 2,428 การปรากฏ หรือ 1.48% คือคู่คำ *คน + ขับรถ* ที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ที่เรียกว่า การแทรก

- 216 จาก 2,428 การปรากฏ หรือ 8.90% คือคู่คำ *คน + ขับรถ* ที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ที่เรียกว่า การขยาย
- 228 จาก 2,428 การปรากฏ หรือ 9.39% คือคู่คำ *คน + ขับรถ* ที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ที่เรียกว่า การแทนที่
- ส่วนคู่คำ *คน + ขับรถ* ที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ที่เรียกว่า การเชื่อม ไม่พบการปรากฏเลยในคลังข้อมูล (n/a)

ส่วนวิธีการคำนวณความถี่ของแบบ (type frequency) ที่ใช้ในการทดลองนี้ สมมติเราว่าพบ *คนจะขับรถ คนขับรถอยู่ คนกำลังขับรถ คนขับรถแล้ว คนไม่ขับรถ คนต้องขับรถ และ คนขับรถหรือ* ซึ่งต่างก็ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์เดียวกัน คือ การแทรก ผู้วิจัยนับว่าชุดคำนี้มี 7 แบบที่แตกต่างกันและแสดงไว้ในวงเล็บเหลี่ยม [7]

ตารางที่ 3.3 ความถี่การปรากฏบนคลังข้อมูลของสมาชิกในกลุ่ม A และกลุ่ม B

คำนาม + กริยาวลี	กลุ่ม A	กลุ่ม B			
		การแทรก	การขยาย	การแทนที่	การเชื่อม
คน + ขับรถ	80.23% (1948) [1]	1.48% (36) [7]	8.90% (216) [18]	9.39% (228) [2]	n/a
เครื่อง + ซักผ้า	96.39% (561) [1]	0.86% (5) [2]	2.06% (12) [1]	n/a	0.69% (4) [1]
ผัก + ดอง	74.50% (336) [1]	0.67% (3) [1]	23.28% (105) [9]	0.67% (3) [2]	0.89% (4) [2]
ร้าน + ขายของ	50.07% (1129) [1]	0.62% (14) [2]	45.32% (1022) [16]	3.99% (90) [2]	n/a
วัน + เกิด	96.50% (4109) [1]	0.28% (12) [1]	0.49% (17) [2]	n/a	2.72% (116) [2]
รอย + สัก	92.59% (700) [1]	n/a	4.23% (32) [3]	3.17% (24) [1]	n/a
จดหมาย + รัก	83.93% (94)	16.07% (18)	n/a	n/a	n/a

	[1]	[5]			
--	-----	-----	--	--	--

การศึกษาความถี่การปรากฏในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติพบว่า โดยรวมสมาชิกกลุ่ม A มีความถี่การปรากฏสูงกว่าหรือมีโอกาสที่ผู้ใช้ภาษาจะพบเห็นกลุ่ม A ได้บ่อยกว่า (ดูจากร้อยละ) แต่อัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูป (TTR) ของกลุ่ม A ต่ำกว่าอย่างเห็นได้ชัด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า บรรดาสมาชิกของแต่ละคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ในกลุ่ม A ที่ไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ เกาะกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น เพราะมีรูปซ้ำกันเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง *วัน + เกิด* มีร้อยละความถี่การปรากฏสูงสุดในบรรดาคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ทั้งหมดคือมากถึง 96.50% หรือ 4,109 ครั้ง ผลการวิเคราะห์ที่ได้นี้สนับสนุนคุณสมบัติความตรึงแน่นภายใน (internal cohesion) ของสมาชิกกลุ่ม A ซึ่งกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ไม่สามารถเข้ามากระทำต่อส่วนหนึ่งส่วนใดของคู่คำได้

ในทางตรงกันข้าม ชุดคำที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม B ซึ่งมีความตรึงแน่นภายในต่ำอันเป็นผลจากกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ ก็มีความถี่การปรากฏในคลังข้อมูลต่ำกว่ากลุ่ม A กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ผู้ใช้ภาษามีโอกาสพบเห็นสมาชิกของกลุ่ม B น้อยกว่าและความเป็นไปได้ที่จะจดจำสมาชิกแต่ละตัวของกลุ่ม B ก็ต่ำลงไปด้วย เมื่อเปรียบเทียบกระบวนการทางวากยสัมพันธ์แต่ละกระบวนการที่กระทำต่อกลุ่ม B พบว่ากระบวนการขยายก่อให้เกิดความถี่ของแบบและความถี่ของรูปมากที่สุด ยกเว้นความถี่ของรูปใน *คน + ขับรถ* ที่ผ่านกระบวนการแทนที่ (9.39%) และความถี่ของรูปใน *วัน + เกิด* ที่ผ่านกระบวนการเชื่อม (2.72%) นอกจากนี้ อัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูปของสมาชิกกลุ่ม B โดยรวมยังค่อนข้างสูง กล่าวคือ มีจำนวนกระสวนมากแบบ แต่สมาชิกที่มีรูปเหมือนๆ กันในกระสวนเดียวกันกลับมีอยู่เพียงไม่กี่ตัว

เพื่อให้ทำความเข้าใจได้ง่าย ผู้วิจัยขอสรุปคุณสมบัติต่างๆ ของทั้งคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม A และกลุ่ม B อย่างเป็นรูปธรรม นักภาษาศาสตร์กลุ่มศัพท์นิยม (lexicalist) ที่ยึดถือสมมติฐานความคงสภาพของศัพท์จะคาดการณ์ว่า ด้วยคุณสมบัติของกลุ่ม A ทำให้พวกมันมีแนวโน้มที่ผู้ใช้ภาษาจะตัดสินว่าเป็นคำมากกว่า ทว่าด้วยคุณสมบัติของกลุ่ม B ทำให้พวกมันมีแนวโน้มที่ผู้ใช้ภาษาจะตัดสินว่าเป็นวลีมากกว่า ดังนั้น การพิสูจน์ทราบว่าผู้ใช้ภาษามีความคิดเห็นตรงตามที่กลุ่มศัพท์นิยมพยากรณ์ไว้หรือไม่ จะกล่าวถึงในการทดลองตอนที่ 2

	กลุ่ม A	กลุ่ม B
ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์	ไม่	ใช่
ความตรึงแน่นภายใน	สูง	ต่ำ

ความถี่การปรากฏบนคลังข้อมูล	สูง	ต่ำ
ความถี่ของรูป	สูง	ต่ำ
ความถี่ของแบบ	ต่ำ	สูง
อัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูป	ต่ำ	สูง

ผลการทดลองตอน 1 (การพิสูจน์ความเป็นนามวลี) สามารถนำไปต่อบัณฑิตอุปประสงค์ การศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ที่ต้องการระบุความแตกต่างเบื้องต้นระหว่างหน่วยสร้างอนุประโยค ขยายค่านามแบบไม่มีตัวนำอนุประโยคกับคำประสมที่มีโครงสร้าง *ค่านาม + กริยาวลี* เหมือนกัน ได้ โดยอาศัยการสังเกตว่ามีส่วนหนึ่งส่วนใดของค่านามหรือของกริยาวลีที่ผ่านกระบวนการทาง วากยสัมพันธ์หรือไม่ หากผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์กระบวนการใดกระบวนการหนึ่ง แสดง ว่า *ค่านาม + กริยาวลี* ดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านาม เพราะความ ตรงแน่นภายในระหว่างหน่วยที่มาประกอบกันต่ำ จนสูญเสียคุณสมบัติความเป็นเนื้อเดียวกันของคำ เช่น *ค่านาม + กริยาวลี* ที่ขีดเส้นใต้ใน (94 – 97) อันมีแนวทางการวิเคราะห์ ดังนี้

(94) อึดใจต่อมา ร่างของหล่อนก็ถูกดูดหายไป ในบ่อลึกไม่เห็นกัน

สำหรับ *บ่อลึก + ไม่เห็นกัน* นั้น นอกจากส่วนหลักจะมีค่านาม *บ่อ* แล้วยังมีส่วนขยายของค่านาม *ลึก* มาประกอบด้วย ขณะที่ส่วนที่เป็นกริยาวลี *ไม่เห็นกัน* ก็มีหน่วยคำแสดงความปฏิเสธ *ไม่* ปรากฏอยู่ ดังนั้น กระบวนการขยายและการแทรกจึงทำให้ *บ่อลึกไม่เห็นกัน* ขาดคุณสมบัติความเป็นคำ ผู้วิจัยจึง เลือกที่จะเก็บ *บ่อลึกไม่เห็นกัน* ไว้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านาม

(95) เขาเป็นคนประติษฐ์ปืนหลายลำกล้องในกระบอกเดียว และยังค้นพบวิธี...

จะเห็นได้ว่าส่วนที่เป็นกริยาวลี *ประติษฐ์ปืนหลายลำกล้องในกระบอกเดียว* นั้นยาวมาก อันเป็นผลมา จากส่วนขยายเพื่อบ่งบอกลักษณะของปืน การขยายนี้ทำให้ความตรงแน่นภายในลดลงและมีโอกาสที่ ถูกมองว่าเป็นวลี (ไม่ใช่คำ) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะเก็บ *คนประติษฐ์ปืนหลายลำกล้องในกระบอก เดียว* ไว้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในวิทยานิพนธ์

(96) ในอดีต การทำเนื้อธมควันหรือแฮมอาศัยควันเผาไม้จุนเปอร์ในการรมเนื้อ

ผู้วิจัยสังเกตว่าใน *ควัน + เผาไม้จุนเปอร์* สามารถนำคำอื่นที่อยู่ในวงความหมายเดียวกันมาแทนที่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเภทของไม้ซึ่งมีความเฉพาะเจาะจงมาก เช่น *ควันเผาไม้สน* *ควันเผาไม้โอ๊ค* *ควันเผาไม้โรสวูด* *ควันเผาไม้เมเปิ้ล* *ควันเผาไม้เมลคิท* *ควันเผาไม้ฮิกคอรี่* ฯลฯ การแทนที่กันได้แสดง

ให้เห็นว่าความตรึงแน่นภายในของ *ควันเผาไม้จูนิเปอร์* ต่ำ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจว่าไม่ใช้คำประสม แต่เป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์

(97) จำพหูพจน์ในอิริกมีหน้าที่ลาดตระเวนพื้นที่และดูแลความปลอดภัยของโรงพยาบาล

เห็นได้ชัดว่าส่วนกริยาวลี ลาดตระเวนพื้นที่และดูแลความปลอดภัยของโรงพยาบาล ประกอบด้วยกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ที่เรียกว่าการเชื่อม ซึ่งมีบุพบท *และ* ทำหน้าที่เชื่อมกริยาวลี ลาดตระเวนพื้นที่ กับ ดูแลความปลอดภัยของโรงพยาบาล เข้าด้วยกัน ดังนั้น หน้าที่ลาดตระเวนพื้นที่และดูแลความปลอดภัยของโรงพยาบาล จึงไม่ใช่คำประสม แต่ควรพิจารณาว่ามันเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามต่างหาก

การทดลองตอนที่ 2: การพิสูจน์ความเป็นคำประสม

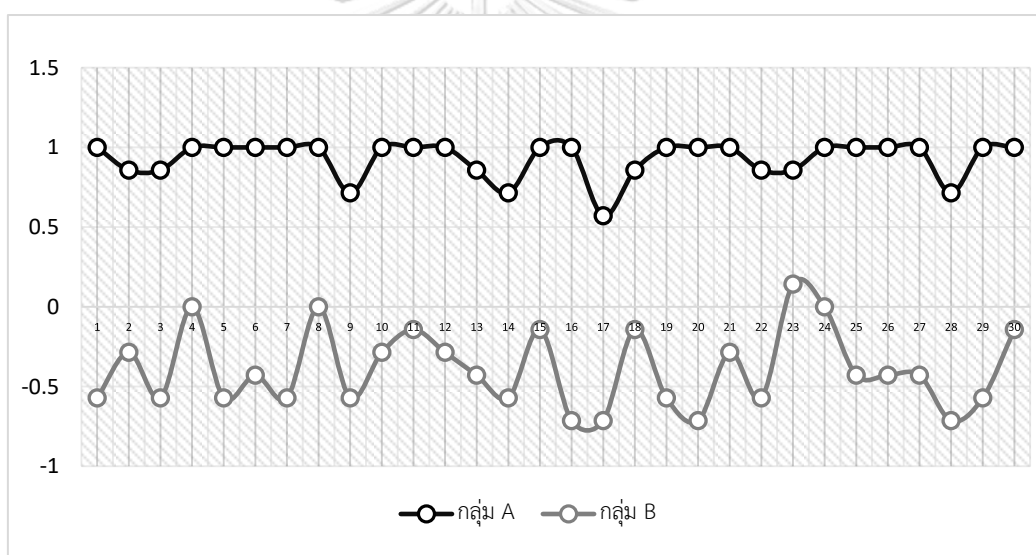
สืบเนื่องจากการทดลองตอนที่แล้ว (การพิสูจน์ความเป็นนามวลี) ซึ่งวิเคราะห์ความถี่การปรากฏ ความถี่ของแบบ ความถี่ของรูป และอัตราส่วนแบบต่อรูป จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผลการวิเคราะห์พบว่าคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ในกลุ่ม A (กลุ่มที่ไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ) มีความตรึงแน่นภายในสูงและมีคุณสมบัติของความเป็นคำตามสมมติฐานของกลุ่มศัพท์นิยม ขณะที่ชุดคำ *คำนาม + กริยาวลี* ในกลุ่ม B มีความตรึงแน่นภายในต่ำ อันเป็นผลมาจากกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ 4 กระบวนการ ได้แก่ การแทรก การขยาย การแทนที่ และการเชื่อม จนทำให้สมาชิกของกลุ่ม B มีคุณสมบัติของความเป็นวลี ดังนั้น การทดลองนี้จึงทำขึ้นเพื่อพิสูจน์ซ้ำว่าผู้ใช้ภาษาไทยตัดสินว่าสมาชิกแต่ละตัวของทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความเป็นเนื้อเดียวกัน (single-whole unit) สอดคล้องกับสมมติฐานของกลุ่มศัพท์นิยมเรื่องความตรึงแน่นภายใน จริงหรือไม่

ผู้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ที่เข้าร่วมการทดลองนี้โดยสมัครใจมีทั้งหมด 30 คน เป็นเพศชาย 18 คน เพศหญิง 12 คน ช่วงอายุ 20-25 ปี 6 คน, 26-30 ปี 14 คน, 31-35 ปี 8 คน และ 36-40 ปี 2 คน ผู้เข้าร่วมการทดลองสำเร็จการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาบัณฑิตจากสาขาวิชาต่างๆ ที่ไม่ใช่สาขาภาษาศาสตร์ หรือสาขาภาษาและวรรณคดี เนื่องจากผู้วิจัยเกรงว่าอาจเกิดอคติในการตอบแบบสอบถาม หากผู้ร่วมการทดลองตั้งความรู้ทางภาษาศาสตร์มาตอบ

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์และส่งให้ผู้ร่วมการทดลองผ่านทางออนไลน์แบบสอบถามแต่ละชุดประกอบด้วยโจทย์คำถามรวม 28 ข้อ โดย 7 ข้อในนั้นเป็นคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ในกลุ่ม A ซึ่งไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ อีก 7 ข้อเป็นชุดคำที่สุ่มมาจากกลุ่ม B และที่เหลืออีก 14 ข้อเป็นข้อเติม (filler) ข้อเติม หมายถึง โจทย์คำถามที่ไม่มีความเกี่ยวข้องใดๆ กับคำถามวิจัย แต่ถูกใส่ลงไปด้วยเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ร่วมการทดลองสามารถคาดเดาได้ว่าตนกำลังถูกทดสอบความรู้ประเด็นใดอยู่ ข้อเติมในแบบสอบถามนี้เป็นคำมูลหลายพยางค์ เช่น *นาฬิกา มะละกอ*

จักรยาน หรือชื่อเฉพาะ เช่น *เฟรเดอริก ฮอกไกโด มิถุนายน* เป็นต้น ลำดับคำที่จะปรากฏขึ้นมาเป็น โจทย์คำถามในแบบสอบถามถูกสุ่มโดยคอมพิวเตอร์

ผู้ร่วมการทดลองทุกคนจะได้รับคำสั่งว่าให้ใช้ความรู้ของตนในฐานะที่เป็นเจ้าของภาษาเพื่อ ประเมินความเป็นเนื้อเดียวกันของรายการคำที่ปรากฏขึ้นบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ บนมาตรวัด 3 ระดับของลิเคิร์ต (3-point Likert scale) เมื่อผู้ร่วมการทดลองประเมินว่า “ฉันคิดว่ามันมีความเป็น เนื้อเดียวกัน” ให้แก่ชุดคำใด ชุดคำนั้นจะได้รับคะแนน 1 แต่้ม หากประเมินว่า “ฉันคิดว่ามันขาด ความเป็นเนื้อเดียวกัน” ชุดคำนั้นจะได้รับคะแนน -1 แต่้ม หากประเมินว่า “ไม่แน่ใจ” ชุดคำนั้นจะ ได้รับคะแนน 0 แต่้ม อนึ่ง ผู้วิจัยพยายามหลีกเลี่ยงการใช้คำว่า *คำประสม* เนื่องจากนิยามและ ขอบเขตของคำประสมยังคงไม่มีข้อยุติ การทดลองนี้จึงเลือกที่จะอ้างถึงคุณสมบัติความเป็นเนื้อ เดียวกัน (single-whole) หรือการแยกออกจากกันได้ยากแทน

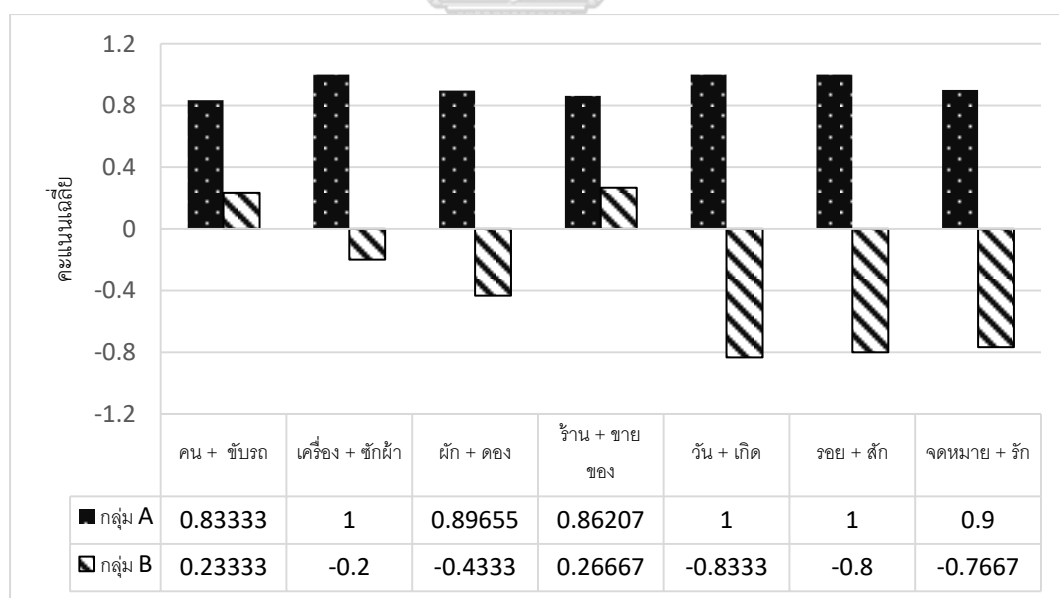

ภาพที่ 3.1 คะแนนเฉลี่ยของชุดคำในกลุ่ม A และกลุ่ม B ที่ได้จากผู้ร่วมการทดลอง 30 คน

ภาพที่ 3.1 แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่จำนวน 30 คน (แกน X หรือแกนนอน) ให้คะแนนความเป็นเนื้อเดียวกัน (แกน Y หรือแกนตั้ง) แก่ชุดคำในกลุ่ม A (เส้นสีดำ) สูงกว่ากลุ่ม B (เส้นสีเทา) อย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ ผู้ร่วมการทดลอง 2 ใน 3 ให้คะแนนเต็ม 1 แต่้มแก่สมาชิกกลุ่ม A ส่วนผู้ร่วมการทดลองอีก 10 คนก็ให้คะแนนแก่กลุ่ม A ค่อนข้างสูงคืออยู่ระหว่าง 0.71 ถึง 0.85 แต่้ม หมายความว่า ผู้ใช้ภาษามองว่าคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* แทบทุกคู่ของกลุ่ม A ซึ่งไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ มีความเป็นเนื้อเดียวกันสูง ในทางตรงกันข้าม กลุ่ม B ซึ่งผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งมา ได้รับคะแนนต่ำกว่าอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ สมาชิกในกลุ่ม B ได้คะแนนอยู่ระหว่าง -0.71 ไปจนถึง 0.14 แต่้ม มีผู้ร่วมการทดลองเพียงแค่ 4 จาก 30 คนเท่านั้นที่ให้

คะแนนแก่สมาชิกในกลุ่ม B มากกว่าหรือเท่ากับ 0 แต่มี หมายความว่า ผู้ใช้ภาษาส่วนใหญ่มองว่าสมาชิกของกลุ่ม B ขาดความเป็นเนื้อเดียวกัน

ถัดมา ภาพที่ 3.2 แสดงคะแนนความเป็นเนื้อเดียวกันของคู่คำ คำนาม + กริยาวลี แต่ละคู่ที่กลุ่ม A และกลุ่ม B ได้รับจากการตอบแบบสอบถามโดยเจ้าของภาษา ยิ่งคู่คำใดได้คะแนนใกล้เคียง 1 แต่มีมากเท่าไร แปลว่าผู้ใช้ภาษามองว่าคู่คำดังกล่าวยังมีความเป็นเนื้อเดียวกันมากขึ้นเท่านั้น ในทางตรงข้าม ยิ่งได้คะแนนต่ำเท่าไร แปลว่าผู้ใช้ภาษาก็ยิ่งมองว่าขาดความเป็นเนื้อเดียวกันมากขึ้นเท่านั้น สำหรับสมาชิกในกลุ่ม A ได้คะแนนสูงกว่ากลุ่ม B อย่างเห็นได้ชัด มีสมาชิกถึง 3 คู่คำในกลุ่ม A ที่ได้คะแนนเต็ม 1 แต่มี ได้แก่ เครื่อง + ซักผ้า, วัน + เกิด และ รอย + ลัก ส่วนสมาชิกที่เหลืออีก 4 คู่คำในกลุ่ม A แม้จะไม่ได้คะแนนเต็มแต่ผู้ร่วมการทดลองก็ให้คะแนนแก่พวกมันสูงมาก คือ 0.9, 0.89, 0.86 และ 0.83 แต่มี ตามลำดับ จากผลคะแนนนี้จึงพอสรุปได้ว่าผู้ใช้ภาษาไทยมองว่าคู่คำ คำนาม + กริยาวลี ที่ไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ อันเป็นสมาชิกของกลุ่ม A มีความเป็นเนื้อเดียวกันสูง ขณะที่สมาชิกของกลุ่ม B ซึ่งผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง มีเพียงชุดคำที่ประกอบด้วย ร้าน + ขายของ และ คน + ขับรถ เท่านั้นที่ได้คะแนนเกิน 0 คือได้ 0.27 และ 0.23 แต่มี ตามลำดับ ส่วนชุดคำที่ประกอบด้วย รอย + ลัก และ วัน + เกิด คะแนนรั้งท้ายอยู่ที่ -0.8 และ -0.83 แต่มี ตามลำดับ

ภาพที่ 3.2 คะแนนเฉลี่ยของแต่ละชุดคำในกลุ่ม A และกลุ่ม B

การทดลองตอนที่ 2 เพื่อพิสูจน์ความเป็นคำประสมจากการประเมินโดยเจ้าของภาษานี้สรุปได้ว่า คะแนนความเป็นเนื้อเดียวกันของคู่คำ คำนาม + กริยาวลี ที่แสดงในภาพที่ 3.1 (คะแนนเฉลี่ยที่

ได้รับจากผู้ร่วมการทดลอง 30 คน) และภาพที่ 3.2 (คะแนนเฉลี่ยที่แต่ละคู่คำได้รับ) มีความสอดคล้องกัน อีกทั้งยังสนับสนุนสมมติฐานความคงสภาพของศัพท์ของนักภาษาศาสตร์กลุ่มศัพท์นิยมอีกด้วย กล่าวคือ กระบวนการทางวากยสัมพันธ์ส่งผลให้คุณสมบัติความตรงแน่นอนภายในลดลง ทั้งยังส่งผลต่อการรับรู้และการประมวลผลของเจ้าของภาษาว่าคู่คำ คำนาม + กริยาวลี ที่มาเรียงต่อกันนั้นมีความเป็นเนื้อเดียวกันมากน้อยเพียงใด ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจที่ สมาชิกในกลุ่ม A ทำคะแนนได้ดีกว่าหรือถูกมองว่าองค์ประกอบภายในแยกออกจากกันได้ยากกว่าสมาชิกในกลุ่ม B อย่างมีนัยยะสำคัญ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาภาพรวมการทดลองทั้ง 2 ตอน อันได้แก่ การพิสูจน์ความเป็นนามวลี และการพิสูจน์ความเป็นคำประสม ผู้วิจัยพบสหสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติต่างๆ ที่น่าสนใจ ดังนี้

1. สหสัมพันธ์เชิงบวก (positive correlation) ระหว่างความถี่การปรากฏ (frequency of occurrence) ในคลังข้อมูลกับระดับความเป็นเนื้อเดียวกัน

ความถี่การปรากฏของถ้อยหนึ่งๆ ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้ใช้ภาษา เนื่องจากเมื่อได้พบเห็นหรือได้ยินได้ฟังถ้อยใดซ้ำๆ ถ้อยนั้นก็จะเริ่มประทับแน่น (entrench) ในระบบปริชาน และยังทำให้การค้นคืน (retrieve) ถ้อยดังกล่าวเป็นไปได้โดยง่าย ข

สำหรับกลุ่ม A ซึ่งปราศจากกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ ผลการทดลองตอนที่ 1 แสดงให้เห็นว่าคู่คำ คำนาม + กริยาวลี ทั้ง 7 คู่ของกลุ่ม มีร้อยละการปรากฏบนคลังข้อมูลและมีความถี่ของรูป (token frequency) สูงกว่ากลุ่ม B ดังนั้น เมื่อขอให้ผู้ใช้ภาษาไทยประเมินความเป็นเนื้อเดียวกันในการทดลองตอนที่ 2 คะแนนที่ได้บ่งชี้ว่า คำนาม + กริยาวลี แต่ละคู่ในกลุ่ม A มีความเป็นเนื้อเดียวกันหรือแยกออกจากกันได้ง่าย

ในทางตรงกันข้าม กลุ่ม B ซึ่งผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งมา ผลการทดลองตอนที่ 1 ชี้ว่ากลุ่ม B มีร้อยละการปรากฏบนคลังข้อมูลและความถี่ของรูปต่ำกว่า ดังนั้น สมาชิกของกลุ่ม B จึงถูกประเมินว่าขาดความเป็นเนื้อเดียวกันหรือองค์ประกอบภายในแยกออกจากกันได้ง่ายในการทดลองตอนที่ 2

2. สหสัมพันธ์เชิงลบ (negative correlation) ระหว่างอัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูป (TTR) กับระดับความเป็นเนื้อเดียวกัน

การวิเคราะห์ความถี่บนคลังข้อมูลในการทดลองตอนที่ 1 พบว่าสมาชิกของกลุ่ม A มีอัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูป (TTR) ต่ำมาก เพราะคู่คำ คำนาม + กริยาวลี ทั้งหมด 7 คู่ แต่ละคู่แสดงแบบ (type) เพียง 1 แบบเท่านั้น แต่ว่ามีจำนวนรูป (token) ที่หน้าตาเหมือนกันจำนวนมาก ยิ่งอัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูปต่ำเท่าใด หมายความว่า แบบดังกล่าวมีความตายตัวมากขึ้นเท่านั้น

ดังนั้น เมื่อขอให้ผู้ใช้ภาษาไทยมาประเมินความเป็นเนื้อเดียวกันในการทดลองตอนที่ 2 จึงไม่น่าแปลกใจที่ผู้ร่วมการทดลองจะให้คะแนนสูง (1 แต้มหรือใกล้เคียง) แก่สมาชิกในกลุ่ม A เพราะว่าเป็นคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ที่ไม่ว่าจะพบเห็นสักกี่ครั้ง คู่คำเหล่านั้นก็มีหน้าตาเหมือนเดิมเสมอ

ส่วนสมาชิกในกลุ่ม B นั้นตรงกันข้าม การทดลองตอนที่ 1 แสดงให้เห็นว่าชุดคำในกลุ่ม B แสดงแบบ (type) ได้หลากหลายอันเป็นผลจากกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ แต่แบบหนึ่งๆ ประกอบด้วยรูป (token) ที่มีหน้าตาเหมือนกันเพียงไม่กี่รูปเท่านั้น ส่งผลให้อัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูป (TTR) ของกลุ่ม B สูงหรือมีความถี่แน่นนั่นเอง ดังนั้น เมื่อขอให้ผู้ใช้ภาษาไทยมาประเมินความเป็นเนื้อเดียวกันในการทดลองตอนที่ 2 จึงไม่น่าแปลกใจที่ผู้ร่วมการทดลองจะให้คะแนนต่ำ (0 แต้มหรือติดลบ) แก่ชุดคำในกลุ่ม B ที่มีแบบหลากหลาย อย่างไรก็ตาม ยังมีสมาชิกบางตัวของกลุ่ม B ที่ได้คะแนนเกิน 0 แต้ม นั่นก็คือชุดคำที่ประกอบด้วย *ร้าน + ชายของ* และ *คน + ขับรถ* ซึ่งมีอัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูปค่อนข้างต่ำ ชุดคำเหล่านี้จึงได้รับการประเมินคะแนนความเป็นเนื้อเดียวกัน 0.26 และ 0.23 ตามลำดับ

3. สหสัมพันธ์เชิงลบระหว่างความถี่การปรากฏของสมาชิกในกลุ่มหนึ่งกับระดับความเป็นเนื้อเดียวกันของสมาชิกในอีกกลุ่มหนึ่ง

ในการทดลองตอนที่ 1 หากพิจารณาคู่คำ *วัน + เกิด, เครื่อง + ซักผ้า, รอย + ลัก* และ *จดหมาย + รัก* ในกลุ่ม A (กลุ่มที่ไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ) จะเห็นได้ว่าทั้งคู่คำ 4 คู่นี้มีร้อยละการปรากฏบนคลังข้อมูลสูงที่สุด 4 อันดับแรก คือ 96.5%, 96.29%, 92.59% และ 83.93% ตามลำดับ ส่วนการทดลองตอนที่ 2 เมื่อดูระดับคะแนนความเป็นเนื้อเดียวกันของคู่คำทั้ง 4 คู่ ก็พบว่าพวกมันได้คะแนนสูงเป็นพิเศษ คือ 1, 1, 1 และ 0.9 แต้มตามลำดับ แต่สิ่งที่น่าสนใจคือสมาชิกในกลุ่ม B ที่ประกอบขึ้นจากคู่คำชุดเดียวกัน นั่นก็คือ *วัน + เกิด, เครื่อง + ซักผ้า, รอย + ลัก* และ *จดหมาย + รัก* แต่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง กลับได้คะแนนความเป็นเนื้อเดียวกันรั้ง 4 อันดับท้าย ตามลำดับดังนี้ -0.62, -0.83, -0.8 และ -0.76 แต้ม ตามลำดับ

สหสัมพันธ์เชิงลบลักษณะเดียวแต่กลับทางยังพบได้ใน คู่คำ *คน + ขับรถ, ฝัก + ดอง* และ *ร้าน + ชายของ* ในกลุ่ม A ซึ่งร้อยละการปรากฏบนคลังข้อมูลต่ำกว่า 4 คำแรก คือ 80.23%, 74.50% และ 50.07% ตามลำดับ ส่วนการทดลองตอนที่ 2 เมื่อดูคะแนนความเป็นเนื้อเดียวกันของคู่คำทั้ง 3 คู่ ยังพบว่าพวกมันคือกลุ่มที่ได้คะแนนเป็นรอง คือ 0.83, 0.89 และ 0.86 แต้ม ตามลำดับ แต่ความน่าสนใจของชุดข้อมูลนี้อยู่ที่สมาชิกกลุ่ม B ที่ประกอบขึ้นจากคู่คำเดียวกันอีกเช่นกัน เพราะดูเหมือนว่าจะมีการสหสัมพันธ์เชิงลบ เนื่องจากคะแนนความเป็นเนื้อเดียวกันกลับของคู่คำ *คน + ขับรถ, ฝัก + ดอง* และ *ร้าน + ชายของ* ในกลุ่ม B ที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งกลับได้คะแนนดี คือ 0.23, -0.2 และ 0.26 แต้ม

จากหลักฐานที่พบจึงอนุมานได้ว่า หากคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ในกลุ่ม A ที่ไม่ถูกกระทำโดยกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ มีความถี่การปรากฏในคลังข้อมูลไม่สูงมากพอที่จะเข้าไปประทับแน่นในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษาอย่างมั่นคง คู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ชุดเดียวกันในกลุ่ม B ที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ ย่อมมีโอกาสเพิ่มขึ้นบ้างที่ผู้ใช้ภาษาจะจัดเก็บสมาชิกในกลุ่ม B เข้าไปในระบบปริชานโดยไม่แยกส่วน ในทางกลับกัน หากคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ในกลุ่ม A ที่ไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ มีความถี่การปรากฏบนคลังข้อมูลสูงมากเป็นพิเศษ ย่อมสามารถแทรกแซง (override) โอกาสที่ผู้ใช้ภาษาจะจดจำคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* เดียวกันที่ความตึงแน่นภายในน้อยกว่าได้

ลำดับถัดไป ผู้วิจัยจะประยุกต์ผลการทดลองทั้ง 2 ตอน ได้แก่ การพิสูจน์ความเป็นนามวลีในตอนแรก และการพิสูจน์ความเป็นคำประสมในตอนแรก มาประกอบการตัดสินใจว่า *คำนาม + กริยาวลี* ที่ระบุได้ยากกว่าเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามหรือคำประสม หนึ่ง (94 – 97) ซึ่งผู้วิจัยได้แสดงแนวทางการวิเคราะห์แล้วตอนต้น เป็นตัวอย่างของข้อมูลที่ตัดสินได้โดยง่าย เพราะคำนามหรือกริยาวลีใน (94 – 97) ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ ได้แก่ การแทรก การขยาย การแทนที่ และการเชื่อม จึงเป็นเครื่องบ่งชี้ว่ากริยาวลีใน (94 – 97) นั้นยังมีคุณสมบัติความเป็นภาคแสดงที่สามารถอ้างอิงสภาพหรือเหตุการณ์ได้ เพราะฉะนั้น คู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ใน (94 – 97) จึงมีฐานะเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม

อย่างไรก็ดี *คำนาม + กริยาวลี* ใน (98 – 102) ที่กำลังจะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นตัวอย่างข้อมูลที่ตัดสินได้ยาก เนื่องจากองค์ประกอบภายในของมันไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ จึงไม่อาจระบุได้แน่ชัดว่าเป็นคำประสมหรือหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามกันแน่ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในแง่ความยาว คู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ใน (98 – 102) ค่อนข้างกระชับ ในที่นี้คือ ไม่เกิน 5 คำเรียงต่อกัน จึงยิ่งก่อให้เกิดความลังเลว่าควรนับพวกมันเป็นคำคำเดียวหรือวลี (Aroonmanakun, 2007)

(98) เพื่อนของผมคนนี้แต่ก่อนไม่มีแม่แต่เงินซื้ออาหารกลางวัน แต่กลับสามารถเป็นเจ้าของรถยนต์ใหม่มากกว่าหนึ่งคันในวันนี้

ผู้วิจัยได้ทดลองเปรียบเทียบ *เงิน + ซื้ออาหารกลางวัน* ที่ยังไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ ใน (98) กับกรณีที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ต่างๆ ตามที่แสดงด้านล่าง ได้แก่

การแทรก: *เงิน + จะซื้ออาหารกลางวัน*

การขยาย: *เงิน + ซื้ออาหารกลางวันง่ายๆ*

เงิน + ซื้ออาหารกลางวันถูกสุดลักษณะ

เงินเล็กน้อย + ซื้ออาหารกลางวัน

การแทนที่: เงิน + ซื้ออาหารเช้า

เงิน + ซื้ออาหารเย็น

เงิน + ซื้อขนมขบเคี้ยว

เงิน + จ่ายค่าอาหารกลางวัน

การเชื่อม เงิน + ซื้ออาหารกลางวันและเย็น

ทั้งนี้ ก็เพื่อสังเกตว่าหลังจาก เงิน + ซื้ออาหารกลางวัน ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์แล้วเกิดรูปที่ยอมรับได้ (acceptable) หรือไม่ และเพื่อสอบถามเจ้าของภาษาว่าระหว่างกรณีที่มีหรือไม่มีกระบวนการทางวากยสัมพันธ์มาเกี่ยวข้อง องค์กรประกอบภายในของชุดคำที่เห็นสามารถแยกออกจากกันได้ง่ายอย่างมีนัยยะสำคัญหรือไม่

จากความเป็นเจ้าของภาษาของผู้วิจัยเองและผู้ร่วมตอบแบบสอบถามพบว่า เงิน + ซื้ออาหารกลางวัน ที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์มาแล้วสามารถปรากฏในบริบทเดิมได้โดยไม่ฟังดูแปลกแต่อย่างใด นอกจากนี้ ยังมองว่าการมีหรือไม่มีกระบวนการทางวากยสัมพันธ์มากระทำก็ไม่ส่งผลต่อความเป็นเนื้อเดียวกันของชุดคำแต่อย่างใด เพราะ เงิน + ซื้ออาหารกลางวัน (แบบปราศจากกระบวนการทางวากยสัมพันธ์) ก็ไม่ได้เป็นศัพท์บัญญัติที่อ้างถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างเฉพาะเจาะจงอยู่แล้ว

เหตุผลตามที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสอดคล้องกับข้อสังเกตที่ได้จากการทดลองตอนที่ 1 และ 2 รวมกัน กล่าวคือ สหสัมพันธ์เชิงลบระหว่างความถี่การปรากฏของสมาชิกในกลุ่มหนึ่งกับระดับความเป็นเนื้อเดียวกันของสมาชิกในอีกกลุ่มหนึ่ง เนื่องจาก เงิน + ซื้ออาหารกลางวัน ไม่ได้มีความถี่ในการปรากฏสูงมากพอที่จะเข้าไปประทับแน่นอยู่ในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษาไทย (ไม่ถึง 100 การปรากฏในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติด้วยซ้ำไป) ดังนั้น เมื่อได้พบเห็นรูปแปรของมัน ผู้ใช้ภาษาจึงไม่รู้สึกรถึงความแตกต่างในแง่ความเป็นเนื้อเดียวกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจัดให้ (98) เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มีโครงสร้าง คำนามหลัก + อนุประโยคขยายแบบไม่มีตัวอ้างอิงร่วม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในวิทยานิพนธ์

(99) อยากให้เธอเลิกนิสัยติดโทรศัพท์แบบนี้เสียจริงๆ

ผู้วิจัยทดลองสร้างรูปแปรของ *นิสัย + ติดโทรศัพท์* ที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์แบบต่างๆ ได้ดังนี้

การแทรก: *นิสัย + ไม่ติดโทรศัพท์*
 ? *นิสัย + จะติดโทรศัพท์*
 ? *นิสัย + ติดโทรศัพท์อยู่*

การขยาย: *นิสัย + ติดโทรศัพท์มือถือ*
นิสัย + ติดโทรศัพท์อย่างหนัก
นิสัย + ติดโทรศัพท์นานๆ
 ? *นิสัยเสีย + ติดโทรศัพท์*
 ? *นิสัยประจำตัว + ติดโทรศัพท์*

การแทนที่: *พฤติกรรม + ติดโทรศัพท์*
นิสัย + หมกมุ่นกับโทรศัพท์
นิสัย + เล่นโทรศัพท์
นิสัย + คุยโทรศัพท์
นิสัย + ติดคอมพิวเตอร์
นิสัย + ติดเกม

การเชื่อม: *นิสัย + ติดโทรศัพท์ที่บ่บเล็ดและ*
นิสัยและพฤติกรรม + ติดโทรศัพท์

จากความเป็นเจ้าของภาษาของผู้วิจัยเองและผู้ร่วมตอบแบบสอบถามพบว่า *นิสัย + ติดโทรศัพท์* ที่ผ่านกระบวนการแทนที่และการเชื่อม (รวมถึงการขยายและการแทรก เฉพาะในบางกรณีเท่านั้น) สามารถปรากฏในบริบทเดิมได้โดยไม่ฟังดูแปลกแต่อย่างใด ประกอบกับเมื่อสำรวจความคิดเห็นว่า *นิสัย + ติดโทรศัพท์* ที่ไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ เปรียบเทียบกับกรณีที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์บางอย่างมาแล้ว องค์กรประกอบภายในของชุดคำสามารถแยกออกจากกันได้อย่างง่ายในระดับที่ต่างกันหรือไม่ ภาพรวมความคิดเห็นของผู้ใช้ภาษาไทยกล่าวว่า ระดับความเป็นเนื้อเดียวกันของชุดคำเดิมและชุดคำที่ผ่านกระบวนการแทนที่แทบจะไม่ต่างกันเลย ส่วนการสืบค้นคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติพบว่าความถี่การปรากฏของ *นิสัย + ติดโทรศัพท์* ต่ำมาก เนื่องจากมีไม่ถึง 5 การปรากฏด้วยซ้ำไป จึงไม่น่าแปลกใจหากผู้ใช้ภาษามองว่ามันไม่ได้มีสถานะเป็นคำคำหนึ่งที่มีรูปตายตัว ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยตัดสินใจให้ *นิสัย + ติดโทรศัพท์* เป็นหน่วย

สร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มีโครงสร้าง *คำนามหลัก + อนุประโยคขยายแบบไม่มีตัวอ้างอิงร่วม* และรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

นอกเหนือจาก (98) *เงินซื้ออาหารกลางวัน* และ (99) *นิสัยดีโทรศัพท์* ที่ได้แสดงหลักฐานสนับสนุนการตัดสินใจข้างต้นแล้ว ยังมี *คำนาม + กริยาวลี* อีกจำนวนหนึ่งซึ่งได้เกริ่นถึงตั้งแต่ตอนต้นของหัวข้อ 3.3 ได้แก่ (91) *งูออกลูกเป็นจิ้งจก* และ *วัวออกลูกเป็นไข่* (92) *ทางไปห้องสมุดประชาชน* และ (93) *ปีเปลี่ยนแปลงการปกครอง* นามวลีซับซ้อนที่มีโครงสร้าง *คำนาม + กริยาวลี* เหล่านี้ก็จัดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามด้วยเหตุผลเดียวกันและผู้วิจัยได้รวบรวมพวกมันเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ด้วย

(100) ถ้าได้ดูหนัง *Three Men and the Baby* และหนังทำเงินอีกหลายเรื่อง หลายคนคงไม่แปลกใจหากจอร์จ ลูคัส บอกว่าเคยอ่าน *ล่องไพร* หรือ *เพชรพระอุมา*

ขั้นแรกสุดก่อนที่จะนำการทดลองตอนที่ 1 และตอนที่ 2 มาใช้กับ *หนัง + ทำเงิน* ใน (100) ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าในบริบทแวดล้อมมีลักษณนาม *เรื่อง* (ขีดเส้นใต้หยัก) แต่ผู้ใช้ภาษากลับไม่สามารถนำลักษณนามดังกล่าวมามาใช้ตัดลินสถานะความเป็นคำประสมได้ เนื่องจากต่อให้เปลี่ยนคำที่สงสัยเป็น *หนัง + เก่า, หนัง + น่าดู, หนัง + สนุก, หนัง + ปลายยุค 80* ซึ่งชัดเจนว่าเป็นนามวลี (ไม่ใช่คำประสม) แต่ลักษณนามก็ยังคงต้องเป็นคำว่า *เรื่อง* เพื่อให้สอดคล้องกับส่วนหลัก *หนัง* เช่นเดิม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าข้อสังเกตเรื่องการนำบริบทแวดล้อมมาช่วยตัดลินความเป็นคำประสมหรือนามวลี (Aroonmanakun, 2015; Prasithrathsint, 2010; Singnoi, 2000; อัญชลี สิงห์น้อย, 2548) ยังมีข้อจำกัดอยู่และการศึกษาภาษาไทยยังต้องการแนวทางระบุนามแตกต่างที่เหมาะสมขึ้น

ถัดมา ผู้วิจัยได้ทดลองนำกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ต่างๆ มาสร้างรูปแบบของ *หนัง + ทำเงิน* ขึ้นมา ได้แก่

การแทรก: * *หนัง + กำลังทำเงิน*

* *หนัง + ทำเงินแล้ว*

? *หนัง + ไม่ทำเงิน*

การขยาย: ? *หนัง + ทำเงินเยอะ*

* *หนัง + ทำเงินอย่างสม่ำเสมอ*

การแทนที่: * *หนัง + สร้างเงิน*

* *หนัง + ผลิตเงิน*

? *หนัง + ทำรายได้*

การเชื่อม: * *หนัง + ทำเงินและชื่อเสียง*

? หนัง + ทำเงินและได้รับรางวัล

ผู้วิจัยลองนำ หนัง + ทำเงิน ที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ข้างต้น ไปค้นหาในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ แต่ไม่พบรูปแปรใดเลยแม้แต่การปรากฏเดียว นอกจากนี้ ด้วยความเป็นเจ้าของภาษาของผู้วิจัยเองและผู้ร่วมตอบแบบสอบถามต่างก็มีความเห็นพ้องกันว่า หนัง + ทำเงิน ที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นการแทรก การขยาย การแทนที่ หรือการเชื่อม ต่างก็ให้ผลลัพธ์ที่แปลกหรือไม่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งน่าจะเป็นเพราะทั้งผู้วิจัยและผู้ใช้ภาษาไทยคนอื่นๆ ไม่เคยพบเห็นชุดคำเหล่านี้มาก่อนและมองว่าชุดคำที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ข้างต้นล้วนแต่ขาดความเป็นเนื้อเดียวกัน

เมื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้ภาษาไทยว่าองค์ประกอบของ หนัง + ทำเงิน ใน (100) ที่ไม่ผ่าน กระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ มีความเป็นเนื้อเดียวกันหรือไม่ ผู้ร่วมการทดลองจำนวน 26 จาก 30 คนให้คะแนนเต็ม 1 แต่มี ส่วนที่เหลืออีก 4 คนตอบว่า “ไม่แน่ใจ” หรือ 0 แต่มี สรุปว่าได้คะแนนเฉลี่ยการตัดสินความเป็นเนื้อเดียวกันอยู่ที่ 0.86 แต่มี ผลการตัดสินโดยผู้ใช้นี้ยังสอดคล้องกับร้อยละความถี่ปรากฏและค่าการเกิดร่วม (MI) ระหว่างคำนาม หนัง และกริยาวลี ทำเงิน บนคลังข้อมูลซึ่งสูงถึง 70.32% และ 7.84 ตามลำดับ

เพราะฉะนั้น กรณีของ หนัง + ทำเงิน นี้จึงสนับสนุนข้อสังเกตที่ผู้วิจัยได้จากการทดลองตอนที่ 1 และ 2 ร่วมกัน กล่าวคือ เมื่อความถี่การปรากฏและโอกาสที่คู่คำ คำนาม + กริยาวลี คู่หนึ่งๆ มาเกิดเรียงต่อกันสูงเป็นพิเศษ รูปที่มีความตายตัวมากเช่นนี้สามารถแทรกแซง (override) การรู้จำรูปแปรอื่นๆ ของ คำนาม + กริยาวลี ชุดเดียวกันที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ได้ ดังนั้น หนัง + ทำเงิน แบบที่ไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ อย่างใน (100) จึงถูกผสมเข้าเป็นคำคำเดียวเพื่อจัดเก็บในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษา จนยากที่จะแยก หนัง และ ทำเงิน ออกจากกัน จากเหตุผลที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจะตัดคำประสม หนังทำเงิน ออกจากขอบเขตการศึกษา

(101) นักสืบยักษ์ไหลแล้วเอ่ยว่า "รถกินน้ำมันไม่แปลกหรอก ถ้ากินก๊วยเตี๋ยวสึแปลก"

ตัวอย่างนี้ประกอบด้วยบริบทแวดล้อมที่เอื้อให้พิจารณาว่า รถกินน้ำมัน เป็นสิ่งที่เป็นปกติสามัญ เพราะว่าหากถ้ารถยนต์สามารถกินอย่างอื่นได้ (เช่น ก๊วยเตี๋ยว ที่ปรากฏในบริบท) จึงถือว่าเป็นเรื่องแปลก แม้คำพูดติดตลกของตัวละครจะบอกเป็นนัยว่า รถกินน้ำมัน ดูเหมือนจะมีสถานะเป็นคำที่แยกออกจากกันไม่ได้ก็ตาม แต่เพื่อความกระจ่าง ผู้วิจัยจึงแสดงการพิสูจน์ให้เห็นจริงว่า รถกินน้ำมัน เป็นคำประสมเพียงคำเดียวหรือเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามกันแน่ โดยเริ่มจากทดลองใช้กระบวนการทางวากยสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างรูปแปรของ รถ + กินน้ำมัน ได้แก่

การแทรก: ? รถ + ไม่กินน้ำมัน

- * รถ + กำลังกินน้ำมัน
- * รถ + จะกินน้ำมัน
- * รถ + กินน้ำมันแล้ว
- * รถ + กินน้ำมันได้

- การขยาย: * รถ แก้ง + กินน้ำมัน
- * รถ + กินน้ำมันเบนซิน
- ? รถ + กินน้ำมันเปลือง

- การแทนที่: ? รถ + กิน แก๊ส
- ? รถ + ใช้น้ำมัน

- การเชื่อม: * รถ + กินน้ำมันและ ชาร์ตไฟฟ้า
- * รถ + กินน้ำมันและ แก๊ส
- * รถและ เรือ + กินน้ำมัน

จากความเป็นเจ้าของภาษาของผู้วิจัยเองและผู้ร่วมตอบแบบสอบถามพบว่ารูปแปรของ *รถ + กินน้ำมัน* ที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์แทบทั้งหมดฟังดูแปลกหรือไม่เป็นที่ยอมรับ แต่มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่อนุโลมได้ในบริบทที่จำกัด เช่น (?) *รถไม่กินน้ำมัน* ในความหมายที่ว่ารถใช้น้ำมันไม่เปลือง และ (?) *รถใช้น้ำมัน* เมื่อต้องการเปรียบเทียบกับรถที่ใช้พลังงานแบบอื่น นอกจากนี้ เมื่อนำรูปแปรที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์เหล่านี้ไปสืบค้นในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ผู้วิจัยไม่พบการปรากฏเลยแม้แต่ครั้งเดียว ดังนั้น การที่ผู้ใช้ภาษาไทยกล่าวว่าบรรดารูปแปรข้างต้นนี้แปลกมากจนเป็นไปได้และขาดความเป็นเนื้อเดียวกัน นั้นเป็นเพราะรูปแปรเหล่านี้ไม่มีการใช้จริงในการสื่อสารนั่นเอง

ส่วน *รถ + กินน้ำมัน* ที่ไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ ใน (101) แม้จะพบในคลังข้อมูลไม่มาก แต่ทุกการปรากฏของ *รถ* และ *กินน้ำมัน* จะเกิดแนบชิดกันเกือบทุกครั้งส่งผลให้ค่าการเกิดร่วม (MI) สูงเป็นพิเศษ นอกจากนี้ ผู้ร่วมการทดลองต่างมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า *รถกินน้ำมัน* มีความเป็นเนื้อเดียวกันจนหากแยกองค์ประกอบออกเป็นส่วนย่อยๆ แล้วจะสูญเสียความหมายรวมไปพร้อมกันนี้ผู้ร่วมการทดลองได้เสนอว่าคู่ตรงข้ามของมันคือ *รถประหยัดน้ำมัน* ซึ่งมีความเป็นเนื้อเดียวกันสูง สื่อความหมายได้เพียงอย่างเดียวและสมบูรณ์ในตัวเอง จากเหตุผลและหลักฐานสนับสนุนนี้ ผู้วิจัยขอสรุปว่า *รถกินน้ำมัน* ใน (101) เป็นคำประสมคำหนึ่งและจะไม่นำมาประกอบการศึกษาในวิทยานิพนธ์

(102) เมื่อเราฉายแสงที่เรียกกันว่า black light ตัวหนังสือและลายเส้นที่เขียนด้วยหมึกล่องหน เหล่านั้นก็จะปรากฏออกมา

ตัวอย่างข้อมูลที่ตัดสินได้ยากกว่าเป็นนามวลีซับซ้อนหรือคำประสมใน (102) นี้แตกต่างจาก (100 – 101) ตรงที่ หมึกล่องหน ปรากฏจากบริบทแวดล้อมที่เอื้อต่อการจำแนก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทดลองนำ คำนาม + กริยาวลี ที่ว่า หมึก + ล่องหน ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ต่างๆ ได้รูปแบบออกมาดังนี้

การแทรก: * หมึก + จะล่องหน

* หมึก + ล่องหนอยู่

* หมึก + ไม่ล่องหน

? หมึก + ล่องหนได้

การขยาย: ? หมึกดำ + ล่องหน

? หมึก + ล่องหนอย่างรวดเร็ว

การแทนที่: * หมึก + หายตัว

? หมึก + มองไม่เห็น

การเชื่อม: ?? หมึกและสี + ล่องหน

* หมึก + ล่องหนและติดใหม่

ผู้วิจัยลองนำรูปแบบที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ข้างต้นไปสืบค้นความถี่การปรากฏบนคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ แต่ไม่พบการเรียงตัวต่อกันของคำพอดิบพอดิเหมือนรูปแบบที่สร้างขึ้น ด้านบนเลย ข้อมูลใกล้เคียงที่พอจะพบได้ในคลังข้อมูล เช่น มีคำอื่นมาแทรกกลาง หมึกที่มองไม่เห็น ผู้ร่วมการทดลองที่เป็นเจ้าของภาษากล่าวตรงกันว่า จำนวนเกินกว่าครึ่งของรูปแบบของ หมึก + ล่องหน ไม่เป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ใช้ภาษาไทย ส่วนรูปแบบอีกจำนวนหนึ่งก็ฟังดูแปลกแต่พออนุมานได้หากอาศัยวิธีการตัดคำ (parse) ในข้อความต่อเนื่องเพื่อช่วยการประมวลผล เช่น หมึกและสีล่องหน ตีความใหม่ว่าอ้างถึงสิ่งของ 2 สิ่ง ได้แก่ หมึก กับ สีล่องหน (ไม่ใช่ หมึกล่องหน กับ สีล่องหน)

เมื่อขอให้เจ้าของภาษาตัดสินความเป็นเนื้อเดียวกันของรูปแบบเหล่านี้ มีเพียง หมึกดำ + ล่องหน, หมึก + ล่องหนได้ และ หมึก + มองไม่เห็น ที่ได้รับคะแนนเฉลี่ย -0.7, -0.7 และ -0.87 แต่เนื่องจากมีผู้ให้คำตอบว่า “ไม่แน่ใจ” คำละ 9, 9 และ 4 คน ตามลำดับ ส่วนรูปแบบที่เหลือทั้งหมดได้รับคะแนน -1 แต่มีอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ หมายความว่า ผู้ร่วมการทดลองทุกคนต่างเห็นพ้องกันว่า องค์ประกอบภายในของพวกมันแยกออกจากกันได้โดยง่ายหรือขาดความเป็นเนื้อเดียวกันนั่นเอง ในทางกลับกัน หมึก + ล่องหน ที่ไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ อย่างใน (102) ได้รับ

คะแนนความเป็นเนื้อเดียวกันถึง 0.96 แต่มีผู้ร่วมการทดลองเพียง 1 คนจากทั้งหมด 30 คนที่กล่าวว่า “ไม่แน่ใจ” หรือ 0 แต่มี

หลักฐานเหล่านี้บ่งชี้ว่า ชุดคำที่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ มีความถี่การปรากฏต่ำมากไปจนถึงไม่ปรากฏเลย จนรูปแบบเหล่านี้ไม่ถูกจัดเก็บในฐานะคำ (lexical unit) ภายในคลังคำศัพท์ของผู้ใช้ภาษา จะมีก็แต่คู่คำ *หมึก + ล่องหน* เพียงคู่เดียวเท่านั้นที่พบว่ามีใช้จริงบนคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติและได้รับการตัดสินใจโดยเจ้าของภาษาว่าองค์ประกอบภายในผสมรวมเข้าเป็นคำคำเดียวกันจนแยกไม่ออก สรุปได้ว่า ผู้ใช้ภาษาไทยตัดสินใจให้ *หมึกล่องหน* เป็นคำประสม ดังนั้น ผู้วิจัยจะไม่นับ *หมึกล่องหน* เข้าเป็นส่วนหนึ่งของวิธานศัพท์

อย่างไรก็ดี แม้จะมีความพยายามสร้างแนวทางการพิสูจน์ความเป็นนามวลีและความเป็นคำประสมขึ้นเพื่อใช้กับข้อมูลที่ปรากฏจริงในภาษา แต่การลากเส้นแบ่งระหว่าง 2 มโนทัศน์ให้ออกจากกันอย่างเด็ดขาด (dichotomy) ยังเป็นไปไม่ได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยอยากเสนอให้มองว่ามีภาวะต่อเนื่อง (continuum) ระหว่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม (หรือนามวลีซับซ้อน) กับคำประสมแทน

แนวโน้มที่ผู้ใช้ภาษาประเมินว่าการเรียงตัวของ *คำนาม + กริยาวลี* ที่ปรากฏร่วมกันบ่อยมักมีความเป็นเนื้อเดียวกันสูงสะท้อนให้เห็นถึงสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ความตรึงแน่นของหน่วยภายในคำ (internal cohesion) ความถี่การปรากฏในคลังข้อมูลภาษา (frequency of occurrence) และความกระชับของคำ (conciseness) ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าปัจจัยเหล่านี้ได้รับอิทธิพลที่มาจากปรากฏการณ์ซ้ำ (recursion) จนกลายเป็นสามัญลักษณะ (genericity) ทั้งนี้ ไฮแมน (Haiman, 1994) นักภาษาศาสตร์และนักมานุษยวิทยาเรียกการประกอบพิธีกรรมหรือการเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งเต็มไปด้วยรายละเอียดปลีกย่อยที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจนเป็นกลายเป็นแบบแผนว่า “การกลายเป็นธรรมเนียม (ritualization)” และไฮแมนยังสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมพิธีกรรมหรือกิจกรรมซึ่งต้องปฏิบัติตามแบบแผนอย่างเดิมซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่า ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมมีแนวโน้มที่กระทำไปด้วยความเคยชินและไม่ได้พิถีพิถันที่ขั้นตอนต่างๆ อันเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมในระดับรายละเอียดปลีกย่อย แต่กลับมองรวบขั้นตอนทั้งหมดของพิธีกรรมเป็นหนึ่งกิจกรรมที่ซับซ้อนแทน ไฮแมนเรียกพฤติกรรมแบบนี้ว่า “ความเป็นปกติวิสัย (habitualization)” เขากล่าวว่าพฤติกรรมทางภาษาของมนุษย์ก็เช่นกัน เมื่อผู้ใช้ภาษามีโอกาสฟัง พูด อ่าน เขียน ถ้อยคำหรือวลีบางชุดบ่อยเป็นพิเศษ การปรากฏขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าของถ้อยคำหรือวลีดังกล่าวในระบบปรีชาของผู้ใช้ภาษาทำให้เกิดถ้อยคำหรือวลีนั้นๆ เกิดการประทับแน่น (entrenchment) ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจที่การปรากฏของคำที่มักเรียงตัวต่อเนื่องกันเสมอๆ จะมีโอกาสสูงมากที่ผู้ใช้ภาษาจะพิจารณาว่าชุดคำที่มาเรียงตัวต่อกันนั้นทั้งชุดเป็นหน่วยทางภาษาเพียงหน่วยเดียว ผู้ใช้ภาษายังจัดเก็บชุดคำทั้งชุดลงไปโดยไม่ประมวลผล (process) องค์ประกอบภายในแบบแยกส่วนอีกด้วย ลักษณะเช่นนี้เกิดกับวิธีการที่มนุษย์จดจำสุภาษิต สำนวน คำพังเพย เป็นต้น (Schmid, 2007, 2010)

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ระดับการกลายเป็นคำ (degree of lexicalization) ของแต่ละชุดคำที่เรียงตัวต่อเนื่องกันกลับไม่เท่ากัน หนึ่ง ถ้อยคำที่สั้นกระชับ มีความถี่การปรากฏบนคลังข้อมูลค่อนข้างสูง และอ้างอิงถึงสิ่งสามัญที่พบได้ทั่วไป เช่น *หนังทำเงิน รถกินน้ำมัน หมีกล่องหน* ฯลฯ ก็ย่อมถูกผู้ใช้ภาษามองว่าเป็นคำคำเดียวกัน นอกจากนี้ สิ่งใดก็ตามที่มีความสำคัญทางสังคม-วัฒนธรรม ผู้คนในกลุ่มสังคม-วัฒนธรรมนั้นๆ ก็มักบัญญัติชื่อเรียกขานให้ เช่น *เด็กเดินพลอย* หมายถึง นายหน้าที่รับซื้อพลอยและอัญมณีต่างๆ ที่ผ่านการเจียรระโนแล้วจากโรงงาน เพื่อนำไปขายต่อและรับส่วนแบ่งจากการค้าฉะนั้น หากถ้อยคำใดที่มีลักษณะเข้าข่ายข้างต้น ผู้ใช้ภาษาก็มีแนวโน้มที่จะประเมินว่าองค์ประกอบภายในของมันถูกหลอมรวมเข้าเป็นเนื้อเดียวกันและมองเสมือนเป็นคำคำเดียวกัน ขณะเดียวกัน บางถ้อยคำที่ค่อนข้างสั้น อ้างอิงถึงสิ่งที่มีโอกาสพบได้ทั่วไป และอาจมีความถี่การปรากฏบนคลังข้อมูลปานกลาง เช่น *ดอกไม้ถวายพระ ค่าจ้างสอนพิเศษ* ก็อาจมีทั้งผู้เห็นด้วยว่าเป็นคำประสมเพียงคำเดียว และไม่เห็นด้วยว่าเพราะมองว่าเป็นนามวลีที่ประกอบขึ้นจากคำนามและกริยาวลี ดังนั้น ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อระดับการกลายเป็นคำคือ ความเป็นอัตวิสัย (subjectivity) ของผู้ใช้ภาษา เพราะแต่ละคนย่อมมีประสบการณ์ทางภาษาไม่เท่ากันหรือมาจากกลุ่มสังคม-วัฒนธรรมคนละกลุ่ม ทำให้ผลการตัดสินระดับความเป็นเนื้อเดียวกันของถ้อยคำหนึ่งๆ ต่างกันไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เราสามารถบอกความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม (นามวลีซับซ้อน) กับคำประสมที่มีโครงสร้างเหมือนกัน คือ *คำนาม + กริยาวลี* ได้จากความสามารถปรากฏบนคลังข้อมูล ความถี่แน่นภายใน และความเป็นอัตวิสัยของผู้ใช้ภาษา แต่ความต่างนี้ไม่สามารถแยกขาดแบบเบ็ดเสร็จ (dichotomy) ได้เนื่องด้วยระดับการกลายเป็นคำที่ไม่เท่ากัน ดังนั้น จึงควรมองว่ามโนทัศน์ทั้ง 2 มีขอบเขตไม่ชัดเจน (fuzzy boundary) และตั้งอยู่บนระนาบภาวะต่อเนื่อง (continuum) ตามแผนภาพด้านล่าง

ระดับความเป็นคำสูง

ระดับความเป็นคำต่ำ

คำประสม

หน่วยสร้างฯ ที่ไม่มีตัวนำอนุประโยค

สรุปท้ายบท

ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าแนวทางการศึกษาที่เรียกว่า “หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย” ในวิทยานิพนธ์นี้ นอกจากจะครอบคลุม 2 มโนทัศน์ต้นแบบ (คุณานุประโยคและอนุประโยคเติมเต็มนาม) แล้วยังครอบคลุมสิ่งที่เคยเป็นข้อจำกัดด้านข้อมูลและด้านแนวทางการวิเคราะห์จากงานวิจัยในอดีตอีกด้วย แนวทางใหม่นี้จะช่วยให้การศึกษาปรากฏการณ์ที่คำนามหรือนามวลีมี

ส่วนขยายเป็นอนุประโยคเกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จุดเด่นของทฤษฎีพจน์เล่มนี้คือการปรากฏของสัญรูปในอนุประโยคและการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยาย ซึ่งประเด็นเหล่านี้นับได้ว่าเป็นช่องว่างทางวิชาการที่ไม่เคยมีการกล่าวถึงมาก่อนอีกด้วย

ผู้วิจัยได้คัดกรองข้อมูลภาษาที่มีการใช้จริงตามคำจำกัดความในการศึกษาชั้นบุกเบิกของมัตสึโมโต (Matsumoto, 1997) แล้วนำมาวิเคราะห์ในเชิงโครงสร้าง พบว่าหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วมและประเภทที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วม ทั้ง 2 ประเภทนี้ยังสามารถจำแนกย่อยได้อีก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีตัวนำอนุประโยค ได้แก่ *ที่* *ซึ่ง* *อัน* *ผู้* *ว่า* *ที่ซึ่ง* *ผู้ซึ่ง* *ที่ว่า* และกลุ่มที่ไม่มีตัวนำอนุประโยค อย่างไรก็ตาม หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ไม่มีตัวนำอนุประโยคั้นระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายมีความกำกวมทางโครงสร้างเนื่องจากมีความละม้ายนามวลีที่มีโครงสร้าง *คำนาม + กริยาวลี* หรือที่นิยมเรียกกันว่าคำประสม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องระบุความแตกต่างและตีกรอบการศึกษาในวิทยานิพนธ์ให้ชัดเจน

ขั้นตอนที่ใช้ในการจำแนกหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามออกจากคำประสมมี 2 ขั้นตอน โดยเริ่มจาก 1) การพิสูจน์ความเป็นนามวลีตามสมมติฐานความคงสภาพของศัพท์ โดยเปรียบเทียบความถี่การปรากฏบนคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติของข้อมูล 2 ชุด คือ ข้อมูลที่มีความตรงแน่นภายในสูง เพราะไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ กับข้อมูลที่มีความตรงแน่นภายในต่ำ เพราะองค์ประกอบภายในส่วนใดส่วนหนึ่งผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ต่างๆ ได้แก่ การแทรก การขยาย การแทนที่ และการเชื่อม ผลการทดลองในตอนต้นที่ 1 พบความสัมพันธ์ระหว่างระดับความตรงแน่นภายในและความถี่การปรากฏ

ส่วนอีกขั้นตอน คือ 2) การพิสูจน์ความเป็นคำประสม โดยให้ผู้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่เป็นผู้ตัดสินความเป็นเนื้อเดียวกันของข้อมูล 2 ชุดจากการทดลองแรก ผลการตัดสินชี้ให้เห็นถึงสหสัมพันธ์ระหว่างความตรงแน่นภายใน ความถี่การปรากฏ และความเป็นเนื้อเดียวกัน การทดลองนี้นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าหน่วยศัพท์ซับซ้อน (complex lexical unit) เช่น คำประสม มีองค์ประกอบภายในที่มีลำดับชัดเจนและปรากฏร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ จนผู้ใช้ภาษามองว่าองค์ประกอบภายในเหล่านั้นของคำประสมผสมกลมกลืนเข้าด้วยกันอย่างแยกไม่ออก รูปปรากฏของคำประสมจึงมีความตายตัวสูง ขณะที่นามวลีซับซ้อน (complex NP) เช่น หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม เกิดจากองค์ประกอบภายในที่มาประกอบกันอย่างหลวมๆ และอาจพบกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ได้ รูปปรากฏของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามจึงมีความหลากหลายและสิ้นไหลได้สูงกว่า

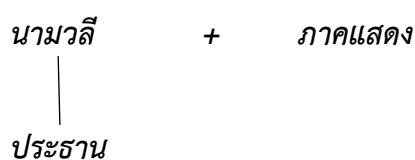
บทที่ 4

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทมีตัวอ้างอิงร่วม

ในเบื้องต้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องปูพื้นเสียก่อนว่าการปรากฏรูปของอาร์กิวเมนต์ (argument realization) ที่จะกล่าวถึงในบทนี้เป็นมโนทัศน์ที่คาบเกี่ยวกันระหว่าง 2 ระนาบ คือวากยสัมพันธ์กับ อรรถศาสตร์ (syntactico-semantic) เนื่องจากคุณสมบัติของความเป็นกริยาคือการอ้างอิงถึงสภาพ หรือเหตุการณ์ และในสภาพหรือเหตุการณ์หนึ่งๆ มีโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ (argument structure) แตกต่างกัน กล่าวคือ คำกริยาแต่ละคำมีจำนวนขั้นต่ำของอาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏร่วมกับมันได้ไม่เท่ากัน ตั้งแต่ 1 – 3 หน่วย อาร์กิวเมนต์แต่ละหน่วยมีหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่างกันไปตามตำแหน่งที่มันปรากฏ และอาร์กิวเมนต์แต่ละตัวยังแสดงบทบาททางความหมายต่างกันไปขึ้นอยู่กับความหมายประจำคำ ของคำกริยา แนวคิดเรื่องโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ช่วยให้จำแนกอาร์กิวเมนต์ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ (Robert Van Valin & LaPolla, 1997, p. 26) และ (Matsumoto, 1997, p. 59) ได้แก่

1. อาร์กิวเมนต์หลัก (core argument) หมายถึง อาร์กิวเมนต์ขั้นต่ำที่บังคับ (obligatory) การปรากฏร่วมกับคำกริยา เนื่องจากเป็นผู้แสดงสภาพหรือผู้ร่วมเหตุการณ์ที่มีบทบาทหลัก (core role) หรือเป็นแกนกลางในการสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) ของสภาพหรือเหตุการณ์หนึ่งๆ
2. อาร์กิวเมนต์ขยายขอบ (non-core argument) คือ อาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้ (optional) เพราะไม่ได้มีส่วนสำคัญต่อการสร้างมโนทัศน์ อาร์กิวเมนต์ประเภทนี้มีบทบาทรอง (non-core role) กล่าวคือ ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้แสดงสภาพหรือผู้ร่วมเหตุการณ์หลักในเหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยา

ผังภูมิแสดงหน่วยสร้างอกรรมกริยา

ภาคแสดงที่เป็นอกรรมกริยาอ้างอิงถึงสภาพหรือเหตุการณ์ที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์หลักได้เพียงหนึ่งเดียวหรือปรากฏกับอาร์กิวเมนต์หลัก 1 หน่วยเท่านั้น เพื่อทำหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นประธานของภาคแสดง เช่น อาร์กิวเมนต์ที่ขีดเส้นใต้ในประโยคต่อไปนี้

(1) ดอกไม้บาน

(2) สุนัขนอนใต้ต้นไม้

คำกริยาซึ่งแสดงสภาพ *บาน* และอ้างถึงเหตุการณ์ *นอน* จำเป็นต้องมีอาร์กิวเมนต์อย่างน้อย 1 หน่วยมาปรากฏเพื่อทำหน้าที่ผู้กระทำ ในที่นี้คือ *ดอกไม้* และ *สุนัข* ซึ่งเป็นอาร์กิวเมนต์หลัก แต่จะสังเกตได้ว่าใน (2) ยังมีค่านาม *ต้นไม้* ปรากฏร่วมด้วยได้ ทั้งที่มันไม่ได้เป็นผู้กระทำกริยานอนหลักในเหตุการณ์การนอน *ต้นไม้* ในที่นี้ เป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบที่บ่งชี้สถานที่ซึ่งเหตุการณ์การนอนเกิดขึ้น อาร์กิวเมนต์ชายขอบสามารถถูกละออกไปเหลือเพียง *สุนัขนอน* ก็สามารถสื่อความได้สมบูรณ์แล้ว

นอกจาก *บาน* และ *นอน* ที่ยกตัวอย่างข้างต้น ยังมีคำกริยาที่แสดงสภาพหรืออ้างถึงเหตุการณ์แบบอื่นๆ อีกที่จัดว่าเป็นนกรรมกริยา (Thepkanjana, 1992) ได้แก่

1. คำกริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ของสิ่งไม่มีชีวิต	เช่น	แฉลบ	หยด	กระเด็น
2. คำกริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ของสิ่งมีชีวิตแบบทั้งตัว	เช่น	บิน	ลุก	ทกล้ม
3. คำกริยาที่แสดงสภาพหรือกระบวนการทางจิตใจ	เช่น	สดชื่น	กระสับกระส่าย	
4. คำกริยาที่แสดงอาการทางกายภาพของสิ่งมีชีวิต	เช่น	ป่วย	หลับ	ไอ
5. คำกริยาที่แสดงสภาพของสิ่งไม่มีชีวิต	เช่น	ตื่น	หายาบ	เปรี้ยว
6. คำกริยาที่แสดงคุณลักษณะ	เช่น	โง่	ดี๋	ตลก

ผังภูมิแสดงหน่วยสร้างสกรรมกริยา

ภาคแสดงที่เป็นสกรรมกริยาอ้างถึงเหตุการณ์ที่ต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์หลักอย่างน้อย 2 หน่วยหรือปรากฏกับอาร์กิวเมนต์หลักได้ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป เพื่อทำหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นประธานและกรรมตรงของภาคแสดง เช่น อาร์กิวเมนต์หลักที่ขีดเส้นใต้เดี่ยวและเส้นใต้คู่ ต่อไปนี้

(3) แมวกินปลา

(4) จอห์นตีแมรีด้วยไม้เบสบอล

สกรรมกริยา *กิน* และ *ตี* จำเป็นต้องมีอาร์กิวเมนต์อย่างน้อย 2 หน่วยมาทำหน้าที่ผู้ร่วมเหตุการณ์ เพื่อให้เหตุการณ์ที่คำกริยาอ้างถึงมีความสมบูรณ์ ในที่นี้คือ อาร์กิวเมนต์หลักของเหตุการณ์การกิน ใน

(3) ได้แก่ *แมว* มีบทบาทเป็นผู้กิน และ *ปลา* มีบทบาทเป็นผู้ถูกกิน ส่วนเหตุการณ์การตี ใน (4) ได้แก่ *จอห์น* มีบทบาทเป็นผู้ตี และ *แมรี* มีบทบาทเป็นผู้ถูกตี อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่ายังมีค่านามอีกคำหนึ่งคือ *ไม้เบสบอล* ปรากฏในเหตุการณ์ดังกล่าวด้วย สาเหตุที่มันไปปรากฏได้เนื่องจากมันเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ มีบทบาทบ่งชี้เครื่องมือที่ใช้ในเหตุการณ์การตี ซึ่งผู้ใช้ภาษาสามารถละ *ด้วยไม้เบสบอล* ออกไปได้ เพราะแค่ประโยค *จอห์นตีแมรี* ซึ่งมีอาร์กิวเมนต์หลักของคำกริยาอยู่ครบก็สื่อความได้โดยสมบูรณ์แล้ว

ผังภูมิแสดงหน่วยสร้างสรรณกริยาแบบทวิกรรม

ยังมีสรรณกริยาบางตัวที่อ้างถึงเหตุการณ์ที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์หลักได้ถึง 3 หน่วยหรือปรากฏกับอาร์กิวเมนต์หลักได้ 3 ตัว เพื่อทำหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นประธาน กรรมตรง และกรรมรองของภาคแสดง เช่น อาร์กิวเมนต์ที่ขีดเส้นใต้ได้เดี่ยว เส้นใต้คู่ และเส้นใต้หยัก ตามลำดับต่อไปนี้

(5) แก้ว เลี้ยง อาหาร เด็ก กำพร้า

(6) หลานๆ ส่งจดหมาย ถึงยาย ในวันสงกรานต์

เลี้ยง และ *เขียน* เป็นสรรณกริยาประเภทวิกรรม (ditransitive verb) จึงจำเป็นต้องมีอาร์กิวเมนต์หลักอย่างน้อย 3 หน่วยมาทำหน้าที่ผู้ร่วมเหตุการณ์เพื่อให้เหตุการณ์ที่คำกริยาอ้างถึงมีความสมบูรณ์ เหตุการณ์การเลี้ยงใน (5) *แก้ว* มีบทบาทเป็นผู้เลี้ยง *อาหาร* มีบทบาทเป็นสิ่งที่ถูกเลี้ยง และ *เด็กกำพร้า* มีบทบาทเป็นผู้รับการเลี้ยง ส่วนเหตุการณ์การส่ง ใน (6) *หลานๆ* มีบทบาทเป็นผู้ส่ง *จดหมาย* มีบทบาทเป็นสิ่งที่ถูกส่ง และ *ยาย* มีบทบาทเป็นผู้รับการส่ง แต่จะเห็นได้ว่ายังมีค่านามอีกคำหนึ่งคือ *วันสงกรานต์* ปรากฏในเหตุการณ์ (6) ด้วย เนื่องจากมันมีสถานะเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ มีบทบาทบ่งชี้เวลาที่เกิดเหตุการณ์การส่งเท่านั้น ดังนั้น *ในวันสงกรานต์* ซึ่งไม่ใช่แกนกลางของเหตุการณ์จึงไม่ใช่หน่วยที่บังคับการปรากฏ หรืออีกนัยหนึ่งคือ สามารถละออกไปหรือย้ายตำแหน่ง เช่น *วันสงกรานต์หลานๆ ส่งจดหมายถึงยาย* โดยไม่กระทบกับการสร้างมโนทัศน์ของเหตุการณ์

สำหรับการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ความเข้าใจเรื่องโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ ได้แก่ จำนวนและตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏในอนุประโยค มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากกลวิธีที่ภาษาไทยใช้เพื่อบ่งชี้ว่าคำนามหลักกับอนุประโยคขยายมีความสัมพันธ์กัน สามารถดูได้จากตัวอ้างอิงร่วมในรูปของช่องว่าง (กลวิธีช่องว่าง) และบุรุษสรรพนาม (กลวิธีคงสรรพนาม) ลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะแสดงวิธีพิสูจน์ว่าตำแหน่งที่ว่างอยู่หรือบุรุษสรรพนามในอนุประโยคเป็นตัวอ้างอิงร่วมหรือไม่

(7) ก. ผู้ชาย ที่ [___ ยืนอยู่คนเดียว]

ข. ผู้ชาย ที่ [เขา ยืนอยู่คนเดียว]

เพื่อทดสอบว่าตำแหน่งที่อาร์กิวเมนต์ไม่ปรากฏรูปใน (7) ก. และบุรุษสรรพนาม เขา ใน (7) ข. ซึ่งอยู่ในตำแหน่งประธานเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก ผู้ชาย ใช่หรือไม่ ลำดับแรกต้องดูจำนวนอาร์กิวเมนต์หลักที่ภาคแสดงต้องการ ในกรณีนี้ ยืน เป็นอกรรมกริยา จึงต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏร่วมขั้นต่ำ 1 หน่วย ถัดมาพิสูจน์โดยนำคำนามหลักเดิมกลับลงไปตำแหน่งว่างหรือแทนที่สรรพนามที่มีบุรุษ เพศและพจน์เดียวกัน หากได้ผลลัพธ์เป็นประโยคที่สื่อความได้สมบูรณ์ แสดงว่าตำแหน่งที่ว่างอยู่หรือบุรุษสรรพนามนั้นคือตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก สำหรับตัวอย่างนี้ผ่านการทดสอบโดยการสร้างประโยคมูลฐานแล้ว พบว่าได้ประโยคที่ถูกไวยากรณ์และเป็นที่ยอมรับโดยผู้ใช้ภาษา ใจความว่า ผู้ชายยืนอยู่คนเดียว จึงสรุปได้ว่าคำนามหลัก ผู้ชาย มีอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดง ยืน ในอนุประโยคทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม

(8) ก. ภารโรง ที่ [___ ทิ้งขยะ]

ข. ภารโรง ที่ [เขา ทิ้งขยะ]

ค. ขยะ ที่ [ภารโรงทิ้ง ___]

ง. ขยะ ที่ [ภารโรงทิ้ง มัน]

เพื่อทดสอบว่าช่องว่างใน (8) ก. และบุรุษสรรพนาม เขา ใน (8) ข. ซึ่งอยู่ในตำแหน่งประธานเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก ภารโรง ใช่หรือไม่ ลำดับแรกต้องดูจำนวนอาร์กิวเมนต์หลักที่ภาคแสดงต้องการ ในกรณีนี้ ทิ้ง เป็นสกรรมกริยา จึงต้องการอาร์กิวเมนต์ร่วม 2 หน่วย แต่มี ขยะ ปรากฏอยู่แล้วในตำแหน่งกรรมตรงทำให้เหลืออีกแค่ 1 หน่วยเท่านั้น ถัดมาพิสูจน์โดยการนำคำนามหลักเดิมกลับลงไปช่องว่างหรือแทนที่บุรุษสรรพนามที่มีเพศและพจน์เดียวกัน หากได้ผลลัพธ์เป็นประโยคที่สื่อความได้สมบูรณ์ แสดงว่าช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามนั้นคือตัวอ้างอิงร่วม สำหรับ (8) ก. และ ข. ผ่านการทดสอบโดยการสร้างประโยคมูลฐานแล้ว พบว่าได้ประโยคที่ถูกไวยากรณ์และเป็นที่ยอมรับ

โดยผู้ใช้ภาษา ใจความว่า *ภารโรงทิ้งขยะ* จึงสรุปได้ว่าค่านามหลัก *ภารโรง* มีอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดง *ทิ้ง* ในอนุประโยคทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม

ส่วนการพิสูจน์ว่าช่องว่างใน (8) ค. และบุรุษสรรพนาม *มัน* ใน (8) ง. ซึ่งอยู่ในตำแหน่งกรรมตรงเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับค่านามหลัก *ขยะ* หรือไม่ ลำดับแรกต้องดูจำนวนอาร์กิวเมนต์หลักที่ภาคแสดงต้องการ ในกรณีนี้ *ทิ้ง* เป็นกรรมกริยา จึงต้องการอาร์กิวเมนต์ร่วม 2 หน่วย แต่มี *ภารโรง* ปรากฏอยู่แล้วในตำแหน่งประธานทำให้เหลืออีกแค่ 1 หน่วยเท่านั้น ถัดมาพิสูจน์โดยนำค่านามหลักเติมกลับลงไปช่องว่างหรือแทนที่บุรุษสรรพนามที่มีเพศและพจน์เดียวกัน หากได้ผลลัพธ์เป็นประโยคที่สื่อความได้สมบูรณ์ แสดงว่าช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามนั้นคือตัวอ้างอิงร่วม สำหรับ (8) ค. และ ง. ผ่านการทดสอบโดยการสร้างประโยคมูลฐานแล้ว พบว่าได้ประโยคที่ถูกไวยากรณ์และเป็นที่ยอมรับโดยผู้ใช้ภาษา ใจความว่า *ภารโรงทิ้งขยะ* จึงสรุปได้ว่าค่านามหลัก *ขยะ* มีอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงของภาคแสดง *ทิ้ง* ในอนุประโยคทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม

(9) ก. ครู ที่ [___ ให้รางวัลนักเรียน]

ข. ครู ที่ [เขา ให้รางวัลนักเรียน]

ค. รางวัล ที่ [ครูให้ ___ นักเรียน]

ง. รางวัล ที่ [ครูให้ มัน แก่นักเรียน]

จ. นักเรียน ที่ [ครูให้รางวัล ___]

ฉ. นักเรียน ที่ [ครูให้รางวัล เขา]

เพื่อทดสอบว่าช่องว่างใน (9) ก. และบุรุษสรรพนาม *เขา* ใน (9) ข. ซึ่งอยู่ในตำแหน่งประธานเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับค่านามหลัก *ครู* หรือไม่ ลำดับแรกต้องดูจำนวนอาร์กิวเมนต์หลักที่ภาคแสดงต้องการ ในกรณีนี้ *ให้* เป็นกริยาทวิกรรม จึงต้องการอาร์กิวเมนต์ร่วม 3 หน่วย แต่มี *รางวัล* และ *นักเรียน* ปรากฏอยู่แล้วในตำแหน่งกรรมตรงและกรรมรอง ทำให้เหลืออีกแค่ 1 หน่วยเท่านั้น ถัดมาพิสูจน์โดยนำค่านามหลักเติมกลับลงไปช่องว่างหรือแทนที่บุรุษสรรพนามที่มีเพศและพจน์เดียวกัน หากได้ผลลัพธ์เป็นประโยคที่สื่อความได้สมบูรณ์ แสดงว่าช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามนั้นคือตัวอ้างอิงร่วม สำหรับ (9) ก. และ ข. ผ่านการทดสอบโดยการสร้างประโยคมูลฐานแล้ว พบว่าได้ประโยคที่ถูกไวยากรณ์และเป็นที่ยอมรับโดยผู้ใช้ภาษา ใจความว่า *ครูให้รางวัลนักเรียน* จึงสรุปได้ว่าค่านามหลัก *ครู* มีอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดง *ให้* ในอนุประโยคทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม

ส่วนช่องว่างใน (9) ค. และบุรุษสรรพนาม *มัน* ใน (9) ง. ซึ่งอยู่ในตำแหน่งกรรมตรงเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับค่านามหลัก *รางวัล* ใช่หรือไม่ ลำดับแรกต้องดูจำนวนอาร์กิวเมนต์หลักที่ภาคแสดง

ต้องการ ในกรณีนี้ ให้ เป็นกริยาพิกรกรรม จึงต้องการอาร์กิวเมนต์ร่วม 3 หน่วย แต่มี ครู และ นักเรียน ปรากฏอยู่แล้วในตำแหน่งประธานและกรรมรอง ทำให้เหลืออีกแค่ 1 หน่วยเท่านั้น ถัดมาพิสูจน์โดยนำคำนามหลักเดิมกลับไปในช่องว่างหรือแทนที่บุรุษสรรพนามที่มีเพศและพจน์เดียวกัน หากได้ผลลัพธ์เป็นประโยคที่สื่อความได้สมบูรณ์ แสดงว่าช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามนั้นคือตัวอ้างอิงร่วมสำหรับ (9) ค. และ ง. ผ่านการทดสอบโดยการสร้างประโยคมูลฐานแล้ว พบว่าได้ประโยคที่ถูกไวยากรณ์และเป็นที่ยอมรับโดยผู้ใช้ภาษา ใจความว่า ครูให้รางวัลนักเรียน จึงสรุปได้ว่าคำนามหลักรางวัล มีอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงของภาคแสดง ให้ ในอนุประโยคทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม

สุดท้าย ช่องว่างใน (9) จ. และบุรุษสรรพนาม เขา ใน (9) ฉ. ซึ่งอยู่ในตำแหน่งกรรมรองเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก นักเรียน ใช่หรือไม่ ลำดับแรกต้องดูจำนวนอาร์กิวเมนต์หลักที่ภาคแสดงต้องการ ในกรณีนี้ ให้ เป็นกริยาพิกรกรรม จึงต้องการอาร์กิวเมนต์ร่วม 3 หน่วย แต่มี ครู และ รางวัล ปรากฏอยู่แล้วในตำแหน่งประธานและกรรมตรง ทำให้เหลืออีกแค่ 1 หน่วยเท่านั้น ถัดมาพิสูจน์โดยนำคำนามหลักเดิมกลับไปในช่องว่างหรือแทนที่บุรุษสรรพนามที่มีเพศและพจน์เดียวกัน หากได้ผลลัพธ์เป็นประโยคที่สื่อความได้สมบูรณ์ แสดงว่าช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามนั้นคือตัวอ้างอิงร่วมสำหรับ (9) จ. และ ฉ. ผ่านการทดสอบโดยการสร้างประโยคมูลฐานแล้ว พบว่าได้ประโยคที่ถูกไวยากรณ์และเป็นที่ยอมรับโดยผู้ใช้ภาษา ใจความว่า ครูให้รางวัลนักเรียน จึงสรุปได้ว่าคำนามหลักนักเรียน มีอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมรองของภาคแสดง ให้ ในอนุประโยคทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม

อนึ่ง (7 - 9) เป็นตัวอย่างที่สามารถตัดสินความเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลักได้ง่าย เพราะเมื่อพิจารณาจากโครงสร้างอาร์กิวเมนต์แล้วเหลือตำแหน่งที่เป็นช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามเพียงตำแหน่งเดียวเท่านั้น แต่ (10 - 12) ที่จะยกตัวอย่างต่อไปนี้มี ความซับซ้อนและตัดสินได้ยาก เนื่องด้วยเหตุผลต่อไปนี้

1. ภาคแสดงในอนุประโยคเป็นกรรมกริยาซึ่งต้องการอาร์กิวเมนต์หลักมาปรากฏร่วม 2 หน่วย
2. ภาษาไทยอนุโลมให้ละอาร์กิวเมนต์ได้ ทำให้มีโอกาสที่พบอาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคว่างลงมากกว่า 1 ตำแหน่ง ซึ่งบอกได้ยากกว่าเป็นช่องว่างหรือสุญรูป เพราะไม่มีการเข้ารหัสทางภาษาที่บ่งบอกว่าการไม่ปรากฏรูปของอาร์กิวเมนต์คืออะไร
3. คำนามหลักเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต ซึ่งค้ำกับประสบการณ์ทางโลกของผู้ใช้ภาษาที่มักอนุมานว่าต้องมีผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้กระทำกริยา แต่สำหรับการปรากฏรูปในทางวากยสัมพันธ์ (syntactic realization) ประธานในทางไวยากรณ์ (grammatical subject) ไม่จำเป็นต้องเป็นประธานทางตรรกะ (logical subject) ที่มีบทบาทเป็นผู้กระทำ (agent) เสมอไป

(10) พ่อเรสนั่งลงบนเก้าอี้ แล้วยกเป้สะพายสีดำ ที่ [__ แขนว __ อยู่ข้างตัว] มาวางบนขาของตัวเอง

จะเห็นได้ว่าภาคแสดงในอนุประโยค *แขนว* เป็นสกรรมกริยา แต่ทั้งตำแหน่งประธานและตำแหน่งกรรมตรงไม่มีอาร์กิวเมนต์ปรากฏอยู่เลย หากต้องการพิสูจน์ว่าคำนามหลัก *เป้สะพายสีดำ* มีตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งใด สามารถทดลองได้โดยนำบุรุษสรรพนามที่มีเพศและพจน์สอดคล้องกับคำนามหลักเติมลงไป วิธีนี้เลียนแบบกลวิธีคังสรรพนามซึ่งเป็นกลวิธีรองในภาษาไทยเพื่อแสดงการมีตัวอ้างอิงร่วมระหว่างคำนามหลักกับอาร์กิวเมนต์ในอนุประโยค

(10) ก. เป้สะพายสีดำ ที่ [*มัน* แขนวอยู่ข้างตัว]

(10) ข. ? เป้สะพายสีดำ ที่ [แขนว*มัน*อยู่ข้างตัว]

(10) ก. ทดลองเติมสรรพนาม *มัน* ลงในตำแหน่งประธานและพบว่ามีความเป็นไปได้ ส่วน (10) ข. ทดลองเติมสรรพนามลงในตำแหน่งกรรมตรง แต่กลับได้อนุประโยคที่ฟังดูแปลก เพื่อความมั่นใจผู้วิจัยจึงทดลองตัดบุพบทวลี *อยู่ข้างตัว* ออก เนื่องจากในภาษาไทยมีหน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำ (patient-subject construction) ซึ่งองค์ประกอบของมันจะต้องมีบุพบทวลีทำหน้าที่ส่วนเติมเต็ม (obligatory adjunct)

(10) ค. * เป้สะพายสีดำ ที่ [แขนว]

ผู้วิจัยพบว่า (10) ค. ไม่สื่อความ แสดงว่าอนุประโยคขยายนี้เป็นหน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำ และคำนามหลัก *เป้สะพายสีดำ* มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธาน ดังที่เขียนใหม่ใน (10) ง.

(10) ง. เป้สะพายสีดำ ที่ [O_S แขนวอยู่ข้างตัว]

(11) ในฟอนข้าว ที่ [__ มัด __ ไว้] ยังมีคราบเลือดแห้งๆ ของผู้เก็บเกี่ยวติดกรังอยู่

จะเห็นได้ว่าภาคแสดงในอนุประโยค *มัด* เป็นสกรรมกริยา แต่ทั้งตำแหน่งประธานและตำแหน่งกรรมตรงไม่มีอาร์กิวเมนต์ปรากฏอยู่เลย หากต้องการพิสูจน์ว่าคำนามหลัก *ฟอนข้าว* มีตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งใด สามารถทดลองได้โดยการนำบุรุษสรรพนามที่มีเพศและพจน์สอดคล้องกับคำนามหลัก ในที่นี้คือ *มัน* เติมลงไป

(11) ก. ? ฟอนข้าว ที่ [*มัน*มัดไว้]

(11) ข. ฟอนข้าว ที่ [มัด*มัน*ไว้]

(11) ก. สรรพนาม *มัน* ถูกเติมลงในตำแหน่งประธานของภาคแสดง แต่ได้ผลลัพธ์ที่ดูแปลก ส่วน (11) ข. สรรพนามถูกเติมลงในตำแหน่งกรรมตรง และพบว่ามีความเป็นไปได้ อย่างไรก็ตามก็ดีเพื่อความแน่ใจ จึงทดลองเติมบุพบทวลี เช่น *อย่างหลวมๆ* หรือ *อยู่บนแคร่* ต่อท้าย เนื่องจากองค์ประกอบของหน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำ (patient-subject construction) ต้องมีบุพบทวลีทำหน้าที่ส่วนเติมเต็ม (obligatory adjunct)

(11) ค. **ฟอนข้าว** ที่ [*มัดไว้ อย่างหลวมๆ / อยู่บนแคร่*]

ผู้วิจัยพบว่าบุพบทวลีใน (11) ค. ไม่ใช่ส่วนที่บังคับการปรากฏ กล่าวคือ *อย่างหลวมๆ* หรือ *อยู่บนแคร่* สามารถละได้ (optional) แสดงว่าอนุประโยคนี้ไม่ใช่หน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำ ดังนั้นสรุปว่าคำนามหลัก *ฟอนข้าว* มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรง ส่วนตำแหน่งประธานที่ไม่ปรากฏรูปนั้นคือสุญรูปที่ถูกละออกไป ตามที่แสดงไว้ใน (11) ง.

(11) ง. **ฟอนข้าว** ที่ [\emptyset_S มัด \emptyset_{DO} ไว้]

(12) เชื้อของแวมไพร์แต่ละตัวจะมีความแตกต่างของ **สิ่ง** ที่ [เรียกว่าดีเอ็นเอ] เพราะฉะนั้นถ้าเลือดกับเชื้อที่รับเข้าร่างกายไม่เหมือนกัน อาจทำให้....

ตัวอย่างนี้ตัดสินได้ยากว่า *เรียก* เป็นกรรมกริยาที่ต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏร่วม 2 หรือ 3 หน่วย ดังนั้น จึงพิสูจน์ด้วยเติมบุรุษสรรพนาม *มัน* ลงในอนุประโยคเพื่อหาตำแหน่งของตัวอ้างอิงร่วม

(12) ก. **สิ่ง** ที่ [*มัน* เรียกว่าดีเอ็นเอ]

หากพิจารณาว่า *เรียก* เป็นกริยาที่ต้องการอาร์กิวเมนต์ 2 หน่วยมาปรากฏร่วม และ *ว่า* ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ส่วนเติมเต็ม (complementizer) จะเห็นได้ว่าใน (12) ก. ตำแหน่งกรรมตรงมี *ดีเอ็นเอ* ปรากฏอยู่แล้ว และมีแต่ตำแหน่งประธานเพียงตำแหน่งเดียวเท่านั้นที่ยังว่างอยู่ ผู้วิจัยพบว่าเมื่อลองเติมบุรุษสรรพนาม *มัน* ลงในตำแหน่งประธาน จะได้อนุประโยคที่สามารถสื่อความได้

(12) ข. **สิ่ง** ที่ [___ เรียก *มัน* ว่าดีเอ็นเอ]

ส่วนการตีความอีกแบบหนึ่ง หากพิจารณาว่า *เรียก* เป็นกริยาที่ต้องการอาร์กิวเมนต์ 3 หน่วยมาปรากฏร่วม จะเห็นได้ว่าตำแหน่งที่เป็นส่วนเติมเต็มของ (12) ข. มีคำว่า *ดีเอ็นเอ* ปรากฏอยู่แล้ว ในขณะที่ตำแหน่งประธานและตำแหน่งกรรมตรงยังว่างอยู่ ผู้ใช้ภาษาสามารถใช้ความรู้ทางโลกบอกได้ว่าต้องมีผู้หนึ่งผู้ใด (คุณสมบัตินามมีชีวิต ประเภทบุคคล) เป็นผู้กระทำกริยา *เรียก* ทำให้เกิดความ เป็นได้ว่า *สิ่ง* อาจเป็นกรรมตรง และเมื่อลองใส่บุรุษสรรพนาม *มัน* ลงในตำแหน่งดังกล่าว ก็พบว่าได้

อนุประโยคที่สื่อความได้เช่นกันเดียวกัน สำหรับตัวอย่าง (12) ผู้วิจัยของสรุปว่าคำนามหลัก สิ่ง มี ตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธานหรือตำแหน่งกรรมตรง ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งก็ได้

หลังจากปูพื้นเรื่องโครงสร้างอาร์กิวเมนต์แล้ว ลำดับถัดไปผู้วิจัยจะนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้กับการวิเคราะห์ข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วม ในบทที่ 4 เรียงลำดับการนำเสนอ ดังนี้ หัวข้อ 4.1 ว่าด้วยตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์หลักของภาคแสดงในอนุประโยค ได้แก่ ตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง เช่น (7 – 9) ที่ยกตัวอย่างไปแล้วข้างต้น ส่วนหัวข้อ 4.2 กล่าวถึงตัวอ้างอิงร่วมที่ทำหน้าที่เป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบของภาคแสดงในอนุประโยค ได้แก่ ตัวอ้างอิงร่วมที่บ่งชี้เวลา สถานที่ และเครื่องมือ ตามลำดับ

4.1 ตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์หลัก

เพื่อช่วยให้เข้าใจการวิเคราะห์ในหัวข้อ 4.1 และ 4.2 ซึ่งมีทั้งระนาบวากยสัมพันธ์ (โครงสร้าง) และอรรถศาสตร์ (ความหมาย) มาเกี่ยวพันกันอยู่ได้อย่างกระจ่าง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรกล่าวถึงแนวคิดเรื่องบทบาททางความหมายเสริมไว้ ณ ที่นี้ด้วย บทบาททางความหมาย หมายถึง บทบาทที่ผู้ร่วมเหตุการณ์แสดงในเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าความหมายประจำคำของคำกริยาว่าจะกำหนดให้ผู้ร่วมเหตุการณ์มีบทบาททางความหมายใด เช่น *ครูให้รางวัลนักเรียน* ใน (9) ข้างต้น เหตุการณ์ที่ปรากฏกับกริยา *ให้* ต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์ที่มีบทบาทผู้กระทำ ผู้ร่วมแกนกลาง และผู้รับ ซึ่งก็คือ *ครู รางวัล และ นักเรียน* ตามลำดับ

บทบาททางความหมายนั้น มีนักภาษาศาสตร์หลายท่านกำหนดรายการบทบาทเอาไว้และรายการของแต่ละคนก็มีจำนวนไม่เท่ากัน สำหรับวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยเลือกรายการบทบาททางความหมายจากผลการวิจัยของแวน วาลิน (Robert Van Valin, 2001) ได้แก่

1. ผู้กระทำ (agent) คือ ผู้เริ่มการกระทำและก่อเหตุการณ์ด้วยเจตนา ผู้กระทำมักเป็นสิ่งมีชีวิต
เช่น Sam murdered his neighbour.
2. ผู้ถูกกระทำ (patient) คือ ผู้ที่ถูกทำให้อยู่ในสภาพหนึ่งหรือถูกเปลี่ยนแปลงสภาพ
เช่น The bird is dead. (ทรงสภาพ)
The bird died. (กลายสภาพ)
Sam killed the bird. (รับการกระทำ)
3. ผู้ร่วมแกนกลาง (theme) คือ สิ่งที่ตั้งอยู่ในที่หนึ่งหรืออยู่ในความครอบครองของผู้หนึ่ง แล้วประสบความเปลี่ยนแปลงในแง่ที่ตั้งหรือในแง่การครอบครอง
เช่น Chris gave the notebook to Dana.

4. ผู้รับ (recipient) คือ จุดสิ้นสุดการถ่ายโอนหรือการเปลี่ยนแปลงการครอบครอง ในทางโครงสร้าง ผู้รับอาจปรากฏในรูปของกรรมรองได้

เช่น Chris gave the notebook to Dana.

Sandy received the message from Kim.

5. เป้าหมาย (goal) คือ จุดสิ้นสุดของการเปลี่ยนสถานที่

เช่น Pat put the book on the table.

6. แหล่งที่มา (source) คือ จุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงสถานที่หรือการถ่ายโอนการครอบครอง

เช่น The child took the book from Kim.

7. สถานที่ (location) คือ จุดที่เกิดเหตุการณ์

เช่น The book is lying on the table.

8. ผู้รับประโยชน์ (benefactive) คือ ผู้ได้รับประโยชน์จากการกระทำใดการกระทำหนึ่ง

เช่น Dana bought some flowers for Pat.

9. เส้นทาง (path)

เช่น Quentin is jogging along the creek to the park.

(Robert Van Valin, 2001, p. 24)

4.1.1 ตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธาน

คำว่า *ตำแหน่งประธาน* ในที่นี้อ้างถึงตำแหน่งการปรากฏรูปในทางวากยสัมพันธ์ (syntactic realization) โดยพิจารณาจากลำดับคำปกติของประโยคมูลฐานในภาษาไทย คือ S-V-O ฉะนั้นอาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏในตำแหน่งหน้าคำกริยาจึงถือเป็นประธานในทางไวยากรณ์ ในขณะที่การวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ยังสนใจบทบาททางความหมาย (thematic role) ซึ่งอยู่บนระนาบอรรถศาสตร์ด้วย บทบาทความหมายเป็นสิ่งที่สืบเนื่อง (entail) มาจากความหมายประจำคำของคำกริยาที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดง ดังนั้น อาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏในตำแหน่งประธานไม่จำเป็นจะต้องเป็นผู้กระทำ (agent) เสมอไป (Robert Van Valin, 2001, p. 29)

(13) The farmer killed the duckling. (agent – patient)

(14) The rock broke the window. (instrument – patient)

(15) The lawyer received the summons. (recipient – theme)

(16) Many tourists saw the accident. (experiencer – stimulus)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน (เส้นใต้เดี่ยว) และอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรง (เส้นใต้คู่) ไม่จำเป็นต้องมีบทบาททางความหมายเป็นผู้กระทำ (agent) คู่กับผู้ถูกกระทำ (patient) อย่าง *the farmer* และ *the duckling* ใน (13) เสมอไป เพราะตำแหน่งประธานของประโยค เช่น *the rock* ใน (14) มีบทบาทเป็นเครื่องมือ *the lawyer* ใน (15) เป็นผู้รับ และ *many tourists* ใน (16) เป็นผู้ประสม เป็นต้น

สำหรับประเด็นนี้ แวนวาลินและลาพอลลาได้อธิบายว่าประโยคที่ผู้ใช้ภาษาสร้างขึ้นสะท้อนให้เห็นว่าผู้ส่งสารมีมุมมองแบบใดแบบหนึ่งต่อเหตุการณ์และต้องการถ่ายทอดมุมมองนั้นไปยังผู้รับสาร เพราะฉะนั้น ผู้ส่งสารจะผลิตประโยคที่มีอาร์กิวเมนต์ใดปรากฏอยู่บ้างหรือนำอาร์กิวเมนต์ตัวใดทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคล้วนแต่เป็น “ทางเลือก” ของผู้ใช้ภาษา (Robert Van Valin & LaPolla, 1997) ข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยก็เช่นกัน ผู้วิจัยพบว่าผู้ใช้ภาษาไทยผลิตข้อมูลที่มีอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานมีบทบาททางความหมายแตกต่างกัน ได้แก่ ผู้กระทำ เครื่องมือ สิ่งกระตุ้น ผู้ประสม ผู้รับ ผู้กระทำ และเส้นทาง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1.1 ผู้กระทำ (agent)

โดวตี (Dowty, 1991) ได้ศึกษาคุณสมบัติของอาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้กระทำและได้สร้างรายการคุณสมบัติขึ้นมาชุดหนึ่ง โดยอ้างว่ายิ่งอาร์กิวเมนต์ใดมีคุณสมบัติครบหรือจำนวนข้อมาก ยิ่งเข้าใกล้ความผู้กระทำต้นแบบ (proto-agent) มากขึ้นเท่านั้น และความเป็นผู้กระทำต้นแบบนี้แปรผันตรงกับโอกาสที่จะปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าประธานจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนทุกข้อ อาจมีเพียงบางข้อก็ได้ รายการคุณสมบัติของผู้กระทำต้นแบบ (Dowty, 1991) มีรายละเอียดดังนี้

1. มีส่วนร่วมโดยเจตนาในการกระทำเหตุการณ์หรือการแสดงสภาพ
(volitional involvement in an event or state)
2. มีความรู้สึก และ/หรือ การรับรู้
(sentience and/or perception)
3. ทำให้เกิดเหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพต่อผู้ร่วมเหตุการณ์อื่น
(causing change of state in another participant)
4. เป็นฝ่ายที่เคลื่อนไหว เมื่อเทียบกับผู้ร่วมเหตุการณ์อื่น
(movement relative to the position of another participant).

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่าคำนามหลักที่มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธานและมีบทบาททางความหมายเป็นผู้กระทำ มีคุณสมบัติสอดคล้องกับความเป็นผู้กระทำต้นแบบมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกัน ดังนี้

- (17) เมื่อเตรียมจะชบลงตรงป่าอันกำยำและฝั่งผายของชายหนุ่ม ที่ [O₅ เดินเคียงข้าง] เธอกลับต้องร้องเสียงหลง
- (18) เนื่องด้วยนายซาซางาวะ ทาเคชิ เจ้าของกิจการเรือซาซางาวะกรุ๊ป ซึ่ง [O₅ ทำธุรกิจผิดกฎหมายจำนวนมาก] ได้เดินทางเข้ามาประเทศไทยเพื่อขยายกิจการ
- (19) เสียงกริ่งดังมาจากทางหลังร้าน ตามด้วยเสียงพูดคุยของพ่อกับเจอร์ราด ผู้ซึ่ง [O₅ กำลังถือของบางอย่างไว้ในมือ]
- (20) ไนกี้ ผู้ [O₅ สนับสนุนการผลิตชุดแข่งให้กับทีมใหญ่อย่างแมนเชสเตอร์ยูไนเต็ดและบาร์เซโลนา] มุ่งเน้นการผลิตเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นหลัก
- (21) ต่างกันที่ครั้งนี้ไม่ใช่ งู [O₅ ออกลูกเป็นจิ้งจก] หรือวัว [O₅ ออกลูกเป็นไข่] แต่เป็นหลุมปริศนาขนาดมหึมากลางหมู่บ้านที่ไม่มีใครรู้ว่ามันเกิดจากอะไร

ค่านามหลักที่มีคุณสมบัติความมีชีวิต ประเภทบุคคล ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์จริงๆ เช่น ชายหนุ่ม ใน (17) นายซาซางาวะ ทาเคชิ เจ้าของกิจการ... ใน (18) และ เจอร์ราด ใน (19) หรืออาจเป็นนิติบุคคล เช่น ไนกี้ ใน (20) รวมถึงสิ่งมีชีวิตที่เป็นสัตว์ เช่น งู และ วัว ใน (21) ต่างก็มีเจตนาและมีกำลังเคลื่อนไหวด้วยตนเองเพื่อก่อเหตุการณ์การเดิน เหตุการณ์การถือ เหตุการณ์การสนับสนุน และเหตุการณ์การออกลูก ตามลำดับ รวมทั้งยังทำให้อาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งเปลี่ยนสภาพหรือย้ายตำแหน่งได้ เช่น ของบางอย่าง ในตำแหน่งกรรมตรงของ (19) จากเดิม ของบางอย่าง วางอยู่ที่หนึ่งก็กลายมาอยู่ในมือของเจอร์ราด, ชุดแข่ง ใน (19) จากที่ไม่เคยมีมาก่อนก็ถูกผลิตขึ้น, ลูก ใน (20) จากที่อยู่ในครรภ์ก็ถูกคลอดออกมา ตามลำดับ

- (22) พายุเฮอริเคนมาเรีย ที่ [OS เคลื่อนเข้าซัดเปอร์โตริโก ดินแดนส่วนหนึ่งของสหรัฐอเมริกา ในทะเลแคริบเบียน ด้วยความเร็วลม 240 กิโลเมตรต่อชั่วโมง] ทำให้ไฟฟ้าดับทั้งเกาะที่

ส่วนค่านามหลักที่ไม่มีชีวิต เช่น พายุเฮอริเคนมาเรีย ใน (22) แม้จะไม่สามารถแสดงเจตนากระทำเหตุการณ์ได้ แต่พลังงานธรรมชาติสามารถเคลื่อนที่ได้เองอย่างอิสระและทำให้อาร์กิวเมนต์อื่นเกิดความเปลี่ยนแปลง ในที่นี้ พายุเฮอริเคนมาเรีย ทำกริยา เคลื่อน และการเคลื่อนที่ของมันส่งผลให้เปอร์โตริโก จากที่อยู่ในสภาวะปกติกลายเป็นได้รับความเสียหาย

อีก 2 ตัวอย่างด้านล่างก็คล้ายกับ (22) ในแง่ที่ค่านามหลักมีคุณสมบัติความไม่มีชีวิต กล่าวคือ ฮีตเตอร์ ใน (23) เป็นประเภทรูปธรรม ส่วน ระบบคัดกรองอีเมล ใน (24) เป็นประเภทนามธรรม แม้อาร์กิวเมนต์เหล่านี้จะไม่สามารถแสดงเจตนาในการกระทำเหตุการณ์ได้ แต่ ฮีตเตอร์

และ ระบบคัดกรองอีเมล ล้วนแต่มีกำลังหรือมีการเคลื่อนไหวอันนำไปสู่การกระทำเหตุการณ์ที่อ้างถึงในภาคแสดงได้

(23) ฉันทจะทำให้เธออ่อนเหมือนฮีตเตอร์ ที่ [O₅ กำลังทำงานบนชั่วหัวใจอันสุดสะท้าน]

(24) ส่วนผู้ปริโภคทั่วไปควรจัดทำระบบคัดกรองอีเมล ที่ [O₅ ช่วยสกรีนข้อความหลอกลวง เช่น phishing attacks] ติดตั้งซอฟต์แวร์ป้องกันไวรัส จำกัดข้อมูลส่วนตัว และ....

ตามที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า คำนามหลักของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ใน (17 – 24) ไม่ว่าจะมีความสมมติความมี-ไม่มีชีวิต ความเป็นรูปธรรม-นามธรรม สามานยนามหรือวิสามานยนาม ต่างก็มีความสมมติความเป็นผู้กระทำต้นแบบที่โดวตี (Dowty, 1991) เสนออย่างน้อย 2 ข้อ

นอกจากนี้ เพื่อความถูกต้องของการวิเคราะห์ว่าคำนามหลักเหล่านี้มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดงในอนุประโยคจริงหรือไม่ ผู้วิจัยเสนอแนวทางการพิสูจน์ด้วยการสร้างประโยคมูลฐานที่มีลำดับคำ S-V-O โดยนำคำนามหลักเดิมกลับลงไปในตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์ประธานที่ยังว่างอยู่ การพิสูจน์แสดงให้เห็นว่าได้ประโยคมูลฐานที่สื่อความได้สมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้ภาษาไทย ตามลำดับ ดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

(17) ชายหนุ่ม_S เดินเคียงข้าง

(18) นายชาซางวะ เจ้าของกิจการเรือชาซางวะกรุป_S ทำธุรกิจผิดกฎหมายจำนวนมาก

(19) เจอร์ราร์ด_S กำลังถือของบางอย่างไว้ในมือ

(20) ไนกี้_S สนับสนุนการผลิตชุดแข่งให้กับทีมใหญ่....

(21) งู_S ออกลูกเป็นจิ้งจก วัว_S ออกลูกเป็นไข่

(22) พายุเฮอริเคนมาเรีย_S เคลื่อนเข้าซัดเปอร์โตริโก....

(23) ฮีตเตอร์_S กำลังทำงานบนชั่วหัวใจอันสุดสะท้าน

(24) ระบบคัดกรองอีเมล_S ช่วยสกรีนข้อความหลอกลวง

4.1.1.2 เครื่องมือ (instrument)

อาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาททางความหมายเป็นเครื่องมือมักเป็นสิ่งไม่มีชีวิต อย่างไรก็ตาม การที่มันไม่สามารถแสดงเจตนาได้และไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยตนเอง ก็ได้แปลว่าอาร์กิวเมนต์นั้นๆ จะไม่มีโอกาสขึ้นมาปรากฏในตำแหน่งประธาน อนึ่ง การกระทำการณใดๆ โดยเครื่องมือต้องผ่านการควบคุม

หรือเจตนาของผู้กระทำ เครื่องมือนั้นจึงสามารถกระทำเหตุการณ์หรือทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแก่ผู้ร่วมเหตุการณ์อื่นได้ เช่น

(25) ก. Tom is cutting the bread with a knife.

ข. The knife cut the bread.

(Robert Van Valin & LaPolla, 1997, p. 121)

ในที่นี้ *Tom* มีคุณสมบัติเป็นมนุษย์และมีเจตนาที่จะก่อเหตุการณ์การตัด *Tom* จึงถือเป็นผู้กระทำที่มีอำนาจควบคุม *knife* ซึ่งเป็นเครื่องมือ เพื่อให้คมมีดไปสัมผัสกับ *bread* จนชนมปังกเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพ (ถูกตัด) เห็นได้ชัดว่าในฉากเหตุการณ์นี้ *knife* เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การเกิด (causal chain) ทำให้อาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทเครื่องมือตัวนี้สามารถปรากฏในตำแหน่งประธานได้อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ใน (25) ข.

สำหรับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย ผู้วิจัยพบข้อมูลที่คำนามหลักที่มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธานและมีบทบาทเป็นเครื่องมือเช่นกัน อาทิ

(26) เจ้าของห้องพักได้ไปชี้จุดที่คนร้ายใช้ตะไบฝน **กุญแจ** ที่ [O_s ล็อคประตูหน้าห้อง] ออกแล้ว
เข้าไปขโมยทรัพย์สิน

คำนามหลัก *กุญแจ* ใน (26) เป็นเครื่องมือในเหตุการณ์การล็อคที่อ้างถึงโดยภาคแสดง *ล็อค* กล่าวคือมีผู้หนึ่งผู้ใดใช้กำลังควบคุมกุญแจ (ไขกุญแจ) เพื่อให้กุญแจสัมผัสกับกลอนประตู ประตูจึงเปลี่ยนสภาพจากที่ไม่ได้ล็อคกลายเป็นล็อค

(27) ตำรวจพบรอยนิ้วมือของนางราตรีบน **อาวุธปืน** ที่ [O_s ยิงนายสุภาพ]

คำนามหลัก *อาวุธปืน* ใน (27) เป็นเครื่องมือในเหตุการณ์การยิงที่อ้างถึงโดยภาคแสดง *ยิง* โดยมีผู้หนึ่งผู้ใดใช้กำลังควบคุมปืน (เหนี่ยวไก) เพื่อให้ปืนลั่นกระสุนออกไปสัมผัสกับนายสุภาพ นายสุภาพจึงเปลี่ยนสภาพจากมีชีวิตกลายเป็นเสียชีวิต

(28) แก้วก็ใช้สบู่หอมอย่างที่เขาโฆษณาว่าดารารายอนตรีใช้ เสื้อผ้าก็ต้อง **ผงซักฟอกอย่างวิเศษ**
ซึ่ง [O_s ล้างสิ่งสกปรกได้หมดจด] แล้วคุณนายจะเอาอย่างไรอีก

คำนามหลัก *ผงซักฟอกอย่างวิเศษ* ใน (28) เป็นเครื่องมือในเหตุการณ์การล้างซึ่งอ้างถึงโดยภาคแสดง *ล้าง* โดยมีผู้หนึ่งผู้ใดใช้กำลังควบคุมผงซักฟอก (เทผงซักฟอก) เพื่อให้ผงซักฟอกสัมผัสกับสิ่งสกปรกจนสิ่งสกปรกเปลี่ยนสภาพจากที่ติดอยู่กลายเป็นหายไปจนหมด

(29) ปากกาทากเพชรสีๆ ที่ [O_S เพนท์แก้วเซรามิค] แล้วล้างไม่ออกเนี่ย ต้องทิ้งไว้กี่ชั่วโมงสีถึงจะติดดีคะ

คำถามหลัก ปากกาทากเพชรสีๆ ใน (29) เป็นเครื่องมือในเหตุการณ์การวาดและลงสีลวดลายซึ่งอ้างถึงโดยภาคแสดง เพนท์ โดยมีผู้หนึ่งผู้ใดใช้กำลังควบคุมปากกา (จับปากกา) เพื่อให้ปากกาสัมผัสกับแก้วเซรามิค จนแก้วเซรามิคเปลี่ยนสภาพจากเดิมที่ไม่มีลวดลายกลายเป็นมีลวดลาย

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าคำกริยาที่เป็นภาคแสดงในอนุประโยค มักเป็นกรรมกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพ (change-of-state verbs) กริยาแสดงการสร้างสรรค์ (verbs of creation) หรือกริยาแสดงการกระทำ (action verbs) ทั้งนี้ เพื่อความถูกต้องของการวิเคราะห์บทบาททางความหมาย ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางพิสูจน์ว่าคำถามหลักว่าแสดงบทบาททางความหมายเป็นเครื่องมือจริงหรือไม่ ด้วยวิธีถอดความ (paraphrase) บุพบทวลี ‘ด้วย + เครื่องมือ’ ในคอลัมน์ซ้ายและถอดความเป็นกริยาลี ‘ใช้ + เครื่องมือ’ ในคอลัมน์ขวา ได้ใจความดังนี้

(26) ผู้ใดผู้หนึ่ง ล็อคประตูด้วยกุญแจ	ผู้ใดผู้หนึ่ง ใช้กุญแจล็อคประตู
(27) ผู้ใดผู้หนึ่ง ยิงนายสุภาพด้วยอาวุธปืน	ผู้ใดผู้หนึ่ง ใช้อาวุธปืนยิงนายสุภาพ
(28) ผู้ใดผู้หนึ่ง ล้างสิ่งสกปรกด้วยผงซักฟอก	ผู้ใดผู้หนึ่ง ใช้ผงซักฟอกล้างสิ่งสกปรก
(29) ผู้ใดผู้หนึ่ง เพนท์แก้วเซรามิคด้วยปากกา	ผู้ใดผู้หนึ่ง ใช้ปากกาเพนท์แก้วเซรามิค

ถัดมา แม้ว่าอนุประโยคขยายในแต่ละตัวอย่าง จาก (26 – 29) จะมีตำแหน่งว่างเพียงตำแหน่งเดียวเท่านั้น แต่เพื่อความแน่ใจว่าคำถามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานจริงหรือไม่ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการพิสูจน์โดยการสร้างประโยคมูลฐานที่คำถามหลักถูกเติมลงในตำแหน่งประธาน (คอลัมน์ซ้าย) และเปรียบเทียบกับเป็นหน่วยสร้างกรรมจาก ซึ่งมีตัวบ่งชี้กรรมจาก ถูก (คอลัมน์ขวา) ผู้วิจัยมองว่าการพิสูจน์ด้วยวิธีนี้ช่วยให้รู้แน่ชัดว่าอาร์กิวเมนต์ที่เป็นเครื่องมือเป็น ส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การตีความ ด้านล่างแสดงผลการพิสูจน์ความเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การตีความด้วยวิธีที่ผู้วิจัยเสนอ อันมีรายละเอียดดังนี้

(26) กุญแจล็อค _S ประตูหน้าต่าง	ประตูหน้าต่างถูกล็อคด้วยกุญแจ
(27) อาวุธปืน _S ยิงนายสุภาพ	นายสุภาพถูกยิงด้วยอาวุธปืน
(28) ผงซักฟอก _S ล้างสิ่งสกปรก	สิ่งสกปรกถูกล้างด้วยผงซักฟอก
(29) ปากกาทากเพชร _S เพนท์แก้วเซรามิค	แก้วเซรามิคถูกเพนท์ด้วยปากกาทากเพชร

การทดสอบด้วยการถอดความได้ผลลัพธ์เป็นประโยคที่ถูกไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ ดังนั้นผู้วิจัยขอสรุปว่าค่านามหลักใน (26 – 29) มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานและแสดงบทบาททางความหมายเป็นเครื่องมือ

4.1.1.3 สิ่งกระตุ้น (stimulus)

สิ่งกระตุ้นต้องเป็นสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ผ่านทางประสาทสัมผัสโดยตั้งใจ เช่น มอง ฟัง ชิม ดม กลิ่นแตะ หรือโดยไม่ได้ตั้งใจ เช่น เห็น ได้ยิน รู้สึก ได้กลิ่น สัมผัส และผลที่ตามมาจากการรับรู้สิ่งกระตุ้นหนึ่งๆ อาจทำให้ผู้ที่เป็นฝ่ายรับรู้เกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างขึ้น อาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาททางความหมายเป็นสิ่งที่กระตุ้นนั้น อาจมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ได้แก่ ความมีชีวิต ทั้งประเภทบุคคลและไม่ใช่มบุคคล เช่น คำนามหลัก เลอ คอร์บูซี ใน (33) รอยยิ้ม ใน (30) หรือคุณสมบัติความไม่มีชีวิต ประเภทรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ เช่น เครื่องแต่งกาย การจัดแสดง แนวคิดรอง และ สิ่งหนึ่ง ในตัวอย่างที่เหลือ

(30) ดวงหน้าคมคายสดใสเปี่ยมด้วยรอยยิ้ม อัน [O₅ ทำเอาคนมองหัวใจสั่นระริก]

ภาคแสดงของอนุประโยคขยาย ทำ บ่งชี้ว่าการก่อเหตุต่ออาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งคือ คนมอง โดยห่วงโซ่การิตนี้เริ่มต้นจากค่านามหลัก รอยยิ้ม ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถรับรู้ได้โดยเจตนาด้วยประสาทสัมผัสทางตาของ คนมอง ผลของการรับรู้นี้ทำให้ผู้รับรู้เกิดความเปลี่ยนแปลงสภาพทางจิต จากเดิมคนมองไม่รู้สึกอะไรกลายเป็น หัวใจสั่นระริก ดังนั้น คำนามหลัก รอยยิ้ม จึงมีบทบาทเป็นสิ่งที่กระตุ้น

(31) แล้วสารรินก็ตามลงมาสมทบพร้อมด้วยเครื่องแต่งกาย ที่ [O₅ ทำให้เขาตะลึงเล็กน้อย]

(32) สิ่งหนึ่ง ที่ [O₅ ก่อความรำคาญได้มาก] ก็คือการเอาเท้ายื่นหรือถีบเบาๆข้างหน้า

ตัวอย่างนี้นำเสนอห่วงโซ่การิตในทำนองเดียวกันกับ (30) โดยสังเกตได้จากภาคแสดงในอนุประโยคขยาย ทำให้ และ ก่อ ที่มีค่านามหลัก เครื่องแต่งกาย และ สิ่งหนึ่ง แสดงบทบาททางความหมายเป็นสิ่งที่กระตุ้น ความเหมือนอีกประการหนึ่งระหว่าง (30) และ (31 – 32) คือ โครงสร้างภายในของอนุประโยคขยายมีตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์ที่ว่างอยู่เพียงตำแหน่งเดียว ผู้วิจัยจึงทดลองเติมค่านามหลัก รอยยิ้ม เครื่องแต่งกาย และ สิ่งหนึ่ง ลงไปในตำแหน่งดังกล่าว พบว่าได้ประโยคมูลฐานที่ถูกไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ ดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

(30) รอยยิ้ม₅ ทำเอาคนมองหัวใจสั่นระริก

(31) เครื่องแต่งกาย₅ ทำให้เขาตะลึงเล็กน้อย

(32) สิ่งหนึ่ง_S เรียกความรำคาญได้มาก

ผลการพิสูจน์ข้างต้นนี้ชี้ว่า คำนามหลักใน (30 - 32) มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานและมีบทบาททางความหมายเป็นสิ่งกระตุ้น

(33) สถาปนิกไทยหรือคนไทยยังรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสถาปนิกชื่อดัง อาทิ **เลอ คอร์บูซี** ผู้ [O_S จะทำให้ O_{DO} เข้าใจและประทับใจในสิ่งที่พบเห็นมากยิ่งขึ้น]

ภาคแสดงในอนุประโยคขยาย ทำให้ อ้างถึงห่วงโซ่การรีด แต่โครงสร้างภายอาร์กิวเมนต์ของ ทำให้ มีอาร์กิวเมนต์ว่างอยู่ 2 ตำแหน่ง คือตำแหน่งประธานและกรรมตรง การวิเคราะห์ (33) จึงต้องพิสูจน์ว่าคำนามหลัก **เลอ คอร์บูซี** มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งใด ชั้นแรก ผู้วิจัยทดสอบด้วยวิธีเติมบุรุษสรรพนามซึ่งสอดคล้องกับเพศและพจน์ของคำนามหลัก ในที่นี้คือ *เขา* สรรพนามบุรุษที่ 3 เพศชาย เอกพจน์ ผลการทดสอบพบว่าได้ผลลัพธ์ที่สื่อความได้ไม่ว่าจะใส่ *เขา* ลงในตำแหน่งประธาน (ก.) หรือกรรมตรง (ข.) ก็ตาม

การทดลองเติมสรรพนามเพื่อหาตำแหน่งของตัวอ้างอิงร่วม:

ก. **เลอ คอร์บูซี** ผู้ [เขา_S จะทำให้ DO เข้าใจและประทับใจในสิ่งที่พบเห็นมากยิ่งขึ้น]

ข. **เลอ คอร์บูซี** ผู้ [S จะทำให้ เขาDO เข้าใจและประทับใจในสิ่งที่พบเห็นมากยิ่งขึ้น]

ถัดมา ผู้วิจัยทดสอบโดยวิธีสร้างประโยคมูลฐานซึ่งมีคำนามหลักปรากฏในตำแหน่งประธาน (ค.) และตำแหน่งกรรมตรง (ง.) แต่ก็ได้ยังคงผลลัพธ์ที่ถูกต้องไวยากรณ์และสื่อความได้ทั้งคู่ ดังนี้

ค. **เลอ คอร์บูซี**_S จะทำให้ (ผู้หนึ่งผู้ใด) เข้าใจและประทับใจในสิ่งที่พบเห็นมากยิ่งขึ้น

ง. (ผู้หนึ่งผู้ใด) จะทำให้ **เลอ คอร์บูซี**_{DO} เข้าใจและประทับใจในสิ่งที่พบเห็นมากยิ่งขึ้น

เมื่อการทดสอบทั้ง 2 วิธีที่เสนอไปข้างต้นไม่สามารถตัดสินตำแหน่งที่แท้จริงของตัวอ้างอิงร่วมได้ ผู้วิจัยจึงหันมาพิจารณาจากบริบทหรือข้อความแวดล้อมแทน การวิเคราะห์บริบทพบว่าในสถานการณ์การรับรู้ **สถาปนิกไทยหรือคนไทย** เป็นฝ่ายรับรู้ ในขณะที่ **เลอ คอร์บูซี** เป็นฝ่ายที่ถูกรับรู้ ทำให้ตีความได้ว่าในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายนี้ คำนามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธาน ส่วนตำแหน่งกรรมตรงที่ไม่มีอาร์กิวเมนต์ใดๆ ปรากฏรูป (สุญรูป) เกิดจากการละ **สถาปนิกไทยหรือคนไทย** ออกไป เมื่อค้นคืนสุญรูปได้แล้ว ตัวอย่างที่ (33) จึงสามารถเขียนใหม่ได้ว่า จ.

จ. **เลอ คอร์บูซี** ผู้ [O_S จะทำให้ **สถาปนิกไทยหรือคนไทย**_{DO} เข้าใจและประทับใจในสิ่งที่พบเห็นมากยิ่งขึ้น]

ภาคแสดงของอนุประโยคขยาย ทำให้ บ่งชี้ว่ามีการก่อเหตุต่อ *สถาปนิกไทยหรือคนไทย* โดยห่วงโซ่การริตนี้เริ่มต้นจากคำนามหลัก *เลอ คอร์บูซี* ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถตระหนักรู้หรือรู้จัก (recognize) ได้โดยการมีประสบการณ์ของ *สถาปนิกไทยหรือคนไทย* ผลจากการรับรู้ดังกล่าวทำให้ผู้รับรู้เกิดความเปลี่ยนแปลงสภาพทางจิต กล่าวคือ เดิมทีสถาปนิกไทยหรือคนไทยยังไม่เข้าใจหรือประทับใจสิ่งที่พบเห็น กลายเป็นเกิดความเข้าใจหรือประทับใจสิ่งที่พบ

(34) การจัดแสดงที่มีมิติของการเคลื่อนไหว ที่ [O_S ช่วยให้ O_{DO} เห็นโครงสร้างของโลก] คนดูสามารถใช้มือผลักให้โลกหมุนเพื่อดูเปลือกโลกชั้นต่างๆ

(35) รัฐธรรมนูญจึงเป็นแนวคิดหลักของระบอบใหม่ ส่วนประชาธิปไตยกลายเป็นแนวคิดรองอัน [O_S ก่อให้ O_{DO} เกิดความเข้าใจผิดว่า เมื่อมีรัฐธรรมนูญก็แสดงว่าเป็นประชาธิปไตย]

ใน (34 – 35) ภาคแสดง *ช่วยให้* และ *ก่อให้เกิด* ก็อ้างถึงห่วงโซ่การริตเช่นกัน อีกทั้งผู้ใช้ภาษายังสามารถอาศัยบริบทแวดล้อมเพื่อค้นคืน (retrieve) อาร์กิวเมนต์ที่ถูกละไปจนเหลือเพียงสูตรรูปในตำแหน่งกรรมตรงได้ว่า

ผู้วิจัยขอเสริมแนวทางการพิสูจน์ว่าคำนามหลักใน (30 – 35) มีบทบาททางความหมายเป็นสิ่งกระตุ้นจริงหรือไม่ โดยวิธีถอดความเป็นประโยคมูลฐานที่มีโครงสร้าง ‘ผู้รับรู้ + คำกริยาบ่งชี้ความรู้สึก + เพราะ + ช่องทางการรับรู้ + สิ่งกระตุ้น’ หากคำนามหลักสามารถปรากฏในกรอบ (slot) ‘สิ่งกระตุ้น’ และประโยคสามารถสื่อความได้สมบูรณ์ แสดงว่าคำนามหลักมีบทบาทเป็นสิ่งกระตุ้น เพราะคำนามหลักก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ความรู้สึกแก่ผู้รับรู้ได้ ผลการสร้างประโยคมูลฐานเพื่อพิสูจน์ พบว่า

ประโยคมูลฐาน ‘ผู้รับรู้ + คำกริยาบ่งชี้ความรู้สึก + เพราะ + ช่องทางการรับรู้ + สิ่งกระตุ้น’:

(30) คนมองใจสั้นเพราะมองรอยยิ้ม

(31) เขารู้สึกตะลึงเพราะเห็นเครื่องแต่งกาย

(32) (ผู้หนึ่งผู้ใด) รู้สึกรำคาญเพราะประสบกับสิ่งหนึ่ง

(33) (สถาปนิกไทย) เข้าใจและประทับใจสิ่งที่เห็นมากขึ้นเพราะรู้จักเลอ คอร์บูซี

(34) (คนดู) เห็นโครงสร้างของโลกเพราะดูการจัดแสดง

(35) (ผู้หนึ่งผู้ใด) เข้าใจผิดเพราะรับรู้แนวคิดรอง

จะเห็นได้ว่าคำนามหลักใน (30 – 35) สามารถเติมลงในกรอบ ‘สิ่งกระตุ้น’ ได้ แสดงว่าการรับรู้คำนามหลักก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกอย่างไรอย่างหนึ่งขึ้นกับอาร์กิวเมนต์ที่เป็นฝ่ายรับรู้ ดังนั้น จึง

ขอสรุปว่าค่านามหลักที่มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน สามารถแสดงบทบาททางความหมายเป็นสิ่งที่กระตุ้นได้

4.1.1.4 ผู้ประสบ (experiencer)

ผู้ประสบเป็นบทบาททางความหมายที่มักปรากฏคู่กับสิ่งกระตุ้น (หัวข้อย่อย 4.1.1.3) คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้ประสบได้จะต้องเป็นสิ่งมีชีวิตเท่านั้น เนื่องจากผู้ประสบ หมายถึง ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่รับรู้สิ่งกระตุ้นทางประสาทสัมผัสหรือเกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างขึ้นจากการรับรู้ดังกล่าว เมื่อลองพิจารณาหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (36 – 40) จะเห็นได้ว่าค่านามหลักล้วนแล้วแต่มีคุณสมบัติความมีชีวิต ประเภทบุคคลทั้งสิ้น ได้แก่ *เอ็ดมัน โอบามา คน นักศึกษา และ พี่ชาย* ตามลำดับ ส่วนคำกริยาหรือกริยาวลีที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของอนุประโยคก็ล้วนแต่เป็นคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึก เช่น *สะทกสะท้าน ติดสนใจ ตื่นตัว หวง*

(36) **เอ็ดมัน** ผู้ [O_S ไม่สะทกสะท้านกับความสูญเสียของโคลด์] พุดทำลายบรรยากาศอันเงียบงันขึ้นมา

ค่านามหลัก *เอ็ดมัน* มีคุณสมบัติเป็นสิ่งมีชีวิต ประเภทบุคคล (มนุษย์) จึงสามารถแสดงกริยารับรู้ *ความสูญเสียของโคลด์* ได้ การรับรู้ดังกล่าวไม่ว่าจะมาจากผัสสะช่องทางใดก็ตามไม่สามารถทำให้ผู้รับรู้หรือ *เอ็ดมัน* เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสภาพอารมณ์และจิตใจได้ สงเกตจากหน่วยคำปฏิเสธ *ไม่* ในภาคแสดง ดังนั้น แทนที่ *เอ็ดมัน* จะประสบกับความรู้สึก *สะทกสะท้าน* หลังจากได้รับรู้ ความสูญเสียของโคลด์ แต่เขากลับไม่เกิดความรู้สึกเช่นนั้น

(37) แต่เรื่องนี้กลับเป็นปัญหาใหญ่สำหรับ **โอบามา** ผู้ซึ่ง [O_S ติดโทรศัพท์มือถือของแบล็กเบอร์รี่ เป็นชีวิตจิตใจ]

(38) คนที่เกิดในราศีมีนมักเป็น **คน** [O_S สนใจด้านศิลปะ] ชอบหลบมุมฝัน

(39) ขนาด **พี่ชาย** ซึ่ง [O_S หวงน้องสาวยังกับอะไร] ยังยอมรับ รู้มัยว่าผู้ชายส่วนใหญ่ไม่กล้ามาจีบเธอเพราะอะไร

ค่านามหลัก *โอบามา คน และ พี่ชาย* ใน (37 – 39) ล้วนมีคุณสมบัติความมีชีวิต ประเภทบุคคล เหมือนกับ *เอ็ดมัน* ใน (36) อาร์กิวเมนต์เหล่านี้จึงสามารถรับรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับ *โทรศัพท์มือถือของแบล็กเบอร์รี่ ศิลปะ และ น้องสาว* ได้ตามลำดับ การรับรู้สิ่งกระตุ้นดังกล่าวทำให้ฝ่ายผู้รับรู้เกิดความเปลี่ยนแปลงสภาพทางอารมณ์และจิตใจขึ้น ได้แก่ *ติด สนใจ และ หวง*

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (37) สามารถทำความเข้าใจเหตุการณ์ (construe) ได้ว่าคำนามหลักที่มีบทบาทผู้ประสบ *โอบามา* ได้รับความรู้หรือมีประสบการณ์กับสิ่งกระตุ้น *โทรศัพท์มือถือของแบล็กเบอร์รี่* ทำให้โอบามาเกิดความรู้สึก *ติด* ส่วนหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (36) คำนามหลักที่มีบทบาทผู้ประสบ *คน* ใช้ประสาทสัมผัสช่องทางต่างๆ เพื่อรับรู้สิ่งกระตุ้น *ศิลปะ* ทำให้เกิดความรู้สึก *สนใจ* และ (37) คำนามหลักที่มีบทบาทผู้ประสบ *พี่ชาย* เกิดความรู้สึก *หวง* ต่ออาร์กิวเมนต์ *น้องสาว* ที่มีบทบาทสิ่งกระตุ้น

(40) คนชั้นกลางระดับล่างและนักศึกษา ที่ [O_S ตื่นตัว] ได้มีการพูดกันอย่างวิเคราะห

(40) ก็เป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามซึ่งอ้างถึงเหตุการณ์ที่คำนามหลักแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ประสบ เนื่องจากเกิดความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ความรู้สึก *ตื่นตัว* อันเป็นผลจากการรับรู้หรือการมีประสบการณ์กับบางสิ่งบางอย่าง เพียงแต่อนุประโยคไม่ปรากฏว่าอาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทสิ่งกระตุ้นคืออะไร

เพื่อทดสอบว่าคำนามหลักใน (36 – 40) มีบทบาททางความหมายเป็นผู้ประสบจริงหรือไม่ ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการพิสูจน์โดยถอดความเป็นประโยคมูลฐานที่มีโครงสร้าง *'สิ่งกระตุ้น + ทำให้ + ผู้ประสบ + เกิดความรู้สึก'* หากเติมคำนามหลักลงในกรอบ *'ผู้ประสบ'* แล้วได้ประโยคที่ถูกไวยากรณ์และสื่อความได้ แสดงว่าบทบาททางความหมายของคำนามหลักคือผู้ประสบ ผลการทดสอบตามแนวทางที่ผู้วิจัยเสนอ มีดังต่อไปนี้

ประโยคมูลฐานที่มีโครงสร้าง *'สิ่งกระตุ้น + ทำให้ + ผู้ประสบ + เกิดความรู้สึก'*:

(36) ความสูญเสียของโคลด์ไม่ทำให้เอ็ดมันเกิดความรู้สึกสะทสะท้าน

(37) โทรศัพท์มือถือของแบล็กเบอร์รี่ทำให้โอบามาติดเป็นชีวิตจิตใจ

(38) ศิลปะทำให้คนรู้สึกสนใจ

(39) น้องสาวทำให้พี่ชายหวงยังกับอะไร

(40) (บางสิ่งบางอย่าง) ทำให้นักศึกษาตื่นตัว

ลำดับต่อไปเป็นการพิสูจน์ว่าคำนามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานจริงหรือไม่ ผู้วิจัยทดสอบโดยการสร้างประโยคมูลฐานและนำคำนามเติมลงไปตำแหน่งประธาน ผลการทดสอบพบว่าประโยคมูลฐานที่สร้างขึ้นถูกไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ จึงสรุปได้ว่าอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ได้แก่ *เอ็ดมัน* *โอบามา* *คน* *พี่ชาย* และ *นักศึกษา* อยู่ในตำแหน่งประธานของภาคแสดง

ประโยคมูลฐาน:

- (36) เอ็ดมันด์ ไม่สะทกสะท้านกับความสูญเสียของโคลด์
- (37) โอบามา ตัดโทรศัพท์มือถือของแบล็กเบอร์รี่เป็นชีวิตจิตใจ
- (38) คน สนใจด้านศิลปะ
- (39) พี่ชาย หวงน้องสาวยังกับอะไร
- (40) นักศึกษา ที่ตื่นตัว

4.1.1.5 ผู้รับ (recipient)

ในเหตุการณ์การถ่ายโอนซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์ 3 หน่วย ประกอบด้วย ‘ผู้กระทำ’ เป็นอาร์กิวเมนต์ที่มีอำนาจควบคุมหรือมีเจตนาก่อให้เกิดเหตุการณ์การเคลื่อนที่ของ ‘ผู้ร่วมแกนกลาง’ จากจุดเริ่มต้นไปยังจุดสิ้นสุดที่มีอาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งเป็น ‘ผู้รับ’ เช่น *David gave a book to Kristen*. คำกริยา *gave* เป็นตัวสร้างฉากเหตุการณ์การถ่ายโอนที่มีการเคลื่อนที่ของ *book* จากจุดเริ่มต้นหรือผู้กระทำคือ *David* ไปยังเป้าหมายหรือผู้รับคือ *Kristen* ส่งผลให้ *Kristen* ได้รับการครอบครอง *book* ตามผังภูมิด้านล่าง

(Robert Van Valin & LaPolla, 1997): 86)

แวนวาลินกล่าวว่าอาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้รับมักมีคุณสมบัติความมีชีวิต ประเภทบุคคลหรือนิติบุคคล เช่น หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ (Robert Van Valin, 2001) เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยก็ได้ข้อค้นพบเหมือนกัน กล่าวคือ คำนามหลักใน (41 – 45) ได้แก่ *ข้าราชการ ลูกค้าย่อย ยอดนักเทนนิส เวอร์เนอร์ ไฮเซ็นเบิร์ก พี่ชายของเขา และเจ้าหน้าที่* ต่างก็เป็นมนุษย์

- (41) ตามที่ทางกรมบัญชีกลางมีแนวทางที่จะใช้เงินบำเหน็จตกทอดของ **ข้าราชการ** ที่ [O_S รับบำนาญครั้งสุดท้ายก่อนที่จะเสียชีวิต] หรือคิดเป็น 30 เท่าของเงินบำนาญนั้น

ในเหตุการณ์การได้รับการครอบครองซึ่งอ้างถึงโดยคำกริยา *รับ* มีการเคลื่อนที่ของสิ่งไม่มีชีวิตประเภทรูปธรรมคือ *บ้านอายุ* จากแหล่งหนึ่งซึ่งไม่ปรากฏชัดไปยังคำนามหลัก *ข้าราชการ* ซึ่งแสดงบทบาทเป็นผู้รับ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าในการบรรยายเหตุการณ์การถ่ายโอนการครอบครองข้างต้น อาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏรูปมีเพียง 2 หน่วยเท่านั้นคือ อาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้รับ (*ข้าราชการ*) และบทบาทผู้ร่วมแกนกลาง (*บ้านอายุ*) รูปภาษาที่เป็นเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเลือกรับรู้เหตุการณ์และการถ่ายทอดเหตุการณ์ของผู้ใช้ภาษา

- (42) ธนาकरซีโอเอ็มปีไทย เปิดเผยว่าธนาकरได้ออกมาตรการช่วยเหลือลูกค้าย่อย ที่ [O₅ ได้รับความเดือดร้อนจากอุทกภัย] ทั้งสิ้นเชื่อบุคคลไม่มีหลักประกัน

ในเหตุการณ์การได้รับการครอบครองซึ่งอ้างถึงโดยคำกริยา *ได้รับ* มีการเคลื่อนที่ของสิ่งไม่มีชีวิตประเภทนามธรรมคือ *ความเดือดร้อน* จากแหล่งที่มาคือ *อุทกภัยน้ำท่วม* ภัยธรรมชาตินี้แม้จะไม่มีเจตนาในการถ่ายโอนการครอบครองแต่ด้วยพลังงานและความสามารถในการเคลื่อนที่ได้ด้วยตัวเองทำให้คำนามหลัก *ลูกค้าย่อย* ซึ่งแสดงบทบาทเป็นผู้รับได้รับความเดือดร้อน

- (43) อากาเร็บหลังที่กำเริบขึ้นมาเป็นระยะๆ ทำให้การเคลื่อนไหวของยอดนักเทนนิส ผู้ [O₅ เคยได้รับสมญานามว่าเป็นนักเทนนิสที่วิ่งเร็วที่สุดในโลก] คนนี้ เชื่องช้าลงไปอย่างน่าใจหาย

- (44) อีกคนหนึ่งที่ซูมาเกอร์รู้สึกนับถืออย่างสูงสุดก็คือ *เวอร์เนอร์ ไฮเซนเบิร์ก พี่ชายของเขา* ผู้ ซึ่ง [O₅ ได้รับรางวัลโนเบลสาขาฟิสิกส์ด้วย]

- (45) วิธีดำเนินการสงเคราะห์ ให้ดำเนินการตามหลักการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย โดยให้ *เจ้าหน้าที่* ผู้ [O₅ ได้รับคำสั่ง] เป็นผู้ดำเนินการศึกษาพิจารณาปัญหาและติดตามผล

ใน (43 - 45) คำนามหลัก ได้แก่ *ยอดนักเทนนิส*, *เวอร์เนอร์ ไฮเซนเบิร์ก พี่ชายของเขา*, และ *เจ้าหน้าที่* ต่างก็มีบทบาทเป็นผู้รับ ในเหตุการณ์การได้รับการครอบครองที่แสดงโดยคำกริยา *ได้รับ* โดยแหล่งที่มาหรือผู้กระทำเหตุการณ์การถ่ายโอนไม่ปรากฏในบริบท ส่วนผู้ร่วมแกนกลางหรือสิ่งที่ถูกถ่ายโอนในตัวอย่างข้างต้นนี้ มีทั้งสิ่งไม่มีชีวิต ประเภทนามธรรม เช่น *สมญานาม* ใน (43) และ *คำสั่ง* ใน (45) หรือประเภทรูปธรรมอย่าง *รางวัลโนเบลสาขาฟิสิกส์* ใน (44) ก็ได้

บทบาทความเป็นผู้รับของคำนามหลักเหล่านี้เป็นสิ่งที่สืบเนื่อง (entail) มาจากความหมายของภาคแสดง *รับ ได้รับ* ในอนุประโยค ผู้วิจัยเสนอแนวทางพิสูจน์ว่าคำนามหลักในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามข้างต้นมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานจริงหรือไม่ โดยวิธีสร้างประโยคมูลฐานและนำคำนามหลักเติมลงในตำแหน่งประธาน ดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

- (41) ข้าราชการ_S รับบำนาญครั้งสุดท้ายก่อนที่จะเสียชีวิต
- (42) ลูกค้ารายย่อย_S ได้รับความเดือดร้อนจากอุทกภัยน้ำท่วม
- (43) ยอดนักเทนนิส_S เคยได้รับสมญานามว่าเป็นนักเทนนิสที่วิ่งเร็วที่สุดในโลก
- (44) เวอร์เนอร์ ไฮเซนเบิร์ก พี่เขยของเขา_S ได้รับรางวัลโนเบลสาขาฟิสิกส์
- (45) เจ้าหน้าที่_S ได้รับคำสั่ง

ผลการทดสอบแสดงให้เห็นถึงประโยคมูลฐานที่ถูกไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ ฉะนั้น ผู้วิจัยขอสรุปว่าคำนามหลักใน (41 - 45) แสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้รับและมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธาน

4.1.1.6 ผู้ถูกกระทำ (patient)

ผู้วิจัยพบว่ามี 3 กรณีที่คำนามหลักซึ่งมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน แสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ ได้แก่ เมื่อภาคแสดงในอนุประโยคขยายเป็นคำกริยาแสดงสภาพ (stative) หรือบอกคุณลักษณะ (attributive predicate), เมื่อภาคแสดงมีตัวบ่งชี้กรรมวาจก *ถูก* หรือ *โดน*, และเมื่อปรากฏในหน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำ (patient-subject construction) หัวข้อย่อยนี้จะอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบทั้ง 3 กรณีโดยละเอียด ดังต่อไปนี้

1) ผู้ถูกกระทำ + กริยาแสดงสภาพหรือบอกคุณสมบัติ

อาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้ถูกกระทำ หมายถึง อาร์กิวเมนต์ที่ทรงสภาพ (state) หรือตกอยู่ในสภาวะ (condition) หนึ่งๆ หรือถูกทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพ (change of state) จากการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย ผู้วิจัยพบคำนามหลักที่มีบทบาททางความหมายสอดคล้องกับที่กล่าวมา เช่น

- (46) เซฟใหญ่แห่ง Be Our Guests ยังคงต้อนรับลูกค้าโต๊ะสุดท้าย ที่ [O_S ล้วนเป็นคน คุ้นเคย ของครอบครัว]

คำกริยา *เป็น* และส่วนเติมเต็ม *คนคุ้นเคยของครอบครัว* อ้างถึงสภาพที่คำนามหลัก *ลูกค้าโต๊ะสุดท้าย* ดำรงอยู่ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ว่าคำนามหลักใน (46) มีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ

- (47) ที่แท้ก็ มัวแต่ปล้ำ ของฝากจากฮ่องกง ซึ่ง [O_S เป็นกระเป๋าสตางค์] เพราะมี โลโก้แบรนด์ หุตุติดอยู่ นี่เอง

(48) เขาเคยไฝฝืนเมื่อวัยเด็กที่จะได้เห็นนครหลวง อัน [O_5 เคยเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมโลกตั้งแต่สมัยกาลิแบงแห่งคอร์โดวา] และเขาก็ได้มาเห็นจริง ๆ

(49) เช้าวันต่อมา ซึ่ง [O_5 เป็นวันที่เนรือออกเดินทางไปให้ถึงเกลให้เร็วที่สุด] เจ้าชายผู้รักสนุกก็โผล่มาอีกครั้ง

(47 – 49) ก็เช่นกัน แม้ค่านามหลักจะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่หลากหลาย ได้แก่ *ของฝากจากฮ่องกง* ใน (47) มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิตและความเป็นรูปธรรม *นครหลวง* ใน (48) มีคุณสมบัติความเป็นสถานที่ และ *เช้าวันต่อมา* ใน (49) มีคุณสมบัติความเกี่ยวข้องกับเวลา ค่านามหลักเหล่านี้ต่างก็เป็นอาร์กิวเมนต์ที่อยู่ในสภาพหรือสภาวะแบบหนึ่งที่น่าอึ้งโดยคำกริยา *เป็น* และส่วนเติมเต็มที่มาต่อท้าย ดังนั้น บทบาททางความหมายของพวกมันจึงเป็นบทบาทผู้ถูกกระทำ

เพื่อทดสอบว่าค่านามหลักใน (46 – 49) มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานจริงหรือไม่ ผู้วิจัยเสนอแนวทางการพิสูจน์โดยสร้างประโยคมูลฐานและนำค่านามหลักเติมกลับลงไป ในช่องว่างตำแหน่งประธาน ผลการทดสอบพบว่าเกิดประโยคมูลฐานที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ ดังต่อไปนี้

ประโยคมูลฐาน:

(46) ลูกค้าโต๊ะสุดท้าย₅ ที่ล้วนเป็นคนคุ้นเคยของครอบครัว

(47) ของฝากจากฮ่องกง₅ เป็นกระเป๋าสตางค์

(48) นครหลวง₅ เคยเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมโลกตั้งแต่สมัยกาลิแบงแห่งคอร์โดวา

(49) เช้าวันต่อมา₅ เป็นวันที่เนรือออกเดินทางไปให้ถึงเกลให้เร็วที่สุด

(50) ข้างทางสะพรั่งด้วยกว๋านทางจระเข้ พีชพื้นเมืองแอฟริกา ซึ่ง [O_5 มีรูปทรงผิดไปจากกว๋านทางจระเข้เอเชีย]

นอกเหนือจากคำกริยา *เป็น* ใน (46 – 49) *มี* ก็เป็นคำกริยาอีกคำหนึ่งที่น่าอึ้งสภาพ การมีอยู่ หรือสภาวะที่ค่านามหลักกำลังดำรงอยู่ ค่านามหลักใน (50) *พีชพื้นเมืองแอฟริกา* มีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ เนื่องจากมันอยู่ในสภาพที่น่าอึ้งโดยอนุประโยค *มีรูปทรงผิดไปจากกว๋านทางจระเข้เอเชีย*

(51) นอกจากนี้ ได้ขอความร่วมมือจากร้านอาหารมิตรธงฟ้า ที่ [O_5 มีอยู่ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ] นำอาหารปรุงสำเร็จไปแจกจ่ายให้กับประชาชน

(52) ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทยที่ปกครองราชอาณาจักรไทย อัน [O₅ มีพระนครศรีอยุธยา เป็นราชธานี]

(53) เปโตรเคย์รักผู้หญิงอยู่คนหนึ่งนานถึง 3-4 ปีหล่อนชื่อคาเมน ผู้ [O₅ มีผมสีดำขลับ]

(54) ห้องแถวคูหาสุดท้ายเป็นที่ตั้งของคลินิกแพทย์ [O₅ ไม่มีป้ายชื่อ]

(51 – 54) ก็เช่นกัน แม้ค่านามหลักจะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่หลากหลาย ได้แก่ *ร้านอาหาร มิตรธงฟ้า* ใน (51) *ราชอาณาจักรไทย* ใน (52) และ *คลินิกแพทย์* ใน (54) มีความเป็นสถานที่ ส่วน *คาเมน* ใน (53) มีคุณสมบัติความมีชีวิต ประเภทบุคคล อย่างไรก็ตาม ค่านามหลักเหล่านี้ล้วนแต่เป็น อาร์กิวเมนต์ที่อยู่ในสภาพหรือสภาวะแบบหนึ่งแบบใดที่อ้างถึงโดยคำกริยา *มี* ดังนั้น บทบาททาง ความหมายของพวกมันจึงเป็นผู้ถูกกระทำ

เพื่อทดสอบว่าค่านามหลักใน (50 – 54) มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน ผู้วิจัยจึงพิสูจน์โดยการสร้างประโยคมูลฐานและนำค่านามหลักเดิมกลับลงไปในช่วงว่างตำแหน่ง ประธาน ผลการทดสอบพบว่าได้ประโยคมูลฐานที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักอยู่ในตำแหน่งประธานจริง

ประโยคมูลฐาน:

(50) พืชพื้นเมืองแอฟริกา ₅ มีรูปทรงผิดไปจากว่านหางจระเข้เอเชีย

(51) ร้านอาหารมิตรธงฟ้า ₅ มีอยู่ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ

(52) ราชอาณาจักรไทย ₅ มีพระนครศรีอยุธยาเป็นราชธานี

(53) คาเมน ₅ มีผมสีดำขลับ

(54) คลินิกแพทย์ ₅ ไม่มีป้ายชื่อ

(55) ดวงตาสีน้ำตาลใสคู่สวยของนิชฉายแววประหลาดใจ ขณะที่จับจ้องชายหนุ่มผู้ที่กำลังพูด
ปลอบโยน พ่อแม่ ซึ่ง [O₅ อยู่ในห้วงความทุกข์สาหัส]

นอกเหนือจาก *มี* และ *เป็น* ซึ่งได้ยกตัวอย่างไปแล้ว *อยู่* ก็เป็นคำกริยาอีกคำหนึ่งที่อ้างถึงสภาพ การมี *อยู่* หรือสภาวะ ใน (55) จะเห็นได้ว่าค่านามหลัก *พ่อแม่* มีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ เนื่องจากอยู่ในสภาวะทางจิตใจที่อ้างถึงโดยอนุประโยคว่า *อยู่ในห้วงความทุกข์สาหัส*

(56) แต่ถ้าเป็นการยึดที่ดินที่ยังไม่มีโฉนด トラจอง หรือไปไต่สวนตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือ อสังหาริมทรัพย์อื่น อัน [O₅ อยู่ในที่ดินนั้น] ให้รีบแจ้งการยึดไปยังหัวหน้าเขตแห่งท้องที่

(57) ก่อนที่เรื่องราวจะบานปลายกันไปกว่านี้ **หญิงสาว** ผู้ซึ่ง [O₅ อยู่ตรงกลางระหว่างการเขม่นกันของสองหนุ่ม] ก็รีบเอ่ยแทรกขึ้น

(56 – 57) ก็เช่นกัน แม้คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักจะแตกต่างกัน กล่าวคือ **อสังหาริมทรัพย์อื่น** ใน (56) มีความเป็นสถานที่ ส่วน **หญิงสาว** ใน (57) มีความเป็นสิ่งมีชีวิต ประเภทบุคคล อย่างไรก็ตาม คำนามหลักทั้งคู่ต่างก็เป็นอาร์กิวเมนต์ที่อยู่ในสภาพหรือสภาวะแบบหนึ่งแบบใดซึ่งอ้างอิงโดยคำกริยา **อยู่** ดังนั้น คำนามหลักจึงมีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ

เพื่อทดสอบว่าคำนามหลักใน (55 – 57) มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานจริงหรือไม่ ผู้วิจัยได้พิสูจน์โดยการสร้างประโยคมูลฐานและนำคำนามหลักเดิมกลับไปลงในช่องว่างในตำแหน่งประธาน ผลการทดสอบพบว่าประโยคมูลฐานที่สร้างขึ้นถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และสื่อความไม่ขัดแย้ง ดังต่อไปนี้

ประโยคมูลฐาน:

(55) **พ่อแม่**_S อยู่ในห้วงความทุกข์สาหัส

(56) **อสังหาริมทรัพย์อื่น**_S อยู่ที่ดินนั้น

(57) **หญิงสาว**_S อยู่ตรงกลางระหว่างการเขม่นกันของสองหนุ่ม

(58) **เจ้าน้อยสิงห์สอบสวนทวนความรู้พร้อมมองดูสองข้างทาง** อัน [O₅ เรียงรายด้วยวัดวาอารามแลบ้านเรือนราษฎร]

ภาคแสดง **เรียงราย** ใน (58) ก็เป็นคำกริยาอีกคำหนึ่งซึ่งอ้างอิงสภาพ การมีอยู่ หรือสภาวะ ในที่นี้มันปรากฏร่วมกับบุพบทวลี **ด้วยวัดวาอารามแลบ้านเรือนราษฎร** รวมกันเป็นอนุประโยคขยายและอ้างอิงถึงสภาพที่คำนามหลัก **สองข้างทาง** ดำรงอยู่ ดังนั้น บทบาททางความหมายของคำนามหลักใน (58) จึงเป็นผู้ถูกกระทำ

(59) **สังคมไม่ว่าเล็กหรือใหญ่** อัน [O₅ ประกอบด้วยคนจำนวนมาก] ย่อมมีทั้งคนดีและชั่ว

ภาคแสดง **ประกอบ** และบุพบทวลี **ด้วยคนจำนวนมาก** รวมกันเป็นอนุประโยคขยายและอ้างอิงถึงสภาวะที่คำนามหลัก **สังคมไม่ว่าเล็กหรือใหญ่** กำลังดำเนินอยู่ ดังนั้น บทบาททางความหมายของคำนามหลักใน (59) จึงเป็นผู้ถูกกระทำ

(60) **องค์การอนามัยโลกชี้ให้เห็นว่าเสียงดังส่งผลให้เกิดโรคความดัน โรคหัวใจ และโรคประสาท** อัน [O₅ เกิดจากความเครียด]

ภาคแสดง เกิด และบุพบทวลี จากความเครียด รวมกันเป็นอนุประโยคขยายและอ้างถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพ จากเดิมที่ปราศจากโรคกลายเป็นมีโรค อันได้แก่ โรคความดัน โรคหัวใจ และโรคประสาท ซึ่งเป็นส่วนหลักของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในตัวอย่างนี้ ดังนั้น บทบาททางความหมายของนามวลีหลักใน (60) จึงเป็นผู้ถูกกระทำ

2) ผู้ถูกกระทำในหน่วยสร้างกรรมวาจก (passive voice construction)

ผลการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในภาษาไทยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ยังพบค่านามหลักที่มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานและมีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ ในกรณีที่อนุประโยคขยายอยู่ในรูปของหน่วยสร้างกรรมวาจก และมีตัวบ่งชี้กรรมวาจก (passive voice marker) ถูก หรือ โดน ปรากฏร่วมกับภาคแสดง (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2549)

(61) เธอหันไปมองนักเขียนนิยาย ที่ [O_S เพิ่งถูกจับได้] แต่เขากลับหัวเราะร่วน

เหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยา จับได้ ในอนุประโยคไม่ได้ระบุว่าอาร์กิวเมนต์ใดเป็นผู้ก่อเหตุดังกล่าว แต่ด้วยตัวบ่งชี้กรรมวาจก ถูก ทำให้ทราบว่าในเหตุการณ์นี้ต้องมีอาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การจับได้ อาร์กิวเมนต์ดังกล่าวก็คือค่านามหลัก นักเขียนนิยาย ซึ่งมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน และมีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ

(62) นอกจากรถกระบะสีเขียวเข้ม ซึ่ง [O_S ถูกยิงจนหมดสภาพ] ยังมีรถของไร้สตัดบุชยจอดอยู่อีกสองคัน

(63) ก็ยอมไม่ถือว่าบุคคลนั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ อัน [O_S ถูกจำกัดสิทธิตามกฎหมาย] ดังนั้น จึงสามารถทำนิติกรรมได้ทุกอย่างโดยผลสมบูรณ์

(62 - 63) ก็เช่นเดียวกับ (61) เหตุการณ์ซึ่งอ้างถึงโดยคำกริยา ยิง และ จำกัดสิทธิ ไม่ได้ระบุว่าอาร์กิวเมนต์ใดเป็นผู้ก่อเหตุดังกล่าว แต่ด้วยตัวบ่งชี้กรรมวาจก ถูก ทำให้ทราบว่าในเหตุการณ์นี้ต้องมีอาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งได้รับผลกระทบหรือเปลี่ยนแปลงสภาพจากเหตุการณ์การยิงและเหตุการณ์การจำกัดสิทธิ อาร์กิวเมนต์ดังกล่าวก็คือค่านามหลัก รถกระบะสีเขียวเข้ม และ คนเสมือนไร้ความสามารถ ที่อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานเป็นตัวอ้างอิงร่วม และบทบาททางความหมายของค่านามหลักคือผู้ถูกกระทำ

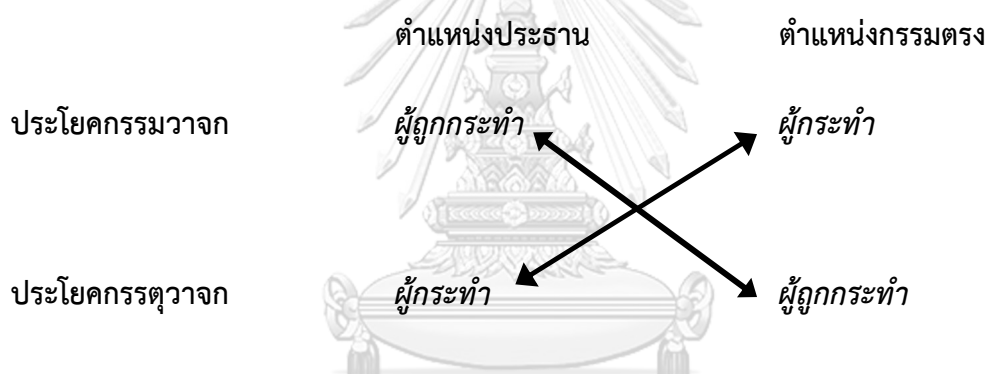
เพื่อทดสอบว่าค่านามหลักใน (61 - 63) มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานจริงหรือไม่ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางพิสูจน์โดยการสร้างประโยคมูลฐานและนำค่านามหลักเดิมกลับมา

ไปในช่องว่างในตำแหน่งประธาน ผลการทดสอบพบว่าประโยคมูลฐานที่สร้างขึ้นถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และสามารถสื่อความได้ ดังต่อไปนี้

ประโยคมูลฐาน:

- (61) นักเขียนนิยาย_S เพิ่งถูกจับได้
- (62) รถกระบะสีเขียวเข้ม_S ถูกยิงจนหมดสภาพ
- (63) คนเสมือนไร้ความสามารถ_S ถูกจำกัดสิทธิตามกฎหมาย

นอกจากนี้ ยังวิธีการทดสอบโดยการถอดความ (paraphrase) ประโยคกรรมวาจกให้เป็นประโยคกรตุวาจก ตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์จะสลับกัน กล่าวคือ อาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้กระทำจะย้ายไปอยู่ในตำแหน่งประธาน ส่วนอาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้ถูกกระทำจะย้ายไปอยู่ในตำแหน่งกรรมตรง (ดังผังภูมิด้านล่าง)

ผลการถอดความประโยคกรรมวาจกเป็นประโยคกรตุวาจกพบว่า ประโยคกรตุวาจกที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และสื่อความได้ จึงนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าบทบาททางความหมายของคำนามหลักใน (61 – 63) คือผู้ถูกกระทำ

ประโยคกรตุวาจก:

- (61) (ผู้หนึ่งผู้ใด) จับได้นักเขียนนิยายได้
- (62) (ผู้หนึ่งผู้ใด) ยิงรถกระบะสีเขียวเข้มจนหมดสภาพ
- (63) กฎหมายจำกัดสิทธิคนเสมือนไร้ความสามารถ

(64) มีไม้บางส่วน ซึ่ง [O_S โคนปลวกกิน] ต้องเปลี่ยน ดีที่ไม่ใช่ส่วนสำคัญเลยไม่น่าหนักใจ

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (64) ภายในอนุประโยคมีคำกริยา *กิน* อ้างถึงเหตุการณ์การกิน ที่มีอาร์กิวเมนต์ *ปลวก* เป็นผู้กระทำ ประกอบกับตัวบ่งชี้กรรมวาจก *โดน* จึงทำให้ทราบว่าใน เหตุการณ์ที่ปลวกเป็นผู้กิน ต้องมีอาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งได้รับผลกระทบหรือเปลี่ยนแปลงสภาพจาก การกิน ในที่นี้คือ คำนามหลัก *ไม้บางส่วน* ดังนั้น บทบาททางความหมายของคำนามหลักจึงเป็น ผู้ถูกกระทำ

(65) ยัยแทน เพื่อนตัวแสบ ผู้ซึ่ง [O_S โดนเข้าใจผิดว่า (เป็นดีคู่ขาของฉัน) ไปแล้วเรียบร้อย]
เอ่ยถามขึ้น เมื่อเห็นฉันมองภาพบนเวที

(66) เสียงนั้นดังมาจากใครอีกคนที่ยืนอยู่ด้วย และไม่ใช่จาก คน ที่ [O_S โดนชวนให้ตัดผม]

ส่วน (65 – 66) แตกต่างจาก (64) เล็กน้อยตรงที่เหตุการณ์ซึ่งอ้างถึงโดยคำกริยา *เข้าใจ* และ *ชวน* ไม่ได้ระบุว่าอาร์กิวเมนต์ใดเป็นผู้รับรู้หรือผู้ก่อเหตุดังกล่าว อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เหมือนกันคือมีตัวบ่งชี้ กรรมวาจก *โดน* จึงอนุมานได้ว่าในเหตุการณ์นี้ต้องมีอาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งได้รับผลกระทบจาก เหตุการณ์การเข้าใจผิดและเหตุการณ์การชวน อาร์กิวเมนต์ดังกล่าวก็คือคำนามหลัก *ยัยแทน เพื่อน ตัวแสบ* และ *คน* ซึ่งมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน และแสดงบทบาทเป็น ผู้ถูกกระทำ

ทั้งนี้ เพื่อทดสอบว่าอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักใน (64 – 66) อยู่ใน ตำแหน่งประธานจริงหรือไม่ ผู้วิจัยพิสูจน์โดยการสร้างประโยคมูลฐานและนำคำนามหลักเดิมกลับลง ไปในช่องว่างในตำแหน่งประธาน ผลการทดสอบพบว่าประโยคมูลฐานที่สร้างขึ้นถูกต้องตามหลัก ไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ ดังต่อไปนี้

ประโยคมูลฐาน:

(64) ไม้บางส่วน_S โดนปลวกกิน

(65) ยัยแทน เพื่อนตัวแสบ_S โดนเข้าใจผิด

(66) คน_S โดนชวนให้ตัดผม

นอกจากนี้ ยังมีวิธีทดสอบอีกวิธีหนึ่งโดยการถอดความประโยคกรรมวาจกให้เป็นประโยค กรรมตุจวาก ตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์จะสลับกัน กล่าวคือ อาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้กระทำจะย้ายไป ปรากฏในตำแหน่งประธาน ส่วนอาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้ถูกกระทำจะไปปรากฏในตำแหน่งกรรมตรง แทน ผลการทดสอบพบว่าประโยคกรรมตุจวากที่ถอดความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และสื่อความได้ สมบูรณ์ ดังต่อไปนี้

ประโยคกรตุวาจก:

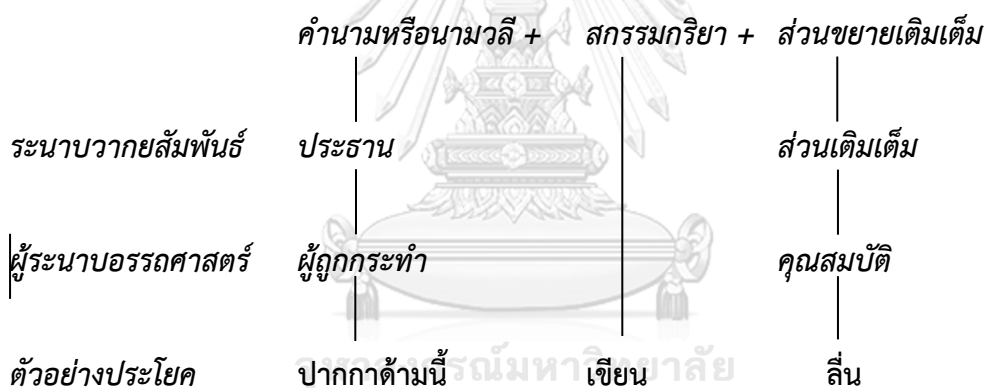
(64) ปลวกกินไม้บางส่วน

(65) (ผู้หนึ่งผู้ใด) เข้าใจ ยัยแทน เพื่อนตัวแสบ ผิดไป ว่าเป็นดี คู่ขา ของฉัน

(66) (ผู้หนึ่งผู้ใด) ชวน คน ให้ ตัด ผม

3) ผู้ถูกกระทำในหน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำ (subject-patient construction)

หน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำในภาษาไทย เช่น *ปากกาดำนี้เขียนลื่น* มีลักษณะคล้ายกับวาจกกลาง (middle voice) ในภาษาอังกฤษ ในแง่ที่ประธานของประโยคไม่ใช่ผู้กระทำหรือผู้ร่วมเหตุการณ์ แต่ประธานกลับมีบทบาทเป็นผู้ถูกกระทำของภาคแสดงในประโยค เช่น *This book sells well.* (Goldberg, 1995) ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าประโยคดังกล่าวมีวิเศษณ์วลีที่แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งของประธานผู้ถูกกระทำว่าคุณสมบัติดังกล่าวจะปรากฏขึ้นหรือแสดงออกมาก็ต่อเมื่อมีคนทั่วไปหรือผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งไม่ใช่เฉพาะเป็นผู้กระทำกริยาในภาคแสดง (ตามผังภูมิต่างล่าง)

จากประโยค *ปากกาดำนี้เขียนลื่น* ปกติแล้วคำกริยา *เขียน* เป็นกรรมกริยา ซึ่งต้องการอาร์กิวเมนต์หลัก 3 หน่วยที่มีบทบาทผู้กระทำ ผู้ร่วมแกนกลาง และเป้าหมาย มาปรากฏร่วมกับมัน เช่น *ฉันเขียนคำขวัญประจำจังหวัดบนกระดานดำ* ทว่ารูปแบบโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่ปรากฏในหน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำนั้นกลับคล้ายคลึงกับหน่วยสร้างกรรมกริยา เพราะไม่มีอาร์กิวเมนต์ใดปรากฏในตำแหน่งกรรมเหมือนหน่วยสร้างกรรมกริยาทั่วไป อย่างไรก็ตาม คำกริยา *เขียน* ยังคงคุณสมบัติความเป็นกรรมกริยา เพราะสามารถใช้ความรู้ทางโลกอนุมานได้ว่าต้องมีผู้หนึ่งผู้ใดกระทำกริยา *เขียน* แม้คำนามหรือนามวลีที่เป็นผู้กระทำจะไม่ปรากฏ ส่วนขยายในหน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำถือเป็นเงื่อนไขสำคัญ เนื่องจากส่วนขยายดังกล่าวต้องเป็นส่วนขยายชนิดเติมเต็ม (obligatory complement) คือต้องปรากฏเสมอ ไม่สามารถละได้เพราะจะทำให้ใจความไม่สมบูรณ์

หรือผิดไวยากรณ์ ส่วนขยายเหล่านี้อาจอยู่ในรูปของคำกริยารอง คำกริยาวิเศษณ์ หรือบุพบทวลี เพื่อแสดงคุณสมบัติหรือสภาพของคำนามหรือนามวลีในตำแหน่งประธาน (รัฐพล ทองแดง, 2552)

สิ่งที่น่าสังเกตเกี่ยวกับหน่วยสร้างประธานรับการกระทำ เมื่อเทียบกับหน่วยสร้างกรรมวาจกคือคำนามหรือนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานมักเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต ขณะที่ประธานของหน่วยสร้างกรรมวาจกอาจเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ นอกจากนี้ หากเติมตัวบ่งชี้กรรมวาจก *ถูก* หรือ *โดน* ลงไปหน้าสกรรมกริยา หน่วยสร้างประธานรับการกระทำจะกลายเป็นประโยคที่ฟังดูแปลกจนไม่เป็นที่ยอมรับของเจ้าของภาษาหรือผิดไวยากรณ์ ดังเช่นตัวอย่างด้านล่างต่อไปนี้

(67) หนังสือเล่มนี้ยืมได้ 1 สัปดาห์

? หนังสือเล่มนี้ถูกยืมได้ 1 สัปดาห์

(68) เพลงของเบิร์ดฟังสบาย

* เพลงของเบิร์ดโดนฟังสบาย

การวิเคราะห์ข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามพบว่า มีอนุประโยคขยายที่มีโครงสร้างประธานผู้รับการกระทำ ตัวอย่างด้านล่างแสดงให้เห็นคำนามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานและมีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ

(69) งานวิจัยนั้นได้ตีพิมพ์ในวารสาร ซึ่ง [O_S ตีพิมพ์ยากมาก] ชื่อ Journal of Investigative Dermatology มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เจนีวา

เหตุการณ์ซึ่งอ้างถึงโดยคำกริยา *ตีพิมพ์* ในอนุประโยค เป็นสกรรมกริยาซึ่งโดยปกติต้องการอาร์กิวเมนต์อย่างน้อย 2 หน่วยมาปรากฏรวมในตำแหน่งประธานและกรรมตรง แต่ในอนุประโยคขยายกลับไม่มีอาร์กิวเมนต์ใดปรากฏอยู่เลย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือมีตำแหน่งที่ว่างอยู่ถึง 2 ตำแหน่ง ดังนั้น ก่อนอื่นต้องพิสูจน์ว่าคำนามหลัก *วารสาร* มีตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งทางไวยากรณ์ใด ผู้วิจัยเสนอแนวทางการทดสอบโดยเติมบุรุษสรรพนาม *มัน* ลงในตำแหน่งที่ว่างอยู่

ก. วารสาร ซึ่ง [*มัน*ตีพิมพ์ () ยาก]

ข. วารสาร ซึ่ง [() ตีพิมพ์*มัน*ยาก]

ผู้วิจัยพบว่าทั้ง ก. และ ข. สื่อความได้ทั้งคู่ ทำให้ต้องทดสอบขั้นถัดไปโดยทดลองตัดส่วนเติมเต็มออกหรือแทนที่ส่วนเติมเต็มด้วยคำอื่น หากส่วนเติมเต็มเป็นประเภทที่ต้องปรากฏเสมอเพื่อให้ประโยคนี้เป็นที่ยอมรับ แสดงว่าอนุประโยคมีโครงสร้างประธานผู้รับการกระทำและตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักอยู่ในตำแหน่งประธาน

ค. * วารสาร ซึ่ง [ตีพิมพ์]

ง. วารสาร ซึ่ง [ตีพิมพ์ง่าย/ เร็ว/ ช้า]

ผลการทดสอบพบว่าหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ค. จะฟังดูแปลกทันที เมื่อตัดส่วนเติมเต็ม *ยาก* ออก แต่หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ง. เป็นรูปภาพที่ใช้ภาษาไทยยอมรับได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอสรุปว่าช่องว่างในตำแหน่งประธานเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก *วารสาร* ความหมายประจำโครงสร้างใน (67) คือ ในเหตุการณ์การตีพิมพ์ซึ่งอ้างถึงโดยคำกริยา *ตีพิมพ์* มีคำนามหลัก *วารสาร* เป็นเป้าหมายที่จะลงพิมพ์ แต่ขั้นตอนการตีพิมพ์ในวารสารดังกล่าวถูกประเมินโดยบุคคลผู้หนึ่งซึ่งไม่ใช่เฉพาะเจาะจงว่า *ยาก*

(70) ปริมาณชาติที่สามารถผลิตได้ในประเทศเพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นสินค้า ที่ [O₅ หาได้ง่ายกว่าแต่ก่อน]

(71) กลุ่มคนข้างบนซึ่งมีลงไปทีสัตว์ทะเลรูปร่างคล้าย *ขนนกสีดำ* ที่ [O₅ ปกรวมๆ กันอยู่] บนโศดปะการังตรงช่วงทางลาดเอียง

(72) หญิงสาวพูดด้วยน้ำเสียงเนือยๆ “*บุตรชายคนเล็กของคุณฐิติ ธนวัฒน์* ซึ่ง [O₅ เปรียบเสมือนเทวดาประจำบ้านมาแต่เล็ก] ไม่เคยพบพานกับการปฏิเสธจากผู้หญิงคนไหน”

(73) รายงานตำรวจระบุว่า *ขวด* [O₅ ตีตกลงแอลเด็กซ์และแอลเวีย] ตกอยู่ที่ใกล้ศพของเขา

เพื่อทดสอบว่าหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม (69 – 73) มีโครงสร้างประธานผู้รับการกระทำ และคำนามหลัก ได้แก่ *วารสาร* *สินค้า* *ขนนกสีดำ* *บุตรชายคนเล็กของคุณฐิติ ธนวัฒน์* และ *ขวด* มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นช่องว่างในตำแหน่งประธานจริงหรือไม่ ผู้วิจัยพิสูจน์ด้วยการถอดความออกเป็นประโยคที่มีโครงสร้างประธานรับการกระทำได้ ดังนี้

คำนามหลักในตำแหน่งประธานของหน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำ:

(69) *วารสาร*₅ ตีพิมพ์ยากมาก

(70) *สินค้า*₅ หาได้ง่ายกว่าแต่ก่อน

(71) *ขนนกสีดำ*₅ ปกรวมๆ กันอยู่

(72) *บุตรชายคนเล็กของคุณฐิติ ธนวัฒน์*₅ เปรียบเสมือนเทวดาประจำบ้านมาแต่เล็ก

(73) *ขวด*₅ ตีตกลงแอลเด็กซ์และแอลเวีย

ผลการทดสอบพบว่าประโยคที่ถอดความได้มีความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทยและสื่อความ
ได้สมบูรณ์ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าคำนามหลักใน (69 – 73) มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่ง
ประธานของอนุประโยคที่มีโครงสร้างประธานผู้รับการกระทำ

4.1.1.7 เส้นทาง (path)

การเคลื่อนที่ในเชิงพื้นที่ (spatial motion) มีทั้งการเคลื่อนที่ในโลกแห่งความเป็นจริง
(actual motion) และการเคลื่อนที่สมมติ (fictive motion) ตัวอย่างของการเคลื่อนที่แบบแรก เช่น

Quentin jogged along the creek to the park.

ในเหตุการณ์การเคลื่อนที่ซึ่งอ้างถึงโดยคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ (motion verb) *jogged*
ประกอบด้วยประธานของภาคแสดง *Quentin* ซึ่งมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งมีชีวิต ประเภท
บุคคล จึงแสดงเจตนาหรือใช้อำนาจควบคุมร่างกายให้เปลี่ยนตำแหน่งจากจุดหนึ่งจุดใด โดยเคลื่อนที่
ผ่านสิ่งอ้างอิง ในที่นี้คือ *the creek* เพื่อไปยังจุดหมาย *the park* ส่วนบทบาททางความหมายของ
อาร์กิวเมนต์ทั้ง 3 หน่วย คือ *Quentin, the creek* และ *the park* ในเหตุการณ์การเคลื่อนที่นี้ ได้แก่
ผู้กระทำ, เส้นทาง (path) และเป้าหมาย ตามลำดับ (Robert Van Valin & LaPolta, 1997): 86)

ส่วนเหตุการณ์การเคลื่อนที่อีกประเภทหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจจากนักภาษาศาสตร์ปริชา
เป็นอย่างมากคือ การเคลื่อนที่สมมติซึ่งอ้างถึงการเปลี่ยนตำแหน่งจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งของสิ่ง
เป็นจุดสนใจของผู้มอง โดยสิ่งนั้นๆ มักเป็นสิ่งไม่มีชีวิตที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ เช่น

The fence runs along the perimeter of the house.

ในเหตุการณ์การเคลื่อนที่สมมติซึ่งอ้างถึงโดยคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ *runs* ปรากฏร่วมกับ
อาร์กิวเมนต์ที่มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิต *the fence* ซึ่งโดยปกติแล้วจะไม่มีอำนาจควบคุมการ
เคลื่อนไหวในตัวเอง แต่สำหรับการเคลื่อนที่สมมตินี้ *the fence* มีสถานะเป็นจุดสนใจของผู้สังสารใน
การพรรณนาเหตุการณ์ รูปภาษาที่ผลิตขึ้นสะท้อนว่า *the fence* สามารถกระทำกริยาเสมือน
เคลื่อนที่ได้ โดยมันเคลื่อนผ่าน *the perimeter of the house* เหตุการณ์การเคลื่อนที่สมมติดังเช่น
ที่ยกมานี้เป็นผลจากกระบวนการทางปริชาของผู้ใช้ภาษา บทบาททางความหมายของอาร์กิวเมนต์
ที่ปรากฏในเหตุการณ์การเคลื่อนที่สมมตินี้ ได้แก่ *the fence* เป็นเส้นทาง และ *the perimeter of
the house* เป็นจุดอ้างอิง (Talmy, 1996, 2000)

การวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยพบว่ามีการแสดงการ
เคลื่อนที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงในอนุประโยค และปรากฏร่วมกับคำนามหลักซึ่งมีคุณสมบัติทาง
อรรถศาสตร์เป็นสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งโดยปกติแล้วย่อมไม่สามารถแสดงเจตนาและไม่มีอำนาจควบคุมการ

เปลี่ยนตำแหน่งได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม ในเหตุการณ์การเคลื่อนที่สมมติ คำนามหลักกลับสามารถกระทำกริยาเสมือนว่าเคลื่อนที่ได้ เช่น

(74) เด็กชายรีบพยายามเบียดตัวลง แล้วเขาก็พุดมาถึงถนนใหญ่สายหลัก ซึ่ง [O_s ตรงจาก ชายทะเลเข้าไปยังเมืองหลวง]

ภาคแสดงในอนุประโยคขยายเป็นคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่-บอกทิศทาง (motion-directional verb) ตรง ซึ่งอ้างถึงเหตุการณ์การเคลื่อนที่เชิงสมมติที่คำนามหลัก ถนนใหญ่สายหลัก แสดงอาการประหนึ่งเคลื่อนที่เป็นแนวเส้นตรงจาก ชายทะเล ซึ่งมีบทบาทเป็นแหล่งที่มาไปยัง เมืองหลวง ซึ่งมีบทบาทเป็นเป้าหมาย ทั้งที่โดยธรรมชาติแล้ว ถนนใหญ่สายหลัก เป็นสิ่งไม่มีชีวิตและไม่สามารถย้ายตำแหน่งได้ แต่เนื่องจากมันเป็นจุดสนใจของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารจึงอาศัยการรับรู้ผ่านประสาทการมองเห็นของตน แล้วสร้างแบบจำลองในระบบปริชาณว่าแนวเส้นตรงของ ถนนใหญ่สายหลัก เสมือนการเคลื่อนที่ตรงดิ่งจากจุดอ้างอิงหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ดังนั้น คำนามหลัก ถนนใหญ่สายหลัก จึงมีบทบาททางความหมายเป็นเส้นทาง

(75) ห้องน้ำอยู่แยกตัวออกจากเรือนนอน ทำให้ต้องเดินผ่านสะพานไม้เดี่ยว ที่ [O_s เชื่อม ระหว่างกัน]

ภาคแสดงในอนุประโยคขยายเป็นคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่-ถูกก่อเหตุ (caused-motion verbs) เชื่อม ซึ่งอ้างถึงเหตุการณ์ที่เชิงสมมติที่คำนามหลัก สะพานไม้เดี่ยว แสดงอาการประหนึ่งว่าประสานจุดอ้างอิง 2 จุดเข้าด้วยกัน ในที่นี้สามารถอนุมานได้จากข้อความแวดล้อมว่าเป็น เรือนนอน และห้องน้ำ ส่งผลให้จุดอ้างอิงทั้ง 2 จุดเปลี่ยนสภาพจากเดิมที่เคยแยกกันกลายมาเป็นต่อเนื่องกัน ทั้งที่โดยธรรมชาติแล้ว สะพานไม้เดี่ยว มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิต จึงย้ายตำแหน่งไม่ได้และย่อมไม่มีอำนาจก่อเหตุ แต่เนื่องจากมันเป็นจุดสนใจของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารจึงอาศัยการรับรู้ผ่านประสาทการมองเห็นของตนเพื่อสร้างแบบจำลองในระบบปริชาณว่าการทอดตัวของ สะพานไม้เดี่ยว เสมือนการประสานเข้าหากันระหว่างจุดอ้างอิงหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ดังนั้น คำนามหลัก สะพานไม้เดี่ยว จึงมีบทบาททางความหมายเป็นเส้นทาง

(76) ผมยังจำได้ดีว่าทาง [O_s ไปห้องสมุดประชาชน] ต้องขึ้นสะพานข้ามทางรถไฟ

ภาคแสดงในอนุประโยคขยายเป็นคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ (motion verbs) ไป ซึ่งอ้างถึงเหตุการณ์ที่เชิงสมมติที่คำนามหลัก ทาง แสดงอาการประหนึ่งย้ายตำแหน่งเข้าหาเป้าหมาย ในที่นี้คือห้องสมุดประชาชน เหตุการณ์การเคลื่อนที่สมมติในตัวอย่างนี้แตกต่างจาก (72) ตรงที่มีจุดอ้างอิงที่เป็นแหล่งที่มาของเส้นทางไม่ได้ถูกกล่าวถึง โดยธรรมชาติแล้ว ทาง เป็นสิ่งไม่มีชีวิตและไม่สามารถ

ย้ายตำแหน่งได้ แต่เนื่องจากมันเป็นจุดสนใจของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารจึงอาศัยการรับรู้ผ่านประสาทการมองเห็นของตน แล้วสร้างแบบจำลองในระบบปริชานวาทิศทางของ *ทวง* เสมือนการเคลื่อนที่สู่จุดอ้างอิงจุดหนึ่ง ดังนั้น คำนามหลัก *ทวง* ในที่นี้จึงมีบทบาททางความหมายเป็นเส้นทาง

(77) หลังผ่านอุโมงค์ ที่ [O_5 เจาะลอดเทือกเขาแอลป์] มาได้สักระยะ รถไฟก็แล่นฉิวเข้าเขต
พรมแดนอิตาลี

(78) เพื่อวัดแรงสั่นสะเทือนและตรวจสอบชั้นดิน โดยหลุมที่ทำการสำรวจในครั้งนั้นก็คือ หลุมนางนวล ซึ่ง [O_5 ทอดตัวยาวตั้งแต่ชายฝั่งของจ.สุราษฎร์ธานีไปจนถึงจ.นครศรีธรรมราช]

นอกเหนือจากตัวอย่างข้างต้นแล้ว (77 - 78) ก็เป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่แสดงเหตุการณ์การเคลื่อนที่สมมติเช่นกัน ลักษณะร่วมของตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมดคือมีคำกริยาที่อ้างถึงการเคลื่อนที่และทิศทางการเคลื่อนที่ได้แก่ *ตรง* *เชื่อม* *ไป* *เจาะ* *ทอดตัว* เป็นภาคแสดงในอนุประโยค ส่วนคำนามหลัก ได้แก่ *ถนนใหญ่สายหลัก* *สะพานไม้เดี่ยว* *ทวง* *อุโมงค์* *หลุมนางนวล* ก็ล้วนมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เหมือนกัน กล่าวคือ คำนามหลักเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตและไม่มีอำนาจควบคุมการย้ายตำแหน่งด้วยตนเอง แต่การที่คำกริยาและคำนามที่มีลักษณะเช่นที่กล่าวมานี้ปรากฏร่วมกัน และสร้างฉากเหตุการณ์การเคลื่อนที่สมมติได้นั้นเป็นผลจากระบบการทางปริชานวาทิศทางของผู้ใช้ภาษา

เพื่อเป็นการทดสอบว่าคำนามหลักที่แสดงบทบาททางความหมายเป็นเส้นทางในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม(74 - 78) มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่จริงหรือไม่ ผู้วิจัยจึงพิสูจน์โดยการสร้างประโยคมูลฐานและนำคำนามหลักเดิมกลับลงไปในช่วงว่างในตำแหน่ง ผลการทดสอบพบว่าได้ประโยคมูลฐานที่สร้างขึ้นถูกหลักไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ ดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

(74) ถนนใหญ่สายหลัก₅ ตรงจากชายทะเลเข้าไปยังเมืองหลวง

(75) สะพานไม้เดี่ยว₅ เชื่อมระหว่างกัน

(76) ทวง₅ ไปห้องสมุดประชาชน

(77) อุโมงค์₅ เจาะลอดเทือกเขาแอลป์

(78) หลุมนางนวล₅ ทอดตัวยาวตั้งแต่ชายฝั่งของจ.สุราษฎร์ธานี ไปจนถึงจ.นครศรีธรรมราช

สรุปท้ายหัวข้อ 4.1

ผลการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยที่ส่วนหลักมีตัวอ้างอิงร่วม เป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของอนุประโยค พบว่าอาร์กิวเมนต์ดังกล่าวแสดงบทบาททาง ความหมายได้อย่างหลากหลาย ได้แก่ ผู้กระทำ เครื่องมือ สิ่งกระตุ้น ผู้ประสบ ผู้รับ ผู้ถูกกระทำ และ เส้นทาง บทบาททางความหมายที่กล่าวมานี้ไม่ได้มาจากคุณสมบัติภายใน (intrinsic) ของคำนามหลัก แต่เป็นผลสืบเนื่อง (entailment) จากความหมายประจำคำของคำกริยาและจากการปรากฏของ คำนามหลักในโครงสร้างแบบต่างๆ

4.1.2 ตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรง

คำว่า *ตำแหน่งกรรมตรง* ในที่นี้ อ้างถึงตำแหน่งการปรากฏรูปของอาร์กิวเมนต์ในทาง วากยสัมพันธ์ (syntactic realization) โดยพิจารณาจากลำดับคำในประโยคมูลฐานภาษาไทย คือ S-V-O ฉะนั้น อาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏในตำแหน่งหลังคำกริยาหรือกริยาวลีจึงถือเป็นกรรมในทาง ไวยากรณ์ ขณะเดียวกันการวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ยังสนใจบทบาททางความหมาย (thematic role) ซึ่งอยู่บนระนาบอรรถศาสตร์ด้วย เนื่องจากมีใจว่าอาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏในตำแหน่งกรรมจะต้อง เป็นอาร์กิวเมนต์ที่ได้รับผลกระทบ (affected) และมีบทบาทเป็นผู้ถูกกระทำ (patient) เสมอไป แต่ บทบาททางความหมายเป็นสิ่งที่สืบเนื่อง (entail) มาจากความหมายประจำคำของคำกริยาที่ อาร์กิวเมนต์หนึ่งๆ ไปปรากฏร่วม ฉะนั้น ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์และยกตัวอย่างประกอบ คำอธิบายว่าสำหรับอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย คำนามหลักที่มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่ง กรรมตรงนั้นสามารถแสดงบทบาททางความหมายแบบใดได้บ้าง

4.1.2.1 ผู้ถูกกระทำ (patient)

ในหัวข้อย่อย 4.1.1.1 ผู้วิจัยได้กล่าวถึงรายการคุณสมบัติของอาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาท ผู้กระทำต้นแบบ (proto-agent) ซึ่งเสนอโดยโดวตี (Dowty, 1991) นักภาษาศาสตร์คนเดียวกันนี้ยัง ได้กล่าวถึงรายการคุณสมบัติอีกชุดหนึ่งโดยอ้างว่ายิ่งอาร์กิวเมนต์ใดมีคุณสมบัติครบหรือจำนวนข้อ มากเท่าใด อาร์กิวเมนต์นั้นก็ยิ่งเข้าใกล้ความเป็นผู้ถูกกระทำต้นแบบ (proto-patient) มากขึ้น เท่านั้น และความเป็นผู้ถูกกระทำต้นแบบนี้แปรผันตรงกับแนวโน้มที่อาร์กิวเมนต์นั้นจะปรากฏใน ตำแหน่งกรรมตรงของภาคแสดง อย่างไรก็ตาม โดวตีไม่ได้หมายความว่ากรรมตรงจะต้องมีคุณสมบัติ ครบถ้วนทุกข้อหรืออาจมีเพียงบางข้อก็ได้ รายการคุณสมบัติของผู้ถูกกระทำต้นแบบ (Dowty, 1991) มีรายละเอียดดังนี้

1. ประสบกับการเปลี่ยนสภาพ
(undergoes change of state)
2. เป็นแก่นความที่เพิ่มเข้ามา

(incremental theme)

3. ได้รับผลกระทบจากการกระทำโดยผู้ร่วมเหตุการณ์อื่น
(causally affected by another participant)
4. เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ที่อยู่ประจำที่ เมื่อเทียบกับการเคลื่อนไหวของผู้ร่วมเหตุการณ์อื่น
(stationary relative to movement of another participant)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่าค่านามหลักที่มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงและแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ มีคุณสมบัติสอดคล้องกับคุณสมบัติผู้ถูกกระทำต้นแบบมากน้อยแตกต่างกันไป ยกตัวอย่างเช่น

(79) การลาเพื่อทำหมั้น ให้ลาได้ตามระยะเวลา ที่ [แพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งกำหนด O_{DO}]

ในอนุประโยคขยายที่ภาคแสดงประกอบด้วยคำกริยา *กำหนด* มีอาร์กิวเมนต์ แพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่ง ปรากฏในตำแหน่งประธานอยู่แล้ว ทำให้อนุประโยคขยายนี้เหลือตำแหน่งที่ว่างอยู่เพียงตำแหน่งเดียว คือ ตำแหน่งกรรมตรง เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าตำแหน่งดังกล่าวเป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักหรือไม่ ผู้วิจัยจึงทดลองสร้างประโยคมูลฐานโดยนำค่านามหลัก *ระยะเวลา* เติมลงไป ผลการทดสอบพบว่าประโยคมูลฐานที่สร้างขึ้น *แพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่ง กำหนดระยะเวลา* ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และสื่อความได้ ดังนั้น ค่านามหลักจึงมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรง

เมื่อพิจารณาระนาบอรรถศาสตร์ ค่านามหลัก *ระยะเวลา* มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิตและเป็นนามธรรม ดังนั้น มันจึงไม่สามารถเคลื่อนที่หรือก่อเหตุใดๆ ในเหตุการณ์การกำหนด แต่ *ระยะเวลา* ได้รับผลกระทบจากอาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่ง คือ *แพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่ง* คำว่า ‘ได้รับผลกระทบ’ ในกรณีนี้ไม่จำเป็นต้องนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพหรือเคลื่อนย้ายตำแหน่งในทางกายภาพ แต่หมายรวมถึงการตกเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ที่มีผู้ก่อเหตุ เนื่องจาก *แพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่ง* เป็นอาร์กิวเมนต์ที่แสดงเจตนาในเหตุการณ์การกำหนดว่า *ระยะเวลา* ยาวนานเพียงใด เริ่มต้นและสิ้นสุดเมื่อไร

(80) แต่พอฉันเหลือบตาไปมองบนโต๊ะเครื่องแป้ง ก็เห็น *เครื่องม้วนผมชนิดไร้สาย* ที่ [O_S ไปซื้อ O_{DO} ด้วยกันที่สยามฯ]

ภาคแสดงในอนุประโยคขยายประกอบขึ้นจากคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ *ไป* และ คำกริยาแสดงเหตุการณ์ *ซื้อ* ต่อเนื่องกันเป็นหน่วยสร้างกริยาเรียง *ไปซื้อ* พร้อมกับอาร์กิวเมนต์ที่ว่างอยู่ 2 หน่วย คือ ตำแหน่งประธานและตำแหน่งกรรมตรง ฉะนั้น การวิเคราะห์ขั้นแรกคือการระบุว่าค่านาม

หลัก *เครื่องมือวัฒนธรรมชนิดไร้สาย* มีอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งเป็นตัวอ้างอิงร่วม ผู้วิจัยเสนอแนวทางพิสูจน์ 2 วิธี ได้แก่ การนำบุรุษสรรพนามที่มีเพศและพจน์สอดคล้องกับคำนามหลักเติมลงในช่องว่าง ในที่นี้คือ *มัน* ซึ่งเป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ อ้างถึงสิ่งไม่มีชีวิต (ผลการทดสอบแสดงใน ก.และ ข.) ส่วนอีกวิธีหนึ่ง คือ การถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามให้เป็นประโยคมูลฐาน โดยนำคำนามหลักเติมกลับลงไปในตำแหน่งที่ยังว่างอยู่ (ผลการทดสอบแสดงใน ค.และ ง.)

การเติมบุรุษสรรพนามลงในตำแหน่งที่อาร์กิวเมนต์ไม่ปรากฏรูป:

ก. * เครื่องมือวัฒนธรรมชนิดไร้สาย ที่ [*มัน*_s ไปชื่อ _{DO} ด้วยกันที่สยามฯ]

ข. เครื่องมือวัฒนธรรมชนิดไร้สาย ที่ [_s ไปชื่อ*มัน*_{DO} ด้วยกันที่สยามฯ]

ประโยคมูลฐาน:

ค. * เครื่องมือวัฒนธรรมชนิดไร้สาย s ไปชื่อ _{DO} ด้วยกันที่สยามฯ]

ง. _s ไปชื่อ เครื่องมือวัฒนธรรมชนิดไร้สาย DO ด้วยกันที่สยามฯ]

การพิสูจน์ทั้ง 2 วิธีให้ผลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ หากพยายามจะเชื่อมโยง *เครื่องมือวัฒนธรรมชนิดไร้สาย* เข้ากับตำแหน่งประธาน จะได้รูปภาษาที่ดูแปลกจนไม่เป็นที่ยอมรับโดยผู้ใช้ภาษา นอกจากนี้ยังสามารถนำความรู้ทางอรรถศาสตร์มาประกอบการตัดสินใจได้ด้วย เนื่องจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของ *เครื่องมือวัฒนธรรมชนิดไร้สาย* เป็นสิ่งไม่มีชีวิตย่อมไม่สามารถที่จะกระทำกริยา *ไปชื่อ* ได้ ในทางกลับกันเมื่อเติม *เครื่องมือวัฒนธรรมชนิดไร้สาย* ในตำแหน่งกรรมตรง ผลลัพธ์ที่ได้ออกมาถูกไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ การทดสอบนี้จึงนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าคำนามหลัก *เครื่องมือวัฒนธรรมชนิดไร้สาย* มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรง

ส่วนอาร์กิวเมนต์ที่ก่อเหตุการณ์ *ไปชื่อ* อนุমানได้ว่าต้องมีคุณสมบัติความมีชีวิตหรือกล่าวให้เจาะจงขึ้นคือเป็นมนุษย์ จึงสามารถเคลื่อนย้ายตำแหน่งด้วยกำลังของตนเอง (*ไป*) และแสดงเจตนาเพื่อให้เหตุการณ์ *ชื่อ* เกิดขึ้นได้ แต่อาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้กระทำนี้ไม่ปรากฏรูปในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ดังนั้น หลักฐานที่หลงเหลืออยู่จึงมีเพียงสุญรูปในตำแหน่งประธาน ส่วนคำนามหลัก *เครื่องมือวัฒนธรรมชนิดไร้สาย* เป็นอาร์กิวเมนต์ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การชื่อ จึงสรุปได้ว่าคำนามหลักใน (80) มีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ

(81) ก่อนจะยี่หัวของยัยแทนจนกระเซอะเซิงหมตรูป*สาวน่ารัก* ที่ [ใครๆ ต่างก็เคยชม*มัน*_{DO} อยู่บ่อยๆ]

(82) สุดท้ายเรากลับพบว่า*โอกาส* ที่ [เราปล่อย*มัน*_{DO} ผ่านไป] นั้น ไม่หวนกลับมาอีกเลย

(81 – 82) มีลักษณะร่วมในทางโครงสร้างประการหนึ่ง คือ ภายในอนุประโยคขยายมีอาร์กิวเมนต์ตัวหนึ่งในรูปบุรุษสรรพนาม *มัน* ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ได้แก่ *สาวน่ารัก* และ *โอกาส* ตามลำดับ เมื่อลองถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามเป็นประโยคมูลฐาน ได้ใจความดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

(81) ใครๆ ต่างก็เคยชม*สาวน่ารัก*_{DO} อยู่บ่อยๆ

(82) เราปล่อย*โอกาส*_{DO} ผ่านไป

ผลการทดสอบด้วยประโยคมูลฐานที่สร้างขึ้นยืนยันว่าคำนามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าปกติแล้ว *มัน* จะไม่ใช้กับมนุษย์ สำหรับกรณีนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า *มัน* มีหน้าที่ทางวจนปฏิบัติเพื่อเป็นการแสดงอารมณ์และความสนิทสนมในการสื่อสาร

ในแง่บทบาททางความหมายนั้น *สาวน่ารัก* และ *โอกาส* ต่างก็ได้รับผลกระทบจากอาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งที่เป็นผู้ก่อเหตุ กล่าวคือ ใน (81) *ใครๆ* เป็นผู้กระทำกริยา *ชม* ในเหตุการณ์การชมที่มี *สาวน่ารัก* เป็นฝ่ายที่ถูกชม แม้การชมจะไม่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพต่อ *สาวน่ารัก* แต่การที่อาร์กิวเมนต์หนึ่งๆ ได้รับผลกระทบจากการลงมือกระทำของอาร์กิวเมนต์อื่นก็เพียงที่จะกล่าวว่าอาร์กิวเมนต์ดังกล่าวมีบทบาทเป็นผู้ถูกกระทำ ส่วน (82) *เรา* เป็นผู้กระทำกริยา *ปล่อย* ในห่วงโซ่การิตซึ่งก่อผลให้อาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งคือ *โอกาส* เกิดความเปลี่ยนแปลงในเชิงพื้นที่หรือเคลื่อนย้ายตำแหน่ง *ผ่านไป* อนึ่ง เหตุการณ์ก่อเหตุ (*ปล่อย*) ที่กระทำต่อ *โอกาส* ซึ่งมีคุณสมบัติความเป็นนามธรรม จนนำไปสู่เหตุการณ์ผล (*ผ่านไป*) เป็นความสามารถอย่างหนึ่งในระบบปรีชาของมนุษย์ที่สามารถถ่ายโอนประสบการณ์ที่เคยรับรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาพรรณนาสิ่งที่เป็นนามธรรม ในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามนี้ *โอกาส* จึงมีบทบาทเป็นผู้ถูกกระทำ จากตัวอย่างและคำอธิบายข้างต้นนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าคำนามหลัก *สาวน่ารัก* และ *โอกาส* มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรงและมีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ

4.1.2.2 ผู้ร่วมแกนกลาง (theme)

อาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้ร่วมแกนกลางสามารถพบได้ในอนุประโยคขยายที่ภาคแสดงเป็นกรรมกริยาประเภททวิกรรม (ditransitive verb) เนื่องจากคำกริยาประเภทนี้จำเป็นต้องมีอาร์กิวเมนต์หลักอย่างน้อย 3 หน่วยมาทำหน้าที่ผู้ร่วมเหตุการณ์ นอกเหนือจากคำกริยา *เลี้ยง* และ *ส่ง* ที่ยกตัวอย่างไปแล้วใน (5) และ (6) ตอนต้นของบทที่ 4

(5) แก้ว_S เลี้ยง อาหาร_{DO} เด็กกำพร้า_O

(6) หลาน_S ส่ง จดหมาย_{DO} ถึงยาย_O ในวันสงกรานต์

วรรณกรรมในอดีตยังพบว่ามีคำกริยาอีก 9 กลุ่มที่มีโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ (argument structure) แบบเดียวกัน (สุรชาติพิศ เหมือนใจ, 2554) ได้แก่

1. คำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การถ่ายโอน เช่น *ให้ แจกจ่าย บริจาค มอบ ขาย*
 บทบาทของอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้ร่วม
 แขนกกลาง และเป้าหมาย ตามลำดับ
2. คำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การทำให้เคลื่อนที่ เช่น *ยื่น ส่ง เอาไป เท ใส่ เขวี้ยง ป้อน*
 บทบาทของอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้ร่วม
 แขนกกลาง และเป้าหมาย ตามลำดับ
3. คำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การสื่อสาร เช่น *เล่า บอก พูด อธิบาย สอน แจ้ง*
 บทบาทของอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้ร่วม
 แขนกกลาง และเป้าหมาย ตามลำดับ
4. คำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การขอการครอบครอง เช่น *ถาม ขอ ชักถาม*
 บทบาทของอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้ร่วม
 แขนกกลาง และแหล่งที่มา ตามลำดับ
5. คำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การได้รับการครอบครอง เช่น *ได้ ได้รับ ได้มา เรียนรู้*
 บทบาทของอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง ได้แก่ เป้าหมาย ผู้ร่วม
 แขนกกลาง และแหล่งที่มา ตามลำดับ
6. คำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การทำให้สูญเสียการครอบครอง เช่น *แย่ง ยึด ขโมย ถอดถอน*
 บทบาทของอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้ร่วม
 แขนกกลาง และแหล่งที่มา ตามลำดับ
7. คำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การสร้างสรรคิให้ เช่น *ทำ เขียน ประดิษฐ์*
 บทบาทของอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้ร่วม
 แขนกกลาง และเป้าหมาย ตามลำดับ
8. คำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การกระทำด้วยเครื่องมือ เช่น *ใช้ ฆ่า ตัด วาด*

บทบาทของอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้ร่วม
แกนกลาง และเครื่องมือ ตามลำดับ

9. คำกริยาที่แสดงเหตุการณ์การไม่ยอมให้มีการถ่ายโอน เช่น ระวัง ยับยั้ง ชัดขวาง ปฏิเสธ

บทบาทของอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้ร่วม
แกนกลาง และแหล่งที่มา ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ผู้วิจัยพบคำนามหลักที่มี
ตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงและมีบทบาททางความหมายเป็นผู้ร่วมแกนกลาง
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(83) คุณหญิงพิรดาทักหลานเขยคนเล็กอย่างยินดี ก่อนจะเอื้อมมือมารับของขวัญ ที่ [ชายหนุ่ม
ส่ง O_{DO} ให้ O_{IO}]

ในเหตุการณ์การทำให้เคลื่อนที่-ถ่ายโอนซึ่งอ้างถึงโดยคำกริยา *ส่ง...ให้* ต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏ
ร่วม 3 หน่วย ได้แก่ ตำแหน่งประธาน ตำแหน่งกรรมตรง และตำแหน่งกรรมรอง แต่อนุประโยคขยาย
ใน (83) พบว่ามี *ชายหนุ่ม* ปรากฏในตำแหน่งประธานเพียงหน่วยเดียวเท่านั้น ส่วนอีก 2 หน่วยยังว่าง
อยู่ ดังนั้น เพื่อหาคำตอบว่าตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักคืออาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งใด ผู้วิจัยเสนอ
แนวทางการพิสูจน์ 2 วิธี ได้แก่ การเติมสรรพนาม *มัน* ซึ่งสอดคล้องกับพจน์และความไม่มีชีวิตของ
คำนามหลัก *ของขวัญ* (ผลการทดสอบแสดงใน ก. และ ข.) และการสร้างประโยคมูลฐานโดยนำ
คำนามหลักเติมลงในตำแหน่งต่างๆ (ผลการทดสอบแสดงใน ค. และ ง.)

การเติมบุรุษสรรพนามลงในตำแหน่งที่อาร์กิวเมนต์ไม่ปรากฏรูป:

ก. ของขวัญ ที่ [ชายหนุ่มส่ง มัน $_{DO}$ ให้ $_{IO}$]

ข. * ของขวัญ ที่ [ชายหนุ่มส่ง $_{DO}$ ให้ มัน $_{IO}$]

ประโยคมูลฐาน:

ค. ชายหนุ่มส่งของขวัญ $_{DO}$ ให้ (ผู้หนึ่งผู้ใด)

ง. * ชายหนุ่มส่ง (สิ่งหนึ่งสิ่งใด) ให้ของขวัญ $_{IO}$

เห็นได้ชัดว่าเมื่อเชื่อมโยงคำนามหลัก *ของขวัญ* เข้ากับตำแหน่งกรรมตรง ผลการทดสอบเป็น
ประโยคที่ถูกไวยากรณ์และสื่อความได้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีเติมสรรพนาม (ก.) หรือการสร้างประโยคมูล
ฐาน (ค.) ในทางกลับกัน หากคำนามหลัก *ของขวัญ* ไปปรากฏในตำแหน่งกรรมรอง จะเกิดประโยคที่

ดูแปลกจนไม่เป็นที่ยอมรับโดยเจ้าของภาษา เนื่องจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของ *ของขวัญ* เป็นสิ่งไม่มีชีวิตจึงไม่สามารถแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้รับได้ สรุปลงได้ว่าคำนามหลักใน (83) มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นช่องว่างในตำแหน่งกรรมตรง ขณะที่ตำแหน่งกรรมรองเป็นอาร์กิวเมนต์ที่ผู้ส่งสารละออกไปหรือที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้เรียกว่า *สูญรูป*

ทั้งนี้ทั้งนั้น การละกรรมรองในกรณีนี้ ผู้รับสารยังสามารถตีความและเรียกคืนข้อมูลได้จากบริบทที่กล่าวนำมาก่อน (*antecedent*) ว่าอาร์กิวเมนต์ที่เป็นเป้าหมายของเหตุการณ์การเคลื่อนที่-ถ่ายโอน *ของขวัญ* จาก *ชายหนุ่ม* ก็คือ *คุณหญิงพิรดา* ผู้วิจัยได้แสดงหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามและประโยคมูลฐานที่เติมอาร์กิวเมนต์ทุกตำแหน่งครบแล้ว ใน จ. และ ฉ. ด้านล่าง

จ. ของขวัญ ที่ [ชายหนุ่มส่ง O_{DO} ให้ คุณหญิงพิรดา $_{IO}$]

ฉ. ชายหนุ่มส่งของขวัญให้คุณหญิงพิรดา

ส่วนบทบาททางความหมายของอาร์กิวเมนต์หลักของเหตุการณ์การเคลื่อนที่-ถ่ายโอน ใน (83) ประกอบด้วย *ชายหนุ่ม* เป็นอาร์กิวเมนต์ที่มีคุณสมบัติความมีชีวิต ประเภทบุคคล จึงสามารถแสดงเจตนาและมีกำลังควบคุม *ของขวัญ* ซึ่งเป็นวัตถุให้เคลื่อนย้ายตำแหน่งจากครอบครองของตนไปสู่อาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งคือ *คุณหญิงพิรดา* ดังนั้น *ชายหนุ่ม* ในตำแหน่งประธานจึงมีบทบาทเป็นผู้กระทำ *คุณหญิงพิรดา* หรือ *สูญรูป* ในตำแหน่งกรรมรองมีบทบาทเป็นผู้รับ และสุดท้าย *ของขวัญ* ซึ่งเป็นคำนามหลักที่มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรง มีบทบาททางความหมายเป็นผู้ร่วมแกนกลาง

(84) พลักรุ่นนี้เป็น *ทหารสัมพันธมิตรกองพันแรก* ที่ [O_S ส่ง O_{DO} ไปรบกับนาซีเยอรมัน] กว่าจะสงครามโลกจะสงบก็กินเวลาไปกว่า...

ภาคแสดงในอนุประโยคขยาย *ส่ง...ไปรบ* อ้างถึงเหตุการณ์การเคลื่อนที่-แสดงการกระทำ ซึ่งต้องการอาร์กิวเมนต์หลักมาประกอบ 3 หน่วยในตำแหน่งประธาน กรรมตรงและกรรมรอง แต่จะเห็นได้ว่ามีตำแหน่งว่างอยู่ 2 ตำแหน่ง จึงต้องวิเคราะห์ว่าคำนามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งใด ผู้วิจัยใช้แนวทางพิสูจน์ลักษณะเดียวกันกับตัวอย่างที่แล้ว ได้แก่ การเติมสรรพนาม *พวกเขา* ที่มีบุรุษ เพศ และพจน์สอดคล้องกับคำนามหลัก *ทหารสัมพันธมิตรกองพันแรก* ลงในตำแหน่งประธานและกรรมตรงใน (ผลการทดสอบแสดงใน ก. และ ข.) ส่วนอีกวิธีหนึ่งคือการถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามออกเป็นประโยคมูลฐาน โดยให้คำนามหลักปรากฏในตำแหน่งประธานและกรรมตรงใน (ผลการทดสอบแสดงใน ค. และ ง.) ดังนี้

การเติมบุรุษสรรพนามลงในตำแหน่งที่อาร์กิวเมนต์ไม่ปรากฏรูป:

ก. ทหารลัมพันธมิตรกองพันแรก ที่ [พวกเขา_S ส่ง ____{DO} ไปรบกับนาซีเยอรมัน]

ข. ทหารลัมพันธมิตรกองพันแรก ที่ [____S ส่ง พวกเขา_{DO} ไปรบกับนาซีเยอรมัน]

ประโยคมูลฐาน:

ค. ทหารลัมพันธมิตรกองพันแรก_S ส่ง (ผู้หนึ่งผู้ใด)_{DO} ไปรบกับนาซีเยอรมัน]

ง. (ผู้หนึ่งผู้ใด)_S ส่ง ทหารลัมพันธมิตรกองพันแรก _{DO} ไปรบกับนาซีเยอรมัน]

ประโยคทดสอบ ก. – ง. ล้วนแต่ถูกหลักไวยากรณ์และสื่อความได้ เนื่องจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิต จึงสามารถปรากฏในตำแหน่งประธานและแสดงบทบาทเป็นผู้กระทำเหตุการณ์การส่ง ขณะเดียวกันก็ยังสามารถปรากฏในตำแหน่งกรรมตรงและแสดงบทบาทเป็นผู้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การส่งได้ด้วยเช่นกัน หากลองเปรียบเทียบ (84) กับตัวอย่างด้านล่างซึ่งผู้วิจัยใช้ความรู้ในฐานะเจ้าของภาษาผลิตหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามขึ้นมา จะเห็นได้ว่าคำนามหลัก *แพนด้ายักษ์* กับ *ทหารลัมพันธมิตรกองพันแรก* มีคุณสมบัติความมีชีวิตเหมือนกัน ทั้งคู่ยังมีโอกาสที่จะมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงได้เช่นกัน

แพนด้ายักษ์ ที่ [รัฐบาลจีน_S มอบ O_{DO} ให้ลิงคโปร_O] เดินทางถึงสนามบินขางจี้แล้ว

ฉะนั้น การทำความเข้าใจ (84) จึงจำเป็นต้องพึ่งพาความรู้ด้านอื่นที่อยู่นอกเหนือจากขอบเขตของวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ นั่นก็คือการมีประสบการณ์ทางโลก กล่าวคือ การรับรู้ได้ว่าป็นหน้าที่หลักของทหาร ประกอบกับในช่วงสงครามโลกนั้น ประเทศต่างๆ ต่างก็ส่งกองกำลังของตนเข้าร่วมรบในสมรภูมิที่กระจายอยู่ทั่วยุโรป เพราะฉะนั้นจึงน่าจะเชื่อว่าตำแหน่งประธานในอนุประโยคเป็นสุญรูป เราพอจะอนุมานได้ว่าอาร์กิวเมนต์ที่ถูกกลบไปต้องมีคุณสมบัติความมีชีวิต ประเภทบุคคล เช่นผู้มีอำนาจทางกลาโหมซึ่งมีอำนาจตัดสินใจในนามของรัฐ เนื่องจากอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานต้องสามารถแสดงเจตนาและมีกำลังอำนาจก่อเหตุการณ์การส่งได้ ดังนั้น คำนามหลัก *ทหารลัมพันธมิตรกองพันแรก* ในกรณีนี้จึงมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรงและแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ร่วมแกนกลาง

ในที่นี้ ผู้วิจัยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ (84) และต้องการจะอธิบายเพิ่มเติมว่า *ไป* ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาคแสดงในอนุประโยคขยาย เป็นคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่บอกทิศทางออกห่างผู้ส่งสาร ส่วนกริยาวลี *รบกับนาซีเยอรมัน* แสดงวัตถุประสงค์ของการเคลื่อนที่ อย่่างไรก็ตามอาร์กิวเมนต์ *นาซีเยอรมัน* ไม่ได้มีบทบาททางความหมายเป็นผู้รับ/เป้าหมายแต่อย่างใด ความจริงแล้วเหตุการณ์ใน (84) นี้ไม่ได้กล่าวถึงอาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้รับ/เป้าหมายอย่างชัดเจนด้วยรูปภาษาเลย สาเหตุอาจ

เป็นเพราะอาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้รับ/เป้าหมาย เช่น ประเทศที่เป็นสมรรถุมิรบ ไม่ได้อยู่ในความสนใจของผู้ส่งสารหรืออาจเป็นข้อมูลที่ทราบกันดีอยู่แล้วจนไม่ต้องกล่าวซ้ำก็เป็นได้

(85) หากไม่ได้จ่ายหรือจ่ายไม่หมดภายในกำหนดเวลา ให้ถือเป็น**เงินรายรับ** อัน [\mathcal{O}_S จะต้องนำ \mathcal{O}_{DO} ส่งคลัง] ตามความในวรรคแรก มาตรา ๒๕ เรื่องการขอเบิกเงินจากคลังตามงบประมาณรายจ่าย

(86) ฉันทายหัวพรีตอีกครึ่งพร้อมยก**กรอบรูปสีดำ** ที่ [\mathcal{O}_S รับ \mathcal{O}_{DO} มาจากนายยูโดจิ] ขึ้นมาปิดหน้าตัวเองไปเกือบครึ่งหน้า

นอกจากหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ได้ยกตัวอย่างประกอบคำอธิบายไปแล้วข้างต้น คำนามหลัก *เงินรายรับ* ใน (85) ก็มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรงและมีบทบาททางความหมายเป็นผู้ร่วมแกนกลางเช่นกัน ในเหตุการณ์การครอบครองและการถ่ายโอนการครอบครอง ซึ่งอ้างถึงโดยคำกริยา *นำ...ส่ง* ส่วนคำนามหลัก *กรอบรูปสีดำ* ใน (86) ก็มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรงและแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ร่วมแกนกลาง ในเหตุการณ์การได้รับการครอบครองที่แสดงโดยคำกริยา *รับ*

4.1.2.3 เครื่องมือ (instrument)

ใน 4.1.1.2 ผู้วิจัยได้กล่าวถึงตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักในตำแหน่งประธาน ที่แสดงบทบาททางความหมายเป็นเครื่องมือ ส่วนหัวข้อย่อยนี้ ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นว่าการปรากฏรูปทางวากยสัมพันธ์ (syntactic representation) ส่งผลให้คำนามหลักที่มีบทบาททางความหมายเป็นเครื่องมือเหมือนกัน แต่กลับมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งที่ต่างออกไปได้ ในที่นี้คือ ตำแหน่งกรรมตรงของภาคแสดงในอนุประโยค

(87) เจ้าหน้าที่แจก **Audio Guide** ที่ [\mathcal{O}_S ใช้ \mathcal{O}_{DO} ฟังบรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับห้องต่างๆ ในพระราชวังเป็นภาษาอังกฤษ] ให้ผู้เข้าชม

อนุประโยค ใน (87) ประกอบด้วยคำกริยาแสดงอาการ *ใช้* ซึ่งเป็นสกรรมกริยา จึงต้องการอาร์กิวเมนต์หลักมาปรากฏร่วม 2 หน่วยในตำแหน่งประธานและกรรมตรง แต่จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 ตำแหน่งยังว่างอยู่ ลำดับแรก ผู้วิจัยจึงต้องวิเคราะห์ว่าคำนามหลัก *Audio Guide* มีอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งใด โดยพิจารณาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของ *Audio Guide* ซึ่งมีเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ประเภทรูปธรรม มันจึงไม่สามารถแสดงเจตนาหรือมีกำลังอำนาจที่จะก่อเหตุการณ์ได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอเสนอวิธีพิสูจน์โดยการเติมสรรพนาม *มัน* ซึ่งสอดคล้องกับพจน์และความมี-ไม่มี

ชีวิตของค่านามหลัก ประโยคทดสอบที่สร้างขึ้น ก. สรรพนาม *มัน* ถูกเติมลงในตำแหน่งประธาน และ
ข. ในตำแหน่งกรรมตรง

การเติมบุรุษสรรพนามลงในตำแหน่งที่อาร์กิวเมนต์ไม่ปรากฏรูป:

ก. * Audio Guide ที่ [มัน_S ใช้ DO ฟังบรรยายรายละเอียด...]

ข. Audio Guide ที่ [S ใช้ มัน_{DO} ฟังบรรยายรายละเอียด...]

ผลการทดสอบทางวากยสัมพันธ์สอดคล้องกับการวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ กล่าวคือ
ค่านามหลัก *Audio Guide* มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรง (ข.) ส่วนตำแหน่ง
ประธานผู้กระทำกริยา *ใช้* ต้องแสดงเจตนาและมีกำลังควบคุมให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวได้ ดังนั้น
อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานต้องมีคุณสมบัติความมีชีวิตเท่านั้น สรุปได้ว่าตำแหน่งประธานซึ่ง
อาร์กิวเมนต์ไม่ปรากฏรูปเป็นผลจากการที่ผู้ส่งสารละอาร์กิวเมนต์ออกไป เหลือเพียงสุญรูปเท่านั้น

แม้ *Audio Guide* จะปรากฏในตำแหน่งกรรมตรง ก็ไม่จำเป็นเสมอไปว่าต้องมีบทบาททาง
ความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ เพราะ *Audio Guide* ไม่ได้เป็นอาร์กิวเมนต์ที่ได้รับผลกระทบหรือเกิด
ความเปลี่ยนแปลงจากเหตุการณ์ *ใช้* ภาพเหตุการณ์ที่พรรณนาโดยหน่วยสร้างอนุประโยคขยาย
ค่านามใน (87) คือ มีบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งไม่ใช่เฉพาะเจาะจงใช้อำนาจควบคุม *Audio Guide* เพื่อให้
เจตนาของบุคคลดังกล่าวที่แสดงโดยกริยาวลี *ฟังบรรยายรายละเอียด...* สมฤทธิ์ผล โดยที่ *Audio
Guide* ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่กริยา กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ *Audio Guide* ไม่ได้กระทำการใดๆ
อันก่อให้เกิดผลกระทบหรือความเปลี่ยนแปลงในเชิงกายภาพและเชิงพื้นที่ต่ออาร์กิวเมนต์ตัวอื่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประธาน	ภาคแสดง
(ผู้หนึ่งผู้ใด)	ใช้ Audio Guide
(ผู้หนึ่งผู้ใด)	ฟังบรรยายรายละเอียด... (ด้วย Audio Guide)
* Audio Guide	ฟังบรรยายรายละเอียด...

ฉะนั้น หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (87) จึงสามารถถอดความเป็นประโยคมูลฐานได้ตามที่
แสดงใน ค. (*Audio Guide* เป็นอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งกรรมตรง) และใน ง. (*Audio Guide*
เป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบที่บังคับเครื่องมือ) ทั้งนี้ทั้งนั้น จ. ผิดไวยากรณ์และไม่สื่อความเพราะ *Audio
Guide* ไม่ใช่ตำแหน่งประธาน ผู้กระทำกริยา *ฟังบรรยายรายละเอียด...*

ค. (ผู้หนึ่งผู้ใด) ใช้ Audio Guide_{DO} ฟังบรรยายรายละเอียด....

ง. (ผู้หนึ่งผู้ใด) ฟังบรรยายรายละเอียด...ด้วย Audio Guide_{pp}

จ. * Audio Guide_s ฟังบรรยายรายละเอียด...

(88) แต่เป็นเพียงแขนข้างเดียว ที่ [\emptyset_s ใช้ O_{DO} เย็บกระเป่าออกมาเนียนเรียบสวยงาม] ไม่แพ้คน 2 มือ ราคาที่ถูกลงแสนถูก

(89) ทั้งสองมองอุปกรณ์มากมาย ที่ [\emptyset_s ใช้ O_{DO} รับประทานอาหาร] บนโต๊ะด้วยสีหน้าขุ่นงา ตัดสินใจไม่ถูกว่าจะเลือกใช้อะไรก่อนหลัง

ไม่ใช่แต่เพียง อนุประโยคใน (87) ที่ภาคแสดงประกอบด้วยคำกริยาแสดงอาการ ใช้ในตัวอย่างที่ (88 – 89) ก็เช่นกัน หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามเหล่านี้ยังมีลักษณะร่วมอื่นๆ อีก ได้แก่ 1) ตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรง ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้โดยการถอดความให้เป็นประโยคมูลฐาน ดังนี้

- (ผู้หนึ่งผู้ใด) ใช้แขนข้างเดียว_{DO} เย็บกระเป่าออกมาเนียนเรียบสวยงาม

- (ผู้หนึ่งผู้ใด) ใช้อุปกรณ์มากมาย_{DO} รับประทานอาหาร

2) คำนามหลักแสดงบทบาททางความหมายเป็นเครื่องมือ ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้โดยการถอดความให้คำนามหลักปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของบุพบทวลี ‘ด้วย + ...’

- (ผู้หนึ่งผู้ใด) เย็บกระเป่าออกมาเนียนเรียบสวยงามด้วยแขนข้างเดียว_{pp}

- (ผู้หนึ่งผู้ใด) รับประทานอาหารด้วยอุปกรณ์มากมาย_{pp}

3) คำนามหลักไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การรีด หลักฐานที่สนับสนุนการวิเคราะห์นี้มาจากการที่ แขนข้างเดียว และ อุปกรณ์มากมาย ไม่อาจปรากฏในตำแหน่งประธานของกริยาวลีอีกตัวหนึ่งได้

- * แขนข้างเดียว_s เย็บกระเป่าออกมาเนียนเรียบสวยงาม

- * อุปกรณ์มากมาย_s รับประทานอาหาร

ทั้งนี้ทั้งนั้น ผู้วิจัยไม่ได้เหมารวมว่าโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใดๆ ก็ตามที่ตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงและมีบทบาทเป็นเครื่องมือ คำนามหลักที่ปรากฏในโครงสร้างดังกล่าวจะไม่ใช่ว่าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การรีดเสมอไป เช่น

(90) เธอจึงง่วนเก็บสายสัญญาณ ซึ่ง [\emptyset_s ใช้ O_{DO} เชื่อมต่อระบบ] โดยไม่ได้สนใจการคุยกัน

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามข้างต้นคล้ายกับ (87 – 89) ในแง่ที่ภาคแสดงของอนุประโยคเป็นคำกริยาแสดงอาการ *ใช้* ซึ่งเป็นกรรมกริยาและต้องการอาร์กิวเมนต์หลักมาปรากฏร่วมอย่างต่ำ 2 หน่วยในตำแหน่งประธานและกรรมตรง แต่ใน (90) จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 ตำแหน่งยังว่างอยู่ การวิเคราะห์ลำดับแรกเริ่มจากการหาตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก *สายสัญญาณ* ว่าเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งใด ผู้วิจัยพิสูจน์ด้วยวิธีเติมบุรุษสรรพนาม *มัน* ซึ่งสอดคล้องกับพจน์และความมี/ไม่มีชีวิตของคำนามหลัก *สายสัญญาณ* ประโยคทดสอบ ก. *มัน* ถูกเติมลงในตำแหน่งประธาน แต่กลับได้ผลลัพธ์ที่ไม่สื่อความ ส่วนประโยคทดสอบ ข. *มัน* ถูกเติมลงในตำแหน่งกรรมตรง และพบว่า เป็นประโยคที่สื่อความได้สมบูรณ์

การเติมบุรุษสรรพนามเพื่อหาตำแหน่งของตัวอ้างอิงร่วม:

ก. * สายสัญญาณ ซึ่ง [มัน_s ใช้ ___{DO} เชื่อมต่อระบบ]

ข. สายสัญญาณ ซึ่ง [___s ใช้ มัน_{DO} เชื่อมต่อระบบ]

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังนำความรู้ทางอรรถศาสตร์มาประกอบการวิเคราะห์ กล่าวคือ คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของ *สายสัญญาณ* เป็นสิ่งไม่มีชีวิต ประเภทรูปธรรม จึงเป็นไปได้ที่จะปรากฏในตำแหน่งประธานของคำกริยา *ใช้* เพราะวัตถุไม่อาจแสดงเจตนาหรือมีอำนาจควบคุมให้เกิดเหตุการณ์ขึ้นได้ สรุปได้ว่าคำนามหลัก *สายสัญญาณ* มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรง (ประโยคทดสอบ ข. ข้างต้น) ส่วนตำแหน่งประธานของคำกริยา *ใช้* ที่ยังว่างอยู่เป็นผลจากการที่ผู้ส่งสารละอาร์กิวเมนต์ออกไป เหลือเพียงสุญรูปเท่านั้น

ความแตกต่างระหว่างภาพเหตุการณ์ที่พรรณนาโดยหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (90) เมื่อเทียบกับ (87 – 89) อยู่ที่ว่าคำนามหลัก *สายสัญญาณ* ซึ่งตัวอ้างอิงร่วมเป็นกรรมตรงของคำกริยา *ใช้* เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การิตด้วย กล่าวคือ มีบุคคลหนึ่งบุคคลใด (สุญรูปในตำแหน่งประธาน) ใช้อำนาจควบคุม *สายสัญญาณ* (อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรง) *สายสัญญาณ* จึงเกิดการเคลื่อนย้ายตำแหน่งและกระทำอาการ *เชื่อมต่อ* กับอาร์กิวเมนต์อีกตัวคือ *ระบบ* ผลจากเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุให้ *ระบบ* เปลี่ยนสภาพจากเดิมที่ไม่ได้เชื่อมต่ออยู่กลายเป็นถูกเชื่อมต่อ

ประธาน	ภาคแสดง
(ผู้หนึ่งผู้ใด)	ใช้สายสัญญาณเชื่อมต่อระบบ
(ผู้หนึ่งผู้ใด)	เชื่อมต่อระบบ (ด้วยสายสัญญาณ)
สายสัญญาณ	เชื่อมต่อระบบ

ฉะนั้น หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (90) จึงสามารถถอดความเป็นประโยคมูลฐานได้ดังต่อไปนี้

ค. (ผู้หนึ่งผู้ใด) ใช้สายสัญญาณ_{DO} เชื่อมต่อระบบ

ง. (ผู้หนึ่งผู้ใด) เชื่อมต่อระบบด้วยสายสัญญาณ_{PP}

จ. สายสัญญาณ_S เชื่อมต่อระบบ

4.1.2.4 สิ่งกระตุ้น (stimulus)

ตามที่ได้ปูพื้นคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอาร์กิวเมนต์ที่บทบาทเป็นสิ่งกระตุ้นไปแล้วในหัวข้อย่อย 4.1.1.3 ว่าอาจมีคุณสมบัติความมีชีวิต เช่น มนุษย์ พืช สัตว์ ส่วนของร่างกาย หรือคุณสมบัติความไม่มีชีวิต ทั้งประเภทรูปธรรมและนามธรรม สิ่งกระตุ้นต้องเป็นสิ่งที่ถูกรับรู้ได้ผ่านทางประสาทสัมผัสโดยตั้งใจ เช่น มอง ฟัง ชิม ดมกลิ่นแตะ หรือโดยไม่ได้ตั้งใจ เช่น เห็น ได้ยิน รู้สึก ได้กลิ่น สัมผัส และผลที่ตามมาจากการรับรู้ที่นั่นอาจทำให้ผู้ที่เป็นฝ่ายรับรู้เกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างขึ้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้พบว่า นอกเหนือจากตำแหน่งประธานของภาคแสดงในอนุประโยคแล้ว ตำแหน่งกรรมตรงก็เป็นตำแหน่งหนึ่งที่อาร์กิวเมนต์แสดงบทบาททางความหมายเป็นสิ่งกระตุ้นได้เช่นกัน ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้

(91) เพื่อนคนหนึ่งสนิทกันในระยะนั้นคือ **แฮรี่ คอลลินส์** ผู้ซึ่ง [ซุมมาเกอร์ประทับใจ O_{DO} เป็นอย่างมาก]

(92) ปาทองโกสีเหลืองทองกรอบนอกนุ่มในถูกยกขึ้นหน้า**เพื่อน** ซึ่ง [เธอเคยแอบรัก O_{DO}]

อนุประโยคขยายใน (91 – 92) มีภาคแสดงเป็นคำกริยาที่อ้างถึงอารมณ์ความรู้สึก คือ *ประทับใจ* และ *แอบรัก* คำกริยาทั้งคู่ต่างก็เป็นสรรกรมกริยาที่ต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏร่วม 2 หน่วย ได้แก่ ตำแหน่งประธานสำหรับอาร์กิวเมนต์ที่อยู่ในสภาพอารมณ์ความรู้สึกที่คำกริยาอ้างถึง และในตำแหน่งกรรมตรงสำหรับอาร์กิวเมนต์ที่ก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งที่คำกริยาอ้างถึง จะเห็นได้ว่าตำแหน่งประธานมีอาร์กิวเมนต์ปรากฏอยู่แล้ว คือ *ซุมมาเกอร์* และ *เธอ* ตามลำดับ แต่ตำแหน่งกรรมตรงยังว่างอยู่ ผู้วิจัยจึงต้องการพิสูจน์ว่าตำแหน่งกรรมตรงเป็นอาร์กิวเมนต์ที่มีตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักจริงหรือไม่ ซึ่งสามารถทดสอบได้ 2 วิธี ได้แก่ การเติมคำสรรพนาม *เขา* ที่มีบุรุษ เพศ พจน์ และความมี/ไม่มีชีวิตสอดคล้องกับคำนามหลักลงในตำแหน่งดังกล่าว (ประโยคทดสอบแสดงใน ก. และ ข.) ส่วนอีกวิธีหนึ่งคือการถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามให้เป็นประโยคมูลฐานโดยนำคำนามหลักมาเติมกลับลงในตำแหน่งที่เป็นช่องว่าง (ประโยคทดสอบแสดงใน ค. และ ง.)

การเติมสรรพนามเพื่อหาตำแหน่งของตัวอ้างอิงร่วม:

- แฮรี่ คอลลินส์ ผู้ซึ่ง [ชูมาเกอร์ประทับใจ เขา_{DO} เป็นอย่างมาก]
- เพื่อน ซึ่ง [เธอเคยแอบรัก เขา_{DO}]

ประโยคมูลฐาน:

- ชูมาเกอร์ประทับใจแฮรี่ คอลลินส์ _{DO} เป็นอย่างมาก
- เธอเคยแอบรักเพื่อน _{DO}

ผลการทดสอบด้วย 2 วิธีข้างต้นชี้ว่าค่านามหลัก *แฮรี่ คอลลินส์* และ *เพื่อน* เมื่อปรากฏในตำแหน่งกรรมตรงให้ผลลัพธ์ที่ถูกไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ ส่วนบทบาททางความหมายของอาร์กิวเมนต์เป็นผลมาจากความหมายประจำคำของคำกริยา ทำให้อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของ *ประทับใจ* และ *แอบรัก* มีบทบาทเป็นผู้ประสบ ขณะที่อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงมีบทบาทเป็นสิ่งกระตุ้น สรุปว่าในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในภาษาไทย (91) และ (92) ค่านามหลัก *แฮรี่ คอลลินส์* และ *เพื่อน* มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรง สามารถแสดงบทบาททางความหมายเป็นสิ่งกระตุ้น

(93) *มาลัย* ที่ [คนไทยคุ้นเคย _{DO} นั้น] ส่วนใหญ่จะเป็นมาลัยดอกมะลิ

(94) ทำไมเราต้องเรียน*สิ่ง* ที่ [เราไม่ชอบ _{DO}]

แม้ว่าใน (91 – 92) ค่านามหลักซึ่งแสดงบทบาทเป็นสิ่งกระตุ้น จะมีคุณสมบัติความมีชีวิต ประเภทบุคคล แต่วิธานิพนธ์ยังพบอีกว่าค่านามหลักที่มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิตก็สามารถแสดงบทบาททางความหมายแบบเดียวกันได้ด้วย เช่น (93 - 94) เป็นต้น ภาคแสดงในอนุประโยคขยายของตัวอย่างคู่นี้เป็นคำกริยาที่อ้างถึงอารมณ์ความรู้สึก คือ *คุ้นเคย* และ *ไม่ชอบ* คำกริยาทั้งคู่ต่างก็เป็นสกรรมกริยาที่ต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏร่วม 2 หน่วย ได้แก่ ตำแหน่งประธานสำหรับอาร์กิวเมนต์ที่อยู่ในสภาพอารมณ์ความรู้สึกที่คำกริยาอ้างถึง และตำแหน่งกรรมตรงสำหรับอาร์กิวเมนต์ที่ก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งที่คำกริยาอ้างถึง

เมื่อพิจารณาโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ของอนุประโยคใน (93 – 94) จะเห็นได้ว่าตำแหน่งประธานมีอาร์กิวเมนต์ปรากฏอยู่แล้ว ได้แก่ *มาลัย* และ *สิ่ง* ส่วนตำแหน่งกรรมตรงยังว่างอยู่ ผู้วิจัยจึงต้องการพิสูจน์ว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงเป็นที่อ้างอิงร่วมของค่านามหลักจริงหรือไม่ ซึ่งสามารถทดสอบได้ 2 วิธี ดังนี้ วิธีแรกเติมคำสรรพนาม *มัน* ที่มีพจน์และคุณสมบัติความไม่มีชีวิตสอดคล้องกับ

คำนามหลักลงในตำแหน่งดังกล่าว (ประโยคทดสอบแสดงใน ก. และ ข.) ส่วนอีกวิธีหนึ่งคือการถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามให้เป็นประโยคมูลฐาน โดยนำคำนามหลักมาเติมกลับลงในตำแหน่งที่เป็นช่องว่าง (ประโยคทดสอบแสดงใน ค. และ ง.)

การเติมสรรพนามเพื่อหาตำแหน่งของตัวอ้างอิงร่วม:

- มาลัย ที่ [คนไทยคุ้นเคยกับมัน_{DO} นั้น]
- สิ่ง ที่ [เราไม่ชอบมัน_{DO}]

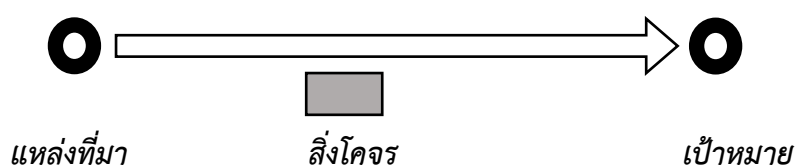
ประโยคมูลฐาน:

- คนไทยคุ้นเคยกับมาลัย_{DO}
- เราไม่ชอบสิ่ง_{DO}

ผลการทดสอบทั้ง 2 วิธีชี้ว่าคำนามหลัก *มาลัย* และ *สิ่ง* เมื่อปรากฏในตำแหน่งกรรมตรงให้ผลลัพธ์ที่ถูกไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ ส่วนบทบาททางความหมายของคำนามหลักเป็นผลมาจากความหมายประจำคำของคำกริยา ดังนั้น อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของ *คุ้นเคย* และ *ไม่ชอบ* จึงแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ประสบ ส่วนคำนามหลักซึ่งมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรงแสดงบทบาทเป็นสิ่งที่กระตุ้น

4.1.2.5 แหล่งที่มา (source)

อาร์กิวเมนต์ที่แสดงบทบาททางความหมายเป็นแหล่งที่มา สามารถพบได้ในเหตุการณ์การเคลื่อนที่ (motion event) ซึ่งประกอบด้วยอาร์กิวเมนต์ที่อาจมีหรือไม่มีชีวิตก็ได้เคลื่อนที่จากตำแหน่งหนึ่งไปยังอีกตำแหน่งหนึ่ง เราสามารถสร้างผังภูมิ (schema) เพื่ออธิบายเหตุการณ์ที่อ้างถึงเหตุการณ์การเคลื่อนที่ได้ ดังนี้

เช่น เหตุการณ์การเคลื่อนที่ที่อ้างถึงโดยคำกริยา *ran* ในประโยค *The children ran from the playground to the school bus.* เหตุการณ์การเคลื่อนที่นี้ประกอบด้วย *the children* เป็นอาร์กิวเมนต์ที่มีคุณสมบัติความมีชีวิต จึงมีกำลังและสามารถแสดงเจตนาเคลื่อนที่เพื่อให้ตัวเองย้าย

ตำแหน่งจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งได้ โดยการเคลื่อนที่ดังกล่าวมีจุดเริ่มต้นจาก *the playground* (แหล่งที่มา) ไปสิ้นสุดลงที่ *the school bus* (เป้าหมาย)

นอกจากนี้ อาร์กิวเมนต์ที่แสดงอาการเคลื่อนที่ซึ่งอาจเป็นสิ่งไม่มีชีวิตก็ได้ เช่น *helicopter* ในประโยค *A helicopter flew from San Francisco to LA.* อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานเคลื่อนที่ได้ด้วยการบังคับของคนขับและพลังของเครื่องยนต์ การเคลื่อนที่ของ *helicopter* อ้างอิงด้วยคำกริยา *flew* มีจุดเริ่มต้นจาก *San Francisco* (แหล่งที่มา) และไปสิ้นสุดที่ *LA* (เป้าหมาย)

อนึ่ง ผู้ใช้ภาษาไม่จำเป็นต้องผลิตรูปภาพที่กล่าวถึงองค์ประกอบทั้งหมดในเหตุการณ์การเคลื่อนที่ เพราะอาจมีบางส่วนของเส้นทางที่ไม่ใช่จุดสนใจ ทำให้ผู้ส่งสารไม่เอ่ยถึง เช่น *(She wish) the bottle would drift ashore in the years ahead.* เหตุการณ์การเคลื่อนที่นี้ประกอบด้วย *the bottle* เป็นอาร์กิวเมนต์ที่เคลื่อนที่เข้าหาตำแหน่ง *ashore* (เป้าหมาย) แต่ไม่ได้รับบุว่าแหล่งที่มาของเหตุการณ์ดังกล่าวคือ

ผลการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยพบว่า มีภาคแสดงของอนุประโยคที่อ้างถึงเหตุการณ์การเคลื่อนที่ และคำนามหลักแสดงบทบาททางความหมายเป็นแหล่งที่มาดังตัวอย่างต่อไปนี้

(95) **เมืองท่า** ที่ [เรือสำเภาก่อออก O_{DO} ทำการค้าขาย] คือเมืองนางาซากิ พอค้าขายแล้วเรือจึงจะเดินทางกลับประเทศไทย

ภาคแสดงของอนุประโยคใน (95) คือคำกริยา *ออก* ซึ่งโดยปกติแล้วเป็นอกรรมกริยาที่ต้องการอาร์กิวเมนต์ปรากฏร่วมด้วย 1 ตำแหน่งในตำแหน่งประธานเท่านั้น สำหรับกรณีนี้มี *เรือสำเภา* ปรากฏในตำแหน่งประธานอยู่แล้วจึงดูเหมือนว่าอนุประโยคขยายไม่ต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์ขั้นต่ำเพิ่มอีก แต่เมื่อผู้วิจัยพิสูจน์ด้วยการถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามออกเป็นประโยคมูลฐาน กลับพบว่าคำนามหลักปรากฏในรูปของบุพบทลี *จากเมืองท่า* ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็ม (complement) ของคำกริยา *ออก* ได้ใจความว่า

เรือสำเภาออกจากเมืองท่า_{pp} เพื่อทำการค้าขาย

ภาคแสดงในอนุประโยค *ออก* เป็นคำกริยาที่อ้างถึงการเคลื่อนที่ประเภทบอกทิศทางว่า *เรือสำเภา* ซึ่งเป็นอาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏในตำแหน่งประธาน เคลื่อนที่ออกจากห่างจากตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในที่นี้คือ *เมืองท่า* ทำให้บทบาททางความหมายของคำนามหลักใน (93) เป็นแหล่งที่มา เพราะอ้างถึงจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์การเคลื่อนที่ของเรือสำเภา

(96) เราก็คงจะฟันฝ่าชีวิตด้วยความปรารถนาเดียวที่จะหวนคืนสู่ **นรก** ซึ่ง [เราถือกำเนิดมา O_{DO}] และกลับไปทีนั้นเพื่ออยู่เคียงข้างกับคนอื่นๆ ที่ครั้งหนึ่งเคยช่วยเรา

ภาคแสดงในอนุประโยค (96) เป็นกริยาเรียง *ถือกำเนิดมา* ซึ่งต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏร่วมเพียง 1 ตำแหน่ง คือ ในตำแหน่งประธานเท่านั้น สำหรับ (96) มีอาร์กิวเมนต์ *เรา* ในตำแหน่งดังกล่าวแล้ว แต่เมื่อผู้วิจัยทดลองถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามให้เป็นประโยคมูลฐาน กลับพบว่าคำนามหลักปรากฏในรูปของบุพบท *จากเมืองท่า* ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็ม (complement) ของคำกริยา *มา* ได้ใจความว่า

เราถือกำเนิดมาจากนรก pp

ภาคแสดงของอนุประโยคเป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงที่ประกอบด้วยคำกริยา *ถือกำเนิด* และคำกริยาที่อ้างถึงการเคลื่อนที่ประเภทบอกทิศทาง *มา* ซึ่งสามารถทำความเข้าใจเหตุการณ์ได้ว่า *เรา* ในตำแหน่งประธานเคลื่อนที่เข้าใกล้ตำแหน่งที่ผู้ส่งสารอยู่ ส่วนบุพบท *จาก* บ่งชี้การเคลื่อนที่ออกจากจุดตั้งต้นในที่นี้คือ *นรก* นั่นเอง ดังนั้น บทบาททางความหมายของคำนามหลักใน (96) จึงเป็นบทบาทแหล่งที่มา เนื่องจากอ้างถึงจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์การเคลื่อนที่ของ *เรา* ซึ่งเคลื่อนออกจากจุดตั้งต้น *นรก* ในทิศทางเข้าหาผู้ส่งสาร

(97) มีถนนตัดใหม่ รถราขวักไขว่ ตึกรามสูงใหญ่แตกต่างกับ **ชนบท** ที่ [O_S เพิ่งจาก O_{DO} มา O_{DO}]

อนุประโยคขยายใน (97) ประกอบด้วยหน่วยสร้างกริยาเรียง *จาก...มา* คำกริยาแต่ละคำต่างก็เป็นอกรรมกริยาจึงต้องการอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานเพียง 1 ตำแหน่งเท่านั้นมาปรากฏร่วม แต่ในที่นี้จะเห็นได้ว่ามีตำแหน่งว่างให้เติมอาร์กิวเมนต์ลงไปได้ถึง 3 ตำแหน่ง ได้แก่ ประธาน ส่วนเติมเต็มของ *จาก* และส่วนเติมเต็มของ *มา* ตามลำดับดังต่อไปนี้ **ชนบท** ที่ [เพิ่งจาก มา]

เมื่อพิจารณาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอาร์กิวเมนต์ที่เหมาะสมจะปรากฏในตำแหน่งประธาน พบว่าควรมีคุณสมบัติความมีชีวิต เพราะต้องมีเจตนาหรือกำลังอำนาจที่จะเคลื่อนที่ ดังนั้น คำนามหลัก *ชนบท* จึงไม่มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธานอย่างแน่นอน เพราะ *ชนบท* มีคุณสมบัติความเป็นสถานที่ จึงไม่สามารถเคลื่อนที่ได้เองอย่างอิสระ ลำดับถัดมา ผู้วิจัยพิจารณาบริบทแวดล้อมแต่ก็ไม่พบอาร์กิวเมนต์ใดที่เหมาะสมเลย ทำให้สันนิษฐานว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานถูกละออกไป เหลือเพียงสุญรูปเท่านั้น

(97) นั้นมีความกำกวมทางโครงสร้าง เพราะเป็นไปได้ว่าคำนามหลัก *ชนบท* อาจเป็นส่วนเติมเต็มของ *จาก* และ *มา* ในประโยคมูลฐานได้ทั้งคู่ กล่าวคือ ก. แสดงให้ถึงความน่าจะเป็นที่ *ชนบท* เป็น

อาร์กิวเมนต์ที่อ้างถึงจุดเริ่มต้นของการเคลื่อนที่ (แหล่งที่มา) ส่วน ข. แสดงให้เห็นความน่าจะเป็นที่ *ชนบท* เป็นอาร์กิวเมนต์ที่อ้างถึงจุดสิ้นสุดของการเคลื่อนที่ (เป้าหมาย) ตามลำดับดังนี้

ก. (ผู้หนึ่งผู้ใด) เพิ่งจาก ชนบท มา (สถานที่ใดที่หนึ่งที่เป็นเป้าหมาย)

ข. (ผู้หนึ่งผู้ใด) เพิ่งจาก (สถานที่ใดที่หนึ่งที่เป็นแหล่งที่มา) มา ชนบท

การวิเคราะห์ข้างต้นช่วยให้ตระหนักว่าความรู้ทางวากยสัมพันธ์หรืออรรถศาสตร์ยังไม่เพียงพอที่จะประเมินว่าตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักอยู่ในตำแหน่งใด สิ่งที่สำคัญก็คือการพิจารณาบริบทแวดล้อมประกอบ จากข้อความที่ว่า ‘*มีถนนตัดใหม่ รถราขวักไขว่ ตึกงามสูงใหญ่แตกต่างกับชนบท*’ ช่วยให้อนุมานได้ว่าเส้นทางการเคลื่อนที่ของผู้ส่งสาร เริ่มต้นโดยเคลื่อนที่ห่างออกจาก *ชนบท* แล้วเคลื่อนที่เข้ามาใกล้จุดหมายปลายทางซึ่งสภาพแวดล้อมแตกต่างจากชนบทอย่างมาก (น่าเชื่อว่าเป็นตัวเมือง) สรุปว่าคำนามหลัก *ชนบท* มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรง และแสดงบทบาททางความหมายเป็นแหล่งที่มา

4.1.2.6 เป้าหมาย (goal)

บทบาททางความหมายเป็นเป้าหมาย หมายถึง ตำแหน่งอันเป็นจุดสิ้นสุดของการเคลื่อนที่ในเหตุการณ์การเคลื่อนที่ (ตามที่ได้ปูพื้นไปแล้วในหัวข้อย่อย 4.1.2.5) อย่างไรก็ตาม ก่อนเริ่มการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในหัวข้อย่อยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ‘ผู้รับ’ เป็นบทบาททางความหมายที่มองผิวเผินอาจสับสนกับบทบาท ‘เป้าหมาย’ ได้ ดังนั้น จึงต้องการอธิบายให้เห็นความแตกต่างระหว่างบทบาทผู้รับ (หัวข้อย่อย 4.1.1.5) กับบทบาทเป้าหมาย (ที่เป็นประเด็นสำคัญของหัวข้อย่อยนี้) ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดมี 3 ประการ ได้แก่

1. เป้าหมายเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์การเคลื่อนที่ (motion) ส่วนผู้รับเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์การถ่ายโอน (transfer)
2. ในเหตุการณ์การเคลื่อนที่ อาร์กิวเมนต์ที่กระทำกริยาเคลื่อนเข้าสู่เป้าหมาย มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นมนุษย์หรือวัตถุรูปธรรมที่มีกำลังเคลื่อนที่ตามเส้นทาง ในขณะที่ ผู้ร่วมแกนกลางมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งไม่มีชีวิต จึงไม่มีกำลังเคลื่อนที่ด้วยตนเอง อาจเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้
3. อาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทเป้าหมายอาจเป็นเป็นมนุษย์หรือสถานที่ก็ได้ ในขณะที่อาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้รับ ต้องเป็นมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ก็ได้ (แต่ไม่ใช่สิ่งไม่มีชีวิต)

ลำดับถัดไปเป็นการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักอยู่ในตำแหน่งกรรมตรง และแสดงบทบาททางความหมายเป็นเป้าหมาย เช่นตัวอย่างต่อไปนี้

(98) รัฐบาลบางรัฐที่ไม่ได้มีดินแดนติดต่อกับทะเลจึงถูกบีบให้ต้องเสียภาษีให้แก่รัฐเพื่อนบ้านที่มีท่าเรือ_{DO} ที่ [สินค้า_A (ที่ตนต้องการ O_A) จะผ่าน O_{DO} เข้ามา O_B]

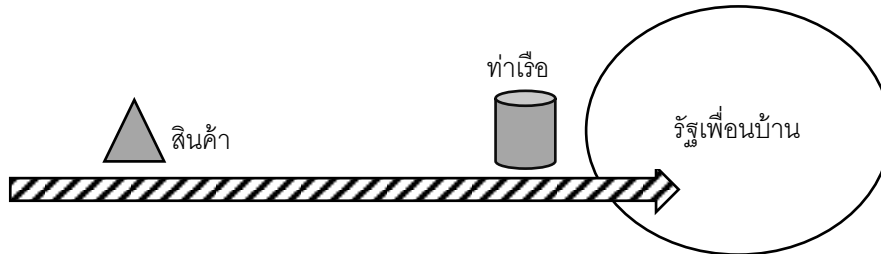
ภาคแสดงของอนุประโยคใน (98) เป็นภาคแสดงซับซ้อนที่ประกอบด้วยคุณาอนุประโยคอยู่ในอีกทอดหนึ่ง แต่คำกริยาที่เป็นจุดสนใจของการวิเคราะห์นั้นคือหน่วยสร้างกริยาเรียง *ผ่านเข้ามา* ซึ่งอ้างถึงเหตุการณ์การเคลื่อนที่ของอาร์กิวเมนต์ *สินค้า* ในตำแหน่งประธาน ว่ามีทิศทางการเคลื่อนที่เข้าหาผู้ส่งสาร ส่วนคำกริยาที่เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยสร้างกริยาเรียงต่างก็เป็นอกรรมกริยาทั้งสิ้น โดยปกติแล้วอกรรมกริยาต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏร่วมด้วยเพียง 1 ตำแหน่งเท่านั้น คือ ในตำแหน่งประธาน แต่เมื่อพิสูจน์โดยถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (98) ให้เป็นประโยคมูลฐาน กลับพบว่าหน่วยสร้างกริยาเรียง *ผ่านเข้ามา* ต้องการส่วนเติมเต็ม ขั้นตอนการถอดความเป็นประโยคมูลฐานมีดังต่อไปนี้

- รัฐเพื่อนบ้านที่มีท่าเรือ ที่ [สินค้า (ที่ตนต้องการ ___) จะผ่าน ___ เข้ามา ___]

- รัฐเพื่อนบ้านมีท่าเรือ ที่ [สินค้า (ที่ตนต้องการ ___) / สินค้าจะผ่าน ___ เข้ามา ___]
- รัฐเพื่อนบ้านมีท่าเรือ / ตนต้องการสินค้า / สินค้าจะผ่าน ___ เข้ามา ___]
- รัฐเพื่อนบ้านมีท่าเรือ / ตนต้องการสินค้า / สินค้าจะผ่านท่าเรือเข้ามา ___]
- รัฐเพื่อนบ้านมีท่าเรือ / ตนต้องการสินค้า / สินค้าจะผ่านท่าเรือเข้ามายังรัฐเพื่อนบ้าน

ผลการทดสอบชี้ว่าในทางวากยสัมพันธ์ คำนามหลัก *รัฐเพื่อนบ้าน* เป็นส่วนเติมเต็มของคำกริยา *มา* ส่วนในทางความหมาย *มา* เป็นภาคแสดงที่อ้างถึงเหตุการณ์การเคลื่อนที่เข้าหาผู้ส่งสาร ในที่นี้ อาร์กิวเมนต์ที่เคลื่อนที่คือ *สินค้า* ซึ่งมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งไม่มีชีวิต จึงไม่มีเจตนาหรือกำลังเคลื่อนที่ได้ด้วยตนเอง แต่ด้วยประสบการณ์ทางโลกทำให้ทราบได้ว่าสินค้าถูกบรรทุกมาบนยานพาหนะที่เคลื่อนที่ได้ ในกรณีของ (98) ก็คือเรือ ระบบปริธานของผู้ใช้ภาษาจึงมองว่าการที่เรือบรรทุกสินค้ากำลังเคลื่อนที่ก็ย่อมเท่ากับสินค้าเคลื่อนที่นั่นเอง เหตุการณ์การเคลื่อนที่ของ *สินค้า* ผ่าน

จุดอ้างอิงหนึ่งบนเส้นทางการเคลื่อนที่คือ *ท่าเรือ* แล้วจึงเคลื่อนที่ต่อไปยังจุดหมายปลายทางคือ *รัฐเพื่อนบ้าน* สรุปได้ว่าค่านามหลัก *รัฐเพื่อนบ้าน* มีบทบาททางความหมายเป็นเป้าหมาย

(99) ครั้งหนึ่งเคยพยายามชอกชอนหา*ที่พำนัก* ซึ่ง [\mathcal{O}_S สามารถปลีกตนไป \mathcal{O}_{DO} ได้อย่างสงบสุข] ที่นั่นจะมีป่า มีแม่น้ำ ฉันจะอยู่ในกระท่อมน้อยสงบเสงี่ยม

(100) ออกจากโรมก็ไป*ฟลอเรนซ์* ซึ่ง [\mathcal{O}_S เคยไป \mathcal{O}_{DO} มาแล้วเหมือนกัน] แล้วก็ต่อไปปีซ่า ไปคูฮอเอน

ผู้วิจัยเห็นว่าอนุประโยคขยายใน (99 – 100) มีความคล้ายคลึงกันทางโครงสร้าง จึงยกทั้ง 2 ตัวอย่างมาอธิบายในคราวเดียว กล่าวคือ ภาคแสดงของอนุประโยค *ไป* เป็นคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ โดยปกติแล้ว *ไป* เป็นอนุกรรมากริยาจึงต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏร่วมอย่างน้อย 1 ตำแหน่งในตำแหน่งประธาน สำหรับ (99 – 100) อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของ *ไป* วางอยู่ก็จริง แต่เมื่อพิจารณาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของค่านามหลัก *ที่พำนัก* และ *ฟลอเรนซ์* พบว่าทั้งคู่มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิต จึงไม่สามารถเป็นผู้กระทำกริยา *ไป* ได้

ผู้วิจัยจึงพิจารณาบริบทแวดล้อมและพบว่า ใน (99) มีสรรพนามบุรุษที่ 1 *ฉัน* ซึ่งน่าเชื่อว่าเป็นผู้กล่าวข้อความข้างต้น ผู้วิจัยทดลองนำ *ฉัน* มาเติมลงในตำแหน่งประธานที่ยังว่างอยู่ และได้ผลลัพธ์เป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามที่สามารถสื่อความได้ ดังนี้

- *ที่พำนัก* ซึ่ง [$(\text{ฉัน})_S$ สามารถปลีกตนไป \mathcal{O}_{DO} ได้อย่างสงบสุข]

ถัดมาเป็นการวิเคราะห์ว่าค่านามหลัก *ที่พำนัก* และ *ฟลอเรนซ์* มีตัวอ้างอิงร่วมกับอาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคหรือไม่ ผู้วิจัยจึงพิสูจน์ด้วยการถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (99 – 100) ให้เป็นประโยคมูลฐาน ได้ใจความดังต่อไปนี้

ประโยคมูลฐาน:

(99) (ฉัน) สามารถปลีกตนไป*ที่พำนัก*ได้อย่างสงบสุข

(100) (ผู้หนึ่งผู้ใด) เคยไป*ฟลอเรนซ์*มาแล้วเหมือนกัน

ผลการสร้างประโยคทดสอบแสดงให้เห็นว่าค่านามหลัก *ที่พำนัก* และ *ฟลอเรนซ์* ซึ่งปรากฏในตำแหน่งกรรมตรงและแสดงบทบาทเป้าหมาย เป็นส่วนเติมเต็มที่ไม่สามารถละได้ (obligatory complement) ของคำกริยา *ไป* หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (99 – 100) สามารถทำความเข้าใจได้ว่าเหตุการณ์การเคลื่อนที่ที่กระทำโดย *ฉัน* และบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งไม่ชี้เฉพาะ มีจุดสิ้นสุดการเคลื่อนที่อยู่ที่ *ที่พำนัก* และ *ฟลอเรนซ์* ตามลำดับ

(101) การ์ตูนแอลลายสล็อตเปอร์ฮาล์ฟฮอลิเดย์วางขายตาม*สถานีรถไฟ* ที่ซึ่ง [ผู้คนจะแวะ O_{DO} ชื่อ O_{DO} เมื่อรถไฟจอด]

อนุประโยคขยายใน (101) ประกอบด้วยหน่วยสร้างกริยาเรียง *แวะชื่อ* ซึ่งเป็นกริยาแสดงอาการทั้งคู่ต่างกันแค่เพียง *แวะ* เป็นนกรรมกริยาจึงต้องการอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานเพียง 1 ตำแหน่งเท่านั้นมาปรากฏร่วม ส่วน *ชื่อ* เป็นสกรรมกริยาจึงต้องการอาร์กิวเมนต์ 2 หน่วยมาปรากฏร่วมกับมัน ในตำแหน่งประธานและกรรมตรง อาร์กิวเมนต์ที่เป็นประธานของคำกริยา *แวะ* และ *ชื่อ* ก็คือ *ผู้คน* ส่วนอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรง แม้จะไม่ปรากฏรูปภายในอนุประโยค แต่ผู้ใช้ภาษาก็ยังสามารถพึ่งพาความรู้ทางอรรถศาสตร์เพื่อคาดการณ์ได้ว่า อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงต้องมีคุณสมบัติความไม่มีชีวิต ประเภทรูปธรรม การพิจารณาบริบทแวดล้อมพบอาร์กิวเมนต์ตัวหนึ่งที่ปรากฏในตอนต้นคือ *การ์ตูนแอลลายสล็อตเปอร์ฮาล์ฟฮอลิเดย์* ซึ่งสามารถเติมกลับลงไปตำแหน่งกรรมตรงได้พอดี การค้นคืนสัญรูปได้สำเร็จนี้ทำให้ได้ข้อความที่สื่อความได้สมบูรณ์

- สถานีรถไฟ ที่ซึ่ง [ผู้คนจะแวะ ___ ชื่อ การ์ตูนแอลลายสล็อตเปอร์ฮาล์ฟฮอลิเดย์ O_{DO} เมื่อรถไฟจอด]

ลำดับถัดมาเป็นการทดสอบว่าตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก *สถานีรถไฟ* คืออาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งใด ผู้วิจัยทดสอบโดยการถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (101) ให้เป็นประโยคมูลฐาน และพบว่า *สถานีรถไฟ* เป็นส่วนเติมเต็มที่ไม่สามารถละได้ (obligatory complement) ของคำกริยา *แวะ*

- ผู้คนจะแวะ*สถานีรถไฟ*เพื่อชื่อ (การ์ตูนแอลลายสล็อตเปอร์ฮาล์ฟฮอลิเดย์) เมื่อรถไฟจอด

เหตุการณ์การเคลื่อนที่ที่อ้างอิงโดยหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (101) สามารถทำความเข้าใจได้ว่ามี *ผู้คน* เป็นอาร์กิวเมนต์ที่เคลื่อนที่จนกระทั่งมาหยุดลง ณ ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามที่อ้างอิงโดยคำกริยา *แวะ* ส่วนตำแหน่งอันเป็นเป้าหมายของการเคลื่อนที่ดังกล่าวคือ *สถานีรถไฟ* และวัตถุประสงค์ของการหยุดการเดินทางคือ *เพื่อชื่อ (การ์ตูนแอลลายสล็อตเปอร์ฮาล์ฟฮอลิเดย์)*

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามที่ค่านามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงของอนุประโยคในหัวข้อที่ 4.1.2 นี้ พบว่าอาร์กิวเมนต์ดังกล่าวมี

บทบาททางความหมายหลากหลาย ได้แก่ ผู้ถูกกระทำ ผู้ร่วมแกนกลาง เครื่องมือ สิ่งกระตุ้น แหล่งที่มา และเป้าหมาย บทบาททางความหมายเหล่านี้ไม่ได้มาจากคุณสมบัติภายใน (intrinsic) ของ คำนามหลักเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลสืบเนื่อง (entailment) จากความหมายประจำคำของคำกริยา และจากการปรากฏรูปของคำนามหลักในโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์แบบต่างๆ

4.1.3 ตัวอย่างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมรอง

คำว่า *ตำแหน่งกรรมตรง* ในที่นี้อ้างถึงตำแหน่งการปรากฏรูปของอาร์กิวเมนต์ในทางวากยสัมพันธ์ (syntactic realization) โดยพิจารณาจากประเภทของคำกริยา กล่าวคือ สกรรมกริยาแบบทวิกรรม (ditransitive verb) เป็นคำกริยาที่ต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏร่วม 3 หน่วยเพื่อให้เหตุการณ์ที่คำกริยาอ้างถึงความสมบูรณ์ ได้แก่ ตำแหน่งประธาน ตำแหน่งกรรมตรง และตำแหน่งกรรมรอง โดยปกติแล้วอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมรองมักมีบทบาททางความหมายเป็น “ผู้รับ” ในเหตุการณ์การถ่ายโอน และมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งมีชีวิต ประเภทบุคคล เช่น

เด็กกำพร้า ใน เก้าอี้เลี้ยงอาหารเด็กกำพร้า
 ยาย ใน หลายๆ ส่งจดหมายถึงยายในวันสงกรานต์

นอกจากนี้ คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมรองยังอาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่นๆที่ไม่ใช่บุคคล (พืช สัตว์) เช่น

ดอกทานตะวัน ใน นักทดลองเพิ่มแสงสว่างให้แก่ดอกทานตะวันในห้องทดลอง
 ลูนซ์แสนรู้ ใน ผู้จัดงานประกวดมอบรางวัลให้ลูนซ์แสนรู้

ลำดับถัดไป ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่คำนามหลักมีตัวอย่างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมรอง พร้อมทั้งอธิบายประกอบทั้งในแง่โครงสร้างและความหมาย

(102) เพราะไม่ว่าจะเวลาใด คน ที่ [ฉันมีหัวใจให้ O_0 เรื่อยมา] ก็ยังคงมองผู้หญิงคนอื่นอยู่

ในเหตุการณ์การถ่ายโอนที่แสดงโดยคำกริยา *ให้* ซึ่งเป็นคำกริยาทวิกรรม โดยปกติแล้ว *ให้* ต้องมีอาร์กิวเมนต์หลักอย่างน้อย 3 หน่วยมาปรากฏร่วมกับมันเพื่อให้เหตุการณ์สมบูรณ์ ในที่นี้ตำแหน่งประธานและกรรมตรงมีอาร์กิวเมนต์ปรากฏอยู่แล้ว ได้แก่ *ฉัน* และ *หัวใจ* ตามลำดับ ส่วนอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมรองยังว่างอยู่ ทั้งนี้ เพื่อพิสูจน์ว่าคำนามหลัก *คน* กับตำแหน่งว่างดังกล่าวทำหน้าที่เป็นตัวอย่างอิงร่วมหรือไม่ ผู้วิจัยพิสูจน์ทราบด้วยการเติมสรรพนาม *เขา* ซึ่งมีบุรุษพจน์ และความมีชีวิตสอดคล้องกับคำนามหลักลงไปในตำแหน่งที่ว่างอยู่

คนที่ [ฉันทน์มีหัวใจให้ เขา เรื่อยมา]

ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่าคำนามหลัก *คน* มีอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมรองเป็นตัวอ้างอิงร่วม นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ทางความหมายยังพบว่าเหตุการณ์การถ่ายโอนที่อ้างถึงด้วยคำกริยา *ให้* มีการเคลื่อนที่เชิงนามธรรมของ *หัวใจ* จากผู้กระทำการถ่ายโอน ในที่นี้คือ *ฉันทน์* ไปยังปลายทางของการถ่ายโอนหรืออาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งซึ่งมีบทบาทเป็นผู้รับคือ *คน* ดังนั้น บทบาททางความหมายของอาร์กิวเมนต์ต่างๆ ในเหตุการณ์นี้ ได้แก่ *ฉันทน์* มีบทบาทเป็นผู้กระทำ *หัวใจ* มีบทบาทเป็นผู้ร่วมแกนกลาง และคำนามหลัก *คน* มีบทบาทเป็นผู้รับ

(103) **พรอยด์** ผู้ซึ่ง [นักวิจารณ์ศิลปะให้สมญานาม O₁₀ ว่าไมเคิล แองเจโล แห่งศตวรรษที่ 20] เป็นจิตรกรที่เสียบขีริม

ในเหตุการณ์การถ่ายโอนที่แสดงโดยคำกริยา *ให้* ซึ่งเป็นคำกริยาทวิกรรม โดยปกติแล้ว *ให้* ต้องการอาร์กิวเมนต์หลักอย่างน้อย 3 หน่วยมาปรากฏรวมเพื่อให้เหตุการณ์สมบูรณ์ ในที่นี้ ตำแหน่งประธานและกรรมตรงมีอาร์กิวเมนต์ปรากฏอยู่แล้ว ได้แก่ *นักวิจารณ์ศิลปะ* และ *สมญานาม* ตามลำดับ ส่วนอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมรองยังว่างอยู่ เพื่อพิสูจน์ว่าคำนามหลัก *พรอยด์* กับตำแหน่งดังกล่าวเป็นตัวอ้างอิงร่วมหรือไม่ ผู้วิจัยพิสูจน์ทราบด้วยการเติมสรรพนาม *เขา* ซึ่งมีบุรุษพจน์ และความมีชีวิตสอดคล้องกับคำนามหลักลงไปในตำแหน่งที่ว่างอยู่

พรอยด์ ผู้ซึ่ง [นักวิจารณ์ศิลปะให้สมญานาม เขา ว่าไมเคิล แองเจโล แห่งศตวรรษที่ 20]

ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่าคำนามหลัก *พรอยด์* มีอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมรองเป็นตัวอ้างอิงร่วม นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ทางความหมายยังพบว่าเหตุการณ์การถ่ายโอนที่แสดงด้วยคำกริยา *ให้* มีการเคลื่อนที่ของสิ่งที่เป็นนามธรรมคือ *สมญานาม* จากอาร์กิวเมนต์ที่เป็นผู้กระทำการถ่ายโอน คือ *นักวิจารณ์ศิลปะ* ไปยังปลายทางของการถ่ายโอนที่อาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งแสดงบทบาทเป็นผู้รับ คือ *พรอยด์* ดังนั้น บทบาททางความหมายของอาร์กิวเมนต์ต่างๆ ในเหตุการณ์นี้ ได้แก่ *นักวิจารณ์ศิลปะ* มีบทบาทเป็นผู้กระทำ *สมญานาม* มีบทบาทเป็นผู้ร่วมแกนกลาง และคำนามหลัก *พรอยด์* มีบทบาทเป็นผู้รับ

(104) โดยมีเจตนาที่จะให้บันทึกฉบับนี้ส่งตรงไปถึง **จักรพรรดิกวางสี** ซึ่ง [คังโหย่วเหวยผาก ความหวังเอาไว้ O₁₀]

ในเหตุการณ์การถ่ายโอนการครอบครองที่แสดงโดยคำกริยา *ฝาก* ซึ่งเป็นคำกริยาทวิกรรม โดยปกติแล้ว *ฝาก* ต้องการอาร์กิวเมนต์หลักอย่างน้อย 3 หน่วยมาปรากฏรวมเพื่อให้เหตุการณ์สมบูรณ์ ในที่นี้

ตำแหน่งประธานและกรรมตรงมีอาร์กิวเมนต์ปรากฏอยู่แล้ว ได้แก่ *คังโหย่วเหวย* และ *ความหวัง* ตามลำดับ ส่วนอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมรองยังว่างอยู่ เพื่อพิสูจน์ว่าคำนามหลัก *จักรพรรดิ กวางสวี* กับตำแหน่งดังกล่าวเป็นตัวอ้างอิงร่วมหรือไม่ ผู้วิจัยพิสูจน์ทราบด้วยการเติมสรรพนาม *เขา* ซึ่งมีบุรุษ พจน์ และความมีชีวิตสอดคล้องกับคำนามหลักลงไปในตำแหน่งที่ว่างอยู่

จักรพรรดิ กวางสวี ซึ่ง [คังโหย่วเหวย ผากความหวังไว้ (กับ)เขา_๐]

ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่าคำนามหลัก *จักรพรรดิ กวางสวี* มีอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมรองเป็นตัวอ้างอิงร่วม นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ทางความหมายยังพบว่าเหตุการณ์การถ่ายโอนที่แสดงด้วยคำกริยา *ผาก* มีการเคลื่อนที่ของสิ่งที่เป็นนามธรรมคือ *ความหวัง* จากผู้กระทำการถ่ายโอน คือ *คังโหย่วเหวย* ไปยังปลายทางของการถ่ายโอนที่อาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งแสดงบทบาทเป็นผู้รับ คือ *จักรพรรดิ กวางสวี* ดังนั้น บทบาททางความหมายของอาร์กิวเมนต์ต่างๆ ในเหตุการณ์นี้ ได้แก่ *คังโหย่วเหวย* มีบทบาทเป็นผู้กระทำ *ความหวัง* มีบทบาทเป็นผู้ร่วมแกนกลาง และคำนามหลัก *จักรพรรดิ กวางสวี* มีบทบาทเป็นผู้รับ

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่คำนามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมรองในหัวข้อที่ 4.1.3 นี้ ผลการศึกษาพบว่าอาร์กิวเมนต์ดังกล่าวมีบทบาททางความหมายเพียงบทบาทเดียวเท่านั้น คือ ผู้รับ บทบาททางความหมายนี้เป็นผลมาจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักที่เป็นสิ่งมีชีวิต ประเภทบุคคล (มนุษย์) ความหมายประจำคำของคำกริยาที่อ้างอิงถึงเหตุการณ์การถ่ายโอน และการปรากฏรูปของคำนามหลักในโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่มีกริยาวิกรรม

4.2 ตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ

อาร์กิวเมนต์ชายขอบ หมายถึง ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ไม่มีบทบาทแกนกลางในการสร้างมโนทัศน์ของเหตุการณ์ที่อ้างอิงถึงโดยคำกริยา ดังนั้นอาร์กิวเมนต์ประเภทนี้จึงไม่ใช่อาร์กิวเมนต์ที่บังคับการปรากฏร่วมกับคำกริยาและสามารถละออกจากประโยค (optional) หรือสลับตำแหน่งการปรากฏของมันได้โดยไม่ทำให้ประโยคสูญเสียความถูกต้องทางไวยากรณ์หรือการยอมรับได้โดยเจ้าของภาษา ในภาษาอังกฤษเรียกอาร์กิวเมนต์ประเภทนี้ว่า ส่วนขยาย (adjunct) โดยทั่วไปอาร์กิวเมนต์ชายขอบมักบ่งชี้ความหมายเชิงเวลาและสถานที่ (Robert Van Valin, 2001, p. 92) ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงให้เห็นประโยคที่ภาคแสดงเป็นอกรรมกริยา (105) สกรรมกริยา (106) และสกรรมกริยาแบบวิกรรม (107) โดยอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธานจะถูกขีดเส้นใต้ได้เดียว อาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งกรรมตรงจะถูกขีดเส้นใต้คู่ และอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งกรรมรองจะถูกขีดเส้นใต้หยัก ส่วนอาร์กิวเมนต์ชายขอบซึ่งในประโยคหนึ่งๆ อาจปรากฏรูปมากกว่า 1 หน่วยจะถูกใส่ไว้ในวงเล็บ

(105) (On Monday morning) (in the garden) Jim danced (around the fountain).

(106) (On Monday morning) (in the garden) the monkey bit Jim (on the finger).

(107) (On Monday morning) (in the garden) Jim gave Max a book (for his birthday).

(Dixon and Aikhenvald, 2000: 3)

จากตัวอย่างทั้ง 3 ประโยคข้างต้น จะเห็นได้ว่า *on Monday morning* เป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบที่บ่งชี้เวลา ส่วน *in the garden* เป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบที่บ่งชี้สถานที่ของเหตุการณ์ที่แสดงโดยกริยา *danced* ใน (105) เหตุการณ์ *bit* ใน (106) และเหตุการณ์ *gave* ใน (107)

สำหรับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม อาร์กิวเมนต์ขยายขอบก็เหมือนอาร์กิวเมนต์หลักในแง่ที่มันสามารถทำหน้าที่เป็นส่วนหลักและมีอนุประโยคมาเป็นส่วนขยายได้ ในภาษาอังกฤษ เมื่ออาร์กิวเมนต์ขยายขอบทำหน้าที่เป็นส่วนหลัก ประพันธ์สรรพนาม *when* ใน (108) ก. และ *where* ใน (108) ข. ถือเป็นตัวช่วยทางวากยสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้ใช้ภาษาเข้าใจการมาปรากฏร่วมกันเป็นหน่วยสร้างได้ เช่น

(108) ประโยคมูลฐาน: (On Monday morning) (in the garden) Jim danced.

ก. It is **Monday morning** when [Jim danced (in the garden)].

ข. It is **the garden** where [Jim danced (on Monday morning)].

ตัวอย่างคู่นี้เป็นหลักฐานว่าภาษาอังกฤษมีกลไกทางวากยสัมพันธ์เพื่อแสดงให้เห็นว่าอาร์กิวเมนต์ขยายขอบก็เป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ จะเห็นได้ว่าเมื่อ *on Monday morning* ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักใน (108) ก. บุพบท *on* จะไม่ปรากฏรูป แต่ผู้ใช้ภาษาก็ยังทราบว่าอาร์กิวเมนต์ตัวนี้บ่งชี้เวลา โดยดูจากประพันธ์สรรพนาม *when* ซึ่งปรากฏร่วมกับส่วนหลักที่มีคุณสมบัติอ้างอิงถึงเวลาเท่านั้น ส่วน *in the garden* ก็เช่นกัน เมื่อมันทำหน้าที่เป็นส่วนหลักใน (108) ข. จะเห็นได้ว่าบุพบท *in* ไม่ปรากฏ แต่ผู้ใช้ภาษาก็ยังทราบว่าอาร์กิวเมนต์ตัวนี้บ่งชี้สถานที่ โดยดูจากประพันธ์สรรพนาม *where* ซึ่งปรากฏร่วมกับส่วนหลักที่มีคุณสมบัติอ้างอิงถึงสถานที่เท่านั้น

แต่ในภาษาไทยแตกต่างจากภาษาอังกฤษ เนื่องจากเมื่อใดก็ตามที่อาร์กิวเมนต์ขยายขอบทำหน้าที่เป็นคำนามหลักของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม นอกจากจะไม่มีบุพบทวลีเหลือเป็นหลักฐานทางวากยสัมพันธ์แล้ว ตัวนำอนุประโยคในภาษาไทยกลับไม่ได้เป็นตัวช่วยทางวากยสัมพันธ์ว่าส่วนหลักที่บ่งชี้เวลา สถานที่ และเครื่องมือ มีความเชื่อมโยงอย่างไรกับส่วนขยายที่เป็นอนุประโยค

หรืออีกนัยหนึ่งก็คือตัวนำอนุประโยค โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำว่า *ที่* ซึ่ง ไม่มีรูปแปรอย่างคำ *wh-* ในภาษาอังกฤษเพื่อบ่งบอกคุณสมบัติของคำนามหลัก เช่น

(109) ประโยคมูลฐาน: คนสวนรดน้ำดอกไม้ (ในสนาม) (ในตอนเช้า) (ด้วยสายยาง)

ก. **สนาม** ที่ [คนสวนรดน้ำดอกไม้ (ในตอนเช้า) (ด้วยสายยาง)]

ข. **ตอนเช้า** ที่ [คนสวนรดน้ำดอกไม้ (ในสนาม) (ด้วยสายยาง)]

ค. **สายยาง** ที่ [คนสวนรดน้ำดอกไม้ (ในสนาม) (ในตอนเช้า)]

จากประโยคมูลฐาน (109) จะสังเกตได้ว่าอาร์กิวเมนต์ขยายขอบของเหตุการณ์การรดน้ำปรากฏในรูปของบุพบทวลีที่อ้างถึงสถานที่ เวลา และเครื่องมือ ได้แก่ *ในสนาม* *ในตอนเช้า* และ *ด้วยสายยาง* ตามลำดับ แต่เมื่ออาร์กิวเมนต์ขยายขอบเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นคำนามหลักของหน่วยสร้างอนุประโยคใน (109) ก. – ค. บุพบทซึ่งถือเป็นกลไกทางภาษาที่ช่วยให้ทราบคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามจะไม่ปรากฏรูป เหลือเพียงคำนามโดดๆ *สนาม* *ตอนเช้า* และ *สายยาง* อยู่โดดๆ

ประกอบกับการจำแนกประเภทอนุประโยคขยายตามนิยามของคูนานุประโยคที่กำหนดไว้ อย่างชัดเจน ว่าจะต้องมีอาร์กิวเมนต์ตัวหนึ่งในอนุประโยคที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก อาร์กิวเมนต์ตัวนั้นปรากฏในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามก็ได้ ผู้วิจัยเห็นว่านิยามดังกล่าวใช้ได้จริงกับภาษาที่ระบบไวยากรณ์มีบทบาทสูงต่อการประมวลผลข้อมูล (configurational language) แต่สำหรับภาษาไทย เจื่อนใจเรื่องช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามนั้นจะใช้ได้แต่เฉพาะกรณีที่หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์หลัก ได้แก่ อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรง และอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมรอง ตามที่ได้อธิบายพร้อมยกตัวอย่างไปแล้วใน 4.1.1 – 4.1.3 ส่วนตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบซึ่งกำลังจะกล่าวถึงในหัวข้อ 4.2 นี้ นอกจากผู้ใช้ภาษาจะไม่พบหลักฐานแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ในรูปของตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามเหลืออยู่แล้ว คำบุพบทที่นำมาข้างหน้า เช่น *ที่* ใน (110) ก็ไม่ปรากฏเมื่อคำนาม *ตึก* ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักเพื่อให้อนุประโยค *เมื่อก่อน (ผู้หนึ่งผู้ใด) เคยอยู่* เข้าไปขยาย เช่น

(110) ประโยคมูลฐาน: *เมื่อก่อน (ผู้หนึ่งผู้ใด) เคยอยู่ที่ตึก*

ตึกมีแต่ประกันอะไรก็ไม่รู้ แต่ (ตึก) ไม่มีประกันแผ่นดินไหว

ก. **ตึก** ที่ [เมื่อก่อนเคยอยู่ ○] มีแต่ประกันอะไรก็ไม่รู้ แต่ไม่มีประกันแผ่นดินไหว

ข. * **ตึก** ที่ [เมื่อก่อนเคยอยู่ที่ ○] มีแต่ประกันอะไรก็ไม่รู้ แต่ไม่มีประกันแผ่นดินไหว

ค. * **ตึก** ที่ [เมื่อก่อนเคยอยู่มัน] มีแต่ประกันอะไรก็ไม่รู้ แต่ไม่มีประกันแผ่นดินไหว

ง. * **ติก** ที่ [**เมื่อก่อนเคยอยู่ที่นั่น**] มีแต่ประกันอะไรก็ไม่รู้ แต่ไม่มีประกันแผ่นดินไหว

(ปราณี กุลละวณิชย์, 2549:43)

การไม่หลงเหลือหลักฐานของตัวอ้างอิงร่วม อย่างใน (110) ก. ข้างต้น จึงเป็นสาเหตุที่การศึกษามโนทัศน์คุณานุประโยคในอดีตกัมแยกค่านามหลักที่อ้างถึงสถานที่ เวลา หรือเครื่องมือออกจากขอบเขตการศึกษา เพียงเพราะว่าพวกมันไม่สอดคล้องกับนิยามที่ต้องมีกลไกทางภาษาเพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์

จากการอภิปรายประกอบตัวอย่างตอนต้นแสดงให้เห็นประจักษ์ว่า แท้จริงแล้วอาร์กิวเมนต์ขยายขอบก็มีความสัมพันธ์กับภาคแสดงของอนุประโยคในแง่การสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) ดังนั้น วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงรวมกรณีที่สำคัญหลักเป็นค่านามที่อ้างถึงสถานที่ เวลา และเครื่องมือไว้เป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามแบบมีตัวอ้างอิงร่วม และจะกล่าวถึงโดยละเอียดในหัวข้อย่อย 4.2.1 – 4.2.3

4.2.1 ตัวอ้างอิงร่วมที่บ่งชี้เวลา

ผลจากการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามพบว่าอาร์กิวเมนต์ขยายขอบที่บ่งชี้เวลา สามารถทำหน้าที่เป็นส่วนหลักเพื่อให้อนุประโยคมาเป็นส่วนขยายได้ ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้

(111) **เมื่อวันใดวันหนึ่ง** ซึ่ง [ภาภิมลต้องย้ายสำมะโนครัวไปอยู่กับสามี] เขาจะยังยึดที่นั่นเป็นหลุมหลบภัยได้อีกหรือเปล่าหนอ

อนุประโยคขยายซึ่งมีภาคแสดงเป็นสกรรมกริยา *ย้าย* ซึ่งต้องการอาร์กิวเมนต์หลักมาปรากฏร่วมด้วยอย่างน้อย 2 หน่วยในตำแหน่งประธานและกรรมตรง ในที่นี้คือ *ภาภิมล* และ *สำมะโนครัว* ตามลำดับ ทำให้อนุประโยคไม่มีอาร์กิวเมนต์ตำแหน่งใดว่างอยู่เลย ผู้วิจัยต้องการทดสอบว่าค่านามหลัก *วันใดวันหนึ่ง* เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การย้ายหรือไม่ จึงถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามออกเป็นประโยคมูลฐาน มีใจความว่า

ประโยคมูลฐาน:

(111) ภาภิมลต้องย้ายสำมะโนครัวไปอยู่กับสามี (ใน)วันใดวันหนึ่ง pp

ประโยคทดสอบที่สร้างขึ้นถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ อีกทั้งยังนำเสนอสังเกตว่าการเชื่อมค่านามหลักที่บ่งชี้เวลาเข้ากับประโยคหลักจำเป็นต้องอาศัยบุพบทหน้าหน้ามาก่อน เนื่องจากว่าใน

ภาษาไทย เมื่อตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ จะไม่มีกลไกทางภาษาในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามเพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายหลงเหลือให้เห็น

(112) **ช่วงไข่ตก** ซึ่ง [ฮอร์โมนเอสโตรเจนและโปรเจสเตอโรนเพิ่มระดับสูงสุด] จะพบว่า
ความจำจะดีที่สุด

(113) พิพากษาอาวุโสผู้ใดผ่านการประเมินตามที่กฎหมายบัญญัติว่ายังมีสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ก็ให้ดำรงตำแหน่งต่อไปได้จนสิ้น**ปีงบประมาณ** ที่ [ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์]

อนุประโยคใน (112 - 113) มีโครงสร้างภายในเหมือนกับ (111) ในแง่ที่ไม่มีอาร์กิวเมนต์ตำแหน่งใดว่างอยู่เลย เนื่องจากตำแหน่งประธานและกรรมตรงของกรรมกริยา *เพิ่ม* ใน (112) ได้แก่ *ฮอร์โมนเอสโตรเจนและโปรเจสเตอโรน* และ *ระดับ* ปรากฏครบอยู่แล้ว ส่วนตำแหน่งประธานของคำกริยา *มี* ใน (113) คือ *ผู้พิพากษาผู้นั้น* ก็ปรากฏอยู่เช่นกัน ผู้วิจัยต้องการทดสอบว่าค่านามหลัก *ช่วงไข่ตก* และ *ปีงบประมาณ* เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยคำกริยา *เพิ่ม* และ *มี* หรือไม่ จึงถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามออกเป็นประโยคมูลฐาน มีใจความว่า

ประโยคมูลฐาน:

(112) ฮอร์โมนเอสโตรเจนและโปรเจสเตอโรนมีระดับสูงสุด (ใน/ระหว่าง) ช่วงไข่ตก pp

(113) ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ (ใน) ปีงบประมาณ pp

เป็นที่น่าสังเกตว่าการเชื่อมค่านามหลักที่บ่งชี้เวลา ได้แก่ *ช่วงไข่ตก* และ *ปีงบประมาณ* เข้ากับประโยคหลักจำเป็นต้องอาศัยบุพบทหน้ามากกว่าอน เนื่องจากว่าในภาษาไทย เมื่อตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ จะไม่มีกลไกทางภาษาในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามเพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายหลงเหลือให้เห็น

(114) ช่วงอายุ 6-10 ปี เป็น**วัย** ที่ [\emptyset_5 เริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆ มากขึ้น]

อนุประโยคขยายซึ่งมีภาคแสดงเป็นกรรมกริยา *เรียนรู้* ต้องการอาร์กิวเมนต์หลักมาปรากฏร่วมอย่างน้อย 2 หน่วยในตำแหน่งประธานและกรรมตรง ในที่นี้มีเพียง *สิ่งต่างๆ* ในตำแหน่งกรรมตรงปรากฏอยู่เท่านั้น ส่วนตำแหน่งประธานไม่พบอาร์กิวเมนต์ใดอยู่เลย ผู้วิจัยจึงทดสอบว่าเมื่อนำค่านามหลัก *วัย* เติมลงในตำแหน่งดังกล่าวเพื่อสร้างประโยคมูลฐาน มีใจความว่า

* *วัยเริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆ มากขึ้น*

ประโยคทดสอบที่สร้างขึ้นผิดไวยากรณ์จนไม่อาจสื่อความได้ เนื่องจากอาร์กิวเมนต์ที่สามารถแสดงเจตนาในเหตุการณ์ *เรียนรู้* ได้นั้น จะต้องมีความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งที่มีชีวิต ด้วยเหตุนี้ เมื่อเติม *วัย* ซึ่งมีคุณสมบัติความเกี่ยวข้องกับเวลาลงไปตำแหน่งดังกล่าว จึงเกิดรูปภาษาที่ไม่เป็นที่ยอมรับขึ้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าอาร์กิวเมนต์ที่ผู้ส่งสารละออกไปจนเหลือเพียงสุญรูปในตำแหน่งประธานน่าจะเป็น *เด็ก* ลำดับต่อมา ผู้วิจัยสนใจว่าคำนามหลัก *วัย* เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยคำกริยา *เรียนรู้* หรือไม่ จึงทดสอบโดยการถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามออกเป็นประโยคมูลฐาน มีใจความว่า

ประโยคมูลฐาน:

(เด็ก) เริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆ มากขึ้น (ใน)วัยนี้ pp

ประโยคทดสอบนอกจากถูกต้องตามหลักไวยากรณ์แล้ว ยังเป็นที่น่าสังเกตว่าการเชื่อมคำนามหลักที่มีคุณสมบัติเกี่ยวข้องกับเวลาเข้ากับประโยคหลักจำเป็นต้องอาศัยบุพบทหน้าหน้ามาก่อน เนื่องจากเมื่อตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ ในภาษาไทยจะไม่มีกลไกทางภาษาในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามเพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายหลงเหลือให้เห็น

(115) คอมมิวนิสต์ก็มีบทบาทในสยามมานานตั้งแต่ก่อนปี [๑๕ เปลี่ยนแปลงการปกครอง]

อนุประโยคขยายใน (115) ก็มีโครงสร้างภายในใกล้เคียงกับ (114) ในแง่ที่ภาคแสดง *เปลี่ยนแปลง* เป็นกรรมกริยาจึงต้องการอาร์กิวเมนต์หลักมาปรากฏรวมอย่างน้อย 2 หน่วยในตำแหน่งประธานและกรรมตรง แต่ตำแหน่งที่ปรากฏภูมิเพียง *การปกครอง* ในตำแหน่งกรรมตรงเท่านั้น ส่วนตำแหน่งประธานยังว่างอยู่ ผู้วิจัยจึงทดลองนำคำนามหลัก *ปี* เติมลงในตำแหน่งดังกล่าวเพื่อสร้างประโยคมูลฐาน มีใจความว่า

- * *ปีเปลี่ยนแปลงการปกครอง*

ประโยคทดสอบที่สร้างขึ้นผิดไวยากรณ์จนไม่อาจสื่อความได้ เนื่องจากอาร์กิวเมนต์ที่สามารถแสดงเจตนาในเหตุการณ์ *เปลี่ยนแปลง* ได้นั้น จะต้องมีความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งที่มีชีวิต ด้วยเหตุนี้ เมื่อเติม *ปี* ซึ่งมีคุณสมบัติความเกี่ยวข้องกับเวลาลงไปตำแหน่งดังกล่าว จึงเกิดรูปภาษาที่ไม่เป็นที่ยอมรับขึ้น ทั้งนี้ทั้งนั้น แม้จะพิจารณาบริบทแวดล้อมเพื่อประกอบการสันนิษฐานว่าสุญรูปในตำแหน่งประธานน่าจะเป็นคำนามหรือนามวลีใด แต่หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (115) มีบริบทจำกัดเกินกว่าจะชี้ชัดได้ ลำดับต่อมา ผู้วิจัยสนใจว่าคำนามหลัก *ปี* เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยคำกริยา *เปลี่ยนแปลง* หรือไม่ จึงทดสอบโดยการถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามออกเป็นประโยคมูลฐาน ได้ใจความว่า

ประโยคมูลฐาน:

(ผู้หนึ่งผู้ใด) เปลี่ยนแปลงการปกครอง (ใน/เมื่อ) ปี PP

ประโยคทดสอบนอกจากถูกต้องตามหลักไวยากรณ์แล้ว ยังเป็นที่น่าสังเกตว่าการเชื่อมคำนามหลักที่บ่งชี้เวลาเข้ากับประโยคหลัก จำต้องอาศัยบุพบทหน้ามาก่อน เนื่องจากว่าในภาษาไทย เมื่อตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ จะไม่มีกลไกทางภาษาในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนาม เพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายหลงเหลือให้เห็น

สรุปผลการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (111 – 115) พบว่าคำนามหลักที่มีคุณสมบัติความเกี่ยวข้องกันเวลา มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบของเหตุการณ์ที่แสดงโดยภาคแสดงในอนุประโยค หลักฐานสำคัญที่ทำให้ทราบเช่นนั้นมาจากการพิสูจน์โดยถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามให้เป็นประโยคมูลฐาน จึงจะพบคำนามหลักอยู่ในรูปของบุพบทวลี อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจก็คือ คำบุพบทที่เพิ่มขึ้นมาในประโยคมูลฐาน เช่น *ในระหว่าง เมื่อ* กับคำนามหลักมีความเกี่ยวข้องทางวากยสัมพันธ์กันจริงหรือไม่ ผู้วิจัยเสนอว่าให้ทดสอบโดยการย้ายตำแหน่งบุพบทวลีไปอยู่ต้นประโยค (fronting หรือ left dislocation) เนื่องจากคำบุพบทจะไม่สามารถแยกออกจากคำนามหรือนามวลีที่ปรากฏร่วมด้วยได้ เพราะถือเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยทางภาษา (constituent) เดียวกันคือ *บุพบทวลี* ดังนั้น การทดสอบด้วยการย้ายไปต้นประโยค ก็จะต้องย้ายทั้ง ‘บุพบท + นามวลี’ ไปด้วยกันเสมอ ขั้นตอนการพิสูจน์ด้านล่าง ก. แสดงให้เห็นประโยคมูลฐานที่มีบุพบทวลีอยู่ท้ายข้อความ (ขีดเส้นใต้) ส่วน ข. แสดงให้เห็นการย้ายตำแหน่งบุพบทวลีไปไว้หน้าประโยค ซึ่งจำเป็นต้องย้ายองค์ประกอบทั้งหมดไปพร้อมกัน

(111) ก. ภาภิมลต้องย้ายสำมะโนครัวไปอยู่กับสามีในวันใดวันหนึ่ง PP

ข. ในวันใดวันหนึ่ง PP ภาภิมลต้องย้ายสำมะโนครัวไปอยู่กับสามี

(112) ก. ฮอริโมนเอสโตรเจนและโปรเจสเตอโรนมีระดับสูงสุดใน/ระหว่างช่วงไข่ตก PP

ข. ใน/ระหว่างช่วงไข่ตก PP ฮอริโมนเอสโตรเจนและโปรเจสเตอโรนมีระดับสูงสุด

(113) ก. ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณ PP

ข. ในปีงบประมาณ PP พิจารณาผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์

(114) ก. (เด็ก) เริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆ มากขึ้นในวัย PP

ข. ในวัย PP (เด็ก) เริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆ มากขึ้น

(115) ก. (ผู้หนึ่งผู้ใด) เปลี่ยนแปลงการปกครองใน/เมื่อปี pp

ข. ใน/เมื่อปี pp (ผู้หนึ่งผู้ใด) เปลี่ยนแปลงการปกครอง

4.2.2 ตัวอย่างร่วมที่บ่งชี้สถานที่

ผลจากการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามพบว่าอาร์กิวเมนต์ขยายขอบที่บ่งชี้สถานที่สามารถทำหน้าที่เป็นส่วนหลักเพื่อให้อนุประโยคมาเป็นส่วนขยายได้ ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้

(116) เทพธิดาแห่งท้องฟ้าก็โปรยตัวเองลงมาเป็นน้ำฝน ณ ที่นั้นกำเนิดเป็น**ปลายรุ้ง** ที่ซึ่ง [ท้องฟ้าและทะเลโค้งมาบรรจบกัน]

อนุประโยคขยายซึ่งมีหน่วยสร้างกริยาเรียง *โค้งมาบรรจบ* ล้วนแต่เป็นอกรรมกริยาที่อ้างถึงสภาพและกริยาเรียงนี้ต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏร่วมในตำแหน่งประธานเพียง 1 ตำแหน่งเท่านั้น ซึ่งในอนุประโยคมี *ท้องฟ้าและทะเล* ปรากฏอยู่แล้วในตำแหน่งดังกล่าว ผู้วิจัยต้องการทดสอบว่าคำนามหลัก *ปลายรุ้ง* เกี่ยวข้องกับสภาพที่อ้างถึงโดยหน่วยสร้างกริยาเรียงหรือไม่ โดยการถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามออกเป็นประโยคมูลฐาน ได้ใจความว่า

ประโยคมูลฐาน:

ท้องฟ้าและทะเลโค้งมาบรรจบกัน (ที่) **ปลายรุ้ง** pp

ประโยคมูลฐานที่สร้างขึ้นถูกไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ ทั้งยังเป็นที่น่าสังเกตว่าการเชื่อมคำนามหลักที่บ่งชี้สถานที่เข้ากับใจความของประโยคหลักจำเป็นต้องอาศัยบุพบทนำหน้ามาก่อน เนื่องจากว่าเมื่อตัวอย่างร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบ ในภาษาไทยจะไม่มีกลไกทางภาษาในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามเพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายหลงเหลือให้เห็น

(117) เอาผ้าขาวม้าปูที่**โคนต้นส้ม** ที่ซึ่ง [๘๕ เคยพลอดรักกับหล่อน] ก่อนที่จะผัดใจกัน

(118) ทั้งสองจึงย้ายที่ปลูกจากระเบียบบ้านไปสู่**ที่ดิน** ซึ่ง [๘๕ สร้างโรงเพาะเป็นเรื่องเป็นราว]

(119) นางกลับถูกจับไปขังไว้ใน**ค้ายกักกัน** ที่ [๘๕ ถูกสั่งให้วิดพื้น 100 ครั้ง วิ่งรอบสนาม 100 รอบ] ก่อนจะถูกทุบตีอย่างรุนแรง

ผู้วิจัยเห็นว่าอนุประโยคขยายใน (117 - 119) มีโครงสร้างภายในใกล้เคียงกันในแง่ที่อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดงไม่ปรากฏรูป ดังนั้น เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าคำนามหลัก

กับอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานเป็นตัวอ้างอิงเดียวกันหรือไม่ จึงทดลองสร้างประโยคมูลฐานโดยนำคำนามหลักเติมลงในตำแหน่งดังกล่าว ดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

(117) * โคนต้นส้ม เคยพลอดรักกับหล่อน

(118) * ที่ดินสร้างโรงเพาะ เป็นเรื่องเป็นราว

(119) * ค่ายกักกัน ถูกสั่งให้วิดพื้น 100 ครั้ง วิ่งรอบสนาม 100 รอบ

ทว่า ประโยคทดสอบที่สร้างขึ้นผิดไวยากรณ์และไม่สามารถสื่อความได้ เนื่องจากอาร์กิวเมนต์ที่เป็นผู้กระทำในเหตุการณ์การพลอดรัก เหตุการณ์การสร้าง และเป็นผู้ถูกกระทำให้เหตุการณ์การสั่งให้วิดพื้น จะต้องมีความสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งที่ชีวิตเท่านั้น จึงจะมีเจตนาหรือพลังกำลังที่จะแสดงอาการต่างๆ ที่อ้างถึงโดยภาคแสดง ในกรณีนี้ ผู้วิจัยเติมคำนามหลัก ได้แก่ โคนต้นส้ม ที่ดิน และ ค่ายกักกัน ซึ่งล้วนแต่เป็นอาร์กิวเมนต์ที่อ้างถึงสถานที่ลงไป จึงเกิดรูปภาพที่ไม่เป็นที่ยอมรับขึ้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้พิจารณาบริบทแวดล้อมเพื่อประกอบการสันนิษฐานว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานน่าจะเป็นคำนามหรือนามวลีใด แต่พบว่ามีเพียงหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (116) และ (117) เท่านั้นที่สันนิษฐานได้ว่าอาร์กิวเมนต์ที่ถูกละออกไปจนเหลือเพียงสุรูปในตำแหน่งประธานน่าจะเป็น ทั้งสอง และ นาง

ลำดับต่อมา ผู้วิจัยสนใจว่าคำนามหลัก โคนต้นส้ม ที่ดิน และ ค่ายกักกัน เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยคำกริยาในอนุประโยคขยายหรือไม่ จึงทดสอบโดยการถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามออกเป็นประโยคมูลฐาน ได้ใจความดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

(117) (ผู้หนึ่งผู้ใด) เคยพลอดรักกับหล่อน (ที่/ตรง) โคนต้นส้ม pp

(118) (ทั้งสอง) สร้างโรงเพาะเป็นเรื่องเป็นราว (บน) ที่ดิน pp

(119) (นาง) ถูกสั่งให้วิดพื้น 100 ครั้ง วิ่งรอบสนาม 100 รอบ (ใน/ที่) ค่ายกักกัน pp

เป็นที่น่าสังเกตว่าการเชื่อมคำนามหลักที่บ่งชี้สถานที่เข้ากับประโยคหลักจำเป็นต้องอาศัยบุพบท เช่น ที่ ตรง บน ใน นำมาก่อน เนื่องจากเมื่อตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ ในภาษาไทยจะไม่มีกลไกทางภาษาในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามเพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายหลงเหลือให้เห็น

(120) หากมีกำลังเท่ากัน จงมองหา**สมรภูมิ** ที่ [\mathcal{O}_S ได้เปรียบ \mathcal{O}_{D0}] หากมีกำลังน้อยกว่า จงตั้งรับ

อนุประโยคขยายที่ภาคแสดง *ได้เปรียบ* เป็นคำกริยาที่ต้องอาร์กิวเมนต์หลักมาปรากฏรวมอย่างน้อย 2 หน่วยในตำแหน่งประธานและกรรมตรง ในที่นี้ อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งทั้งสองของภาคแสดงยังวางอยู่ ผู้วิจัยจึงสร้างประโยคมูลฐานและนำค่านามหลักเดิมลงในตำแหน่งประธาน (ก.) และตำแหน่งกรรมตรง (ข.)

ประโยคมูลฐาน:

ก. * สมรภูมิ_S ได้เปรียบ (ผู้หนึ่งผู้ใด / สิ่งหนึ่งสิ่งใด)

ข. * (ผู้หนึ่งผู้ใด / สิ่งหนึ่งสิ่งใด) ได้เปรียบสมรภูมิ_{D0}

ผลการทดสอบพบว่าประโยคที่สร้างขึ้นผิดไวยากรณ์และไม่สามารถสื่อความได้ เนื่องจากอาร์กิวเมนต์ที่เป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำในเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดย *ได้เปรียบ* ต้องเป็นอาร์กิวเมนต์ที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์พ้องกันทั้งคู่ ประโยคที่ได้จึงเป็นที่ยอมรับของเจ้าของภาษา เช่น

- บุคคล A ได้เปรียบ บุคคล B
- วัตถุ A ได้เปรียบ วัตถุ B
- สถานที่ A ได้เปรียบ สถานที่ B

ค่านามหลัก *สมรภูมิ* ช่วยให้อนุมานได้ว่าฉากของเหตุการณ์น่าจะต้องเกี่ยวข้องกับการรบหรือการทำสงคราม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสมมติให้สัญญรูปในตำแหน่งประธานและกรรมตรงของ *ได้เปรียบ* เป็น *ผู้หนึ่งผู้ใด (ที่ไม่ชี้เฉพาะ)* และ *อีกฝ่าย*

ลำดับต่อมา ผู้วิจัยสนใจว่าค่านามหลัก *สมรภูมิ* เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยคำกริยาในอนุประโยคหรือไม่ จึงทดสอบโดยการถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามออกเป็นประโยคมูลฐาน มีใจความว่า

ประโยคมูลฐาน:

(ผู้หนึ่งผู้ใด) ได้เปรียบ (อีกฝ่าย) ในสมรภูมิ_{pp}

พบว่าประโยคที่มี *สมรภูมิ* ในตำแหน่งอาร์กิวเมนต์ขยายชอบสามารถสื่อความได้ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าการเชื่อมค่านามหลักที่บ่งชี้สถานที่เข้ากับประโยคจำต้องอาศัยบุพบท *ใน* + *สมรภูมิ* เนื่องจากเมื่อตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์ขยายชอบ ภาษาไทยจะไม่มีกลไกทางภาษาในรูปของ

ช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามเพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายหลงเหลือให้เห็น

สรุปผลการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (116 – 120) พบว่าคำนามหลักที่บ่งชี้สถานที่ มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบของเหตุการณ์ที่แสดงโดยภาคแสดงในอนุประโยค หลักฐานสำคัญที่ทำให้ทราบเช่นนั้นมาจากการพิสูจน์โดยถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามให้เป็นประโยคมูลฐาน จึงพบว่าคำนามหลักปรากฏอยู่ในรูปของบุพบทลี

อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจคือ คำบุพบทที่เพิ่มขึ้นมาในประโยคมูลฐาน เช่น *ที่ตรง บน ใน* กับคำนามหลักมีความเกี่ยวข้องทางวากยสัมพันธ์กันจริงหรือไม่ ผู้วิจัยเสนอว่าให้ทดสอบโดยการย้ายตำแหน่งบุพบทลีไปอยู่ต้นประโยค (fronting หรือ left dislocation) เนื่องจากคำบุพบทจะไม่สามารถแยกออกจากคำนามหรือนามวลีที่ปรากฏร่วมด้วยได้ เพราะถือเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยองค์ประกอบเดียวกันคือ *บุพบทลี* ดังนั้น เมื่อทดสอบด้วยการย้ายไปต้นประโยค ก็จะต้องย้ายทั้ง ‘*บุพบท + นามวลี*’ ไปด้วยกันเสมอ ขั้นตอนการพิสูจน์ด้านล่าง ก. แสดงให้เห็นประโยคมูลฐานที่มีบุพบทลี (ขีดเส้นใต้) ข. แสดงให้เห็นว่าบุพบทลี เมื่อจะย้ายไปหน้าประโยคต้องย้ายองค์ประกอบทั้งหมด

(116) ก. ท้องฟ้าและทะเลโค้งมาบรรจบกัน (ที่) ปลายรัฐ_{pp}

ข. (ที่) ปลายรัฐ_{pp} ท้องฟ้าและทะเลโค้งมาบรรจบกัน

(117) ก. (ผู้หนึ่งผู้ใด) เคยพลอดรักกับหล่อน (ที่/ตรง) โคนต้นส้ม_{pp}

ข. (ที่/ตรง) โคนต้นส้ม_{pp} (ผู้หนึ่งผู้ใด) เคยพลอดรักกับหล่อน

(118) ก. (ทั้งสอง) สร้างโรงเพาะเป็นเรื่องเป็นราว (บน) ที่ดิน_{pp}

ข. (บน) ที่ดิน_{pp} (ทั้งสอง) สร้างโรงเพาะเป็นเรื่องเป็นราว

(119) ก. (นาง) ถูกสั่งให้วิดพื้น 100 ครั้ง วิ่งรอบสนาม 100 รอบ (ใน/ที่) ค่ายกักกัน_{pp}

ข. (ใน/ที่) ค่ายกักกัน_{pp} (นาง) ถูกสั่งให้วิดพื้น 100 ครั้ง วิ่งรอบสนาม 100 รอบ

(120) ก. (ผู้หนึ่งผู้ใด) ได้เปรียบ (อีกฝ่าย) (ใน) สมรภูมิ_{pp}

ข. (ใน) สมรภูมิ_{pp} (ผู้หนึ่งผู้ใด) ได้เปรียบ (อีกฝ่าย)

4.2.3 ตัวอ้างอิงร่วมที่บ่งชี้เครื่องมือ

ผลจากการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยพบว่าอาร์กิวเมนต์ขยายขอบที่บ่งชี้เครื่องมือก็สามารถทำหน้าที่เป็นคำนามหลักเพื่อให้อนุประโยคมาเป็นส่วนขยายได้ ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้

(121) บัตรสินเชื่อบุคคลเป็นบัตร ที่ [ลูกค้าไม่สามารถกดเงินสดออกมาจากเอทีเอ็มได้ตามที่ต้องการทันที] แต่ทางธนาคารหรือองค์กรที่คุณทำบัตร จะโอนเงินตาม

อนุประโยคข้างต้นไม่มีอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งใดที่ว่างอยู่เลย เนื่องจากตำแหน่งประธานและกรรมตรงของภาคแสดง *กด* ซึ่งเป็นกรรมกริยามี *ลูกค้า* และ *เงินสด* ปรากฏอยู่แล้ว เพื่อทดสอบว่าคำนามหลัก *บัตร* เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยภาคแสดงของอนุประโยคหรือไม่ ผู้วิจัยจึงทดลองถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามออกเป็นประโยคมูลฐาน และพบว่าประโยคทดสอบที่สร้างขึ้นถูกไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ มีใจความว่า

ประโยคมูลฐาน:

ลูกค้าไม่สามารถกดเงินสดออกมาจากเอทีเอ็มได้ตามที่ต้องการทันที (ด้วย) บัตร

เป็นที่น่าสังเกตว่า การเชื่อมคำนามหลักกับใจความของประโยคหลักจำเป็นต้องอาศัยบุพบท *ด้วย* นำหน้ามาก่อน เนื่องจากเมื่อตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบ ภาษาไทยจะไม่มีกลไกทางภาษาในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามเพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายหลงเหลือให้เห็น ทั้งนี้ เพื่อทดสอบว่าคำนามหรือนามวลีที่ปรากฏร่วมกับ *ด้วย* มีบทบาททางความหมายเป็นเครื่องมือจริงหรือไม่ ผู้วิจัยจึงนำประโยคมูลฐานที่ได้จากการพิสูจน์ข้างต้นมาถอดความอีกครั้ง โดยใช้โครงสร้าง ‘ประธาน + ใช้ + เครื่องมือ + ทำกริยา’

ประโยคมูลฐาน:

- ลูกค้าไม่สามารถกดเงินสดออกมาจากเอทีเอ็มได้ตามที่ต้องการทันที (ด้วย) บัตร_{pp}
- ลูกค้าไม่สามารถใช้บัตร_{po} กดเงินสดออกมาจากเอทีเอ็มได้ตามที่ต้องการทันที

ผลการทดสอบชี้ว่าคำนามหลัก *บัตร* เป็นเครื่องมือ ในเหตุการณ์ที่อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน *ลูกค้า* กระทำกริยา *กดเงิน* ด้วยเจตนาและกำลังที่สามารถควบคุมอาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งคือ *บัตร* เพื่อให้วัตถุประสงค์ *เงินสดออกมาจากเอทีเอ็ม* สัมฤทธิ์ผล

(122) เพลงพระราชนิพนธ์ Lullaby ที่ [๐₅ ขับกล่อมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เมื่อแรกประสูติ] นิพนธ์คำร้องภาษาอังกฤษโดยพระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์

อนุประโยคขยายข้างต้นมีภาคแสดง *ขับกล่อม* ซึ่งเป็นสกรรมกริยาจึงต้องการอาร์กิวเมนต์หลักมาปรากฏร่วม 2 หน่วยในตำแหน่งประธานและกรรมตรง แต่ในที่นี้มีเพียง *สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ* ในตำแหน่งกรรมตรง ส่วนตำแหน่งประธานยังว่างอยู่ ผู้วิจัยจึงทดลองนำค่านามหลัก เพลงพระราชนิพนธ์ Lullaby เติมลงในตำแหน่งดังกล่าวเพื่อสร้างประโยคมูลฐาน ดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

? เพลงพระราชนิพนธ์ Lullaby ขับกล่อมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เมื่อแรกประสูติ

ประโยคทดสอบที่สร้างขึ้นฟังดูค่อนข้างแปลกแต่ยังพอสื่อความได้ เนื่องจาก เพลงพระราชนิพนธ์ Lullaby เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์หนึ่งที่ปรากฏอยู่ในฉากเหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยา *ขับกล่อม* อย่างไรก็ตาม อาร์กิวเมนต์ที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตเช่นนี้ย่อมไม่สามารถกระทำกริยา *ขับกล่อม* ได้ด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องพิจารณาบริบทแวดล้อมว่ายังมีอาร์กิวเมนต์อื่นใดที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับการเป็นผู้กระทำกริยา *ขับกล่อม* อีกหรือไม่ แต่ไม่อาจค้นคืนอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานจากบริบทแวดล้อมได้ ดังนั้น จึงสรุปว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของคำกริยา *ขับกล่อม* ถูกละออกไป จนเหลือเพียงสุญรูป

เพื่อทดสอบว่าค่านามหลัก เพลงพระราชนิพนธ์ Lullaby เกี่ยวข้องกับฉากเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยภาคแสดงของอนุประโยคอย่างไร ผู้วิจัยจึงพิสูจน์ด้วยการถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามออกเป็นประโยคมูลฐาน พร้อมทั้งสมมติว่าสุญรูปในตำแหน่งประธานเป็นอาร์กิวเมนต์ที่มีคุณสมบัติความมีชีวิต ประเภทบุคคล เช่น *พระพี่เลี้ยง* ประโยคมูลฐานที่ทดลองสร้างขึ้นเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน มีใจความว่า

ประโยคมูลฐาน:

(พระพี่เลี้ยง) ขับกล่อมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เมื่อแรกประสูติด้วยเพลงพระราชนิพนธ์ Lullaby_{pp}

ประโยคทดสอบที่สร้างขึ้นเป็นประโยคที่ถูกไวยากรณ์และสื่อความได้ ทั้งยังสังเกตได้ว่าค่านามหลักปรากฏในฉากเหตุการณ์การ *ขับกล่อม* โดยเป็นส่วนหนึ่งของบุพบทวลี ‘ด้วย...’ ซึ่งบ่งชี้เครื่องมือเนื่องจากเมื่อตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ ภาษาไทยจะไม่มีกลไกทางภาษาในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามเพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายหลงเหลือให้เห็น

ทั้งนี้ เพื่อยืนยันข้อสันนิษฐานของผู้วิจัยที่ว่าคำนามหรือนามวลีที่ปรากฏร่วมกับบุพพบท *ด้วย* มีบทบาททางความหมายเป็นเครื่องมือจริง ผู้วิจัยจึงนำประโยคมูลฐานที่ได้จากการทดสอบข้างต้นมา ถอดความอีกครั้ง โดยใช้โครงสร้าง ‘*ประธาน + ใช้ + เครื่องมือ + ทำกริยา*’ ได้ใจความว่า

ประโยคมูลฐาน:

(พระพี่เลี้ยง) ใช้เพลงพระราชนิพนธ์ *Lullaby*_{DO} ขับกล่อมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เมื่อแรกประสูติ

จากหลักฐานสนับสนุนทั้งหมด ผู้วิจัยขอสรุปว่าคำนามหลัก *เพลงพระราชนิพนธ์ Lullaby* มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายชอบที่บ่งชี้เครื่องมือ ในเหตุการณ์ที่อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำกริยา *ขับกล่อม* อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงคือ *สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ* โดยผู้กระทำกริยา (พระพี่เลี้ยง) ควบคุมอาร์กิวเมนต์ชายชอบ คือ *บัตรเพลงพระราชนิพนธ์ Lullaby* เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้การขับกล่อมสัมฤทธิ์ผล

(123) นำเส้นกล้วยเดี่ยวและถั่วงอกที่ลวกแล้วใส่ ชาม ที่ [\emptyset_s จะรับประธาน \emptyset_{DO}] ตักน้ำแกงราดตามที่ต้องการ โรยด้วยเครื่องโรยหน้าประดามีที่กล่าวมาแล้ว

อนุประโยคข้างต้นมีภาคแสดงเป็นสกรรมกริยา *รับประธาน* จึงต้องการอาร์กิวเมนต์หลักมาปรากฏร่วม 2 หน่วยในตำแหน่งประธานและกรรมตรง แต่ในที่นี่อาร์กิวเมนต์ทั้ง 2 ตำแหน่งยังว่างอยู่ ผู้วิจัยจึงทดลองสร้างประโยคมูลฐานโยนาคำนามหลัก *ชาม* เติมลงในตำแหน่งประธาน (ก.) และตำแหน่งกรรมตรง (ข.) เพื่อทดสอบตำแหน่งของตัวอ้างอิงร่วม

ประโยคมูลฐาน:

* ชาม_s จะรับประธาน (สิ่งหนึ่งสิ่งใด/ ผู้หนึ่งผู้ใด)

* (สิ่งหนึ่งสิ่งใด/ ผู้หนึ่งผู้ใด) จะรับประธาน ชาม_{DO}

ผลการทดสอบพบว่าการเติมคำนามหลักลงไปตำแหน่งที่ว่างอยู่ ไม่ว่าจะ เป็นตำแหน่งประธาน (ก.) หรือตำแหน่งกรรมตรง (ข.) กลับได้ประโยคที่ผิดไวยากรณ์และไม่สามารถสื่อความได้ เนื่องจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอาร์กิวเมนต์ที่จะปรากฏในตำแหน่งประธานเพื่อแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้กระทำกริยา *รับประธาน* ต้องมีคุณสมบัติความมีชีวิต จึงจะแสดงเจตนาและมีกำลังควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้ ดังนั้น การเติม *ชาม* ซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิตลงไปในตำแหน่งประธาน จึงทำให้ประโยคฟังดูประหลาดจนไม่เป็นที่ยอมรับ ส่วนคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอาร์กิวเมนต์ที่จะปรากฏในตำแหน่งกรรมตรงเพื่อแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำหรือผู้ได้รับ

ผลกระทบจากเหตุการณ์การ *รับประทาน* อาร์กิวเมนต์นั้นต้องมีคุณสมบัติความไม่มีชีวิตและเป็นรูปธรรม ถึงแม้ *ชาม* จะมีคุณสมบัติดังกล่าว แต่ประสบการณ์ทางโลกของผู้ใช้ภาษาย่อมระบุได้ว่า คนเราไม่สามารถบริโภคชามได้ สำหรับ (123) จึงกล่าวได้ว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานและกรรมตรงของ *รับประทาน* ถูกผู้ส่งสารละออกไป เหลือเพียงสุญรูปเท่านั้น

ผู้วิจัยพิจารณาบริบทแวดล้อมของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (123) เพื่อหาว่ายังมีอาร์กิวเมนต์อื่นใดหรือไม่ที่อ้างถึงผู้กระทำอาการ *รับประทาน* และสิ่งที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การ *รับประทาน* แต่ผู้วิจัยไม่พบ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสันนิษฐานได้ว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงน่าจะเป็น *ถ้วยเดียว* โดยวิเคราะห์จาก *เส้นถ้วยเดียว ถ้วยอก น้ำแกง เครื่องโรยหน้า* ซึ่งเมื่อองค์ประกอบเหล่านี้มารวมกันก็จะได้ถ้วยเดียว น้ำ ดังนั้น เมื่อเติม *ถ้วยเดียว* ที่อนุমানได้แทนที่สุญรูปในตำแหน่งกรรมตรง ได้ใจความดังนี้

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม:

- ชาม ที่ [ผู้หนึ่งผู้ใด_s จะรับประทาน *ถ้วยเดียว*_{DO}]

ลำดับถัดมา ผู้วิจัยต้องการทดสอบว่าคำนามหลัก *ชาม* เกี่ยวข้องกับฉากเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยภาคแสดงของอนุประโยคอย่างไร ด้วยวิธีถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามออกเป็นประโยคมูลฐาน มีใจความว่า

ประโยคมูลฐาน:

(ผู้หนึ่งผู้ใด) จะรับประทาน (*ถ้วยเดียว*) *ด้วยชาม*_{PP}

ผลการทดสอบพบว่าประโยคที่สร้างขึ้นถูกไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ ทั้งยังสังเกตได้ว่าการเชื่อมคำนามหลักกับใจความของประโยคหลักจำเป็นต้องอาศัยบุพบท *ด้วย* นำหน้ามาก่อน เนื่องจากเมื่อตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ ภาษาไทยจะไม่มีกลไกทางภาษาในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามเพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายหลงเหลือให้เห็น

ทั้งนี้ เพื่อยืนยันข้อสันนิษฐานของผู้วิจัยที่ว่าคำนามหรือนามวลีที่ปรากฏร่วมกับบุพบท *ด้วย* มีบทบาททางความหมายเป็นเครื่องมือจริง ผู้วิจัยจึงนำประโยคมูลฐานที่ได้จากการทดสอบข้างต้นมาถอดความอีกครั้ง โดยใช้โครงสร้าง '*ประธาน + ใช้ + เครื่องมือ + ทำกริยา*' ได้ใจความว่า

(ผู้หนึ่งผู้ใด) ใช้*ชาม*_{DO} รับประทาน (*ถ้วยเดียว*)

จากหลักฐานสนับสนุนทั้งหมด ผู้วิจัยขอสรุปว่าคำนามหลัก *ชาม* เป็นเครื่องมือในเหตุการณ์ที่อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานเป็นบุคคลหนึ่งบุคคลใดกระทำกริยา *รับประทาน* ด้วยเจตนาและ

กำลังที่สามารถก่อผลกระทบต่ออาร์กิวเมนต์อีกตัวหนึ่งซึ่งอนุมานได้ว่าเป็น *ก้วยเตี้ยว* โดยผู้กระทำควมคุมอาร์กิวเมนต์ชายชอบคือ *ชาม* เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้เหตุการณ์การรับประทานสัมฤทธิ์ผล

สรุปผลการวิเคราะห์หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (121 – 123) พบว่าคำนามหลักที่บ่งชี้เครื่องมือ มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายชอบของเหตุการณ์ซึ่งอ้างอิงถึงโดยภาคแสดงในอนุประโยค หลักฐานสำคัญที่ทำให้ทราบเช่นนั้นมาจากการพิสูจน์โดยการถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามให้เป็นประโยคมูลฐาน และพบว่าคำนามหลักปรากฏอยู่ในรูปของบุพบวลีบ่งชี้เครื่องมือ *‘ด้วย + เครื่องมือ’*

สรุปท้ายบท

บทที่ 4 ว่าด้วยหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยประเภทมีตัวอ้างอิงร่วม อันหมายถึง อนุประโยคขยายที่โครงสร้างภายในประกอบด้วยอาร์กิวเมนต์ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก การวิเคราะห์ในบทนี้ครอบคลุมทั้งระนาบวากยสัมพันธ์ ซึ่งสนใจว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งใดบ้างของภาคแสดงในอนุประโยคขยายที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมได้ และระนาบบรรดาศาสตร์ ซึ่งสนใจว่าอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงนั้นแสดงบทบาททางความหมายแบบใด

ผลการวิเคราะห์ในระนาบวากยสัมพันธ์พบว่า ทั้งอาร์กิวเมนต์หลักและอาร์กิวเมนต์ชายชอบต่างก็ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมได้ทั้งสิ้น ตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์หลักที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมได้ ได้แก่ อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรง และอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมรอง ส่วนอาร์กิวเมนต์ชายชอบเป็นตัวอ้างอิงร่วมได้ ได้แก่ อาร์กิวเมนต์ชายชอบที่บ่งชี้เวลา อาร์กิวเมนต์ชายชอบที่บ่งชี้สถานที่ และอาร์กิวเมนต์ชายชอบที่บ่งชี้เครื่องมือ

ผลการวิเคราะห์ในระนาบบรรดาศาสตร์พบว่า อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักสามารถแสดงบทบาททางความหมายได้มากถึง 7 บทบาท ได้แก่ ผู้กระทำ เครื่องมือ สิ่งกระตุ้น ผู้ประสบ ผู้รับ ผู้ถูกกระทำ และเส้นทาง อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักสามารถแสดงบทบาททางความหมายได้มากถึง 6 บทบาท ได้แก่ ผู้ถูกกระทำ ผู้ร่วมแกนกลาง เครื่องมือ สิ่งกระตุ้น แหล่งที่มา และเป้าหมาย อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมรองที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักมีบทบาททางความหมายเพียงบทบาทเดียวเท่านั้น คือ ผู้รับ ส่วนอาร์กิวเมนต์ชายชอบ แม้จะไม่ใช่ผู้ร่วมเหตุการณ์ขั้นต่ำที่ต้องปรากฏในเหตุการณ์ที่อ้างอิงถึงโดยภาคแสดงของอนุประโยค แต่พวกมันมีบทบาทให้ข้อมูลเสริมที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อใด เกิดขึ้นที่ไหน และเกิดขึ้นโดยอาศัยเครื่องมือใด

บทที่ 5

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทไม่มีตัวอ้างอิงร่วม

เนื้อหาในบทนี้ว่าด้วยหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทไม่มีตัวอ้างอิงร่วม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อหาที่นำเสนอในบทที่แล้ว (บทที่ 4 หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทมีตัวอ้างอิงร่วม) พบว่ามีลักษณะร่วมเพียงประการเดียวเท่านั้น คือ หน่วยสร้างอนุประโยคไม่ว่าจะมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมก็ต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนหลัก (คำนามหรือนามวลี) กับส่วนขยาย (อนุประโยค) มาปรากฏร่วมกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาในบทนี้กับ 4.1 ซึ่งคำนามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์หลัก (core argument) จะพบความแตกต่างในแง่ที่ปราศจากหลักฐานที่แสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ด้วยกลวิธีช่องว่างหรือกลวิธีคงสรรพนาม และเมื่อเทียบกับ 4.2 ซึ่งคำนามหลักมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบ (non-core argument) จะพบความแตกต่างในแง่ที่ไม่สามารถถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามให้กลายเป็นประโยคมูลฐานได้ แม้ว่าจะพยายามเติมคำบุพบทที่บ่งชี้สถานที่ เวลา หรือเครื่องมือแล้วก็ตาม

ปรากฏการณ์ที่อนุประโยคสามารถทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนามได้ โดยปราศจากเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ (ในที่นี้หมายถึง การมีตัวอ้างอิงร่วม) ถูกกล่าวถึงและศึกษาอย่างกว้างขวางในวรรณกรรมในอดีตว่าอนุประโยคเติมเต็มนาม หรือ noun complement clause เช่น (1 – 2) ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งอนุประโยคทำหน้าที่เติมเต็มเนื้อความให้แก่คำนามหลัก

(1)ก. ภาษาไทย:

ข่าว [ผู้ก่อตั้งอินสตาแกรมประกาศลาออก] ทำให้หุ้นของบริษัทตกกะทันหัน

ข. ภาษาอังกฤษ:

The news that [Instagram founders resigned] suddenly caused a stock plunge.

(2)ก. ภาษาไทย:

อินสตาแกรมไม่ยอมเปิดเผยสาเหตุ ที่ [ไมค์และเควินประกาศลาออก]

ข. ภาษาอังกฤษ:

Instagram refused to announce the reason [Mike and Kevin resigned].

ผู้วิจัยนี้มีทรรศนะว่าการจัดประเภทให้แก่อนุประโยคดังกล่าวมีอยู่จริง แต่หัวใจสำคัญที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้ต้องการนำเสนอ คือ มโนทัศน์อนุประโยคเติมเต็มนามยังมีขอบเขตไม่กว้างขวางพอที่จะ

พรรณนาปรากฏการณ์การขยายค่านามโดยอนุประโยคซึ่งไม่มีตัวอ้างอิงร่วมในภาษาไทยได้อย่างครอบคลุมทุกกรณี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า มโนทัศน์อนุประโยคเติมเต็มนามเป็นเพียงส่วนหนึ่งของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามแบบไม่มีตัวอ้างอิงร่วมที่ผู้วิจัยกำลังจะกล่าวถึงในบทที่ 5 เท่านั้น

เพื่อสนับสนุนคำกล่าวอ้างข้างต้น ผู้วิจัยจึงยกตัวอย่าง (3) โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือเพื่อชี้ให้เห็นว่าหน้าที่ของอนุประโยคขยายแบบไม่มีตัวอ้างอิงร่วมที่มีต่อค่านามหลักไม่ได้มีเพียงการเติมเต็มเนื้อความอย่างอนุประโยคเติมเต็มนามใน (1 – 2) เท่านั้น เนื่องจากค่านามหลัก *งาน* ใน (3) น่าเชื่อว่าเป็นเหตุอันนำไปสู่เหตุการณ์ *เสาร์-อาทิตย์ได้หยุด* ในส่วนขยาย ส่วนวัตถุประสงค์อีกข้อหนึ่งคือเพื่อชี้ให้เห็นว่าหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านาม ก. (ภาษาไทย) ถูกหลักไวยากรณ์และเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้ภาษา ขณะที่การถ่ายทอดความหมายแบบคำต่อคำ (verbatim translation) ใน ข. – จ. (ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน และภาษาอิตาลีใน ตามลำดับ) ก่อให้เกิดข้อความที่ละเมิดกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์และไม่สื่อความ

(3)ก. ภาษาไทย:

เธอควรเลือกสมัครงาน ที่ [เสาร์-อาทิตย์ ๐₅ ได้หยุด]

ข. ภาษาอังกฤษ:

* You'd better choose **jobs** that [Saturdays and Sundays stay free]

ค. ภาษาฝรั่งเศส:

* Tu devrais choisir des emplois qui [les Samedis et Dimanches reste libre]

ง. ภาษาเยอรมัน:

* Sie solltest Job auswählen das [Samstags und sonntags bleibst frei].

จ. ภาษาอิตาลีเลียน:

* Voi dovrete trovare **un lavoro** che [il sabato e la domenica restate libera]

ดังนั้น ขอบเขตการศึกษาในบทที่ 5 จึงครอบคลุมทั้งข้อมูลภาษาที่สอดคล้องกับมโนทัศน์อนุประโยคเต็มเต็มนามที่มีอยู่เดิมและข้อมูลภาษาที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์แบบต่างๆ ที่ทำให้คำนามหลักและอนุประโยคขยายมาปรากฏร่วมกันได้

อนึ่ง แนวทางการอภิปรายตัวอย่างข้อมูลในบทนี้ ผู้วิจัยจะเริ่มจากการพิสูจน์ให้เห็นถึงการไม่มีตัวอ้างอิงร่วมในทางวากยสัมพันธ์ กล่าวคือ คำนามหลักไม่ได้เป็นอาร์กิวเมนต์หลักหรืออาร์กิวเมนต์ชายขอบของภาคแสดงในอนุประโยค จากนั้นผู้วิจัยจะชี้ให้เห็นถึงบทบาทของปัจจัยทางอรรถศาสตร์ ปัจจัยทางวจนปฏิบัติศาสตร์ และความรู้ที่อยู่นอกเหนือรูปภาพา ซึ่งมีบทบาทต่อการทำความเข้าใจ (construe) การมาปรากฏร่วมกันของส่วนหลักกับส่วนขยายว่ามีความสัมพันธ์หลายรูปแบบ

ลำดับการนำเสนอในบทนี้จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างคำนามหลักกับอนุประโยคขยาย ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบเนื้อความ ความสัมพันธ์แบบลำดับต่อเนื่อง และความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผลกัน ในหัวข้อ 5.1 – 5.3 ตามลำดับ

5.1 ความสัมพันธ์แบบเนื้อความ

ลักษณะร่วมของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่เป็นสมาชิกของกลุ่มนี้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายที่สะท้อนให้เห็นถึงการเติมเต็มเนื้อความให้สมบูรณ์ โดยคำนามหลักอ้างอิงถึงสิ่งที่มีคุณสมบัติบรรจุนั้น รวบรวม หรือครอบคลุมเนื้อความบางอย่างได้ ทำให้คำนามหลักต้องการเนื้อหาสาระหรือรายละเอียดมาเติมเต็มให้สมบูรณ์ ในงานวิจัยชิ้นบุกเบิกซึ่งศึกษาหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาญี่ปุ่นเรียกคำนามหลักที่มีคุณสมบัติเช่นนี้ว่า “content-taking nouns” (Matsumoto, 1997, p. 144) ลักษณะทางกายภาพของคำนามหลักอาจมีความเป็นรูปธรรม เช่น *ป้าย จดหมาย ประกาศ จรรยาบรรณ* หรือมีความเป็นนามธรรม เช่น *เรื่อง กรณี ความเชื่อ คำพูด* ก็ได้ ส่วนอนุประโยคขยายอ้างอิงถึงสิ่งที่เป็นเนื้อหาสาระหรือรายละเอียด เช่น *ข้อความ ประพจน์ ความคิด เหตุการณ์ และคุณสมบัติ อันเป็นองค์ประกอบภายในของคำนามหลักที่อนุประโยคนั้นๆ ไปขยาย*

สำหรับโครงสร้างภายในของอนุประโยค มีความเป็นไปได้ที่จะพบอาร์กิวเมนต์ทุกตัวที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ของภาคแสดงในอนุประโยคปรากฏครบหรืออาจพบสูญรูป (สูญรูป ในวิทยานิพนธ์หมายถึง ตำแหน่งที่ว่างอยู่อันเนื่องมาจากอาร์กิวเมนต์ถูกละออกไป) แต่จะต้องไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใด

ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก สำหรับประเด็นนี้ ผู้วิจัยจะแสดงการทดสอบทางวากยสัมพันธ์เพื่อแสดงให้เห็นว่าคำนามหลักไม่ได้มีตัวอ้างอิงร่วมกับอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งใดเลย ว่าจะจะเป็นอาร์กิวเมนต์หลักหรืออาร์กิวเมนต์ชายขอบ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสังเกตว่ามีตัวนำอนุประโยค 2 ตัวที่พบได้แต่เฉพาะกับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม 5.1 (ความสัมพันธ์แบบเนื้อความ) เท่านั้น ได้แก่ *ว่า* และ *ที่ว่า* ตัวนำอนุประโยคทั้งคู่ยังไม่เคยได้รับการศึกษาวิเคราะห์ในวรรณกรรมในอดีตที่ว่าด้วยคุณาอนุประโยคหรืออนุประโยคเติมเต็มนามมาก่อนอีกเลย อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยภาษาไทยจำนวนหนึ่งที่สนใจ *ว่า* และ/หรือ *ที่ว่า* ที่ทำหน้าที่ส่วนเติมเต็มของคำกริยา เช่น Kullavanijaya (2008), Jagacinski (1991), Higbie and Thinsan (2003), Iwasaki and Ingkaphirom (2005), Prasithrathsint (2009) และ กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (2559) เป็นต้น

ว่า เป็นคำเนื้อความ ทำหน้าที่เป็นกริยา มีความหมายที่เกี่ยวกับการสื่อสาร 2 ความหมาย ได้แก่ พูดหรือกล่าว ‘say’ และ ตำหนิ ‘blame’ ขณะเดียวกัน *ว่า* ก็เป็นคำไวยากรณ์เพื่อเชื่อมอนุประโยคเข้ากับคำกริยาที่มีคุณสมบัติเฉพาะกลุ่มหนึ่ง งานวิจัยแต่ละชิ้นเรียกคำกริยากลุ่มดังกล่าวด้วยชื่อที่แตกต่างกันไป ดังนี้

- informative verbs ในการศึกษาของ Kullavanijaya (1974)
- complement-taking predicates ในการศึกษาของ Jagacinski (1991)
- verb of speech and cognition ในการศึกษาของ Iwasaki and Ingkaphirom (2005)
- attributive verbs ในการศึกษาของ Intasaw and Aroonmanakun (2013)

ทั้งนี้ ในบรรดาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีการศึกษาของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint, 2009) ที่จำแนกคำกริยาที่ปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้อนุประโยค *ว่า* ออกเป็นกลุ่มความหมายต่างๆ ได้แก่

- คำกริยาแสดงการพูด (verbs of saying)	เช่น	พูด อธิบาย ถาม เสนอ แนะนำ
- คำกริยาแสดงการคิด (verbs of thinking)	เช่น	คิด รู้ สันนิษฐาน ยอมรับ
- คำกริยาแสดงความรู้สึก (verbs of feeling)	เช่น	กลัว มั่นใจ
- คำกริยาแสดงการมอง (verbs of seeing)	เช่น	ดู จับตา
- คำกริยาแสดงการได้ยิน (verbs of hearing)	เช่น	ได้ยิน
- คำกริยาแสดงการกระทำ (verbs of acting)	เช่น	เสแสร้ง

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าคำกริยาตามผลการศึกษาของอมรา (Prasithrathsint, 2009) ได้แก่ คำกริยาที่แสดงการพูด การคิด และความรู้สึก เมื่อนำมาเทียบเคียงกับคำนามหลักในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ประเภทแสดงความสัมพันธ์แบบเนื้อความ ได้แก่

- คำนามหลักที่อ้างถึงกิจกรรมการสื่อสาร (หัวข้อย่อย 5.1.1)
เช่น คำพูด คำถาม คำตอบ คำวินิจฉัย ข้อเสนอแนะ
- คำนามหลักที่อ้างถึงสิ่งที่บรรจุเนื้อหา (หัวข้อย่อย 5.1.2)
เช่น ประกาศ รายงาน
- คำนามหลักที่อ้างถึงผลของกระบวนการปริชาน (หัวข้อย่อย 5.1.3)
เช่น แนวคิด การคิด วิธีคิด ความตั้งใจ ความเชื่อ ความรู้สึก

พบว่าคำกริยาที่ต้องการส่วนเติมเต็มและคำนามในหน่วยสร้างที่กำลังศึกษาอยู่นี้ นอกจากจะมีความหมายที่สัมพันธ์กันแล้ว ยังปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค ว่า เหมือนกันอีกด้วย

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มีลักษณะตามที่กล่าวข้างต้น ไม่ได้พบเฉพาะในภาษาไทยเท่านั้น แต่ผลการศึกษาหัวข้อเดียวกันนี้ในภาษาญี่ปุ่นยังกล่าวถึงความสอดคล้องกันทางความหมายระหว่างคำนามกับคำกริยาที่เกี่ยวกับการสื่อสาร เช่น

<i>hanasi</i> ‘story’	-	<i>hanasu</i> ‘to tell’
<i>hatugen</i> ‘statement’	-	<i>hatugen suru</i> ‘to state’
<i>happyoo</i> ‘announcement’	-	<i>happyoo suru</i> ‘to announce’

(Matsumoto, 1989, p. 141)

อีกทั้ง เมื่อคำนามที่เกี่ยวข้องของกับกิจกรรมการสื่อสารเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นคำนามหลัก โดยมีส่วนขยายเป็นอนุประโยคที่ประกอบไปด้วยเนื้อความ พวกมันยังปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค *toiu* (と云) ซึ่งมาจากคำกริยาที่แปลว่า ‘to say’ ผู้วิจัยมองว่าตัวนำอนุประโยคนี้เทียบได้กับ ว่า ในภาษาไทย

การนำเสนอหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแบบไม่มีตัวอ้างอิงร่วมในหัวข้อ 5.1 ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์แบบเนื้อความ ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น 5 หัวข้อย่อย คือ 5.1.1 – 5.1.5 ตามสิ่งที่คำนามหลักและอนุประโยคอ้างถึง ดังนี้

- กิจกรรมการสื่อสาร [สาร]
- สิ่งที่บรรจุเนื้อความ [ประพจน์]
- ผลของกระบวนการทางปริชาน [ความรู้สึกนึกคิด]
- เหตุการณ์ [รายละเอียดของเหตุการณ์]

- ขอบเขต [คุณลักษณะ]

5.1.1 กิจกรรมการสื่อสาร [สาร]

ประเภทย่อยของความสัมพันธ์แบบเนื้อความที่จะกล่าวถึงเป็นประเภทแรก คือ หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามที่ค่านามหลักอ้างถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารด้วยวาจา เช่น คำพูด คำตอบ คำถาม ข้อเสนอ คำชม การวินิจฉัย คำทำนาย คำสัญญา เหตุผล เป็นต้น ผู้วิจัยยังตั้งข้อสังเกตว่าค่านามหลักเหล่านี้บ่งชี้ความหมายสอดคล้องกับคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารอีกด้วย เป็นต้นว่า คำพูด – พูด, คำตอบ – ตอบ, คำถาม – ถาม, คำชม – ชม, ข้อเสนอ – แนะนำ, การเกริ่นนำ – เกริ่น, คำทำนาย – ทำนาย, เหตุผล – ใช้เหตุผล ฯลฯ

ขณะที่อนุประโยคซึ่งเป็นส่วนขยายของค่านามประกอบด้วยสารหรือถ้อยคำ (utterance) ที่ผู้ส่งสารเปล่งออกมาในกิจกรรมการสื่อสาร ถ้อยคำเหล่านี้สามารถแสดงวัตถุประสงค์ในการสื่อสารได้อย่างหลากหลาย เช่น เพื่อบอกเล่าสภาพหรือเหตุการณ์ สอบถาม ตอบคำถาม แสดงความเห็น ยกย่องชมเชย ตำหนิ ออกคำสั่ง ให้สัญญา เป็นต้น

โดยปกติแล้ว ถ้อยคำในอนุประโยคจะสะท้อนวัตถุประสงค์หรือเจตนาารมณ์ของการสื่อสารที่อ้างถึงโดยค่านามหลัก ทั้งนี้ก็เพื่อเติมเต็มเนื้อความให้แก่ส่วนหลัก กล่าวคือ หากค่านามหลักอ้างถึงการสอบถาม เช่น คำถาม การซักถาม ข้อเสนอ ปัญหา เรามักพบพจน์ถามสรรพนาม (interrogative pronoun) เป็นส่วนหนึ่งของอนุประโยค เช่น อะไรทำให้ขนมปังที่อบขึ้นฟู ทำไมคนเราจึงขลุกลมเมื่ออากาศหนาว เหตุใดไดโนเสาร์จึงสูญพันธ์ หรือหากค่านามหลักอ้างถึงการแนะนำสั่งสอน เช่น คำเตือน คำแนะนำ ข้อเสนอ ก็มีความเป็นได้สูงที่จะพบคำว่า จง ควร ห้าม หรือ อย่า ในอนุประโยค เช่น ควร คาดเข็มขัดนิรภัยทุกครั้งขณะขับรถ ห้ามนำอาหารและเครื่องดื่มเข้ามาในห้องสมุด เป็นต้น การปรากฏร่วมของค่านามและอนุประโยคที่มีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารสอดคล้องกันย่อมช่วยให้การทำความเข้าใจ (construe) หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามเป็นไปโดยง่าย ลองพิจารณา ก. และ ข. ซึ่งทั้งค่านามหลักและอนุประโยคขยายต่างก็แสดงเจตนาในการสื่อสารไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้ผู้ใช้ภาษาสามารถเข้าใจการมาปรากฏร่วมกันได้ง่าย แต่เมื่อผู้วิจัยทดลองสร้าง ค. และ ง. โดยการสลับคู่ส่วนหลักกับส่วนขยายเพื่อให้เจตนาในการสื่อสารขัดแย้งกัน พบว่าผู้ใช้ภาษาไม่อาจประมวลผลหรือทำความเข้าใจ ค. และ ง. ได้ กล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัจจัยทางอรรถศาสตร์ (ในที่นี้คือ ความหมายประจำคำของและประเภทของประโยค) เป็นเงื่อนไขการปรากฏและทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านาม

- ก. ข้อเสนอ ว่า [อะไรทำให้ขนมปังที่อบขึ้นฟู]
- ข. คำแนะนำ ว่า [ควรเตรียมตัวให้พร้อมอยู่เสมอ]

ค. ? **ข้อสงสัย** ว่า [ควรเตรียมตัวให้พร้อมอยู่เสมอ]

ง. ? **คำแนะนำ** ว่า [อะไรทำให้ขนมปังที่อบขึ้นฟู]

อย่างไรก็ดี มีบางกรณีที่ปัจจัยทางวัจนปฏิบัติเข้ามามีอิทธิพลเหนือกว่าปัจจัยทางอรรถศาสตร์ ในแง่การทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสารในอนุประโยค มีความเป็นไปได้ที่จะถูกตีความไปได้หลายเจตนา ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงให้เห็นถึงขีดจำกัดของปัจจัยทางอรรถศาสตร์ เมื่ออนุประโยค *หล่อจะตาย* ใน จ. – ฉ. *อยากทำอะไรก็เชิญ* ใน ช. – ซ. และ *อ่านป้ายออกใหม่* ใน ฉ. – ญ. ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนามหลัก ได้แก่ *คำชม การเสียดสี การอนุญาต คำประชด คำถาม* และ *การแตกตื่น*

จ. **คำชม** ว่า [หล่อจะตาย]

ฉ. **การเสียดสี** ว่า [หล่อจะตาย]

ช. **การอนุญาต** ว่า [อยากทำอะไร ก็เชิญ]

ซ. **คำประชด** ว่า [อยากทำอะไร ก็เชิญ]

ฉ. **คำถาม** ว่า [อ่านป้ายออกใหม่]

ญ. **การแตกตื่น** ว่า [อ่านป้ายออกใหม่]

ประเด็นที่น่าสนใจคือ ถึงแม้สารในอนุประโยคขยายแต่ละคู่จะเหมือนกัน แต่อากัปกิริยา (manner) ของการสื่อสารที่อนุมานได้จากความหมายของคำนามหลักนั้นแตกต่างกัน ส่งผลให้น้ำเสียงและบริบทการใช้ถูกกำกับด้วยเงื่อนไขทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ กล่าวคือ *หล่อจะตาย* ใน จ. กล่าวด้วยน้ำเสียงชื่นชมรูปโฉมของผู้ชาย แต่ใน ฉ. ผู้ส่งสารคิดว่าชายคนหนึ่งไม่หล่อเอาเสียเลย ส่วนอนุประโยค *อยากทำอะไรก็เชิญ* ใน ช. สามารถใช้เพื่อให้แขกรู้สึกผ่อนคลาย เป็นต้นว่า *อยากนั่งตรงไหนก็ได้* หรือ *อยากดูโทรทัศน์ก็ได้ตามอัธยาศัย* ส่วน ซ. ใช้ในสถานการณ์ที่ผู้ส่งสารไม่ใส่ใจว่าคู่สนทนาจะทำอะไร และตัวอย่างคู่สุดท้าย *อ่านป้ายออกใหม่* ใน ฉ. อาจใช้ถามเมื่อผู้ส่งสารสายตาไม่ดีป้ายอยู่ไกลมาก หรือป้ายดังกล่าวเขียนด้วยภาษาต่างประเทศที่ไม่คุ้นเคย แต่ใน ญ. อาจเป็นสถานการณ์ที่ผู้ส่งสารคาดการณ์ได้ว่าอีกฝ่ายมองเห็นป้ายและอ่านป้ายออก แต่กลับฝ่าฝืนไม่ยอมปฏิบัติตาม จนผู้ส่งสารไม่พอใจ

ส่วนตัวนำอนุประโยคที่ปรากฏระหว่างคำนามหลักและอนุประโยคขยายได้ มีเพียง 2 คำเท่านั้น ได้แก่ *ว่า* และ *ที่ว่า* ในภาษาไทยปัจจุบันคำแรกนั้นทำหน้าที่เป็นคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับการพูดโดยตรง และยังพบว่าทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ส่วนเติมเต็ม (complementizer) ให้แก่คำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการพูดอีกด้วย ดังนั้น จึงไม่น่าประหลาดใจที่จะพบ *ว่า* กับคำนามที่

เกี่ยวกับกิจกรรมการสื่อสารเช่นกัน ส่วนอีกคำหนึ่ง ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า *ที่ว่า* แสดงคุณสมบัติของ *ที่* และ *ว่า* ผนวกกัน กล่าวคือ *ว่า* ใช้เพื่อบ่งชี้ว่าส่วนขยายที่ตามมาเป็นเนื้อความอันเป็นส่วนหนึ่งของ คำนามหลัก ในขณะที่ *ที่* ใช้เพื่อจำกัดขอบเขตของคำนามหลักที่ถูกอ้างถึง ดังนั้น *ที่ว่า* จะปรากฏใน กรณีที่คำนามหลักเป็นสิ่งที่ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารรับรู้ร่วมกัน (shared knowledge) และต้องการ การชี้เฉพาะเจาะจง เช่น *ที่ว่า* ใน (7) ซึ่งปรากฏระหว่างคำนามหลัก *พุทธพจน์* และอนุประโยคขยาย *ความรักเสมอด้วยตนไม่มี*

(4) เพราะถ้าเราไม่รักตัวเองแล้ว ใครเขาจะมารักเหมือนดัง *พุทธพจน์* *ที่ว่า* [*ความรักเสมอด้วยตน ไม่มี*]

เราสามารถอนุมานได้ว่า *พุทธพจน์* เป็นคำที่ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารน่าจะมีความรู้ทางอรรถศาสตร์ เพื่อเข้าถึงความหมายประจำคำได้ *พุทธ + พจน์* หมายถึง คำของพระพุทเจ้า อีกทั้งคำนามหลักยัง น่าจะเป็นข้อมูลที่ผู้ส่งสารประเมินแล้วว่าอีกฝ่ายสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ (presupposed information) ว่า *พุทธพจน์* คือคำกล่าวขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งมีเพียงพระองค์เดียว แต่ตลอดพระชนม์ชีพ พระองค์ย่อมมีคำกล่าวเป็นจำนวนมาก ดังนั้น บทบาทของตัวนำอนุประโยค *ที่ว่า* จึงกระตุ้นให้ผู้รับสารนึกออกว่าผู้ส่งสารกำลังอ้างถึง *พุทธพจน์* หนึ่งอย่างชี้เฉพาะเจาะจง และ *พุทธพจน์* ที่ผู้ส่งสารเจาะจงนั้นมีใจความว่า *ความรักเสมอด้วยตนไม่มี* ตามที่ปรากฏในอนุประโยค

นอกจาก (4) หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ (5 – 7) ก็มีองค์ประกอบอย่างเดียวกัน กล่าวคือ *คำถาม คำจำกัดความ* และ *คำพูด* ซึ่งเป็นคำนามหลัก ต่างก็เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการสื่อสาร อีกทั้งยังมีตัวนำอนุประโยค *ที่ว่า* ทำหน้าที่จำกัดขอบเขตการอ้างถึงคำนามหลัก และช่วยให้ทราบ ว่า ถ้อยคำหรือสารในอนุประโยคช่วยเติมเต็มอันเนื้อความให้แก่คำนามหลัก

เมื่อพิจารณาโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ภายในอนุประโยคขยาย จะเห็นได้ว่าอาร์กิวเมนต์ที่เป็นผู้ ร่วมเหตุการณ์ปรากฏครบทุกตำแหน่ง โดยไม่มีตำแหน่งใดเลย (ไม่ว่าอาร์กิวเมนต์หลักหรือ อาร์กิวเมนต์ขยายขอบ) ที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก จนอาจกล่าวได้ว่าการปรากฏ ร่วมกันของส่วนหลักกับส่วนขยายไม่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ แต่อาศัยปัจจัยทาง อรรถศาสตร์เป็นสำคัญ ดังตัวอย่างที่ยกมาประกอบต่อไปนี้

(5) โทโมมิโซ่ขี้ใจต้อ *คำถาม* *ที่ว่า* [*อะไรนำพาเธอมาที่นี่*] ครั้งแรกมาเมืองไทยก็ตอนที่เพิ่ง เรียนจบทางด้านวรรณกรรมอังกฤษ

อนุประโยค *อะไรนำพาเธอมาที่นี่* ประกอบด้วยปลุจฉาสรรพนาม *อะไร* ที่บ่งชี้ว่ามันเป็นประโยค คำถาม เมื่ออนุประโยคดังกล่าวมาขยายคำนามหลัก *คำถาม* ซึ่งสอดคล้องกับกริยา *ถาม* รูปประโยค

และเจตนาของการสื่อสารจึงสอดคล้องกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้ใช้ภาษาจึงทำความเข้าใจได้โดยง่ายว่าในบรรดาคำถามที่โทโมมิเคยถูกถาม มีคำถามข้อหนึ่งใจความว่า *อะไรนำพาเธอมาที่นี่*

(6) จาก **คำจำกัดความ** ที่ว่า [เส้นชั้นคือเส้นที่ลากเชื่อมระหว่างจุดที่มีความสูงเท่ากัน] ดังนั้นขั้นตอนนี้จึงเป็นการลากเส้นชั้นเชื่อมระหว่างยอดเขา 2 ลูก

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม (6) ประกอบด้วยคำนามหลัก **คำจำกัดความ** ซึ่งเกี่ยวข้องกับกริยา **จำกัดความ** ส่วนอนุประโยค *เส้นชั้นคือเส้น...* อ้างถึงเนื้อความอันเป็นส่วนหนึ่งของการให้ความหมาย ดังนั้น เมื่อองค์ประกอบ 2 ส่วนมาปรากฏร่วมกันจึงสามารถทำความเข้าใจได้

(7) เมื่อเล่ามาถึงตอนนี้ลูกก็ระลึกได้ถึง **คำพูดของแม่** ที่ว่า [“ถ้าสมัยนี้มีการสอบแข่งขันตำแหน่งจอหงวน ลูกก็จะมีโอกาสได้ดี แม้ว่าจะไม่เก่งถึงกับได้ตำแหน่ง ...”]

ถ้อยคำในอนุประโยคทั้งหมดทำหน้าที่เติมเต็มคำนามหลัก **คำพูดของแม่** ว่ามีใจความเช่นใด นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่น่าสนใจคือเครื่องหมายอัญประกาศ “ ” ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการถ่ายทอดสารตามทีผู้ส่งสารเปล่งถ้อยคำออกมาโดยตรง (direct speech) ไม่ได้มีการดัดแปลง การใช้เครื่องหมายอัญประกาศอย่างไร (7) เป็นสิ่งที่พบได้ในเป็นปกติและไม่ได้มีแต่เฉพาะในภาษาไทยเท่านั้น การศึกษาชั้นบุกเบิกหัวข้อเดียวกันนี้ในภาษาญี่ปุ่นก็อ้างว่าพบลักษณะดังกล่าวด้วย เช่นกัน

(8) [“Sihoo wa mada-mada yokusei-sita handan o
Judicial branch TOP still restrain judgment ACC
siteiru”] toiu **Eda syaminren daihyoo no**
is doing COMP Eda USD party representative GEN
hatugen ni bun ga aru
statement DAT reason NOM exist

‘The statement by Eda, the representative of the USD political party, that [“the judicial branch still gives a very restrained judgment”] is still more reasonable.’

(Matsumoto, 1989, p. 141)

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (9 – 10) เป็นอีกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นการใช้เครื่องหมายอัญประกาศพร้อมข้อความในอนุประโยค เพื่อบ่งชี้ว่าข้อความนั้นๆ เป็นคำพูดตรง

- (9) อย่าไปเขินนงเขินกาที่ไหนอยู่เลย แต่พี่มี**ข้อแนะนำ** ว่า [“ถ้าหนูเพิ่งจะอายุ 15 จริงละก็ รอกๆ ไปหน่อยดีกว่านะคะ”]
- (10) แต่ตุ่เลือกที่จะปฏิเสธไปด้วย**เหตุ** ว่า [“ค่าครองชีพที่นั่นสูงมากครับ แล้วผมก็อยากกลับมาเมืองไทยเพื่อพิสูจน์ตัวเอง ว่าเราพอจะทำอะไรได้บ้าง”]

ในฐานะที่ผู้วิจัยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่และมีความรู้ภาษาญี่ปุ่น ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าสารที่เป็นคำพูดตรง (direct speech) และคำพูดอ้อม (indirect/reported speech) ในทั้ง 2 ภาษา มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เหมือนกัน แต่สิ่งที่ช่วยให้ทราบว่าเป็นอนุประโยคใน (8– 10) นั้นเป็นการถ่ายทอดถ้อยคำโดยตรง ไม่ได้มีเพียงเครื่องหมายอัญประกาศเท่านั้น แท้จริงแล้วตัวบ่งชี้เรื่อง (topic marker) *wa* ในภาษาญี่ปุ่น, สรรพนามบุรุษที่ 2 *หนู* เมื่อผู้พูดอ้างถึงคู่สนทนา, สรรพนามบุรุษที่ 1 *ผม* เมื่อผู้พูดแทนตนเอง และคำสร้อย (final particles) ในภาษาไทย เช่น *ละ นะ คะ ครับ* ก็นับเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยจำแนกคำพูดตรงออกจากคำพูดอ้อม ขณะที่ภาษาอังกฤษแยกความแตกต่างดังกล่าวด้วยโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์

- ก. คำพูดตรง: John said “I’m tired.”
- ข. คำพูดอ้อม: John said that he was tired.

ความแตกต่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนระหว่าง ก. กับ ข. ประกอบด้วยการมีตัวบ่งชี้อนุประโยค *that*, การเปลี่ยนสรรพนินพจน์ (personal deixis) จากสรรพนามบุรุษที่ 1 / เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 *he* และการเปลี่ยนรูปกริยาที่แสดงปัจจุบันกาล *am* ให้เป็นอดีตกาล *was* นอกจากนี้ในภาษาอื่นๆ ความแตกต่างระหว่างคำพูดตรงและคำพูดอ้อมอาจเห็นได้ชัดยิ่งกว่านี้ เช่น ภาษาเยอรมันจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงมาลา (mood) และลำดับคำในประโยคด้วย

ลำดับต่อไปเป็นตัวอย่างของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่อนุประโยคแสดงเนื้อความอันเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการสื่อสารในคำนามหลัก แต่จะต่างจากตัวอย่างที่ยกมาอธิบายข้างต้นตรงที่ (11– 16) มีคำว่า *ว่า* เป็นตัวนำอนุประโยค และไม่มีเครื่องหมายอัญประกาศล้อมสารในอนุประโยค เนื่องจากเนื้อความเหล่านั้นไม่ใช่คำพูดตรงที่ถ่ายทอดสารโดยตรงชนิดคำต่อคำ ทว่าเนื้อความที่ปรากฏในอนุประโยคมาจากการสรุปความตามที่ได้ยินได้รับรู้มาจากกิจกรรมการสื่อสาร

- (11) คุณความดีเหล่านี้ทำให้นางรอดพ้นจากภัยอันตรายต่างๆ **ดังกล่าว** ว่า [คนดีตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้]

(12) ตะวัน ศรีปาน แจ้งเกิดด้วยชั้นเชิงการเล่นฟุตบอลที่ยอดเยี่ยม โดยเฉพาะการลากบอลหลบคู่ต่อสู้อันได้รับ**คำชม** ว่า [\mathcal{O}_5 เป็นผู้เล่นกองกลางที่ดีที่สุดเอเชีย]

(13) โดยคำสั่งให้ปล่อยตัวนางเอียง เป็นผลจาก**คำวินิจฉัย** ว่า [เธอเป็นโรคสมองเสื่อม]

ตามที่อภิปรายไปแล้วข้างต้น ว่า ช่วยให้ทราบว่าคุณประโยชน์ที่ตามมาด้านหลังแสดงถ้อยคำอันเป็นเนื้อความในกิจกรรมการสื่อสาร โดยที่ไม่มีนัยยะของการจำกัดขอบเขตของสิ่งที่อ้างถึง เช่น *คำว่า คำชม คำวินิจฉัย* ซึ่งเป็นคำนามหลักใน (14 – 16) ตามลำดับ ก็ไม่ได้ชี้เฉพาะว่าเป็นผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้เอ่ยถ้อยในกิจกรรมการสื่อสาร

(14) แซมกอดเธอแน่นกว่าเดิมแทน**คำตอบ** ว่า [เขาก็รักเธอเช่นกัน]

(15) หมอดูชาวจีนที่ทำนายชะตาชีวิตลูกๆ ของแม่พลอยแต่ละคนไว้อย่างแม่นยำ ไม่มีผิดพลาดแม้แต่น้อย เช่น **คำทำนาย** ว่า [ตาอันโตขึ้นต้องลำบาก ต้องติดคุกติดตาราง]

(16) ฝ่ายหมอก็มี**เหตุผลที่น่าเห็นใจ** ว่า [เขาไม่อยากจะเสียเวลาเปล่าในการผ่าตัดหลายๆ ชั่วโมง หากคนไข้รายนี้ยังคงยืนยันว่าจะสู้บู่หรือต่อไป]

ตัวนำอนุประโยค ว่า ปรากฏได้แม้แต่ในกรณีที่สามารถค้นคืน (retrieve) จากบริบทได้ว่าบุคคลใดเป็นผู้กล่าวถ้อย เช่น *คำตอบ* ใน (14) ผู้กล่าวถ้อยคือ แซม, *คำทำนาย* ใน (15) ผู้กล่าวถ้อยคือ หมอ*ดูที่ทำนายชะตาชีวิตลูกๆ ของแม่พลอย* และ *เหตุผลที่น่าเห็นใจ* ใน (16) ผู้กล่าวถ้อยคือ หมอ ในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามเหล่านี้ คำนามหลักที่ถูกอ้างถึงนั้นมีเพียงแค่หนึ่งเดียวและเป็นสิ่งที่ผู้ส่งสารเชื่อว่าผู้รับสารต้องคาดการณ์ได้อย่างแน่นอน จึงไม่จำเป็นต้องเจาะจงซ้ำอีกว่าผู้ส่งสารหมายถึงสิ่งอ้างอิง (referent) ใดเป็นพิเศษ การเลี่ยงความเยิ่นเย้อเช่นนี้ทำให้ตัวนำอนุประโยค ว่า เหมาะสมที่จะปรากฏใน (14 – 16)

5.1.2 สิ่งที่บรรจุเนื้อความ [ประพจน์]

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่จะกล่าวถึงในหัวข้อย่อนี้ ประกอบด้วยคำนามหลักที่อ้างถึงสิ่งที่สามารถรองรับการเขียนหรือจัดเก็บข้อความบางอย่างได้ โดยสิ่งนั้นๆ อาจจับต้องได้ เช่น *จดหมาย โทรเลข ป้าย บทความ ป้ายประกาศ หนังสือสัญญา รายงาน จรรยาบรรณ* หรืออาจเป็นสิ่งนามธรรมที่อนุমানได้ว่ามีคุณสมบัติแบบเดียวกัน เช่น *ข่าว กฎ* ขณะที่อนุประโยคซึ่งเป็นส่วนขยายประกอบด้วยประพจน์อันเป็นเนื้อความของการสื่อสารหรืออ้างถึงเหตุการณ์ ประพจน์นี้ถูกจัดเก็บไว้เป็นส่วนหนึ่งภายในคำนามหลักที่มันไปขยาย

ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วน ได้แก่ คำนามและอนุประโยค เราสามารถพบคำว่า *ที่ว่า* ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยค นอกจากนี้ยังเป็นไปได้ที่อนุประโยคจะปรากฏต่อท้ายคำนามหลักทันที โดยที่ไม่มีตัวนำอนุประโยค

การทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่เกิดจากการปรากฏร่วมกันของ คำนามและอนุประโยคที่มีคุณสมบัติตามที่กล่าวข้างต้น จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อผู้ใช้ภาษาตระหนักเสียก่อนว่ามีการสื่อสารหรือเหตุการณ์หนึ่งๆ เกิดขึ้น อนึ่ง “การสื่อสาร” ในที่นี้ มิได้จำกัดแต่เพียงการสื่อสารด้วยวาจาเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงการสื่อสารผ่านตัวอักษร จากนั้นถ้อยคำที่ถูกผลิตออกมาหรือเหตุการณ์ดังกล่าวจึงถูกจัดเก็บเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุหรือสิ่งนามธรรม ด้วยเหตุนี้ คำนามหลักใน 5.1.2 ซึ่งไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการสื่อสารโดยตรง (เมื่อเทียบกับคำนามหลักใน 5.1.1) จึงมีส่วนขยายที่อ้างถึงสารหรือเนื้อหาความได้

เมื่อพิจารณาโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ (argument structure) ภายในอนุประโยคขยาย จะพบว่ามีทั้งกรณีที่อาร์กิวเมนต์ปรากฏครบทุกตัว และกรณีที่พบสูญรูปอันเนื่องมาจากอาร์กิวเมนต์บางตัวถูกละออกไป หากตัวอย่างใดที่ยกมาประกอบคำอธิบายแล้วมีสูญรูปอย่างกรณีหลัง ผู้วิจัยจะแสดงการพิสูจน์ทางวากยสัมพันธ์ให้ประจักษ์ว่าตำแหน่งที่วางลงนั้นไม่ได้เป็นช่องว่างหรือตัวอ้างอิงร่วมแต่อย่างใด

(17) ส่วน *ข่าว* ที่ [เราจะตั้งคันทาวโรมาร่วมทีมในเดือนมกราคม] เราได้เซ็นสัญญาปรាកการหลัง ฝึเท้ายอดเข้ามาเสริม

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามข้างต้นประกอบด้วยอนุประโยคซึ่งอ้างถึงเหตุการณ์ *เรา* จะตั้งคันทาวโรมาร่วมทีมในเดือนมกราคม แต่ความสามารถทางภาษาเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจว่าเหตุการณ์ดังกล่าวมาทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนามหลัก *ข่าว* ได้อย่างไร ทั้งนี้ ต้องอาศัยประสบการณ์ทางโลก (real-world experience) เพื่อที่จะตระหนักว่าเหตุการณ์ในอนุประโยคเป็นเหตุการณ์สำคัญในแวดวงกีฬาฟุตบอล เพราะ *คันทาวโร* (Fabio Cannavaro) เป็นชื่อของนักฟุตบอลสัญชาติอิตาลี และโดยปกติแล้วสโมสรฟุตบอลนิยมซื้อตัวนักเตะที่ทำผลงานได้ดีเข้ามาร่วมทีม เหตุการณ์ทำนองนี้มักได้รับความสนใจในวงกว้างและมีแนวโน้มจะกลายเป็น *ข่าว* ในที่สุด

ส่วนอาร์กิวเมนต์ *เรา* ในตำแหน่งประธานของอนุประโยค น่าเชื่อว่าเป็นโฆษกของสโมสรฟุตบอลซึ่งมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์สโมสรและตอบคำถามสื่อมวลชน ดังนั้น การออกมาแถลงว่า *เราจะตั้งคันทาวโรมาร่วมทีมในเดือนมกราคม* จึงนับเป็นกิจกรรมการสื่อสาร โดยมีโฆษกเป็นผู้ส่งสาร ส่วนข้อเท็จจริงเรื่องการซื้อตัวนักฟุตบอลเป็นเนื้อหาความ และคำนามหลัก *ข่าว* ได้รวบรวมรายละเอียดของเหตุการณ์ดังกล่าวเอาไว้

กิจกรรมการสื่อสาร	————	การแถลงข่าว
ผู้ส่งสาร	————	เรา (อนุมานได้ว่าเป็นโฆษกสโมสรฟุตบอล)
ผู้รับสาร	————	สื่อมวลชนและผู้ชม
เนื้อความหรือสาร	————	เราจะตั้งค่านาวาโรมาร่วมทีมในเดือนมกราคม
สิ่งที่บรรจุเนื้อความ	————	ข่าว

ผังความสัมพันธ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าอนุประโยคประกอบด้วยประพจน์ *เราจะตั้งค่านาวาโรมาร่วมทีมในเดือนมกราคม* ซึ่งเป็นเนื้อความที่ถูกผลิตขึ้นในกิจกรรมการสื่อสาร เนื้อความดังกล่าวได้ถูกรวบรวมไว้ในค่านามหลัก *ข่าว* ด้วยเหตุนี้ องค์ประกอบทั้ง 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนหลัก *ข่าว* และส่วนขยาย *เราจะตั้งค่านาวาโรมาร่วมทีมในเดือนมกราคม* จึงมาปรากฏร่วมกันเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามที่ผู้ใช้ภาษาทำความเข้าใจได้

(18) นี้คุณกำลังพาลำถึง **จรรยาบรรณ** ที่ [แพทย์ไม่อาจปล่อยให้คนไข้ตายไปต่อหน้าต่อตาโดยไม่ช่วย] แต่กรณีของम्मันต่างกัน ผมตายอยู่แล้ว คุณได้ยินไหมว่าตายไปแล้ว

อนุประโยคในหน่วยสร้างข้างต้นอ้างถึงเหตุการณ์ *แพทย์ไม่อาจปล่อยให้คนไข้ตายไปต่อหน้าต่อตาโดยไม่ช่วย* และเป็นส่วนขยายของค่านามหลัก **จรรยาบรรณ** โดยที่องค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนไม่ได้อาศัยเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์เพื่อปรากฏร่วมกัน กล่าวคือ ไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใดในอนุประโยคเลยที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก ดังนั้น ความรู้ทางอรรถศาสตร์ วิจารณ์ปฏิบัติศาสตร์ รวมถึงประสบการณ์ทางโลกจึงมีบทบาทสำคัญต่อการอธิบายว่าเหตุใดส่วนหลักและส่วนขยายถึงมาปรากฏร่วมกันและเข้าใจได้ในหมู่เจ้าของภาษา

คำว่า **จรรยาบรรณ** หมายถึง แนวทางการประพฤติตามหลักจริยศาสตร์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพต่างๆ เช่น นักสารสนเทศ ตุลาการ พยาบาล ฯลฯ ในที่นี้ สามารถคาดเดาจากอนุประโยค *แพทย์ไม่อาจปล่อยให้คนไข้ตายไปต่อหน้าต่อตาโดยไม่ช่วย* ได้ว่าน่าจะเป็น “จรรยาบรรณแพทย์” ซึ่งกำหนดโดยหน่วยงานที่มีชื่อว่าแพทยสภา เพื่อบังคับใช้กับบุคลากรทางการแพทย์

กิจกรรมการสื่อสาร	————	การประกาศแนวทางปฏิบัติ
ผู้ส่งสาร	————	ไม่ได้กล่าวถึง (แต่อนุมานได้ว่าเป็นแพทยสภา)
ผู้รับสาร	————	ผู้ประกอบวิชาชีพ ในที่นี้คือ แพทย์
เนื้อความหรือสาร	————	แพทย์ไม่อาจปล่อยให้คนไข้ตายไปต่อหน้าต่อตาโดยไม่ช่วย

สิ่งที่บรรจุเนื้อความ ——— จรรยาบรรณ

ดังนั้น การออกมากำหนดแนวทางปฏิบัติและประกาศให้ทราบโดยทั่วกันจึงถือเปรียบเสมือน กิจกรรมการสื่อสารหนึ่งที่มีแพทย์สภาเป็นผู้ส่งสาร ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์เป็นผู้รับสาร ส่วนแนวทางปฏิบัติซึ่งมีอยู่จำนวนมากได้ถูกประมวลเข้าด้วยกันแล้วเรียกรวมว่า “จรรยาบรรณ” ด้วยเหตุนี้ แม้ว่า คำนามหลัก *จรรยาบรรณ* จะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นมโนทัศน์เชิงนามธรรม ก็มันก็สามารถ แสดงบทบาทเป็นสิ่งที่บรรจุเนื้อความได้

สังเกตได้ว่า *ที่* ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคในหน่วยสร้างที่ยกมาทั้ง 2 ตัวอย่าง บทบาท ของคำว่า *ที่* ใช้เพื่อจำกัดขอบเขตของคำนามหลักที่อนุประโยคเข้าไปเป็นส่วนขยาย กล่าวคือ *ข่าว* ใน (17) ต้องการจะชี้เฉพาะว่าเป็นข่าวที่มีเนื้อความว่า *เราจะตั้งคณาวาโรมาร่วมทีมในเดือนมกราคม* เท่านั้นไม่ใช่ข่าวอื่น หรือ *จรรยาบรรณ* ใน (18) ก็ต้องการเจาะจงว่าเป็นจรรยาบรรณข้อหนึ่งที่มี ใจความว่า *แพทย์ไม่อาจปล่อยให้คนไข้ตายไปต่อหน้าต่อตาโดยไม่ช่วย* เท่านั้น ไม่ใช่จรรยาบรรณข้อ อื่น

(19) หลังจากได้รับจดหมายจากสถานทูตฝรั่งเศส ว่า [O_5 จะส่งรอมารับพระองค์ในวันนี้] ก็

ทรงมีพระดำรัสอนุญาตให้อุปทูตเข้าเฝ้าเป็นการส่วนตัว

โครงสร้างอาร์กิวเมนต์ของอนุประโยค *จะส่งรอมารับพระองค์ในวันนี้* ยังขาดอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่ง ประธานของภาคแสดง *ส่งรอมารับ* ดังนั้น เพื่อทดสอบว่าคำนามหลัก *จดหมายจากสถานทูตฝรั่งเศส* มีตัวอ้างอิงร่วมกับอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานที่ว่างอยู่หรือไม่ ผู้วิจัยจึงเสนอวิธีพิสูจน์ 2 วิธี โดยการเติมสรรพนาม *มัน* ซึ่งมีพจน์และความไม่มีชีวิตสอดคล้องกับคำนามหลักลงในตำแหน่งที่ยังว่างอยู่ และอีกวิธีหนึ่งโดยถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามข้างต้นให้เป็นประโยคมูลฐานที่มี *จดหมายจากสถานทูตฝรั่งเศส* เป็นประธานของ *ส่งรอมารับ*

- * จดหมายจากสถานทูตฝรั่งเศส ว่า [*มัน*₅ จะส่งรอมารับพระองค์ในวันนี้]

- * จดหมายจากสถานทูตฝรั่งเศส₅ จะส่งรอมารับพระองค์ในวันนี้

ผลการทดสอบทางวากยสัมพันธ์ด้วยวิธีการข้างต้น พบว่าตำแหน่งประธานในอนุประโยคที่ว่างอยู่ ไม่ได้เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก *จดหมายจากสถานทูตฝรั่งเศส* โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณา คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ย่อมเห็นได้ชัดว่าผู้กระทำการ *ส่งรอมารับ* ได้จะต้องมีคุณสมบัติทาง อรรถศาสตร์เป็นสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นมนุษย์ จึงจะแสดงเจตนาอันนำไปสู่เหตุการณ์ที่ *รถ* ซึ่งมีบทบาทเป็นผู้ร่วมแกนกลางเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง

นอกจากนี้ ยังเป็นไปได้ที่ค่านามหลักจะมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ เนื่องจากเมื่อลองผลิตประโยคมูลฐานซึ่งประกอบด้วยบุพบทวลีที่มีโครงสร้าง ‘คำบุพบท + จดหมายจากสถานทูตฝรั่งเศส’ โดยคำบุพบทเหล่านั้นบ่งชี้เวลา สถานที่ หรือเครื่องมือ ตามคุณสมบัติของผู้ร่วมเหตุการณ์ชายขอบ ผลทดสอบชี้ว่าประโยคที่สร้างขึ้นไม่สามารถสื่อความได้ ดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

- * (ผู้หนึ่งผู้ใด) จะส่งรอมารับพระองค์ในวันนี้ ใน/เมื่อ + จดหมายจากสถานทูตฝรั่งเศส_{pp}
- * (ผู้หนึ่งผู้ใด) จะส่งรอมารับพระองค์ในวันนี้ ที่/ใน/บน + จดหมายจากสถานทูตฝรั่งเศส_{pp}
- * (ผู้หนึ่งผู้ใด) จะส่งรอมารับพระองค์ในวันนี้ ด้วย + จดหมายจากสถานทูตฝรั่งเศส_{pp}

กล่าวโดยย่อได้ว่า การปรากฏร่วมกันของค่านามหลัก *จดหมายจากสถานทูตฝรั่งเศส* และอนุประโยคขยาย *จะส่งรอมารับพระองค์ในวันนี้* จนเกิดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามจึงไม่สามารถอธิบายได้ด้วยความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์

อันที่จริงผู้ใช้ภาษาจำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางอรรถศาสตร์และประสบการณ์ทางโลกเพื่อทำความเข้าใจว่าค่านามหลัก *จดหมาย* เป็นหนังสือที่ถูกส่งไปมาเพื่อสอบถามหรือแจ้งข้อมูลระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือมีกิจกรรมการสื่อสารเกิดขึ้น แต่การสื่อสารนี้ใช้ภาษาเขียนเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดสาร จาก *สถานทูตฝรั่งเศส* ไปยัง *พระองค์* ซึ่งเป็นอาร์กิวเมนต์ตัวหนึ่งในอนุประโยค โดยเนื้อหาของสารก็คือ มีผู้หนึ่งผู้ใด (ในนามของสถานทูตฝรั่งเศส) *จะส่งรอมารับพระองค์ในวันนี้*

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมการสื่อสาร	_____	การเขียนจดหมาย
ผู้ส่งสาร	_____	สถานทูตฝรั่งเศส
ผู้รับสาร	_____	พระองค์
เนื้อหาหรือสาร	_____	จะส่งรอมารับพระองค์ในวันนี้
สิ่งที่บรรจุเนื้อหา	_____	จดหมายจากสถานทูตฝรั่งเศส

ด้วยเหตุนี้ ประพจน์ *จะส่งรอมารับพระองค์ในวันนี้* ซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย จึงอ้างถึงเนื้อหาที่บรรจุอยู่ในค่านามหลัก *จดหมายจากสถานทูตฝรั่งเศส* ทำให้ทั้ง 2 ส่วนปรากฏร่วมกันเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (19) ได้นั่นเอง

(20) พอตกเย็นจุดที่ทำป้าย ว่า [มีสัญญาณ wifi ชัดเจน] ก็มักจะมีคนใช้โทรศัพท์มือถือมา
กระจุกกันอยู่

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามข้างต้นประกอบด้วยอนุประโยคซึ่งอ้างถึงเหตุการณ์ *มีสัญญาณ wifi ชัดเจน* แต่เมื่อพิจารณาโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ย่อมพบว่าไม่มีอาร์กิวเมนต์ตำแหน่งใดเลยในอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงของคำนามหลัก *ป้าย* แสดงว่าการปรากฏร่วมกับระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายไม่ได้อาศัยปัจจัยทางวากยสัมพันธ์

ทั้งนี้ ความรู้ทางอรรถศาสตร์จึงเข้ามาช่วยให้ทำความเข้าใจได้ว่า *ป้าย* มีคุณสมบัติเป็นวัตถุรูปธรรม มีลักษณะเป็นแผ่นประกอบด้วยข้อความและ/หรือเครื่องหมายเพื่อแจ้งให้ผู้พบเห็นป้ายทราบหรือให้ปฏิบัติตาม ดังนั้น ประโยชน์ของป้ายในแง่จึงเทียบได้กับกิจกรรมการสื่อสารรูปแบบหนึ่ง ในกรณีนี้ ผู้ส่งสารคือบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งทำป้ายขึ้นมา ผู้รับสารคือคนใช้โทรศัพท์มือถือ ป้ายคือช่องทางการสื่อสาร และสารก็คือประพจน์ในอนุประโยคที่ว่า *มีสัญญาณ wifi ชัดเจน*

กิจกรรมการสื่อสาร	_____	แจ้งให้ทราบ
ผู้ส่งสาร	_____	ไม่ระบุ (ผู้เขียนป้าย)
ผู้รับสาร	_____	คนใช้โทรศัพท์มือถือ
เนื้อความหรือสาร	_____	<i>มีสัญญาณ wifi ชัดเจน</i>
สิ่งที่บรรจุเนื้อความ	_____	<i>ป้าย</i>

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม (19 – 20) มีลักษณะเหมือนร่วมกันประการหนึ่ง คือ ตัวนำอนุประโยค *ว่า* ซึ่งนับเป็นตัวช่วยทางภาษา (linguistic cue) อย่างหนึ่ง ที่ช่วยให้ผู้ใช้ภาษาคาดการณ์ได้ว่าประพจน์ที่อยู่ในอนุประโยคคือเนื้อความอันเป็นส่วนหนึ่งของคำนามหลัก แต่ในตัวอย่างถัดไป (21) ประกอบด้วยตัวนำอนุประโยค *ที่ว่า* ซึ่งนอกเหนือจากจะบ่งชี้ว่าอนุประโยคขยายอ้างถึงเนื้อความแล้ว ยังมีนัยยะของการชี้เฉพาะเจาะจงอีกด้วย

(21) เรากำลังจะผิมนกฎของหมู่บ้าน ที่ว่า [ห้ามเด็ดๆ เข้าใกล้ป่าพวงมโหรี]

ส่วนขยายของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (21) ประกอบด้วยประพจน์ที่เป็นประโยคคำสั่ง *ห้ามเด็ดๆ เข้าใกล้ป่าพวงมโหรี* และประพจน์นี้ปรากฏต่อท้ายพร้อมทั้งทำหน้าที่ขยายคำนาม *กฎของหมู่บ้าน* เมื่อพิจารณาการปรากฏร่วมกันของส่วนหลักและส่วนขยายข้างต้นด้วยความรู้ด้านโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ เราจะพบว่าอาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคปรากฏครบทุกตำแหน่ง และไม่มีอาร์กิวเมนต์ตำแหน่งใดเลยที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก จนกล่าวได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนไม่มีความเชื่อมโยงกันทางวากยสัมพันธ์

ดังนั้น หากประสงค์จะทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามข้างต้น ผู้ใช้ภาษาจำเป็นต้องมีความรู้ทางอรรถศาสตร์ วจนปฏิบัติศาสตร์ และประสบการณ์ทางโลกว่า *กฎ* (ในคำนามหลัก *กฎของหมู่บ้าน*) หมายถึง ข้อบัญญัติที่กำหนดให้ปฏิบัติตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมันมีส่วนขยายเป็นประโยคคำสั่ง *ห้าม...* ก็ยิ่งสอดคล้องกับความหมายประจำคำ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมองว่าการตั้งกฎกติกาขึ้นบังคับใช้นั้นเทียบได้กับกิจกรรมการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่ผู้มีอำนาจออกกฎคือผู้ส่งสาร ผู้ที่ต้องปฏิบัติตามกฎคือผู้รับสาร ส่วนสารก็คือข้อบังคับที่กำหนดขึ้นซึ่งอาจมีมากกว่า 1 ข้อก็ได้ ชุดของข้อบังคับเรียกรวมกันได้ว่า “กฎ”

กิจกรรมการสื่อสาร	_____	การประกาศข้อบัญญัติ
ผู้ส่งสาร	_____	ไม่ระบุ (แต่น่าเชื่อว่าเป็นผู้มีอำนาจในหมู่บ้าน)
ผู้รับสาร	_____	ไม่ระบุ (แต่น่าเชื่อว่าเป็นคนในหมู่บ้าน)
เนื้อหาหรือสาร	_____	ห้ามเด็กๆ เข้าใกล้ป่าพวงมณี
สิ่งที่บรรจุเนื้อหา	_____	กฎของหมู่บ้าน

สำหรับ (21) สามารถอนุมานได้ว่า *กฎของหมู่บ้าน* ที่ถูกบัญญัติขึ้นและประกาศให้คนในชุมชนทราบโดยทั่วถึงกันน่าจะมีมากกว่า 1 ข้อ ดังนั้น เมื่อต้องการจำกัดขอบเขตของการอ้างถึงว่าจะชี้เฉพาะข้อบังคับเพียง 1 ข้อที่มีใจความตามประพจน์ในอนุประโยคว่า *ห้ามเด็กๆ เข้าใกล้ป่าพวงมณี* จึงทำให้คำว่า *ที่ว่า* เหมาะที่จะทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคในกรณีนี้

นอกเหนือจากตัวอย่างข้างต้นที่มี *ที่ว่า* และ *ที่ว่า* ปรากฏระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยค ข้อมูลที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้สามารถรวบรวมได้จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติยังแสดงให้เห็นกรณีที่ส่วนขยายสามารถปรากฏต่อท้ายส่วนหลักได้เลย โดยไม่มีตัวนำอนุประโยคแทรกกลาง เช่นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (22– 23)

(22) ในอินเทอร์เน็ตมีคนลงประกาศ [\mathcal{O}_5 ให้รางวัลใครก็ตามที่ฆ่าพวกขั้วรถชิงบนถนนหลวง]

โดยให้ค่าหัวรายละเอียดห้ามินบาท

แม้ว่าอาร์กิวเมนต์ตำแหน่งประธานของภาคแสดง ให้ ในอนุประโยคจะวางอยู่ แต่ตำแหน่งดังกล่าวเป็นสิ่งที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เรียกว่า “สุญรูป” ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่พบได้ทั่วไปในภาษาไทยว่ามีการละอาร์กิวเมนต์บางตัวออกไปตราบเท่าที่บริบทยังช่วยให้ผู้ใช้ภาษาค้นคืนอาร์กิวเมนต์ที่ถูกละนั้นได้ ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงพิสูจน์ด้วยการสร้างประโยคมูลฐานขึ้นและนำคำนามหลัก *ประกาศ* เติมลงในตำแหน่งประธานที่ว่างอยู่ พบว่าประโยคทดสอบที่สร้างขึ้นผิดหลักไวยากรณ์และไม่สื่อความ เนื่องจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของ *ประกาศ* เป็นสิ่งไม่มีชีวิต

ประโยชน์มูลฐาน:

* ประกาศ₅ ให้รางวัลใครก็ตามที่ฆ่าพวกขับริดซึ่งบนถนนหลวง

คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทเป็น “ผู้กระทำ” ของภาคแสดง ให้จะต้องเป็นสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์ เนื่องจากต้องสามารถแสดงเจตนาและมีกำลังพอที่จะก่อให้เกิดเหตุการณ์การให้ได้ จากข้อความแวดล้อมของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (22) พบว่ามีอาร์กิวเมนต์ตัวหนึ่งที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกันที่กล่าวมา นั่นก็คือ *คน* และเมื่อทดลองนำมาเติมลงในตำแหน่งประธานแล้วพบว่า เป็นประโยชน์มูลฐานที่ถูกไวยากรณ์และสื่อความได้สมบูรณ์ จึงไปสู่ข้อสรุปที่ว่า *สุญรูปที่ถูกละออกไปในตำแหน่งประธานของอนุประโยคก็คือ คน*

ประโยชน์มูลฐาน:

(คน) ให้รางวัลใครก็ตามที่ฆ่าพวกขับริดซึ่งบนถนนหลวง

การทำความเข้าใจการปรากฏร่วมกันของคำนามหลัก *ประกาศ* และอนุประโยคขยายซึ่งอ้างถึงเหตุการณ์ (*บุคคลผู้หนึ่งผู้ใด*) ให้รางวัลใครก็ตามที่ฆ่าพวกขับริดซึ่งบนถนนหลวง จำเป็นต้องพึ่งพาความรู้ทางอรรถศาสตร์ วิจารณ์ปฏิบัติศาสตร์ และประสบการณ์ทางโลก กล่าวคือ พื้นที่สาธารณะบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอนุญาตให้ผู้ใช้งานสามารถโพสต์ข้อความซึ่งเรียกกันว่า *ประกาศ* เพื่อประชาสัมพันธ์หรือแจ้งข่าวสารให้แก่ผู้ใช้งานคนอื่นๆ ได้ทราบ ผู้วิจัยมองว่าการโพสต์ข้อความในลักษณะดังกล่าวมีรูปแบบเหมือนการสื่อสารด้วยภาษาเขียน ที่มีผู้ลงประกาศเป็นผู้ส่งสาร ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตที่บังเอิญพบเห็นประกาศเป็นผู้รับสาร ประกาศเป็นสิ่งที่บรรจุข้อความ ส่วนข้อความที่ถูกโพสต์ลงไปเป็นสาร

กิจกรรมการสื่อสาร	_____	การประกาศ
ผู้ส่งสาร	_____	คนลงประกาศ
ผู้รับสาร	_____	ไม่ระบุ (แต่สันนิษฐานไว้ว่าเป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ต)
เนื้อความหรือสาร	_____	ให้รางวัลใครก็ตามที่ฆ่าพวกขับริดซึ่งบนถนน
สิ่งที่บรรจุเนื้อความ	_____	<i>ประกาศ</i>

สำหรับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (22) ข้อความซึ่งถูกโพสต์ลงบนอินเทอร์เน็ต มีใจความว่า (*บุคคลผู้หนึ่งผู้ใด*) ให้รางวัลใครก็ตามที่ฆ่าพวกขับริดซึ่งบนถนนหลวง ข้อความนี้ทำหน้าที่เติมเต็มใจความอันเป็นส่วนหนึ่งของคำนามหลัก *ประกาศ* ซึ่งเป็นสิ่งที่บรรจุเนื้อความ

(23) อาจารย์เดินทางมาถึงบางกะโพ้งเพียง 6 ชั่วโมงหลังได้รับรายงาน [มนุษย์ต่างดาวปรากฏตัวขึ้นที่นี่]

เนื่องจากประพจน์ *มนุษย์ต่างดาวปรากฏตัวขึ้นที่นี่* ในอนุประโยค มีอาร์กิวเมนต์ซึ่งเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ปรากฏครบทุกตัวและอาร์กิวเมนต์เหล่านั้นต่างก็ไม่ได้เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก *รายงาน* ฉะนั้น การที่องค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนมาปรากฏร่วมกันจนเกิดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยค ขยายคำนามที่ผู้ใช้ภาษาสามารถทำความเข้าใจได้ จึงไม่ใช่ด้วยเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ แต่อาศัยปัจจัยอื่น

จากประสบการณ์ทางโลก การพบเห็นมนุษย์ต่างดาวไม่ใช่สถานการณ์ปกติ ฉะนั้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าวขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการรายงาน (การแจ้งให้ทราบ) โดยเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ผู้วิจัยพิจารณาว่าการรายงานนั้นเป็นกิจกรรมการสื่อสารด้วยรูปแบบหนึ่งที่ใช้ภาษาเขียนเป็นสื่อ โดยมีผู้รายงาน (ซึ่งในที่นี้ ไม่ได้ระบุ) เป็นผู้ส่งสาร อาจารย์เป็นผู้รับสาร ประพจน์ *มนุษย์ต่างดาวปรากฏตัวขึ้นที่นี่* เป็นสารหรือข้อความ ส่วนคำนามหลัก *รายงาน* ซึ่งมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งไม่มีชีวิต ประเภทรูปธรรม ทำหน้าที่เป็นสิ่งที่บรรจุข้อความในกิจกรรมการสื่อสารนี้ จากคำอธิบายข้างต้นคำนามหลัก *รายงาน* จึงสามารถมีอนุประโยคซึ่งประกอบด้วยประพจน์ *มนุษย์ต่างดาวปรากฏตัวขึ้นที่นี่* มาทำหน้าที่เป็นส่วนขยายเพื่อเติมเต็มเนื้อความภายในของมันได้

กิจกรรมการสื่อสาร	_____	การรายงาน
ผู้ส่งสาร	_____	ไม่ระบุ (แต่น่าเชื่อว่าเป็นผู้เห็นเหตุการณ์)
ผู้รับสาร	_____	อาจารย์และผู้ช่วย
เนื้อความหรือสาร	_____	<i>มนุษย์ต่างดาวปรากฏตัวขึ้นที่นี่</i>
สิ่งที่บรรจุเนื้อความ	_____	รายงาน

5.1.3 ผลของกระบวนการทางปริชาน [ความรู้สึกนึกคิด]

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่จะกล่าวถึงในหัวข้อย่อยนี้ ประกอบด้วยคำนามหลักที่อ้างถึงผลของกระบวนการทางสมองและระบบปริชานของมนุษย์ เช่น *การคิด* *ความคิด* *แนวคิด* *วิธีคิด* เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผลที่เกิดขึ้นในสมอง, *ความตั้งใจ* เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากการเพ่งจิตใจมุ่งมั่นต่อสิ่งหนึ่งๆ หรือต่อการกระทำหนึ่งๆ, *ความเชื่อ* เป็นผลลัพธ์จากการเห็นคล้อยตาม, *ความรู้สึก* เป็นผลลัพธ์จากการที่สมองเผชิญกับบางสิ่งหรือบางเหตุการณ์จนเกิดอารมณ์ขึ้น, *ความประสงค์* เป็นผลลัพธ์จากการต้องการครอบครองวัตถุบางอย่างหรือปรารถนาให้เหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้น เป็นต้น ขณะที่อนุประโยคขยายประกอบด้วยประพจน์ที่ว่าด้วยรายละเอียดของความรู้สึกนึก

คิดซึ่งเกิดขึ้นในระบบปริชาน ดังนั้น การทำหน้าที่เป็นส่วนขยายจึงถือเป็นการเติมเต็มเนื้อความอันเป็นส่วนหนึ่งของค่านามหลัก

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าความรู้สึกนึกคิดในอนุประโยคมักมีเนื้อความคล้อยตามกันหรือเสริมความให้แก่ค่านามหลัก เช่น

หนุ่มๆ เกิด**ความสงสัย** ว่า [ทำไมผู้หญิงต้องซื้อลิปสติกทีละหลายแท่ง]

สิ่งที่เห็นได้ชัดจากตัวอย่างนี้คืออนุประโยคที่เป็นประโยคคำถาม *ทำไม...* ต่อเหตุการณ์ ผู้หญิงซื้อลิปสติกทีละหลายแท่ง เมื่อระบบปริชานของ *หนุ่มๆ* ไม่สามารถหาคำอธิบายเหตุการณ์ดังกล่าวได้ จึงเกิด *ความสงสัย* ขึ้นนั่นเอง ในทางกลับกัน หากเปลี่ยนองค์ประกอบส่วนหลักหรือส่วนขยายให้ขาดความคล้อยตามกับองค์ประกอบอีกส่วนหนึ่ง ผู้ใช้ภาษาจะไม่สามารถทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามนั้นได้ เช่น

ก. ? **ความสงสัย** ว่า [ความพยายามจะนำไปสู่ความสำเร็จ]

ข. ? **ความเชื่อ** ว่า [ทำไมผู้หญิงต้องซื้อลิปสติกทีละหลายแท่ง]

เพราะฉะนั้น จากตัวอย่างที่ส่วนหลักและส่วนขยายมีความคล้อยตามกันในทางความหมาย เทียบกับ ก. และ ข. ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนไม่คล้อยตามกัน จึงนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าความคล้อยตามกันเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้ใช้ภาษาสามารถทำความเข้าใจกรปรากฏร่วมของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามได้

ตัวนำอนุประโยคที่พบได้หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในกลุ่มนี้ ได้แก่ *ว่า* และ *ที่ว่า* สำหรับคำว่า *ว่า* นั้น ในตอนต้นของหัวข้อ 5.1 ผู้วิจัยได้ปริทรรศน์ผลการศึกษาที่ว่าด้วย *ว่า* ในฐานะคำกริยาและตัวบ่งชี้อนุประโยคเอาไว้โดยคร่าว พบว่า *ว่า* ที่เป็นคำกริยาบ่งชี้ความหมายเกี่ยวกับการพูด และต่อมาได้ขยายหน้าที่ไปเป็นคำไวยากรณ์เพื่อเชื่อมอนุประโยคเข้ากับคำกริยาที่เกี่ยวกับการพูด

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากวงความหมาย (semantic domain) ที่ว่าด้วยการพูดแล้ว ผลการศึกษาของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint, 2005) ยังพบว่า *ว่า* สามารถทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้อนุประโยค (complementizer) ของคำกริยาแสดงการคิด (verbs of thinking) เช่น *คิด* *รู้* *สันนิษฐาน* *ยอมรับ* ได้อีกด้วย สำหรับประเด็นนี้ผู้วิจัยมองว่าน่าสนใจมาก เนื่องจากค่านามหลักในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในหัวข้อย่อย 5.1.3 ที่กำลังจะกล่าวถึงต่อไปนี้ก็ล้วนแล้วแต่สอดคล้องกับคำกริยาที่แสดงการคิดทั้งสิ้น กล่าวคือ *การคิด* *ความคิด* *แนวคิด* *วิถีคิด* – *คิด*, *ความตั้งใจ* – *ตั้งใจ*, *ความเชื่อ* – *เชื่อ*, *ความรู้สึก* – *รู้สึก* อีกทั้ง *ว่า* ก็เป็นหนึ่งในตัวนำอนุประโยคที่ปรากฏร่วมกับพวกมันด้วย

(Lord, 1993 อ้างถึงใน กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 2559) ได้ตั้งข้อสังเกตถึงเส้นทางการขยายวงความหมายของ *ว่า* จากความหมายที่เกี่ยวข้องกับการพูดไปปรากฏในบริบททางความหมายที่

เกี่ยวข้องกับการคิด โดยเขาได้อธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวผ่านแนวคิด “ระยะห่างทางความหมาย” ไว้ว่าการพูดและการคิดนั้นเป็นกระบวนการที่ใกล้เคียงกัน เพราะโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ย่อมพูดเรื่อง ที่ตนเองคิดหรือรู้สึกเพื่อถ่ายทอดความคิดและอารมณ์ความรู้สึกนั้นออกไปยังผู้รับสาร ด้วยเหตุนี้ ตัวนำอนุประโยค *ว่า* จึงสามารถขยายขอบเขตการปรากฏจากวงความหมายที่เกี่ยวกับการพูดไปจน ครอบคลุมวงความหมายที่เกี่ยวกับการคิด จากคำอธิบายข้างต้นนี้ จึงไม่น่าแปลกใจที่จะพบ *ว่า* นำหน้าอนุประโยคที่เป็นส่วนเติมเต็มของคำกริยา (ในการศึกษาของ Prasithrathsint, 2009 ที่ได้ กล่าวถึงไปแล้ว) และนำหน้าอนุประโยคที่เป็นส่วนขยายของคำนาม (ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้)

(24) **การคิด** *ว่า* [\mathcal{O}_s จะทำความดีเพื่อเอาชนะใจเขา] นั้น เป็นความคิดที่เหลวไหลโดยสิ้นเชิง

(25) เจ็บปวดนักกับ**ความคิด** ที่*ว่า* [\mathcal{O}_s อุตส่าห์ร่ำเรียนมามากกว่า \mathcal{O}_s ก็น่าจะหากินได้ดีกว่า]

(26) บางทีผมก็เกิด**ความรู้สึก** *ว่า* [\mathcal{O}_s เปื่อชีวิตคู่] ขึ้นมาเฉยๆ อยากกลับไปใช้ชีวิตอย่างคนโสด

เมื่อพิจารณาโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ของอนุประโยค (24 – 26) จะเห็นได้ว่ามีลักษณะร่วม ประการหนึ่ง คือ อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดง ได้แก่ *จะทำความดี*, *อุตส่าห์* และ *เปื่อชีวิตคู่* ยังหวางอยู่ แต่การไม่ปรากฏรูปในกรณีข้างต้นนี้เป็นสิ่งที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้เรียกว่า “สุญรูป” ซึ่งเกิดจากการละอาร์กิวเมนต์ตราบเท่าที่บริบทการสื่อสารยังช่วยให้เข้าใจสารได้ ในที่นี้ ผู้วิจัยได้ พิสูจน์ทางวากยสัมพันธ์ว่าตำแหน่งประธานที่ว่างอยู่นั้น ไม่ได้เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก *การ คิด*, *ความคิด* และ *ความรู้สึก* แต่อย่างไร เนื่องจากเมื่อทดลองสร้างประโยคมูลฐานโดยนำคำนาม หลักเติมลงในตำแหน่งที่อาร์กิวเมนต์ว่างอยู่ ผลการทดสอบกลับได้ประโยคที่ผิดไวยากรณ์จนไม่ สามารถสื่อความได้ ดังต่อไปนี้

ประโยคมูลฐาน:

- * การคิด_s จะทำความดีเพื่อเอาชนะใจเขา
- * ความคิด_s อุตส่าห์ร่ำเรียนมามากกว่า * ความคิด_s ก็น่าจะหากินได้ดีกว่า
- * ความรู้สึก_s เปื่อชีวิตคู่

คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่เหมาะสมของอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดง จะ *ทำความดี* ใน (24) และ *อุตส่าห์* ใน (25) ได้นั้น ต้องมีคุณสมบัติความมีชีวิตและมีบทบาททาง ความหมายเป็นผู้กระทำ (agent) จึงแสดงเจตนาและมีกำลังก่อให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวได้ ส่วนใน (26) ก็เช่นกัน คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่เหมาะสมของอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาค แสดง *เปื่อชีวิตคู่* ต้องเป็นสิ่งมีชีวิต ประเภทบุคคล เนื่องจากตำแหน่งดังกล่าวต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์

ที่มีบทบาททางความหมายเป็นผู้ประสบ (experiencer) เพราะฉะนั้น เมื่อนำความรู้ทางอรรถศาสตร์ มาประกอบการวิเคราะห์แล้ว ก็ยิ่งทำให้มั่นใจได้ว่าตำแหน่งประธานที่ไม่ปรากฏรูปไม่ใช่ตัวอ้างอิงร่วม ของคำนามหลักอย่างแน่นอน แท้จริงแล้วตำแหน่งประธานเป็นสัณฐาน เราสามารถใช้บริบทแวดล้อม ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (29) เพื่อค้นคืนสัณฐานรูปได้ ว่าเกิดจากการละสรรพนามบุรุษ ที่ 1 ผม เพราะผู้ส่งสารเพิ่งกล่าวถึงตนเองไปในตอนต้นจึงไม่จำเป็นต้องกล่าวซ้ำอีกครั้ง

จากคำอธิบายข้างต้น จะเห็นได้ว่าการปรากฏร่วมกันของส่วนหลักและส่วนขยายจนเกิดเป็น หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามไม่ได้อาศัยเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ ฉะนั้น เมื่อต้องการทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามนี้ ผู้ใช้ภาษาจึงจำเป็นต้องพึ่งพาความรู้ด้านอื่น สำหรับ (24) คำนามหลัก *การคิด* หมายถึง กระบวนการที่ระบบปริชานไตร่ตรองข้อมูลหรือคาดคะเนเหตุการณ์ บางอย่าง ฉะนั้น เมื่อมีอนุประโยค *จะทำความดีเพื่อเอาชนะใจเขา* เข้ามาเป็นส่วนขยาย ใจความของ อนุประโยคที่เกี่ยวกับการลงมือทำอะไรบางอย่างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์จึงสอดคล้องกับความหมาย ประจักษ์ของคำนามหลัก ด้วยเหตุนี้ผู้ใช้ภาษาจึงสามารถทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยาย คำนามใน (24) ได้ว่าประพจน์ในอนุประโยคแสดงเนื้อหาสาระอันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ ไตร่ตรองหรือคาดคะเนที่เกิดขึ้นในระบบปริชาน

กรณีของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (25) ก็เช่นกัน คำนามหลัก *ความคิด* อ้างถึง สิ่งที่ปรากฏขึ้นในจิตใจอันเป็นผลจากกระบวนการไตร่ตรอง ส่วนขยายของคำนามดังกล่าวคือ ประพจน์ *อุตส่าห์ร่ำเรียนมามากกว่า ก็น่าจะหากินได้ดีกว่า* ก็สะท้อนให้เห็นความพยายามครุ่นคิดโดย ใช้เหตุผล ดังนั้น ความคล้ายคลึงกันของส่วนหลักและส่วนขยายจึงทำให้องค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนมา ปรากฏร่วมกันได้ ทั้งยังเป็นที่น่าสนใจในหมู่ผู้ใช้ภาษาว่าประพจน์ที่เป็นส่วนขยายคือเนื้อความหรือ รายละเอียดของสิ่งที่ปรากฏขึ้นในระบบปริชานของผู้คิด

ส่วนคำนามหลัก *ความรู้สึก* ใน (26) เป็นอาการที่จิตใจแสดงอารมณ์เมื่อประสบกับสิ่งกระตุ้น และมีความหมายสอดคล้องกับอนุประโยค *เบื่อชีวิตคู่* ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของมัน เนื่องจาก *เบื่อ* ก็เป็นอารมณ์ทางลบรูปแบบหนึ่ง ในขณะที่ *ชีวิตคู่* มีบทบาททางความหมายเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิด อารมณ์ ฉะนั้น เมื่อคำนามหลัก *ความรู้สึก* มีส่วนขยายเป็นประพจน์ *เบื่อชีวิตคู่* ผู้ใช้ภาษาจึงสามารถ ทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามนี้ได้ว่า ส่วนขยายคือเนื้อความอันเป็นส่วนหนึ่งของ ส่วนหลัก

- (27) เพื่อไม่ให้เป็นการสิ้นเปลือง ได้มีพระราชประสงค์ในพระราชพินัยกรรม ว่า [พระเมรุมาศ นั้น_k \emptyset _s อยากให้ ___k มีขนาดย่อมและใช้งบประมาณแต่น้อย] ซึ่งสมเด็จพระยานริศรานุ วัตติวงศ์ก็ทำตามพระราชประสงค์ได้อย่างครบถ้วน

ประพจน์ที่ทำหน้าที่เป็นอนุประโยคขยายในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามข้างต้น มีลักษณะของรูปประโยคแบบหัวเรื่อง-เนื้อความ (topic-comment) กล่าวคือ *พระเมรุมาศ* เป็นหัวเรื่องและ *นั้น* เป็นตัวบ่งชี้หัวเรื่อง (topic marker) ทำให้โครงสร้างอาร์กิวเมนต์ของอนุประโยคยังขาดอาร์กิวเมนต์ซึ่งเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์หลัก 2 ตำแหน่ง ได้แก่ อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของ *อยาก* และ อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของ *มี*

ความรู้ทางอรรถศาสตร์ช่วยให้ระบุได้ว่าตำแหน่งแรกที่ยังว่างอยู่ ต้องการอาร์กิวเมนต์ที่มีคุณสมบัติเป็นสิ่งมีชีวิตเพื่อที่จะแสดงเจตนาได้ ดังนั้น ตำแหน่งดังกล่าวย่อมไม่ใช่ตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก *พระราชประสงค์ในพระราชพิธีบรมศพ* ซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิต อย่างไรก็ตาม บริบทช่วยให้ค้นคืนได้ว่าอาร์กิวเมนต์ที่ไม่ปรากฏรูปนั้นคือ รัชกาลที่ 6 โดยสังเกตจากวิธีประกอบสร้างราชาศัพท์ *พระราช-ในพระราชประสงค์ พระราชพิธีบรมศพ* และคำว่า *พระเมรุมาศ* ซึ่งจำกัดขอบเขตการใช้กับพระบรมวงศานุวงศ์ลำดับชั้นเจ้าฟ้าขึ้นไปเท่านั้น บวกกับข้อความแวดล้อมที่กล่าวถึง *สมเด็จพระยารัตนาทนต์วิมลวงศา* ว่าเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ดูแลการสร้างพระเมรุมาศ ประสบการณ์ทางโลกที่อยู่นอกเหนือจากความรู้ทางภาษานี้ช่วยให้ผู้วิจัยสันนิษฐานได้ว่าอาร์กิวเมนต์ที่ว่างอยู่ในตำแหน่งประธานของภาคแสดง *อยาก* เป็นปรากฏการณ์ที่เรียกว่าสุญรูป ซึ่งเกิดจากการละ *รัชกาลที่ 6* ออกไป

ส่วนอาร์กิวเมนต์ที่ว่างอยู่อีกตัวหนึ่งคืออาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดง *มี* การไม่ปรากฏของมันเป็นผลจากการโครงสร้างประโยคแบบหัวเรื่อง-เนื้อความ ทำให้ *พระเมรุมาศ* ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้ส่งสารต้องการเน้นให้เด่น ถูกย้ายตำแหน่งไปต้นประโยค (fronting หรือ left dislocation) เพราะฉะนั้น หากผู้ร่วมเหตุการณ์ทุกตัวในอนุประโยคปรากฏครบถ้วนจะได้ความ ดังนี้

การค้นคืนสุญรูป:

(รัชกาลที่ 6) *อยาก* ให้ (พระเมรุมาศ) มีขนาดย่อมและใช้งบประมาณแต่น้อย

อนึ่ง การปรากฏร่วมของส่วนหลักกับส่วนขยาย และการทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (27) สามารถพิจารณาจากความคล้ายตามกันทางความหมายได้ เนื่องจากภาคแสดงในอนุประโยค *อยาก* สื่อความหมายไปในทิศทางเดียวกันกับค่านามหลัก *พระราชประสงค์* หรือความต้องการอันเป็นความนึกคิดประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในระบบปริชาน ดังนั้น ประพจน์ *พระเมรุมาศนั้น* *อยาก* ให้มีขนาดย่อมและใช้งบประมาณแต่น้อย เมื่อทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของ *พระราชประสงค์ในพระราชพิธีบรมศพ* จึงเป็นการเติมเต็มเนื้อความอันเป็นส่วนหนึ่งของค่านามหลัก

(28) โปรเจกที่เคยคิดฝันเอาไว้ ก็ยังไม่มีโอกาสได้ลงมือทำเสียที ด้วยความกังวล ว่า [มันอาจจะไม่รอด]

แม้อนุประโยคข้างต้นจะประกอบด้วยสรรพนาม *มัน* ในตำแหน่งประธานของภาคแสดง ซึ่งมีพจน์และความไม่มีชีวิตสอดคล้องกับค่านามหลัก *ความกังวล* แต่สรรพนาม *มัน* ในที่นี้ไม่ได้เกิดจากกลวิธีคงสรรพนาม หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า *มัน* ไม่ใช่ตัวอ้างอิงร่วมของ *ความกังวล* เนื่องจากเมื่อทดลองสร้างประโยคมูลฐานโดยนำค่านามหลักมาแทนที่สรรพนาม *มัน* ในตำแหน่งประธาน กลับเกิดประโยคที่ไม่อาจสื่อความได้ ดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

* *ความกังวลอาจจะไม่รอด*

อย่างไรก็ดี บริบทที่นำมาก่อนหน้าหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามช่วยให้สามารถค้นคืนได้ว่า *มัน* แท้จริงแล้วเป็นสรรพนามแทนค่านาม *โพรเจก* (ไม่ใช่ *ความกังวล*)

ส่วนการมาปรากฏร่วมกันของค่านามหลัก *ความกังวล* และอนุประโยคขยาย *มันอาจจะไม่รอด* สามารถทำความเข้าใจได้ว่า ส่วนขยายเป็นเนื้อความอันองค์ประกอบภายในของค่านามหลัก เนื่องจากทั้ง 2 ส่วนมีความคล้ายตามกันในแง่ความหมาย กล่าวคือ *ความกังวล* หมายถึงอาการที่จิตใจมีหวังหรือพะวงอยู่ และประพจน์ในอนุประโยคเองก็สะท้อนให้เห็นถึงความไม่มั่นใจว่าจะลงมือทำโพรเจก เพราะหวั่นใจว่าโพรเจกนั้นอาจไม่สำเร็จ

(29) ก็เลยสร้างบ่อปลาจารย์ไว้ในบริเวณบ้านตาม**ความเชื่อ** ที่ว่า [ผู้เลี้ยงจะเจริญก้าวหน้าในธุรกิจ]

(30) ด้วยเหตุนี้**แนวคิดมาร์กซิสต์ดั้งเดิม** ที่ว่า [รัฐเป็นเพียงเครื่องมือของชนชั้น] ก็คงจะใช้อธิบายพัฒนาการทางสังคมไทยได้ในขอบเขตจำกัด

เมื่อพิจารณาโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ของอนุประโยคใน (29 – 30) พบว่าอาร์กิวเมนต์ที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์หลักปรากฏครบทุกตำแหน่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ไม่มีอาร์กิวเมนต์ใดในอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนาม ดังนั้น ปัจจัยที่ทำให้ส่วนหลักและส่วนขยายมาปรากฏร่วมกันละเป็นที่เข้าใจได้จึงเป็นเงื่อนไขอื่น ๆ นอกเหนือจากเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์

ใน (29) ค่านามหลัก *ความเชื่อ* เป็นผลจากการที่ระบบปริธานได้รับข้อมูลบางอย่างเข้ามา และเห็นพ้องต้องตามข้อมูลนั้น เมื่อมีประพจน์ *ผู้เลี้ยงจะเจริญก้าวหน้าในธุรกิจ* ซึ่งใจความสอดคล้องกับค่านามหลักมาทำหน้าที่เป็นอนุประโยคขยาย หน่วยสร้างที่เกิดขึ้นจึงสามารถเข้าใจได้ว่าประพจน์เป็นรายละเอียดของข้อมูลที่ได้ยินได้ฟังมา และผู้รับสารพิจารณาแล้วเห็นคล้ายตามข้อมูลดังกล่าวจนนำไปสู่การปฏิบัติคือการสร้างบ่อปลาจารย์

การทำความเข้าใจหน่วยสร้างใน (30) ก็เช่นกัน คำว่า *แนวคิด* ในค่านามหลัก *แนวคิดมาร์กซิสต์ดั้งเดิม* หมายถึง แก่นสำคัญของการวิเคราะห์อันเป็นแนวทางในการดำเนินการหรือเป็นกรอบความคิดอื่น เพราะฉะนั้น ความหมายรวมของค่านามหลักก็คือแก่นความคิดหลักที่กลุ่มมาร์กซิสต์ดั้งเดิมใช้เป็นแนวทาง ส่วนประพจน์ *รัฐเป็นเพียงเครื่องมือของชนชั้น* อ้างถึงเนื้อหาของแนวคิดหลักที่ว่านั่นเอง เมื่อองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนมาปรากฏร่วมกันจนเกิดเป็นหน่วยสร้าง ผู้ใช้ภาษาจึงเข้าใจได้ว่า *กลุ่มมาร์กซิสต์ดั้งเดิม ยึดถือ แนวคิด* ประการหนึ่งอันมีเนื้อความว่า *รัฐเป็นเพียงเครื่องมือของชนชั้น*

หลังจากที่ได้ยกตัวอย่างหน่วยสร้างที่เป็นสมาชิกของประเภท 5.1.3 ‘ค่านามหลักที่อ้างถึงผลของกระบวนการทางปริชาน’ มาจำนวนหนึ่ง ดูเหมือนว่าค่านามหลักส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับคำกริยาที่เกี่ยวกับการคิด เช่น *การคิด* *ความคิด* *แนวคิด* - *คิด*, *ความเชื่อ* - *เชื่อ*, *ความกังวล* - *กังวล*, *ความรู้สึ* - *รู้สึก* ฯลฯ อย่างไรก็ตาม มีโอกาสพบค่านามหลักบางส่วนที่เมื่อพิจารณาอย่างผิวเผินพวกมันอาจจะไม่มีคู่คำกริยาที่สัมพันธ์กัน แต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เห็นว่าความหมายประจำคำของพวกมันเกี่ยวข้องกับผลของกระบวนการทางปริชานอย่างเห็นได้ชัด ผู้วิจัยจึงตัดสินใจรวบรวมค่านามหลักเหล่านั้นมากล่าวถึงในหัวข้อย่อย 5.1.3 ด้วย เช่น *โมหะ* ใน (31) และ *โลกทัศน์* ใน (32)

(31) จงเห็นว่าคนอื่นเขาก็มีความสามารถที่จะทำงานได้เหมือนกัน ไม่ใช่มีแต่ *โมหะ* ที่ว่า [*กูแน่คนเดียว*]

ผู้วิจัยมองว่าค่านามหลัก *โมหะ* เป็นผลของกระบวนการทางปริชาน เนื่องจากคำดังกล่าวอ้างถึงการรับรู้หรือการมีประสบการณ์กับบางสิ่งบางอย่างหรือบางเหตุการณ์ แล้วผู้รับรู้พยายามสร้างและยึดถือข้อสรุปที่ตนสร้างขึ้น แม้ข้อสรุปดังกล่าวจะไม่เป็นไปในครรลองที่ถูกต้อง ในที่นี้ค่านามหลัก *โมหะ* หรือความเห็นผิด เมื่อมาปรากฏร่วมกับประพจน์ *กูแน่คนเดียว* จึงสามารถทำความเข้าใจหน่วยสร้างใน (31) ได้ว่า *โมหะ* ที่บังเกิดขึ้นมีเนื้อความว่า *กูแน่อยู่คนเดียว*

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาร่วมกับบริบทแวดล้อมของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามข้างต้น การยอมรับความสามารถของบุคคลอื่นๆ เป็นสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับความหลงผิดว่า *กูแน่คนเดียว* บริบททางภาษานี้ก็ยังช่วยให้ผู้ใช้ภาษาสามารถเข้าใจความหมายที่หน่วยสร้างต้องการจะสื่อได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

(32) การรับอิทธิพลวัฒนธรรมความบันเทิงของต่างชาติจึงอยู่ภายใต้ขอบเขตที่รัฐเห็นควรตาม *โลกทัศน์* ที่ว่า [*พระมหากษัตริย์ทรงมีฐานะเป็นจักรพรรดิราช ทรงบุญญาบารมีปกแผ่สู่ทวยราษฎร์ทุกชนชั้น*]

ความหมายประจำคำของคำนามหลัก *โลกทัศน์* หมายถึง มุมมองที่มีต่อโลก ซึ่งสำหรับผู้วิจัยแล้วการได้มาซึ่งมุมมองต่อโลกย่อมเกิดจากการใช้ประสาทสัมผัสของมนุษย์เพื่อรับรู้และสร้างประสบการณ์จากสิ่งต่างๆรอบตัว กระบวนการเหล่านี้อาศัยการทำงานและการประมวลผลอย่างซับซ้อนของระบบปรีชาญาณ ด้วยเหตุนี้ *โลกทัศน์* จึงเข้าเกณฑ์การเป็นสมาชิกของหน่วยสร้างประเภทที่กำลังศึกษาอยู่

เมื่อคำนามหลัก *โลกทัศน์* มีประพจน์ *พระมหากษัตริย์ทรงมีฐานะเป็นจักรพรรดิราช...* มาทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนนี้ จึงเป็นไปในทิศทางที่ว่ามุมมองต่อโลกซึ่งไม่มีลักษณะเฉพาะตายตัว อาจแตกต่างกันตามแต่วัฒนธรรมและยุคสมัย แต่ *โลกทัศน์* แบบหนึ่งที่หน่วยสร้างนี้กล่าวถึง ก็คือมุมมองต่อโลกที่มีใจความว่า *พระมหากษัตริย์ทรงมีฐานะเป็นจักรพรรดิราช...*

ในบรรดาข้อมูลที่ยกมาประกอบการวิเคราะห์ในหัวข้อย่อยนี้จะเห็นได้ว่าตัวนำอนุประโยคใน (24 – 28) ใช้คำว่า *ว่า* ขณะที่ใน (29 – 32) ใช้คำว่า *ที่ว่า* ผู้วิจัยมีทรรศนะว่าความแตกต่างระหว่างตัวนำอนุประโยคทั้งคู่นี้เป็นความต่างเพียงเล็กน้อยเท่านั้นในแง่วจนปฏิบัติศาสตร์ กล่าวคือ *ว่า* ถือเป็นเครื่องมือทางภาษา (linguistic cue) อย่างหนึ่งที่ช่วยให้ทราบว่าประพจน์ในอนุประโยคเป็นเนื้อความหรือรายละเอียดอันเป็นองค์ประกอบภายในของคำนามหลัก แต่ *ที่ว่า* ได้เพิ่มนัยยะของการชี้เฉพาะเจาะจงหรือจำกัดขอบเขตของคำนามหลักด้วย

ตัวนำอนุประโยค *ว่า* พบในกรณีที่คำนามหลักที่อ้างถึงมีเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น เช่น *พระราชประสงค์ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก* แต่บ่อยครั้ง *ว่า* ก็สามารถปรากฏกับคำนามหลักที่ไม่ชี้เฉพาะได้อย่าง *ความกังวล* หรือ *ความรู้สึก* ได้ หากหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามมีบริบทแวดล้อมอื่นๆ ที่ผู้ส่งสารประเมินได้ว่าผู้รับสารน่าจะต้องมีความเข้าใจตรงกันที่กำลังอ้างถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ ส่วนความแตกต่างเพียงเล็กน้อยของการใช้ตัวนำอนุประโยค *ที่ว่า* ก็คือ ผู้ส่งสารต้องการจำกัดขอบเขตการอ้างถึง เช่น *ความเชื่อ* ใน (29) ซึ่งมีอยู่ต่างๆ นานาและมีอยู่หลายประเด็น ดังนั้น เมื่อนำคำนามเหล่านี้ขึ้นมาเป็นส่วนหลักของหน่วยสร้าง ผู้ส่งสารจึงต้องเพิ่มการเน้นย้ำว่ากำลังอ้างถึงสิ่งอ้างอิงอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นพิเศษอยู่

5.1.4 เหตุการณ์ [รายละเอียดของเหตุการณ์]

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่จะกล่าวถึงในหัวข้อย่อยนี้ ประกอบด้วยคำนามหลักที่อ้างถึงเหตุการณ์ เรื่องราว หรือความเป็นไปของสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เช่นคำว่า *สภาวะ* *ภาวะ* *สถานการณ์* *กรณี* *เรื่อง* *เหตุการณ์* *เหตุ* เป็นต้น ส่วนอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของคำนามว่าด้วยสภาพของสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือบุคคลผู้หนึ่งใด, รายละเอียดของเหตุการณ์หนึ่งๆ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวอาจเป็นเหตุการณ์ที่สิ้นสุดแล้วโดยสมบูรณ์หรือกำลังดำเนินอยู่ (perfective /progressive)

เป็นเหตุการณ์ที่มีจุดจบหรือไม่มีจุดจบ (telic /atelic) เป็นเหตุการณ์แบบฉับพลันหรือกินระยะเวลา (punctual /durative) เป็นเหตุการณ์ที่อุบัติขึ้นเพียงครั้งเดียวหรือเกิดซ้ำๆ (semelfactive / iterative) แบบใดแบบหนึ่งก็ได้ ไม่จำกัด

นอกเหนือจากองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนของหน่วยสร้าง ได้แก่ ส่วนคำนามหลักและส่วนอนุประโยคขยายแล้วยังมีโอกาสพบตัวนำอนุประโยค ที่ได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม บางกรณีอนุประโยคก็อาจปรากฏต่อท้ายคำนามหลักได้ทันที โดยที่ปราศจากตัวนำอนุประโยค

การปรากฏร่วมกันของคำนามและอนุประโยคที่มีคุณสมบัติตามที่กล่าวไปแล้วข้างต้นไม่ได้เป็นไปตามเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ กล่าวคือ เราจะไม่พบช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามจากการที่อาร์กิวเมนต์ตัวหนึ่งตัวใดในอนุประโยคมีบทบาทเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก แต่หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทนี้เกิดขึ้นและเป็นที่เข้าใจของผู้ใช้ภาษาได้ เนื่องจากคำนามหลักที่มีความหมายเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์มักเป็นคำที่สื่อความหมายอย่างกว้างๆ ไม่เฉพาะเจาะจง ทำให้คำนามหลักต้องการการชี้เฉพาะว่าผู้สังสารกำลังอ้างถึงเหตุการณ์ใดอยู่ และเติมเต็มเนื้อความหรือรายละเอียดของเหตุการณ์นั้นๆ ผ่านการสร้างมโนทัศน์ที่ประกอบด้วยผู้ร่วมเหตุการณ์และภาคแสดงในอนุประโยค

(33) Cerebral concussion เป็นภาวะ ที่ [คนไข้มีอาการหมดสติหรือสูญเสียความทรงจำชั่วคราว หลังการบาดเจ็บที่ศีรษะ]

ความหมายประจำคำของคำนามหลัก ภาวะ หมายถึง ความเป็นไปของสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์หนึ่ง ส่วนอนุประโยคที่เป็นส่วนขยายก็แสดงให้เห็นถึงการสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) ที่สอดคล้องกับส่วนหลัก กล่าวคือ อนุประโยคว่าด้วยเหตุการณ์ที่อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน คนไข้ แสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ (patient) เนื่องจากมันปรากฏร่วมกันภาคแสดงที่บอกสภาพ มีอาการหมดสติหรือสูญเสียความทรงจำ นอกจากนี้เหตุการณ์ในอนุประโยคยังมีอาร์กิวเมนต์ขยายขอบที่ช่วยบ่งชี้เวลาที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นคือ หลังการบาดเจ็บที่ศีรษะ ดังนั้น เหตุการณ์ที่ประกอบด้วยผู้ร่วมเหตุการณ์และภาคแสดงข้างต้นนี้ ทั้งหมดรวมกันและทำหน้าที่เป็นส่วนขยายเพื่อเสริมข้อมูลที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยของคำนามหลัก ภาวะ

(34) เหตุการณ์ ที่ [พระเจ้าซมพูติเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าราชาธิราช] นั้น ปรากฏในเรื่องทำมหาชมพูว่า...

การที่ส่วนหลักและส่วนขยายปรากฏร่วมกันจนเกิดเป็นหน่วยสร้างและยังเป็นที่เข้าใจได้ในหมู่ผู้ใช้ภาษา ส่วนหนึ่งมาจากความคล้ายคลึงกันในทางความหมายขององค์ประกอบทั้ง 2 ส่วน กล่าวคือ คำนามหลัก เหตุการณ์ หมายถึงเรื่องที่เกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันอนุประโยคที่เป็นส่วนขยายก็

ว่าด้วยเหตุการณ์หนึ่งเช่นกัน นั่นก็คือเหตุการณ์การเข้าเฝ้าซึ่งมี *พระเจ้าชมพูนุติ* เป็นผู้กระทำ เราจึงกล่าวได้ว่าการขยายคำนามด้วยอนุประโยคในที่นี้ คือการที่คำนามหลัก *เหตุการณ์* มีอนุประโยค *พระเจ้าชมพูนุติเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าราชาธิราช* มาแสดงรายละเอียดหรือเติมเต็มเนื้อความให้นั่นเอง

(35) ภายใต้อาณัติ *การณ* ที่ [*เศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัวเป็นลำดับ*] รัฐบาลปัจจุบันจะประสบความสำเร็จทางการเมืองได้ไม่ยากนัก ถ้าดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างถูกวิธี

เริ่ม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาคแสดงในอนุประโยค บ่งชี้จุดเริ่มต้นของเหตุการณ์การเปลี่ยนสภาพ *ฟื้นตัว* เมื่อมาปรากฏร่วมกับกับอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานคือ *เศรษฐกิจไทย* และวลี *เป็นลำดับ* ความหมายรวมของอนุประโยค *เศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัวเป็นลำดับ* จึงอ้างถึงเหตุการณ์การเปลี่ยนสภาพของ *เศรษฐกิจไทย* ที่เพิ่งอุบัติขึ้นและการเปลี่ยนสภาพนี้ยังคงกำลังดำเนินต่อไปเรื่อยๆ

ส่วนคำนามหลักเอง ก็มีความหมายประจำคำไปในทิศทางเดียวกันกับเหตุการณ์ที่อ้างถึงในอนุประโยคขยาย กล่าวคือ คำนามหลัก *สภาวการณ์* หมายถึง เหตุการณ์ที่กำลังดำเนินไป ดังนั้น อนุประโยค *เศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัวเป็นลำดับ* จึงช่วยชี้เฉพาะว่าอ้างถึงสภาวการณ์ใดและเติมเต็มรายละเอียดปลีกย่อยของสภาวการณ์ดังกล่าว

(36) ส่วน *ฉากสุดท้าย* ที่ [*จอห์น แนช ได้รับรางวัลโนเบลอันทรงเกียรติ*] เขาได้กล่าวขอบคุณภรรยาโดยไม่ได้ระบุชื่อ

คำนามหลัก *ฉากสุดท้าย* อ้างถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์หนึ่งๆ ที่เกิดขึ้นในตอนจบของละคร คำนามหลักนี้มีอนุประโยค *จอห์น แนช ได้รับรางวัลโนเบลที่ทรงเกียรติ* เข้ามาทำหน้าที่เป็นส่วนขยายอนุประโยคดังกล่าวประกอบด้วยอาร์กิวเมนต์ *จอห์น แนช* ในตำแหน่งประธานและมีบทบาททางความหมายเป็นผู้รับ ในเหตุการณ์ที่ *รางวัลโนเบลอันทรงเกียรติ* เข้ามาอยู่ในความครอบครองของเขา ดังนั้น การขยายคำนาม *ฉากสุดท้าย* ด้วยอนุประโยค *จอห์น แนช ได้รับรางวัลโนเบลที่ทรงเกียรติ* นี้จึงเป็นการเติมเต็มภาพรายละเอียดของเหตุการณ์ว่าใคร-ทำอะไร ในสถานการณ์หนึ่งนั่นเอง

(37) ใน *กรณี* ที่ [*กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ*] ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่โดยเร็ว

คำนามหลัก *กรณี* หมายถึง เรื่องราวหรือเหตุการณ์ เป็นคำที่มีความหมายกว้างๆ ไม่ชัดเจน ทำให้มันต้องการส่วนขยายเพื่อเติมเต็มเนื้อความอันเป็นรายละเอียดปลีกย่อยให้สมบูรณ์ ในที่นี้ คำนามหลัก *กรณี* มีส่วนขยายเป็นอนุประโยค *กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ* ใจความของอนุประโยคนี้อ้างถึงสภาพ *พ้นจากตำแหน่ง* ของ *กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ* ซึ่งเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานและมีบทบาทเป็นผู้ถูกกระทำ

(38) หมอ "หมอต้องคุยกับแพนเรื่องสำคัญ"

แพน "เรื่องอะไร"

หมอ "ก็เรื่อง ที่ [แพนบอกพ่อว่า (\mathcal{O}_5 จะไม่กลับมาอยู่ด้วยกัน)] แพนพูดจริงหรือ"

(39) ผมเคยได้ยินเรื่อง [คนถูกฟ้าผ่าหลายครั้ง แล้วรอดชีวิต] แต่ยังไม่เคยได้ยินว่ามีใครรอดชีวิตจากเหตุเครื่องบินตก 5 ครั้งรวด

จะเห็นว่าหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ (38 - 39) มีคำนามหลักเหมือนกันคือเรื่อง แต่สิ่งที่ต่างกันคือตัวอย่างแรกประกอบด้วยตัวนำอนุประโยค ที่ ขณะที่อีกตัวอย่างหนึ่ง อนุประโยคสามารถปรากฏต่อท้ายคำนามหลักได้ทันที ถึงแม้หน่วยสร้างทั้งคู่จะมีส่วนประกอบของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแตกต่างกัน แต่บทบาทของส่วนขยายในฐานะที่ช่วยเสริมข้อมูลหรือเติมเต็มรายละเอียดปลีกย่อยของเหตุการณ์ให้แก่ส่วนหลักกลับเหมือนกัน ดังต่อไปนี้

คำนามหลัก เรื่อง ใน (38) มีส่วนขยายเป็นอนุประโยคใจความว่า แพนบอกพ่อว่าจะไม่กลับมาอยู่ด้วยกัน อนุประโยคดังกล่าวประกอบด้วยภาคแสดง บอก ซึ่งอ้างถึงเหตุการณ์การสื่อสารที่มี แพน เป็นผู้ส่งสาร, พ่อ เป็นผู้รับสาร และ จะไม่กลับมาอยู่ด้วยกัน เป็นสาร การสร้างมโนทัศน์ของเหตุการณ์ตามที่ปรากฏในอนุประโยคนี้ได้ทำหน้าที่เติมเต็มเนื้อความของคำนามหลัก

ขณะเดียวกันใน (39) คำนามหลัก เรื่อง มีส่วนขยายเป็นอนุประโยคใจความว่า คนถูกฟ้าผ่าหลายครั้ง แล้วรอดชีวิต อนุประโยคนี้อ้างถึง คน ซึ่งเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานและมีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำในเหตุการณ์ ฟ้าผ่า เนื่องจากมีตัวบ่งชี้กรรมวาจก ถูก เหตุการณ์ที่อ้างถึงในอนุประโยคนี้ทำหน้าที่เสริมรายละเอียดปลีกย่อยให้แก่คำนามหลัก

(40) สำหรับเหตุ [กลุ่มวัยรุ่นเสียชีวิตหลังจากบุกเข้าไปลองของในบ้านร้างท้ายซอย] ตำรวจสันนิษฐานว่าเป็นอุบัติเหตุจากความประมาท ไม่ใช่อำนาจของสิ่งลึกลับ

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (40) ก็มีโครงสร้างเหมือนกันตัวอย่างที่แล้ว ในแง่ที่อนุประโยคขยายสามารถปรากฏต่อท้ายคำนามหลักได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องมีตัวนำอนุประโยค คำนามหลัก เหตุ ต้องการส่วนขยายเพื่อเสริมรายละเอียดปลีกย่อยของเหตุการณ์ ในที่นี้อนุประโยคว่าด้วยเหตุการณ์ที่ กลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานและมีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ เนื่องจากปรากฏกับภาคแสดงที่เป็นคำกริยาแสดงสภาพ เสียชีวิต นอกจากนี้การสร้างมโนทัศน์ในเหตุการณ์ดังกล่าว ยังประกอบด้วยอาร์กิวเมนต์ขยายขอบที่บ่งชี้เวลาด้วย นั่นก็คือ หลังจากบุกเข้าไปลองของในบ้านร้างท้ายซอย ดังนั้น ผู้ร่วมเหตุการณ์และภาคแสดงในอนุประโยคจึงทำหน้าที่เป็นส่วนขยายเพื่อเติมเต็มข้อมูลให้แก่คำนามหลัก เหตุ

สืบเนื่องจากคำว่า *เหตุ* ในตัวอย่าง (40) เป็นคำหลายความหมาย ทำให้เกรงว่าเมื่อ *เหตุ* มีเป็นส่วนหลักของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยอาจก่อให้เกิดความสับสน ระหว่างความหมายว่า *เหตุการณ* และ *เหตุผล* ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการชี้แจงว่าคำนามหลัก *เหตุ* ที่กล่าวถึงในประเภทย่อยนี้ ได้แก่ (4 – 42) จำกัดแต่เฉพาะความหมายที่อ้างถึง “เหตุการณ” เท่านั้น

(41) ตำรวจตามรวบตัวคนร้ายก่อเหตุ [\emptyset ใช้มีดจี้ซึ่งทรัพย์สินพนักงานร้านสะดวกซื้อในจังหวัดนนทบุรี] เพื่อหาเงินซื้อยาบ้ามาเสพ

(42) เหตุ [เรื่องที่ถูกลืมที่ติดติดกัน 3 ครั้ง] จนมีผู้เสียหายถึง 156 ราย ได้สร้างความหวาดวิตกแก่นักท่องเที่ยว

ส่วนอีกความหมายหนึ่งของ *เหตุ* หมายถึง *เหตุผล* ผู้วิจัยได้จัดให้อยู่ในประเภทย่อยที่ 5.1.1 พร้อมทั้งตั้งข้อสังเกตว่าในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามมักมี *ว่า* ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคส่วนอนุประโยคนั้นเป็นประพจน์หรือคำพูดตรง (direct speech) ที่เป็นการให้เหตุผล (reasoning) เพื่อเติมเต็มเนื้อความให้แก่คำนามหลัก เช่น

(43) เมื่อเรียนจบ ตูได้รับการติดต่อให้เป็นผู้ช่วยตีไซเนอร์ของแบรนด์เสื้อผ้าชั้นสูงในอิตาลี แต่ตูลือกที่จะปฏิเสธไปด้วยเหตุว่า [“ค่าครองชีพที่นั่นสูงมากครับ แล้วผมก็อยากกลับมาเมืองไทยเพื่อพิสูจน์ตัวเอง ว่าเราพอจะทำอะไรได้บ้าง”]

(44) จากการสำรวจความคิดเห็นของชาวอังกฤษผ่านเว็บไซต์ www.zoover.co.uk ซึ่งทะเลาะแค้นโหวตให้ประเทศไทยอย่างท่วมท้นด้วยเหตุว่า [คุณจะได้รับการบริการที่ดีมาก เมื่อเทียบกับเงินเพียงน้อยนิดที่จ่ายไป]

5.1.5 ขอบเขต [คุณลักษณะ]

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่จะกล่าวถึงในหัวข้อย่อยนี้ ประกอบด้วยคำนามหลักที่อ้างถึงมโนทัศน์ที่มีความเป็นนามธรรมสูงอย่างการระบุพิสัย การจำกัดขอบเขต หรือการจำแนกประเภท เช่น *ชั้น* *ระดับ* *ขนาด* *ชนิด* *ประเภท* *อย่าง* *แบบ* *แง่* *ฐานะ* เป็นต้น ส่วนอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย มีใจความว่าด้วยการประเมินระดับหรือพิสัยของคุณลักษณะด้านหนึ่งด้านใดของสิ่งที่ถูกอ้างถึง (referent) โดยโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ของภาคแสดงในอนุประโยคนั้นจะต้องไม่มีอาร์กิวเมนต์ใดเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก องค์ประกอบภายในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามอาจมีทั้งกรณีที่ส่วนขยายปรากฏต่อท้ายส่วนหลักได้เลย และกรณีที่พบตัวนำอนุประโยคคือคำ *ว่า* ที่เพียงคำเดียวเท่านั้น

อนึ่ง ตามที่ได้ปริทรรศน์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ค่านามหรือนามวลีมีส่วนขยายเป็นอนุประโยค ผู้วิจัยพบว่ายังไม่มีการศึกษาชิ้นใดเลยที่กล่าวถึงค่านามหลักและอนุประโยคขยายที่มีคุณสมบัติเช่นนี้ ทั้งที่มีการใช้อย่างแพร่หลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์การสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ ไม่ว่าจะเป็นภาษาพูดและภาษาเขียน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าอาจเป็นเพราะวรรณกรรมในอดีตอาศัยข้อมูลที่เป็นภาษาระดับทางการ ข้อมูลที่มาจากนิกัเอง หรือข้อมูลที่สอดคล้องกับนิยามของคุณาประโยคเท่านั้น ในขณะที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้ใช้คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติเพื่อเข้าถึงข้อมูลภาษาที่มีการใช้จริง จึงมีโอกาสได้วิเคราะห์ข้อมูลอย่างครอบคลุมและลุ่มลึกกว่า

การทำความเข้าใจการมาปรากฏร่วมกันของส่วนหลัก ตัวนำอนุประโยค (ถ้ามี) และส่วนขยายจนเกิดเป็นหน่วยสร้างซึ่งมีลักษณะตามที่กล่าวถึงข้างต้น เราต้องตระหนักเสียก่อนว่าด้วยเหตุที่ค่านามหลักเกี่ยวข้องกับการจำกัดขอบเขตหรือกำหนดพิสัย จึงมีคุณสมบัติความเป็นนามธรรมสูง แต่อย่างไรก็ตามมโนทัศน์นี้สามารถใช้ได้กับการจำแนกสิ่งมีชีวิต วัตถุ หรือภาวะ ออกเป็นกลุ่มย่อยๆ เช่น คนประเภทหนึ่ง รถยนต์แบบหนึ่ง ความเจ็บปวดระดับหนึ่ง เป็นต้น ในบริบทการสื่อสารค่านามหลักต้องการการอ้างถึงอย่างชี้เฉพาะเจาะจง เพื่อช่วยให้ทราบว่าผู้ส่งสารต้องการอ้างถึงขอบเขตหรือพิสัยของกลุ่มย่อยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแค่เพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น ทำให้มีโอกาสพบตัวนำอนุประโยค ที่ นำหน้าส่วนขยายได้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในแง่ความหมายประจำคำ จะเห็นได้ชัดว่าค่านามหลักขาดความชัดเจนด้านเนื้อหา กล่าวคือ มีความหมายอย่างกว้างๆ ไม่เจาะจงหรือคลุมเครือจนไม่อาจปรากฏโดดๆ ได้ ทำให้พวกมันต้องการส่วนขยายมาเติมเต็มเพื่อความ ในที่นี้ อนุประโยคจึงเข้ามาเป็นส่วนขยาย เพื่อช่วยให้ข้อมูลเสริมและเน้นว่าคุณลักษณะด้านหนึ่งด้านใดของสิ่งที่ถูกอ้างถึงอยู่ในระดับหรือขั้นที่สูงมากภายในขอบเขตที่ถูกกำหนดโดยค่านามหลัก

ลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามซึ่งมีองค์ประกอบตามที่ได้เกริ่นนำในตอนต้น พร้อมทั้งอธิบายกระบวนการที่ผู้ใช้ภาษาไทยทำความเข้าใจแต่ละตัวอย่าง

(45) หน้าร้อนเมืองไทยนี้ อุณหภูมิพุ่งสูงถึงระดับ [\mathcal{O}_5 ซ้อมตกรก]

ภาคแสดง ซ้อม ในอนุประโยค ซ้อมตกรก ซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของค่านามหลัก ระดับ ยังขาดอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน ตำแหน่งดังกล่าวต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์ที่มีบทบาทผู้กระทำ และมีคุณสมบัติความมีชีวิต เพื่อแสดงเจตนาและมีกำลังกระทำเหตุการณ์การซ้อมได้ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นไปได้ที่อาร์กิวเมนต์ดังกล่าวจะเป็นตัวอ้างอิงของ ระดับ เพราะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ไม่สอดคล้องกัน ผลการทดสอบทางวากยสัมพันธ์จากการสร้างประโยคมูลฐาน โดยนำค่านามหลัก ระดับ เติมลงไปตำแหน่งประธานที่ยังว่างอยู่ มีใจความดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

* ระดับ ๕ ซ้อมตกนรก

ประโยคที่สร้างขึ้นผิดไวยากรณ์และไม่อาจสื่อความได้ ผลการทดสอบจึงเป็นสิ่งยืนยันว่าตำแหน่งดังกล่าวไม่ใช่ช่องว่างอันเกิดจากการเป็นตัวอ้างอิงร่วม แต่แท้จริงแล้วเป็นสุญรูปที่เกิดจากการละอาร์กิวเมนต์ออกไปในบริบทการสื่อสาร

เมื่อการมาปรากฏร่วมกันของส่วนหลักและส่วนขยายไม่ได้อาศัยเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ ทำให้การทำความเข้าใจหน่วยสร้างใน (45) ต้องพึ่งพาความรู้ทางภาษาด้านอื่นๆ เช่น ทางอรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติศาสตร์ กล่าวคือ คำนามหลัก *ระดับ* อ้างถึงชั้นที่เกิดจากการแบ่งออกตามแนวระนาบ เมื่อมาปรากฏในบริบทที่เกี่ยวกับอุณหภูมิที่สูงในฤดูร้อน *ระดับ* จึงมีบทบาทในการลากเส้นสมมติที่บ่งชี้ว่าอุณหภูมิ ณ องศาหนึ่งถือเป็นจุดที่ผู้ส่งสารมองว่าร้อนมาก ในขณะที่อนุประโยค *ซ้อมตกนรก* ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายต้องอาศัยความรู้ด้านคติชนวิทยา ที่กล่าวว่านรกเป็นดินแดนหลังความตายที่เต็มไปด้วยการลงโทษโดยใช้ความร้อนและไฟ ดังนั้น *ซ้อมตกนรก* จึงมีบทบาทช่วยเติมเต็มข้อมูลให้แก่ *ระดับ* ในลักษณะที่ผ่านการประเมินค่าว่าอุณหภูมิอยู่ในระดับที่สูงมากจนเทียบได้กับการลงนรก ทั้งที่ยังไม่ถึงเวลา (ยังไม่ตาย)

(46) ถ้ามีเหตุการณ์ถึงขั้น ที่ [อเมริกากับจีนโจมตีกันด้วยอาวุธ] ขึ้นมา คุณคิดว่าประเทศไทย ควรเลือกเข้าข้างฝ่ายไหน

การมาปรากฏร่วมกันระหว่างส่วนหลักและส่วนขยายในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามข้างต้นนี้ ไม่ได้อาศัยเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ เนื่องจากอาร์กิวเมนต์ที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ของ โจมตี ในอนุประโยคปรากฏครบทุกตัว โดยที่แต่ละตัวไม่ได้เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก เพราะฉะนั้น การทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (46) จึงจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทางภาษาด้านอื่น

คำนามหลัก *ขั้น* มีความหมายประจำคำที่หมายถึง ลำดับหรือชั้นที่ลดหลั่นกันไป ส่วนอนุประโยค *อเมริกากับจีนโจมตีกันด้วยอาวุธ* อ้างถึงเหตุการณ์การสู้รบระหว่างประเทศ ซึ่งหากผู้ใช้ภาษาดึงเอาประสบการณ์ทางโลกเข้ามาพิจารณาาร่วมด้วย จะตระหนักว่า *อเมริกา* และ *จีน* ต่างก็เป็นมหาอำนาจแห่งซีกโลกตะวันตกและตะวันออก ตามลำดับ และคาดการณ์ได้ว่าหากเหตุการณ์ *โจมตี* เกิดขึ้นจริงย่อมนำมาซึ่งความสูญเสียอย่างใหญ่หลวง ดังนั้น คำนามหลักจึงมีบทบาทในการกำหนดขอบเขตความรุนแรงหรือความบานปลายของเหตุการณ์ ส่วนอนุประโยคช่วยเน้นระดับความรุนแรงนั้นว่าสูงมากจนถึงขนาดที่ชาติมหาอำนาจสู้รบกัน

(47) ผมพิถีพิถันถึงขนาด [เวลา ϕ_5 ไปกินที่ร้านส้มตำ ผมขอเขาตำ เอง] จนเจ้าของยังต้องมา
ขอคุณผมทำ

เมื่อพิจารณาโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ของอนุประโยค จะพบว่าประธานของภาคแสดง *ไปกิน*
และกรรมตรงของภาคแสดง *ตำ* ไม่ปรากฏรูป เนื่องจากอาร์กิวเมนต์ทั้ง 2 ตำแหน่งเป็นสุญรูป ซึ่งถูก
ละออกไปเพราะสามารถค้นคืนได้จากบริบท สุญรูปทั้ง 2 ตำแหน่งที่ค้นคืนได้ ได้แก่ *ผม* และ *ส้มตำ*
ตามลำดับ

ส่วนเงื่อนไขการมาปรากฏร่วมกันระหว่างส่วนหลัก *ขนาด* และส่วนขยาย *เวลา (ผม) ไปกินที่*
ร้านส้มตำ ผมขอเขาตำ (ส้มตำ) เอง ไม่ได้อาศัยปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ เพราะไม่มีอาร์กิวเมนต์ใน
ตำแหน่งใดของอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักเลย ฉะนั้น การทำความเข้าใจ
หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (47) ผู้ใช้ภาษาจำเป็นต้องพึ่งพาปัจจัยทางภาษาด้านอื่นๆ
และอาจรวมไปถึงประสบการณ์ทางโลกอีกด้วย

ค่านามหลัก *ขนาด* อ้างถึงอัตราหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ส่วนอนุประโยคว่าด้วยเหตุการณ์ที่ผู้
ร่วมเหตุการณ์ที่แทนตนเองด้วยสรรพนามบุรุษที่ 1 ว่า *ผม* เป็นผู้กระทำการ *ขอ* เมื่อดูผิวเผิน
เหมือนว่าองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนแทบไม่เกี่ยวข้องกันเลย แต่ความจริงแล้ว *ขนาด* ในกรณีนี้ว่าด้วย
เกณฑ์หรือระดับของความพิถีพิถัน ซึ่งพอมารวมกับอนุประโยค อนุประโยคจึงช่วยให้ข้อมูล
เสริมแก่ส่วนหลัก ว่าระดับความพิถีพิถันนั้นมากถึงขั้นที่ลูกค้าขออนุญาตเจ้าของร้านส้มตำเพื่อลงมือ
ตำเอง

(48) Chirsto Guelov ศิลปินชาวบัลแกเรีย ได้เมคโอเวอร์ทางม้าลายในกรุงมาดริด ประเทศ
สเปน จนน่ารักสดใสขึ้นชนิด ที่ [ϕ_5 ลืมทางม้าลายแบบเดิมไปได้เลย]

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามข้างต้นมีส่วนขยายใจความว่า *ลืมทางม้าลายแบบเดิมไป*
ได้เลย ซึ่งจะเห็นว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดง *ลืม* ยังว่างอยู่ แต่ไม่ใช่เพราะ
ตำแหน่งดังกล่าวเป็นช่องว่างที่มีตัวอ้างอิงร่วมกับค่านามหลัก ความจริงแล้วการไม่ปรากฏรูปในกรณีนี้
เรียกว่าสุญรูป เนื่องจากอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานที่ถูกละไปสามารถอนุมานได้ว่ามีบทบาททาง
ความหมายเป็นผู้กระทำและมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งมีชีวิต ประเภทบุคคล สำหรับกรณีนี้
อาจเจาะจงว่าเป็น *ผู้ใช้รถใช้ถนน, คนเดินเท้า หรือ ประชาชนในกรุงมาดริด* ก็ได้

บริบทแวดล้อมทำให้ทราบว่าผู้ส่งสารกำลังกล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงประหนึ่งจากหน้ามือ
เป็นหลังมือของทางม้าลาย (*เมคโอเวอร์*) จากเดิมที่ไปสู่สภาพใหม่ที่ผ่านการประเมินค่าว่า *น่ารักสดใส*
เมื่อบริบทดังกล่าวปรากฏร่วมกับหน่วยสร้างที่ประกอบด้วยค่านามหลัก *ชนิด* ค่านามหลักจึงสื่อความ
ถึงพิสัยของความเปลี่ยนแปลงสภาพของทางม้าลายนั่นเอง นอกจากนี้ อนุประโยค *ลืมทางม้าลาย*

แบบเดิมไปได้เลย ได้ทำหน้าที่ขยายค่านาม เพื่อเน้นย้ำความเปลี่ยนแปลง ว่าแตกต่างกันอย่างยิ่งจนผู้คนแทบไม่สามารถจดจำทางม้าลายเดิมได้เลย

(49) มีบอดีการ์ดและยามรักษาความปลอดภัยคอยดูแลอย่างดี **แบบ** ที่ [*รีนมี้ให้ไต๋ ไรมี้ให้ตอม*] ทั้งในตึกและรอบนอกบนหอสูงริมกำแพงทั้งสี่ด้าน

ความหมายประจำคำของค่านามหลัก **แบบ** เกี่ยวข้องกับการจำแนกประเภทออกเป็นต่างๆ ในกรณีนี้บริบทช่วยให้ตีความได้ว่า **แบบ** อ้างถึงระดับของการดูแล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีส่วนขยายเป็นสำนวนไทยความว่า *รีนมี้ให้ไต๋ ไรมี้ให้ตอม* หมายถึง การทะนุถนอมเอาใจใส่เป็นอย่างดี ดังนั้น การมาปรากฏร่วมกันระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านาม (49) นี้ จึงสามารถทำความเข้าใจได้ว่าอนุประโยคมีบทบาทช่วยเติมเต็มเนื้อความให้แก่ค่านามหลัก เพื่อเน้นระดับของการดูแลและแสดงการประเมินค่าโดยผู้ส่งสารว่าระดับการดูแลดังกล่าวเต็มไปด้วยความทะนุถนอมอย่างยิ่ง

(50) ด้วยความที่เป็นคนสวยมาก เธอเลยชอบแสดงออกใน**ลักษณะ** ที่ [หาก \mathcal{O}_5 ต้องการอะไร \mathcal{O}_5 ก็ต้องเอาให้ได้]

เมื่อพิจารณาโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ของภาคแสดง **ต้องการ** และ **เอา** ในอนุประโยค *หากต้องการอะไร ก็ต้องเอาให้ได้* จะเห็นว่าตำแหน่งประธานไม่มีอาร์กิวเมนต์ใดปรากฏอยู่ อย่างไรก็ตามตำแหน่งดังกล่าวไม่ใช่ช่องว่างที่เกิดจากการเป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก **ลักษณะ** เนื่องจากตำแหน่งดังกล่าวต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์ที่มีบทบาททางความหมายเป็นผู้กระทำและคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งมีชีวิต เพื่อแสดงเจตนาและมีกำลังเคลื่อนไหวในเหตุการณ์ **ต้องการ** และ **เอา** ได้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นไปได้ที่ตำแหน่งดังกล่าวจะมีตัวอ้างอิงร่วมกับ **ลักษณะ** ทั้งนี้ จากบริบทที่นำมาก่อนหน้า ผู้ใช้ภาษาสามารถค้นคืนได้ว่าบุรุษสรรพนาม *เธอ* คืออาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานที่ถูกละออกไปนั่นเอง

เมื่อการปรากฏร่วมกันระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายไม่ได้อาศัยเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ ดังนั้น ผู้ใช้ภาษาจึงจำเป็นต้องพึ่งพาความรู้ด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติ ตลอดจนประสบการณ์ทางโลกเพื่อทำความเข้าใจหน่วยสร้างใน (50) ความหมายประจำคำของค่านามหลัก **ลักษณะ** เมื่อมาประกอบกับบริบททำให้ตีความได้ว่ามันอ้างถึงแนวทางการแสดงออกเฉพาะตัวของ *เธอ* ส่วนอนุประโยคขยายทำหน้าที่เติมเต็มเนื้อความของค่านามหลัก กล่าวคือ *หากต้องการอะไร ก็ต้องเอาให้ได้* เสริมว่าแนวทางการแสดงออกที่ผู้ส่งสารอ้างถึงนั้น มีคุณสมบัติอย่างไร

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่าหากนำประสบการณ์ทางโลกเข้ามาทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามไปพร้อมๆ กับข้อความแวดล้อมก็จะยิ่งเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากมีแนวโน้มสูงที่บุคคลที่มีความโดดเด่นด้านรูปลักษณะมักมีอุปนิสัยเอาแต่ใจ ในที่นี้ อาร์กิวเมนต์ *เธอ* แสดงสภาพ *เป็นคนสวยมาก* ก็มีแนวทางการแสดงออกไปในทำนองเอาแต่ใจตนเองเช่นเดียวกัน

(51) ฝีมือการออกแบบของมาร์คได้รับการยกย่องในแง่ ที่ [เสื้อผ้าแต่ละชุดเหมือนศิลปะที่สวมใส่ได้]

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามข้างต้นประกอบด้วยคำนามหลัก *แง่* ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพิจารณาสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากแง่มุม ประเด็น หรือมิติหนึ่งๆ ในขณะที่อนุประโยคซึ่งเป็นส่วนขยายอ้างถึงสภาพของอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน *เสื้อผ้าแต่ละชุด* ว่าแสดงสภาพ *เหมือนศิลปะที่สวมใส่ได้* การที่องค์ประกอบทั้ง 2 ส่วน ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกันทางวากยสัมพันธ์ (กล่าวอีกนัยหนึ่งคือไม่มีอาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคขยายที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก) แต่กลับปรากฏร่วมกันจนเกิดเป็นหน่วยสร้างที่สื่อความได้ในหมู่ผู้ใช้ภาษาไทย จำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางภาษาด้านอื่นๆ และประสบการณ์ทางโลกเพื่อทำความเข้าใจ

อนึ่ง คำนามหลัก *แง่* ในที่นี้มีอ้างอิงถึงประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่ได้รับการยกย่อง ส่วนอนุประโยคขยายทำหน้าที่เติมเต็มรายละเอียดว่าสิ่งที่ได้รับการยกย่องก็คือผลงานการออกแบบเสื้อผ้าของมาร์คว่ามีฝีมือที่วิจิตรบรรจงมาก ในกรณีนี้ความรู้ทางโลกช่วยให้ผู้ใช้ภาษาตระหนักว่าอนุประโยคมีบทบาทในการเน้นย้ำให้เห็นถึงระดับการยกย่องขั้นสูง เนื่องจากผลงานศิลปะมักได้รับการเชิดทูนว่าทรงคุณค่า และโดยปกติแล้วผลงานศิลปะมักถูกจัดแสดงให้ผู้สนใจได้เข้าชมเท่านั้น ฉะนั้น เนื้อความในอนุประโยคที่ว่าด้วยการประเมินค่าเสื้อผ้าในแง่ฝีมือการออกแบบว่าเทียบชั้นได้กับผลงานศิลปะ จึงช่วยเน้นให้ผู้รับสารเห็นประเด็นที่ได้รับการยกย่องและระดับของการยกย่องชัดเจนขึ้น

(52) การกระทำของคุณไม่ต่างอะไรจากอาชญากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะ ที่ [คุณสวมเครื่องแบบ] ผมยิ่งรับไม่ได้จริงๆ

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามข้างต้น ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นคำนาม *ฐานะ* และส่วนขยายที่เป็นอนุประโยค *คุณสวมเครื่องแบบ* ซึ่งสังเกตได้ว่าการมาปรากฏร่วมกันขององค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนนี้ไม่ได้อาศัยปัจจัยทางวากยสัมพันธ์แต่อย่างใด กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่มีอาร์กิวเมนต์ตำแหน่งใดในอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ดังนั้น การจะทำความเข้าใจ

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (52) จึงจำเป็นต้องพึ่งพาความรู้ด้านอรรถศาสตร์และด้านวัจนปฏิบัติ ตลอดจนประสบการณ์ทางโลก

คำนามหลัก *ฐานะ* อ้างถึงสถานะของบุคคล ในที่นี้ก็คือผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ผู้ส่งสารแทนด้วยบุรุษสรรพนาม *คุณ* สถานะของบุคคลยังครอบคลุมไปถึงขอบเขตของการปฏิบัติตนตามสถานะอีกด้วย เมื่อคำนามหลักดังกล่าวมีอนุประโยค *คุณสวมเครื่องแบบ* เข้ามาทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย อนุประโยคจึงเติมเต็มเนื้อความที่ว่าด้วยขอบเขตของการปฏิบัติตนตามสถานะให้แก่ส่วนหลัก ว่าอาร์กิวเมนต์ *คุณ* นั้นอยู่ในสถานะที่กำลัง *สวมเครื่องแบบ* อยู่

นอกจากนี้ หากนำความรู้ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และประสบการณ์ทางโลกมาประกอบการทำความเข้าใจ คำว่า *อาชญากร* ที่ปรากฏในบริบท อ้างถึงบุคคลผู้กระทำความผิดทางอาญา ส่วน *เครื่องแบบ* อนุมานได้ว่าเป็นนามนัย (synecdoche) ของตำรวจหรือทหาร ซึ่งต้องสวมใส่เครื่องแบบขณะปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งสถานะหรือความรับผิดชอบที่สืบเนื่อง (entail) มาพร้อมกับความเป็นตำรวจหรือทหารคือการเป็นผู้พิทักษ์กฎหมาย ฉะนั้น เมื่อขอบเขตของการปฏิบัติตน (*การกระทำของคุณไม่ต่างจากอาชญากร* ในบริบท) ขัดแย้งกับสถานะ (*คุณสวมเครื่องแบบ* ในอนุประโยค) ผู้ส่งสารจึงกล่าวข้อความที่ตามหลังหน่วยสร้างว่า *ผมยังรับไม่ได้จริงๆ* คำอธิบายข้างต้นนี้นำไปสู่ข้อสรุปว่าผู้ใช้ภาษาทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (52) ได้อย่างไร

5.2 ความสัมพันธ์แบบลำดับต่อเนื่อง

ลักษณะร่วมของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่เป็นสมาชิกของกลุ่มนี้ คือความสัมพันธ์ระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายสะท้อนให้เห็นถึงการอุบัติขึ้นโดยลำดับของเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่งอันสืบเนื่องมาจากการมีอยู่ของบางสิ่ง องค์ประกอบของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในประเภทย่อยนี้ นอกจากจะมีส่วนหลักกับส่วนขยายแล้ว ยังมีตัวนำอนุประโยค ที่ ปรากฏนำหน้าส่วนขยายเสมอด้วย

คำนามหรือนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักมักเป็นคำที่มีคุณสมบัติความเป็นนามธรรม ได้แก่ คำนามที่อ้างถึงภาวะอารมณ์ เช่น *ความกลัว ความมุ่งมั่น ความฝัน ความพยายาม ความตั้งใจ แรงบันดาลใจ* คำนามที่อ้างถึงศักยภาพในการควบคุมหรือสั่งการ เช่น *สิทธิ ความชอบธรรม อำนาจนโยบาย จุดประสงค์* และคำนามที่อ้างถึงการคาดคะเน เช่น *โอกาส แนวโน้ม ความเสี่ยง ทิศทางการณ์ไกล เป็นต้น*

ส่วนอนุประโยคขยายอ้างถึงเหตุการณ์หรือสภาพที่ปรารถนาให้เกิดขึ้นโดยเจตนาหรือคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดขึ้นเองในอนาคต ในแง่โครงสร้างอาร์กิวเมนต์ภายในอนุประโยค ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดงในอนุประโยคมักไม่ปรากฏ เนื่องจากเป็นสุญรูปที่ผู้ใช้

ภาษาสามารถค้นคืนได้จากบริบทหรือใช้ประสบการณ์ทางโลกคาดการณ์ได้ว่าอาร์กิวเมนต์ที่ถูกกล่าวนั้นคืออะไร ทั้งนี้เพื่อพิสูจน์ว่าตำแหน่งประธานที่วางลงไม่ใช่ตัวอ้างอิงของคำนามหลักจริงๆ ผู้วิจัยจะแสดงการทดสอบทางวากยสัมพันธ์และวิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ประกอบการอภิปราย

ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในประเภทย่อยที่ 5.2 ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์แบบลำดับต่อเนื่องที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ จึงสามารถทำความเข้าใจได้ว่าคำนามหลักที่มีคุณสมบัติความเป็นนามธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องอุบัติขึ้นก่อน ทำให้มีขึ้นก่อน หรืออยู่ในครอบครองไว้ก่อน เพื่อที่ว่าเหตุการณ์หรือสภาพที่อ้างถึงในอนุประโยคขยายซึ่งยังไม่เกิดขึ้นจริง อาจเกิดขึ้นได้ในเวลาต่อมา

ที่ในฐานะตัวนำอนุประโยค สามารถพบได้ในทุกการปรากฏของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในประเภทย่อยนี้ อนึ่ง การศึกษาของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint, 2005) อ้างว่า คำกริยาที่ต้องการ ที่ มานำหน้าส่วนเติมเต็มมักเป็นคำกริยาแสดงอารมณ์ (emotive verbs) ซึ่งอมราจำแนกออกเป็น 4 กลุ่มย่อย ดังต่อไปนี้

1) คำกริยาแสดงความรู้สึก (verbs of feeling)

คำกริยา *ดีใจ ประหลาดใจ กลัว กลัว ยินดี รัก พอใจ หวั่น ชอบ* เป็นต้น ต้องการส่วนเติมเต็มเพื่อเสริมความหมายให้แก่คำกริยาหลักในแง่ที่แสดงเป้าหมายของทัศนคติ อารมณ์ ความรู้สึก

เช่น *เขากลัวที่จะเล่นบหนี่*

อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน *เขา* แสดงทัศนคติผ่านคำกริยาหลัก *กลัว* ต่อเหตุการณ์ที่เป็นเป้าหมายคือ *เล่นบหนี่*

2) คำกริยาแสดงความตั้งใจหรือเจตนา (verbs of intention)

คำกริยา *ตั้งใจ ประสงค์ เจตนา ประารถนา ใฝ่ฝัน จงใจ สมครใจ กำหนด เตรียม คบคิดกัน* เป็นต้น ต้องการส่วนเติมเต็มเพื่อเสริมความหมายให้กับคำกริยาหลักในแง่แสดงเป้าหมายของความตั้งใจหรือเจตนา

เช่น *ท่านปรารถนาที่จะใช้ชีวิตเรียบง่าย*

อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน *ท่าน* แสดงความตั้งใจหรือเจตนาผ่านคำกริยาหลัก *ปรารถนา* โดยมีเป้าหมายคือ *ใช้ชีวิตเรียบง่าย*

3) คำกริยาแสดงลักษณะทางจิต (verbs of mental character)

คำกริยา *จริงใจ ใจเย็น สนใจ* เป็นต้น ต้องการส่วนเติมเต็มเพื่อเสริมความหมายให้แก่คำกริยาหลักในแง่ที่แสดงผลของการตัดสินใจ

เช่น *เขาสนใจที่จะเรียนต่อ*

อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน *เขา* แสดงออกถึงลักษณะทางจิตใจ *สนใจ* ต่อเหตุการณ์ที่เป็นเป้าหมายคือ *เรียนต่อ*

4) คำกริยาแสดงความเป็นไปได้ (verbs of possibility)

คำกริยา *เป็นไปได้* เชื้อ *สะดวก* เป็นต้น ต้องการส่วนเติมเต็มเพื่อเสริมความหมายให้แก่คำกริยาหลักในแง่ที่แสดงการคาดคะเนว่าเหตุการณ์หนึ่งมีโอกาสเกิดขึ้น

เช่น ถ้าคุณไม่สะดวกที่จะคุย ก็ไม่เป็นไร

อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน *คุณ* แสดงการคาดคะเนว่าเหตุการณ์ *คุย* อาจเป็นไปได้

ผู้วิจัยมีทฤษฎะว่าผลการศึกษาที่สรุปไว้ข้างต้นมีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบภายในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทที่กำลังศึกษาอยู่นี้ ใน 2 ประเด็น ประเด็นแรกคือความสอดคล้องทางความหมายระหว่างคำนามหลักในหน่วยสร้างกับคำกริยาแสดงอารมณ์ที่อมรากล่าวถึง เช่น *ความกล้า* *ความพึงพอใจ* สื่อความหมายไปในทางที่แสดงความรู้สึก (คล้ายกับคำกริยาในกลุ่มย่อยที่ 1) *ความฝัน* *จุดประสงค์* สื่อความหมายไปในทางที่แสดงความตั้งใจหรือเจตนา (คล้ายกับคำกริยาในกลุ่มย่อยที่ 2) *ความพยายาม* *ความชอบธรรม* สื่อความหมายไปในทางที่แสดงลักษณะทางจิต (คล้ายกับคำกริยาในกลุ่มย่อยที่ 3) และ *โอกาส* *ความเสี่ยง* สื่อความหมายไปในทางที่แสดงความเป็นไปได้ (คล้ายกับคำกริยาในกลุ่มย่อยที่ 4) ส่วนอีกประเด็นหนึ่งว่าด้วยแนวโน้มที่จะพบ *ที่* ปรากฏร่วมกับ *จะ* ดังเช่นในตัวอย่างข้างต้น แนวโน้มดังกล่าวยังปรากฏในข้อมูลประกอบการศึกษาของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ด้วย กล่าวคือ หน่วยสร้างอนุประโยคประเภทที่แสดงความสัมพันธ์แบบลำดับต่อเนื่องนี้ มีตัวนำอนุประโยค *ที่* และในอนุประโยคมักพบคำว่า *จะ* ปรากฏร่วมอยู่ด้วยเสมอ

การพบ *จะ* ในทุกอนุประโยคขยายนับได้ว่าเป็นลักษณะพิเศษประการหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการสรุปผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ *จะ* ในมิติต่างๆ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานสู่การทำความเข้าใจการสร้างมโนทัศน์ของเหตุการณ์ในอนุประโยคได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ในทางวากสัมพันธ์บรรดานักภาษาศาสตร์ภาษาไทย (Kullavanijaya., 1968; Muansuwan, 2002; Panupong, 1970; Rangkupan, 2000; Thepkanjana, 1986; Warotamasikkhadit, 1976; คเชนทร์ ตัญศิริ, 2556; อภิญญา สร้อยรุห์ร่า, 2553; อุปกิตศิลปสาร, 2480) ต่างก็เห็นพ้องกันว่า *จะ* เป็นคำช่วยกริยา ซึ่งสามารถปรากฏได้ใน 3 โครงสร้าง ได้แก่

1) ปรากฏเดี่ยว นำหน้ากริยาลิ

คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานสามารถเป็นได้ทั้งสิ่งมีชีวิต เช่น *เขา* ใน (53) *เพื่อนๆ* ใน (54) และสิ่งไม่มีชีวิต เช่น *การสร้างสะพาน* ใน (55) ส่วนภาคแสดงอาจเป็น คำกริยาแสดงสภาพ เช่น *รวย* ใน (53) หรือคำกริยาแสดงการกระทำ เช่น *โทร* ใน (54) *ช่วย* ใน (55)

(53) เขาจะรวยแล้ว

(54) เพื่อนๆ จะโทรมาให้กำลังใจว่า เออ ทำดีแล้วนะ

(55) การสร้างสะพานจะช่วยย่นระยะทาง

(อภิญา สร้อยสุหรั, 2553, p. 55)

2) ปากฎร่วมกับคำช่วยกริยา นำหน้ากริยาวลี

ในโครงสร้างนี้ จะ อยู่หน้าคำกริยาหรือกริยาวลีเหมือนกับโครงสร้างแรก แต่มีคำช่วยกริยาอื่นๆ เช่น *นำ* ปากฎนำหน้า จะ ใน (63) และ *ต้อง* ปากฎต่อท้าย จะ ใน (64)

(56) ทุกอย่างนำจะจบลงด้วยดี

(57) ในการเล่นซ่อนแอบ หากใครถูกหาเจอก่อน คนนั้นต้องถูกปรับแพ้

(อภิญา สร้อยสุหรั, 2553, p. 58)

3) ปากฎระหว่างกริยาวลี

ตัวอย่างด้านล่างนี้ จะ ปากฎระหว่างคำกริยาแสดงลักษณะทางจิต *เต็มใจ* กับคำกริยาแสดงการกระทำ *ให้ยืม* ใน (65) และคำกริยาแสดงความตั้งใจหรือเจตนา *ไฝฝืน* กับคำกริยาแสดงการกระทำ *ไป* ใน (66)

(58) เขาเต็มใจจะให้เธอยืมรถ

(59) ผมไฝฝืนจะไปเยือนนอร์เวย์สักครั้ง

(จินดารัตน์ จรัสกำจรกุล, 2536 อ้างถึงในอภิญา สร้อยสุหรั, 2553, p. 90)

เมื่อย้อนกลับมาพิจารณาการปากฎของ *จะ* ในอนุประโยคขยายของหน่วยสร้างที่กำลังศึกษาอยู่ ผู้วิจัยพบการปากฎของ *จะ* อย่างในโครงสร้าง 2 แบบแรก เช่น ส่วนที่ขีดเส้นใต้ใน (60 – 64) ขณะที่โครงสร้างสุดท้าย ผู้วิจัยสังเกตเห็นค่านามหลักของหน่วยสร้างที่มีความหมายป้องกันกับ คำกริยาหลักที่แสดงอารมณ์ (emotive verbs) แทน เช่น *ความเต็มใจ* – *เต็มใจ*, *ความหวัง* – *หวัง*, *ความต้องการ* – *ต้องการ*, *ความตั้งใจ* – *ตั้งใจ*, *ความไฝฝืน* – *ไฝฝืน* เช่นใน (65 – 69) ตามลำดับ

(60) มีวิธีการใดบ้าง ที่ [\emptyset_s จะห้ามผู้ใหญ่ทางฉันเลิกๆเขาเสียที]

(61) ฉันไม่มีสิทธิ์ ที่ [\emptyset_s จะขัดขึ้นเลยแม้แต่น้อย]

- (62) เขายืนอยู่ที่ทุกคนจ้องมองเขา ฉะนั้น **โอกาส** ที่ [คนอาจจะชอบและไม่ชอบ] มีได้สูง
- (63) สายการบินต้องให้ความรู้แก่ลูกเรือเกี่ยวกับ**ความเสี่ยง** ที่ [\emptyset_s จะต้องสัมผัสรังสีเพ็ชิ่งขึ้นเวลาบินข้ามทั่วโลก]
- (64) โดยเฉพาะ**นโยบายของกรมป่าไม้** ที่ [\emptyset_s พยายามจะรักษาป่าไว้เอง]
- (65) ข้าพเจ้ามี**ความเต็มใจ** ที่ [\emptyset_s จะสละอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่แต่เดิมให้แก่ราษฎรโดยทั่วไป]
- (66) แนวทางของพรรคฝ่ายค้านในขณะนี้ไม่ใช่**ความหวัง** ที่ [ผู้คนจะฝากอนาคตของประเทศนี้อาไว้ได้]
- (67) **ความต้องการ** ที่ [\emptyset_s จะให้มีการกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและเบ็ดเสร็จ] ย่อมมีนัยทางการเมือง
- (68) NEW CONCEPT เป็นชื่อที่มีความหมายดีแสดงถึง**ความตั้งใจ** ที่ [\emptyset_s จะทำอะไรใหม่ๆ]
- (69) ฉันทเองก็**มีความใฝ่ฝัน** ที่ [\emptyset_s จะรู้ถึงกำเนิดของจักรวาลและเพื่อนบ้านจากโลกอันไกลโพ้น]

ในทางอรรถศาสตร์ คเชนทร์ (คเชนทร์ ตัญศิริ, 2554, 2556) พบว่าคำช่วยกริยา จะ แสดงความหมายได้ 3 ความหมาย ซึ่งมักปรากฏร่วมกันจนยากที่จะแยกแต่ละความหมายให้ขาดออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด อย่างไรก็ตาม ความเด่นชัด (saliency) ของแต่ละความหมายอาจไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับบริบททางวากยสัมพันธ์ที่จะ ไปปรากฏ ความหมายทั้ง 3 ความหมายของ จะ มีดังต่อไปนี้

1) **ความหมายเชิงเวลา** สามารถแบ่งออกเป็นอีก 2 ความหมายย่อย

- ก) ความหมายการณลักษณะทางไวยากรณ์ประเภทคาดหวัง (prospective aspect)
- ข) ความหมายอนาคตกาล (futurity)

2) **ความหมายความตั้งใจ (intention)**

3) **ความหมายทัศนภาวะการคาดคะเนความเป็นไปได้ (epistemic possibility)**

แ่งมุมความหมายทั้ง 3 นี้เป็นความหมายย่อยของความหมายใหญ่ คือ เหตุการณ์ที่ไม่เกิดจริง (irrealis) หมายถึง เหตุการณ์ที่แม้จะยังไม่เกิดขึ้น ณ เวลาที่กล่าวถ้อย แต่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นภายหลัง ด้วยเหตุนี้ วรรณกรรมในอดีต (Warotamasikkhadit, 1976; สุพันธ์ุณี, 2516; อุภิต ศิลปสาร, 2480) จึงจัดประเภททางไวยากรณ์ให้ จะ เป็นคำบ่งชี้อนาคตกาล (future tense marker)

แต่ภายหลังผลการวิเคราะห์ของสุตา รังกุพันธุ์ (Rangkupan, 2000) จิรันธรา ศรีอุทัย (Srioutai, 2004) อภิญา สร้อยธูหระ (2553) และคเชนทร์ ตัญศิริ (2554) ปฏิเสธแนวคิดดังกล่าวโดยให้เหตุผลว่าภาษาไทยไม่ได้แสดงประเภททางไวยากรณ์กาลด้วยการเข้ารหัส (grammatically encoded) อย่างเป็นระบบเหมือนกับภาษาอังกฤษ ซึ่งแสดงอดีตกาล ปัจจุบันกาล และอนาคตกาล ด้วยการนำ *-ed*, *verb to be + -ing* และ *will* มาประกอบกับคำกริยาแท้ ทว่าในภาษาไทยนั้น ผู้ใช้ภาษาสามารถแสดงความหมายในเชิงกาลได้ด้วยการใช้คำหลัก (content word) เช่น *เมื่อวานนี้* *ขณะนี้* *พรุ่งนี้* ส่วนเหตุผลอีกข้อที่นำมาโต้แย้งก็คือ หาก *จะ* เป็นคำบ่งชี้อนาคตกาลจริงอย่างที่วรรณกรรมในอดีตเสนอไว้ เหตุใดมันจึงปรากฏกับเหตุการณ์ในอดีตได้ เช่น *เมื่อวานนี้สมชายจะไปเชียงใหม่* ฉะนั้น คำกล่าวอ้างว่า *จะ* มีคุณสมบัติเป็นคำบ่งชี้ไวยากรณ์ประเภทอนาคตกาลจึงไม่ถูกต้อง

อภิญา (2553) และคเชนทร์ (2554) ยังได้ขยายความเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณสมบัติของ *จะ* ในฐานะตัวบ่งชี้เหตุการณ์ที่ไม่เกิดจริง (irrealis) ที่นำไปสู่การตีความความหมายอนาคตกาล (futurity) อย่างที่วรรณกรรมในอดีตกล่าวอ้าง อนึ่ง เหตุการณ์อนาคต (future event) และเหตุการณ์ไม่เกิดจริง (irrealis) ต่างก็เป็นเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น ณ เวลาที่กล่าวถ้อย ด้วยเหตุนี้มันจึงเป็นมโนทัศน์ที่ไม่ชัดเจนเมื่อเทียบกับเหตุการณ์อดีตหรือเหตุการณ์ปัจจุบันซึ่งเกิดขึ้นแล้วหรือกำลังดำเนินอยู่ (realis) เพราะต่างก็เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (actualization of event) จึงมีคุณสมบัติความเป็นรูปธรรม (concreteness) สูง ทำให้ผู้กล่าวถ้อยสามารถมีประสบการณ์ได้โดยตรงหรือมีหลักฐานเพื่อพิสูจน์การเกิดขึ้นของเหตุการณ์ดังกล่าวได้ อีกทั้งความเป็นรูปธรรมของเหตุการณ์อดีตหรือเหตุการณ์ปัจจุบันยังสะท้อนออกมาในของการเข้ารหัสทางภาษา (linguistic encoding) ด้วย คำบ่งชี้กาล (tense marker) หรือการณ์ลักษณะ (aspect marker) เพื่อบ่งชี้ความหมายเชิงเวลาอีกด้วย แต่ในทางตรงข้าม เหตุการณ์อนาคตกลับเป็นเหตุการณ์ที่มีความเป็นนามธรรม (abstractness) เนื่องจากเหตุการณ์ไม่เกิดจริง (irrealis) ทำให้สิ่งที่อาจปรากฏ ณ เวลาที่อ้างอิงเป็นเพียงแนวโน้มว่าเหตุการณ์หนึ่งๆ อาจเกิดขึ้นภายหลังเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ตัวบ่งชี้เหตุการณ์ที่ไม่เกิดจริง *จะ* ที่เชื่อมโยงกับวงความหมายต่อไปนี้ ได้แก่ ความตั้งใจ (intention) เจตนา (volition) การวางแผน (planning) ความคาดหวัง (expectation) จุดหมาย (goal) วัตถุประสงค์ (purpose) การคาดคะเน (prediction) ความเป็นไปได้ (possibility) แนวโน้ม (tendency) ข้อบังคับ (obligation) เงื่อนไข (condition) จึงสื่อนัยยะของเหตุการณ์ในอนาคตได้ด้วย

สำหรับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามก็เช่นกัน คำช่วยกริยา *จะ* ที่ปรากฏร่วมกับภาคแสดงในอนุประโยคนอกจากจะสัมพันธ์กับวงความหมายข้างต้นแล้ว เหตุการณ์ที่อ้างอิงถึงในอนุประโยคก็เป็นเหตุการณ์ที่ไม่เกิดจริง ณ เวลาที่ผู้ส่งสารผลิตหน่วยสร้างออกมา และในอนาคตเมื่อเวลาที่ถูกอ้างอิงในหน่วยสร้างมาถึง ก็ยังไม่แน่ชัดว่าเหตุการณ์ดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น ผู้วิจัยมองว่า

ลักษณะเช่นนี้คือความชัดใสทางโครงสร้าง (structural iconicity) จึงจัดประเภทให้หน่วยสร้างอนุประโยคที่จะกล่าวถึงในหัวข้อย่อย 5.2.1 – 5.2.3 อันได้แก่

- เจตนา [ความมุ่งหวัง]
- ศักยภาพ [การกระทำโดยชอบ]
- การคาดคะเน [ความเป็นไปได้]

เป็นหน่วยสร้างที่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามหลักและอนุประโยคขยายเป็นแบบลำดับต่อเนื่อง เพราะคำนามหลักเป็นสิ่งที่ต้องอุบัติขึ้นก่อน ทำให้มีขึ้นก่อน หรืออยู่ในครอบครองไว้ก่อน เพื่อที่ว่าเหตุการณ์หรือสภาพที่อ้างถึงในอนุประโยคขยายอาจจะมีโอกาสเป็นจริงขึ้นมาได้ในเวลาต่อมา

5.2.1 เจตนา [ความมุ่งหวัง]

ประเภทย่อยของความสัมพันธ์แบบลำดับต่อเนื่องที่จะกล่าวถึงเป็นประเภทแรก คือ หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ส่วนหลักอ้างถึงการแสดงเจตนารมณ์ อันเป็นภาวะเชิงนามธรรมที่มีอยู่แล้วในจิตใจบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดหรือจำเป็นต้องทำให้มีขึ้น เช่น *ความเต็มใจ ความจริงใจ ความกล้าหาญ ความพยายาม ความหวัง การสนับสนุน ความใฝ่ฝัน แร้งบันดาลใจ ปณิธาน จุดประสงค์* เป็นต้น ผู้วิจัยยังตั้งข้อสังเกตว่าคำนามหลักบางคำที่ยกตัวอย่างมานี้มีความสัมพันธ์ทางความหมายกับคำกริยาแสดงความรู้สึก (verbs of feeling) และคำกริยาแสดงลักษณะทางจิต (verbs of mental character) ในการศึกษาของอมรา (Prasithrathsint, 2005) ดังนี้ *ความเต็มใจ – เต็มใจ, ความจริงใจ – จริงใจ, ความกล้าหาญ – กล้าหาญ, ความพยายาม – พยายาม, ความหวัง – หวัง, การสนับสนุน – สนับสนุน, ความใฝ่ฝัน – ใฝ่ฝัน* เป็นต้น

ส่วนอนุประโยคซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย อ้างถึงเหตุการณ์เป้าหมายที่ปรารถนาว่าอยากให้เกิดขึ้น ณ เวลาใดเวลาหนึ่งหลังจากที่หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามถูกผลิตขึ้น โดยสังเกตได้จากคำช่วยกริยา *จะ* ที่ทำหน้าที่เป็นคำแสดงการณลักษณะแบบคาดหวัง (prospective aspect) ประกอบกับสุญรูปในตำแหน่งประธานที่ค้นคืน (retrieve) ได้ ล้วนแต่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งมีชีวิต ประเภทบุคคล (มนุษย์) ทั้งสิ้น ทำให้สามารถแสดงความมุ่งหวังต่อการเกิดขึ้นของเหตุการณ์หนึ่งๆ ได้นั่นเอง

เมื่อส่วนหลักและส่วนขยายมาปรากฏร่วมกันเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ความหมายรวมของทั้ง 2 องค์ประกอบนำไปสู่การทำความเข้าใจได้ว่า ก่อนอื่นบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดจำเป็นต้องมีความรู้สึกหรือภาวะทางจิตที่สะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ (คำนามหลัก) ขึ้น ถัดจึงมีความมุ่งหวังให้เหตุการณ์เป้าหมาย (อนุประโยคขยาย) ตามที่ได้ตั้งเจตนาไว้เป็นจริง อย่างไรก็ตาม ระดับของความคาดหวังไม่ว่ามากหรือน้อย ไม่ใช่เครื่องการันตีเลยว่าเหตุการณ์เป้าหมายจะต้องอุบัติขึ้นใน

ภายหลังเสมอไป ดังนั้น ความหมายรวมของหน่วยสร้างในกลุ่ม 5.2.1 นี้จึงสะท้อนมิติทัศนความมุ่งหวัง (anticipation) ควบคู่ไปกับอีกมิติหนึ่งคือ เวลาในอนาคต (futurity)

(70) ถ้าหากท่านใดมี**ความประสงค์** ที่ [\emptyset_s จะรับข่าวสารจากบ้านคามิลเลียนโฮมทั้งภาษาไทยและอังกฤษ] สามารถส่งอีเมลของท่านเข้ามาทาง...

เมื่อพิจารณาโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ของอนุประโยคขยาย จะเห็นว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดง รับ ยังว่างอยู่ แต่การไม่ปรากฏรูปในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่วิทยานิพนธ์เรียกว่า “สุญรูป” ซึ่งเกิดจากการละอาร์กิวเมนต์ทราบเท่าที่บริบทการสื่อสารยังช่วยให้ผู้รับวารเข้าใจสารได้ ในที่นี้ ผู้วิจัยยังได้พิสูจน์ทางวากยสัมพันธ์ว่าตำแหน่งประธานที่ว่างอยู่นั้น ไม่ได้เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก *ความประสงค์* แต่อย่างใด เนื่องจากผลการทดลองสร้างประโยคมูลฐานโดยการนำคำนามหลักเติมลงในตำแหน่งที่อาร์กิวเมนต์ว่างอยู่ ได้ประโยคที่ผิดไวยากรณ์และไม่สามารถสื่อความได้ ดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

* ความประสงค์_s จะรับข่าวสารจากบ้านคามิลเลียนโฮมทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่เหมาะสมของอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดง จะรับ ต้องมีความเป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงเป็นไปได้ที่ *ความประสงค์* ซึ่งเป็นภาวะเชิงนามธรรมจะปรากฏในตำแหน่งดังกล่าว อย่างไรก็ตาม อาร์กิวเมนต์ที่ถูกละไปสามารถค้นคืน (retrieve) ได้จากข้อความแวดล้อม ในที่นี้ เราจะพบอาร์กิวเมนต์ *ท่าน* ซึ่งถูกกล่าวถึงแล้วก่อนหน้านี้และเมื่อนำอาร์กิวเมนต์ *ท่าน* มาทดลองเติมลงในตำแหน่งที่เป็นสุญรูป ก็พบว่าข้อความที่เป็นที่ยอมรับโดยเจ้าของภาษา ดังนี้

ผลการค้นคืนสุญรูปจากบริบท:

ถ้าหากท่านใดมีความ**ประสงค์** ที่ [(ท่าน) จะรับข่าวสารจากบ้านคามิลเลียนโฮม...]

คำนามหลัก *ความประสงค์* อ้างถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในระบบปริชานของ *ท่าน* นอกจากนี้ *ท่าน* ยังเป็นประธานของภาคแสดง จะรับ การที่ผู้แสดงเจตนาธรรมณ์และผู้กระทำการในอนุประโยคเป็นอาร์กิวเมนต์ตัวเดียวกันและมีคุณสมบัติเป็นสิ่งที่ชีวิตประเภทบุคคล ก็ยิ่งทำให้การตีความความหมาย จะ ที่มาประกอบกับคำกริยาว่าแสดงความคาดหวังเป็นความหมายที่เด่น (salience) ในบริบทนี้ เพราะฉะนั้น การปรากฏร่วมกันของคำนามหลักและอนุประโยคขยายจนเป็นหน่วยสร้างใน (70) สามารถทำความเข้าใจได้ว่า *ท่าน* เกิดความรู้สึกที่ถูกอ้างถึงโดยคำนามหลัก *ความประสงค์* ขึ้น

ก่อนแล้วจึงหวังให้เกิดเหตุการณ์ในอนุประโยคขยาย จะรับข่าวสารจากบ้านคามิลเลียนโฮม.... เป็นจริงในภายหลัง

(71) และได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "เหนือกาลเวลา" ด้วยจุดประสงค์เพิ่มเติม ที่ [\mathcal{O}_5 อยากรจะให้เรื่องราวเหล่านี้สามารถอ่านได้ทุกวัย สามารถอ่านได้ในอนาคต]

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (71) มีความคล้ายคลึงกับตัวอย่างก่อนหน้า ตรงที่ค่านามหลัก *ความประสงค์* และ *จุดประสงค์* ต่างก็สื่อความหมายไปในทิศทางเดียวกันและน่าจะเชื่อว่าสอดคล้องกับคำกริยาค่าเดียวกันคือ *ประสงค์* ซึ่งแสดงออกถึงความมุ่งหมายให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งบรรลุผล นอกจากนี้ โครงสร้างอาร์กิวเมนต์ของอนุประโยคใน (70) และ (71) ยังเหมือนกันตรงที่อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานยังว่างอยู่ แต่ไม่ใช่เพราะมันทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก แท้จริงแล้ว การไม่ปรากฏรูปของอาร์กิวเมนต์เนื่องมาจากตำแหน่งดังกล่าวเป็นสุญรูปที่ถูกละออกไป

คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่เหมาะสมของอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานซึ่งมีบทบาทเป็นผู้กระทำกริยา *อยาก* ต้องเป็นสิ่งมีชีวิตเท่านั้น จึงจะแสดงเจตนาได้ สำหรับกรณีนี้ ไม่มีอาร์กิวเมนต์ใดเลยจากบริบทแวดล้อมที่มีคุณสมบัติสอดคล้อง แต่ด้วยประสบการณ์ทางโลก ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าสุญรูปในตำแหน่งประธานน่าจะอ้างถึงบุคคลผู้แต่งหนังสือ 'เหนือกาลเวลา' เพราะนักเขียนย่อมมีความต้องการให้ผลงานของตนสามารถเข้าถึงผู้อ่านได้ในวงกว้าง เพราะฉะนั้น อาร์กิวเมนต์ที่แสดงเจตจำนง *จุดประสงค์เพิ่มเติม* และประธานของภาคแสดงในอนุประโยคจึงเป็นอาร์กิวเมนต์ตัวเดียวกัน

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (71) ที่ประกอบด้วยค่านาม *จุดประสงค์เพิ่มเติม* และอนุประโยค *อยากรจะให้เรื่องราวเหล่านี้สามารถอ่านได้...* จึงสามารถทำความเข้าใจได้ว่าอาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้เขียนแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของตนโดยการตั้ง *จุดประสงค์เพิ่มเติม* (ส่วนหลัก) และผู้เขียนยังมีความคาดหวังให้เหตุการณ์ *อยากรจะให้เรื่องราวเหล่านี้สามารถอ่านได้...* (ส่วนขยาย) เกิดขึ้นในภายหลัง

(72) แม้กระนั้นในเรื่อง*ความกล้าหาญ* ที่ [\mathcal{O}_5 จะตัดสินใจกับชีวิตของตัวเอง] คุณชายหริพันธ์เทียบกับคุณหญิงวรรณศิกาไม่ติดเลย

สาเหตุที่อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดงในอนุประโยคข้างต้นไม่ปรากฏรูปไม่ใช่เพราะมันเป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก เพราะเมื่อทดลองสร้างประโยคมูลฐานโดยนำค่านามหลักเติมลงในตำแหน่งดังกล่าว พบว่าประโยคทดสอบที่สร้างขึ้นผิดไวยากรณ์และไม่สื่อความ ดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

* *ความกล้าหาญ* \mathcal{O}_5 จะตัดสินใจกับชีวิตของตัวเอง

ส่วนในทางอรรถศาสตร์ คุณสมบัติที่เหมาะสมของอาร์กิวเมนต์ซึ่งเป็นผู้กระทำกริยา *ตัดสินเหตุใจ* ต้องเป็นสิ่งมีชีวิตเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาภาคแสดงทั้งหมด จะ*ตัดสินใจกับชีวิตของตัวเอง* ยิ่งทำให้เห็นว่าค่านามหลัก *ความกล้าหาญ* ขาดคุณสมบัติความเป็นสิ่งมีชีวิตและไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกันอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้จึงสรุปได้ว่า ตำแหน่งประธานของ *ตัดสินใจ* เป็นสุญรูปที่ถูกปล่อยไป

สำหรับกรณีนี้ สุญรูปสามารถค้นคืนได้จากข้อความแวดล้อมที่ตามมาด้านหลัง มีอาร์กิวเมนต์ 2 ตัวคือ *คุณชายหริพันธ์* และ *คุณหญิงวรรณศิกา* ซึ่งต่างก็มีคุณสมบัติความเป็นสิ่งมีชีวิตทั้งคู่ แต่ด้วยหลักความง่ายในการประมวลผล (ease of processing) *คุณชายหริพันธ์* ปรากฏใกล้กับตำแหน่งสุญรูปมากกว่าจึงมีความเป็นไปได้สูงกว่าที่จะเป็นอาร์กิวเมนต์ซึ่งถูกปล่อยไป

ตามที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ชัดว่าการมาปรากฏร่วมกันของส่วนหลักและส่วนขยายจนเกิดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (72) ไม่ได้อาศัยเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ กล่าวคือ ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมระหว่างค่านามหลักกับอาร์กิวเมนต์ตัวใดเลยในอนุประโยคขยาย ฉะนั้น การทำความเข้าใจหน่วยสร้างข้างต้นจึงต้องพึ่งพาความรู้ทางภาษาด้านอื่นๆ และความรู้ที่อยู่นอกเหนือรูปภาษา ภาวะทางจิตใจ *ความกล้าหาญ* ที่อ้างถึงโดยค่านามหลัก เป็นภาวะทางจิตใจของ *คุณชายหริพันธ์* ส่วนอนุประโยคที่อ้างถึงความมุ่งหวังว่าเหตุการณ์ จะ*ตัดสินใจกับชีวิตของตัวเอง* อาจเป็นจริงขึ้นมาในอนาคต ก็มีประธานเป็น *คุณชายหริพันธ์* เช่นกัน เพราะฉะนั้น *ความกล้าหาญ* (ส่วนหลัก) จึงเป็นสิ่งที่ *คุณชายหริพันธ์* จะต้องทำให้มีขึ้นในจิตใจของเขาเสียก่อน เพื่อที่เหตุการณ์ จะ*ตัดสินใจกับชีวิตของตัวเอง* (ส่วนขยาย) อาจจะเกิดขึ้นได้ในภายหลังตามความคาดหวัง

(73) พระโพธิสัตว์ตั้ง**ปณิธาน** ที่ [\emptyset_s จะไม่เข้าถึงพระนิพพานในเวลาอันสั้น]

ความรู้เรื่องโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ทำให้ทราบว่าภาคแสดง *เข้าถึงพระนิพพาน* ยังขาดผู้ร่วมเหตุการณ์ในตำแหน่งประธาน แต่การไม่ปรากฏรูปนี้ไม่ใช่การแสดงความเป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักด้วยกลวิธีช่องว่างแต่อย่างใด เนื่องจากการพิสูจน์ทางวากยสัมพันธ์ด้วยการสร้างประโยคมูลฐาน แสดงให้เห็นว่าค่านามหลักไม่สามารถเติมกลับลงไปตำแหน่งประธานที่ว่างอยู่ได้

ประโยคมูลฐาน:

* ปณิธาน s จะไม่เข้าถึงพระนิพพานในเวลาอันสั้น

นอกจากนี้ ความรู้ทางอรรถศาสตร์ทำให้ทราบว่าค่านามหลัก *ปณิธาน* มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิตจึงไม่อาจเป็นผู้กระทำในเหตุการณ์ *เข้าถึงพระนิพพาน* ได้ อาร์กิวเมนต์ที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เหมาะสมในตำแหน่งนี้ต้องมีคุณสมบัติความมีชีวิต เมื่อพิจารณาบริบทแวดล้อมแล้วพบว่า *พระโพธิสัตว์* มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เหมาะสมและทำเนียบของภาษายังสอดคล้องกับ

พระนิพพาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาคแสดงอีกด้วย เพราะฉะนั้น พระโพธิสัตว์ จึงน่าจะเป็น อารีกิวเมนต์ที่เป็นสุญรูปในตำแหน่งประธาน

การมาปรากฏร่วมกันระหว่างค่านามหลัก พระโพธิสัตว์ และอนุประโยคขยาย จะไม่เข้าถึง พระนิพพานในเวลาอันสั้น แม้จะไม่ได้อาศัยปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ก็ตาม แต่การที่มันมาปรากฏ ร่วมกันจนเกิดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามที่สื่อความได้ต้องอาศัยความรู้นอกเหนือจากรูป ภาษา อนึ่ง ค่านามหลัก ปณิธาน อ้างถึงการตั้งความปรารถนาอย่างแน่วแน่ของ พระโพธิสัตว์ ที่จะทำ ให้เหตุการณ์ที่อ้างถึงในอนุประโยคขยาย จะไม่เข้าถึงพระนิพพานในเวลาอันสั้น เกิดขึ้นในภายหลัง

(74) จนเกิดแรงบันดาลใจ ที่ [\emptyset_s จะเป็นผู้มีเสียงไพเราะ] ก็เลยต้องหัดพูดเพราะๆ และ ประกอบด้วยคำอันรื่นหู

ความรู้ทางวากยสัมพันธ์ช่วยให้ผู้ใช้ภาษาระบุได้ว่า เหตุผลที่อารีกิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน ของภาคแสดงในอนุประโยคข้างต้นไม่ปรากฏรูป ไม่ใช่เพราะเป็นช่องว่างที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของ ค่านามหลัก ผลการทดลองสร้างประโยคมูลฐานโดยนำค่านามหลักเติมลงในตำแหน่งดังกล่าว พบว่า ประโยคที่สร้างขึ้นผิดไวยากรณ์และไม่สื่อความ

ประโยคมูลฐาน:

* แรงบันดาลใจ s จะเป็นผู้มีเสียงไพเราะ

ส่วนในทางอรรถศาสตร์ คุณสมบัติที่เหมาะสมของอารีกิวเมนต์ที่มีสภาพ จะเป็นผู้มีเสียง ไพเราะ ได้นั้น ต้องเป็นสิ่งมีชีวิตเท่านั้น โดยอนุมานจาก ผู้- ใน ผู้มีเสียงไพเราะ ซึ่งเป็นส่วนเติมเต็ม ของ เป็น ดังนั้น เมื่อนำผลการวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์มาประกอบกัน จึงเห็นได้ ชัดว่าค่านามหลัก แรงบันดาลใจ ขาดคุณสมบัติความเป็นสิ่งมีชีวิตและไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับ อารีกิวเมนต์ในตำแหน่งประธานอย่างแน่นอน จนสามารถสรุปได้ว่าตำแหน่งประธานที่ว่างอยู่เป็นสุญ รูปที่ถูกละออกไป

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาบริบทแวดล้อมกลับไม่พบว่ามีอารีกิวเมนต์ตัวใดเลยที่คุณสมบัติ ความมีชีวิต แต่สันนิษฐานได้ว่าประธานของ เกิดแรงบันดาลใจ, เป็นผู้มีเสียงไพเราะ, ต้องหัดพูด เพราะๆ น่าจะเป็นบุคคลเดียวกัน แต่ถูกละออกไปทั้งหมด

การปรากฏร่วมระหว่างค่านามหลักและอนุประโยคขยายจนเกิดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยค ขยายค่านามใน (74) จึงสามารถทำความเข้าใจได้ว่ามีบุคคลผู้หนึ่งแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของตนโดย การสร้าง แรงบันดาลใจ (ค่านามหลัก) และบุคคลผู้นั้นมีความคาดหวังให้สภาพ จะเป็นผู้มีเสียง ไพเราะ (อนุประโยคขยาย) เกิดขึ้นในภายหลัง

(75) และ**ความฝัน** ที่ [\mathcal{O}_5 จะผลักดันให้ประเทศไทยกลายเป็นโอเปกด้านพืชพลังงานแห่งที่ 2 ของโลกรองจากประเทศบราซิล] นั้นก็ยังคงเป็นความหวังที่สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรม

อนุประโยคข้างต้นก็มีโครงสร้างอาร์กิวเมนต์เหมือนอนุประโยคก่อนหน้าที่ได้ยกตัวอย่างไปแล้ว ในแง่การไม่ปรากฏรูปของอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน เนื่องจากมันถูกผู้ส่งสารละออกไป กลายเป็นสิ่งที่วิทยานพนธ์เล่มนี้เรียกว่า “สุญรูป” คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่เหมาะสมของอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานและมีบทบาททางความหมายเป็นผู้กระทำกริยา **ผลักดัน** ต้องเป็นสิ่งมีชีวิตเท่านั้น เพราะสิ่งมีชีวิตสามารถแสดงเจตนาหรือเคลื่อนไหวเพื่อก่อเหตุการณ์ **ผลักดัน** ได้

ทว่า บริบทที่แวดล้อมหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (75) ไม่พบอาร์กิวเมนต์ที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ดังกล่าวเลย อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์จากโลกแห่งความเป็นจริงทำให้สันนิษฐานเบื้องต้นได้ว่าสุญรูปที่ถูกละออกไปน่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตประเภทนิติบุคคล ในกรณีนี้ก็คือนิติบุคคลของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง เช่น *กระทรวงพาณิชย์* ในแง่ที่เป็นการส่งออก, *กระทรวงพลังงาน* ในแง่ที่ ‘โอเปก (OPEC)’ คือกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน และยังมีความเป็นไปได้ที่จะเป็น *กระทรวงเกษตร* ในแง่ที่น้ำมันนั้นมาจากพืช ด้วยความจำกัดของข้อมูลจึงทำได้เพียงสันนิษฐานว่าเป็นหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น แต่ยังไม่อาจจะระบุชี้ชัดได้ว่าหน่วยงานใด

การปรากฏร่วมระหว่างคำนามหลักและอนุประโยคขยายจนเกิดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (75) จึงสามารถทำความเข้าใจได้ว่าต้องมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคล (ไม่อาจจะระบุได้อย่างชัดเจน) แสดงออกถึงเจตนาของตนโดยกริยา **ความฝัน** (คำนามหลัก) ว่า *หน่วยงานของรัฐ* (สุญรูปที่ค้นคืนได้ในตำแหน่งประธาน) จะทำให้เหตุการณ์ **ผลักดันให้ประเทศไทยกลายเป็นโอเปก...** (อนุประโยคขยาย) เกิดขึ้นในภายหลัง นอกจากนี้ บริบทที่ตามมาข้างท้ายของตัวอย่าง (75) ที่ว่า *...ยังคงเป็นความหวัง....* ยังแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์ทางความหมายที่สืบเนื่องมาจากคำช่วยกริยา จะ อย่างชัดเจน

นอกเหนือจาก (70 - 75) ซึ่งได้ยกตัวอย่างพร้อมคำอธิบายไปแล้วข้างต้น ตัวอย่างถัดมาได้แก่ (76 -77) ก็เป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มีรูปแบบความสัมพันธ์ *เจตนา* [*ความมุ่งหวัง*] เช่นกัน ความสัมพันธ์รูปแบบนี้เกิดจากการมาปรากฏร่วมระหว่างคำนามหลักที่อ้างถึงเจตนา กับอนุประโยคขยายที่ว่าด้วยเหตุการณ์ซึ่งยังไม่เกิดขึ้นจริง แต่เป็นเหตุการณ์ที่หวังให้เกิดขึ้นในภายหลัง

(76) ขอต้อนรับคณะทูตานุทูตจากประเทศต่างๆ ซึ่งอยู่กับเรา ณ ที่นี่ เพื่อเป็นสักขีพยานยืนยัน
การสนับสนุนของเรา ที่ [\mathcal{O}_5 จะสร้างประชาคมอาเซียน]

(77) ตลอดสัปดาห์ที่ผ่านมา กสทช. มีความพยายามอย่างเข้มข้น ที่ [O₅ จะปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์เฟซบุ๊ก] ด้วยเหตุผลว่าเว็บดังกล่าวมีเนื้อหาไม่เหมาะสม

5.2.2 ศักยภาพ [การกระทำโดยชอบ]

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่จะกล่าวถึงในหัวข้อย่อยนี้ ประกอบด้วยคำนามหรือนามวลีที่เป็นส่วนหลัก อ้างถึงศักยภาพที่จะดำเนินการหรือสั่งการในทางนิตินัย เช่น *อำนาจ* หน้าที่ *อำนาจหน้าที่* *สิทธิ* *ความชอบธรรม* *นโยบาย* *เงื่อนไข* *ข้อบังคับ* เป็นต้น โดยไม่จำกัดว่าศักยภาพดังกล่าวจะมีติดตัวมาแต่กำเนิด หรือได้มาภายหลังพร้อมกับสถานะทางสังคมบางอย่าง

ส่วนอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย มีใจความว่าด้วยเหตุการณ์ที่หมายจะให้บรรลุผล โดยบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดที่มีอำนาจในทางนิตินัยเป็นผู้ลงมือกระทำเหตุการณ์ดังกล่าวด้วยตนเองหรือเป็นผู้ออกคำสั่งให้ผู้อื่นกระทำการ ฉะนั้น เหตุการณ์ที่อ้างถึงในอนุประโยคนี้เป็นเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดจริง ณ เวลาที่ผู้ส่งสารผลิตหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามขึ้น โดยสังเกตได้จากคำช่วยกริยา *จะ* ที่มาประกอบภาคแสดงของอนุประโยค นอกจากนี้ อนุประโยคยังสามารถสื่อถึงเจตนา (volition) ความตั้งใจ (intention) หรือความมุ่งหมาย (determination) ซึ่งคล้ายกับความคาดหวัง (anticipation) ในอนุประโยคประเภทย่อยที่ 5.2.1 เนื่องจากสูตรรูปในตำแหน่งประธานที่ค้นคืนได้มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งมีชีวิตประเภทบุคคล ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคล เช่น *เจ้าหน้าที่* *พนักงาน* *กำนัน* *รัฐมนตรี* *ประธานาธิบดี* *พระมหากษัตริย์* หรือเป็นกลุ่มบุคคล เช่น *บริษัท* *องค์กร* *หน่วยงาน* *กระทรวง* *พรรคการเมือง* *กลุ่มชาติพันธุ์* เป็นต้น อาร์กิวเมนต์เหล่านี้สามารถแสดงเจตนา (volition) เคลื่อนไหว (movement) หรือทำให้ผู้ร่วมเหตุการณ์อื่นเปลี่ยนสภาพ (causing change of state in another participant) ไปได้ แต่ในขณะที่เดียวกันเหตุการณ์ที่อ้างถึงในอนุประโยคประเภทย่อยนี้ เมื่อเทียบกับ 5.2.1 ก็มีความแตกต่างกันอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่โอกาสเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ กล่าวคือ เหตุการณ์ในอนุประโยคประเภทย่อยนี้มีโอกาสเกิดขึ้นจริงในภายหน้าสูงกว่าหรือเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นผลจากการออกคำสั่งหรือการบังคับใช้ ซึ่งต่างจากการแสดงเจตนารมณ์ใน 5.2.1 ที่ความตั้งใจของบุคคลผู้หนึ่งอาจนำไปสู่เหตุการณ์ในอนาคตหรือไม่ก็ได้

เมื่อส่วนหลักและส่วนขยายมาปรากฏร่วมกันเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ความหมายรวมของทั้ง 2 องค์ประกอบนำไปสู่การทำความเข้าใจได้ว่า ก่อนที่เหตุการณ์หนึ่ง (อนุประโยคขยาย) จะเป็นจริงขึ้นมาได้โดยชอบหรือมีผลบังคับใช้ในทางกฎหมายได้ จำเป็นที่จะต้องอาศัยศักยภาพหรืออำนาจในการควบคุมสั่งการ (คำนามหลัก) ซึ่งมาจากบุคคลผู้มีอำนาจเสียก่อน สรุปได้ว่าหน่วยสร้างในประเภทย่อยนี้สะท้อนมโนทัศน์เจตนา (volition) เป็นหลัก พร้อมกับมโนทัศน์รองคือเวลาในอนาคตกาล (futurity)

(78) **อำนาจ** ที่ [\mathcal{O}_5 จะรับประกันภัยหรือไม่] เป็นอำนาจการตัดสินใจของสำนักงานใหญ่

(79) มาตรา ๒๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่ง**พระราชอำนาจ** ที่ [\mathcal{O}_5 จะให้นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งตามที่ประธานสภาการศึกษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติถวายคำแนะนำ]

โครงสร้างอาร์กิวเมนต์ใน (78 - 79) แสดงให้เห็นว่าตำแหน่งประธานของภาคแสดง *จะรับประกันภัย* และ *จะให้นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง* ตามลำดับ ไม่ปรากฏรูป แต่การทดสอบทางวากยสัมพันธ์ด้วยการสร้างประโยคมูลฐานที่นำค่านามหลักเติมลงในตำแหน่งที่ว่างอยู่ พบว่าประโยคที่สร้างขึ้นผิดไวยากรณ์และไม่อาจสื่อความได้ ดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

* อำนาจ \mathcal{O}_5 จะรับประกันภัยหรือไม่

* พระราชอำนาจ \mathcal{O}_5 จะให้นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง...

ส่วนความรู้ทางอรรถศาสตร์ช่วยให้ระบุได้ว่าคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และบทบาททางความหมายของอาร์กิวเมนต์ที่เหมาะสมในตำแหน่งดังกล่าว ต้องมีคุณสมบัติความมีชีวิตและเป็นผู้กระทำเท่านั้น เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ทั้งทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ประกอบกัน จึงสรุปได้ว่าตำแหน่งประธานของภาคแสดงในทั้ง 2 ตัวอย่างเป็นสุญรูป

ผู้ใช้ภาษาสามารถค้นคืนได้ว่าสุญรูปที่ถูกปล่อยออกไปใน (78) คือ *สำนักงานใหญ่* ปรากฏในบริบทที่ต่อท้ายหน่วยสร้างอนุประโยค ส่วนสุญรูปใน (79) คือ *พระมหากษัตริย์* จากบริบทที่นำมาข้างหน้าและจากราชศัพท์ *พระราชอำนาจ* เพราะฉะนั้น คำนามหลักและอาร์กิวเมนต์ที่ไม่ปรากฏรูปในตำแหน่งประธานจึงไม่มีการอ้างอิงร่วมซึ่งกันและกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า องค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (78 - 79) มาปรากฏร่วมกันด้วยปัจจัยนอกเหนือจากรูปภาษา

การปรากฏร่วมระหว่างค่านามหลัก *อำนาจ* กับอนุประโยคขยาย *จะรับประกันภัยหรือไม่* ใน (78) จึงสามารถทำความเข้าใจได้ว่า *สำนักงานใหญ่* (สุญรูปที่ค้นคืนได้ในตำแหน่งประธาน) เป็นผู้มีความสำคัญภาพในการควบคุมสั่งการและแสดงเจตนาที่จะให้เหตุการณ์ *จะรับประกันภัยหรือไม่* (อนุประโยคขยาย) เกิดขึ้นได้ในอนาคต ด้วยการใช้ *อำนาจ* (ค่านามหลัก)

ส่วนการปรากฏร่วมระหว่างค่านามหลัก *พระราชอำนาจ* กับอนุประโยคขยาย *จะให้นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง...* ใน (79) สามารถทำความเข้าใจได้ว่า *พระมหากษัตริย์* (สุญรูปที่ค้นคืนได้ในตำแหน่งประธาน) เป็นผู้มีความสำคัญภาพในการควบคุมสั่งการและสามารถแสดงเจตนาที่จะให้

เหตุการณ์ จะให้นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง... (อนุประโยคขยาย) เกิดขึ้นได้ในอนาคต ด้วยการใช้พระราชอำนาจ (ค่านามหลัก)

(80) การขอยกเว้นภาษีดอกเบียเงินกู้ต่างประเทศนั้น TOPIC เป็นอำนาจหน้าที่ของ
กระทรวงการคลัง ที่ [\emptyset_S จะพิจารณา ___ DO]

(81) ถ้ามีหมายให้จับผู้ใดในหมู่บ้านนั้น เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ที่ [\emptyset_S จะจับผู้นั้นและรีบนำส่งต่อกำนันหรือกรรมการอำเภอ] ตามสมควร

โครงสร้างอาร์กิวเมนต์ใน (80 – 81) แสดงให้เห็นว่าตำแหน่งประธานของภาคแสดง จะพิจารณา และ จะจับผู้นั้น.. ตามลำดับ ไม่ปรากฏรูป แต่การทดสอบทางวากยสัมพันธ์ด้วยการสร้างประโยคมูลฐานที่นำค่านามหลักเติมลงในตำแหน่งที่ว่างอยู่ พบว่าประโยคที่สร้างขึ้นผิดไวยากรณ์และไม่อาจสื่อความได้ ดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

* อำนาจหน้าที่ของกระทรวงการคลัง $_S$ จะพิจารณาการขอยกเว้นภาษีดอกเบีย...

* หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน $_S$ จะจับผู้นั้นและรีบนำส่ง....

ส่วนความรู้ทางอรรถศาสตร์ช่วยให้ระบุได้ว่าคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และบทบาททางความหมายของอาร์กิวเมนต์ที่เหมาะสมในตำแหน่งดังกล่าว ต้องมีคุณสมบัติความมีชีวิตและเป็นผู้กระทำเท่านั้น เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ทั้งทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ประกอบกัน จึงสรุปได้ว่าตำแหน่งประธานของภาคแสดงในทั้ง 2 ตัวอย่างเป็นสุญรูป

เราจะเห็นได้ว่าค่านามหลัก อำนาจหน้าที่ของกระทรวงการคลัง ใน (80) และ หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ใน (81) มีโครงสร้างเหมือนกัน คือ ‘นามวลี1 + ของ + นามวลี2’ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ ‘นามวลี1’ มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิต ขณะที่ ‘นามวลี2’ มีคุณสมบัติความมีชีวิต ผู้ใช้ภาษาสามารถค้นคืนสุญรูปในตำแหน่งประธานได้ว่าเป็น ‘นามวลี2’ (Siriwittayakorn, 2018) ดังนั้น เมื่อค้นคืนสุญรูปได้แล้ว จึงถึงเป็นการยืนยันได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (80 – 81) มาปรากฏร่วมกันโดยไม่ได้อาศัยปัจจัยทางวากยสัมพันธ์

การปรากฏร่วมระหว่างค่านามหลัก อำนาจหน้าที่ของกระทรวงการคลัง กับอนุประโยคขยาย จะพิจารณาการขอยกเว้นภาษีดอกเบีย... ใน (80) จึงสามารถทำความเข้าใจได้ว่า กระทรวงการคลัง (สุญรูปที่ค้นคืนได้ในตำแหน่งประธาน) เป็นผู้มีศักยภาพในการควบคุมให้เหตุการณ์ จะพิจารณาการ

ขอยกเว้นภาษีดอกเบีย... (อนุประโยคขยาย) เกิดขึ้นได้ในอนาคต ด้วยการใช้อำนาจหน้าที่ (คำนามหลัก)

ส่วนการปรากฏร่วมระหว่างคำนามหลัก *หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน* กับอนุประโยคขยาย *จะจับผู้ นั้นและริบนำส่ง...* ใน (81) สามารถทำความเข้าใจได้ว่า *ผู้ใหญ่บ้าน* (สุญรูปที่ค้นคืนได้ในตำแหน่งประธาน) เป็นผู้มีอำนาจควบคุมสั่งการและลงมือกระทำให้เกิดเหตุการณ์ *จะจับผู้ นั้นและริบนำส่ง...* (อนุประโยคขยาย) เกิดขึ้นได้ในอนาคต ด้วยการใช้อำนาจหน้าที่ (คำนามหลัก)

(82) คำแถลงดังกล่าวสะท้อนถึงนโยบายการต่างประเทศของประธานาธิบดีบารัค โอบามา ที่ [๑๕ จะฟื้นฟูความสัมพันธ์กับรัสเซีย] เป็นวาระเร่งด่วน

ภาคแสดงของ (82) *จะฟื้นฟูความสัมพันธ์กับรัสเซีย* ต้องการอาร์กิวเมนต์ขึ้นต่ำมาปรากฏร่วมจำนวน 2 หน่วย คือในตำแหน่งประธานและกรรมตรง แต่จะเห็นได้ว่ามีเพียงตำแหน่งกรรมตรงเท่านั้นที่ปรากฏรูป ส่วนตำแหน่งประธานยังว่างอยู่ อย่างไรก็ตาม ผลการทดสอบทางวากยสัมพันธ์ด้วยการสร้างประโยคมูลฐานโดยนำคำนามหลักเติมลงในตำแหน่งที่ว่างอยู่ พบว่าประโยคที่สร้างขึ้นผิดไวยากรณ์ ไม่สามารถสื่อความได้ และไม่เป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ใช้ภาษา ดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

* นโยบายการต่างประเทศของประธานาธิบดีบารัค โอบามา ๕ จะฟื้นฟูความสัมพันธ์กับรัสเซีย

นอกจากนี้ ในทางอรรถศาสตร์ ตำแหน่งประธานที่ว่างอยู่ยังไม่อาจเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักได้อีกด้วย เนื่องจากคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอาร์กิวเมนต์ที่เหมาะสมจะเป็นผู้กระทำในเหตุการณ์ *จะฟื้นฟูความสัมพันธ์กับรัสเซีย* ต้องมีคุณสมบัติความมีชีวิตเพื่อที่จะแสดงเจตนาอันก่อให้เกิดการกระทำดังกล่าวขึ้นได้ เพราะฉะนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานที่ว่างอยู่เป็นสุญรูปที่ถูกปล่อยออกไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าส่วนหลักและส่วนขยายของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (82) ไม่ได้อาศัยปัจจัยทางวากยสัมพันธ์เพื่อปรากฏร่วมกัน

สำหรับกรณีนี้ การค้นคืนสุญรูปในตำแหน่งประธานสามารถใช้วิธีการเดียวกันกับ (80 – 81) ทำให้ทราบว่า *ประธานาธิบดีบารัค โอบามา* เป็นสุญรูปที่ถูกปล่อยออกไป ดังนั้น ผู้ใช้ภาษาจึงสามารถทำความเข้าใจการปรากฏร่วมระหว่างคำนามหลัก *นโยบายการต่างประเทศ...* กับอนุประโยคขยาย *จะฟื้นฟูความสัมพันธ์กับรัสเซีย* ได้ว่า *ประธานาธิบดีบารัค โอบามา* (สุญรูปที่ค้นคืนได้ในตำแหน่งประธาน) เป็นผู้มีอำนาจควบคุมสั่งการและลงมือกระทำให้เกิดเหตุการณ์ *จะฟื้นฟูความสัมพันธ์กับรัสเซีย* (อนุประโยคขยาย) เกิดขึ้นได้ในอนาคต ด้วยการใช้นโยบายการต่างประเทศ... (คำนามหลัก)

นอกเหนือจาก (78 – 82) ซึ่งได้ยกตัวอย่างพร้อมคำอธิบายไปแล้วข้างต้น ตัวอย่างถัดมาได้แก่ (83 – 85) ก็เป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มีรูปแบบความสัมพันธ์ *ศักยภาพ [การกระทำโดยชอบ]* เช่นกัน ความสัมพันธ์รูปแบบนี้เกิดจากการมาปรากฏร่วมระหว่างคำนามหลักที่อ้างถึงศักยภาพหรืออำนาจสั่งการบางอย่าง กับอนุประโยคขยายที่ว่าด้วยเหตุการณ์ซึ่งยังไม่เกิดขึ้นจริง ณ ขณะกล่าวถ้อยหรือ ณ เวลาที่อ้างอิง แต่เป็นเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในภายหลังตามคำสั่งการของผู้มีอำนาจ

(83) พวกคุณกำลังละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง พวกคุณไม่มีสิทธิ ที่ [\mathcal{O}_S จะลอบฟังและอัดเสียงการสนทนาของพลเมือง]

(84) ชาวอารยันถือว่าตนเท่านั้นที่เป็นชาติพันธุ์ที่ดีที่สุดจึงอ้าง *ความชอบธรรม* ที่ [\mathcal{O}_S จะยิ่งใหญ่เหนือชาติอื่น] ด้วยการประหัตประหารทำลายล้าง

(85) ประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 ได้กำหนด *เงื่อนไข* ที่ [\mathcal{O}_S จะอนุญาตให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ที่มีสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา อยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นการชั่วคราว] ไว้ดังนี้ ...

5.2.3 การคาดคะเน [ความเป็นไปได้]

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่จะกล่าวถึงในหัวข้อย่อยนี้ ประกอบด้วยคำนามที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลัก คำนามเหล่านี้มีคุณสมบัติความเป็นนามธรรมและอ้างถึงการคาดคะเนซึ่งอาจจะตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อมูลบางอย่าง การประเมินสถานการณ์แวดล้อม การอาศัยประสบการณ์ หรือ แม้แต่การสันนิษฐานเอง เช่น *แนวโน้ม โอกาส ความน่าจะเป็น ความเป็นไปได้ ความเสี่ยง ทิศทาง แนวทาง เป็นต้น*

ส่วนอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย มีใจความว่าด้วยเหตุการณ์หนึ่งซึ่งผ่านการไตร่ตรองหรือคาดการณ์โดยบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดแล้วว่าเหตุการณ์ดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นได้ ผู้วิจัยเห็นว่า คำช่วยกริยา *จะ* ในที่นี้ทำหน้าที่เป็นคำบ่งชี้ทัศนภาวะสัญญา (epistemic modality) เพื่อแสดงให้เห็นถึงการประเมินความเป็นไปได้ที่มาจากมุมมองของผู้คาดคะเน โดยผู้วิจัยมีเหตุผลสนับสนุนการตีความความหมายดังกล่าว 2 ประการ ดังนี้ เหตุผลประการแรกคือในกรณีที่อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดงในอนุประโยคมีคุณสมบัติเป็นสิ่งที่ชีวิตประเภทบุคคล ผู้วิจัยพบว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานและอาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทเป็นผู้ผลิตหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามไม่ใช่อาร์กิวเมนต์ตัวเดียวกัน ส่วนเหตุผลอีกประการหนึ่งคือในกรณีที่อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของ

ภาคแสดงมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งไม่มีชีวิตหรือภาวะนามธรรม อาร์กิวเมนต์เช่นนี้ย่อมไม่สามารถที่จะแสดงเจตนาหรือเคลื่อนไหวเพื่อทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ เพราะฉะนั้น การตีความว่าเหตุการณ์ในอนุประโยคแสดงมโนทัศน์ความมุ่งหวังหรือเจตนาที่มาจากผู้ร่วมเหตุการณ์อย่างใน 5.2.1 และ 5.2.2 จึงเจือจางลง (attenuate) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสังเกตเห็น *คง อาจ นำ ดูว่า ค่อนข้าง เกือบ มั่นใจ อย่างแน่นอน เป็นไปได้ ฯลฯ* ซึ่งสะท้อนความเป็นไปได้ว่าเหตุการณ์ที่คาดคะเนจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นยังเกี่ยวพันกับระดับความมั่นใจของผู้คาดคะเนด้วย

เมื่อส่วนหลักและส่วนขยายมาปรากฏร่วมกันเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ความหมายรวมของทั้ง 2 องค์ประกอบนำไปสู่การทำความเข้าใจได้ว่าการคาดคะเนความเป็นไปได้ (คำนามหลัก) โดยบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดเกิดขึ้น ต่อมาในภายหลังเหตุการณ์ที่ถูกคาดคะเน (อนุประโยค) อาจเกิดขึ้นจริงหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ สรุปได้ว่า หน่วยสร้างในประเภทย่อยนี้สะท้อนมโนทัศน์การประเมินความเป็นไปได้ (possibility) ร่วมกับการอ้างถึงเหตุการณ์ที่ไม่เกิดจริง (irrealis) ซึ่งสอดคล้องกับเวลาในอนาคตที่เหตุการณ์มีแนวโน้มอาจจะเกิด

(86) หากข่าวลือนี้เป็นจริง โอกาส ที่ [เธอจะกลับมาเขย่าอุตสาหกรรมเพลงอีกครั้ง] ก็เชื่อว่าจะเป็นไปไม่ได้เสียทีเดียว เราไม่มีทางรู้ชัดว่าอะไรจะเกิดขึ้นจนกว่าจะถึงเดือนพฤศจิกายน

แม้ว่าในอนุประโยคขยาย *เธอจะกลับมาเขย่าอุตสาหกรรมเพลงอีกครั้ง* มีสรรพนาม *เธอ* ปรากฏอยู่ แต่สรรพนามดังกล่าวเป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 เพศหญิง เอกพจน์ ใช้สำหรับอ้างถึงบุคคลเท่านั้น ในขณะที่คำนามหลัก โอกาส มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิตและมีความเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังไม่สามารถแทนที่ *เธอ* ในประโยคมูลฐาน เพราะการแทนที่ดังกล่าวนำไปสู่ประโยคที่ผิดไวยากรณ์และไม่สื่อความ

* โอกาส_s จะกลับมาเขย่าอุตสาหกรรมเพลงอีกครั้ง

ผลการทดสอบนี้ชี้ชัดว่า *เธอ* ไม่ใช่ตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก โอกาส อย่างแน่นอน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การมาปรากฏร่วมกันระหว่างคำนามหลักกับอนุประโยคขยายใน (86) ไม่ได้อาศัยปัจจัยทางวากยสัมพันธ์

ด้วยเหตุนี้หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม (86) จึงสามารถทำความเข้าใจได้ว่ามีบุคคลผู้หนึ่งเป็นผู้ผลิตสาร แต่ไม่ใช่บุคคลเดียวกันกับ *เธอ* ในอนุประโยค บุคคลผู้นี้แสดงการคาดการณ์ โอกาส (คำนามหลัก) ว่าเหตุการณ์ *เธอจะกลับมาเขย่าอุตสาหกรรมเพลงอีกครั้ง* ซึ่งยังไม่เกิดขึ้น ณ เวลาที่กล่าวถ้อยอาจจะเกิดขึ้นหรืออาจไม่เกิดขึ้นเลยก็ได้ เมื่อถึงเวลาที่เป็นจุดอ้างอิง คือ *จนกว่าจะถึงเดือนพฤศจิกายน* การคาดการณ์ดังกล่าวยังแฝงความไม่คอยมั่นใจของผู้คาดการณ์เอาไว้ด้วย โดยสังเกตได้จากบริบทหรือข้อความแวดล้อม เช่น *หากข่าวลือนี้เป็นจริง* ซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาเพื่อแสดง

การสมมติ พร้อมทั้งถ้อยคำที่แสดงให้เห็นถึงความไม่มั่นใจของผู้ผลิตสาร ได้แก่ *ใช้ว่าจะเป็นไปได้ และ เราไม่มีทางรู้ชัด*

นอกจากในตัวอย่างข้างต้นแล้ว ยังพบคำนามหลัก *โอกาส* ใน (87) ปรากฏร่วมกับอนุประโยคขยาย *อาจจะเกิดเงินฝืดขึ้นได้* ซึ่งเป็นประโยคกริยา ดังนั้น การมาปรากฏร่วมระหว่างคำนามหลักกับอนุประโยคในกรณี จึงเหมือนกับ (86) ตรงที่ไม่ได้อาศัยปัจจัยทางวากยสัมพันธ์

(87) หากเศรษฐกิจหดตัวต่อไป มีโอกาส ที่ [อาจจะเกิดเงินฝืดขึ้นได้] โดยภาวะเงินฝืดจะเกิดจากผู้ประกอบการลดราคาสินค้าลง

ในทำนองเดียวกัน หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม (87) ก็สามารถทำความเข้าใจได้ว่าการปรากฏร่วมนี้อ้างถึงแสดงถึงการคาดการณ์ *โอกาส* (คำนามหลัก) โดยบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดที่ไม่ระบุแน่ชัด ได้คาดคะเนว่าเหตุการณ์ *เกิดเงินฝืด* (อนุประโยคขยาย) ซึ่งยังไม่เกิดขึ้น ณ เวลาที่กล่าวถ้อยแต่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ ระดับความมั่นใจในการประเมินความเป็นไปได้ของเหตุการณ์อยู่ในระดับปานกลาง เพราะสังเกตได้จากวลี *อาจจะ...ได้* ภายใต้เงื่อนไข *หากเศรษฐกิจหดตัว* และ *ต่อไป* ซึ่งถือเป็นจุดอ้างอิงในอนาคต

(88) ตำรวจผู้อาวุโสกว่าถาม "มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ที่ [คนสองคนในโลกจะมีรหัสพันธุกรรมเหมือนกัน 100% อย่างนี้]"

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามข้างต้นประกอบด้วยคำนามหลัก *ความเป็นไปได้* และอนุประโยคขยาย *คนสองคนในโลกจะมีรหัสพันธุกรรมเหมือนกัน 100% อย่างนี้* ซึ่งเห็นได้ชัดว่าองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนมาปรากฏรวมกันได้โดยไม่ต้องอาศัยการมีตัวอ้างอิงร่วม

เราสามารถทำความเข้าใจการปรากฏร่วมนี้ได้ว่า มีการคาดการณ์ *ความเป็นไปได้* (คำนามหลัก) โดยบุคคลผู้หนึ่งซึ่งปรากฏในบริบทแวดล้อมคือ *ตำรวจผู้อาวุโสกว่า* ว่าเหตุการณ์ *คนสองคนในโลกจะมีรหัสพันธุกรรมเหมือนกัน 100% อย่างนี้* (อนุประโยค) อาจจะเป็นจริงหรือไม่เป็นจริงก็ได้ การคาดการณ์ดังกล่าวมีระดับความมั่นใจที่ต่ำมาก เพราะปรากฏในรูปของคำถาม *มี...มากน้อยเพียงใด*

นอกเหนือจาก (86 - 88) ซึ่งได้ยกตัวอย่างพร้อมคำอธิบายไปแล้วข้างต้น ตัวอย่างถัดมาได้แก่ (89 - 91) ก็เป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มีความสัมพันธ์แบบ *การคาดคะเน* [*ความเป็นไปได้*] เช่นกัน ความสัมพันธ์รูปแบบนี้เกิดจากการมาปรากฏร่วมระหว่างคำนามหลักที่อ้างถึงศักยภาพหรืออำนาจสิ่งการบางอย่าง กับอนุประโยคขยายที่ว่าด้วยเหตุการณ์ซึ่งยังไม่เกิดขึ้นจริง ณ

ขณะกล่าวถ้อยหรือ ณ เวลาที่อ้างอิง แต่เป็นเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในภายหลังตามคำสั่งการของผู้มีอำนาจ

(89) งดรับประทานของรสจัดก็ดีนะครับ เพราะมี**แนวโน้ม** ที่ [\emptyset_s จะเกิดกรตเกินในกระเพาะอาหารได้ง่ายๆ]

(90)หลังจากที่นางอสรพิษกลายเป็นอิสระ สื่อบันเทิงทุกแขนงต่างก็คาดการณ์**ความน่าจะเป็น** ที่ [เทย์เลอร์ สวิฟต์ จะออกมาทำเพลงรวมถึงค่ายเพลงเอง]

(91) สายการบินต้องให้ความรู้แก่ลูกเรือเกี่ยวกับ**ความเสี่ยง** ที่ [\emptyset_s จะสัมผัสรังสีเพิ่มขึ้นเวลาบินข้ามทั่วโลก] แล้วหาทางลดเที่ยวบินของลูกเรือ

5.3 ความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผลกัน

ลักษณะร่วมของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยที่เป็นสมาชิกของกลุ่มนี้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนหลัก (คำนามหรือนามวลี) กับส่วนขยาย (อนุประโยค) ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์แบบน่าเชื่อว่าเป็นเหตุเป็นผลกัน (putative cause and consequence relationship) ซึ่งมาจากการตระหนักถึงความเกี่ยวข้องกันระหว่าง 2 สิ่งหรือ 2 เหตุการณ์ ที่มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเป็น “สาเหตุ” นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงหรือก่อให้เกิดอีกสิ่งหรืออีกเหตุการณ์ที่เรียกว่า “ผลลัพธ์” ความสัมพันธ์แบบสาเหตุและผลลัพธ์ที่จะกล่าวถึงในหัวข้อย่อยนี้ ไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะความเกี่ยวข้องโดยตรง เช่น *อุณหภูมิของน้ำขึ้นไปถึงจุดเดือด – สาเหตุ และ น้ำกลายเป็นไอ – ผลลัพธ์* แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงความสัมพันธ์แบบอ้อมซึ่งจำเป็นต้องอนุมานหรือพยายามปะติดปะต่อว่า 2 สิ่งหรือ 2 เหตุการณ์มีความเป็นเหตุเป็นผลกันโดยอาศัยความเชื่อ ประสบการณ์ หรือบริบททางสังคม-วัฒนธรรม เช่น

(92) ภาษาญี่ปุ่น

[toire ni ik-e-nai] **komaasyara**

bathroom GOAL go-can-not commerical

‘**The commercial** (because of wanting to watch which), (one) cannot go to the bathroom.’

(Matsumoto, 1997, p. 108)

(93) [Yuube ne-nakatta] **tukare ga dete**

last night sleep-did-not tiredness NOM came out

‘the fatigue (which resulted after), (I etc.) did not sleep came out ...’

(Matsumoto, 1997, p. 116)

การทำความเข้าใจการมาปรากฏร่วมกันของคำนามหลัก *komaasyara* ‘commercial’ กับอนุประโยคขยายที่อ้างถึงเหตุการณ์ที่บุคคลผู้หนึ่งไม่สามารถลุกไปเข้าห้องได้ใน (92) จำเป็นที่จะต้องมีประสบการณ์ชมโทรทัศน์ในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งโฆษณามีความน่าสนใจมากเสียจนผู้ชมไม่ต้องการจะละสายตาออกจากจอเลย เพราะโดยปกติแล้ว คนส่วนใหญ่มักมองว่าโฆษณาคั้นรายการเป็นช่วงที่น่าเบื่อและมักลุกไปทำธุระส่วนตัวก่อนที่จะกลับมาดูต่อ ดังนั้น ความสัมพันธ์ใน (92) จึงมีคำนามหลักเป็นสาเหตุ อันนำไปสู่เหตุการณ์ผลในอนุประโยคขยาย

ส่วนอีกตัวอย่างหนึ่งใน (93) อาจไม่จำเป็นต้องเข้าใจบริบททางสังคม-วัฒนธรรมของภาษาต้นทางที่สร้างหน่วยสร้างดังกล่าวขึ้น แต่ต้องอาศัยการมีประสบการณ์ทางโลกว่าเหตุการณ์นอนไม่หลับในอนุประโยคขยายถือเป็นเหตุอันนำไปสู่ความเหนื่อยล้าหรือ *yuube* ‘fatigue’ ในคำนามหลักได้

เมื่อพิจารณาการปรากฏร่วม จะเห็นได้ชัดว่าการที่องค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนมาปรากฏคู่กันได้ ไม่ใช่เพราะเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์หรือการมีตัวอ้างอิงร่วมระหว่างคำนามหลักกับอาร์กิวเมนต์ตัวใดตัวหนึ่งในอนุประโยค แต่อาศัยความรู้ทางภาษาด้านอื่นๆ และความรู้นอกเหนือจากรูปภาษาเพื่อให้กระบวนการทำความเข้าใจ (construal) เกิดขึ้นได้ ส่วนในแง่คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของสาเหตุและผลลัพธ์ในหน่วยสร้าง พบว่าคำนามหลักอาจมีคุณสมบัติความเป็นวัตถุรูปธรรมหรือภาชนะนามธรรมก็ได้ ขณะที่อนุประโยคขยายอ้างถึงสภาพหรือเหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่ สิ้นสุดลงแล้ว หรือเกิดขึ้นซ้ำๆ ก็ได้

สำหรับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแบบไม่มีตัวอ้างอิงร่วมที่ส่วนหลักและส่วนขยายมีความสัมพันธ์กันแบบ Putative cause-consequence relationship มีทั้งหมด 3 รูปแบบ ได้แก่

- สาเหตุ [ผลลัพธ์]
- ผลลัพธ์ [สาเหตุ]
- สิ่งที่ได้รับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส [เหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่หรือเพิ่งสิ้นสุด]

ผู้วิจัยจะอธิบายทั้ง 3 รูปแบบพร้อมยกตัวอย่างประกอบในหัวข้อย่อย 5.3.1 – 5.3.3 ตามลำดับ

5.3.1 สาเหตุ [ผลลัพธ์]

ประเภทย่อยของความสัมพันธ์แบบลำดับต่อเนื่องที่จะกล่าวถึงเป็นประเภทแรก คือ หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ส่วนหลักทำหน้าที่เป็น “สาเหตุ” อันนำไปสู่หรือก่อให้เกิด “ผลลัพธ์” บางอย่างขึ้น คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหรือนามวลีที่เป็นส่วนหลักนั้น อาจมีความเป็น

รูปธรรม เช่น *เค้ก ครีม* หรือมีความเป็นนามธรรม เช่น *ความต่างของวัย ความมืด กระบวนการ มารยาท* เป็นต้น ขณะที่อนุประโยคซึ่งเป็นส่วนขยาย อ้างถึงสภาพของผู้ร่วมเหตุการณ์หรือการกระทำของผู้ร่วมเหตุการณ์อันเป็นผลจากการสิ่งที่อ้างถึงโดยคำนามหลัก

(94) ทางผู้จัดวางตัวไว้แค่สองคนเท่านั้นคือแอน-ทองประสมกับโหม-พัชฎะ *ความต่างของวัย* ที่ [หลายคนมองพระนางคู่นี้ว่า (O_5 ไม่เหมาะสมกัน)] เพราะแอนอายุเยอะกว่า

ส่วนขยายในวงเล็บเหลี่ยมของตัวอย่างที่ (94) เป็นประโยคความซ้อนที่ประกอบด้วยประโยคหลัก *หลายคนมองพระนางคู่นี้*, ตัวบ่งชี้อนุประโยค (complementizer) *ว่า* และส่วนเติมเต็ม *ไม่เหมาะสมกัน* ดังนั้น เหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยคำกรรมากริยา *มอง* จึงมีอาร์กิวเมนต์หลักมาปรากฏครบทั้ง 2 หน่วยรวมแล้ว ได้แก่ *หลายคน* ในตำแหน่งประธานและ *พระนางคู่นี้* ในตำแหน่งกรรมตรง ส่วนตำแหน่งประธานของคำกริยาแสดงสภาพ *ไม่เหมาะสมกัน* เราสามารถพิจารณาบริบทที่นำมาข้างหน้าเพื่อค้นคืน (retrieve) ได้ว่าตำแหน่งที่วางอยู่เนื่องจากการถูกละไปจนกลายเป็นสุญรูปคือ *พระนางคู่นี้* ดังนั้น โครงสร้างภายในของส่วนขยายใน (94) จึงไม่มีอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งใดทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของของคำนามหลัก *ความต่างของวัย*

นอกจากนี้ คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก *ความต่างของวัย* มีความเป็นนามธรรม จึงเป็นไปได้ที่คำนามหลักจะมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบที่บ่งชี้เวลา สถานที่ หรือเครื่องมือในเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยคำกริยาแสดงอาการ *มอง* และคำกริยาแสดงสภาพ *ไม่เหมาะสม* ดังนั้น ผู้วิจัยขอสรุปว่าการมาปรากฏร่วมกันระหว่างคำนามหลัก *ความต่างของวัย* กับส่วนขยาย *หลายคนมองพระนางคู่นี้ว่าไม่เหมาะสมกัน* จนเกิดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (94) ไม่ได้อาศัยเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์

อนึ่ง การทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามบางครั้งก็ต้องพึ่งพาบริบทที่นำมาข้างหน้าและต่อท้ายด้วย ในกรณีนี้ *ผู้จัด วางตัว* และ *พระนาง* ถือเป็นคำสำคัญ (key words) ที่ช่วยให้อนุมานได้ว่าข้อความนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการคัดตัวนักแสดง เพราะคำว่า *ผู้จัด* หมายถึง ผู้จัดละครหรือบุคคลที่เสนอบทละครพร้อมรายชื่อนักแสดงให้แก่คณะกรรมการบริหารสถานีโทรทัศน์พิจารณาเพื่อขอเบิกงบประมาณในการถ่ายทำและนำละครที่ถ่ายทำเสร็จแล้วออกฉาย *วางตัว* หมายถึง คัดเลือกนักแสดงและกำหนดบทบาทให้ ส่วน *พระนาง* หมายถึง นักแสดงนำฝ่ายชายและฝ่ายหญิง

นอกจากการทำความเข้าใจบริบทโดยอาศัยความรู้ทางภาษาแล้ว การมีประสบการณ์ในโลกว่าความเป็นจริงก็สำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม อย่างไรก็ตาม ในกรณีนี้ เราต้องทราบว่าบุคคลที่ชื่อ *แอน-ทองประสม* และ *โหม-พัชฎะ* เป็นนักแสดงนำ คนแรกเป็นผู้หญิงเกิดปี พ.ศ. 2519 ส่วนอีกคนหนึ่งเป็นผู้ชายเกิดปี พ.ศ. 2527 ประกอบกับคำนามหลัก *ความ*

ต่างของวัย อ้างถึงอายุของนักแสดง 2 คนที่แตกต่างกันถึง 8 ปี และส่วนเติมเต็มที่ว่า *ไม่เหมาะสม* สะท้อนให้เห็นถึงความคิดของ *หลายคน* ซึ่งก็คือผู้ชมละครหลายคนนั่นเอง ที่มีความคิดเห็นว่า ตัวละครที่จะรับบทบาทเป็นคู่รักกันได้เหมาะสมนั้น ควรเป็นนักแสดงรุ่นอายุใกล้เคียงกัน แต่ในกรณีนี้ แอน-ทองประสม และ โหม-พัชฎะ อายุแตกต่างกันมาก อีกทั้งยังเป็นฝ่ายหญิงที่อายุมากกว่าฝ่ายชาย จึงทำให้ค่านสายตาผู้ชม เพราะในโลกแห่งความเป็นจริง ความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักทั่วไปฝ่ายชายมักมีอายุมากกว่าฝ่ายหญิงเล็กน้อย

การยกตัวอย่างพร้อมคำอธิบายข้างต้นช่วยให้เห็นว่า ความรู้ทางวากยสัมพันธ์เพียงอย่างเดียว ยังไม่เพียงพอที่จะทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (94) ผู้ใช้ภาษาจำเป็นจะต้องนำเอาความรู้และประสบการณ์จากหลายแหล่งมาประกอบเข้าด้วยกัน การมาปรากฏร่วมกันของคำนามหลักกับอนุประโยคขยายจึงไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญหรือไร้แบบแผน เนื่องจากเหตุการณ์ในอนุประโยคขยาย *หลายคนมองพระนางคู่นี้ว่าไม่เหมาะสมกัน* มีสาเหตุมาจากคำนามหลัก *ความต่างของวัย*

(95) *กระบวนการผลิต* ที่ [*กำไรสูงสุด*] นี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ผลิตสามารถควบคุมระดับการใช้ปัจจัยการผลิตได้แน่นอน

เหตุการณ์ในอนุประโยคขยายที่อ้างถึงโดยคำกริยาแสดงสภาพ *สูง* ต้องการอาร์กิวเมนต์หลักมาปรากฏรวมอย่างน้อย 1 หน่วย ในที่นี้คือ *กำไร* ในตำแหน่งประธาน ดังนั้น ในทางโครงสร้างจึงไม่เหลืออาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งใดที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนาม นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก *กระบวนการผลิต* มีความเป็นนามธรรม จึงเป็นไปได้ที่คำนามหลักจะมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบที่บ่งชี้เวลา สถานที่ หรือเครื่องมือในเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยคำกริยาแสดงสภาพ *สูงสุด* จนสรุปได้ว่าการมาปรากฏร่วมกันระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายจนเกิดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (95) ไม่ได้อาศัยเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์

ฉากเหตุการณ์ที่อ้างถึงในอนุประโยค *กำไรสูงสุด* ประกอบด้วย *กำไร* ในตำแหน่งประธานซึ่งมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต และมีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ เนื่องจาก *กำไร* เป็นอาร์กิวเมนต์ที่ตกอยู่ในสภาวะอย่างใดอย่างหนึ่ง ในที่นี้ก็คือ *สูงสุด* อันเป็นความเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบจากการกระทำของอาร์กิวเมนต์ตัวอื่น เราจะเห็นได้ว่าคำนามหลัก *กระบวนการผลิต* ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งในฉากเหตุการณ์ดังกล่าวเลย แต่การที่องค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนมาปรากฏร่วมกันและเป็นที่เข้าใจในหมู่ผู้ใช้ภาษาไทยได้นั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญอย่างไร้แบบแผน แท้จริงแล้วคำนามหลัก *กระบวนการผลิต* เป็นคำที่กินความกว้างและครอบคลุมชุดเหตุการณ์ต่อเนื่องมากมาย (series of episodic events) เช่น การคัดเลือกปัจจัยการผลิต เช่น วัตถุดิบ เครื่องจักร

แรงงาน สถานที่ เงินทุน ฯลฯ ไปจนถึงระบบการจัดการด้านต่างๆ เช่น การแปลงสภาพ การขนส่ง การจัดเก็บ ฯลฯ ชุดเหตุการณ์ย่อยๆ ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่จะต้องผ่านการคำนวณโดยละเอียดว่าแต่ละขั้นตอนต้องดำเนินการอย่างไรจึงจะใช้ต้นทุนต่ำที่สุด ระยะเวลาสั้นที่สุด แต่ได้ผลผลิตสูงที่สุด เพราะฉะนั้น การทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (58) นี้จึงจำเป็นต้องมีประสบการณ์ทางโลกว่าคำนามหลัก *กระบวนการผลิต* เป็นเหตุปัจจัยอันนำไปสู่ผลลัพธ์ *กำไรสูงสุด* ในอนุประโยคขยาย

(96) รอบตัวผมขณะนี้คือ*ความมืด* ที่ [ผมไม่เห็นใครหรืออะไรเลย] ผมไม่มีทางเลือกนอกจาก ต้องพึ่งพาเพื่อนตัวเดียวของผม

อนุประโยคขยายข้างต้นประกอบด้วยภาคแสดง *เห็น* และหน่วยคำแสดงความรู้สึก *ไม่* คำกริยาดังกล่าวเป็นประเภทสรรพนามกริยา จึงต้องการอาร์กิวเมนต์หลักมาปรากฏร่วมในเหตุการณ์อย่างน้อย 2 หน่วย ในที่นี้ได้แก่ *ผม* ในตำแหน่งประธานและ *ใครหรืออะไร* ในตำแหน่งกรรมตรง ผู้วิจัยพิจารณาโครงสร้างภายในของอนุประโยคแล้วพบว่า ไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใดเลยไม่ว่าจะอยู่ในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก *ความมืด* มีความเป็นนามธรรม จึงเป็นไปได้ที่คำนามหลักจะมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบที่บ่งชี้เวลา สถานที่ หรือเครื่องมือในเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยภาคแสดง *ไม่เห็น* หรืออาจกล่าวได้ว่าการมาปรากฏร่วมกันระหว่างองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วน คือ ส่วนหลักและส่วนขยาย จนเกิดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามไม่ได้อาศัยความเกี่ยวเนื่องทางวากยสัมพันธ์ แต่ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้มันปรากฏร่วมกันจนเป็นที่เข้าใจในหมู่ผู้ใช้ภาษาอีกด้วย

ฉากเหตุการณ์ที่อ้างถึงในอนุประโยคขยายประกอบด้วยสรรพนามบุรุษที่ 1 เพศชาย *ผม* เป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานและมีบทบาทเป็นผู้ประสบ (experiencer) เนื่องจากมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นมนุษย์ ทำให้มีความสามารถรับรู้ด้วยประสาทการมองเห็น แต่ *ไม่* เป็นหน่วยคำแสดงความรู้สึกการรับรู้ดังกล่าว ส่วนอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงคือ *ใครหรืออะไร* มีบทบาททางความหมายเป็นสิ่งกระตุ้น (stimulus) หมายถึง อาร์กิวเมนต์ใดก็ตามที่สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส เป็นที่น่าสังเกตว่าในฉากเหตุการณ์นี้ *ความมืด* ไม่ได้เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์เลย แต่แท้จริงแล้วการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่าง *ความมืด* กับ *ผมไม่เห็นใครหรืออะไรเลย* ต้องอาศัยความรู้ที่อยู่นอกเหนือรูปภาพ อนึ่ง การมองเห็นเกิดจากการที่แสงตกกระทบวัตถุต่างๆ แล้วสะท้อนเข้าสู่ดวงตา จากนั้นภาพบนเรตินา (ด้านหลังของลูกตา) จะส่งข้อมูลผ่านระบบประสาทไปยังสมอง เพื่อแปลงข้อมูลเป็นภาพ ในที่นี้คำนามหลัก *ความมืด* ก็คือสภาวะที่ปราศจากแสงจนทำให้ภาพของสิ่งมีชีวิต

หรือวัตถุต่างๆ ไม่อาจสะท้อนเข้าสู่ดวงตาได้ เพราะฉะนั้น เหตุการณ์ในอนุประโยคที่ว่า *ผมไม่เห็นใครหรืออะไรเลย* ย่อมมีสาเหตุมาจากค่านามหลัก *ความมืด*

(97) มันเป็น*มารยาท* ที่ [\emptyset *ควรเกรงใจผู้อื่นบ้าง*] เพราะ*สระ*ว่ายน้ำไม่ใช่ของคนใดคนเดียว

ภาคแสดง *เกรงใจ* ในอนุประโยคขยายข้างต้นเป็นคำกริยาที่ต้องการอาร์กิวเมนต์หลักมาปรากฏร่วม 2 หน่วย ได้แก่ ตำแหน่งประธานซึ่งไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใดปรากฏอยู่เลย และตำแหน่งกรรมตรงที่มีอาร์กิวเมนต์ *ผู้อื่น* ปรากฏอยู่ เพื่อพิสูจน์ว่าค่านามหลักกับอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานมีตัวอ้างอิงร่วมกันหรือไม่ ผู้วิจัยจึงสร้างวิธีทดสอบขึ้น 2 วิธี ได้แก่ ก. วิธีเติมสรรพนาม *มัน* ซึ่งมีพจน์และความไม่มีชีวิตสอดคล้องกับค่านามหลักลงในตำแหน่งที่ยังว่างอยู่ และ ข. วิธีถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (97) ให้เป็นประโยคมูลฐานที่มี *มารยาท* เป็นประธานของ *เกรงใจ*

ก. * *มารยาท* ที่ [*มัน* \emptyset *ควรเกรงใจผู้อื่นบ้าง*]

ข. * *มารยาท* \emptyset *ควรเกรงใจผู้อื่นบ้าง*

ผลการทดสอบทั้ง 2 วิธีข้างต้นพบว่าค่านามหลัก *มารยาท* ไม่ได้มีตัวอ้างอิงร่วมกับอาร์กิวเมนต์ที่ว่างอยู่ในตำแหน่งประธาน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คืออาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานถูกละออกไปจนเหลือเพียงสุญรูป ในลำดับถัดไป เมื่อพิจารณาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของค่านามหลัก *ความมืด* มีความเป็นนามธรรม จึงเป็นไปได้ที่ค่านามหลักจะมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบที่บ่งชี้เวลา สถานที่ หรือเครื่องมือในเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยภาคแสดง *ควรเกรงใจ* จากเหตุผลเหล่านี้จึงนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า การมาปรากฏร่วมกันขององค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนคือ ส่วนหลัก *มารยาท* และส่วนขยาย *ควรเกรงใจผู้อื่นบ้าง* จนเกิดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (97) ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยความรู้ทางวากยสัมพันธ์

ฉากเหตุการณ์ที่อ้างถึงในอนุประโยคขยายประกอบด้วยภาคแสดง *เกรงใจ* ซึ่งเป็นคำกริยาที่ว่าด้วยอารมณ์ความรู้สึก ทำให้เราอนุมานได้ว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานที่จะมาปรากฏร่วมกับ *เกรงใจ* ได้นั้น ต้องผู้ร่วมเหตุการณ์ที่สามารถรับรู้สิ่งกระตุ้นทางประสาทสัมผัสหรือเกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างขึ้นจากการรับรู้ดังกล่าวได้ คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของอาร์กิวเมนต์นี้จึงจำเป็นต้องเป็นสิ่งมีชีวิต (มนุษย์ หรือ สัตว์) ตัวช่วยอีกอย่างหนึ่งในกรณีนี้ก็คืออาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรง *ผู้อื่น* ทำให้ตีกรอบความเป็นไปได้ว่าประธานน่าจะเป็นมนุษย์มากกว่าที่จะเป็นสัตว์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงแทนที่สุญรูปในตำแหน่งประธานว่า (*ผู้หนึ่งผู้ใด*) เมื่ออยู่กันเป็นสังคมจำเป็นต้องมีกฎกติกา มารยาทที่ทุกฝ่ายต่างก็ยอมรับและปฏิบัติร่วมกัน เพราะฉะนั้น การทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุ

ประโยชน์ขยายค่านามใน (104) ที่มีอนุประโยชน์ขยาย (ผู้หนึ่งผู้ใด) ควรเกรงใจผู้อื่นบ้าง ว่ามีสาเหตุมาจากค่านามหลัก *มารยาท* จึงถือเป็นการปรากฏร่วมที่เป็นไปได้

(98) ตอนนั้นหน้าแพัสเตียรอยด์หนักมาก ยังกินได้ **Erezza ครีมเดียวในท้องตลาด** ที่ [\emptyset_s หายคันชะงัด]

เมื่อพิจารณาโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ของภาคแสดง *หายคัน* ในอนุประโยชน์ขยาย จะเห็นได้ว่าตำแหน่งประธานไม่ปรากฏรูป ดังนั้นเพื่อตัดสินว่าตำแหน่งดังกล่าวเป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก ในรูปของช่องว่างหรือไม่ ผู้วิจัยจึงใช้การทดสอบทางวากยสัมพันธ์โดยสร้างประโยคมูลฐานแล้วนำค่านามหลักเติมลงในตำแหน่งที่ว่างอยู่ ผลการทดสอบชี้ให้เห็นว่าเป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์และไม่สื่อความ ดังนี้

ประโยคมูลฐาน:

* Erezza ครีมเดียวในท้องตลาด s หายคันชะงัด

นอกจากนี้ ความรู้ทางอรรถศาสตร์ช่วยให้วิเคราะห์ได้ว่าอาร์กิวเมนต์ที่เหมาะสมในตำแหน่งประธาน และแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ประสพ ควรเป็นอาร์กิวเมนต์ที่มีคุณสมบัติความมีชีวิต เนื่องจากเป็นผู้รับรู้ความรู้สึกได้ (ในที่นี้ก็คือ *คัน*) เพราะฉะนั้น *ค่านามหลัก Erezza ครีมเดียวในท้องตลาด* มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิตจึงไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งดังกล่าวได้ หรือกล่าวได้ว่าตำแหน่งประธานที่ว่างอยู่เป็นสุญรูป ไม่ใช่ช่องว่างซึ่งแสดงการมีตัวอ้างอิงร่วมกับค่านามหลัก

เมื่อองค์ประกอบส่วนหลักและส่วนขยายในหน่วยสร้างอนุประโยชน์ขยายค่านามใน (98) ไม่ได้มาปรากฏร่วมกันด้วยปัจจัยทางภาษา ดังนั้น การทำความเข้าใจมันจึงจำเป็นต้องพึ่งพากรู้ด้านอื่นๆ ในที่นี้ ภาคแสดง *หายคัน* บ่งชี้เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิม *คัน* มาเป็น *หายคัน* จึงสันนิษฐานได้ว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพ ทำให้การมาปรากฏร่วมกันของค่านามหลัก *Erezza ครีมเดียวในท้องตลาด* กับอนุประโยชน์ขยาย *หายคัน* ชะงัด นำไปสู่การตีความได้ว่าการทาครีมดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้อาการคันหมดไป

5.3.2 ผลลัพธ์ [สาเหตุ]

หน่วยสร้างอนุประโยชน์ขยายค่านามที่จะกล่าวถึงในหัวข้อย่อยนี้ ประกอบด้วยค่านามหรือนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลัก อ้างถึงสิ่งหรือภาวะที่เป็น “ผลลัพธ์” อันเนื่องมาจาก “สาเหตุ” บางประการ คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของส่วนหลักอาจมีความเป็นรูปธรรม เช่น *บาดแผล* *เงินค่าจ้าง* หรือมีความเป็นนามธรรม เช่น *กิจวัตร* *โทษฐาน* *ความทุกข์ทรมาน* *ความยินดี* เป็นต้น เราจะเห็นได้

ว่าสิ่งที่เป็นผลลัพธ์นั้นอาจมีความหมายไปในทางใดก็ได้ ทั้งในทางที่ดี ทางลบ หรือเป็นกลาง องค์กรประกอบอีกส่วนหนึ่งก็คืออนุประโยคซึ่งเป็นส่วนขยาย อนุประโยคอ้างอิงถึงสภาพของผู้ร่วมเหตุการณ์หรือการกระทำของผู้ร่วมเหตุการณ์อันเป็นสาเหตุอันนำไปสู่สิ่งที่อ้างอิงถึงโดยคำนามหลัก

ในภาษาไทยมีหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ “ส่วนหลัก” เป็นคำนามหรือนามวลีที่อ้างอิงผลที่เกิดตามมาจากเหตุการณ์ใน “ส่วนขยาย” โดยที่ผลนั้นไม่ได้จำกัดว่าจะต้องมีความเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม มีความหมายในแง่ใดก็ได้ ทั้งกลางๆ หรือด้านลบ

(99) คุณหมอประกิต อดีตผู้อำนวยการโรงพยาบาลประปกเกล้า จันทบุรี มีกิจวัตร ที่ [\emptyset_s ต้องวิ่งออกกำลังกายทุกวัน]

อนุประโยคขยายข้างต้นมีภาคแสดงเป็นหน่วยสร้างกริยาเรียง *วิ่งออกกำลังกาย* ซึ่งในเหตุการณ์ดังกล่าวต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏร่วม 1 ตำแหน่ง นั่นก็คือ ตำแหน่งประธานที่ยังว่างอยู่ซึ่งมีบทบาทเป็นผู้กระทำอาการ ผู้วิจัยต้องการทดสอบว่าคำนามหลัก *กิจวัตร* และตำแหน่งประธานที่ว่างอยู่นั้นมีตัวอ้างอิงร่วมกันหรือไม่ จึงสร้างวิธีพิสูจน์ขึ้นมา 2 วิธี ได้แก่ ก. การเติมคำสรรพนาม *มัน* ซึ่งมีพจน์และความไม่มีชีวิตสอดคล้องกับคำนามหลัก และ ข. การถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามให้เป็นประโยคมูลฐานโดยเติมคำนามหลักลงในตำแหน่งดังกล่าว ผลการทดสอบมีดังต่อไปนี้

ก.* *กิจวัตร* ที่ [*มัน*_s ต้องวิ่งออกกำลังกายทุกวัน]

ข.* *กิจวัตร*_s ต้องวิ่งออกกำลังกายทุกวัน

ผลการพิสูจน์ด้วย 2 วิธีข้างต้นให้ผลลัพธ์เป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์และไม่สามารถสื่อความได้ เนื่องจากอาร์กิวเมนต์ที่สามารถเป็นผู้กระทำอาการ *วิ่งออกกำลังกาย* ได้นั้นจะต้องมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นมนุษย์ แต่ *กิจวัตร* เป็นสิ่งนามธรรม จึงเป็นไปได้ที่ *กิจวัตร* จะแสดงเจตนาหรือมีกำลังที่จะกระทำอาการดังกล่าว นี่จึงเป็นหลักฐานที่ยืนยันว่าคำนามหลัก *กิจวัตร* ไม่ได้เป็นตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธานของหน่วยสร้างกริยาเรียง *วิ่งออกกำลังกาย* ในอนุประโยค เหตุที่ตำแหน่งประธานว่างอยู่นั้นเป็นเพราะผู้ส่งสารละอาร์กิวเมนต์ออกไป ตำแหน่งประธานจึงเหลือเพียงสุญรูป อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาบริบทที่นำมาข้างหน้าจะพบนามวลี *คุณหมอประกิต อดีตผู้อำนวยการโรงพยาบาลประปกเกล้า* ซึ่งเป็นอาร์กิวเมนต์ที่มีคุณสมบัติเป็นมนุษย์และมีบทบาททางความหมายเป็นผู้กระทำ

ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างคำนามหลักและอนุประโยคขยายใน (99) ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยความรู้ทางวากยสัมพันธ์ แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าการมาปรากฏร่วมกันของ 2 องค์ประกอบนั้นไม่ได้

เกิดขึ้นอย่างไรแบบแผน ฉะนั้น การทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมอย่างในกรณีนี้จึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางโลก กล่าวคือ เมื่อผู้หนึ่งผู้ใดกระทำอาการอย่างหนึ่งเป็นประจำสม่ำเสมอ ย่อมส่งผลให้สิ่งนั้นจึงกลายมาเป็น ‘กิจวัตร’ สำหรับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (60) ก็เช่นกัน คำนามหลัก *กิจวัตร* เป็นผลมาจากเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยอนุประโยคขยาย *คุณหมอบริสุทธิ์...วิ่งออกกำลังกายทุกวัน* ทำให้ 2 องค์ประกอบนี้เมื่อมาเข้าคู่กันแล้ว ผู้ใช้ภาษาสามารถทำความเข้าใจได้

(100) สายตาของคนชุดดำกวาดไปรอบตัวอย่างระมัดระวัง เป็นนิตย อัน [\emptyset_s เคยชินจากงานของเขา]

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (100) ก็อ้างถึงเหตุการณ์ที่มีรูปแบบใกล้เคียงกับ (99) เนื่องจากส่วนหลักและส่วนขยายมาปรากฏร่วมกันได้โดยไม่มีมีความเกี่ยวข้องกันทางวากยสัมพันธ์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมระหว่างคำนามหลักกับอาร์กิวเมนต์ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในอนุประโยคขยายเลย แต่ทั้ง 2 ส่วนมีความเป็นเหตุเป็นผลกัน กล่าวคือ คำนามหลัก *นิตย* เป็น ผลมาจากเหตุการณ์ในอนุประโยคขยาย *เคยชินจากงานของเขา* ทำให้เมื่อมาปรากฏคู่กันแล้ว ผู้ใช้ภาษาจึงสามารถทำความเข้าใจได้

(101) เมื่อนำ *จังหวัด* [คลื่นเสียงขึ้นๆ ลงๆ] มาอ่านค่า พบว่ามันเป็นจังหวัดสัตยญาณมอริส

ภาคแสดงของอนุประโยคขยายข้างต้นเป็นคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่บอกทิศทาง *ขึ้น ลง* ซึ่งเป็นอกรรมกริยาและต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏร่วมในตำแหน่งประธานเพียง 1 หน่วย ในที่นี้คือ *คลื่นเสียง* ทำให้โครงสร้างภายในของอนุประโยคขยายไม่มีตำแหน่งว่างเหลือเพราะมีผู้ร่วมเหตุการณ์หลักปรากฏครบแล้ว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือคำนามหลัก *จังหวัด* ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับอาร์กิวเมนต์ใดเลยในอนุประโยค

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก *จังหวัด* มีความเป็นนามธรรม จึงเป็นไปได้ที่คำนามหลักจะมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบที่บ่งชี้เวลา สถานที่ หรือเครื่องมือในเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยภาคแสดง *ขึ้นๆ ลงๆ* หรืออาจกล่าวได้ว่าการมาปรากฏร่วมกันระหว่างองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วน คือ ส่วนหลักและส่วนขยาย จนเกิดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามไม่ได้อาศัยความเกี่ยวเนื่องทางวากยสัมพันธ์ แต่ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้มันปรากฏร่วมกันจนเป็นที่เข้าใจในหมู่ผู้ใช้ภาษาอีกด้วย

แม้คำนามหลักจะไม่มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์หลักหรือชายขอบของเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยภาคแสดงในอนุประโยคเลยก็ตาม แต่การที่องค์ประกอบทั้ง 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนหลัก *จังหวัด*

และส่วนขยาย *คลื่นเสียงขึ้นๆ ลงๆ* มาปรากฏร่วมกันจนเกิดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ได้นั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไรแบบแผน แท้จริงแล้วเราต้องอาศัยที่นอกเหนือจากด้านวากยสัมพันธ์ นั่นก็คือความรู้ทางโลก เพื่อทำความเข้าใจการปรากฏร่วมกัน กล่าวคือ เมื่อคลื่นเสียงมีความถี่สูง (เสียงแหลม) กราฟเส้นของมันจะเปลี่ยนตำแหน่งในทิศทางพุ่งขึ้น ในทางกลับกันเมื่อคลื่นเสียงมีความถี่ต่ำ (เสียงทุ้ม) กราฟเส้นก็จะเปลี่ยนตำแหน่งในทิศทางดิ่งลง ความถี่ของคลื่นเสียงที่เปลี่ยนแปลงจากสูงไปต่ำและจากต่ำไปสูงสลับกันไปมาอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าจังหวะ ดังนั้น การมาปรากฏร่วมกันของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (100) นี้จึงอธิบายได้ว่าคำนามหลัก *จังหวะ* เป็นผลมาจากเหตุการณ์ที่แสดงโดยอนุประโยค *คลื่นเสียงขึ้นๆ ลงๆ* นั่นเอง

(102) ภรรยาของเขาถูกคนเชื้อชาติเดียวกันฆ่า **โทษฐาน** [\emptyset_s แต่งงานกับคนนอกศาสนา]

(103) “ฉันก็จมอยู่กับ**ความทุกข์ทรมาน** ที่ [\emptyset_s คิดถึงลูกคิดถึงสามี]” อูรวสาถอนหายใจยาว

ตัวอย่างที่ (102 – 103) มีความคล้ายคลึงกันทั้งทางโครงสร้างและทางความหมาย กล่าวคือ จากตัวอย่างแรกคำกริยา *แต่งงาน* ที่เป็นภาคแสดงของอนุประโยคมีแต่อาร์กิวเมนต์ที่มีบทบาทผู้ร่วม (comitative) ปรากฏอยู่ในบุพบทวลี *กับ + คนนอกศาสนา* ในขณะที่ตำแหน่งประธานยังว่างอยู่ ส่วนอีกตัวอย่างหนึ่งที่ภาคแสดงประกอบด้วยคำกริยา *คิดถึง* ก็มี *ลูก* และ *สามี* ปรากฏในตำแหน่งกรรมตรง แต่ก็ยังขาดอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานเช่นกัน ผู้วิจัยจึงต้องการพิสูจน์ว่าอาร์กิวเมนต์ที่ไม่ปรากฏรูปในตำแหน่งประธานเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก *โทษฐาน* ใน (102) และ *ความทุกข์ทรมาน* ใน (103) หรือไม่ โดยใช้วิธีทดสอบ 2 วิธี ได้แก่ ก. การนำคำสรรพนาม *มัน* ซึ่งมีพจน์และความไม่มีชีวิตสอดคล้องกับคำนามหลักเติมลงในตำแหน่งที่สงสัย และ ข. การถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามให้เป็นประโยคมูลฐาน ผลการทดสอบมีดังต่อไปนี้

(102) ก. * *โทษฐาน* [*มัน*_s แต่งงานกับคนนอกศาสนา]

(103) ก. * *ความทุกข์ทรมาน* ที่ [*มัน*_s คิดถึงลูกคิดถึงอดีตสามี]

(102) ข. * *โทษฐาน*_s แต่งงานกับคนนอกศาสนา

(103) ข. * *ความทุกข์ทรมาน*_s คิดถึงลูกคิดถึงสามี

ประโยคทดสอบที่สร้างขึ้นที่ล้วนแต่ผิดไวยากรณ์และไม่สื่อความ จึงสรุปได้ว่าคำนามหลักในทั้ง 2 ตัวอย่างไม่ได้มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธาน เพราะประธานที่จะเป็นผู้กระทำคำกริยา *แต่งงาน* และ *คิดถึง* ต้องมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นเป็นสิ่งมีชีวิต จึงจะมีเจตนาและสามารถควบคุมการเคลื่อนที่ของตนเองเพื่อกระทำอาการดังกล่าวได้ แต่คำนามหลัก *โทษฐาน* ใน (102) และ *ความทุกข์*

ธรรมชาติ (103) ต่างก็มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งนามธรรม จึงเป็นไปได้ที่จะปรากฏในตำแหน่งประธานและมีบทบาททางความหมายเป็นผู้กระทำ

ถึงแม้ตำแหน่งประธานของภาคแสดงในอนุประโยคขยายจะถูกปล่อยไปจนเหลือเพียงสุญรูป แต่บริบทก็ยังเป็นตัวช่วยให้ผู้ใช้ภาษาสามารถสืบค้น (retrieve) ได้ว่าอาร์กิวเมนต์ที่ถูกปล่อยคืออะไร ในกรณีนี้สุญรูปจากทั้ง 2 ตัวอย่างอ้างอิงถึง *ภรรยาของเขา* และ *ฉัน* ตามลำดับ ซึ่งมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เหมาะสมที่จะเป็นผู้กระทำอาการ *แต่งงาน* และ *คิดถึง*

เนื่องจากค่านามหลักและอนุประโยคขยายมาปรากฏร่วมกันโดยไม่มีตัวอ้างอิงร่วม ทำให้ไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์จากแง่มุมวากยสัมพันธ์ได้ ในกรณีนี้ ผู้ใช้ภาษาจึงต้องอาศัยความรู้ทางโลกเพื่อทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามแทน กล่าวคือ สำหรับ (102) หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามนี้จะสื่อความก็ต่อเมื่อผู้ใช้ภาษาก็ทราบว่าเป็นบางสังคม-วัฒนธรรมที่เคร่งศาสนาหลายๆ เหตุการณ์ที่อ้างอิงถึงในอนุประโยคขยาย *แต่งงานกับคนนอกศาสนา* ถือเป็นกรณีการละเมิดข้อตกลงของชุมชนและถือเป็นเรื่องผิด ดังนั้น ค่านามหลัก *โทษฐาน* จึงเป็นผลจากการกระทำ ความผิด ส่วนใน (103) ค่านามหลัก *ความทุกข์ทรมาน* สะท้อนให้เห็นสภาพทางจิตใจอันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ *คิดถึงลูกคิดถึงสามี* ที่อ้างอิงถึงในอนุประโยคขยาย ผู้ใช้ภาษาที่เคยมีประสบการณ์ดังกล่าวมาก่อน ก็ย่อมเข้าใจและเห็นความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ได้

นอกจากตัวอย่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามข้างต้น ที่นำมาอธิบายการทำความเข้าใจความความสัมพันธ์ระหว่างส่วนหลักซึ่งแสดงผลลัพธ์ และส่วนขยายที่อ้างอิงถึงเหตุการณ์อันน่าเชื่อว่าเป็นสาเหตุ (104 - 106) ยังเป็นหน่วยสร้างที่ต้องอาศัยการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

(104) อาจเป็นเพราะ*ความยินดี* ที่ [\mathcal{O}_S ได้พบเพื่อนรัก] ก็เป็นไปได้

(105) *คิดค่าจ้าง* [\mathcal{O}_S สอนพิเศษเลขเด็กประถม] ชั่วโมงละ 500 ไม่แพงไปหน่อยหรอก

(106) เพราะ*บาดแผล* ที่ [ฉันทกริดเขาด้วยคำพูด] บัดนี้มันกลับมาอยู่ที่ตัวฉันแทน

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยอยากชี้ว่าค่านามหลักที่อ้างอิงถึง “ผลลัพธ์” ของเหตุการณ์ในอนุประโยคขยายไม่จำเป็นจะต้องเป็นผลที่มีความหมายเป็นกลาง อย่าง *กิจวัตร* ใน (99), *นิสัย* ใน (100) *จังหวะ* ใน (101) และ *ค่าจ้าง* ใน (105) เสมอไป กล่าวคือ ผลของเหตุการณ์อาจเป็นผลทางลบ ดังเช่น *โทษฐาน* ใน (102) *ความทุกข์ทรมาน* ใน (103) และ *บาดแผล* ใน (106) หรือในทางกลับกันผลของเหตุการณ์อาจเป็นผลทางบวก เช่น *ความยินดี* ใน (104)

5.3.3 สิ่งที่ได้รับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส [เหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่หรือเพิ่งสิ้นสุด]

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่จะกล่าวถึงในหัวข้อย่อยนี้ ประกอบด้วยส่วนหลักที่เป็นคำนามหรือนามวลีซึ่งอ้างอิงถึงสิ่งที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสด้านต่างๆ ได้แก่ การมองเห็นทางตา การได้กลิ่นทางจมูก การได้ยินทางหู และการสัมผัสทางกาย เช่น *แสง ควีน เวง รอย กลิ่น เสียง คราบ* เป็นต้น (ข้อมูลที่รวบรวมได้จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติไม่พบคำที่อ้างอิงถึงรสชาติหรือสิ่งที่รับรู้ทางการลิ้มรสด้วยลิ้น) บรรดาสิ่งที่อ้างอิงถึงโดยคำนามหลักเหล่านี้ต่างก็เป็น “ผลลัพธ์” อันสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ในส่วนขยาย องค์ประกอบที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายก็คืออนุประโยคซึ่งอ้างอิงถึงเหตุการณ์ที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์กระทำบางสิ่งบางอย่างอันเป็น “สาเหตุ” ให้เกิดสิ่งที่รับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสในส่วนหลัก

ลักษณะเด่นของ “ผลลัพธ์” ในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายประเภทนี้ นอกจากพวกมันจะต้องรับรู้ทางประสาทสัมผัสแล้ว ยังต้องเป็นสิ่งที่สามารถคาดการณ์ได้ค่อนข้างแน่นอนว่าต้องปรากฏขึ้นในขณะที่เหตุการณ์ในอนุประโยคขยายกำลังดำเนินอยู่ และ/หรือ เหตุการณ์เพิ่งสิ้นสุดลงไม่นาน เช่น *เสียง* เป็นสิ่งที่รับรู้ได้แบบฉับพลัน (real-time) ขณะมีบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดเปล่งเสียงหรือเมื่อวัตถุกระทบกันเท่านั้น, *ควีน* เป็นสิ่งที่รับรู้ได้ระหว่างที่การเผาไหม้กำลังดำเนินอยู่และเพิ่งสิ้นสุดลงไม่นาน แต่ทว่า *รอย* กลับเป็นสิ่งที่รับรู้ได้ก็ต่อเมื่อเหตุการณ์สิ้นสุดลงแล้วเท่านั้น

ความน่าสนใจอีกประการหนึ่งของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทย่อยนี้ คือ องค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนสามารถปรากฏต่อเนื่องกันได้โดยไม่จำเป็นต้องมีตัวนำอนุประโยคใดๆ ในทางกลับกัน หากเราพยายามเติมตัวนำอนุประโยคลงไปหน้าส่วนขยาย ผู้วิจัยและผู้ใช้ภาษาไทยเห็นพ้องกันว่าข้อมูลที่ปรากฏขึ้นดูแปลก

(107) ความเจริญฝ่าฝืนแผ่นดินที่เคยปกคลุมด้วยป่าออกอย่างรวดเร็ว *เสียง* [คมเลื่อยโค่นต้นไม้ใหญ่] กรีดกังวานไปทั่ว

เหตุการณ์การโค่นต้นไม้ที่อ้างอิงโดยภาคแสดง *โค่น* ในอนุประโยคขยายข้างต้นเป็นกรรมกริยาแสดงอาการ ที่ต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏร่วมในเหตุการณ์ดังกล่าวอย่างน้อย 2 ตำแหน่ง ได้แก่ ตำแหน่งประธานซึ่งมี *คมเลื่อย* แสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้กระทำ และตำแหน่งกรรมตรงซึ่งมี *ต้นไม้ใหญ่* แสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ จากเหตุการณ์ดังกล่าวประกอบด้วย *คมเลื่อย* ซึ่งแม้ว่าคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของมันจะเป็นสิ่งไม่มีชีวิต แต่ด้วยกำลังของมอเตอร์และผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งมีเจตนาให้ *คมเลื่อย* แสดงอาการ *โค่น* โดยเคลื่อนส่วนที่เป็นฟันเลื่อยเข้าสัมผัสกับ *ต้นไม้ใหญ่* จน *ต้นไม้ใหญ่* ได้รับผลกระทบและเกิดความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพจากสภาพที่ยืนต้นอยู่ กลายเป็นสภาพที่ลำต้นแยกออกจากส่วนฐานราก

ผู้วิจัยพบว่าคำนามหลัก *เสียง* ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมทั้งในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามกับอาร์กิวเมนต์ตัวใดในอนุประโยคขยายเลย หมายความว่า *เสียง* ไม่ใช่อาร์กิวเมนต์หลักที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์การโค่น นอกจากนี้ มันยังไม่มี ความหมายบ่งชี้เวลา สถานที่ หรือเครื่องมือที่เป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์อีกด้วย ผู้วิจัยทดสอบโดยการสร้างประโยคมูลฐานที่ประกอบด้วยบุพบทวลีที่มีโครงสร้าง ‘คำบุพบท + *เสียง*’

ประโยคมูลฐาน:

* *คมเลื่อยโค่นต้นไม้ใหญ่ ใน/เมื่อ/ด้วย + เสียง*

ผลการพิสูจน์ด้วยประโยคทดสอบที่สร้างขึ้นชี้ว่าคำนามหลัก *เสียง* ไม่ใช่อาร์กิวเมนต์ขยายของเหตุการณ์การโค่น ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามหลักและอนุประโยคขยายใน (107) จึงไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าการมาปรากฏร่วมกันของ 2 องค์ประกอบนั้นไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ การทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมอย่างในกรณีนี้จึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางโลก กล่าวคือ โดยปกติแล้วขณะที่คมเลื่อยสัมผัสกับต้นไม้ย่อมเกิดเสียงดังขึ้น คำนามหลัก *เสียง* ในเหตุการณ์นี้จึงสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเหตุการณ์การโค่นต้นไม้กำลังดำเนินอยู่ และคนทั่วไปที่ประสาทการรับรู้ทางการได้ยินปกติย่อมสามารถรับรู้ *เสียง* ที่เกิดขึ้นได้ ในที่นี้ คุณสมบัติของเสียงถูกกล่าวถึงด้วยภาคแสดง *กรีดกังวานไปทั่ว* ที่ตามหลังหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ด้วยเหตุนี้ คำนามหลัก *เสียง* จึงสามารถปรากฏร่วมกับอนุประโยคขยาย *คมเลื่อยโค่นต้นไม้ใหญ่* แล้วเป็นที่เข้าใจได้ในหมู่นักใช้ภาษา

(108) กลิ่นหอมฟุ้งของน้ำชากาแฟ และกลิ่น [เบคอนทอดเสร็จใหม่ๆ บนขนมปัง] ตลบอบอวลไปทั่วห้อง

เหตุการณ์การประกอบอาหารที่อ้างถึงโดยภาคแสดง *ทอด* ในอนุประโยคขยายข้างต้นเป็นกรรมกริยาแสดงอาการ ซึ่งโดยปกติแล้วต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏร่วมในเหตุการณ์ดังกล่าวอย่างน้อย 2 ตำแหน่ง ได้แก่ ตำแหน่งประธานซึ่งมีบทบาทเป็นผู้กระทำอาการ *ทอด* และตำแหน่งกรรมตรงเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการทอด แต่ในที่นี้จะเห็นได้ว่า *เบคอน* ซึ่งอยู่ในตำแหน่งประธานกลับมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตทำให้มันไม่สามารถเป็นอาร์กิวเมนต์ที่แสดงเจตนา หรือมีกำลังควบคุมให้เหตุการณ์เกิดขึ้นได้ ความจริงแล้ว *เบคอน* มีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ เนื่องจากมันถูกผู้หนึ่งผู้ใดที่ไม่ชี้เฉพาะเจาะจงทำให้เปลี่ยนสภาพจากดิบกลายเป็นสุก โครงสร้างที่มีลักษณะอย่างในอนุประโยคขยายนี้ เรียกว่า หน่วยสร้างประธานรับการกระทำ

ผู้วิจัยพบว่าคำนามหลัก *กลิ่น* ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมทั้งในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนามกับอาร์กิวเมนต์ตัวใดในอนุประโยคขยายเลย หมายความว่า *กลิ่น* ไม่ใช่อาร์กิวเมนต์หลักที่เป็นผู้ร่วม

เหตุการณ์การทอด นอกจากนี้ มันยังไม่มี ความหมายบ่งชี้เวลา สถานที่ หรือเครื่องมือที่เป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์อีกด้วย ผู้วิจัยทดสอบโดยการสร้างประโยคมูลฐานที่ประกอบด้วยบุพบทวลีที่มีโครงสร้าง ‘คำบุพบท + กลิ่น’

ประโยคมูลฐาน:

* เบคอนทอดเสร็จใหม่ๆ ใน/เมื่อ/ด้วย + กลิ่น

การพิสูจน์ด้วยประโยคทดสอบที่สร้างขึ้นซึ่งว่าคำนามหลัก *กลิ่น* ไม่ใช่อาร์กิวเมนต์ชายขอบของเหตุการณ์การทอด ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามหลักและอนุประโยคขยายใน (108) นี้จึงไม่สามารถอธิบายได้ด้วยความรู้ทางวากยสัมพันธ์ แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าการมาปรากฏร่วมกันของ 2 องค์ประกอบนั้นไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ การทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมอย่างในกรณีนี้จึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางโลก กล่าวคือ โดยปกติแล้วขณะที่ผู้ใดผู้หนึ่งกำลังทำเบคอนให้สุกด้วยวิธีการทอดย่อมเกิดกลิ่นขึ้น คำนามหลัก *กลิ่น* ในเหตุการณ์นี้จึงสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเหตุการณ์การทอดกำลังดำเนินอยู่ และคงอยู่ต่อเนื่องอีกเล็กน้อยหลังจากเหตุการณ์การทอดสิ้นสุดลง ดังนั้น คนทั่วไปที่ประสาทการรับรู้ทางจุมกปกติย่อมสามารถรับรู้ *กลิ่น* ที่เกิดขึ้นนี้ได้ ในที่นี้ คุณสมบัติของกลิ่นถูกกล่าวถึงด้วยภาคแสดง *ตลบอบอวลไปทั่วห้อง* ที่ตามหลังหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ด้วยเหตุนี้ คำนามหลัก *กลิ่น* จึงสามารถปรากฏร่วมกับอนุประโยคขยาย *เบคอนทอดเสร็จใหม่ๆ* แล้วเป็นที่เข้าใจได้ในหมู่ผู้ใช้ภาษา

(109) ในอดีตการทำเนื้อมควั่น อาศัยควั่น [\emptyset_s เผาไม้จุนิเปอร์] มันมีสรรพคุณช่วยรักษา

เนื้อสัตว์ให้อยู่ได้นาน

เหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยภาคแสดง *เผา* ในอนุประโยคขยายข้างต้นเป็นสกรรมกริยาแสดงอาการ ซึ่งโดยปกติแล้วต้องการอาร์กิวเมนต์มาปรากฏร่วมในเหตุการณ์ดังกล่าวอย่างน้อย 2 ตำแหน่ง ได้แก่ ตำแหน่งประธานซึ่งในที่นี้ยังว่างอยู่ และตำแหน่งกรรมตรงที่มี *ไม้จุนิเปอร์* ปรากฏอยู่ ผู้วิจัยต้องการทดสอบว่าคำนามหลัก *ควั่น* กับตำแหน่งประธานที่ว่างอยู่นั้นมีตัวอ้างอิงร่วมกันหรือไม่ จึงสร้างวิธีพิสูจน์ขึ้นมา 2 วิธี ได้แก่ ก. การเติมคำสรรพนาม *มัน* ซึ่งมีพจน์และความไม่มีชีวิตสอดคล้องกับคำนามหลัก และ ข. การถอดความหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามให้เป็นประโยคมูลฐานโดยเติมคำนามหลักลงในตำแหน่งดังกล่าว ผลการทดสอบได้ออกมาดังนี้

ก. * *ควั่น* [มัน $_s$ เผาไม้จุนิเปอร์]

ข. * *ควั่น* $_s$ เผาไม้จุนิเปอร์

ผลการพิสูจน์ด้วย 2 วิธีข้างต้นพบว่าประโยคทดสอบที่สร้างขึ้นผิดไวยากรณ์และไม่สามารถสื่อความ
ได้ เนื่องจากอาร์กิวเมนต์ที่สามารถเป็นผู้กระทำอาการ *เผา* ได้นั้นจะต้องมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์
เป็นมนุษย์หรือพลังงานธรรมชาติ แต่ *ควีน* เป็นสิ่งไม่มีชีวิต มันจึงไม่สามารถแสดงเจตนาหรือมีกำลังที่
จะกระทำอาการดังกล่าวได้ นี่จึงเป็นหลักฐานที่ยืนยันว่าค่านามหลัก *ควีน* ไม่ได้เป็นตัวอ้างอิงร่วมใน
ตำแหน่งประธานของภาคแสดง *เผา* ในอนุประโยคขยาย แต่การที่ตำแหน่งดังกล่าวว่างอยู่นั้นเป็น
เพราะผู้ส่งสารละอาร์กิวเมนต์ออกไป ตำแหน่งประธานจึงเหลือเพียงสุญรูป

ผู้วิจัยยังพบอีกว่าค่านามหลัก *ควีน* ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมทั้งในรูปของช่องว่างหรือบุรุษสรรพนาม
กับอาร์กิวเมนต์อื่นๆ ในอนุประโยคขยายด้วย หมายความว่า *ควีน* ไม่ใช่อาร์กิวเมนต์หลักที่เป็นผู้ร่วม
เหตุการณ์การเผา นอกจากนี้ มันยังไม่มีค่านามหมายบ่งชี้เวลา สถานที่ หรือเครื่องมือที่เป็นส่วนหนึ่ง
ของเหตุการณ์อีกด้วย ผู้วิจัยทดสอบโดยการสร้างประโยคมูลฐานที่ประกอบด้วยบุพบทวลีที่มี
โครงสร้าง ‘คำบุพบท + *ควีน*’

ประโยคมูลฐาน:

* (ผู้หนึ่งผู้ใด) *เผา* ไม้จันทน์เปอร์ ใน/เมื่อ/ด้วย + *ควีน*

ผลการพิสูจน์พบว่าค่านามหลัก *ควีน* ไม่ใช่อาร์กิวเมนต์ขยายขอบของเหตุการณ์การเผา ดังนั้น
ความสัมพันธ์ระหว่างค่านามหลักและอนุประโยคขยายใน (109) นี้จึงไม่สามารถอธิบายได้ด้วยความรู้
ทางวากยสัมพันธ์ได้ แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าการมาปรากฏร่วมกันของ 2 องค์ประกอบนั้นไม่ได้เกิดขึ้นโดย
บังเอิญ การทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมอย่างในกรณีนี้จึง
จำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางโลก ฉากเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยอนุประโยคขยายใน (109) ประกอบด้วย
บุคคลผู้หนึ่งผู้ใดที่มีกำลังควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเอง ใช้ไฟเป็นเครื่องมือเพื่อให้เจตนาก่อ
เหตุการณ์การเผาบังเกิดขึ้น โดยเคลื่อนตำแหน่งของไฟเข้าสัมผัสกับไม้จันทน์เปอร์ ทำให้ไม้จันทน์เปอร์ได้รับ
ผลกระทบและถูกทำให้เปลี่ยนสภาพกลายเป็นไหม้ ระหว่างที่การเผาไหม้กำลังดำเนินอยู่หรือเพิ่ง
สิ้นสุดลงได้ไม่นาน คนทั่วไปที่ประสาทการรับรู้ทางการมองเห็นปกติย่อมสามารถรับรู้ *ควีน* ที่เกิดขึ้นนี้
ได้ ด้วยเหตุนี้ ค่านามหลัก *ควีน* จึงสามารถปรากฏร่วมกับอนุประโยคขยาย *เผา* ไม้จันทน์เปอร์ แล้วเป็นที่
เข้าใจได้ในหมู่ผู้ใช้ภาษา

(110) แพ้เครื่องสำอางก็ว่าแย่แล้ว พอไปรักษายังจะมีรอย [\emptyset_5 กตลิว] ให้เห็นเป็นจ้ำแดงๆ อีก

(111) ตามชอบหน้าตาต่างของเขาก็มี *คราบ* [โอเลี้ยงหยดทับถมไว้ตั้งแต่ปีมะโว้] แล้วยังไม่ได้เช็ด
เหนียวเหนอะหนะ

ความสัมพันธ์ระหว่างค่านามหลักและอนุประโยคขยายแบบที่ไม่สามารถใช้ความรู้ทางวากยสัมพันธ์เพื่ออธิบายการมาปรากฏร่วมกับของ 2 องค์ประกอบได้ แต่ต้องพึ่งพาความรู้ทางโลกเพื่อทำความเข้าใจจากเหตุการณ์ดังกล่าว นอกเหนือจาก (107 -109) ซึ่งได้อธิบายโดยละเอียดแล้วยังพบได้ใน (110) และ (111) ด้วย กล่าวคือ หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (110) อ้างถึงเหตุการณ์ที่มีผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้กระทำกริยา *กตสฺว* แก่ตนเองหรือเป็นผู้ถูกกระทำโดยผู้อื่น ที่สามารถใช้กำลังเคลื่อนย้ายตำแหน่งของอุปกรณ์สำหรับการกตสฺวให้มาสัมผัสกับผิว เมื่อเหตุการณ์การกตสฺวสิ้นสุดลง ผิวจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิมที่ปราศจากรอยกลายเป็นเกิดรอยขึ้น คนทั่วไปที่ประสาทการรับรู้ทางการมองเห็นปกติย่อมสามารถรับรู้ *รอย* ที่เกิดขึ้นได้ ในที่นี้ คุณสมบัติของรอยถูกกล่าวถึงด้วยภาคแสดง *เห็นเป็นจ้ำแดงๆ* ที่ตามหลังหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านาม ด้วยเหตุนี้ค่านามหลัก *รอย* จึงสามารถปรากฏร่วมกับอนุประโยค *กตสฺว* แล้วเป็นที่เข้าใจได้ในหมู่ผู้ใช้ภาษา ส่วนหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามใน (111) อ้างถึงเหตุการณ์ที่มีโอเลียงหยดลงบนพื้นผิวซ้ำแล้วซ้ำเล่าต่อเนื่องกันเป็นเวลายาวนาน รับผิดชอบตั้งแต่เหตุการณ์การหยดเริ่มขึ้นและดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน พื้นผิวบริเวณที่ได้รับผลกระทบจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิมที่สะอาดกลายเป็นเกิดคราบขึ้น คนทั่วไปที่ประสาทการรับรู้ทางการสัมผัสปกติย่อมสามารถรับรู้ *คราบ* ที่เกิดขึ้นได้ ในที่นี้ คุณสมบัติของคราบถูกกล่าวถึงด้วยวิเศษณ์วลี *เหนียวเหนอะหนะ* ที่ตามหลังหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านาม ด้วยเหตุนี้ ค่านามหลัก *คราบ* จึงสามารถปรากฏร่วมกับอนุประโยค *โอเลียงหยดทับถมไว้ตั้งแต่ปีมะโว้* แล้วเป็นที่เข้าใจได้ในหมู่ผู้ใช้ภาษา

สรุปท้ายบท

เมื่อไม่สามารถพึ่งพาปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ ได้แก่ กลวิธีช่องว่าง กลวิธีคงสรรพนาม หรือการถอดความให้เป็นประโยคมูลฐานโดยเติมบุพบทวลี เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างส่วนค่านามหลักและส่วนอนุประโยคขยายได้ ผู้ใช้ภาษาจึงจำเป็นต้องที่จะต้องมีความรู้ทางอรรถศาสตร์ วจนปฏิบัติศาสตร์ และภูมิหลังร่วม (shared knowledge) ในทางสังคม-วัฒนธรรม เพื่อทำความเข้าใจ (construe) ฉากเหตุการณ์ที่ถูกอ้างถึงโดยหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามแบบไม่มีตัวอ้างอิงร่วม ซึ่งผู้วิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนสามารถจำแนกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบเนื้อความ ความสัมพันธ์แบบลำดับต่อเนื่อง และความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้น เนื้อหาที่กล่าวถึงในบทที่ 5 นี้จึงเป็นประเด็นแปลกใหม่ที่การศึกษาในอดีตที่จำแนกตามมโนทัศน์คุณานุประโยคและอนุประโยคเดิมเต็มนามในภาษาไทยยังไม่เคยกล่าวถึงมาก่อน อีกทั้งในทางแบบลักษณ์ หลักฐานที่แสดงในบทที่ 6 นี้ยังเป็นเครื่องยืนยันว่าการขยายค่านามด้วยอนุประโยคในภาษาไทยนั้นแตกต่างจากภาษาอังกฤษและภาษาหลักอื่นๆ ที่ใช้กันแพร่หลายในยุโรป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 6

เงื่อนไขการปรากฏของโครงสร้างแต่ละแบบ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับนิยามของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย แม้ว่าองค์ประกอบแต่ละส่วนจะมีความหลากหลายสูงมาก แต่วิทยานิพนธ์เล่มนี้สามารถสรุปออกมาเป็นโครงสร้างแบบต่างๆ ได้ 4 กระบวนหลัก ดังต่อไปนี้

1. คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก
2. คำนามหลัก + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก
3. คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก
4. คำนามหลัก + อนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก

อนึ่ง โครงสร้างที่แสดงด้วยกระบวนหมายเลข 1 และ 2 ซึ่งมีตัวอ้างอิงร่วมระหว่างคำนามหลักกับอาร์กิวเมนต์ตัวใดตัวหนึ่งในอนุประโยคขยาย ผู้วิจัยได้กล่าวถึงโดยละเอียดพร้อมยกตัวอย่างประกอบไปแล้วในบทที่ 4 ส่วนโครงสร้างที่แสดงด้วยกระบวนหมายเลข 3 และ 4 ซึ่งคำนามหลักและอนุประโยคขยายมาประกอบกันโดยมิได้อาศัยการมีตัวอ้างอิงร่วมซึ่งเป็นเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงแล้วในบทที่ 5 ดังนั้น ในบทนี้จะเป็นการตอบวัตถุประสงค์การศึกษาข้อสุดท้าย นั่นก็คือ เพื่อวิเคราะห์ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีบทบาทในการกำหนดเงื่อนไขการปรากฏของโครงสร้างแต่ละแบบของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย

การนำเสนอในบทนี้ประกอบด้วย 5 หัวข้อ ซึ่งจำแนกตามปัจจัยต่างๆ ที่ผู้วิจัยนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้แก่ 6.1 ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ 6.2 ปัจจัยทางอรรถศาสตร์ 6.3 ปัจจัยทางปริเฉท 6.4 ปัจจัยทางวจนปฏิบัติศาสตร์ และ 6.5 ปัจจัยนอกเหนือจากรูปภาษา อย่างไรก็ตามลำดับก่อนหลังในการนำเสนอไม่มีนัยยะสำคัญว่าปัจจัยใดมีบทบาทมากหรือน้อยเป็นพิเศษต่อการเกิดโครงสร้างแบบใดแบบหนึ่ง

นอกจากนี้ แม้ว่าบางปัจจัยที่กล่าวถึงในหัวข้อ 6.1 – 6.5 อาจไม่ใช่เงื่อนไขสำคัญในการปรากฏของโครงสร้าง แต่ในทางกลับกันมันอาจเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการตีความหรือการทำความเข้าใจ (construal) หน่วยสร้างก็เป็นได้ ดังนั้น การอธิบายและยกตัวอย่างในบทนี้จึงตั้งใจที่จะอภิปรายให้คาบเกี่ยวประเด็นดังกล่าว ซึ่งเท่าที่ได้ปริทัศน์วรรณกรรมมา พบว่ายังไม่เคยมีการศึกษาขึ้นใดในอดีตที่วิเคราะห์การทำความเข้าใจการมาประกอบกันของหน่วยสร้างมาก่อน

6.1 ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์

ปัจจัยประการแรกที่ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ว่าอาจเป็นเกณฑ์ที่มีบทบาททำให้หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยมีความหลากหลายทางโครงสร้าง คือ ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ อันได้แก่ จำนวนของผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ภาคแสดงต้องการ การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม การมีหรือไม่มีสัณฐานรูปในอนุประโยค และการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์และนำเสนอตัวอย่างประกอบในหัวข้อย่อย 6.1.1 – 6.1.5 ตามลำดับ

6.1.1 จำนวนของผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ภาคแสดงต้องการ

ในทุกอนุประโยค ไม่ว่าจะมีความซับซ้อนอย่างไรก็ตาม ส่วนที่สำคัญที่สุดและขาดไม่ได้เลยก็คือคำกริยาหรือกริยาวลีที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดง เนื่องจากคำกริยาอ้างอิงถึงสภาพหรือเหตุการณ์และต้องการอาร์กิวเมนต์จำนวนหนึ่งมาทำหน้าที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ประกอบด้วยเสมอ คำกริยาแต่ละประเภทต้องการจำนวนขั้นต่ำของผู้ร่วมเหตุการณ์ (หรือที่เรียกว่า “อาร์กิวเมนต์หลัก”) ไม่เท่ากัน กล่าวคือ อกรรมกริยาต้องการอาร์กิวเมนต์มาเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์อย่างน้อย 1 หน่วยในตำแหน่งประธาน, สกรรมกริยาต้องการอาร์กิวเมนต์มาเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์อย่างน้อย 2 หน่วยในตำแหน่งประธานและกรรมตรง, ส่วนกริยาทวิกรรมต้องการอาร์กิวเมนต์มาเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์อย่างน้อย 3 หน่วยในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง

ฉะนั้น ข้อเท็จจริงข้างต้นนำไปสู่การตีความได้ว่า ไม่ว่าคำกริยาจะเป็นประเภทใดก็ตามอย่างน้อยที่สุดต้องมีอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานมาทำหน้าที่ผู้ร่วมเหตุการณ์ โดยปราศจากข้อจำกัดว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานจะเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลักหรือไม่เป็นก็ได้ ในกรณีที่เป็น ก็ไม่มีข้อจำกัดอีกว่าต้องแสดงการเป็นตัวอ้างอิงร่วมด้วยกลวิธีใด รวมถึงไม่บังคับการปรากฏของอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งอื่นๆ และอนุประโยคยังมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยคปรากฏก่อนหน้าก็ได้

ลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามเพื่อชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างแบบต่างๆ ของอนุประโยคไม่ได้แปรผันอย่างมีนัยยะสำคัญตามจำนวนของผู้ร่วมเหตุการณ์ที่คำกริยาแต่ละประเภทต้องการ

- (1) แต่ฝรั่งมักไม่อาบน้ำกันหลายวันไม่เหมือนคนไทย ที่ [O_S ต้องอาบน้ำกันทุกวัน] วันละสอง
หนเป็นอย่างน้อย
- (2) เขาเพิ่งนิจรูปผู้หญิงคนหนึ่ง [O_S นอนหลับบนโซฟา] นานอยู่นาน

- (3) แยกเกือบทุกคนจับจ้องมองมาทางสิริตลอด**เจ็ดวันเจ็ดคืน** ซึ่ง [หล่อนต้องนั่งเป็นหุ่นในงานศพของแม่]

คำกริยา *อาบน้ำ นอนหลับ* และ *นั่ง* ใน (1 - 3) ล้วนเป็นกิจกรรมกริยา แต่โครงสร้างภายในอนุประโยคที่คำกริยาเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงกลับแตกต่างกัน กล่าวคือ (1) อาศัยกลวิธีช่องว่างเพื่อบ่งชี้ว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก ขณะที่ (2) ใช้กลวิธีเดียวกันและอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมก็อยู่ในตำแหน่งเดียวกัน แต่ส่วนหลักและส่วนขยายกลับปรากฏต่อเนื่องกันได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องมีตัวนำอนุประโยค ส่วน (3) อาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ จึงไม่แสดงร่องรอยทางวากยสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงตำแหน่งดังกล่าวกับคำนามหลักเลย ทั้งยังสังเกตได้ว่าผู้ร่วมเหตุการณ์ทั้งหมดของคำกริยาก็ปรากฏครบทุกตำแหน่ง พร้อมกับตัวนำอนุประโยคที่แตกต่างออกไปจาก 2 ตัวอย่างแรก

- (4) คนที่หักอกฉันดั่งเป่าก็คือคน ที่ [\mathcal{O}_S แอบหลงรัก \mathcal{O}_{DO} มาตั้งแต่สมัย ป.4]
 (5) ถ้าปรากฏ**หลักฐาน** ว่า [ผู้สมัครผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง] ให้ผู้อำนวยการประจำเขตเลือกตั้งดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยเร็ว

ส่วนคำกริยาที่เป็นภาคแสดงในอนุประโยค (4) และ (5) ได้แก่ *หลงรัก* และ *ขาด* เป็นกิจกรรมกริยาทั้งคู่ แต่เมื่อเทียบเคียงแล้วย่อมสังเกตได้ชัดเจนว่าโครงสร้างของอนุประโยคแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ (4) ประกอบด้วยช่องว่างในตำแหน่งกรรมตรงซึ่งเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก และยังมี “สุญรูป” หรืออาร์กิวเมนต์ที่ถูกละออกไปในตำแหน่งประธานด้วย ขณะที่ (5) อาร์กิวเมนต์ที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ปรากฏครบทุกตำแหน่งและไม่มีตำแหน่งใดเลยทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก นอกจากนี้ (4) และ (5) ยังมีตัวนำอนุประโยคต่างกันอีกด้วย

- (6) **พรอยด์** ผู้ซึ่ง [นักวิจารณ์ศิลปะให้สมญานาม \mathcal{O}_{DO} ว่าไมเคิล แองเจโล แห่งศตวรรษที่ 20] เป็นจิตรกรที่เฝ้ายกริม เก็บเนื้อเก็บตัว
 (7) เด็กสาวเซ็น**กระเป๋าดำเดินทางใบเดียว** ซึ่ง [\mathcal{O}_S ได้รับ \mathcal{O}_{DO} จากคุณนายหม่อม] ออกไป
 (8) แถมยังได้**อานิสส์** ที่ว่า [พิธวายุพูนินแต่วัดต่างๆ เพื่อเป็นมวลสารในการทำตุ๊กตาคอมโดยไม่คิดเงินคืดทอง]

ภาคแสดงของอนุประโยคใน (6 - 8) ได้แก่ *ให้ ได้รับ* และ *ถวาย* ตามลำดับ ล้วนเป็นกริยาทวิกรรมที่ต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์อย่างน้อย 3 หน่วย แต่ตัวอย่างข้างต้นสังเกตได้ว่าโครงสร้างภายใน

ของอนุประโยคกลับแตกต่างกันในหลายๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นการมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับ คำนามหลัก หากมี ตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมก็ไม่เหมือนกันอีกด้วย กล่าวคือ (6) มี ตัวอ้างอิงร่วมในรูปของช่องว่างในตำแหน่งกรรมรอง ขณะที่ (7) มีตัวอ้างอิงร่วมในรูปของช่องว่าง แต่ อยู่ในตำแหน่งกรรมตรง อีกทั้งยังมีสุญรูปในตำแหน่งประธานอีกด้วย ส่วนอนุประโยคใน (8) ไม่พบ การมีตัวอ้างอิงร่วมระหว่างอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งใดกับคำนามหลักเลย

นอกเหนือจากอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรองแล้ว ในอนุ ประโยคหนึ่งๆ ยังมีโอกาสพบผู้ร่วมเหตุการณ์ที่บ่งชี้เวลา สถานที่ หรือเครื่องมือได้อีกด้วย อาร์กิวเมนต์เหล่านี้เรียกว่า “อาร์กิวเมนต์ชายขอบ” การมาปรากฏร่วมกับภาคแสดงของพวกมัน ปราศจากข้อจำกัดในแง่ประเภทของคำกริยาหรือจำนวนชั้นต่ำของอาร์กิวเมนต์ชายขอบ เช่น

- (9) เว็บบล็อกแห่งนี้เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการนำเสนอเรื่องของประเทศไทยผ่านมุมมองของ
ชาวต่างชาติ ผู้ [O_s อาศัยอยู่ในเมืองไทยมาร่วมทศวรรษ]

หากย้อนกลับไปตัวอย่างข้างต้น งานศพของแม่ ใน (3) และ สมัย ป.4 ใน (4) นำมาเปรียบเทียบกับ เมืองไทย และ ร่วมทศวรรษ ใน (6) ย่อมเห็นได้ชัดว่าภาคแสดงในอนุประโยคเหล่านี้เป็นคำกริยาคน ละประเภทกัน ตัวนำอนุประโยคแตกต่างกัน และมีทั้งกรณีที่อาร์กิวเมนต์ชายขอบที่บ่งชี้เวลาหรือ สถานที่อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงหน่วยเดียว และกรณีที่มีอาร์กิวเมนต์ชายขอบมากกว่า 1 หน่วยในอนุ ประโยคเดียว

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่า จำนวนของผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ภาคแสดงต้องการไม่ใช่เงื่อนไขที่ กำหนดโครงสร้างแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายอนุประโยคคำนามในภาษาไทย เพราะ อนุประโยค (1 – 9) ได้แสดงให้เห็นที่ประจักษ์ถึงความหลากหลายของโครงสร้างที่ไม่ได้แปรตาม ประเภทของคำกริยาอย่างเป็นระบบ

6.1.2 การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม

แนวทางการวิเคราะห์สำคัญอย่างหนึ่งที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้กับทุกการนำเสนอตัวอย่างใน บทที่ 4 ละ 5 ก็คือการพิสูจน์ทางวากยสัมพันธ์ว่ามีตำแหน่งที่เป็น “ช่องว่าง” หรือเป็นการ “คงสรรพ นาม” เพื่อแสดงว่าตำแหน่งดังกล่าวเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักหรือไม่ เนื่องจากการละ อาร์กิวเมนต์ในภาษาไทยก่อให้เกิดโอกาสที่จะพบ “สุญรูป” ในอนุประโยคได้เช่นกัน

วิธีการทดสอบเมื่อพบว่าอาร์กิวเมนต์ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งไม่ปรากฏรูปหรือเป็นบุรุษ สรรพนาม คือการสร้างประโยคมูลฐานโดยการเติมคำนามหลักลงไปตำแหน่งดังกล่าว หากได้

ผลลัพธ์เป็นประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ในภาษาไทยและเป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ใช้ภาษา ย่อมแปลว่าตำแหน่งนั้นเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก เช่น

(10) ฉันทายหัวพรืด พร้อมยก**กรอรูปสี่ดำ** ที่ [____S เพิ่งรับ ____{DO} จากเขา] ขึ้นมาปิดหน้าตัวเอง

อนุประโยค (10) มีผู้ร่วมเหตุการณ์ของภาคแสดง **รับ** ที่ไม่ปรากฏรูปถึง 2 หน่วยในตำแหน่งประธาน และกรรมตรง อีกทั้งยังมีบุรุษสรรพนาม *เขา* อีกด้วย ดังนั้น การพิสูจน์ความเป็นตัวอ้างอิงร่วมจึงต้องกระทำกับทุกตำแหน่ง ดังนี้ ก. การสร้างประโยคมูลฐานด้วยการเติมคำนามหลักลงในตำแหน่งประธาน ข. ลงในตำแหน่งกรรมตรง และ ค. แทนที่บุรุษสรรพนาม *เขา*

ก. * **กรอรูปสี่ดำ**_S เพิ่งรับ ____{DO} จากเขา

ข. ____S เพิ่งรับ**กรอรูปสี่ดำ**_{DO} จากเขา

ค. * ____S เพิ่งรับ ____{DO} จาก**กรอรูปสี่ดำ**

ผลการพิสูจน์แสดงให้เห็นว่า อาร์กิวเมนต์ที่ในตำแหน่งกรรมตรงเป็นช่องว่างที่แสดงความเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ขณะที่ตำแหน่งประธานเป็นสัณฐานอันเกิดจากการละอาร์กิวเมนต์ออกไป เนื่องจาก **กรอรูปสี่ดำ** ไม่อาจเป็นผู้กระทำให้เกิดเหตุการณ์ **รับ** ได้ ส่วนบุรุษสรรพนาม *เขา* มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ไม่สอดคล้องกับคำนามหลัก ทำให้เมื่อถูกแทนที่ลงไปจึงเกิดเป็นประโยคที่ไม่สื่อความ

แต่กระนั้น วิธีพิสูจน์ทางวากยสัมพันธ์ที่กล่าวถึงข้างต้นก็มีจุดอ่อน ในกรณีที่อาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ ทำให้ปราศจากหลักฐานทางภาษาอย่างกลวิธีช่องว่างหรือกลวิธีคงสรรพนาม ดังนั้น หากพบว่าคำนามหลักบ่งชี้เวลา สถานที่ หรือเครื่องมือจึงต้องทดสอบโดยการเติมบุพบทวลี ซึ่งประกอบด้วย ‘*คำบุพบทที่บ่งชี้เวลา สถานที่ หรือเครื่องมือ + คำนามหลัก*’ หากมีการอ้างอิงร่วมระหว่างคำนามหลักกับอาร์กิวเมนต์ชายขอบ บุพบทวลีที่นำไปเดมย่อมเกิดประโยคมูลฐานที่สื่อความได้ดังเช่นคำนามหลักใน (11) *โรงเรียน* มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสถานที่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำบุพบทวลี ‘*ที่/ใน + โรงเรียน*’ เติมลงไปเป็นส่วนหนึ่งของภาคแสดงในอนุประโยค และพบว่าได้ประโยคมูลฐานที่ถูกไวยากรณ์และสื่อความได้ตามที่แสดงใน ง. ผลการทดสอบนี้เป็นการยืนยันว่าตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ

(11) นับว่าเป็นการดีที่ตอนนี้**โรงเรียน** ซึ่ง [เธอทำงาน] ยังอยู่ในช่วงปิดเทอม

ง. เธอทำงาน ที่/ใน โรงเรียน

ในทางกลับกัน แม้จะพบตำแหน่งที่อาร์กิวเมนต์ไม่ปรากฏรูปอยู่ในอนุประโยค เช่น (12) ในตำแหน่งประธานและกรรมตรง แต่เมื่อทดสอบด้วยวิธีการสร้างประโยคมูลฐานตามที่แสดงใน จ. - ข. กลับไม่พบว่าอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งที่วางอยู่หรืออาร์กิวเมนต์ชายขอบใดที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ของภาคแสดง ให้ ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับค่านามหลัก *สาเหตุ* เลย ผลการพิสูจน์ทางวากยสัมพันธ์นี้จึงเป็นการยืนยันว่าตำแหน่งประธานและกรรมตรงของ ให้ ในอนุประโยค (12) เป็นสูตรรูปทั้ง 2 ตำแหน่ง

(12) สาเหตุ ที่ [s ให้ do ออกเงิน]นะหรือ เป็นเพราะรองเงินเดือนไม่เท่าไร แถมยังเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย

จ. * สาเหตุs ให้ do ออกเงิน

ฉ. * s ให้ สาเหตุ do ออกเงิน

ช. * s ให้ do ออกเงิน ขณะ/ใน/ด้วย สาเหตุ

ผู้วิจัยยกตัวอย่าง (12) ขึ้นมาเพื่อเปรียบเทียบกับ (10 - 11) ให้เห็นว่ากรณีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมสามารถใช้แยกความแตกต่างระหว่างสูตรรูป (การละอาร์กิวเมนต์) ออกจากช่องว่าง (การไม่ปรากฏรูปของอาร์กิวเมนต์ เพื่อแสดงความเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับค่านามหลัก) ได้ ฉะนั้น (10 - 11) จึงจัดเป็นประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วม แต่ (12) เป็นอีกประเภทหนึ่งคือ ประเภทที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วม

จากตัวอย่างและการอภิปรายทั้งหมดนี้นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่ากรณีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมถือเป็นเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ที่มีบทบาทต่อการปรากฏของอนุประโยคออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วม ซึ่งครอบคลุมทั้งตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์หลักที่แสดงด้วยกลวิธีช่องว่างหรือกลวิธีคงสรรพนามและอาร์กิวเมนต์ชายขอบ กับ 2) ประเภทที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วม เพียงแต่เกณฑ์นี้ยังมีข้อจำกัดอยู่ตรงที่ว่ามันยังไม่ชัดเจนในสิ่งที่กำหนดตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก ดังนี้

1) หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วม

○ ค่านามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคที่แสดงการมีตัวอ้างอิงร่วม
ด้วยกลวิธีช่องว่าง (+ สูตรรูป)

○ ค่านามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคที่แสดงการมีตัวอ้างอิงร่วม

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ใช้ จึงยึดถือการวิเคราะห์ระนาบวากยสัมพันธ์เป็นสำคัญ อย่างกรณีของ (13 – 14) มาจากประโยคมูลฐานที่เป็นหน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำ (patient-subject construction)⁷

(13) ประโยคมูลฐาน:	เตียงหลังนั้นนอนสบาย
หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม:	เตียง ที่ [__S นอนสบาย]
(14) ประโยคมูลฐาน:	สารนี้ผสมอยู่ในลิปบาล์ม
หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม:	สาร ที่ [__S ผสม __DO อยู่ในลิปบาล์ม]

ประธานทางตรรกะมาจากการรับรู้โลกในความเป็นจริงอย่างที่ตาเห็นว่าใคร-ทำอะไร ฉะนั้น มิติของการรับรู้ของ (13) คือฉากเหตุการณ์ที่มีบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดนอนลงบนเตียง เท่ากับว่าคำนามหลัก *เตียง* อาจถูกมองว่าเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบที่บ่งชี้สถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ *นอน* ส่วน (14) คือฉากเหตุการณ์ที่มีบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดผสมสารลงในลิปบาล์ม ทำให้คำนามหลัก *สาร* อาจถูกมองว่ามีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรง เนื่องจาก *เตียง* และ *สาร* ต่างก็เป็นสิ่งไม่มีชีวิต พวกมันจึงต้องการสิ่งมีชีวิตประเภทบุคคลมาทำหน้าที่ประธานทางตรรกะ

ประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอคือประธานทางตรรกะและประธานทางไวยากรณ์ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกัน สำหรับประโยคมูลฐาน (13 – 14) *เตียง* และ *สาร* เป็นประธานทางไวยากรณ์ที่แสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ ดังนั้น เมื่อคำนามดังกล่าวเป็นส่วนหลักของหน่วยสร้าง พวกมันจึงมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน เพราะฉะนั้น หากวิเคราะห์ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงไม่ถูกต้อง ก็อาจส่งผลให้การวิเคราะห์โครงสร้างในขั้นถัดๆ ไปผิดพลาดด้วย

ย้อนกลับมาที่คำถามว่า ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมเป็นปัจจัยประการหนึ่งในทางวากยสัมพันธ์ที่มีบทบาทต่อการปรากฏของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามเป็นโครงสร้างแบบต่างๆ หรือไม่ ผู้วิจัยพบว่าเกณฑ์ดังกล่าวไม่ใช่เงื่อนไขที่จำแนกแบบของโครงสร้างออกจากกันได้ เนื่องจากตำแหน่งทางไวยากรณ์ที่เหมือนกันของตัวอ้างอิงร่วมปรากฏได้ทั้งในหน่วยสร้างประเภทที่มีและไม่มีตัวนำอนุประโยค เช่น (15 – 16) อาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักอยู่ใน

⁷ หน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำ (patient-subject construction) ได้ถูกกล่าวถึงแล้วในหัวข้อย่อย 4.1.1.6 (3) พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้แสดงตัวอย่างการวิเคราะห์ในกรณีที่คำนามในตำแหน่งประธาน (ของประโยคมูลฐาน) กลายมาเป็นส่วนหลักของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามด้วย

ตำแหน่งประธานทั้งคู่ แต่อาจปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยคอย่างในตัวอย่างข้อแรกหรือปราศจากตัวนำอนุประโยคเช่นในอีกตัวอย่างหนึ่งก็ได้

(15) ธนาคารได้ออกมาตรการเพื่อช่วยเหลือลูกค้ารายย่อย ผู้ [O_5 ได้รับความเดือดร้อนจากอุทกภัยน้ำท่วม] ทั้งสิ้นเชื่อบุคคลไม่มีหลักประกัน และสิ้นเชื่อบุคคลมีหลักประกัน

(16) ในเหตุที่ยาวบินระหว่างโตรอนโต-นิวยอร์กตกเมื่อสองปีก่อน ผู้โดยสาร [O_5 รอดตายมาได้เพียงคนเดียว] คือ ซัมส์ ดีวาร์ เช่นกัน

ส่วนคู่ (17 - 18) แม้ทั้งคู่จะมีตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งกรรมตรงและปรากฏในโครงสร้างที่มีตัวนำอนุประโยคทั้งคู่ แต่ตัวนำอนุประโยคของ 2 ตัวอย่างนี้คือ *ที่* และ *ซึ่ง* ตามลำดับ ก็ไม่จำเป็นจะต้องเป็นตัวนำอนุประโยคตัวเดียวกันก็ได้

(17) แรมธาเป็นหนังสือธรรมะเล่มแรก *ที่* [O_5 อ่าน O_{DO} จนจบ] และประทับใจมาก เพราะหนังสือเล่มนี้เปลี่ยนชีวิตอ้อมไปในทางที่ดีขึ้น

(18) ข้างซ้ายมีแหวนแต่งงาน *ซึ่ง* [O_5 ชื่อ O_{DO} เตรียมไว้ให้] อีกวงหนึ่งเป็นแหวนทองเกลี้ยง

ตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมใน (19 - 20) เหมือนกันคือ *เซนท์รัล พาร์ค* และ *นิว เพลซ* เป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบที่บ่งชี้สถานที่ทั้งคู่ แต่จะเห็นได้ว่าในอนุประโยคอาจมีสุญรูปอย่างในตัวอย่างแรกหรือไม่มีสุญรูปอย่างในอีกตัวอย่างหนึ่งก็ได้

(19) พอมาได้ที่โฮลเดนก็พาแซลลี่ไปเซนท์รัล พาร์ค *ที่ซึ่ง* [O_5 เคยนั่งดูเปิดด้วยกันสมัยยังเด็ก]

(20) พวกเขาเดินไปจนถึงนิว เพลซ *ที่ซึ่ง* [เซคสเปียร์ได้ใช้ชีวิตบั้นปลายของเขาจนถึงวาระสุดท้าย]

นอกจากนี้ตำแหน่งทางไวยากรณ์ยังไม่ชัดเจนไขที่จำกัดบทบาททางความหมายของตัวอ้างอิงร่วมด้วย สังเกตจาก *สรณ์ กลุ่มผู้หญิง* และ *สามหนุ่มเลือดสุพรรณ* ใน (21 - 23) ล้วนอยู่ในตำแหน่งประธาน แต่แสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้ประสบ ผู้รับ และผู้ถูกกระทำตามลำดับ

(21) ส่วนสรณ์ *ที่* [O_5 ยังไม่ชินกับสถานที่และใครสักคนเลย] ได้แต่นั่งคุยอยู่กับน้องชายตัวเอง

(22) กลุ่มผู้หญิง *ที่* [O_5 ได้รับฮอริโมนทดแทน] กลับเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจมากขึ้นด้วยซ้ำ

(23) **สามหนุ่มเลือดสุพรรณ** ที่ [O_S ถูกต่อว่า] ยืนคุมเชิงนิ่งๆ ไม่เดือดร้อนอะไรกับคำพูดของสาวเมืองกรุง

แม้ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมจะไม่บทบาทกำหนดการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค ทั้งยังไม่มีผลต่อการระบุบทบาททางความหมายของค่านามหลัก แต่กรณีนี้กรณีตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์หลัก เช่นใน (15 – 18) และ (21 – 23) เมื่อเทียบกับกรณีตำแหน่งของตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ เช่นใน (19 -20) เราจะเห็นความแตกต่างระหว่างแบบย่อยของโครงสร้าง กล่าวคือ อาร์กิวเมนต์หลักที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมจะทิ้ง ‘ร่องรอย’ เอาไว้ในรูปของช่องว่างหรือสรรพนาม ทว่าอาร์กิวเมนต์ชายขอบกลับไม่พบ ‘ร่องรอย’ เพื่อแสดงความเป็นตัวอ้างอิงร่วมให้ปรากฏในอนุประโยค

ด้วยตัวอย่างทั้งหมดที่สนับสนุนเหตุผลข้างต้น จึงนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมไม่ถือเป็นเงื่อนไขที่มีบทบาทกำหนดการปรากฏของโครงสร้างหลักแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านาม แต่ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์หลักเมื่อเทียบกับอาร์กิวเมนต์ชายขอบ สามารถสังเกตเห็นรูปแบบย่อยทางโครงสร้างที่ต่างกันได้

6.1.4 การมีหรือไม่มีสุญรูปในอนุประโยค

ธรรมชาติของภาษาไทยอนุโลมว่าอาร์กิวเมนต์ไม่ว่าตำแหน่งใดก็ตาม ทั้งอาร์กิวเมนต์หลักและอาร์กิวเมนต์ชายขอบอาจไม่จำเป็นต้องปรากฏรูปเสมอไป ผู้ใช้ภาษาก็ยังสามารถสร้างประโยคที่มีความถูกต้องทางไวยากรณ์และเป็นที่ยอมรับได้ ดังนั้น จึงถือเป็นเรื่องปกติหากพบว่ามีอาร์กิวเมนต์ 1 ตำแหน่งหรือมากกว่าไม่ปรากฏรูป トラบเท่าที่การสื่อสารยังประสบความสำเร็จเพราะอาศัยบริบทหรือประสบการณ์ร่วม (shared knowledge) ที่ช่วยให้ผู้รับสารค้นคืน (retrieve) หรือคาดเดาอาร์กิวเมนต์ที่ถูกละออกไปได้

การละอาร์กิวเมนต์ในลักษณะของภาษาไทยนี้ เกิดขึ้นทั้งในประโยคมูลฐานและในอนุประโยคอันเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านาม วิทยานิพนธ์เล่มนี้เรียกตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์ที่ถูกละออกไป (แต่ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงในของค่านามหลัก) ว่า “สุญรูป” และพบว่าการมีหรือไม่มีสุญรูปในอนุประโยคไม่ถือเป็นปัจจัยประการหนึ่งในทางวากยสัมพันธ์ที่มีบทบาทต่อการจำแนกหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามเป็นโครงสร้างแบบต่างๆ ดังตัวอย่างด้านล่างต่อไปนี้ที่แสดงการปรากฏอย่างไร้ข้อจำกัดของสุญรูปกับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามทุกรูปแบบ

อนุประโยคต่อไปนี้จะไม่มีโครงสร้างแตกต่างกันตรงที่ (24) แสดงการมีตัวอ้างอิงร่วมระหว่างอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงกับคำนามหลักด้วยกลวิธีช่องว่าง แต่ (25) อาศัยกลวิธีคงสรรพนาม ขณะที่ (26) ไม่มีอาร์กิวเมนต์ใดในอนุประโยคแสดงการอ้างอิงร่วมระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายเลย ท่ามกลางความแตกต่างของโครงสร้างนี้ สิ่งหนึ่งที่ (24 - 26) มีเหมือนกันก็คือสุญรูปในตำแหน่งประธานของภาคแสดง *วะซื่อ ปล่อย* และ *ทราว* ซึ่งกำกับด้วยเครื่องหมาย \emptyset_s

(24) บางทีอาการท้องอืดอาจเป็นเพราะแก๊สจาก**น้ำอัดลม** ซึ่ง [\emptyset_s *วะซื่อ* \emptyset_{DO} ที่บีมตอนเข้าห้องน้ำเป็นแห่งสุดท้าย] ก็ได้

(25) คนเราชอบคิดว่าโอกาสนั้นจะกลับมาใหม่อีกครั้ง แต่ท้ายที่สุดก็มักพบว่า**โอกาส** ที่ [\emptyset_s *ปล่อยให้มัน \emptyset_{DO} ผ่านไปนั้น*] ไม่หวนกลับมาอีกเลยทั้งชีวิต

(26) คู่กรณีต้องได้รับ**สิทธิ** ที่ [\emptyset_s *จะทราวข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและได้โต้แย้งหรือแสดงพยานหลักฐานของตน*]

ผู้วิจัยยกตัวอย่างเสริมขึ้นมาอีก 3 ข้อด้วยวัตถุประสงค์คล้ายกับตัวอย่างข้างบน คือเพื่อแสดงให้เห็นว่าสุญรูปไม่ใช่เงื่อนไขในการปรากฏของโครงสร้างแบบต่างๆ กล่าวคือ (27 - 28) เป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทที่มีการอ้างอิงร่วมและมีตัวนำอนุประโยค โดยตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมใน (27) เป็นอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธาน แต่ใน (28) เป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบที่บ่งชี้สถานที่ ขณะที่ (29) เป็นหน่วยสร้างประเภทที่ไม่มีการอ้างอิงร่วมและไม่มีตัวนำอนุประโยค แต่อย่างไรก็ดี ลักษณะหนึ่งที่ตัวอย่างเหล่านี้มีร่วมกันก็คือสุญรูปอย่างน้อย 1 ตำแหน่งในตำแหน่งกรรมตรง

(27) ฉันถามหน่วยสิ แล้ว**คน** ที่ [\emptyset_s ให้ \emptyset_{DO} \emptyset_O] เนี่ย เป็นคนเดียวกับที่ส่งตุ๊กตากองนั้นมาให้หรือเปล่า

(28) “ได้ครับ” นายช่างประจำ**อู่** ที่ [เขาซ่อม \emptyset_{DO} เป็นประจำ] ก็มึนศีรษะรับคำ

(29) ขณะเกิดเหตุ ผมกำลังเดินไปปิดประตูรั้วด้านหน้าคอนโดฯ ครับ ผมมี**หน้าที่** [\emptyset_s ปิด \emptyset_{DO} ตอนเที่ยงคืนทุกคืน]

ในทำนองกัน การไม่มีสุญรูปในอนุประโยค ตามที่แสดงใน (30- 33) ก็ไม่ได้เป็นเงื่อนไขที่กำหนดการปรากฏโครงสร้างของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแต่อย่างใด ในที่นี้ ผู้วิจัยขอ

ยกตัวอย่างคู่แรกซึ่งประกอบด้วยหน่วยสร้างประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วมและมีตัวนำอนุประโยค ใน (30) เทียบกับหน่วยสร้างประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วม แต่ไม่มีตัวนำอนุประโยค ใน (31) จะเห็นได้ว่าหากมองอย่างผิวเผิน องค์ประกอบภายในของอนุประโยคไม่แตกต่างกันแม้แต่น้อย กล่าวคือ พบช่องว่างในตำแหน่งประธาน

(30) นอกจากนี้ ยังสามารถชม**ความเปลี่ยนแปลงบนผิวโลก** อัน [O_S เกิดจากภาวะโลกร้อน]
 ในรูปแบบภาพถ่ายดาวเทียม เช่น การละลายของธารน้ำแข็ง

(31) รายงานของตำรวจในที่เกิดเหตุระบุว่า**พบฆาต** [O_S ตัดฉลากแอลดีเก็กซ์ และ แอลเวีย] ตก
 อยู่ใกล้ศพของเขา

ตัวอย่างสนับสนุนอีกคู่หนึ่งประกอบด้วยหน่วยสร้างประเภทที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วม แต่มีตัวนำอนุประโยค ใน (32) เทียบกับหน่วยสร้างประเภทที่ไม่มีทั้งตัวอ้างอิงร่วมและตัวนำอนุประโยค ใน (33) พบว่าองค์ประกอบภายในของอนุประโยคเหมือนกัน คือมีอาร์กิวเมนต์ปรากฏครบทุกตำแหน่ง

(32) ผมตัดสินใจเข้าไปรอในร้าน ‘อิล ซาล็อตโต้’ พร้อมแบก**ความหวังลมๆ แล้งๆ** ว่า [เธอ
 อาจจะเดินเข้าประตูมาก็ได้]

(33) ลูกเทนนิสพลอยละลิ่วไปกระทบหน้าต่างชั้นบน **เสียง** [กระจกแตก] ดังลงมาถึงข้างล่าง
 พร้อมเศษกระจกกระจายเกลื่อนทั่วบริเวณ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังใช้ความเป็นเจ้าของภาษาผลิตหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ส่วนขยาย ใน (34 – 35) มีสูตรรูปเป็นส่วนประกอบจนทำให้อนุประโยคเหลือแต่ภาคแสดงเท่านั้น และนำไปสู่ความพ้องกันทางโครงสร้างในที่สุด สำหรับกรณีเช่นนี้ ผู้วิจัยมองว่าเป็นความท้าทายประการสำคัญในการศึกษาหน่วยสร้างนี้ในภาษาไทย

(34) **วิว** ที่ [O_S กิน O_{DO} ดี] ให้น้ำนมเยอะ

(35) **วิว** ที่ [O_S กิน O_{DO} ดี] ต้องเกรด A5 เท่านั้น

จากตัวอย่างทั้งหมดที่นำมาประกอบการอภิปราย ผู้วิจัยขอสรุปว่าการที่อนุประโยคหนึ่งๆ มีหรือไม่มีสูตรรูปนั้น ไม่ใช่ปัจจัยที่มีบทบาทต่อการปรากฏโครงสร้างแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยแต่อย่างใด ในทางตรงข้าม การมีหรือไม่มีสูตรรูปกลับเป็นลักษณะที่ส่งผลให้องค์ประกอบภายในของอนุประโยคมีโอกาสเหมือนกันได้

6.1.5 การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค

ทุกการปรากฏของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามต้องมี 2 องค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้เลย นั่นก็คือส่วนหลักที่เป็นคำนามหรือนามวลีและส่วนขยายที่เป็นอนุประโยค แต่ในบางการปรากฏอาจพบอีกองค์ประกอบหนึ่งคือ “ตัวนำอนุประโยค” นำหน้าส่วนขยายด้วย ภาษาไทยมีตัวนำอนุประโยคทั้งหมด 8 คำ ได้แก่ *ที่ ซึ่ง อัน ผู้ว่า ที่ซึ่ง ผู้ซึ่ง* และ *ที่ว่า* ขณะที่บางการปรากฏของหน่วยสร้าง ส่วนขยายสามารถต่อท้ายส่วนหลักได้ทันทีโดยไม่จำเป็นต้องมีตัวนำอนุประโยค

การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยคจึงนับได้ว่าเป็นเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ที่มีบทบาทในการกำหนดโครงสร้างแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามให้ถูกจำแนกเป็น 2 ประเภทโดยอัตโนมัติ แม้ยังมีข้อจำกัดอยู่ในแง่ที่ว่า การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยคไม่ใช่ตัวช่วยทางภาษา (linguistic cue) ที่ระบุว่าอนุประโยคที่ต่อท้ายมานั้นอาจมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม ดังนี้

1) ประเภทที่มีตัวนำอนุประโยค ประกอบด้วย 2 กระบวน ได้แก่

- คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคที่แสดงการมีตัวอ้างอิงร่วม
ด้วยกลวิธีช่องว่าง (+ สุญรูป)
- คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคที่แสดงการมีตัวอ้างอิงร่วม
ด้วยกลวิธีคงสรรพนาม (+ สุญรูป)
- คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วม (+ สุญรูป)

2) ประเภทที่ไม่มีตัวนำอนุประโยค ประกอบด้วย 2 กระบวน ได้แก่

- คำนามหลัก + อนุประโยคที่แสดงการมีตัวอ้างอิงร่วมด้วยกลวิธีช่องว่าง (+ สุญรูป)
- คำนามหลัก + อนุประโยคที่แสดงการมีตัวอ้างอิงร่วมด้วยกลวิธีคงสรรพนาม (+ สุญรูป)
- คำนามหลัก + อนุประโยคที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วม (+ สุญรูป)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล วิทยานิพนธ์เล่มนี้ยังพบอีกว่าการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยคนั้น นอกจากเป็นเงื่อนไขที่จำแนกโครงสร้างออกเป็น 2 ประเภท ดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว ตัวนำอนุประโยคแต่ละตัว (หากมี) หรือแม้แต่การไม่มีตัวนำอนุประโยคก็ยังมีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในการปรากฏร่วมอย่างเฉพาะเจาะจงอีกด้วย ดังนี้ ตัวนำอนุประโยค *อัน ผู้ว่า ผู้ซึ่ง* และ *ที่ซึ่ง* เป็นตัวนำอนุประโยคที่ปรากฏร่วมอนุประโยคขยายที่มีอาร์กิวเมนต์ตัวหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก โดยใช้กลวิธี

ช่องว่างเท่านั้น (ดังที่แสดงด้วยกระสวยด้านล่าง) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ข้อจำกัด (constraint) ของ *อัน ผู้ ผู้ซึ่ง* และ *ที่ซึ่ง* ก็คือเราจะไม่มีโอกาสพบตัวนำอนุประโยคเหล่านี้กับกลวิธีเชิงสรรพนาม หรืออนุประโยคที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมโดยเด็ดขาด

คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคที่แสดงการมีตัวอ้างอิงร่วมด้วยกลวิธีช่องว่าง

$$\left\{ \begin{array}{c} \text{อัน} \\ \text{ผู้} \\ \text{ผู้ซึ่ง} \\ \text{ที่ซึ่ง} \end{array} \right\}$$

นอกจากนี้ ตัวนำอนุประโยค *อัน ผู้ ผู้ซึ่ง* และ *ที่ซึ่ง* ยังมีลักษณะร่วมกันอีกประการหนึ่ง คือ ตำแหน่งประธานเป็นตำแหน่งทางไวยากรณ์เพียงตำแหน่งเดียวของอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ที่สามารถปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยคทั้ง 4 คำได้ ดังที่แสดงในตัวอย่าง (36 -39) ด้านล่างตามลำดับ

(36) เธอไม่ควรเสียเวลาอยู่ตรงนี้ติดอยู่กับชายแปลกหน้าคนที่มี**ความคิดและแนวปฏิบัติ** อัน [O_S ไม่อาจกลมกลืนเข้าได้กับสิ่งที่เธอและโลกของเธอมี่]

(37) “โทษทีนะ พวกเรากลุ่มนี้ขอน้ำไปเลย” **ชายชรา** ผู้ [O_S นั่งฟังบทสนทนาตลอด]
ละล่ำละลัก ไม่คิดว่าตัวเองจะกลายเป็นส่วนหนึ่งไปด้วย

(38) ประโยคนั้นทำให้**กุลภัส** ผู้ซึ่ง [O_S ทักท้วงในตอนแรก] พยักหน้ายอมรับแต่โดยดี

(39) ณ พระตำหนักทิศเหนือ **ที่ซึ่ง** [O_S เป็นที่ประทับของพระมเหสีเซงโบเม] พระมเหสีกำลัง
กระทำพิธีบูชาเทวรูปมหาศิริที่สถิตอยู่ในซุ้ม

ส่วนตำแหน่งทางไวยากรณ์อื่นๆ ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม ได้แก่ ตำแหน่งกรรมตรง พบว่าปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค *อัน* และ *ที่ซึ่ง* ได้ ดังที่ยกตัวอย่างใน (40 – 41), ตำแหน่งกรรมรอง พบว่าปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค *ผู้ซึ่ง* ได้ ดังที่ยกตัวอย่างใน (42), ส่วนกรณีทีอาร์กิวเมนต์ชายขอบทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม พบว่าปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค *ที่ซึ่ง* ได้ ดังที่ยกตัวอย่างใน (43)

- (40) หากแต่เป็น**กิจทางบุญ** อัน [นางปฏิบัติยี่ดื้อ O_{D0} มา แต่เมื่อปลงใจอยู่ได้ร่วมเงาเจ้าราช]
- (41) เนินดินข้างกำแพงบ้านท่านผู้มาเป็น**สถานที่** ที่ซึ่ง [ผู้คนในละแวกนั้นได้อาศัย O_{D0} เป็นเส้นทางจ้อกกิ่ง]
- (42) **พรอยด์** ผู้ซึ่ง [นักวิจารณ์ศิลปะให้สมญานาม O_{10} ว่าไมเคิล แองเจโล แห่งศตวรรษที่ 20] เป็นจิตรกรที่เสียบขรึม
- (43) ก่อนที่จะกลับมายัง**มหานครนิวยอร์ก** ที่ซึ่ง [เธอได้เขียนภาพ The Futility of Effort] จากประสบการณ์อันปวดร้าวในการสูญเสียบุตรชาย

ในทางตรงข้าม มีตัวนำอนุประโยค 2 คำ ได้แก่ *ว่า* ใน (44 – 45) และ *ที่ว่า* (46 – 47) ซึ่งมีเงื่อนไขการปรากฏร่วมกับโครงสร้างของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามได้เพียงแบบเดียวเท่านั้น คือ อนุประโยคที่ไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใดเลยทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก (ดังที่แสดงด้วยกระสวนด้านล่าง) โดยปราศจากข้อจำกัดว่าอนุประโยคดังกล่าวจะมีหรือไม่มีสุญรูปก็ได้ เช่น

คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วม

{
ว่า
ที่ว่า

- (44) องค์การอนามัยโลกหรือดับเบิลยูเอชโอ (WHO) เปิดเผย**ข้อมูล** ว่า [นับแต่ใช้หวัดใหญ่เริ่มแพร่ระบาดเมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมา จนถึงบัดนี้พบเสียชีวิตทั่วโลกไปแล้ว 6,750 ศพ]
- (45) ทั้งคุณภพและคุณตันยังมีพยานรักตัวน้อยอีกคนช่วยย้ำ**คำมั่นสัญญา** ว่า [O_5 จะดูแลกันและกันตลอดไป]
- (46) ประเทศอเมริกาพยายามเป็นอย่างยิ่งที่จะเลี่ยง**ข้อกล่าวหาของชาวมุสลิม** ที่ว่า [การประกาศสงครามของประธานาธิบดีจอร์จ บุช ที่อิรักนั้น เกี่ยวข้องกับศาสนา]
- (47) หากคุณพร้อมที่จะทำหน้าที่แม่ อีกไม่นาน**ความรู้สึก** ที่ว่า [O_5 ต้องอดทนกับปัญหาของตัวเองและเด็กก็จะหมดไป]

เพราะฉะนั้น จากเงื่อนไขการปรากฏของ *ว่า* และ *ที่ว่า* พร้อมตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น ยังตีความได้อีกว่า หากอนุประโยคมีอาร์กิวเมนต์ตำแหน่งใดก็ตามทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม ย่อมเป็นไปได้เลยที่จะพบ *ว่า* และ *ที่ว่า* (แสดงด้วยเครื่องหมาย * ด้านหน้ากระสวย)

* คำนามหลัก + *ว่า* หรือ *ที่ว่า* + อนุประโยคที่มีตัวอ้างอิงร่วม

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวว่า *ว่า* และ *ที่ว่า* เป็นตัวนำอนุประโยคเพียง 2 ตัวเท่านั้นที่มีโอกาสปรากฏเมื่ออนุประโยคขยายไม่มีตัวอ้างอิงร่วม เนื่องจากในโครงสร้างดังกล่าว พบตัวนำอนุประโยค *ที่* และการไม่มีตัวอนุประโยคด้วยเช่นกัน

คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วม

{
ว่า
ที่ว่า
ที่
ไม่ปรากฏ

หลังจากที่กล่าวถึงตัวนำอนุประโยคจำนวนไม่น้อยมีเงื่อนไขการปรากฏในโครงสร้างบางแบบอย่างชัดเจน ได้แก่ *อัน* *ผู้* *ผู้ซึ่ง* *ที่ซึ่ง* *ว่า* และ *ที่ว่า* ในทางตรงข้าม ตัวนำอนุประโยคซึ่งมีความถี่การปรากฏสูงสุดในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติเมื่อเทียบกับตัวนำอนุประโยคทั้งหมด นั่นก็คือ *ที่* และ *ซึ่ง* กลับไม่ใช่เงื่อนไขที่กำหนดการปรากฏของโครงสร้างแบบใดแบบหนึ่งเลย เนื่องจากทั้งคู่สามารถพบได้ในโครงสร้างแทบทุกแบบที่เป็นไปได้ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม

ตัวนำอนุประโยค *ที่* และ *ซึ่ง* สามารถพบได้โดยไม่จำกัดว่าอนุประโยคขยายจะหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม ใน (48 – 51) กลวิธีแสดงการมีตัวอ้างอิงร่วม ทั้งกลวิธีช่องว่าง ใน (52 – 53) และกลวิธีคงสรรพนาม ใน (54 – 55) รวมไปถึงตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม ได้แก่ ตำแหน่งประธาน ใน (48 – 49) ตำแหน่งกรรมตรง ใน (52 – 53) ตำแหน่งกรรมรอง ใน (56 – 57) และอาร์กิวเมนต์ขยายขอบ ใน (58 – 59) จนอาจกล่าวได้ว่า *ที่* และ *ซึ่ง* ในฐานะตัวนำอนุประโยค ไม่ถือเป็นเงื่อนไขที่มีบทบาทกำหนดการปรากฏโครงสร้างแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม

(48) ริมามองดู **จิ้งหรีดสองตัว** *ที่* [O_S กำลังเดินไปเดินมาในลังสปู] อย่างตื่นตาตื่นใจ

- (49) คนแปลกหน้าร่วมขบวนรถไฟกำลังติดต่อกับพนักงานต้อนรับของโรงแรม ซึ่ง [O_5 อยู่ข้างๆ ฉันนี่เอง]
- (50) ไม่มีเหตุผลใดเลย ที่ [เธอจะไปจากเขา] เขาพร้อมที่จะให้เธอได้ทุกอย่าง
- (51) เมื่อเขาทราบเขาก็โวยวายว่า หมอไม่รู้จักธรรมเนียมของคนแขก ซึ่ง [ภรรยาจะต้องอยู่ในสายตาของสามีตลอดเวลา]
- (52) มีตัวเลขบอกไว้ชัดเจนจนไม่ต้องถอดรหัสให้วุ่นวายอย่างในนิยายสืบสวน ที่ [ผมชอบอ่าน O_{D0}]
- (53) มินนี่ คือลูกสาววัยสิบสองปีของอูรวดี ซึ่ง [เธอเคยพบ O_{D0} มาแล้วหลายครั้ง]
- (54) นี่เห็นแก่ลูกที่ [มัน S_5 เหลืออยู่แค่ถ้วยเดียวหรือกนะ] ไม่งั้นฉันสาตไสให้นายไปนานแล้ว
- (55) แม้แต่ต่อ ซึ่ง [เขา S_5 เคยพูดต่อหน้าครอบครัวเขา ว่ารักหนูอย่างที่สุด] แล้วผลสรุปก็ออกมาอย่างที่หนูได้เล่าให้คุณฟัง
- (56) เขาเดินทางมากับเครื่องบินของสถานีโทรทัศน์แห่งหนึ่ง ที่ [ทาร่าผลิตงานสารคดีให้ O_{10}]
- (57) โดยมีเจตนาที่จะให้บันทึกฉบับนี้ส่งตรงไปถึงจักรพรรดิทิวาสวี่ ซึ่ง [คังโหย่วเหวยฝากความหวังเอาไว้ O_{10}]
- (58) ช่วงหนึ่ง ที่ [ผมอยู่กับพีบลี] ก็มีการเอว่งไปปะทะกับนั่งหน่อง เพชรพิณทอง
- (59) ช่วงแรกก็รู้สึกอายเวลาพบคนรู้จักในร้านอาหาร ซึ่ง [เขาเข้าไปเก็บเศษอาหาร]

ไม่ใช่แต่เฉพาะตัวนำอนุประโยค (บางตัว) เท่านั้นที่มีขอบเขตการปรากฏในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามที่มีโครงสร้างแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ แท้จริงแล้ว การไม่มีตัวนำอนุประโยคก็ดูเหมือนว่าจะมีขอบเขตการปรากฏเช่นกัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อจำกัด (constraint) นั่นก็คือ เป็นไปไม่ได้ที่พบการไม่มีตัวนำอนุประโยค หากอนุประโยคมีอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรง (ดังที่แสดงด้วยกระสวยซึ่งกำกับด้วยเครื่องหมาย * ด้านล่าง) ดังนั้น เพื่อแสดงให้เห็นข้อจำกัดได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงจะยกตัวอย่างหน่วยสร้างที่มี (ก.) และไม่มีตัวนำอนุประโยค (ข.) เป็นคู่ๆ ใน (60 – 63)

* คำนำมหลัก + อนุประโยคที่มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรง

(60) ก. ความสุข ที่ [เธอถวิลหา O_{DO}] ก็มลายลงพร้อมๆ กับเสียงท่มนุ่่มของใครบางคน

ข. * ความสุข [เธอถวิลหา O_{DO}]

(61) ก. ข้อมูล ซึ่ง [เขาอยากรู้ O_{DO} หนักหนา] ในที่สุด ก็ได้รู้ตอนร่วมโต๊ะอาหารกันนี้ละ

ข. * ข้อมูล [เขาอยากรู้ O_{DO} หนักหนา

(62) ก. ชุดลำลองก็คือเสื้อผูกเอวและกางเกงขาสั้นजू ที่ [O_S เคยใส่ O_{DO} สมัยอยู่อเมริกา]

ข. * เสื้อผูกเอวและกางเกงขาสั้นजू [O_S เคยใส่ O_{DO} สมัยอยู่อเมริกา]

(63) ก. พี่น้องฝาแฝดพักอยู่ด้วยกันที่คอนโดมิเนียม ซึ่ง [O_S ซื้อ O_{DO} ไว้ให้นานแล้ว]

ข. * คอนโดมิเนียม [O_S ซื้อ O_{DO} ไว้ให้นานแล้ว]

แม้การไม่มีตัวนำอนุประโยคจะมีข้อจำกัดว่าห้ามปรากฏในโครงสร้างข้างต้น แต่การไม่มีตัวนำอนุประโยคกลับยังมีโอกาสพบได้ในกรณีที่ตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานหรือเป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบ ควบคู่ไปกับตัวนำอนุประโยคอื่นๆ ไม่ว่าจะ เป็น ที่ ซึ่ง อัน ผู้ ผู้ซึ่ง ที่ซึ่ง อย่างไร ระบบ

ย้อนกลับมาที่คำถามว่า การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยคเป็นปัจจัยประการหนึ่งในทางวากยสัมพันธ์ที่มีบทบาทต่อการปรากฏของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามเป็นโครงสร้างแบบต่างๆ หรือไม่ ผู้วิจัยขอสรุปว่า เกณฑ์ข้อนี้มีบทบาทในการจำแนกหน่วยสร้างออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ อย่างแน่นอน คือ 1) ประเภทที่มีตัวนำอนุประโยค และ 2) ประเภทที่ไม่มีตัวนำอนุประโยค แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น เมื่อพิจารณาในมิติที่เจาะจงยิ่งขึ้น กล่าวคือ การปรากฏของตัวนำอนุประโยคแต่ละตัวหรือการไม่มีตัวนำอนุประโยค ผู้วิจัยกลับพบว่าต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยคกับเกณฑ์การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมหรือเกณฑ์ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม จึงจะสามารถระบุเงื่อนไขหรือข้อจำกัดได้

สรุปท้ายหัวข้อ

ตามที่ได้วิเคราะห์ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ 5 ข้อ ได้แก่ จำนวนชั้นต่ำของผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ภาคแสดงต้องการ, การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิง, ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม, การมีหรือไม่มีสุญรูป และการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค ผู้วิจัยพบว่าการมีหรือไม่มีสุญรูปเป็นลักษณะตามธรรมชาติประการหนึ่งในภาษาไทยที่ส่งผลให้องค์ประกอบภายในของอนุ

ประโยคขยาย (ไม่ว่าอนุประโยคดังกล่าวจะเป็นประเภทที่มีหรือไม่มีการอ้างอิงร่วมกับค่านามหลัก หรือตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งใดก็ตาม) ก็มีโอกาสปรากฏออกมาเป็น โครงสร้างที่เหมือนกันโดยบังเอิญได้

ส่วนเกณฑ์การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมและเกณฑ์การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยคเป็นเกณฑ์ ทางวากยสัมพันธ์เพียง 2 ข้อเท่านั้นที่ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไข ‘เบื้องต้น’ ในการกำหนดโครงสร้างของ หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในภาษาไทย ออกเป็น 4 แบบ⁸ ได้แก่

1. ค่านามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมกับค่านามหลัก (+ สุญรูป)
2. ค่านามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับค่านามหลัก (+ สุญรูป)
3. ค่านามหลัก + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมกับค่านามหลัก (+ สุญรูป)
4. ค่านามหลัก + อนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับค่านามหลัก (+ สุญรูป)

อย่างไรก็ดี อาจมีผู้แย้งว่าเพื่ออธิบายการปรากฏของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านาม ออกเป็นแบบที่แตกต่างกัน อาจต้องอาศัยการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ มากกว่า 1 ข้อ สำหรับประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์ถึง 3 ข้อ ได้แก่ เกณฑ์ การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค เกณฑ์การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม และเกณฑ์ตำแหน่งทางไวยากรณ์ ของตัวอ้างอิงร่วม ทั้งนี้ ผลการศึกษารูปแบบการปรากฏของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามตาม เกณฑ์ดังกล่าวได้สรุปออกมาเป็นตารางในหน้าถัดไป (ตารางที่ 6.1)

การศึกษาปฏิสัมพันธ์แสดงให้เห็นว่าไม่มีเกณฑ์ข้อใดใน 3 ข้อซึ่งนำมาประกอบการวิเคราะห์ที่ เด่นพอหรือมีบทบาทมากพอที่จะกำกับเกณฑ์ข้ออื่นให้ปรากฏเป็นโครงสร้างเฉพาะแบบใดแบบหนึ่ง ดังนั้น ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาปฏิสัมพันธ์นี้จึงเป็นเพียงแนวโน้มการปรากฏของโครงสร้างหรือ ข้อจำกัดด้านการปรากฏร่วมเท่านั้น เช่น

- ตัวนำอนุประโยคที่มีโอกาสปรากฏในโครงสร้างได้มากแบบที่สุดคือ *ที่* และ *ซึ่ง* เนื่องจากพบ การปรากฏของทั้งคู่กับอนุประโยคประเภทที่มีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมก็ได้ หากมีการอ้างอิง ร่วม *ที่* และ *ซึ่ง* ยังพบได้เสมอไม่ว่าตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิง ร่วมจะเป็นตำแหน่งใด ทั้งประธาน กรรมตรง กรรมรอง หรือแม้แต่อาร์กิวเมนต์ขยายขอบ

⁸ แต่ละแบบอาจมีหรือไม่มีสุญรูปก็ได้ ด้วยความที่สุญรูปไม่ใช่เงื่อนไขในการจำแนกอยู่แล้ว

นในกรณีที่ตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์หลัก ที่ และ ซึ่ง ก็ยังพบร่วมกับกลวิธีช่องว่างหรือ กลวิธีคงสรรพนามก็ได้

- เมื่ออาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักอยู่ในตำแหน่งประธาน และแสดงการเป็นตัวอ้างอิงร่วมด้วยกลวิธีช่องว่าง มีโอกาสที่จะพบตัวนำอนุประโยคได้มากแบบที่สุด ได้แก่ ที่ ซึ่ง อัน ผู้ ผู้ซึ่ง ที่ซึ่ง หรือแม้แต่ปราศจากตัวอนุประโยค
- ตัวนำอนุประโยค ผู้ และกรณีที่ปราศจากตัวนำอนุประโยค สามารถพบได้ก็ต่อเมื่อตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งประธาน และใช้กลวิธีช่องว่างเท่านั้น
- ตัวนำอนุประโยค ว่า และ ที่ว่า มีข้อจำกัดว่าไม่สามารถปรากฏร่วมกับอนุประโยคประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วมได้
- หากอนุประโยคเป็นประเภทที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วม ตัวนำอนุประโยคที่มีโอกาสปรากฏร่วมได้ ได้แก่ ที่ ว่า ที่ว่า หรือกรณีที่ปราศจากตัวนำอนุประโยคเท่านั้น (ส่วนตัวนำอนุประโยค ซึ่ง อัน ผู้ ผู้ซึ่ง ที่ซึ่ง มีข้อจำกัดว่าห้ามปรากฏในโครงสร้างดังกล่าว)

ตารางที่ 6.1 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม และ ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม

ตัวนำ	ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม							ไม่มีตัวอ้างอิงร่วม
	ประธาน		กรรมตรง		กรรมรอง		อาร์กิวเมนต์ ชายขอบ	
	ช่องว่าง	สรรพนาม	ช่องว่าง	สรรพนาม	ช่องว่าง	สรรพนาม		
ที่	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ซึ่ง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗
อัน	✓	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗
ผู้	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
ผู้ซึ่ง	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✗
ที่ซึ่ง	✓	✗	✓	✗	✗	✗	✓	✗
ว่า	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓
ที่ว่า	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓
ไม่มี	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓

แม้การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์ต่างๆ ทางวากยสัมพันธ์จะทำให้คาดการณ์แนวโน้มการปรากฏหรือข้อจำกัดการปรากฏได้ ทว่าองค์ประกอบแต่ละส่วนของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม (ในที่นี้หมายถึง ส่วนคำนามหลัก และส่วนอนุประโยคขยาย) ยังมีรายละเอียดปลีกย่อยในทางอรรถศาสตร์ซึ่งมีบทบาทไม่มากนักต่อการกำหนดการปรากฏของโครงสร้างแบบต่างๆ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงปัจจัยทางอรรถศาสตร์โดยละเอียดในหัวข้อถัดไป

6.2 ปัจจัยทางอรรถศาสตร์

ปัจจัยทางภาษาอีกปัจจัยหนึ่งที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้ตั้งสมมติฐานไว้ว่าอาจมีบทบาททำให้หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยมีความหลากหลายทางโครงสร้าง คือ ปัจจัยทางอรรถศาสตร์ อันได้แก่ คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักและบทบาททางความหมายของตัวอ้างอิงร่วม ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์และนำเสนอตัวอย่างประกอบในหัวข้อย่อย 6.2.1 และ 6.2.2 ตามลำดับ

6.2.1 คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก

คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักที่วิทยานิพนธ์นำมาวิเคราะห์ ประกอบด้วย ความมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต, ความเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม, ความเกี่ยวข้องกับเวลา และความเป็นสถานที่ โดยคำนามหลักหนึ่งๆ อาจประกอบด้วยคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งเพียงข้อเดียวหรือมากกว่า 1 ข้อมาประกอบกันก็ได้ เช่น

แจกัน	ประกอบด้วยคุณสมบัติความไม่มีชีวิตและความเป็นรูปธรรม
แนวคิด	ประกอบด้วยคุณสมบัติความไม่มีชีวิตและความเป็นนามธรรม
สนามหญ้า	ประกอบด้วยคุณสมบัติความไม่มีชีวิตและความเป็นสถานที่
เดือนธันวาคม	ประกอบด้วยคุณสมบัติความไม่มีชีวิตและความเกี่ยวข้องกับเวลา

ส่วนคำนามหลักที่มีคุณสมบัติเป็นสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นประเภทบุคคล (ในที่นี้หมายถึง มนุษย์ซึ่งอาจอ้างถึงด้วยสามัญนาม เช่น *ผู้หญิง เด็ก คน* หรือวิสามัญนาม เช่น *พระสันตะปาปาฟรานซิส*) รวมทั้งสิ่งมีชีวิตประเภทไม่ใช่บุคคล (ในที่นี้คือ พืช สัตว์) มักมีคุณสมบัติความเป็นรูปธรรมสืบเนื่อง (entail) มากับความมีชีวิตด้วยอยู่แล้ว

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คุณสมบัติของคำนามหลักในฐานะที่เป็นเกณฑ์ข้อหนึ่งทางอรรถศาสตร์ว่ามีบทบาทต่อการกำหนดการปรากฏโครงสร้างแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามหรือไม่ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกณฑ์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักเพียงเกณฑ์เดียว

ไม่เพียงพอที่จะอธิบายเงื่อนไขการปรากฏได้ กล่าวคือ ไม่มีข้อบ่งชี้ตายตัวว่าหากคำนามหลักมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์แบบใดแบบหนึ่งแล้วจะต้องปรากฏในโครงสร้างที่มีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค หรือปรากฏร่วมกับอนุประโยคประเภทที่มีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม หรือไม่มีข้อจำกัดว่าตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมจะต้องอยู่ในตำแหน่งใด

ตัวอย่าง 2 คูใน (64 – 65) และ (66 – 67) ต่อไปนี้ เป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่สร้างขึ้นจากการนิกรู้ของผู้วิจัยเอง ในฐานะที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ โดยสังเกตได้ว่าคำนามหลักในตัวอย่างเหล่านี้ล้วนแต่เหมือนกัน นั่นก็คือ *ข่าว* ซึ่งมีคุณสมบัติความไม่มีชีวิตและความเป็นนามธรรม แต่กลับปรากฏในหน่วยสร้างอนุประโยคที่มีโครงสร้างแตกต่างกัน

(64) ข่าว ที่ [\emptyset_S ไต่ยีน O_{DO} ทางวิทยุ]

(65) ข่าว ที่ [O_S ทำให้ราคาหุ้นตกฮวบ]

คำนามหลัก *ข่าว* ในคู่ตัวอย่างข้างต้นปรากฏร่วมกับอนุประโยค (64) ซึ่งมีสัณฐานรูปในตำแหน่งประธาน และมีอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมในรูปของช่องว่างในตำแหน่งกรรมตรง ส่วนอนุประโยค (65) นอกจากจะไม่พบสัณฐานรูปแล้ว ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมก็ยิ่งต่างออกไป คืออยู่ในตำแหน่งประธาน

(66) ข่าว ที่ [\emptyset_S จะสร้างรถไฟไฟฟ้าไปถึงฝั่งธน]

(67) ข่าว [ผู้บริหารประกาศเลิกจ้างพนักงานนับพันกะทันหัน]

คำนามหลัก *ข่าว* ในอีกคู่ตัวอย่างหนึ่งปรากฏร่วมกับอนุประโยคประเภทที่ไม่มีการอ้างอิงร่วมทั้งคู่ แต่ (66) มีตัวนำอนุประโยคและมีสัณฐานรูปในตำแหน่งประธาน ส่วน (67) นอกจากจะไม่มีตัวนำอนุประโยคแล้ว ยังไม่มีสัณฐานรูปอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมองว่าคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักไม่นับว่าเป็นเงื่อนไขที่มีบทบาทกำหนดการปรากฏของโครงสร้างแบบต่างๆ

อนึ่ง ผู้วิจัยยังพยายามศึกษาเพิ่มเติมด้วยว่า หากพิจารณาคุณสมบัติของคำนามหลักซึ่งเป็นเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ร่วมกับเกณฑ์ต่างๆ ทางวากยสัมพันธ์ ว่าเมื่อเกณฑ์เหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดที่ค้นพบเงื่อนไขที่กำหนดการปรากฏของโครงสร้างแบบต่างๆ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์และเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ 3 คู่ที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้ศึกษาได้แก่

- ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักกับการมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมในอนุประโยค

- ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักกับตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม
- ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักกับการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค

ลำดับต่อไปเป็นผลการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักกับการมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมในอนุประโยค ผลการศึกษา (ตารางที่ 6.2) สรุปได้ว่าความหลากหลายของคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักไม่มีความเกี่ยวข้องกับการที่อนุประโยคขยายจะมีหรือไม่มีอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมโดยตรง อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์นี้ทำให้ทราบข้อจำกัดที่สำคัญประการหนึ่งว่า คำนามหลักที่มีคุณสมบัติความมีชีวิต ความเป็นสถานที่ หรือความเกี่ยวข้องกับเวลาจะไม่ปรากฏร่วมกับอนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมอย่างเด็ดขาด

ตารางที่ 6.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักกับการมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมในอนุประโยค

คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของ คำนามหลัก	การมี ตัวอ้างอิงร่วม	การไม่มี ตัวอ้างอิงร่วม
ความมีชีวิต	✓	✗
ความไม่มีชีวิต ความเป็นรูปธรรม	✓	✓
ความไม่มีชีวิต ความเป็นนามธรรม	✓	✓
ความเป็นสถานที่	✓	✗
ความเกี่ยวข้องกับเวลา	✓	✗

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์อีกคู่ที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สนใจคือปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักกับตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม การวิเคราะห์ส่วนนี้ถือเป็นรายละเอียดปลีกย่อยที่สืบเนื่องมาจากการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์คู่ที่แล้ว กล่าวคือ ในทุกการปรากฏของอนุประโยคขยายที่มีการอ้างอิงร่วม เราย่อมสามารถระบุตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมได้ว่าเป็นอาร์กิวเมนต์หลัก ในตำแหน่งประธาน กรรมตรง กรรมรอง หรือเป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบ

ตารางที่ 6.3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักกับตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม

คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ ของคำนามหลัก	อาร์กิวเมนต์หลัก			อาร์กิวเมนต์ ชายขอบ
	ตำแหน่ง ประธาน	ตำแหน่ง กรรมตรง	ตำแหน่ง กรรมรอง	
ความมีชีวิต	✓	✓	✓	x
ความไม่มีชีวิต	✓	✓	x	✓
ความเป็นรูปธรรม				
ความไม่มีชีวิต	✓	✓	x	✓
ความเป็นนามธรรม				
ความเป็นสถานที่	✓	✓	x	✓
ความเกี่ยวข้องกับเวลา	✓	✓	x	✓

ผลการศึกษาปฏิสัมพันธ์คู่นี้ (ตารางที่ 6.3) ได้ข้อสรุปเหมือนกับปฏิสัมพันธ์คู่ที่แล้ว กล่าวคือ ความหลากหลายของคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักไม่มีความเกี่ยวข้องกับตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม แต่กระนั้น การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์คู่นี้ทำให้ทราบข้อจำกัดในการปรากฏร่วมที่คาดเดาได้ 2 ประการ ได้แก่

- หากคำนามหลักมีคุณสมบัติความมีชีวิต ย่อมเป็นไปได้เลยที่อาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคที่เป็นตัวอ้างอิงของมันจะเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ

สาเหตุที่ผู้วิจัยมองว่าข้อจำกัดประการแรกนี้คาดเดาได้ เนื่องมาจากโดยปกติแล้วผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็นส่วนชายขอบของฉากเหตุการณ์มักเป็นอาร์กิวเมนต์ที่บ่งชี้เวลา สถานที่หรือเครื่องมือ ซึ่งประสบการณ์ทางโลกย่อมช่วยให้ผู้ใช้ภาษาเข้าใจได้โดยอัตโนมัติว่าสิ่งเหล่านี้ไม่มีทางเป็นสิ่งมีชีวิต

- หากคำนามหลักมีคุณสมบัติความไม่มีชีวิต (ไม่ว่าจะมีความเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม), คุณสมบัติความเกี่ยวข้องกับเวลา หรือคุณสมบัติความเป็นสถานที่ ย่อมเป็นไปได้เลยที่จะมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมรอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมรองต้องมีคุณสมบัติความมีชีวิตเท่านั้น

ส่วนเหตุผลที่ข้อจำกัดที่ค้นพบเป็นเรื่องที่คาดเดาได้ เนื่องมาตำแหน่งกรรมรองนั้นจะพบได้ก็ต่อเมื่อคำกริยาที่เป็นภาคแสดงในอนุประโยคเป็นกริยาทวิกรรม ซึ่งต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์มาปรากฏร่วม 3

หน่วยเพื่อให้เหตุการณ์การถ่ายโอนที่คำกริยาอ้างถึงความสมบูรณ์ โดยปกติแล้วอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมรองมักมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นสิ่งที่ชีวิตเสมอ เช่น *นักเรียน* ใน *ครูให้รางวัลนักเรียน*, *หมา* ใน *ฉันป้อนยาหมา* หรือ *ต้นไม้* ใน *คนสวนรดน้ำต้นไม้* ฉะนั้น บทบาทผู้รับในเหตุการณ์การถ่ายโอนนี้จึงต้องเป็นอาร์กิวเมนต์ที่มีคุณสมบัติความมีชีวิตเท่านั้น อาร์กิวเมนต์ที่ขาดคุณสมบัติดังกล่าวย่อมไม่อาจปรากฏในตำแหน่งกรรมรองได้

ปฏิสัมพันธ์สุดท้ายที่ผู้วิจัยวิเคราะห์คือปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักกับการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค ผลการศึกษา (ตารางที่ 6.4) บ่งชี้ว่าไม่ว่าคำนามหลักจะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักแบบใด ก็มีโอกาสปรากฏในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามทั้งประเภทที่มีตัวนำอนุประโยค ที่ *ซึ่ง อัน* หรือประเภทที่ปราศจากตัวนำอนุประโยคได้

ตารางที่ 6.4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักกับการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค

คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก	การมีตัวนำอนุประโยค	การไม่มีตัวนำอนุประโยค
ความมีชีวิต	✓ (ที่ ซึ่ง อัน ผู้ ซึ่ง)	✓
ความไม่มีชีวิต ความเป็นรูปธรรม	✓ (ที่ ซึ่ง อัน ว่า ที่ว่า)	✓
ความไม่มีชีวิต ความเป็นนามธรรม	✓ (ที่ ซึ่ง อัน ว่า ที่ว่า)	✓
ความเป็นสถานที่	✓ (ที่ ซึ่ง อัน ที่ซึ่ง)	✓
ความเกี่ยวข้องกับเวลา	✓ (ที่ ซึ่ง อัน)	✓

แต่ถ้าหากวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเจาะจงลงไปว่าคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และตัวนำอนุประโยคคู่ใดมีเงื่อนไขการปรากฏร่วมหรือข้อจำกัดห้ามปรากฏร่วมกัน ผลการวิเคราะห์พบว่า

- ตัวนำอนุประโยค *ผู้* และ *ผู้ซึ่ง* ต้องปรากฏร่วมกับคำนามหลักที่มีคุณสมบัติความเป็นสิ่งมีชีวิตทั้งประเภทบุคคลหรือสัตว์เท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่มีโอกาสพบข้อมูลที่ *ผู้* และ *ผู้ซึ่ง* ปรากฏร่วมกับคำนามหลักที่มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิต ความเป็นสถานที่ หรือความบ่งชี้เวลาเด็ดขาด

- ตัวนำอนุประโยค *ที่ซึ่ง* ต้องปรากฏร่วมกับคำนามหลักที่มีคุณสมบัติความเป็นสถานที่เท่านั้น
- ตัวนำอนุประโยค *ว่า* และ *ที่ว่า* ต้องปรากฏร่วมกับคำนามหลักที่มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิตในโครงสร้างที่อนุประโยคไม่มีการอ้างอิงร่วม

จากผลการวิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักเพียงอย่างเดียว และ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์กับเกณฑ์ข้ออื่นๆ ทางวากยสัมพันธ์ ผู้วิจัยขอสรุปว่า คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักไม่ถือเป็นเงื่อนไขที่มีบทบาทกำหนดการปรากฏโครงสร้างแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย ผลการศึกษาพบเพียงแต่ข้อจำกัด (constraint) บางประการที่เกิดขึ้นจากการปรากฏร่วมเท่านั้น

6.2.2 บทบาททางความหมายของตัวอ้างอิงร่วม

บทบาททางความหมาย หมายถึง บทบาทที่กำหนดหรือมอบหมายให้แก่ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่มีสภาพหนึ่งๆ หรือปรากฏในเหตุการณ์หนึ่งๆ ซึ่งอ้างอิงโดยคำกริยาหรือกริยาวลี ฉะนั้น การพิจารณาว่าผู้ร่วมเหตุการณ์แสดงบทบาททางความหมายใด ต้องอาศัยความเข้าใจทั้งเรื่องโครงสร้างอาร์กิวเมนต์และความหมายประจำคำของคำกริยา เมื่อนำนิยามข้างต้นมาประกอบการศึกษาหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม เกณฑ์บทบาททางความหมายจึงเป็นเกณฑ์ที่สามารถนำมาใช้ได้เฉพาะกับอนุประโยคประเภทที่มีการอ้างอิงร่วมเท่านั้น เพราะอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักก็คืออาร์กิวเมนต์ตัวหนึ่งที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ของภาคแสดงในอนุประโยคนั้นเอง

เพื่อความเข้าใจว่าเหตุใดเกณฑ์ข้อนี้จึงใช้ได้แต่กับอนุประโยคประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วมเท่านั้น ผู้วิจัยยกตัวอย่างประโยคมูลฐานที่ภาคแสดงเป็นอกรรมกริยา สกรรมกริยา และกริยาวิกรรม ใน (68 – 70) ตามลำดับ เมื่อผู้ร่วมเหตุการณ์ตัวหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก เราจึงสามารถกำหนดบทบาททางความหมายให้แก่คำนามหลักนั้นได้ ในทางตรงข้าม (71) ไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใดในอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก เราย่อมไม่สามารถกำหนดบทบาททางความหมายให้แก่คำนามหลัก *เหตุผล* ที่ปรากฏร่วมกับอนุประโยคประเภทไม่มีตัวอ้างอิงร่วมได้

(68) ประโยคมูลฐาน:

คนเดิน

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม:

คน ที่ [O_S เดิน]

|

ตำแหน่งทางไวยากรณ์: ประธาน

บทบาททางความหมาย: ผู้กระทำ

- (69) ประโยคมูลฐาน: นักกีฬาเตะบอล
 หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม: **บอล** ที่ [นักกีฬาเตะ O_{DO}]
 |
 ตำแหน่งทางไวยากรณ์: กรรมตรง
 บทบาททางความหมาย: ผู้ถูกกระทำ
- (70) ประโยคมูลฐาน: พนักงานเสิร์ฟอาหารแก่ลูกค้า
 หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม: **ลูกค้า** ที่ [พนักงานเสิร์ฟอาหาร O_{IO}]
 |
 ตำแหน่งทางไวยากรณ์: กรรมรอง
 บทบาททางความหมาย: ผู้รับ
- (71) ประโยคมูลฐาน: ฉันทชอบวาดรูป
 หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม: **เหตุผล** ที่ [ฉันทชอบวาดรูป]
 |
 ไม่ใช่ผู้ร่วมเหตุการณ์ของภาคแสดง *ชอบ*
 ไม่สามารถระบุบทบาททางความหมายได้

สิ่งสำคัญที่ต้องตระหนักถึงเมื่อวิเคราะห์บทบาททางความหมายคือ ตำแหน่งทางไวยากรณ์กับบทบาททางความหมายไม่ได้เข้าคู่ (map) กันแบบ 1:1 เสมอไป กล่าวคือ ไม่จำเป็นว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานต้องแสดงบทบาทผู้กระทำ หรืออาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงต้องแสดงบทบาทผู้ถูกกระทำเสมอไป เช่น คำนามหลัก *เสียงในช่วงความถี่สูง* ใน (72)

- (72) ประโยคมูลฐาน: สุนัขได้ยินเสียงในช่วงความถี่สูง
 หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม: **เสียงในช่วงความถี่สูง** ที่ [สุนัขได้ยิน O_{DO}]
 |
 ตำแหน่งทางไวยากรณ์: กรรมตรง
 บทบาททางความหมาย: สิ่งกระตุ้น

เพราะฉะนั้น เมื่อต้องวิเคราะห์ว่าเกณฑ์บทบาททางความหมายเป็นปัจจัยทางอรรถศาสตร์ประการหนึ่งที่มีบทบาทกำหนดการปรากฏของโครงสร้างแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม

หรือไม่ คำตอบจึงโน้มเอียงไปทางไม่ใช่ เนื่องจากบทบาททางความหมายหนึ่งๆ ไม่ได้ตายตัวว่าจะต้องเข้าคู่กับตำแหน่งทางไวยากรณ์ได้อย่างเฉพาะเจาะจง

ผลการศึกษาหน่วยสร้างอนุประโยคประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วมในบทที่ 4 พบว่าในกรณีที่ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมเป็นตำแหน่งประธาน คำนามหลักสามารถแสดงบทบาททางความหมายได้ถึง 7 บทบาท ได้แก่ ผู้กระทำ เครื่องมือ สิ่งกระตุ้น ผู้ประสบ ผู้รับ ผู้ถูกกระทำ และเส้นทาง ส่วนในกรณีที่ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมเป็นตำแหน่งกรรมตรง คำนามหลักสามารถแสดงบทบาททางความหมายได้ถึง 6 บทบาท ได้แก่ ผู้ถูกกระทำ ผู้ร่วมแกนกลาง เครื่องมือ สิ่งกระตุ้น แหล่งที่มา และเป้าหมาย สุดท้าย ในกรณีที่ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมเป็นตำแหน่งกรรมรอง คำนามหลักสามารถแสดงบทบาททางความหมายได้เพียงบทบาทเดียวเท่านั้น คือ ผู้รับ

ตารางที่ 6.5 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางความหมายของคำนามหลักกับตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม

บทบาททางความหมาย ของคำนามหลัก	ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม		
	ประธาน	กรรมตรง	กรรมรอง
ผู้กระทำ	✓		
ผู้ถูกกระทำ	✓	✓	
สิ่งกระตุ้น	✓	✓	
ผู้ประสบ	✓		
เครื่องมือ	✓	✓	
ผู้ร่วมแกนกลาง		✓	
ผู้รับ	✓		✓
แหล่งที่มา		✓	
เป้าหมาย		✓	
เส้นทาง	✓		

ในตารางที่ 6.5 เห็นได้ชัดว่ามีบทบาททางความหมายจำนวนไม่น้อย ได้แก่ ผู้ถูกกระทำ สิ่งกระตุ้น เครื่องมือ ที่พบได้ซ้ำกัน (overlap) ไม่ว่าจะอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักจะ

ปรากฏในตำแหน่งประธานหรือกรรมตรง ส่วนบทบาททางความหมายผู้รับ พบได้เมื่อตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักอยู่ในตำแหน่งประธานหรือกรรมรองก็ได้

นอกจากนี้ ตารางดังกล่าวยังแสดงให้เห็นว่ามีบทบาททางความหมายเพียงบางบทบาทเท่านั้นที่มีเงื่อนไขการปรากฏอย่างเฉพาะเจาะจง ได้แก่

- ผู้กระทำ ผู้ประสบ และเส้นทาง พบได้แต่เฉพาะกรณีที่ตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งประธานเท่านั้น (หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นไปไม่ได้ที่จะพบบทบาททางความหมายเหล่านี้ หากตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งกรรมตรงหรือกรรมรอง)
- ผู้ร่วมแกนกลาง แหล่งที่มา และเป้าหมาย เป็นบทบาททางความหมายที่พบได้แต่เฉพาะกรณีที่ตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งกรรมตรงเท่านั้น (หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นไปไม่ได้ที่จะพบบทบาททางความหมายเหล่านี้ หากตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งกรรมประธานหรือกรรมรอง

ฉะนั้น เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางความหมายของค่านามหลักกับตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมก็ดูเหมือนว่าจะระบุข้อจำกัดการปรากฏได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น

ตารางที่ 6.6 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางความหมายของค่านามหลักกับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของค่านามหลัก

บทบาททางความหมาย	คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของค่านามหลัก				
	ความมีชีวิต	ความไม่มีชีวิต ความเป็นรูปธรรม	ความไม่มีชีวิต ความเป็นนามธรรม	ความเป็น สถานที่	ความเกี่ยวข้อง กับเวลา
ผู้กระทำ	✓	✓	✓	✗	✗
ผู้ถูกกระทำ	✓	✓	✓	✓	✓
สิ่งกระตุ้น	✓	✓	✓	✓	✗
ผู้ประสบ	✓	✗	✗	✗	✗
เครื่องมือ	✗	✓	✗	✗	✗
ผู้ร่วมแกนกลาง	✓	✓	✗	✗	✗
ผู้รับ	✓	✗	✗	✗	✗
แหล่งที่มา	✗	✓	✗	✓	✗
เป้าหมาย	✗	✓	✗	✓	✗
เส้นทาง	✗	✓	✗	✓	✗

อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าน่าจะมีความเกี่ยวข้องกันก็คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง บทบาททางความหมายกับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก เนื่องด้วยการมีประสบการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริงทำให้ผู้ใช้ภาษาพอจะคาดการณ์ได้ว่าสิ่ง (entity) หนึ่งๆ ที่แสดงบทบาทบางอย่างในแต่ละฉากเหตุการณ์ สิ่งนั้นน่าจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง ผลการศึกษาประเด็นดังกล่าว (ตารางที่ 6.6) บ่งชี้เงื่อนไขและข้อจำกัดระหว่างบทบาททางความหมายกับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ตามผู้วิจัยคาดไว้จริง จำนวน 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

- บทบาททางความหมายผู้ประสบ และผู้รับ จะพบได้ก็ต่อเมื่อคำนามหลักมีคุณสมบัติความมีชีวิตเท่านั้น

สำหรับเงื่อนไขข้างต้น ต้องเข้าใจเสียก่อนว่าบทบาททางความหมาย ‘ผู้ประสบ’ อ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ที่รับรู้สิ่งกระตุ้นทางประสาทสัมผัสหรือเกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างขึ้นจากการรับรู้ ดังนั้นความสามารถในการรับรู้และเกิดอารมณ์ความรู้สึก ย่อมเป็นความสามารถที่พบได้แต่เฉพาะสิ่งมีชีวิตเท่านั้น ไม่ว่าสิ่งมีชีวิตดังกล่าวจะเป็นบุคคลหรือสัตว์ก็ตาม ส่วนอีกบทบาททางความหมายหนึ่งที่ต้องมีคุณสมบัติความมีชีวิตเสมอคือ ‘ผู้รับ’ เนื่องจากเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ที่สามารถรับรู้เหตุการณ์การถ่ายโอนหรือมีเจตนารับผู้ร่วมแกนกลางมาไว้ในครอบครองได้ ความสามารถที่ว่านี้ย่อมพบได้แต่เฉพาะสิ่งมีชีวิตเท่านั้น

- คำนามหลักที่มีคุณสมบัติความมีชีวิต ไม่สามารถแสดงบทบาททางความหมายเป็นเครื่องมือได้ (หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า คำนามหลักที่สามารถแสดงบทบาทเครื่องมือได้ ต้องเป็นคำนามหลักมีคุณสมบัติความไม่มีชีวิตเท่านั้น)

ด้วยประสบการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง สิ่ง (entity) ที่เป็นเครื่องมือมักเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ไม่สามารถแสดงเจตนาได้เองและมักอยู่ประจำที่ การเคลื่อนที่ของมันจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีผู้ร่วมเหตุการณ์อื่นที่มีกำลังทำให้มันเคลื่อนไหวเพื่อกระทำเหตุการณ์บางอย่างเท่านั้น ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจที่พบข้อจำกัดดังกล่าวกับบทบาททางความหมายเครื่องมือ

- คำนามหลักที่มีคุณสมบัติความมีชีวิต ไม่สามารถแสดงบทบาททางความหมายเป็นแหล่งที่มาเป้าหมาย หรือเส้นทางได้

ข้อจำกัดนี้สามารถคาดเดาได้โดยอาศัยการมีประสบการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริงเช่นกัน เนื่องจากบทบาททางความหมายทั้ง 3 บทบาทอ้างอิงสถานที่ในทางกายภาพ ดังนั้น จึงเป็นไปได้เลยที่สถานที่จะมีคุณสมบัติความมีชีวิต

ลำดับถัดไปเป็นการศึกษาว่าระหว่างบทบาททางความหมายของค่านามหลักกับการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค ซึ่งเกณฑ์ข้อแรกเป็นปัจจัยทางอรรถศาสตร์ ส่วนอีกเกณฑ์ข้อหนึ่งเป็นปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ ว่าทั้ง 2 เกณฑ์นี้มีปฏิสัมพันธ์กันหรือไม่

ตารางที่ 6.7 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางความหมายของค่านามหลักกับการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค

บทบาททางความหมาย	ตำแหน่งประธาน	ตำแหน่งกรรมตรง	ตำแหน่งกรรมรอง
ผู้กระทำ	ที่ ซึ่ง อัน ผู้ ผู้ซึ่ง ไม่มี		
ผู้ถูกกระทำ	ที่ ซึ่ง อัน ผู้ ผู้ซึ่ง ที่ซึ่ง ไม่มี	ที่ ซึ่ง อัน ผู้ซึ่ง ที่ซึ่ง	
สิ่งกระตุ้น	ที่ ซึ่ง อัน ผู้ ผู้ซึ่ง ที่ซึ่ง	ที่ ซึ่ง ผู้ซึ่ง	
ผู้ประสบ	ที่ ซึ่ง ผู้ ผู้ซึ่ง ไม่มี		
เครื่องมือ	ที่ ซึ่ง ไม่มี	ที่ ซึ่ง อัน	
ผู้รวมแกนกลาง		ที่ ซึ่ง อัน	
ผู้รับ	ที่ ซึ่ง ผู้		ที่ ซึ่ง ผู้ซึ่ง
แหล่งที่มา		ที่ ซึ่ง ที่ซึ่ง	
เป้าหมาย		ที่ ซึ่ง ที่ซึ่ง	
เส้นทาง	ที่ ซึ่ง ไม่มี		

ผลการศึกษา (ตารางที่ 6.7) บ่งชี้ว่าบทบาททางความหมายของค่านามหลักไม่ใช่เงื่อนไขที่กำหนดว่าหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามหนึ่งๆ จะต้องมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค แม้แต่กรณีที่มีตัวนำอนุประโยค เราก็ไม่ยังสามารถใช้บทบาททางความหมายของค่านามหลักระบุได้ว่าบทบาททางความหมายใดบังคับการปรากฏร่วมหรือห้ามปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยคตัวใด ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ ตัวนำอนุประโยค *ที่* และ *ซึ่ง* ซึ่งพบได้เสมอไม่ว่าค่านามหลักจะแสดงบทบาททางความหมายใดก็ตาม

นอกจากนี้ ผลการศึกษาก็ประเด็นหนึ่ง ที่น่าสนใจคือ สำหรับบทบาททางความหมายผู้ถูกกระทำ สิ่งกระตุ้น และเครื่องมือ หากเปรียบเทียบระหว่างกรณีที่ตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งทางไวยากรณ์คนละตำแหน่งกัน คือ ตำแหน่งประธานกับตำแหน่งกรรมตรง ย่อมเห็นได้ว่าแม้

ค่านามหลักจะแสดงบทบาททางความหมายจะเหมือนกัน แต่ค่านามหลักนั้นกลับปรากฏกับตัวนำอนุประโยคที่แตกต่างกัน

ดังนั้น จากการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางความหมายกับปัจจัยต่างๆ ข้างต้นทั้งปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ (ได้แก่ เกณฑ์การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค และเกณฑ์ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม) หรือปัจจัยทางอรรถศาสตร์ (ในที่นี้ก็คือ คุณสมบัติทางความหมายของค่านามหลัก) นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าเกณฑ์บทบาททางความหมายของค่านามหลักถือเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่ช่วยให้ตระหนักเงื่อนไขหรือข้อจำกัดการปรากฏร่วมในกรณีเฉพาะเพียงบางกรณีเท่านั้น ทว่านอกเหนือจากนี้ บทบาททางความหมายของค่านามหลักไม่อาจใช้จำแนกความแตกต่างทางโครงสร้างที่หลากหลายของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามได้เลย

สรุปท้ายหัวข้อ

ตามที่ได้วิเคราะห์ปัจจัยทางอรรถศาสตร์ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ 2 ข้อ ได้แก่ คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์และบทบาททางความหมายของค่านามหลัก ผู้วิจัยพบว่าเมื่อพิจารณาเกณฑ์ทั้งคู่อย่างโดดๆ กลับไม่มีเกณฑ์ใดเลยที่มีบทบาทมากพอที่จะเป็นเงื่อนไขกำกับให้องค์ประกอบอื่นๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามปรากฏเป็นโครงสร้างเฉพาะแบบใดแบบหนึ่งได้

นอกจากนี้ จากการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ทั้ง 2 ข้อนี้กับเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์อีก 3 ข้อ ได้แก่ การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม และตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม ข้อค้นพบที่ได้กลับเป็นเพียงแนวโน้มการปรากฏร่วมหรือข้อจำกัดด้านการปรากฏร่วมเท่านั้น เช่น

- หากค่านามหลักมีคุณสมบัติความมีชีวิต ย่อมเป็นไปได้เลยที่อาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคที่เป็นตัวอ้างอิงของมันจะเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ
- หากค่านามหลักมีคุณสมบัติความไม่มีชีวิต คุณสมบัติความเกี่ยวข้องกับเวลา หรือคุณสมบัติความเป็นสถานที่ ย่อมเป็นไปได้เลยที่จะมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมรอง
- บทบาททางความหมายผู้กระทำ ผู้ประสบ และเส้นทาง พบได้แต่เฉพาะกรณีที่ตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งประธานเท่านั้น
- บทบาททางความหมายผู้ร่วมแกนกลาง แหล่งที่มา และเป้าหมาย พบได้แต่เฉพาะกรณีที่ตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งกรรมตรงเท่านั้น

- บทบาททางความหมายผู้ประสพ และผู้รับ พบได้ก็ต่อเมื่อค่านามหลักมีคุณสมบัติความมีชีวิตเท่านั้น ได้แก่
- ค่านามหลักที่มีคุณสมบัติความมีชีวิต ไม่สามารถแสดงบทบาททางความหมายเป็นเครื่องมือแหล่งที่มา เป้าหมาย เส้นทางได้
- ค่านามหลักที่มีคุณสมบัติความมีชีวิต ไม่สามารถแสดงบทบาททางความหมายเป็นแหล่งที่มา เป้าหมาย หรือเส้นทางได้

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยมีทรรศนะว่ากว่าครึ่งหนึ่งของข้อค้นพบเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ผู้ใช้ภาษาในฐานะมนุษย์ที่มีประสบการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริงสามารถคาดการณ์ได้ เพียงแต่วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ จนนำไปสู่ผลการศึกษาที่จับต้องได้

ในหัวข้อถัดไป ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ว่าปัจจัยทางปริจเฉทมีบทบาทกำหนดการปรากฏของโครงสร้างแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามหรือไม่ และมีบทบาทมากหรือน้อยเพียงใด

6.3 ปัจจัยทางปริเฉท

ปัจจัยทางภาษาลำดับถัดไปที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้ตั้งสมมติฐานว่าอาจเป็นเงื่อนไขที่ทำให้หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในภาษาไทยเกิดความหลากหลายทางโครงสร้างขึ้น คือ ปัจจัยทางปริจเฉท ได้แก่ ความซับซ้อนของหน่วยประกอบและบริบทแวดล้อม โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์และนำเสนอตัวอย่างประกอบในหัวข้อย่อย 6.3.1 และ 6.3.2 ตามลำดับ

6.3.1 ความซับซ้อนของหน่วยประกอบ

อนึ่ง หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในภาษาไทยมีกลวิธีเพื่อแสดงการมีตัวอ้างอิงร่วมระหว่างอาร์กิวเมนต์ตัวใดตัวหนึ่งของภาคแสดงในอนุประโยคกับค่านามหลักอยู่ 2 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีช่องว่าง (gap strategy) ซึ่งถือเป็นกลวิธีหลักและปรากฏได้เสมอ โดยไม่จำกัดว่าตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักจะเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งทางไวยากรณ์ใดหรือมีบทบาททางความหมายใดก็ตาม ส่วนอีกวิธีหนึ่งคือกลวิธีคงสรรพนาม (pronoun-retention strategy) ซึ่งถือเป็นกลวิธีรอง เพราะความถี่การปรากฏของกลวิธีนี้ต่ำกว่า นอกจากนี้ในทางภาษาแบบลักษณะยังอ้างว่ากลวิธีรองมักถูกใช้เมื่ออาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมเป็นอยู่ในลำดับชั้นการเข้าถึงสูงๆ เช่น อาร์กิวเมนต์ที่เป็นกรรมของบุพบท อาร์กิวเมนต์ที่แสดงสัมพันธการก อาร์กิวเมนต์ที่เป็นกรรมของการเปรียบเทียบ เป็นต้น

แต่สำหรับภาษาไทย เงื่อนไขการปรากฏของกลวิธีคงสรรพนามเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะกลวิธี
รอนี้กลับถูกนำมาใช้เมื่ออาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งทางไวยากรณ์ที่เข้าถึงได้
ค่อนข้างง่ายนั่นก็คือ ตำแหน่งกรรมตรง ลองพิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้ประกอบ

- (73) กางเกงยีนส์เป็นอีกสิ่งหนึ่ง ที่ [เขาคิดว่า (ผู้หญิงทุกคนควรต้องมี มัน DO แขนงอยู่ในตู้
เสื้อผ้าสักตัว 2 ตัว)]
- (74) หนังสือ “ตำนานพริกไทย” เล่าเรื่องราวของเครื่องเทศโบราณบานบุรีเก่าแก่ที่สุด ที่ [
มนุษย์รู้จักเพาะปลูก ปรุงเป็นอาหาร และนำ มัน DO มาแลกเปลี่ยนกัน]
- (75) น้ำมันมะกอกสัญชาติยุโรป ซึ่ง [ประชาชนในประเทศแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนนิยมนำ
มัน DO มาประกอบอาหารกันมาก] มีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตัวที่ต่างจากน้ำมันพืชทั่วไป...
- (76) เสียหายที่คุณดีไม่มีโอกาสได้เห็นลูกของฉันทที่กำลังจะเกิดมา ลูก ซึ่ง [ฉันทเชื่อว่า (คุณดี
จะต้องรักและเอ็นดูเขา DO เหมือนที่รักและเอ็นดูฉันท)] เช่นกัน
- (77) พระภิกษุรูปแรกและแก่พรรษาที่สุดแห่งวัดธารน้ำไหล ซึ่ง [เราได้กราบนมัสการท่าน DO
] ก็คืออาจารย์โพธิ์ พุทโธ

แม้หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ยกมาจะมีโครงสร้างแตกต่างกัน เช่น ความแตกต่างของ
ตัวนำอนุประโยค เนื่องจาก 2 ตัวอย่างแรกประกอบด้วยตัวนำอนุประโยค ที่ ขณะที่อีก 3 ตัวอย่างที่
เหลือประกอบด้วยตัวนำอนุประโยค ซึ่ง หรือความแตกต่างด้านคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนาม
หลัก เนื่องจากคำนามหลักใน (73 – 75) มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิต ส่วนคำนามหลักใน (76 – 77)
กลับมีคุณสมบัติความมีชีวิต อย่างไรก็ตามก็ดี ลักษณะร่วมประการหนึ่งที่ตัวอย่างเหล่านี้มีเหมือนกันก็คือ
อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงของภาคแสดงทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงของคำนามหลัก โดยอาศัย
กลวิธีคงสรรพนาม ทั้งนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่าความซับซ้อนของหน่วยประกอบ (constituent) คือเงื่อนไข
สำคัญที่ทำให้กลวิธีคงสรรพนามถูกเลือกใช้กับตำแหน่งกรรมตรงในตัวอย่างข้างต้นอย่างมีนัยยะสำคัญ

ส่วนขยายของ (73) และ (76) ไม่ใช่ประโยคความเดียว แต่ทว่าเป็นประโยคความซ้อนที่
คำกริยา คิด และ เชื่อ ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงตามด้วยตัวบ่งชี้ส่วนเติมเต็ม ว่า และอนุประโยค
ภายในอนุประโยคดังกล่าวจึงมีอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักปรากฏอยู่
ด้วยโครงสร้างที่มีความซับซ้อนเช่นนี้ กลวิธีคงสรรพนามจึงถูกเลือกใช้เพื่อช่วยให้ผู้รับสารสามารถคง

(retain) คำนามหลัก *สิ่งหนึ่ง* และ *ลูก* ไว้ได้และทำให้การประมวลผล (processing) ประสบความสำเร็จในที่สุด

ส่วนหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม (77) แม้ว่าส่วนขยายจะไม่ใช่อันุประโยคความซ้อนอย่างตัวอย่างที่ยกมาอภิปรายก่อนหน้า แต่ความซับซ้อนของมันอยู่ที่ส่วนหลัก *พระภิกษุรูปแรกและแก่พรรษาที่สุดแห่งวัดธารน้ำไหล* เพราะนามวลีมีส่วนขยายคำนามมาต่อท้ายยาวมาก จนก่อให้เกิดระยะห่างในเชิงข้อมูลระหว่างส่วนหลักกับตัวอ้างอิง ดังนั้น ผู้ผลิตสารจึงต้องใส่บุรุษสรรพนาม *ท่าน* ที่มีพจน์และความมีชีวิตสอดคล้องกับคำนามหลักลงไปในตำแหน่งกรรมตรงที่เป็นตัวอ้างอิง

สุดท้าย หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (74 – 75) เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นความซับซ้อนของทั้งส่วนหลักและส่วนขยายได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ *เครื่องเทคโนโลยีโบราณบานบุรีเก่าแก่ที่สุด* และ *น้ำมันมะกอกสัญชาติยุโรป* ล้วนแต่เป็นนามวลีที่มีส่วนขยายมาปรากฏรวมจนกลายเป็นหน่วยที่มีความยาวและซับซ้อนมาก นอกจากนี้ภาคแสดงของ (74) ยังประกอบด้วยกริยาวลีถึง 3 หน่วยกว่าจะถึงตำแหน่งกรรมตรงที่หน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม ในทำนองเดียวกัน อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานในอนุประโยค (75) ก็เป็นหน่วยที่ยาวและซับซ้อนไม่แพ้กัน ทำให้ผู้ส่งสารต้องอาศัยการแสดงความคิดเห็นตัวอ้างอิงร่วมด้วยกลวิธีคงสรรพนาม

เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยขอสรุปว่าความซับซ้อนของหน่วยประกอบเป็นปัจจัยทางปริจเฉทประการหนึ่งที่มีบทบาทต่อการกำหนดโครงสร้างของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม เพราะความซับซ้อนของหน่วยประกอบเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผู้ใช้ภาษาเลือกใช้กลวิธีคงสรรพนาม

6. 3.2 บริบทแวดล้อม

บริบทแวดล้อม ในที่นี้ หมายถึงข้อความที่ปรากฏนำมาก่อนหรือตามหลังหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามเท่านั้น ผู้วิจัยพบว่าบริบทนั้นไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลต่อการปรากฏของโครงสร้างแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแต่อย่างใด ทว่า บริบทกลับมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการทำความเข้าใจ (construal) หน่วยสร้างที่มีโครงสร้างเหมือนกัน เพื่อสนับสนุนคำกล่าวอ้างข้างต้น ผู้วิจัยจะยกตัวอย่าง 2 ชุด ได้แก่ (78) แสดงให้เห็นว่าบริบทที่เหมือนกันสามารถปรากฏต่อท้ายหน่วยสร้างอนุประโยคที่คำนามหลักมีบทบาททางความหมายแตกต่างกันได้ ส่วน (79) แสดงให้เห็นว่าบริบทที่เหมือนกันสามารถปรากฏนำหน้าและต่อท้ายอนุประโยคประเภทที่มีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม และมีหรือไม่มีสุญรูปก็ได้

(78) ก. **อาหาร** ที่ [\emptyset_s กิน O_{DO} เมื่อวาน] สะอาดดีนะ

ข. ตะเกียบ ที่ [\emptyset_S ก็น \emptyset_{DO} เมื่อวาน] สะอาดดีนะ

ค. ร้านอาหาร ที่ [\emptyset_S ก็น \emptyset_{DO} เมื่อวาน] สะอาดดีนะ

(ปราณี กุลละวณิชย์, 2549 p. 40)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าบริบทของ ก. ข. และ ค. ใน (78) เหมือนกันคือ สะอาดดีนะ แต่จะเห็นได้ว่าตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมและบทบาททางความหมายของคำนามหลักแตกต่างกัน กล่าวคือ ก. อาหาร มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรงและแสดงบทบาทผู้ถูกกระทำ ส่วน ข. ตะเกียบ มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบและแสดงบทบาทเครื่องมือ ในขณะที่ ค. ร้านอาหาร มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบและแสดงบทบาทสถานที่

(79) ก. ถ้าโลกนี้มี **เค้ก** ที่ [\emptyset_S ไม่อ้วน] ก็คงจะดีนะสิ

ข. ถ้าโลกนี้มี **เค้ก** ที่ [คนกินไม่อ้วน] ก็คงจะดีนะสิ

ค. ถ้าโลกนี้มี **เค้ก** ที่ [\emptyset_S ไม่ทำให้ \emptyset_{DO} อ้วน] ก็คงจะดีนะสิ

ง. ถ้าโลกนี้มี **เค้ก** ที่ [\emptyset_S ไม่ทำให้คนกินอ้วน] ก็คงจะดีนะสิ

(การนี้กรู้ของผู้วิจัย)

นอกเหนือจากบริบทแวดล้อมของ (79) ตั้งแต่ ก. – ง. ที่เหมือนกันทั้งหมดแล้ว คำนามหลักก็ยังคงเป็นคำว่าเดียวกันอีกด้วย ทว่าโครงสร้างของอนุประโยคกลับต่างกัน กล่าวคือทั้ง ก. และ ข. เป็นอนุประโยคประเภทที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วม เพียงแต่ ข. ไม่มีตัวสุญรูปในตำแหน่งประธาน ส่วนทั้ง ค. และ ง. เป็นอนุประโยคประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วม (อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานด้วยกลวิธีช่องว่าง) เพียงแต่ ง. ไม่มีตัวสุญรูปในตำแหน่งกรรมตรง

จาก (78 – 79) ที่ยกมาประกอบนี้ ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่าบริบทไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้โครงสร้างปรากฏเป็นแบบต่างๆ เพราะถ้าหากบริบทมีบทบาทจำแนกความต่างทางโครงสร้างได้จริง หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามจากตัวอย่างแต่ละชุดควรแวดล้อมด้วยบริบทที่แตกต่างกันไปด้วย

ในทางตรงข้าม บริบทแวดล้อมกลับเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องต่อการทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่อนุประโยคมีสุญรูป จนเหลือแต่ภาคแสดง เช่น

(80) ก. **วิว** ที่ [\emptyset_S ก็น \emptyset_{DO} ดี] ให้น้ำนมเยอะ

ข. วั ว ที่ [\emptyset_s กิน O_{DO} ดี] ต้องเกรด A5

(การนี้กรู้ของผู้วิจัย)

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามข้างต้นประกอบด้วยค่านามหลัก วั ว ตัวนำอนุประโยค ที่ และอนุประโยคขยาย กินดี เหมือนกันทั้งคู่ จนอาจกล่าวได้ว่าผู้ใช้ภาษาไม่มีตัวบ่งชี้ทางภาษา (linguistic cue) ไตเลยที่จะทำความเข้าใจว่าองค์ประกอบต่างๆ มาปรากฏร่วมกันจนเกิดเป็นหน่วยสร้างได้อย่างไร แต่สิ่งที่แตกต่างและช่วยให้ผู้ใช้ภาษาสามารถจับคู่ (mapping) ค่านามหลักกับตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมได้สำเร็จว่า ก. มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธาน ส่วน ข. ตำแหน่งกรรมตรง พร้อมกันนี้ผู้ใช้ภาษายังสามารถระบุบทบาททางความหมายให้แก่ วั ว ใน ก. เป็นผู้กระทำ และ ข. ผู้ถูกกระทำ ตามลำดับ การทำความเข้าใจตามที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ล้วนเป็นผลมาจากบริบทนั่นเอง

สรุปท้ายหัวข้อ

ผลการศึกษาปัจจัยทางปริจเฉทที่ตั้งสมมติฐานไว้ว่าอาจเป็นเงื่อนไขที่มีบทบาทกำหนดการปรากฏโครงสร้างแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่าความซับซ้อนของหน่วยประกอบมีผลให้ผู้ส่งสารเลือกที่จะใช้กลวิธีคงสรรพนามซึ่งเป็นกลวิธีรอง คำว่า ‘ความซับซ้อน’ ในที่นี้ ครอบคลุมทั้งการที่ค่านามหลักมีส่วนขยายมาต่อท้ายจนทำให้เกิดเป็นนามวลีซึ่งมีความยาวมากและการที่อนุประโยคขยายเป็นประโยคความซ้อน จนส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการประมวลผลข้อมูล ดังนั้น การมีบุรุษสรรพนามเป็นตัวอ้างอิงร่วมจึงช่วยให้ประมวลผลข้อมูลที่ยาวและซับซ้อนนี้ได้สะดวกขึ้น

ส่วนปัจจัยทางปริจเฉทอีกประการหนึ่งคือบริบทแวดล้อม ผลการศึกษากลับชี้ว่ามันไม่มีบทบาทกำหนดการปรากฏแบบต่างๆ ของโครงสร้าง เนื่องจากบริบทแวดล้อมที่เหมือนกันสามารถปรากฏได้กับหน่วยสร้างอนุประโยคที่มีโครงสร้างแตกต่างกัน ในทางตรงข้าม บริบทแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีบทบาทอย่างมากต่อการทำความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามไม่เอื้อต่อการมองเหตุการณ์

6.4 ปัจจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

ปัจจัยทางภาษาลำดับถัดไปที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้ตั้งสมมติฐานว่าอาจเป็นเงื่อนไขที่ทำให้หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในภาษาไทยเกิดความหลากหลายทางโครงสร้างขึ้น คือ ปัจจัยทางวัจน

ปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งประกอบได้ด้วยเกณฑ์ 4 ข้อ ได้แก่ หน้าที่ของอนุประโยคขยายที่มีต่อคำนามหลัก ความเป็นทางการ ความเป็นวรรณศิลป์ และน้ำเสียงของผู้ส่งสาร โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์และนำเสนอ ตัวอย่างประกอบในหัวข้อย่อย 6.4.1 และ 6.4.4 ตามลำดับ

6.4.1 หน้าที่ของอนุประโยคขยายที่มีต่อคำนามหลัก

จากการการทบทวนวรรณกรรมในอดีตที่ว่าด้วยคุณานุประโยคและอนุประโยคเติมเต็มนาม พบว่าการวิเคราะห์ข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม วิทยานิพนธ์เล่มนี้พบว่าสามารถจัดกลุ่มให้แก่อนุประโยคขยายตามหน้าที่ที่มันมีต่อคำนามหลักได้ 3 หน้าที่ ได้แก่

- 1) เพื่อจำกัดขอบเขตของสิ่งที่อ้างอิง (referent)
- 2) เพื่อให้ข้อมูลเสริม
- 3) เพื่อเติมเต็มเนื้อความอันเป็นส่วนหนึ่งของคำนามหลัก

ผลการศึกษาพบว่าหน้าที่ของอนุประโยคอันนั้นพอจะถือได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทกำหนดการปรากฏของโครงสร้างแบบต่างๆ อยู่บ้าง แม้บทบาทดังกล่าวจะมีอยู่ค่อนข้างจำกัดก็ตาม กล่าวคือ มีอนุประโยคที่มีหน้าที่บางหน้าที่เลือกที่จะปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยคบางตัวหรือปรากฏร่วมกับอนุประโยคที่มีหรือไม่มีการอ้างอิงร่วมเท่านั้น จนสามารถสังเกตความแตกต่างทางโครงสร้างได้ ในทางตรงข้าม ตัวนำอนุประโยคบางตัวกลับปรากฏร่วมกับอนุประโยคได้อย่างไม่จำกัดหน้าที่ ทำให้ไม่สามารถใช้หน้าที่ของอนุประโยคเป็นแนวทางในการจำแนกโครงสร้างได้

อนุประโยคใน (81 – 85) มีหน้าที่จำกัดขอบเขตของสิ่งที่อ้างอิง อนุประโยคที่มีหน้าที่นี้จะปรากฏกับอนุประโยคประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วมได้เท่านั้น โดยอาจปราศจากตัวนำอนุประโยคหรือปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค ที่ เช่น (81) แสดงอนุประโยคที่ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งประธาน และ (82) ตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งกรรมตรง ส่วน (83) ตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบ เราจะสังเกตได้ว่าทั้ง 3 ตัวอย่างนี้ปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค ที่ ส่วน (84 – 85) เป็นอนุประโยคที่มีตัวอ้างอิงร่วมเช่นเดียวกัน แต่อนุประโยคขยายปรากฏต่อท้ายคำนามหลักได้เลย โดยไม่จำเป็นต้องมีตัวนำอนุประโยค นอกจากนี้ ลักษณะร่วมของ (81 – 85) คือล้วนใช้กลวิธีช่องว่างเหมือนกันเพื่อแสดงการมีตัวอ้างอิงร่วม

(81)เขาเอ่ยชื่อ**ชาวเรือและกาลี** ที่ [O_s เคยทำงานให้พ่อของเขา] ด้วยความรักและนับถือ

(82) **พวกคนจีนเศรษฐกิจทั้งหลาย** ที่ [นางเคยเห็น O_{D0}] หันมารับราชการจนกลายเป็นขุนนางไทยด้วยซ้ำ

(83) **ตอน** ที่ [เขาไปประจำการที่ฮ่องกง] ที่บ้านเงียบเหงามาก พอเขากลับมา ทุกคนค่อยรู้สึกอบอุ่นใจ

(84) อุบัติเหตุเครื่องบินระหว่างโตรอนโต-นิวยอร์กตก เมื่อสองปีก่อน **ผู้โดยสาร** [O_S รอดตายมาได้เพียงคนเดียว] คือ ซัมส์ ดีวาร์ เช่นกัน

(85) คอมมิวนิสต์ก็มีบทบาทในสยามมานาน ตั้งแต่ก่อนปี [O_S เปลี่ยนแปลงการปกครอง]

อนุประโยคที่มีหน้าที่จำกัดขอบเขตของสิ่งที่อ้างอิง มีข้อจำกัดการปรากฏร่วม ดังต่อไปนี้

- ไม่ปรากฏกับตัวนำอนุประโยค ซึ่ง อัน ผู้ ผู้ซึ่ง ที่ซึ่ง ว่า ที่ว่า
- ไม่ปรากฏกับการแสดงตัวอ้างอิงร่วมด้วยกลวิธีคงสรพนาม
- ไม่ปรากฏกับอนุประโยคประเภทที่ไม่มีการอ้างอิงร่วม

ถัดมาอนุประโยคใน (86 – 90) มีหน้าที่ให้ข้อมูลเสริมแก่ค่านามหลัก ผู้วิจัยพบว่าอนุประโยคที่มีหน้าที่ดังกล่าวสามารถปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยคได้หลากหลายมากที่สุดเมื่อเทียบกับอนุประโยคที่ทำหน้าที่อื่น เช่น (86 – 87) ปรากฏกับอนุประโยคที่มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน ทั้งกลวิธีช่องว่างและกลวิธีคงสรพนาม ส่วน (88 – 89) ปรากฏกับอนุประโยคที่มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรง ทั้งกลวิธีช่องว่างและกลวิธีคงสรพนาม ตัวอย่างทั้ง 5 ข้อนี้แสดงให้เห็นว่าอนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายความหรือให้ข้อมูลเสริมปรากฏกับตัวนำอนุประโยค ที่ ซึ่ง หรือปราศจากตัวนำอนุประโยคก็ได้

(86) ในที่สุดรถยนต์คันหรูสีดำก็นำ**หญิงสาว** ที่ [O_S มีดวงตาดาวและคิ้วเรียวได้รูปสวย] คนนั้นถอยห่างผมไปจนลับสายตา

(87) เพียงเห็น**สายตา** [O_S ฉายแววความผิดหวัง] คู่ นั้นของพ่อ ผมก็รู้สึกผิดเต็มที่

(88) ไม่ชอบบอกดีกว่านะครับ เพราะมันเป็นเรื่องของ**ผู้หญิงคนหนึ่ง** ซึ่ง [ปัจจุบันเธอ O_S แต่งงานมีครอบครัวแล้ว]

(89) **อาหารฟาสต์ฟู้ด** ซึ่ง [นิยมกิน O_{D0} กันทุกวันนี้] ล้วนมีไขมันสูง

(90) ท้ายที่สุดเรามักพบว่า**โอกาส** ที่ [เราปล่อยให้**มัน** O_0 ผ่านไปนั้น] ไม่หวนกลับมาอีกเลยทั้งชีวิต

นอกเหนือจากตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งอาร์กิวเมนต์หลักแล้ว อนุประโยคที่ทำหน้าที่นี้ยังปรากฏกับตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบ พร้อมทั้งตัวนำอนุประโยค **ที่** **ซึ่ง** และ **ที่ซึ่ง** ดังตัวอย่าง (91 – 93) ตามลำดับ

(91) ปีใหม่ของไทยคือ**วันสงกรานต์** ที่ [ผู้น้อยรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ตามธรรมเนียม] เพื่อขอพรเนื่องในวันขึ้นปีใหม่

(92) การเขียนจดหมายขณะนั่งอยู่ว่างๆ**ที่บ้าน** ซึ่ง [ไม่มีทั้งโทรทัศน์และวิทยุ] ทำให้คลายเหงาได้บ้าง

(93) ช้าวระบู้ว่า นับเป็นครั้งแรกที่เกิดระเบิดขึ้นกับโบสถ์คริสต์ใน**เนปาล** ที่**ซึ่ง** [ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวฮินดูและชาวพุทธ]

อนุประโยคที่มีหน้าที่ขยายความหรือให้ข้อมูลเสริมแก่ค่านามหลักยังมีลักษณะที่โดดเด่นกว่าอนุประโยคที่มีหน้าที่อื่นๆ ตรงที่มันสามารถปรากฏกับตัวนำอนุประโยค **อัน** **ผู้** และ **ผู้ซึ่ง** ได้ดังตัวอย่าง (94 – 96) เพียงแต่มีข้อจำกัดคือการแสดงการมีตัวอ้างอิงร่วมต้องอาศัยกลวิธีช่องว่าง (ไม่สามารถใช้กลวิธีคงสรรพนามได้)

(94) **สงครามระหว่างพม่า-มอญ** อัน [O_5 เคยสงบมาช้านาน] ก็กลับปะทุขึ้นอีกครั้งและดูจะรุนแรงเสียยิ่งกว่าเก่า

(95) ว่าแล้ว**เลขาสาว** ผู้ [O_5 ไม่เคยบกพร่องในหน้าที่] ก็รีบดับเครื่องยนตร์รถและคว้ากระเป๋าสะพาย ก่อนจะกระวีกระวาดไปให้ถึงโต๊ะทำงานอย่างรวดเร็ว

(96) ที่นั่น ฉันได้พบกับต็อกเตอร์เมนเกลอีกครั้งพร้อมกับโรนและ**แรมเบิร์ก** ผู้**ซึ่ง** [ตอนนี้อยู่ O_5 กลายเป็นพันเอกแรมเบิร์กไปแล้ว]

สุดท้าย อนุประโยคใน (97 – 100) มีหน้าที่เพื่อเติมเต็มเนื้อความอันเป็นส่วนหนึ่งของค่านามหลัก ลักษณะพิเศษของมันคือต้องเป็นอนุประโยคประเภทที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมเท่านั้น ขณะเดียวกัน

อนุประโยคที่ทำหน้าที่เติมเต็มเนื้อความก็มีลักษณะร่วมกับอนุประโยคที่มีหน้าที่อื่นตรงที่ปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค ที่ หรือปราศจากตัวนำอนุประโยคก็ได้ เช่น

(97) ผมเคยได้ยินเรื่อง [คนถูกฟ้าผ่าหลายครั้ง แล้วรอดชีวิต]

(98) Cerebral concussion เป็นภาวะ ที่ [คนไข้มืออาการหมดสติหรือสูญเสียความทรงจำชั่วคราวหลังการบาดเจ็บที่ศีรษะ]

ส่วนตัวนำอนุประโยค ว่า และ ที่ว่า ใน (99 - 100) พบได้แต่กับอนุประโยคที่มีหน้าที่เติมเต็มเนื้อความเท่านั้น ไม่พบร่วมกับอนุประโยคที่ทำหน้าที่อื่นเลย

(99) แหมกอดเธอแน่นกว่าเดิมแทนคำตอบ ว่า [เขาก็รักเธอเช่นกัน]

(100) ซากของจระเข้ เต่า ปลา และหอย ๒ ฝาช่วยยืนยันข้อสมมุติฐาน ที่ว่า [บริเวณนี้ น่าจะเคยเป็นร่องน้ำของแม่น้ำใหญ่ เมื่อกว่า 130 ล้านปีก่อน]

การวิเคราะห์อนุประโยคในแง่หน้าที่ที่มีต่อค่านามหลักนำไปสู่ข้อสรุปได้ว่า ตัวนำอนุประโยคที่ และกรณีที่ไม่มีตัวนำอนุประโยค สามารถพบได้เสมอไม่ว่าอนุประโยคหนึ่งๆ จะมีหน้าที่ใดก็ตาม ส่วนตัวนำอนุประโยค ซึ่ง อัน ผู้ ผู้ซึ่ง ที่ซึ่ง จะปรากฏเมื่ออนุประโยคทำหน้าที่ขยายความหรือให้ข้อมูลเสริมแก่ค่านามหลักเพียงหน้าที่เดียวเท่านั้น ส่วนอนุประโยคที่มีหน้าที่เติมเต็มเนื้อความอันเป็นส่วนหนึ่งของค่านามหลักมีข้อจำกัดว่าต้องเป็นอนุประโยคประเภทที่ไม่มีการอ้างอิงร่วมเท่านั้นและปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค ว่า ที่ว่า ได้

ตารางที่ 6.8 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ของอนุประโยค การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค และการมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม

หน้าที่ของ อนุประโยคขยาย	การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค								
	ที่	ซึ่ง	อัน	ผู้	ผู้ซึ่ง	ที่ซึ่ง	ว่า	ที่ว่า	ไม่มี
จำกัดขอบเขตของ สิ่งที่อ้างอิงถึง	✓	×	×	×	×	×	×	×	✓
ให้ข้อมูลเสริม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	✓
เติมเต็มเนื้อความ	✓	×	×	×	×	×	✓	✓	✓

กล่าวโดยสรุปได้ว่าหน้าที่ของอนุประโยคขยายที่มีต่อคำนามหลักถือเป็นปัจจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ประการหนึ่งที่มีบทบาทต่อการปรากฏโครงสร้างแบบต่างๆของหน่วยสร้างอนุประโยคขยาย คำนาม เนื่องจากอนุประโยคที่มีหน้าที่จำกัดขอบเขตของสิ่งที่อ้างอิงและหน้าที่ให้ข้อมูลเสริม จะพบเมื่ออนุประโยคมีตัวอ้างอิงร่วมเท่านั้น ตรงกันข้ามอนุประโยคที่มีหน้าที่เติมเต็มเนื้อความอันเป็นส่วนหนึ่งของคำนามหลัก จะพบเมื่ออนุประโยคไม่มีตัวอ้างอิงร่วมเท่านั้น อย่างไรก็ตามหน้าที่ของอนุประโยคไม่สามารถกำหนดได้ว่าอนุประโยคจะปรากฏกับตัวนำอนุประโยคตัวใด โดยเฉพาะ *ที่* และ *ซึ่ง* ที่ปราศจากตัวนำอนุประโยค

6.4.2 ความเป็นทางการ

ว่าด้วยสถานการณ์การใช้ภาษาหรือทำเนียบภาษา วรรณกรรมในอดีตจำนวนหนึ่ง (Higbie & Thinsan, 2003; Iwasaki & Ingkaphirom, 2005; Kuno & Wongkhomthong, 1981; Sornhiran, 1978) กล่าวตรงกันว่า *ซึ่ง* ถูกใช้สถานการณ์ที่เป็นทางการมากกว่า *ที่* ทำให้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าสถานการณ์การสื่อสารที่เป็นทางการอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทกำหนดการปรากฏโครงสร้างของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่แตกต่างกัน ระหว่างประเภทที่ใช้ตัวนำอนุประโยค *ที่* และ *ซึ่ง* ก็เป็นไปได้

ดังนั้น เพื่อเป็นการทดสอบสมมติฐาน วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงเก็บข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติซึ่งจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่โดยใช้วัจนลีลาเป็นเกณฑ์ ได้ทั้งสิ้น 6 ประเภท (genre) ได้แก่ ภาษากฎหมาย งานเขียนเชิงวิชาการ บทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ งานเขียนที่ไม่ใช่เชิงวิชาการ นวนิยาย และปกิณกะ ผู้วิจัยมองว่า 2 ประเภทแรกเป็นตัวแทนของการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่เป็นทางการ อีก 2 ประเภทถัดมาเป็นตัวแทนของการใช้ภาษาในสถานการณ์กึ่งทางการ ส่วน 2 ประเภทสุดท้ายเป็นตัวแทนของการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ จากนั้นผู้วิจัยจึงนับความถี่การปรากฏของตัวนำอนุประโยค *ที่* และ *ซึ่ง* ที่พบในแต่ละประเภท (ตารางที่ 6.9)

ตารางที่ 6.9 ความถี่การปรากฏของตัวนำอนุประโยค *ที่* และ *ซึ่ง* ในงานเขียนประเภทต่างๆ

ตัวนำ อนุประโยค	ภาษา กฎหมาย	งานเชิง วิชาการ	หนังสือพิมพ์	งานที่ไม่ใช่ เชิงวิชาการ	นวนิยาย	ปกิณกะ
<i>ที่</i>	494	461	446	450	388	382
<i>ซึ่ง</i>	378	369	319	357	575	356

แต่กระนั้น การนับความถี่กลับให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างจากค่ากล่าวอ้างของวรรณกรรมในอดีต กล่าวคือ ตัวนำอนุประโยค ที่ มีความถี่การปรากฏสูงกว่า ซึ่ง ในวัจนลีลาทุกประเภท (ยกเว้นนวนิยาย) ผู้วิจัยมี ทรศนะว่านี่เป็นผลจากความนิยมที่สูงกว่าอย่างสม่ำเสมอของ ที่ ตลอดสมัยรัตนโกสินทร์ตามผล การศึกษาของประภารัตน์ พรหมปภากร (2539)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่าความเป็นทางการของสถานการณ์การสื่อสารไม่ใช่ปัจจัยที่มีบทบาท กำหนดการปรากฏโครงสร้างแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม

6.4.3 ความเป็นวรรณศิลป์

วรรณศิลป์ ในที่นี้ หมายถึง ศิลปะการใช้ภาษาที่เกิดจากการเรียบเรียงถ้อยคำให้มีความ ไพเราะและสละสลวย หรือใช้โวหารภาพจน์เพื่อสื่อความหมายอันลึกซึ้งหรือทำให้ผู้อ่านเกิดความ สะเทือนอารมณ์ ผู้วิจัยพบว่าความเป็นวรรณศิลป์นั้นเป็นปัจจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ประการหนึ่งที่มี ผลต่อการปรากฏของตัวนำอนุประโยค *อัน ผู้* และ *ผู้ซึ่ง* ซึ่งเป็นตัวนำอนุประโยคที่มีความถี่การ ปรากฏในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติค่อนข้างต่ำ ดังนั้น การที่ผู้ผลิตสารเลือกใช้ *อัน ผู้* และ *ผู้ซึ่ง* จึง เป็นการเลือกใช้อย่างมีนัยยะสำคัญ

ตัวอย่างต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นการปรากฏของตัวนำอนุประโยค *อัน* กับหน่วยสร้างอนุประโยค ขยายคำนามที่มีความเป็นวรรณศิลป์ โดยไม่จำเป็นว่าคำนามหลักจะมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ อย่างไร เช่น

(101) พระนางมัทรีกล่าวพรรณนาความงามของป่าหิมพานต์และ**ความเกษมสำราญของพระ เวสสันดร อัน** [O_5 เกิดจากการได้ทัศนาศระโอรสติดอยู่พร้อมหน้ากัน]

(102) รวากับจับสัตว์ดุที่แสนพศด้วย**ฝ่ามือ อัน** [O_5 มีเพียงสิบนิ้ว] ประกอบด้วยเนื้อหนังและ เส้นเลือดที่รังแต่จะฉีกขาดแล้วพ่ายแพ้ในที่สุด

(103) นอกจากนี้ ยังทรงมีพระราชโองวาทานุศาสน์ตักเตือนด้วยว่า **พระสังฆเถรานุเถร อัน** [O_5 รักษาพระพุทธรูปนั้น] ระวังกันตรวจตรารักษาพระศาสนามิให้เป็นอันตรายเศร้าหมอง

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามใน (104 – 105) แสดงให้เห็นการปรากฏร่วมของภาษา เชิงวรรณศิลป์กับตัวนำอนุประโยค *ผู้* และ (106 – 107) กับตัวนำอนุประโยค *ผู้ซึ่ง* ตัวนำอนุประโยค ทั้ง 2 คำนี้มีข้อจำกัดทางอรรถศาสตร์ว่าต้องปรากฏกับคำนามหลักที่มีคุณสมบัติความมีชีวิต ประเภท

บุคคลเท่านั้น และยังมีข้อจำกัดทางวากยสัมพันธ์ที่ว่าอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมต้องอยู่ในตำแหน่งประธานด้วย

(104) ในใจของเขาครุ่นคิดหนักหน่วงราวกับ**นักคณิตศาสตร์** ผู้ [O_S กำลังหาคำตอบของสมการที่ยากที่สุด] หากคืนนี้ปีศาจมา เขาจะถอยหนีหรือตามมันไปดี

(105) ตามวิธีช่วยชีวิตเด็กแบบโบราณที่จารึกไว้ว่า **กุมาร กุมารี** ผู้ [O_S คลอดจากครรภ์มารดาแล้ว] ตายด้านไปร้องมือออก แม้จะหงายจะคว่ำก็ดี

(106) เขาพบว่าแวมไพร์คอนเตสหายตัวไปพร้อมกับ**เจสัน นักล่าแวมไพร์** ผู้ซึ่ง [O_S ร่วมมือกันแย่งชิงกุญแจแห่งจักรวาล]

(107) พระชินเสนได้ยินเสียงเหล่านางคราญเล่นน้ำสำราญใจ แลได้เห็น**นางอุษา** ผู้ซึ่ง [O_S ผุดผาดเพียงเทพเลขา]

ตัวนำอนุประโยคอีกตัวหนึ่งที่ปรากฏกับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ภาษามีความเป็นวรรณศิลป์ก็คือ **ที่ซึ่ง** ตัวนำอนุประโยคนี้ยังมีเงื่อนไขเพิ่มเติมอีกด้วยว่าคำนามหลักจะต้องมีคุณสมบัติความเป็นสถานที่ ดังที่แสดงในตัวอย่าง (108 – 109)

(108) ชายผู้โหดร้ายกลับไม่แยแส เขาตั้งหล่อนออกจากต้นไม้แล้วเดินให้เดินต่อไปข้างหน้าเพื่อเข้าสู่**ใจกลางป่าอันมืดมิด** ที่ซึ่ง [ไม่มีผู้ใดได้ยินเสียงกรีดร้องด้วยความทุกข์ทรมานของหญิงสาวอีก]

(109) เทพธิดาแห่งท้องฟ้าก็โปรยตัวเองลงมาเป็นน้ำฝน ณ ที่นั่นกำเนิดเป็น**ปลายรุ้ง** ที่ซึ่ง [ท้องฟ้าและทะเลโค้งมาบรรจบกัน]

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับความเป็นวรรณศิลป์ที่ได้นำเสนอไปข้างต้น คือ ข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามเหล่านี้ล้วนแต่ปรากฏอยู่ในหมวดหมู่ทางวจนลีลาประเภทนวนิยายและงานเขียนที่ไม่ใช่เชิงวิชาการ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าสาเหตุเป็นเพราะวจนลีลาที่มีความเป็นทางการหรือมีความเป็นแบบแผนสูง เช่น ภาษากฎหมาย งานเขียนเชิงวิชาการ ต้องเขียนด้วยความรัดกุมและไม่ต้องการสร้างสุนทรียทางอารมณ์แก่ผู้อ่าน ด้วยเหตุนี้ ความเป็นวรรณศิลป์จึงมีเงื่อนไขการปรากฏที่เฉพาะเจาะจง

6.4.4 น้ำเสียงของผู้ส่งสาร

การศึกษาคุณภาพประโยคตามแนวทางแบบลักษณะภาษา (Comrie & Kuteva, 2013b) พบว่าเมื่อต้องแสดงการมีตัวอ้างอิงร่วมระหว่างคำนามหลักกับอาร์กิวเมนต์ตัวใดตัวหนึ่งที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม ผู้ใช้ภาษาจะเลือกใช้กลวิธีรองหรือกลวิธีที่ชัดเจนขึ้น (more explicit) กับอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งทางไวยากรณ์ที่เข้าถึงได้ยากในลำดับชั้นการเข้าถึง (Accessibility Hierarchy) เช่น กรรมของบุพบท สัมพันธการก หรือกรรมของการเปรียบเทียบ เป็นต้น

สำหรับภาษาไทย กลวิธีคงสรรพนามถือได้ว่าเป็นกลวิธีรองและมีความชัดเจนกว่ากลวิธีช่องว่าง เนื่องจากมีการปรากฏรูปของบุรุษสรรพนามในตำแหน่งที่เป็นตัวอ้างอิง แต่ผู้วิจัยพบข้อมูลที่น่าสนใจ ในแง่ที่กลวิธีดังกล่าวกลับถูกนำมาใช้เมื่อตำแหน่งทางไวยากรณ์ของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมคือตำแหน่งประธาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นตำแหน่งที่เข้าถึงได้ง่ายที่สุดในลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลี

ตัวอย่างต่อไปนี้ แสดงข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มีการแสดงตัวอ้างอิงร่วมด้วยกลวิธีคงสรรพนามกับอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธาน โดยพบการปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค *ที่* ใน (110 – 113) หรือตัวนำอนุประโยค *ซึ่ง* ใน (114 – 115) ก็ได้ นอกจากนี้ คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักยังมีทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิตประเภทบุคคล ได้แก่ *คน* ใน (113) ซึ่งเป็นสามัญนาม และ *ต่อ* ใน (115) ซึ่งเป็นวิสามานยนาม รวมไปถึงคุณสมบัติความไม่มีชีวิตประเภทรูปธรรม ได้แก่ *สุกี้* ใน (110) และ *พระอาทิตย์* ใน (112) และคุณสมบัติความไม่มีชีวิตประเภทนามธรรม ได้แก่ *สิ่ง* ใน (111) และ *ความรักที่เคยมีต่อเขา* ใน (114)

(110) หนอย จำไว้เลย นี่เห็นแก่*สุกี้* ที่ [*มัน*_S เหลืออยู่แค่ถ้วยเดียวหรือกะ]ไม่มันฉันทสาดใส่หน้า นายไปนานแล้ว

(111) ถ้าหากเราทุกคนทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่แล้ว ก็จงพอใจกับ*สิ่ง* ที่ [*มัน*_S เป็นของเรา]

(112) รังลูกธนูให้สุดสายที่ปลายแขน เล็งไปกลาง*พระอาทิตย์* ที่ [*มัน*_S แผดเผาโลกและชาวโลก แทบม้วยมรณา]

(113) แถมยังไปพา*คน* ที่ [*เขา*_S เรียบร้อยอยู่แล้ว] แยกไปด้วยกันอีก

(114) *ความรักที่เคยมีต่อเขา* ซึ่ง [*มัน*_S เริ่มจางหายไป] กลับเอ่อตันขึ้นมาอีกจนน้ำตาของฉันทเกือบจะไหลออกมา

(115) แม้แต่ต่อ ซึ่ง [เขา_s เคยบอกหนูต่อหน้าครอบครัวเขา ว่าเขารักหนูอย่างที่สุด] แต่สุดท้ายก็ออกมาอย่างที่หนูได้เล่าให้คุณฟัง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่ารูปภาพที่แตกต่างกันย่อมสะท้อนให้เห็นถึงเจตนาที่ต่างออกไปของผู้ส่งสาร เพราะโดยปกติแล้วการผลิตถ้อยคำย่อมอิงกับหลักการความประหยัด (principle of linguistic economy) กล่าวคือ ผู้ส่งสารจะหาทางผลิตสารให้กระชับที่สุดเท่าที่ยังสื่อความได้ ดังนั้น ในกรณีที่พบกลวิธีคงสรรพนามกับอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธาน ย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้ส่งสารมีเจตนาสอดแทรกน้ำเสียงของการเน้นย้ำลงในถ้อยคำที่ผลิตขึ้นมา ดังนั้น ผู้วิจัยขอสรุปว่าน้ำเสียงของผู้ส่งสารถือเป็นปัจจัยทางวัจนปฏิบัติประการหนึ่งที่เป็นเงื่อนไขทำให้เกิดโครงสร้างดังกล่าวขึ้น

สรุปท้ายหัวข้อ

ผลการศึกษาปัจจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่ตั้งสมมติฐานไว้เบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่าหน้าที่ของอนุประโยคที่มีต่อค่านามหลัก ความเป็นวรรณศิลป์ และน้ำเสียงของผู้ส่งสาร 3 เกณฑ์เท่านั้นที่มีกล่าวได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่มีบทบาทกำหนดการปรากฏโครงสร้างแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในภาษาไทย ส่วนเกณฑ์ความเป็นทางการ ที่งานวิจัยในอดีตจำนวนหนึ่งเชื่อว่าสัมพันธ์กับการปรากฏของตัวนำอนุประโยค *ที่* และ *ซึ่ง* กลับเป็นเกณฑ์ที่ไม่มีผลแต่อย่างใด

หน้าที่ของอนุประโยคที่มีต่อค่านามหลักมีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมและการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยคด้วย หากอนุประโยคมีหน้าที่จำกัดขอบเขตของสิ่งที่อ้างอิง มันจะต้องอนุประโยคประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วมเท่านั้นและเลือกปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค *ที่* หรือปรากฏต่อท้ายค่านามหลักได้เลย โดยปราศจากตัวนำอนุประโยค แต่ถ้าหากอนุประโยคมีหน้าที่ให้ข้อมูลเสริมแก่ค่านามหลัก มันสามารถปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยคได้หลากหลายมากกว่า คือ *ที่* *ซึ่ง* *อัน* *ผู้* *ผู้* *ซึ่ง* *ที่* *ซึ่ง* หรือไม่มีตัวนำอนุประโยคก็ได้ และสุดท้ายหากอนุประโยคมีหน้าที่เติมเต็มเนื้อความอันเป็นส่วนหนึ่งของค่านามหลัก มันต้องเป็นอนุประโยคประเภทที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมเท่านั้น และปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค *ที่* *ว่า* *ที่* *ว่า* หรือปราศจากตัวนำอนุประโยคก็ได้

เกณฑ์ความเป็นวรรณศิลป์มีบทบาทต่อการปรากฏของตัวนำอนุประโยคบางตัว ได้แก่ *อัน* *ผู้* *ผู้* *ซึ่ง* และ *ที่* *ซึ่ง* อีกทั้งยังมักพบหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามที่ถ้อยคำมีความเป็นวรรณศิลป์กับข้อมูลประเภทนวนิยายและงานเขียนที่ไม่ใช่เชิงวิชาการ

ส่วนน้ำเสียงของผู้ส่งสาร ในที่นี้ หมายถึงความต้องการเน้นย้ำหรือแสดงอารมณ์บางอย่าง
เกณฑ์ข้อนี้จะมิมีบทบาทต่อการปรากฏของกลวิธีคังสรรพนาม เมื่ออาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคที่เป็น
ตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักอยู่ในตำแหน่งประธาน

6.5 ปัจจัยนอกเหนือจากรูปภาษา

นอกเหนือจากปัจจัยทางภาษาที่ได้กล่าวถึงแล้วในหัวข้อ 6.1 – 6.4 ได้แก่ ปัจจัยทาง
วากยสัมพันธ์ ปัจจัยทางอรรถศาสตร์ ปัจจัยทางปริจเฉท และปัจจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ตามลำดับ
วิทยานิพนธ์เล่มนี้ยังสนใจว่าปัจจัยที่อยู่นอกเหนือจากรูปภาษามีบทบาททำให้หน่วยสร้างอนุประโยค
ขยายค่านามในภาษาไทยเกิดความหลากหลายทางโครงสร้างขึ้นได้หรือไม่ อนึ่ง ปัจจัยนอกเหนือจาก
รูปภาษา ในที่นี้หมายถึงความรู้ที่ผู้ใช้ภาษาสังเคราะห์ขึ้นและสั่งสมไว้ด้วยความสามารถทางปริชาน
ของมนุษย์ อันเป็นผลจากการมีประสบการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง ความรู้ที่ว่านี้มีลักษณะเป็น
ความรู้เชิงสารานุกรม (encyclopaedic knowledge) ที่มีขอบเขตกว้างขวางและสามารถเชื่อมโยง
กับชุดความรู้เดิมที่เคยสั่งสมไว้หรือเหตุการณ์ใหม่ที่ได้ประสบ

ผู้วิจัยเชื่อว่าปัจจัยนอกเหนือจากรูปภาษาเป็นเงื่อนไขการปรากฏของโครงสร้างของหน่วย
สร้างอนุประโยคขยายค่านาม แต่บทบาทของมันจะเริ่มต้นก็ต่อเมื่อปัจจัยทางวากยสัมพันธ์และ
อรรถศาสตร์ได้ทำหน้าที่จำแนกอนุประโยคประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วมแยกออกไปแล้วเท่านั้น เพราะ
โครงสร้างอาร์กิวเมนต์ซึ่งระบุจำนวนขั้นต่ำของผู้ร่วมเหตุการณ์ได้แน่นอน ทำให้เกิดอนุประโยคขยาย
ที่ใช้กลวิธีช่องว่างหรือกลวิธีคังสรรพนามกับอาร์กิวเมนต์หลักเท่านั้น ส่วนตำแหน่งทางไวยากรณ์และ
บทบาททางความหมายเป็นเกณฑ์ที่นำมาใช้ (applicable) ได้แต่เฉพาะกับอนุประโยคที่มีตัวอ้างอิง
ร่วมเท่านั้น โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นอาร์กิวเมนต์หลักหรืออาร์กิวเมนต์ขยายขอบ แต่ทว่าข้อมูลส่วนที่อยู่
นอกเหนือจากนี้ เราจะอธิบายการมาปรากฏร่วมระหว่างค่านามหลักและส่วนขยายตามกระบวน
ด้านล่างนี้ได้อย่างไร

ค่านามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับค่านามหลัก

(116) หากหลีกเลี่ยงไม่ได้หรือมีเหตุผล ที่ [\emptyset_S ต้องทำเสียงดัง] ก็ควรขออนุญาตหรือแจ้งเพื่อน
บ้านทราบ

(117) ฉันทำหน้าที่ตาเหลือกลาใส่เขาบ้างเป็นการถาม ว่า [เธอทำหน้าที่นั้นใส่ฉันทำไม]

(118) แต่มั่นชัดกับ**ปณิธานของฉัน** ที่ว่า [ลูกทั้งสองจะต้องเป็นสุข] ซึ่งพวกเขาจะมีความสุขจริงๆ หรือไม่ ดิฉันก็ไม่แน่ใจนัก

คำนามหลัก + อนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก

(119) **กลิ่น** [เบคอนทอดเสร็จใหม่ๆ] บนขนมปังที่ทอดไปทั่วห้องคงจะทำให้เช้าวันแรกในเมืองบ้านเกิดของเชคสเปียร์เริ่มต้นอย่างแจ่มใส

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โอกาสที่อนุประโยคประเภทที่ไม่มีการอ้างอิงร่วม อย่าง (116 – 119) จะเกิดขึ้นได้ต้องพึ่งพาปัจจัยนอกเหนือจากรูปภาษา อีกทั้ง การที่หน่วยสร้างเหล่านี้สามารถสื่อความได้เป็นที่เข้าใจ ย่อมแสดงว่าการมาปรากฏร่วมกันเกิดขึ้นอย่างมีแบบแผน ไม่ได้เป็นไปอย่างไร้ระบบ เช่น ***ปณิธานของฉัน** ที่ [เธอทำหน้าที่อย่างนั้นใส่น้ำทำไม] ซึ่งผู้วิจัยนำส่วนหลักและส่วนขยายจากตัวอย่าง (117 – 118) มารวมกันแบบสุ่มจนเกิดเป็นถ้อยคำที่ไม่สื่อความ ในขณะที่ **ปณิธานของฉัน** ที่ [จะซื้อรถสปอร์ตให้ได้ด้วยเงินของตนเอง] กลับเป็นที่เข้าใจได้ เพราะผู้วิจัยอาศัยปัจจัยนอกเหนือจากภาษาเป็นพื้นฐานในการสร้างหน่วยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ตามแนวทางทฤษฎีอรรถศาสตร์กรอบความหมาย (frame semantics) ที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีสมมติฐานว่าคำกริยาหรือกริยาวลีซึ่งทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของประโยคหรืออนุประโยค คือส่วนที่อ้างอิงฉาก (สภาพหรือเหตุการณ์) และทำให้ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ปรากฏในฉากดังกล่าวถูกกระตุ้น (evoke) ขึ้นมาในคราวเดียวกันด้วย เช่น คำกริยา **กิน** อ้างอิงฉากเหตุการณ์การกิน ซึ่งประกอบผู้ร่วมเหตุการณ์จำนวนมาก ได้แก่

คน ที่ [กิน]	อาร์กิวเมนต์หลัก-ตำแหน่งประธาน	ผู้กิน
อาหาร ที่ [กิน]	อาร์กิวเมนต์หลัก-ตำแหน่งกรรมตรง	สิ่งที่ถูกกิน
ภาชนะ ที่ [กิน]	อาร์กิวเมนต์ขยายขอบ	เครื่องมือที่ใช้ในการกิน
ร้านอาหาร ที่ [กิน]	อาร์กิวเมนต์ขยายขอบ	สถานที่ที่เกิดการกินขึ้น
วัน ที่ [กิน]	อาร์กิวเมนต์ขยายขอบ	เวลาที่เกิดการกินขึ้น

คำนามหลักข้างต้นปรากฏร่วมกับภาคแสดงในอนุประโยค **กิน** ได้ ภายใต้เงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ที่ว่าด้วยการมีตัวอ้างอิงร่วมและตำแหน่งของตัวอ้างอิงร่วม รวมถึงปัจจัยทางอรรถศาสตร์ที่ว่าด้วยบทบาททางความหมายของตัวอ้างอิงร่วม

ในทางตรงข้าม เมื่อไม่พบการอ้างอิงร่วมระหว่างคำนามหลักกับภาคแสดง ปัจจัยนอกเหนือจากภาษาจึงเข้ามามีบทบาทกำหนดการปรากฏของคำนามหลัก โดยมีเงื่อนไขว่าคำนามหลักจะต้องเป็นสิ่งที่สามารถถูกกระตุ้น (evoke) ขึ้นมาได้จากฉากเหตุการณ์ที่อ้างอิงโดยภาคแสดง กิณ เท่านั้น เช่น

คำนามหลักอ้างอิงถึงสิ่งหรือสภาพที่เป็นผลลัพธ์ อันมีเหตุมาจากเหตุการณ์ กิณ ในภาคแสดง

อาหารเหลือ ใน พ่อแม่หลายคนเสียดายอาหารเหลือ ที่ [ลูกกินไม่หมด]
 อาการท้องอืด ใน ฉันต้องไปหาหมอเพราะอาการท้องอืด ที่ [กินเยอะและเร็วเกินไป]
 แต้มสะสม ใน แต้มสะสม ที่ [กินครบ 10 ครั้ง] สามารถนำมาแลกรับขนมหวานฟรีได้

คำนามหลักอ้างอิงถึงสิ่งหรือสภาพที่เป็นสาเหตุนำไปสู่เหตุการณ์ กิณ ในภาคแสดง

ฤดูกาล ใน พออากาศเริ่มอบอุ่นก็เข้าสู่ฤดูกาล ที่ [กินสตรีอว์เบอร์รี่ในราคาถูกลง]
 การลดน้ำหนัก ใน การลดน้ำหนัก ที่ [กินแต่ผักผลไม้] อาจทำให้ได้สารอาหารไม่ครบ

คำนามหลักอ้างอิงถึงสิ่งรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส ขณะที่เหตุการณ์ กิณ กำลังดำเนินอยู่หรือเพิ่งสิ้นสุดลง

เสียง ใน ฉันได้ยินเสียง [ใครสักคนกำลังกินขนมกรุบกรอบ]
 กลิ่น ใน กลิ่น [เพื่อนบ้านกินสะตอ] ลอยมาตามลม

คำนามหลักอ้างอิงถึงเจตนา ความชอบธรรม หรือการคาดคะเน ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ กิณ ในอนาคต

ความคาดหวัง ใน ทุกคนมีความคาดหวัง ที่ [จะกินซีฟู้ดสดๆ] เวลาไปเที่ยวทะเล
 ลิขิต ใน ลูกค้าทุกท่านมีลิขิต ที่ [จะกินได้ไม่อั้น] ภายในเวลา 1.5 ชั่วโมง
 แนวโน้ม ใน ถ้าทางร้านลดราคา ก็มีแนวโน้ม ที่ [ลูกค้าจะกิน] เพิ่มขึ้น

คำนามหลักต้องการเนื้อความซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ กิณ มาเติมเต็ม

ข่าว ใน ชาวบ้านนำข่าว [งูเหลือมกินเด็ก] ไปแทงหอย
 คำสอนของพวกเขาฝรั่ง ใน คำสอนของพวกเขาฝรั่ง ที่ว่า [กินชีสก่อนนอนแล้วฝันร้าย] เอาไว้ขู่เด็ก
 เหตุผล ใน บางคนหันมาดื่มมอลต์ด้วยเหตุผล ว่า [กินแลคโทสแล้วแพ้]

จากความเป็นไปได้ของคำนามหลักแบบต่างๆ ที่ถูกกระตุ้นขึ้นในฉาก (frame) ที่อ้างอิงโดยภาคแสดง ผู้วิจัยได้นำการปรากฏร่วมของคำนามหลักและอนุประโยคมาจัดกลุ่มความสัมพันธ์ได้ 3

รูปแบบ ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบเนื้อความ ความสัมพันธ์แบบลำดับต่อเนื่อง และความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผลกัน⁹ ลักษณะร่วมของความสัมพันธ์ทั้ง 3 รูปแบบ ได้แก่

- ไม่มีการอ้างอิงร่วมระหว่างคำนามหลักกับอาร์กิวเมนต์ใดตัวหนึ่งในอนุประโยคเลย
- คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักต้องเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ประเภทรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้

นอกจากนี้ หากคำนามหลักมีความหมายว่าด้วยกิจกรรมการสื่อสาร เช่น คำพูด คำตอบ การสัญญา สิ่งที่บรรจุเนื้อความได้ เช่น รายงาน ประกาศ ข่าว จดหมาย หรือผลของกระบวนการทางปริชาน เช่น ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ยังมีโอกาสปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค ว่า และ ที่ว่า ซึ่งตัวนำอนุประโยคนี้มีข้อจำกัด (constraint) ที่ชัดเจน กล่าวคือ ว่า และ ที่ว่า ห้ามปรากฏร่วมกับหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มีการอ้างอิงร่วมอย่างเด็ดขาด

เงื่อนไขการปรากฏอีกประการหนึ่งที่ถูกกำหนดโดยปัจจัยนอกเหนือจากรูปภาษา ก็คือเมื่อคำนามหลักอ้างอิงถึงสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส เช่น เสียง กลิ่น คว้น คราบ รอย อันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ในอนุประโยคที่กำลังดำเนินอยู่หรือเพิ่งสิ้นสุด ข้อจำกัดทางโครงสร้างของคำนามหลักและอนุประโยคที่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะนี้ ก็คือ การไม่มีตัวนำอนุประโยค ตัวอย่าง (120 - 122) เปรียบเทียบให้เห็นว่า หากเราพยายามเติมตัวนำอนุประโยคต่างๆ เช่น ที่ ซึ่ง อัน ลงไปใน ข. จะเกิดหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่ดูแปลก

(120) ก. ในถ้ำที่ทองวันละเมอเพื่อคลังมีกลิ่น [กล้วยสุกงอม] ชัดเจน

ข. ? ในถ้ำที่ทองวันละเมอเพื่อคลังมีกลิ่น ที่ [กล้วยสุกงอม] ชัดเจน

(121) ก. ในอดีตการทำเนื่อรมคว้นต้องอาศัยคว้น [เผาไม้จุนีเปอร์] ในการรมเนื่อ

ข. ? ในอดีตการทำเนื่อรมคว้นต้องอาศัยคว้น ซึ่ง [เผาไม้จุนีเปอร์] ในการรมเนื่อ

(122) ก. ตามขอบหน้าต่างก็มีคราบ [โอเลี้ยงหยดทับถมตั้งแต่ปีมะโว้] แล้วยังไม่ได้เซ็ดเหนียวเหนอะหนะ

ข. ? ตามขอบหน้าต่างก็มีคราบ อัน [โอเลี้ยงหยดทับถมตั้งแต่ปีมะโว้] แล้วยังไม่ได้เซ็ดเหนียวเหนอะหนะ

⁹ ความสัมพันธ์ทั้ง 3 รูปแบบนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายพร้อมยกตัวอย่างประกอบในบทที่ 5 หัวข้อ 5.1- 5.3 ตามลำดับ

จากตัวอย่างและเหตุผลที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยขอสรุปว่าปัจจัยนอกเหนือจากรูปภาษาเป็นเงื่อนไขที่มีบทบาทกำหนดการปรากฏของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแบบไม่มีตัวอ้างอิงร่วม เนื่องจากคำกริยาที่เป็นภาคแสดงในอนุประโยค ทำหน้าที่สร้างฉาก (สภาพหรือเหตุการณ์) ซึ่งกระตุ้นให้มีผู้ร่วมเหตุการณ์อื่นๆ นอกเหนือจากอาร์กิวเมนต์หลักและอาร์กิวเมนต์ขยายขอขบมาปรากฏเป็นคำนามหลักได้

ข้อจำกัดด้านคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลักในหน่วยสร้างประเภทนี้ คือ ความไม่มีชีวิต ซึ่งอาจเป็นวัตถุรูปธรรมหรือมโนทัศน์เชิงนามธรรมก็ได้ นอกจากนี้ ตัวนำอนุประโยค *ว่า* และ *ที่ว่า* ยังมีโอกาสพบได้แต่เฉพาะในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทที่มีตัวอ้างอิงร่วมเท่านั้น

บทที่ 7

สรุปและอภิปรายผล

7.1 สรุปผล

ปรากฏการณ์ทางภาษาที่คำนามหรือนามวลีทำหน้าที่เป็นส่วนหลักโดยมีอนุประโยคทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย เป็นปรากฏการณ์ที่พบได้ในหลายภาษาและได้รับความสนใจจากนักภาษาศาสตร์อย่างกว้างขวางและยาวนาน สำหรับภาษาไทยก็เช่นกัน วรรณกรรมในอดีตที่ว่าด้วยปรากฏการณ์ดังกล่าว จำแนกข้อมูลออกเป็น 2 มโนทัศน์ต้นแบบโดยอาศัยความแตกต่างอย่างชัดเจนทางโครงสร้างไวยากรณ์ ได้แก่ มโนทัศน์คุณานุประโยค ซึ่งภายในอนุประโยคมีอาร์กิวเมนต์ตัวหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก และมโนทัศน์อนุประโยคเติมเต็มนาม ซึ่งภายในอนุประโยคไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใดเลยทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก แม้การจำแนกประเภทดังกล่าวสามารถชี้ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของ 2 มโนทัศน์ที่พบในภาษาไทยได้ แต่ผู้วิจัยยังมองว่าการกำหนดกฎเกณฑ์ด้วยเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะอธิบายภาพรวมของปรากฏการณ์ทั้งหมดได้อย่างครอบคลุม ผู้วิจัยพบว่ายังมีข้อมูลภาษาที่มีการใช้จริงอีกมากมายอยู่ระหว่างรอยต่อของ 2 มโนทัศน์ต้นแบบ ดังนั้น วิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงต้องการขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างออกด้วยการนำเสนอ มโนทัศน์ใหม่ที่มีชื่อว่า “หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม” เพื่อครอบคลุมทั้งข้อมูลที่สอดคล้องกับมโนทัศน์เดิมและข้อมูลอื่นๆ ที่ยังไม่เคยมีผู้ใดกล่าวถึงมาก่อน

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้รวบรวมและคัดกรองข้อมูลที่สอดคล้องกับนิยามของมัดดีโมโต (1997, p. 1) ที่ว่า “[แปล] หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม หมายถึง หน่วยสร้างใดๆ ก็ตามที่คำนามหรือนามวลีทำหน้าที่เป็นส่วนหลัก โดยมีอนุประโยคมาทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย เมื่อทั้งส่วนหลักและส่วนขยายปรากฏร่วมกันจึงกลายเป็นนามวลีซับซ้อน” งานวิจัยชิ้นนี้รวบรวมข้อมูลภาษาไทยที่มีการใช้จริงจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง ได้แก่ คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ตัวอย่างข้อมูลจากการศึกษาที่เกี่ยวข้องในอดีต และวรรณกรรมร้อยแก้วของวินทร์ เลียววารินทร์ จากนั้นคัดกรองข้อมูลให้เหลือเฉพาะส่วนที่สอดคล้องกับนิยามของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามเพื่อนำมาประกอบการศึกษาวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่าหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยนั้น นอกเหนือจากองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนหลัก (คำนามหรือนามวลี) และส่วนขยาย (อนุประโยค) ยังอาจพบตัวนำอนุประโยคได้อีก 8 คำ ได้แก่ *ที่* *ซึ่ง* *อัน* *ผู้* *ว่า* *ที่ซึ่ง* *ผู้ซึ่ง* และ *ที่ว่า* แต่ในบางกรณีก็ไม่พบตัวนำอนุประโยคระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยาย

เนื่องจากขอบเขตการศึกษาของวิทยานิพนธ์เล่มนี้กว้างกว่าวรรณกรรมในอดีต ผู้วิจัยจึงพบข้อเท็จจริง 2 ประการที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ได้แก่ การที่อาร์กิวเมนต์ขยายขอบสามารถขึ้นมาทำหน้าที่

เป็นส่วนหลักได้ และการพบสุญรูปในอนุประโยค (อาร์กิวเมนต์ที่ถูกละออกไป) ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับช่องว่าง (อาร์กิวเมนต์ที่ไม่ปรากฏรูปเพราะเป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก) การค้นพบดังกล่าวทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความแปลกใหม่และเปิดประตูสู่ความพยายามทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างส่วนหลักและส่วนขยายของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามว่าเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขอื่น ๆ นอกเหนือจากปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ได้อีกด้วย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อระบุความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามกับนามวลีที่มีโครงสร้างเดียวกัน คือ *คำนาม + กริยาวลี* 2) เพื่อระบุโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย และ 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีบทบาทต่อการกำหนดเงื่อนไขการปรากฏของโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์แต่ละแบบที่ระบุได้ในข้อ 2

ลำดับการนำเสนอในบทนี้มีดังต่อไปนี้ หัวข้อ 7.1 แบ่งเป็น 3 หัวข้อย่อย คือ 7.1.1 – 7.1.3 เพื่อสรุปผลการศึกษาตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ 3 ข้อไว้ตอนต้น และหัวข้อ 7.2 อภิปรายผลการศึกษาและประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย

7.1.1 ความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามกับนามวลีที่มีโครงสร้างเดียวกัน

เนื่องจากโครงสร้างแบบหนึ่งที่เป็นไปได้ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย ประกอบด้วยส่วนหลักและส่วนขยายเท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องมีตัวนำอนุประโยค (ที่ *ซึ่งอัน ผู้ว่า ที่ ซึ่ง ผู้ซึ่ง ที่ว่า*) ดังนั้น คำนามหรือนามวลีที่เป็นส่วนหลักจึงมีอนุประโยคขยายมาต่อท้ายได้ทันที ประกอบกับความเป็นไปได้ที่อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานของภาคแสดงในอนุประโยคอาจไม่ปรากฏรูป ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม (สุญรูป) หรือเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก (ช่องว่าง) จนทำให้เกิดโครงสร้าง *คำนาม + กริยาวลี* ในขณะเดียวกัน ภาษาไทยก็มีการสร้างคำ (word formation) ด้วยวิธีประสมคำ (compounding) จากคำชนิดเดียวกันหรือคำต่างชนิดกัน ประสมเข้าด้วยกันก็ได้ ทำให้มีโอกาสพบนามวลีที่สร้างจาก *คำนาม + กริยาวลี* หรือที่นิยมเรียกกันว่า คำประสม

ประกอบกับลักษณะตามธรรมชาติของภาษาไทยที่เป็นภาษารูปคำโดดจึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปศัพท์ ไม่มีการเติมหน่วยคำใดๆ เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยทางภาษาที่มาประกอบกันจนเป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้น ส่งผลให้หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแบบไม่มีตัวนำอนุประโยคและนามวลีที่เรียกกันว่าคำประสมเกิดโครงสร้าง *คำนาม + กริยาวลี* พ้องกันโดยบังเอิญ อนึ่ง วิทยานิพนธ์เล่มนี้ต้องการศึกษาหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่จะนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ให้ชัดเจน ดังนั้น วัตถุประสงค์การศึกษาประการแรกก็คือ เพื่อระบุความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามกับนามวลีที่มีโครงสร้าง *คำนาม + กริยาวลี* เหมือนกัน

ผู้วิจัยพบว่าความท้าทายประการหนึ่งในการลากเส้นแบ่งคำประสมและนามวลีออกจากกัน เป็นผลมาจากนิยามและขอบเขตของคำประสมซึ่งยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ แม้ว่านักภาษาศาสตร์จากทั่วโลกต่างก็พยายามสร้างเกณฑ์ขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็เกณฑ์ทางรูปสะกด เกณฑ์ทางสัทศาสตร์ เกณฑ์ทางหน่วยคำ เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ และเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ แต่เกณฑ์เหล่านั้นยังขาดความเป็นสากล จนในที่สุดก็มักมีผู้หาตัวอย่างหักล้างจากในภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างๆ ทั่วโลกมาได้แย้งเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นได้สำเร็จ ในภาษาไทยนั้น นักภาษาศาสตร์ภาษาไทยหลายท่าน (Aroonmanakun, 2015; Prasithrathsint, 2010; Singnoi, 2000; อัญชลี สิงห์น้อย, 2548) พยายามระบุความแตกต่างระหว่างคำประสมและนามวลีเช่นกัน หนึ่งในข้อเสนอแนะที่น่าเชื่อถือคือการสังเกตลักษณะนามเนื่องจากลักษณะนามต้องสอดคล้องกับส่วนหลักของคำเสมอ แต่ผู้วิจัยพบว่าบ่อยครั้งลักษณะนามก็ไม่ได้ปรากฏในบริบทเสมอไป ยิ่งไปกว่านั้น ทั้งคำประสมและหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มีโครงสร้าง *คำนาม + กริยาวลี* ซึ่งกำลังศึกษาอยู่นี้ ต่างก็มีคำนามเป็นส่วนหลักทั้งคู่ จึงยังทำให้ลักษณะนามไม่สามารถเป็นตัวช่วยในการจำแนกพวกมันออกจากกันได้

เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบการทดลอง 2 ตอนขึ้น (Hongthong et al., 2018) การทดลองตอนที่ 1 ว่าด้วยการพิสูจน์ความเป็นนามวลี โดยอาศัยสมมติฐานความคงสภาพของศัพท์ (Lexical Integrity Hypothesis) ซึ่งเป็นแนวคิดของนักภาษาศาสตร์กลุ่มศัพท์นิยม (lexicalist) ความเชื่อพื้นฐานของสมมติฐานดังกล่าวมีใจความว่า องค์ประกอบภายในของคำย่อมมีความตรึงแน่น (internal cohesion) สูงมากจนกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ไม่สามารถกระทำต่อหน่วยย่อยภายในเพียงหน่วยใดหน่วยหนึ่งได้ แต่ผลของกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ต้องเกิดขึ้นกับคำนั้นทั้งคำ เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ว่านี้ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกข้อมูล *คำนาม + กริยาวลี* ที่มีความถี่การปรากฏสูง (frequency of occurrence) และมักปรากฏร่วมกันเสมอ (mutual information) จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติขึ้นมาจำนวน 7 คู่ โดยที่ *คำนาม + กริยาวลี* แต่ละคู่ต้องแสดงบทบาททางความหมายแตกต่างกัน ได้แก่ *คน + ขับรถ* (บทบาทผู้กระทำ) *เครื่อง + ชักผ้า* (บทบาทเครื่องมือ) *ร้าน + ขายของ* (บทบาทสถานที่) *ผัก + ดอง* (บทบาทผู้ทรงสภาพ) *วัน + เกิด* (บทบาทเกี่ยวข้องกับเวลา) *รอย + ลึก* (บทบาทแสดงผลลัพธ์) และ *จดหมาย + รัก* (บทบาทบรรจุเนื้อความ) การทดลองนี้เรียก *คำนาม + กริยาวลี* ทั้ง 7 คู่รวมกันว่า “กลุ่ม A” และถือว่าเป็นตัวแทนข้อมูลกลุ่มที่มีความตรึงแน่นภายในสูง (high internal cohesion) จากนั้น ผู้วิจัยสืบค้นคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติเพื่อหาคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* เดียวกันอีกครั้ง แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าคู่คำเหล่านั้นผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การแทรก (intervention) การขยาย (modification) การแทนที่ (alteration) และการเชื่อม (coordination) มาแล้ว งานวิจัยจะอ้างถึงข้อมูลกลุ่มหลังซึ่งสูญเสียความตรึงแน่นภายในไปแล้วว่า “กลุ่ม B”

ผลการเปรียบเทียบความถี่การปรากฏบนคลังข้อมูลและอัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูป (Type-Token Ratio หรือ TTR) พบว่ากลุ่ม A ซึ่งองค์ประกอบภายในมีความตรงแน่นสูงก็มีความถี่การปรากฏสูงด้วยเช่นกัน แต่อัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูปต่ำ แสดงว่ากระสวนหนึ่งๆ มีความตายตัวสูง ในทางกลับกัน กลุ่ม B ซึ่งองค์ประกอบภายในมีความตรงแน่นต่ำกว่าก็มีความถี่การปรากฏลดลง แต่อัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูปสูง แปลว่ากระสวนหนึ่งๆ มีความหลากหลายและลื่นไหล การทดลองตอนที่ 1 เพื่อพิสูจน์ความเป็นนามวลีชี้ให้เห็นถึงสหสัมพันธ์เชิงบวก (positive correlation) ระหว่างความตรงแน่นภายในกับความถี่บนคลังข้อมูล และสหสัมพันธ์เชิงลบ (negative correlation) ระหว่างระดับความตรงแน่นภายในกับอัตราส่วนระหว่างแบบต่อรูป

การทดลองตอนที่ 2 ว่าด้วยการพิสูจน์ความเป็นคำประสม มีผู้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่จำนวน 30 คน อาสาเข้าร่วมการตอบแบบสำรวจออนไลน์เพื่อประเมินความเป็นเนื้อเดียวกัน (single-whole) ของชุดคำที่มีโครงสร้าง *คำนาม + กริยาวลี* ในกลุ่ม A และกลุ่ม B อนึ่ง “ความเป็นเนื้อเดียวกัน” ในที่นี้ หมายถึงการที่องค์ประกอบภายในไม่สามารถแยกออกจากกันได้เลยหรือแยกได้ยาก ผู้วิจัยเลือกใช้คำนี้ในแบบทดสอบเพื่อสะท้อนนัยยะของความตรงแน่น และเพื่อหลีกเลี่ยงการอ้างถึง ‘คำประสม’ ซึ่งมีนิยามคลุมเครือ ผู้ตอบแบบสอบถามต้องให้คะแนนแก่ชุดคำ *คำนาม + กริยาวลี* จำนวน 28 รายการบนมาตรวัด 3 ระดับของลิเคิร์ต (3-point Likert Scale) ได้แก่ คะแนน 1 แต้ม หากเห็นว่าชุดคำดังกล่าวมีความเป็นเนื้อเดียวกัน คะแนน 0 แต้ม หากไม่มั่นใจว่าชุดคำที่เห็นมีความเป็นเนื้อเดียวกันหรือไม่ และคะแนน -1 แต้ม หากคิดว่าชุดคำดังกล่าวขาดความเป็นเนื้อเดียวกัน

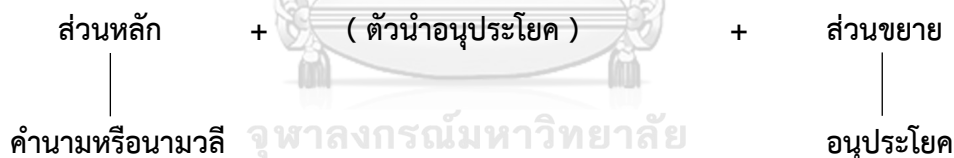
ผลการประเมินชี้ว่า ผู้เข้าร่วมการทดลองทุกคนมีมติเป็นเอกฉันท์ว่าสมาชิกในกลุ่ม A มีความเป็นเนื้อเดียวกันสูงกว่าสมาชิกในกลุ่ม B อย่างมีนัยยะสำคัญ เมื่อดูคะแนนของ *คำนาม + กริยาวลี* แต่ละคู่คำในกลุ่ม A ซึ่งไม่ผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ใดๆ พบว่า *เครื่อง + ชักผ้า, วัน + เกิด และ รอย + ลัก* ได้รับคะแนนเต็ม 1 แต้ม ส่วนคู่คำที่เหลือได้คะแนนใกล้เคียงลดหลั่นกันลงมา คือ 0.9, 0.89, 0.86 และ 0.83 ในทางตรงกันข้าม มีเพียง *คน + ขับรถ* และ *ร้าน + ขายของ* เท่านั้นจากบรรดาสมาชิกกลุ่ม B ซึ่งผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งกระทำต่อองค์ประกอบภายใน ที่ได้คะแนนเกิน 0 แต้ม ส่วน *เครื่อง + ชักผ้า* และ *ผัก + ดอง* ในกลุ่ม B ได้คะแนนในช่วง 0 – (-0.5) และชุดคำที่เหลือได้คะแนนต่ำมากคือราว -0.8 แต้ม

ผู้วิจัยประยุกต์การทดลองเพื่อพิสูจน์ความเป็นนามวลีและความเป็นคำประสมมาใช้ในการคัดเลือกข้อมูลจริงในภาษาไทยเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในวิทยานิพนธ์ด้วย ชั้นแรก หากพบว่า *คำนาม + กริยาวลี* ใดผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นการแทรก การขยาย การแทนที่ หรือการเชื่อม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลนั้นไว้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เพราะถือว่าเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ประเภทที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วม แต่ในกรณีที่กำลังถาม ผู้วิจัยจะสร้างรูปแบบของคู่คำ *คำนาม + กริยาวลี* ดังกล่าวขึ้นจากการกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ แล้ววิเคราะห์หรือสอบถามผู้ใช้

ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ว่ารูปแปรที่สร้างขึ้นเป็นที่ยอมรับหรือไม่ และมีระดับความเป็นเนื้อเดียวกัน มากน้อยเพียงใด หากขาดความเป็นเนื้อเดียวกันและมีรูปแปรได้หลากหลาย (มีผลลิทภาวะสูง) ผู้วิจัย จะเก็บข้อมูลนั้นไว้ประกอบการศึกษา ในทางกลับกัน *คำนาม + กริยาวลี* ไต่ก็ตามที่ผู้ใช้ภาษามองว่ามี ความเป็นเนื้อเดียวกันและมีองค์ประกอบภายในที่ตายตัว ผู้วิจัยจะถือว่าคู่นั้นเริ่มกลายเป็น คำคำเดียวแล้วและจะไม่นำมาประกอบการศึกษา

7.1.2 โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับนิยามของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามพบว่า หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 2 ส่วนที่บังคับการ ปรากฏ ได้แก่ คำนามหรือนามวลีซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนหลัก และอนุประโยคซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย นอกจากนี้ยังอาจพบตัวนำอนุประโยค ซึ่งในภาษาไทยมีทั้งหมด 8 คำ ได้แก่ *ที่ ซึ่ง อัน ผู้ ว่า ที่ซึ่ง ผู้ซึ่ง และ ที่ว่า* นำหน้าอนุประโยคขยาย แต่ในบางกรณี อนุประโยคก็สามารถวางต่อท้ายคำนามหรือ นามวลีที่มันไปขยายได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องมีตัวนำอนุประโยค การวางตำแหน่งส่วนหลัก-ส่วน ขยายในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทยเป็นแบบแตกกิ่งขวา (right-branching) หรือ ส่วนหลักอยู่หน้า (head-initial) ดังเช่นผังภูมิด้านล่างนี้ซึ่งแสดงลักษณะคลุมทั่ว (generalization) ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย

คำนามหรือนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามอาจมี ส่วนขยายของคำนามอื่นๆ มาปรากฏร่วมด้วยได้ เช่น คำบอกจำนวน คำบอกลำดับ วิเศษณ์วลี บุพบท วลี ลักษณะนาม ฯลฯ ในขณะที่อนุประโยคซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย อย่างน้อยที่สุดอนุประโยค จะต้องประกอบไปด้วยภาคแสดงเสมอ ส่วนอาร์กิวเมนต์ที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ที่อ้างถึงโดยภาคแสดง ในอนุประโยค ไม่ว่าจะเป็นอาร์กิวเมนต์หลักหรืออาร์กิวเมนต์ขยายขออาจปรากฏครบทุกตำแหน่ง ไม่ ปรากฏบางตำแหน่ง หรือไม่ปรากฏเลยก็ได้

กรณีที่อาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคขยายปรากฏครบทุกตำแหน่ง มีความเป็นไปได้ 2 ประการ ดังนี้ ความเป็นไปได้ประการแรกมาจากกลวิธีคงสรรพนาม กล่าวคือ อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งที่ทำ หน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักอยู่ในรูปของบุรุษสรรพนาม โดยที่บุรุษสรรพนามนี้จะต้องมี บุรุษ เพศและพจน์ตรงกับคำนามหลัก ส่วนความเป็นไปได้ประการหนึ่งคือ แม้อาร์กิวเมนต์ทุก

ตำแหน่งในอนุประโยคขยายจะปรากฏรูป แต่กลับไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใดเลยที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก

ส่วนกรณีที่พบว่าในอนุประโยคมีอาร์กิวเมนต์ที่ไม่ปรากฏรูป ก็มีความเป็นไปได้ 2 ประการ เช่นกัน ความเป็นไปได้ประการแรกคือ มีอาร์กิวเมนต์ตัวหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก ตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์ดังกล่าวจึงว่างลงตามกลวิธีช่องว่าง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เรียก อาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งที่ว่างลงเนื่องจากกลวิธีช่องว่างว่า “ช่องว่าง” ส่วนความเป็นไปได้อีกประการหนึ่งมาจากลักษณะตามธรรมชาติของภาษาไทยที่อนุโลมให้มีการละอาร์กิวเมนต์ได้ ทั้งอาร์กิวเมนต์หลักและอาร์กิวเมนต์ขยายขอบ トラบเท่าที่การสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารยังสัมฤทธิ์ผล การละที่ว่างนี้ได้ทั้งในประโยคมูลฐานและในอนุประโยคขยายค่านาม ดังนั้น จึงถือเป็นเรื่องปกติหากพบว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งที่ไม่ใช่ตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักไม่ปรากฏรูปให้เห็น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เรียกอาร์กิวเมนต์ที่ถูกละไปว่า “สูญรูป”

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีวิธีพิสูจน์ทางวากยสัมพันธ์ 2 วิธีว่าในอนุประโยคมีอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักหรือไม่ หากมีตัวอ้างอิงร่วมนั้นอยู่ในตำแหน่งทางไวยากรณ์ใด วิธีแรก คือ การสร้างประโยคมูลฐานแล้วนำค่านามหลักแทนที่ลงไปตำแหน่งที่อาร์กิวเมนต์ไม่ปรากฏรูปหรือในตำแหน่งที่อาร์กิวเมนต์อยู่ในรูปของบุรุษสรรพนาม หากแทนที่แล้วได้ประโยคมูลฐานที่สื่อความได้แสดงว่าอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งดังกล่าวเป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก ในการกลับกัน หากทดลองเติมค่านามหลักลงในตำแหน่งที่ว่างอยู่หรือเป็นบุรุษสรรพนามแล้ว ก่อให้เกิดประโยคมูลฐานที่ผิดไวยากรณ์หรือไม่เป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ใช้ภาษา แสดงว่าตำแหน่งดังกล่าวไม่ใช่ตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก แต่กระนั้น วิธีพิสูจน์ทางวากยสัมพันธ์วิธีแรกนี้ใช้ได้เฉพาะกรณีที่ตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักอยู่ในตำแหน่งอาร์กิวเมนต์หลัก ได้แก่ ตำแหน่งประธาน กรรมตรงหรือกรรมรองเท่านั้น หากสงสัยว่าตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมอาจเป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบ เนื่องจากค่านามหลักมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ ดังต่อไปนี้ ความเป็นสถานที่ ความเกี่ยวข้องกับเวลา หรือความไม่มีชีวิต ประเภทรูปธรรม (มีโอกาที่จะบทบาทเครื่องมือได้) ผู้วิจัยเสนออีกวิธีพิสูจน์ทางวากยสัมพันธ์อีกวิธีหนึ่ง คือ การสร้างประโยคมูลฐานที่ประกอบด้วยบุพบทวลี (บุพบทบ่งชี้สถานที่ เวลา หรือเครื่องมือ + ค่านามหลัก) หากประโยคมูลฐานที่สร้างขึ้นถูกไวยากรณ์และเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้ภาษา แสดงว่าตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักอยู่ในตำแหน่งอาร์กิวเมนต์ขยายขอบ

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก การวางตำแหน่งส่วนหลัก-ส่วนขยาย โครงสร้างภายในอนุประโยค และกลวิธีแสดงการมีตัวอ้างอิงร่วม จะเห็นว่าหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามในภาษาไทยมีความหลากหลายของแบบสูงมาก ลำดับถัดไป ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ 2 ข้อ ได้แก่ การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค และการมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม มาจำแนกหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามออกเป็น 4 โครงสร้างหลัก ดังต่อไปนี้

1. คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก
2. คำนามหลัก + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก
3. คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก
4. คำนามหลัก + อนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก

ในบรรดาโครงสร้างทั้ง 4 แบบข้างต้น จะเห็นได้ว่าโครงสร้างหมายเลข 1 และโครงสร้างหมายเลข 2 เหมือนกันในแง่ที่ต่างก็มีตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักอยู่ในอนุประโยคขยายสำหรับภาษาไทยกลวิธีการแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างคำนามหลักและอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมมีอยู่ 2 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีช่องว่างและกลวิธีคงสรรพนาม ด้วยเหตุนี้ โครงสร้างหมายเลข 1 และโครงสร้างหมายเลข 2 จึงสามารถแจกแจงประเภทย่อยตามกลวิธีได้อีกอย่างละ 2 โครงสร้างย่อย ดังนี้

1. ประเภทย่อยของโครงสร้างหมายเลข 1
 - 1.1 คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นช่องว่าง
 - 1.2 คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นบุรุษสรรพนาม
2. ประเภทย่อยของโครงสร้างหมายเลข 2
 - 2.1 คำนามหลัก + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นช่องว่าง
 - 2.2 คำนามหลัก + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมเป็นบุรุษสรรพนาม

ทั้งนี้ทั้งนั้น ผู้วิจัยไม่พบข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคในภาษาไทยใดที่สอดคล้องกับโครงสร้างย่อย 2.2 เนื่องจากเมื่ออนุประโยคขยายซึ่งใช้กลวิธีคงสรรพนามไปปรากฏต่อท้ายคำนามหลักทันทีโดยปราศจากตัวนำอนุประโยค ก่อให้เกิดโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่ซ้ำกับรูปประโยคแบบหัวเรื่อง-เนื้อความ (topic-comment) และบุรุษสรรพนามที่เป็นตัวอ้างอิงของคำนามหลักก็อาจถูกตีความผิดไปเป็นสรรพนามอ้างตาม (anaphoric pronoun) ทำให้โครงสร้างย่อย 2.2 นี้กลายเป็นเงื่อนไขจำกัด (constraint) ที่ไม่พบในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามในภาษาไทย

แต่หากพิจารณาในแง่ตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก ผู้วิจัยพบว่า มีทั้งที่เป็นอาร์กิวเมนต์หลักและอาร์กิวเมนต์ขยายขอบ ดังนั้น หากนำเกณฑ์นี้มาใช้จำแนกโครงสร้างหมายเลข 1 และโครงสร้างหมายเลข 2 จะสามารถแจกแจงประเภทย่อยตามตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมได้ 6 ตำแหน่ง ดังนี้

- ตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธาน
- ตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งกรรมตรง
- ตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งกรรมรอง
- ตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบที่บ่งชี้เวลา
- ตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบที่บ่งชี้สถานที่
- ตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบที่บ่งชี้เครื่องมือ

ส่วนโครงสร้างหมายเลข 3 และโครงสร้างหมายเลข 4 ซึ่งไม่มีอาร์กิวเมนต์ตำแหน่งใดเลยในอนุประโยคขยาย ไม่ว่าจะ เป็นอาร์กิวเมนต์หลักหรืออาร์กิวเมนต์ชายขอบ ที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลัก ดังนั้น โครงสร้างย่อยจึงต้องอาศัยเกณฑ์อื่นที่ไม่ใช่เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ในการจำแนก ในที่นี้ ผู้วิจัยพบว่าความรู้ทางอรรถศาสตร์ ทางวินนยปฏิบัติศาสตร์ และประสบการณ์ทางโลกที่อยู่นอกเหนือรูปภาษาสามารถนำมาใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างส่วนหลักและส่วนขยายที่ปรากฏร่วมกันจนเกิดเป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามที่ผู้ใช้ภาษาทำความเข้าใจได้ ทั้งหมด 3 รูปแบบความสัมพันธ์ ได้แก่

1. ความสัมพันธ์แบบเนื้อความ
2. ความสัมพันธ์แบบลำดับต่อเนื่อง
3. ความสัมพันธ์แบบน่าเชื่อว่าเป็นเหตุเป็นผลกัน

แต่ละรูปแบบความสัมพันธ์ยังประกอบด้วยความสัมพันธ์ย่อยระหว่างส่วนหลักและส่วนขยายที่อ้างถึงสิ่ง สภาพ หรือเหตุการณ์แตกต่างกันไป ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ความสัมพันธ์แบบเนื้อความ

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามที่สื่อความสัมพันธ์แบบเนื้อความประกอบขึ้นจาก ‘ส่วนหลัก’ ค่านามหรือนามวลีที่มีคุณสมบัติความต้องการการเติมเต็ม และ ‘ส่วนขยาย’ อนุประโยคที่ทำหน้าที่เติมเต็มเนื้อความอันเป็นรายละเอียดภายในของส่วนหลัก ความสัมพันธ์ที่ส่วนหลักและส่วนขยายมีลักษณะดังกล่าวมาข้างต้นยังจำแนกประเภทย่อยได้อีก 5 ประเภท ได้แก่

ส่วนหลัก	ส่วนขยาย
กิจกรรมการสื่อสาร	สาร
สิ่งที่บรรจุเนื้อความ	ประพจน์
ผลของกระบวนการทางปริชาน	ความรู้สึกรู้สึกนึกคิด

เหตุการณ์	รายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
ขอบเขต	คุณลักษณะ

ความสัมพันธ์แบบลำดับต่อเนื่อง

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่สื่อความสัมพันธ์แบบลำดับต่อเนื่องประกอบขึ้นจาก ‘ส่วนหลัก’ คำนามหรือนามวลีที่อ้างถึงมโนทัศน์ที่ต้องมีอยู่ก่อนแล้วหรือทำให้เกิดขึ้นก่อน และ ‘ส่วนขยาย’ อนุประโยคที่อ้างถึงเหตุการณ์ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ หลังจากที่มีมโนทัศน์ในส่วนหลักปรากฏขึ้นแล้ว ความสัมพันธ์ที่ส่วนหลักและส่วนขยายมีลักษณะดังที่กล่าวมาข้างต้นยังจำแนกประเภทย่อยได้อีก 3 ประเภท ได้แก่

ส่วนหลัก	ส่วนขยาย
เจตนา	ความมุ่งหวัง
ศักยภาพ	การกระทำโดยชอบ
การคาดคะเน	ความเป็นไปได้

ความสัมพันธ์แบบนำเชื่อว่าเป็นเหตุเป็นผลกัน

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่สื่อความสัมพันธ์แบบนำเชื่อว่าเป็นเหตุเป็นผลกันประกอบขึ้นจาก ‘ส่วนหลัก’ คำนามหรือนามวลีที่นำเชื่อว่าเป็นเหตุอันนำไปสู่เหตุการณ์ในส่วนขยายหรือเป็นผลอันน่าเชื่อว่าสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ในส่วนขยาย และ ‘ส่วนขยาย’ อนุประโยคที่อ้างถึงเหตุการณ์หนึ่งๆ ที่กำลังดำเนินอยู่หรือสิ้นสุดลงไปแล้ว และนำเชื่อว่าเหตุการณ์นั้นเป็นเหตุหรือผลของส่วนหลัก ความสัมพันธ์ที่ส่วนหลักและส่วนขยายมีลักษณะดังที่กล่าวมาข้างต้นยังจำแนกประเภทย่อยได้อีก 3 ประเภท ได้แก่

ส่วนหลัก	ส่วนขยาย
สาเหตุ	ผลลัพธ์
ผลลัพธ์	สาเหตุ
สิ่งที่รับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส	เหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่หรือเพิ่งสิ้นสุดลง

7.1.3 ปัจจัยที่กำหนดเงื่อนไขการปรากฏของโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์แต่ละแบบที่ระบุได้

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางภาษา ได้แก่ ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์ ปัจจัยทางอรรถศาสตร์ ปัจจัยทางปริเฉท และปัจจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ รวมถึงปัจจัยนอกเหนือจากรูปภาษา ว่าปัจจัยที่

กล่าวมานี้มีบทบาทกำหนดการปรากฏโครงสร้างแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม ในภาษาไทยทั้ง 4 ภาระงาน (ด้านล่าง) หรือไม่ ทั้งยังวิเคราะห์ว่าปฏิสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัยมีบทบาทมากน้อยเพียงใดต่อการปรากฏของโครงสร้างแต่ละแบบ

- คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก
- คำนามหลัก + อนุประโยคขยายที่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก
- คำนามหลัก + ตัวนำอนุประโยค + อนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก
- คำนามหลัก + อนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก

การวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้พบว่า การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม หน้าที่ของอนุประโยคขยายที่มีต่อคำนามหลัก และปัจจัยนอกเหนือจากรูปภาษา ทั้ง 4 ข้อนี้ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เกิดโครงสร้างแบบต่างๆ ในภาระงานข้างต้น ดังนี้

- การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม

มีบทบาทในการสร้างความแตกต่างระหว่างภาระงานหมายเลข 1 และ 2 ออกจากภาระงานหมายเลข 3 และ 4 กล่าวคือ ภาระงานคู่แรกมีอาร์กิวเมนต์ตัวหนึ่งของภาคแสดงในอนุประโยคซึ่งอาจเป็นอาร์กิวเมนต์หลัก (ในตำแหน่งประธาน กรรมตรง และกรรมรอง) หรืออาร์กิวเมนต์ขยายขอบ (ที่บ่งชี้เวลา สถานที่ และเครื่องมือ) ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก ขณะที่ภาระงานอีกคู่ ไม่มีอาร์กิวเมนต์ตัวใดของภาคแสดงในอนุประโยคเลยที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก

- การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค

มีบทบาทในการสร้างความแตกต่างระหว่างภาระงานหมายเลข 1 และ 3 ออกจากภาระงานหมายเลข 2 และ 4 กล่าวคือ ภาระงานคู่แรกมีตัวนำอนุประโยคคำใดคำหนึ่งต่อไปนี้ ได้แก่ *ที่* *ซึ่ง* *อัน* *ผู้* *ผู้ซึ่ง* *ที่ซึ่ง* *ว่า* และ *ที่* *ว่า* ปรากฏระหว่างส่วนหลักและส่วนขยาย ขณะที่ภาระงานอีกคู่ ส่วนขยายสามารถปรากฏต่อท้ายส่วนหลักได้ทันที นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังพบว่า ตัวนำอนุประโยค *ซึ่ง* *อัน* *ผู้* *ผู้ซึ่ง* และ *ที่ซึ่ง* จะพบก็ต่อเมื่ออนุประโยคมีการอ้างอิงร่วมเท่านั้น ส่วนตัวนำอนุประโยค *ว่า* และ *ที่* *ว่า* จะพบก็ต่อเมื่ออนุประโยคไม่มีการอ้างอิงร่วมเท่านั้น อย่างไรก็ตาม *ที่* และ *กรณี*ที่ปราศจากไม่มีตัวนำอนุประโยค ไม่อาจนำมาอนุมานได้ว่าจะพบหรือไม่พบตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักในอนุประโยคขยาย

- หน้าที่ของอนุประโยคขยายที่มีต่อคำนามหลัก

มีบทบาทในการสร้างความแตกต่างระหว่างกระบวนหมายเลข 1 และ 2 ออกจากกระบวนหมายเลข 3 และ 4 กล่าวคือ หากอนุประโยคขยายมีหน้าที่จำกัดขอบเขตของสิ่งที่อ้างอิงหรือหน้าที่ให้ข้อมูลเสริม จะปรากฏกับอนุประโยคที่มีการอ้างอิงร่วมเท่านั้น ขณะที่หน้าที่เติมเต็มเนื้อความอันเป็นส่วนหนึ่งของคำนามหลัก จะปรากฏกับอนุประโยคที่ไม่มีการอ้างอิงร่วมเท่านั้น

- ปัจจัยนอกเหนือจากรูปภาษา

มีบทบาทต่อการปรากฏของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่เป็นไปได้ (acceptable) ตามโครงสร้างอย่างกระบวนหมายเลข 3 และ 4 กล่าวคือ แม้คำนามหลักกับอาร์กิวเมนต์ของภาคแสดงในอนุประโยคขยายจะไม่มีเกี่ยวข้องทางวากยสัมพันธ์ (กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ไม่มีการอ้างอิงร่วม) แต่ไม่ใช้การปรากฏร่วมระหว่างคำนามหลักกับอนุประโยคขยายจะเป็นไปอย่างไร้แบบแผน อันที่จริงการปรากฏของคำนามหลักหนึ่งๆ ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าคำนามหลักนั้นต้องเป็นสิ่งรูปธรรมหรือมโนทัศน์นามธรรมที่ถูกกระตุ้นขึ้นมาได้ในฉาก (สภาพหรือเหตุการณ์) ที่อ้างอิงโดยภาคแสดง

ส่วนตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก บทบาททางความหมายของคำนามหลัก ความซับซ้อนของหน่วยประกอบ ความเป็นวรรณศิลป์ และน้ำเสียงของผู้ส่งสาร ทั้ง 6 ข้อนี้ถือเป็นเงื่อนไขที่มีบทบาทรองลงมา กล่าวคือ ปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทต่อการปรากฏแบบย่อย (variant) ของโครงสร้างในหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ดังนี้

- ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม

เป็นเกณฑ์ที่นำมาใช้ได้กับโครงสร้างตามกระบวนหมายเลข 1 และ 2 ที่มีการอ้างอิงร่วมเท่านั้น เงื่อนไขข้อนี้มีผลทำให้เกิดกลวิธีช่องว่างและกลวิธีคงสรรพนามได้ หากอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์หลักในตำแหน่งประธาน กรรมตรงหรือกรรมรองของภาคแสดง แต่ปัจจัยนี้ไม่สามารถกำหนดความแตกต่างทางโครงสร้างระหว่างกรณีที่ตัวอ้างอิงร่วมเป็นอาร์กิวเมนต์ชายขอบกับกรณีที่อนุประโยคไม่มีการอ้างอิงร่วมได้ นอกจากนี้ ตำแหน่งของตัวอ้างอิงร่วมยังไม่ใช่ปัจจัยที่มีบทบาทต่อการกำหนดการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยคอีกด้วย

- คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของค่านามหลัก

แม้ว่าคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของค่านามหลักจะเป็นเกณฑ์ที่ไม่มีบทบาทโดยตรงต่อการกำหนดความแตกต่างทางโครงสร้างในแง่การมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม การมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค หรือตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม ทว่า เมื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของค่านามหลักกับเงื่อนไขอื่นๆ กลับพบว่าเงื่อนไขการปรากฏร่วม (condition) และข้อจำกัดการห้ามปรากฏร่วม (constraint) ดังนี้

1) ข้อจำกัดที่พบเมื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์กับการมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วม มีจำนวน 1 ข้อ คือ

- ค่านามหลักที่มีคุณสมบัติความมีชีวิต ความเป็นสถานที่ หรือความเกี่ยวข้องกับเวลา จะต้องไม่ปรากฏร่วมกับอนุประโยคขยายที่ไม่มีตัวอ้างอิงร่วม

2) ข้อจำกัดที่พบเมื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์กับตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม มีจำนวน 2 ข้อ คือ

- ค่านามหลักที่มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิตจะต้องไม่มีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมรองโดยเด็ดขาด
- ค่านามหลักที่มีคุณสมบัติความมีชีวิตจะต้องไม่มีตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์ขยายขอบ

3) เงื่อนไขที่พบเมื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์กับการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค มีจำนวน 3 ข้อ คือ

- ค่านามหลักที่มีคุณสมบัติความมีชีวิตมีโอกาสปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค ผู้ และ ผู้ซึ่ง
- ค่านามหลักที่มีคุณสมบัติความเป็นสถานที่มีโอกาสปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค ที่ซึ่ง
- ค่านามหลักที่มีคุณสมบัติความไม่มีชีวิตและอนุประโยคที่มาขยายมันเป็นประเภทไม่มีตัวอ้างอิงร่วม มีโอกาสปรากฏร่วมกับตัวนำอนุประโยค ว่า และ ที่ว่า

- บทบาททางความหมายของค่านามหลัก

เป็นเกณฑ์ที่นำมาใช้ได้กับโครงสร้างตามกระบวนหมายเลข 1 และ 2 ที่มีการอ้างอิงร่วมเท่านั้น (เพราะการได้มาซึ่งบทบาททางความหมายเป็นผลสืบเนื่องจากการที่ตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ของภาคแสดงในอนุประโยค) แม้บทบาททางความหมายของค่านามหลักจะไม่สามารถกำหนดการมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยค แต่เมื่อศึกษา

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางความหมายของค่านามหลักกับเงื่อนไขอื่นๆ พบว่ามีเงื่อนไขและข้อจำกัดการปรากฏร่วม ดังนี้

- 1) เงื่อนไขที่พบเมื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางความหมายกับตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม มีจำนวน 2 ข้อ คือ
 - บทบาทผู้กระทำและผู้ประสบ มีตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งประธานได้เท่านั้น
 - บทบาทผู้ร่วมแกนกลาง แหล่งที่มา และเป้าหมาย มีตัวอ้างอิงร่วมที่เป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งกรรมตรงได้เท่านั้น
- 2) เงื่อนไขและข้อจำกัดที่พบเมื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางความหมายกับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของค่านามหลัก มีจำนวน 3 ข้อ คือ
 - บทบาททางความหมายผู้ประสบและผู้รับจะพบได้ก็ต่อเมื่อค่านามหลักมีคุณสมบัติความมีชีวิตเท่านั้น
 - บทบาทเครื่องมือจะพบได้ก็ต่อเมื่อค่านามหลักมีคุณสมบัติความไม่มีชีวิตเท่านั้น
 - ค่านามหลักที่มีคุณสมบัติความมีชีวิตไม่สามารถแสดงบทบาทแหล่งที่มา เป้าหมาย หรือเส้นทางได้
- ความซับซ้อนของหน่วยประกอบ
เป็นเกณฑ์ที่มีบทบาทต่อการปรากฏแบบย่อยของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามที่อนุประโยคมีการอ้างอิงร่วมเท่านั้น ในกรณีที่ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมคือกรรมตรงและระยะห่างระหว่างค่านามหลักกับตัวอ้างอิงใกล้เคียงกันมาก เนื่องจากส่วนหนึ่งส่วนใดต่อไปนี้เป็นเพียงส่วนเดียวหรือหลายส่วนประกอบกัน ได้แก่ ค่านามหลัก และ/หรือ ภาคประธานของอนุประโยค และ/หรือ ภาคแสดงของอนุประโยค เป็นหน่วยประกอบที่มีความซับซ้อนทางโครงสร้าง ผลการวิเคราะห์ชี้ว่ามีแนวโน้มสูงที่จะพบการอ้างอิงร่วมด้วยกลวิธีคงสรรพนามในตำแหน่งกรรมตรง
- ความเป็นวรรณศิลป์
เป็นเป็นเกณฑ์ที่มีบทบาทต่อการปรากฏแบบย่อยของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายค่านามที่มีตัวนำอนุประโยคเท่านั้น ความเป็นวรรณศิลป์ก่อให้เกิดแนวโน้มที่จะพบตัวนำอนุประโยค อัน ผู้ ผู้ซึ่ง และ ที่ซึ่ง อีกทั้งอนุประโยคที่ปรากฏต่อท้ายตัวนำอนุประโยคทั้ง 4 คำที่กล่าวมานี้ล้วนแต่เป็นอนุประโยคประเภทมีการอ้างอิงร่วมและมีหน้าที่ให้ข้อมูลเสริมทั้งสิ้น

- น้ำเสียงของผู้ส่งสาร

เป็นเกณฑ์ที่มีบทบาทต่อการปรากฏแบบย่อยของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่อนุประโยคมีการอ้างอิงร่วมเท่านั้น ในกรณีที่ตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมคือประธานและผู้ส่งสารต้องการใช้น้ำเสียงเพื่อเน้นย้ำหรือถ่ายทอดอารมณ์บางอย่าง ผลการวิเคราะห์ชี้ว่ามีแนวโน้มสูงที่จะพบการอ้างอิงร่วมด้วยกลวิธีคงสรรพนามในตำแหน่งประธาน

ส่วนปัจจัยที่พบว่าไม่ใช่เงื่อนไขที่กำหนดการปรากฏโครงสร้างแบบต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นโครงสร้างหลัก 4 กระบวนหรือแม้แต่แบบย่อยของโครงสร้าง ได้แก่ จำนวนชั้นต่ำของผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ภาคแสดงต้องการ การมีหรือไม่มีสุญรูป บริบทแวดล้อม และความเป็นทางการ ดังนี้

- จำนวนชั้นต่ำของผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ภาคแสดงต้องการ

ไม่สามารถกำหนดได้ว่าอนุประโยคจะต้องปรากฏต่อท้ายตัวนำอนุประโยคหรือไม่ ทั้งยังไม่สามารถกำหนดได้ว่ามีหรือไม่มีอาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม เนื่องจากในภาษาไทยส่วนหลักและส่วนขยายไม่จำเป็นต้องมาปรากฏร่วมกันภายใต้เงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ (การมีตัวอ้างอิงร่วม) เสมอไป คำนามหลักอาจเป็นอะไรก็ตามที่ถูกกระตุ้นขึ้นมาได้โดยภาคแสดงของอนุประโยค

- การมีหรือไม่มีสุญรูป

เป็นลักษณะตามธรรมชาติของภาษาไทยและมีโอกาสพบได้ในทุกโครงสร้างของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม โดยไม่จำกัดว่าจะต้องมีหรือไม่มีตัวนำอนุประโยคและตัวอ้างอิงร่วม

- บริบทแวดล้อม

ไม่มีบทบาทกำหนดการปรากฏโครงสร้างแบบต่างๆ ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม เพราะบริบทที่เหมือนกันทุกประการสามารถปรากฏแวดล้อมอนุประโยคที่มีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมก็ได้ แม้แต่ในกรณีที่อนุประโยคมีอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม บริบทก็ไม่ใช่เงื่อนไขที่กำหนดตำแหน่งทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วม อย่างไรก็ตาม บริบทถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อการทำความเข้าใจหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามเป็นอย่างมาก

- ความเป็นทางการ

ไม่มีบทบาทกำหนดการปรากฏโครงสร้างหลักในทั้ง 4 กระบวนหรือแบบย่อยของแต่ละโครงสร้างแต่อย่างใด เนื่องจากความเป็นทางการไม่สามารถกำหนดได้ว่าหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามจะต้องมีหรือไม่มีตัวอ้างอิงร่วมและตัวนำอนุประโยค แม้แต่ในกรณีที่อนุ

ประโยคปรากฏต่อท้ายตัวนำอนุประโยค ความเป็นทางการก็ไม่สามารถแสดงแนวโน้มที่จะพบตัวนำอนุประโยค ที่ หรือ ซึ่ง ได้

7.2 อภิปรายผล

7.2.1 บทบาทของกลวิธีคงสรรพนามในภาษาไทย

การศึกษาทางแบบลักษณะภาษาอ้างว่าหากภาษาหนึ่งๆ มีกลวิธีในการแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างคำนามหลักกับอาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคขยายที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมมากกว่า 1 กลวิธี มักจะมีกลวิธีใดกลวิธีหนึ่งที่เด่นหรือพบได้ทั่วไป เรียกว่า กลวิธีหลัก (primary strategy) กับอีกกลวิธีหนึ่งที่ภาษาเลือกใช้ในกรณีเฉพาะเท่านั้น เรียกว่า กลวิธีรอง (secondary strategy) บ่อยครั้งภาษามักเลือกใช้กลวิธีแตกต่างกันเมื่อตัวอ้างอิงร่วมของคำนามที่ถูกขยายอยู่ในลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลี (Accessibility Hierarchy) แตกต่างกัน (Velupillai, 2012) ภาษาไทยเองก็เป็นภาษาหนึ่งที่มีมากกว่า 1 กลวิธี กล่าวคือ กลวิธีช่องว่างถือเป็นกลวิธีหลักเนื่องจากความถี่ในการใช้กลวิธีนี้สูงกว่าและใช้ได้แทบทุกกรณีที่หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามมีตัวอ้างอิงร่วม ส่วนกลวิธีคงสรรพนามถือว่าเป็นกลวิธีรอง (Yaowapat, 2005; Yaowapat & Prasithrathsint, 2008b)

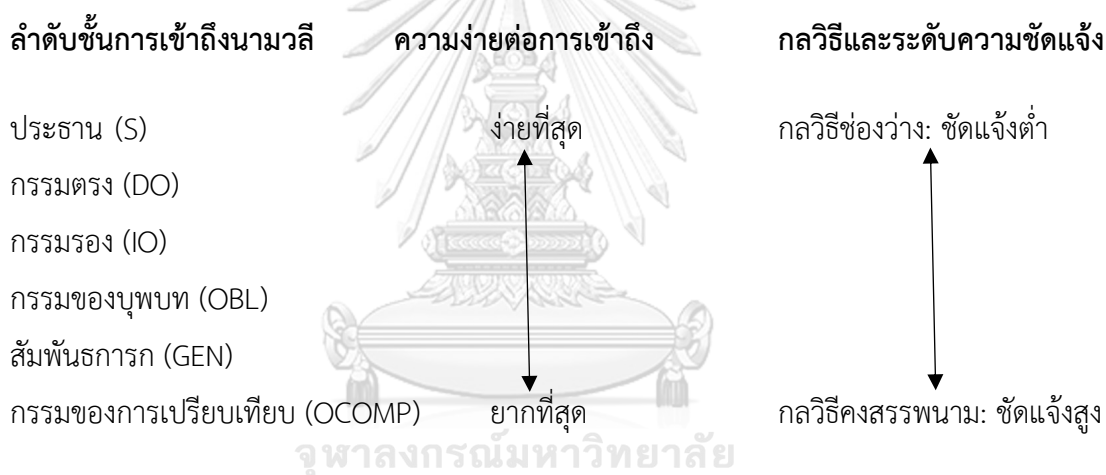
นอกจากนี้ นักแบบลักษณะภาษาบางคน (DeMelo, 2007; Hawkins, 2009; Velupillai, 2012) ยังตั้งข้อสังเกตว่ามีสหสัมพันธ์ระหว่างระดับความชัดเจน (explicitness) ของแต่ละกลวิธีกับลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลี (Accessibility Hierarchy) เบื้องต้นเราต้องตระหนักเสียก่อนว่าแต่ละกลวิธีต่างก็มีระดับความชัดเจนไม่เท่ากัน อนึ่ง กลวิธีช่องว่าง (gap strategy) ถือเป็นกลวิธีที่มีความชัดเจนน้อยที่สุด เนื่องจากในอนุประโยคไม่มีคำนามหลักหรือหน่วยทางภาษาใดๆ เลยที่อ้างอิงถึงคำนามหลัก เช่น ใน (1) กลวิธีที่ระดับความชัดเจนเพิ่มขึ้นมาลำดับถัดไปคือ กลวิธีประพันธสรรพนาม (pronoun strategy) ซึ่งภายในอนุประโยคมีประพันธสรรพนามที่แสดงหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์และบทบาททางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก เช่น ใน (2) ซึ่งประกอบด้วยคำ wh- ในที่นี้คือ *who* ส่วนกลวิธีคงสรรพนาม (pronoun retention strategy) จัดได้ว่ามีความชัดเจนสูงสุด เพราะมีคำสรรพนามที่มีบุรุษ เพศและพจน์เหมือนคำนามหลักปรากฏอยู่ในตำแหน่งทางไวยากรณ์เดียวกันกับตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักในอนุประโยค อีกทั้งลำดับคำในอนุประโยคที่ใช้กลวิธีคงสรรพนามก็ยิ่งเหมือนลำดับคำในประโยคมูลฐาน เช่น ใน (3)

(1) แล้วทำไมอยู่ดีๆ ถึงมีคน [O₅ คิดจะติดต่อกับสิ่งมีชีวิตนอกโลก] ละครับ

(2) The driver who [ran the stop sign] was careless.

(3) หากคนสองคนคิดว่า**ความรู้สึก** ที่ [ง่ายขึ้นๆ ก่อตัวขึ้นมา] คุ่มค่าที่จะลองดูสักตั้ง

ทั้งนี้ เมื่ออาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักอยู่ในตำแหน่งทางไวยากรณ์ต่างกัน (ลำดับชั้นการเข้าถึงสูง-ต่ำไม่เท่ากัน) ภาษาส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้กลวิธีที่มีความชัดเจนต่ำ (less explicit) กับตัวอ้างอิงร่วมที่อยู่ในลำดับชั้นการเข้าถึงต่ำๆ (อนุประโยคเข้าไปเป็นส่วนขยายได้ง่ายกว่า) เช่น ประธาน กรรมตรง กรรมรอง ในทางกลับกัน ภาษาที่มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้กลวิธีที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น (more explicit) กับตัวอ้างอิงร่วมที่อยู่ในลำดับชั้นการเข้าถึงสูงๆ (อนุประโยคเข้าไปเป็นส่วนขยายได้ยากกว่า) เช่น กรรมของบุพบท สัมพันธการก กรรมของการเปรียบเทียบ ทั้งนี้ก็เพื่อความสะดวกในการประมวลผลข้อมูล (ease of processing) กล่าวคือ ยิ่งตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในลำดับชั้นที่เข้าถึงได้ยากเท่าไร กลวิธีที่มีความชัดเจนสูงขึ้นก็จะยิ่งช่วยให้ผู้ใช้ภาษาสามารถเรียกคืน (retrieve) ความสัมพันธ์ระหว่างค่านามหลักกับอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงในอนุประโยคได้ง่ายดายขึ้นเท่านั้น

ถ้าคำกล่าวอ้างตามแนวทางแบบลักษณะภาษาข้างต้นมีความเป็นสากลอย่างแท้จริง ภาษาไทยก็ควรสงวนกลวิธีรองซึ่งมีความชัดเจนสูงอย่างกลวิธีคงสรรพนามไว้ใช้กับตัวอ้างอิงร่วมของค่านามหลักที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เข้าถึงได้ยากเท่านั้น แต่ทว่า ข้อมูลที่รวบรวมได้กลับไม่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากกลวิธีคงสรรพนาม (กลวิธีที่มีความชัดเจนสูงสุด) ถูกนำมาใช้กับตัวอ้างอิงร่วมในอนุประโยคที่อยู่ในตำแหน่งประธานและกรรมตรง (ลำดับชั้นต่ำที่สุดและเข้าถึงได้ง่ายที่สุด 2 อันดับแรก) เท่านั้น กล่าวคือ ผู้วิจัยไม่พบว่ากลวิธีคงสรรพนามถูกนำมาใช้กับตัวอ้างอิงร่วมในลำดับชั้นที่สูงกว่านั้นเลย แต่ประเด็นที่น่าสนใจเป็นพิเศษคือ ความถี่ในการใช้กลวิธีคงสรรพนามกับตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธานกลับสูงยิ่งกว่าเมื่อตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในตำแหน่งกรรมตรงเสียอีก

ตัวอย่างด้านล่างต่อไปนี้เป็นข้อมูลที่พบจริงจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติซึ่งแสดงให้เห็นการใช้กลวิธีคงสรรพนามกับตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธาน ใน (4 – 5) และการใช้กลวิธีคงสรรพนามกับตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรง ใน (6 – 7) หากสังเกตให้ดีจะพบว่าสรรพนามในอนุ

ประโยค ได้แก่ *เขา เธอ มัน* ที่ขีดเส้นใต้ นอกจากจะปรากฏในตำแหน่งเดียวกับอาร์กิวเมนต์ที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลักแล้ว สรรพนามเหล่านั้นยังแสดงบุรุษ เพศ พจน์ และความมีหรือไม่มีชีวิต สอดคล้องกับคำนามหลักอีกด้วย

(4) **ความรักที่มีต่อเขา** ซึ่ง [*มัน*_c เริ่มจางหายไป] กลับเอ่อท้นขึ้นมาอีก จนน้ำตาของฉันเกือบจะไหลออกมา

(5) ไม่ชอบบอกตีกว่าน่ะครับว่าเป็นที่ไหน เพราะมีเรื่องเล่าของ**ผู้หญิงคนหนึ่ง** ซึ่ง [ปัจจุบัน*เธอ*_s แต่งงานมีครอบครัวแล้ว]

มัน ใน (4) เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ ใช้แทนใช้กับสิ่งไม่มีชีวิต ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธานของ *ความรักที่มีต่อเขา* ส่วน *เธอ* ใน (5) เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนบุคคล เอกพจน์ เพศหญิง ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธานของคำนามหลัก *ผู้หญิงคนหนึ่ง*

(6) ทำยที่สุดเรามากพบว่า**โอกาส** ที่ [เราปล่อยให้*มัน*_o ผ่านไปนั้น] ไม่หวนกลับมาอีกเลยในชีวิต

(7) และเสียดายที่คุณดีไม่มีโอกาสได้เห็นลูกของฉันที่กำลังจะเกิดมา **ลูก** ซึ่ง [ฉันเชื่อว่า (คุณดีจะต้องรักและเอ็นดู*เขา*_o เหมือนที่รักและเอ็นดูฉันเช่นกัน)]

มัน ใน (6) เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ ใช้แทนสิ่งไม่มีชีวิต ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรงของ *โอกาส* ส่วนคำว่า *เขา* ใน (8) เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้กับบุคคล เอกพจน์ เพศชาย ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรงของ *ลูก*

ทั้งนี้ เมื่อข้อมูลในภาษาไทยและข้อสังเกตตามแนวทางแบบลักษณะไม่สอดคล้องกัน ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่ากลวิธีสรรพนามในภาษาไทยอาจไม่ได้ถูกเลือกใช้เพื่อประโยชน์ในการประมวลผลข้อมูลหรือเพื่อเรียกคืนความสัมพันธ์ระหว่างคำนามหลักกับตัวอ้างอิงร่วมเสมอไป ลำดับถัดไปผู้วิจัยจะวิเคราะห์ให้เห็นจริงว่ากลวิธีสรรพนามนั้นถูกเลือกใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นต่างหาก ในที่นี้ หากนำตัวอย่างข้างต้นหมายเลข (4 – 7) มาลองเขียนใหม่ โดยใช้กลวิธีหลักในภาษาไทย คือ กลวิธีช่องว่างแทน จะได้ความดังต่อไปนี้

(8) ก. **ความรักที่มีต่อเขา** ซึ่ง [*O_s* เริ่มจางหายไป]

ข. **ผู้หญิงคนหนึ่ง** ซึ่ง [ปัจจุบัน *O_s* แต่งงานมีครอบครัวแล้ว]

ค. **โอกาส** ที่ [เราปล่อยให้ *O_o* ผ่านไปนั้น]

ง. ? **ลูก** ซึ่ง [ฉันเชื่อว่า (คุณดีจะต้องรักและเอ็นดู *O_o* เหมือนที่รักและเอ็นดูฉันเช่นกัน)]

หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่เขียนใหม่ด้วยกลวิธีช่องว่าง ใน (8) ก.- ค. ก็ยังสามารถสื่อความได้อย่างไร้ข้อบกพร่อง ประกอบกับระยะห่างระหว่างคำนามหลักกับอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมก็ยังใกล้ชิดกันอย่างมากเสียจนเป็นไปได้ที่ผู้ใช้ภาษาจะไม่สามารถคง (retain) คำนามหลักที่ถูกขยายและตัวอ้างอิงร่วมได้ ยกเว้นก็แต่ (8) ง. ซึ่งอนุประโยคที่มาทำหน้าที่ขยายคำนามหลัก *ลูก* เป็นส่วนเติมเต็มของ *ฉันเชื่อว่า* อีกทอดหนึ่ง ประกอบกับระยะห่างระหว่างคำนามหลักกับตัวอ้างอิงร่วมอยู่ห่างกันมาก ดังนั้น บทบาทของกลวิธีที่ชัดเจนเพื่อช่วยให้ผู้ใช้ภาษาเรียกคืนข้อมูลได้สะดวกจึงมีส่วนถูกอยู่บ้าง แต่นั่นเป็นเพราะความซับซ้อนของข้อมูลและระยะห่าง ไม่ใช่เพราะความยากง่ายตามลำดับขั้นการเข้าถึงนามวลีแต่อย่างใด นอกเหนือจาก (8) ง. แล้ว ผู้วิจัยยังพบข้อมูลในการทำงานเดียวกัน คือหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่มีอนุประโยคมีความซับซ้อนทางโครงสร้างและมีระยะห่างระหว่างคำนามหลักกับตัวอ้างอิงร่วม เช่น

- (9) เมื่อภาพจำเก่าๆ ในอดีต ที่ [เธอคิดเอาเองว่า (*มัน* 5 จางหายไป)] ได้ซ้อนทับปัจจุบันขึ้นมาคล้ายกับว่าเธออาจกำลังเสียสติไปแล้ว
- (10) ข้าพขึ้นหีบเนื้อร้องขึ้นมาดู เป็นเพลง ดาว ของ B5 ซึ่ง [เธอคิดว่า (*มัน* 5 เป็นเพลงที่ร้องยากพอสมควร)]
- (11) ครุดตาเพิ่งจะรู้ว่าเธอได้แบกรับทุกสิ่งเอาไว้จนเกินขีดจำกัด จนหัวใจ ซึ่ง [เธอเคยนึกว่า (*มัน* 5 กลายเป็นหินไปเสียแล้ว)] นั้น แท้ที่จริงก็ยังคงเกรอะกรังชุ่มเลือดอยู่เช่นเดิม
- (12) ประเทศชาติคือกลุ่มประชาชน ซึ่ง [Ø เชื่อว่า (*พวกเขา* 5 มีประสบการณ์ประวัติศาสตร์ร่วมกัน)] และมีความคาดหวังที่จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยกัน

สำหรับตัวอย่าง (9 – 12) คำสรรพนามในอนุประโยคที่ขีดเส้นใต้ คือ *มัน* และ *พวกเขา* ก็มีคุณสมบัติอย่างเดียวกับ *เขา เธอ* และ *มัน* ใน (4 – 7) ข้างต้นซึ่งบุรุษ เพศ และพจน์ของคำสรรพนามสอดคล้องกับคำนามหลักที่อนุประโยคไปขยาย นอกจากนี้ (9 – 12) ยังมีลักษณะร่วมกันอีกประการในแง่ความซับซ้อน เนื่องจากอนุประโยคขยายเป็นส่วนเติมเต็มของภาคแสดงที่มักเป็นคำกริยาเกี่ยวกับกระบวนการทางปริชาน เช่น *คิดว่า เชื่อว่า นึกว่า* เหมือนกัน จึงส่งผลให้ระยะห่างระหว่างคำนามหลัก *ลูก, ภาพจำเก่าๆ ในอดีต, เพลงดาว ของ B5, หัวใจ, และ กลุ่มประชาชน* กว่าจะมาถึงตำแหน่งที่ตัวอ้างอิงร่วมปรากฏอยู่ในอนุประโยคก็ห่างกันมากเสียจนผู้ส่งสารจำเป็นต้องใช้กลวิธีคงสรรพนามเพื่อความป้องกันความกำกวมและเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียกคืนข้อมูลที่นำมาก่อน

เมื่อย้อนกลับไปพิจารณาข้อมูล (4 – 6) หรือ (8) ก.– ค. ซึ่งผ่านการเขียนใหม่ด้วยกลวิธีช่องว่างมาแล้ว ทำให้น่าเชื่อว่าจุดประสงค์ของการนำกลวิธีคงบุรุษสรรพนามมาใช้มิใช่เพราะตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในลำดับขั้นที่เข้าถึงได้ยาก ทั้งยังมีใช้เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการค้นคืนความสัมพันธ์กับค่านามหลัก แต่คาดว่าน่าจะเป็นเพราะสาเหตุอื่น ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าข้อมูลในภาษาไทยที่ขัดแย้งกับคำกล่าวอ้างของนักแบบลักษณะภาษานั้นอาจเป็นผลมาจากลักษณะธรรมชาติของภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาที่มีโครงสร้างข้อมูล (information structure) แบบหัวข้อเด่น (topic-prominent) เพื่อตอบสนองหน้าที่ในการสื่อสาร (Li & Thompson, 1981, p. 459) กล่าวคือ แม้ลำดับคำปกติในภาษาไทยจะเป็น S-V-O ก็ตาม แต่เมื่อผู้ส่งสารต้องการเน้นสิ่งที่อ้างอิงให้เด่นขึ้นเป็นพิเศษกว่าส่วนประกอบอื่นๆ ในประโยค ผู้ส่งสารจะย้ายส่วนดังกล่าวไปไว้ตำแหน่งหน้าสุดของประโยค (fronting หรือ left dislocation) และบางครั้งอาจมีการเข้ารหัสทางภาษาร่วมด้วย ส่งผลให้ส่วนที่ปรากฏต้นประโยคไม่จำเป็นจะต้องเป็นประธานทางไวยากรณ์เสมอไป แต่อาจเป็นส่วนหัวเรื่อง (topic) ซึ่งมีเนื้อความ (comment) มาต่อท้ายเหมือนอย่างโครงสร้างด้านล่างนี้

[[NP]_{TOPIC} [V/A]_{PREDICATE}]_{COMMENT}

[[นิด]_{TOPIC} [พ่อแม่มีฐานะดี]_{COMMENT}]

(Iwasaki & Ingkaphirom, 2005, p. 360)

นักภาษาศาสตร์กลุ่มหนึ่งนิยมนิยามเชื่อว่าเจตนาที่ต่างออกไปของผู้ส่งสารย่อมสะท้อนให้เห็นผ่านทางรูปภาษาที่ต่างออกไปด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ก็เพื่อสื่อความหมายในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ ดังนั้น ประโยคแบบหัวข้อ-เนื้อความซึ่งเป็นประโยคที่มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์แปรไปจากประโยคมูลฐานย่อมถูกใช้เพื่อสนองหน้าที่บางประการ นั่นก็คือ เมื่อผู้ส่งสารคิดว่าสิ่งที่ตนกำลังพูดเข้าใจยาก, ต้องการเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น, เป็นสิ่งที่กล่าวถึงครั้งแรก หรือกล่าวถึงใหม่หลังจากนำเสนอไปแล้วสักระยะหนึ่ง ผู้ส่งสารจึงยกสิ่งนั้นๆ ขึ้นมาเป็นหัวข้อ (Givon, 2001) เช่น

(13) ก. โจรปล้นธนาคารอีกแล้ว

ข. โจร มัน ปล้นธนาคารอีกแล้ว

(14) ก. ผมเรียนไม่ทันเด็กกรุงเทพฯ จริงๆ

ข. เด็กกรุงเทพฯ เนี่ย ผมเรียนไม่ทันพวกเขาจริงๆ

(13 – 14) ประกอบด้วย ก. เป็นประโยคมูลฐานที่ลำดับคำ S-V-O ตามปกติในภาษาไทย ความหมายรวมของ ก. มาจากความหมายของส่วนประกอบแต่ละส่วนของประโยคมารวมกัน ในขณะที่ ข. ผู้ส่งสารจงใจยก *โจร* และ *เด็กกรุงเทพฯ* ไปไว้หน้าสุดของประโยค และใช้คำสรรพนามอ้างอิงตาม (anaphoric pronoun) *มัน* และ *พวกเขา* ไปวางแทนในตำแหน่งเดิมของส่วนที่ถูกยกไปเป็นหัวเรื่อง ทั้งนี้ก็เพื่อเพิ่มนัยยะของการเน้นย้ำและการใส่อารมณ์มากขึ้น

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าโครงสร้างประโยคแบบหัวเรื่อง-เนื้อความ ตามที่นำเสนอใน (13 – 14) ข้างต้นอาจมีอิทธิพลต่อโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแบบมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นบุรุษสรรพนามด้วย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างการใช้กลวิธีคงสรรพนามในตำแหน่งประธานจาก (4) และยกตัวอย่างการใช้กลวิธีคงสรรพนามในตำแหน่งกรรมตรงจาก (6) มาเขียนให้อีกครั้งใน (15) ก. – ข. และ (16) ก. – ข. ตามลำดับ เพื่อเป็นหลักฐานสนับสนุนข้อสันนิษฐาน

(15) ก. **ความรักที่มีต่อเขา** ซึ่ง [*มัน*_S เริ่มจางหายไป] กลับเอ่อตันขึ้นมาอีก

ข. * **ความรักที่มีต่อเขา** [*มัน* เริ่มจางหายไป] กลับเอ่อตันขึ้นมาอีก

(15) ก. เป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่นามวลีหลัก *ความรักที่มีต่อเขา* ถูกอนุประโยคมาขยาย โดยภายในอนุประโยคมีบุรุษสรรพนาม *มัน* ในตำแหน่งประธานของภาคแสดงทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม ส่วน ข. ผู้วิจัยทดลองนำมาเขียนใหม่ด้วยประโยคหัวเรื่อง – เนื้อความเพื่อแสดงให้เห็นความลุ่มยากทางโครงสร้าง และพบว่า ข. กลายเป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์

(16) ก. **โอกาส** ที่ [เราปล่อยให้ *มัน*_{DO} ผ่านไปนั้น] ไม่หวนกลับมาอีกเลยในชีวิต

ข. * **โอกาส** [เราปล่อยให้ *มัน* ผ่านไปนั้น] ไม่หวนกลับมาอีกเลยในชีวิต

(16) ก. เป็นหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามที่คำนามหลัก *โอกาส* ถูกอนุประโยคมาขยาย โดยภายในอนุประโยคมีบุรุษสรรพนาม *มัน* ในตำแหน่งกรรมตรงของภาคแสดงทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม ส่วน ข. ผู้วิจัยทดลองนำมาเขียนใหม่ด้วยประโยคหัวเรื่อง – เนื้อความเพื่อแสดงให้เห็นความลุ่มยากทางโครงสร้าง และพบว่า ข. จะกลายเป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์

เหตุผลที่ทั้ง (15) ข. และ (16) ข. กลายเป็นรูปประโยคที่เป็นไปไม่ได้ในภาษาไทยเป็นเพราะมีเงื่อนไขสำคัญในการปรากฏโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ นั่นก็คือ เมื่อใดก็ตามที่หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามอาศัยกลวิธีคงสรรพนาม ตัวนำอนุประโยค ในที่นี้คือ *ที่* และ *ซึ่ง* จะต้องปรากฏเสมอ เพื่อไม่ให้ซ้ำกับโครงสร้างประโยคหัวเรื่อง – เนื้อความและป้องกันไม่ให้เกิดประโยคเส้นทางในสวน (garden path sentence) จากการที่มีภาคแสดง 2 ตัวเรียงต่อกัน ในกรณีนี้คือ *เริ่มจางหายไป* กับ *กลับเอ่อตัน* ใน (15) และ *ปล่อยให้* กับ *ไม่หวนกลับมา* ใน (16)

นอกเหนือจากตัวอย่างที่ยกมาอภิปรายข้างต้นแล้ว ยังมีข้อมูลหน่วยสร้างอนุประโยคขยาย คำนามที่ใช้กลวิธีคงสรพนามกับตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธาน จึงทำให้เห็นได้ชัดว่าระยะห่าง ระหว่างคำนามหลักกับบุรุษสรพนามนั้นใกล้เคียงกันมาก นี่จึงเป็นหลักฐานสนับสนุนข้อสันนิษฐานของ ผู้วิจัยที่ว่าโครงสร้างประโยคแบบหัวเรื่อง – เนื้อความซึ่งมีหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์เพื่อการเน้นย้ำ ก็น่าจะส่งอิทธิพลต่อหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามด้วยเช่นกัน

(17) นอกจากจะไม่ดีขึ้นแล้ว บัวยังไปพาคน ที่ [เขา_s เรียกร้อยอยู่แล้ว] แยกไปด้วยกันอีก

อนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายคำนามหลัก คน ประกอบด้วยบุรุษสรพนาม เขา ซึ่งทำหน้าที่เป็น ตัวอ้างอิงร่วม ความจริงแล้ว (17) นี้จะเขียนด้วยกลวิธีช่องว่าง คน ที่ [เรียกร้อยอยู่แล้ว] ก็ไม่ผิด ไวยากรณ์แต่อย่างใด แต่กลวิธีช่องว่างนี้อาจถ่ายทอดเจตนาของผู้ส่งสารที่ต้องการเน้นย้ำหัวเรื่องให้มีความเข้มข้นได้

(18) “หนอยแหนะ จำไว้เลย นี่เห็นแก่ลูก ที่ [มัน_s เหลืออยู่แค่ถ้วยเดียว] หรอกนะ ไม่นั่นฉันทสาต ใส่หน้านายไปนานแล้ว”

อนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายคำนามหลัก ลูก ประกอบด้วยสรพนามที่ 3 แทนสิ่งไม่มีชีวิต มัน ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วม ความจริงแล้ว (18) ก็เหมือนกัน (17) ในแง่ที่ ลูก ที่ [เหลืออยู่แค่ถ้วยเดียว] ซึ่งอาศัยกลวิธีช่องว่างเพื่อแสดงการมีตัวอ้างอิงร่วมก็สามารถใช้ได้โดยไม่ผิดไวยากรณ์แม้แต่น้อย อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างอยู่ที่ระดับการเน้นย้ำของผู้ส่งสารที่มีน้ำเสียงต่างกัน

(19) กฤษณมูรติมุ่งทำลายจาริตประเพณี ที่ [มัน_s จำกัดความคิดอิสระ] กำจัดความยึดมั่นถือมั่นในพิธีรีตองต่างๆ

(20) รังลูกธนูให้สุดสายที่ปลายแขน เล็งไปกลางพระอาทิตย์ ที่ [มัน_s แผลเผาโลกและชาวโลกแทบม้วยมรณา]

(21) ถ้าหากเราทุกคนรู้ถึงศักยภาพของตนและพัฒนามันให้เต็มที่แล้ว ก็จึงพอใจในสิ่ง ที่ [มัน_s ดีที่สุด]

ตัวอย่าง (19 – 21) มีบุรุษสรพนาม มัน ภายในอนุประโยคทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก จาริตประเพณี พระอาทิตย์ และ สิ่ง ตามลำดับ ทั้ง 3 ประโยคนี้ก็เหมือน (17 – 18) ด้านบนที่ได้อภิปรายไปแล้วว่ากลวิธีคงสรพนามถูกเลือกใช้อย่างจงใจโดยผู้ส่งสาร เพราะต้องการสื่อความหมายในการเน้นย้ำเป็นพิเศษ หน้าที่ในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความชัดใสทางโครงสร้าง (structural iconicity) กล่าวคือ ปกติแล้วมนุษย์เราสื่อสารด้วยหลักการความ

ประหยัด (principle of economy) โดยผู้ส่งสารจะใช้ความพยายามต่ำที่สุด (least effort) นั่นก็คือ การพูดหรือเขียนให้สั้นกระชับที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ทราบเท่าที่ยังสื่อใจความสำคัญได้ครบถ้วนและตรงประเด็น (Martinet, 1955; Zipf, 1949) ดังนั้น หากกลวิธีช่องว่างก็เพียงพอแล้วที่จะสื่อความหมายทางอรรถศาสตร์ เหตุใดผู้ใช้ภาษาไทยจึงเลือกออกแรงเพิ่มขึ้นด้วยการใช้กลวิธีคงสรพนาม คำตอบก็คือกลวิธีคงสรพนามช่วยสื่อความหมายในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่ผู้ส่งสารอยากเน้นย้ำเพิ่มขึ้นนั่นเอง และจาก (17 – 21) ก็จะเห็นได้ว่าความหมายที่สื่อด้วยกลวิธีคงสรพนามมักเป็นความหมายทางลบหรือเพิ่มตอกย้ำ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กลวิธีคงสรพนามในภาษาไทยไม่ได้ถูกเลือกใช้เพื่อความสะดวกในการค้นคืนความสัมพันธ์ของตัวอ้างอิงร่วมที่เข้าถึงได้ยากในลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลีตามที่นักแบบลักษณะภาษากล่าวอ้าง เนื่องจากข้อมูลในภาษาไทยชี้ให้เห็นว่ากลวิธีนี้ปรากฏกับตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธานมากที่สุด รองลงมาคือตำแหน่งกรรมตรง ซึ่งทั้ง 2 ตำแหน่งนี้เป็น 2 อันดับแรกที่เข้าถึงได้ง่ายที่สุดในลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลี ทว่า เหตุผลที่กลวิธีคงสรพนามถูกเลือกใช้ขึ้นนั้นมี 2 สาเหตุหลัก ได้แก่

1. ระยะห่างระหว่างคำนามหลักกับตัวอ้างอิงร่วมอยู่ใกล้กันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อตัวอ้างอิงร่วมอยู่ภายในอนุประโยคซึ่งเป็นส่วนเติมเต็มของภาคแสดงอีกทอดหนึ่ง ด้วยระยะห่างและความซับซ้อนทางโครงสร้างนี้ จึงจำเป็นต้องใช้กลวิธีคงสรพนามเพื่อช่วยให้ผู้รับสารสามารถประมวลผลข้อมูลได้
2. กรณีที่คำนามหลักกับตัวอ้างอิงร่วมปรากฏอยู่ใกล้ชิดกันมาก กลวิธีคงสรพนามมีหน้าที่ในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์คือเพื่อแสดงการเน้นย้ำเหมือนกับโครงสร้างประโยคแบบหัวเรื่อง-เนื้อความ ซึ่งเป็นลักษณะธรรมชาติประการหนึ่งของภาษาไทย

7.2.2 ข้อโต้แย้งเรื่องหน้าที่ของ *ที่* ซึ่ง

นับแต่มีการบุกเบิกการศึกษาคุณานุประโยคและอนุประโยคขยายนามในภาษาไทยขึ้นเป็นครั้งแรก พระยาอุปกิตศิลปสาร (2480) ได้บัญญัติชื่อเรียกให้แก่คำที่ทำหน้าที่เชื่อมอนุประโยคขยายเข้ากับคำนามในประโยคหลัก ได้แก่ *ที่* ซึ่ง *อัน* และ *ผู้* ว่า “ประพันธสรพนาม” การวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎีไวยากรณ์ดั้งเดิมของพระยาอุปกิตศิลปสารนั้น มีลักษณะกำหนดเกณฑ์การใช้ภาษาให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน (prescriptive) ตามอย่างตำราไวยากรณ์บาลี-สันสกฤตและตำราไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ การอภิปรายในหัวข้อย่อย 7.2.2 นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อโต้แย้งว่าชื่อ “ประพันธสรพนาม” ที่ได้แรงบันดาลใจมาจาก relative pronoun เป็นชื่อที่ไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงหน้าที่ที่แท้จริงของ *ที่* และ *ซึ่ง* ในภาษาไทย โดยผู้วิจัยมีหลักฐานและเหตุผลสนับสนุน 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การปรากฏในบริบทอื่นนอกเหนือจากหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม

บรรดา *wh- words* อันได้แก่ *who whom which when where* และ *why* ที่ใช้ในคณานุประโยคภาษาอังกฤษถูกเรียกรวมว่า *relative pronoun* เนื่องจากพวกมันมีความเป็นคำสรรพนาม กล่าวคือ คำสรรพนามมีเงื่อนไขการปรากฏเหมือนกับคำนามหรือนามวลี ได้แก่ ปรากฏหน้าคำกริยา หลังคำกริยา หรือหลังบุพบทได้ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2553) ฉะนั้น เพื่อเป็นการทดสอบผู้วิจัยจึงสร้างประโยคคำถามภาษาอังกฤษด้วยคำ *wh-* และพบว่า

- คำ *wh-* ทำหน้าที่เป็นปลุจฉาสรรพนาม (*interrogative pronoun*) แสดงคำถาม ปลุจฉาสรรพนามเหล่านี้มีเงื่อนไขการปรากฏแบบเดียวกับคำนาม กล่าวคือ พวกมันวางอยู่หน้าคำกริยา
- คำตอบของประโยคคำถามก็ยังล้วนแต่เป็นคำนามหรือนามวลี แสดงว่าชนิดของคำ *wh-* เป็นคำสรรพนาม เพราะทำหน้าที่แทนคำนามหรือนามวลี
- ในกรณีที่คำตอบมีบุพบทประกอบ เช่น *around* ใน (25) และ *because of* (27) คำนามหรือนามวลีที่เป็นคำตอบก็มีเงื่อนไขการปรากฏสอดคล้องตามเกณฑ์ที่ว่าคำสรรพนามปรากฏหลังบุพบทได้ ดังนี้

(22) Q: Who is Amanda?

A: My sister.

(23) Q: Whom did you go out with last night?

A: My colleagues.

(24) Q: Which is yours?

A: This. (ในสถานการณ์ที่มีของมากกว่า 1 ชิ้นอยู่ตรงหน้าและสามารถชี้ได้)

(25) Q: When do you go to bed?

A: Around midnight.

(26) Q: Where are you from?

A: Helsinki.

(27) Q: Why did it take so long to go to school?

A: Because of the traffic.

ด้วยเหตุผลต่างๆ และหลักฐานทางภาษาใน (22 – 27) นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าคำ *wh-* เป็นคำสรรพนามอย่างแน่นอน ในทางกลับกันเมื่อกลับมาพิจารณาภาษาไทย *ที่* และ *ซึ่ง* ไม่ใช่คำสรรพนาม เพราะคำ

ทั้งคู่ไม่อาจเกิดในเงื่อนไขเดียวกับคำนามได้ บรรทัดแรกของทุกชุดตัวอย่างด้านล่าง (ในที่นี่ หมายถึง ก.) แสดงให้เห็นว่าคำนามสามารถเกิดร่วมกับคำชนิดใดและเกิดในตำแหน่งใดได้บ้าง เพื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 บรรทัดที่ตามมา (ข. และ ค.) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า *ที่* และ *ซึ่ง* ไม่สามารถปรากฏภายใต้เงื่อนไขเดียวกันกับคำนามได้และผิดไวยากรณ์

(28) ตำแหน่งหน้าคำกริยา

ก. ลมพัด	แมวเดิน	แจกันแตก
ข. *ที่พัด	*ที่เดิน	*ที่แตก
ค. *ซึ่งพัด	*ซึ่งเดิน	*ซึ่งแตก

ลม แมว และ แจกัน ใน (28) ก. เป็นคำนาม ดังนั้นพวกมันจึงสามารถปรากฏหน้าคำกริยา *พัด เดิน และ แตก* ได้ ทว่าใน (28) ข.- ค. *ที่* และ *ซึ่ง* ไม่สามารถแทนที่คำนามหรือปรากฏในตำแหน่งเดียวกันกับคำนามได้

(29) ตำแหน่งหลังคำกริยา

ก. ตัดต้นไม้	ฟังข่าว	ปีนภูเขา
ข. *ตัดที่	*ฟังที่	*ปีนที่
ค. *ตัดซึ่ง	*ฟังซึ่ง	*ปีนซึ่ง

ต้นไม้ ข่าว และ ภูเขา ใน (30) ก. เป็นคำนาม ดังนั้นพวกมันจึงสามารถปรากฏหลังคำกริยา *ตัด ฟัง และ ปีน* ได้ ทว่าใน (30) ข.- ค. *ที่* และ *ซึ่ง* ไม่สามารถแทนที่คำนามหรือปรากฏในตำแหน่งเดียวกันกับคำนามได้

(30) ตำแหน่งหลังบุพบท

ก. กับเพื่อน	บนโต๊ะ	ด้วยกรรไกร	ถึงกรุงเทพฯ	สำหรับผู้พิการ
ข. *กับที่	*บนที่	*ด้วยที่	*ตั้งแต่ที่	*สำหรับที่
ค. *กับซึ่ง	*บนซึ่ง	*ด้วยซึ่ง	*ตั้งแต่ซึ่ง	*สำหรับซึ่ง

เพื่อน โต๊ะ กรรไกร กรุงเทพฯ และ ผู้พิการ ใน (30) ก. เป็นคำนาม ดังนั้นพวกมันจึงสามารถปรากฏหลังคำบุพบท *กับ บน ด้วย ถึง และ สำหรับ* ได้ ทว่าใน (30) ข.- ค. *ที่* และ *ซึ่ง* ไม่สามารถแทนที่คำนามหรือปรากฏในตำแหน่งเดียวกันกับคำนามได้

เพราะฉะนั้น หลักฐานทางภาษาใน (28 – 30) จึงนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า *ที่* และ *ซึ่ง* ไม่ใช่คำสรรพนาม เพราะหาก *ที่* และ *ซึ่ง* เป็นคำสรรพนามจริงตามที่พระยาอุปกิตศิลปสารอ้าง พวกมันต้อง

สามารถแทนที่คำนามหรือนามวลี รวมไปถึงสามารถปรากฏภายใต้เงื่อนไขต่างๆ ที่คำนามหรือนามวลีปรากฏได้

2. หน้าที่บังคับบทบาททางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก

ในกรณีที่หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามแบบมีตัวอ้างอิงร่วม (หรือที่มันโนทัศน์ต้นแบบเรียกว่าคุณานุประโยค) มีประพันธสรรพนามทำหน้าที่เชื่อมและแทนที่คำนามหลักกับอนุประโยคขยาย ประพันธสรรพนามเหล่านี้มักมีรูปแปรเพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ เช่น (31 – 36) ในภาษาอังกฤษจะมีรูปแปรต่างๆ ของคำ *wh-* ซึ่งสอดคล้องไปกับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก ตัวอย่างจากภาษาเซอร์เบีย-โครเอเชีย ใน (37 – 40) ประพันธสรรพนามก็มีรูปแปรที่สอดคล้องกับการกและประเภทของคุณานุประโยค ส่วน (41 – 43) ในภาษาฝรั่งเศสเองก็เช่นกัน ประพันธสรรพนามมีรูปแปรเพื่อแสดงความสอดคล้องกับเพศและพจน์ของคำนามหลัก

(31) We don't know **the person** who [donated this money.]

คำนามหลัก *the person* ที่อนุประโยคไปขยาย มีคุณสมบัติทางความหมายเป็นสิ่งมีชีวิต ประเภทบุคคล และมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งประธานของภาคแสดง *donated* จึงต้องปรากฏร่วมกับประพันธสรรพนาม *who*

(32) She is **an actress** whom [he has loved] since her first appearance on TV.

คำนามหลัก *an actress* ที่อนุประโยคไปขยาย มีคุณสมบัติคุณสมบัติทางความหมายเป็นสิ่งมีชีวิต ประเภทบุคคล และมีตัวอ้างอิงร่วมในตำแหน่งกรรมตรงของภาคแสดง *has loved* จึงต้องปรากฏร่วมกับประพันธสรรพนาม *whom*

(33) It was **the same picture** which [I saw] at the National Gallery.

คำนามหลัก *the same picture* ที่อนุประโยคไปขยาย มีคุณสมบัติทางความหมายเป็นสิ่งไม่มีชีวิต และมีความเป็นรูปธรรม ในที่นี้คือ วัตถุสิ่งของ จึงต้องปรากฏร่วมกับประพันธสรรพนาม *which*

(34) A revolution is **an idea** which [has found its bayonets.]

คำนามหลัก *an idea* ที่อนุประโยคไปขยาย มีคุณสมบัติความเป็นสิ่งไม่มีชีวิตและมีความเป็นนามธรรมก็ จึงต้องปรากฏร่วมกับประพันธสรรพนาม *which* เหมือนกับประโยคก่อนหน้า เป็นที่น่าสังเกตว่าหากคำนามหลักไม่ใช่มนุษย์ ภาษาอังกฤษจะไม่แยกความแตกต่างว่าตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลักอยู่ในตำแหน่งประธาน (34) หรือกรรม (33)

(35) I know **a local restaurant** where [the food is excellent.]

คำนามหลัก *a local restaurant* ที่อนุประโยคไปขยาย มีคุณสมบัติความเป็นสถานที่ จึงต้องปรากฏร่วมกับประพันธสรรพนาม *where*

(36) There isn't **a day** when [I don't feel rushed off my feet.]

คำนามหลัก *a day* ที่อนุประโยคไปขยายมีคุณสมบัติทางความหมายอ้างอิงถึงช่วงเวลา จึงต้องปรากฏร่วมกับประพันธสรรพนาม *when*

ถัดมา (37 – 40) เป็นตัวอย่างจากภาษาเซอร์เบีย-โครเอเชีย ซึ่งสังเกตได้ว่าคำนามหลักคือ *braća* ‘brothers’ เหมือนกันทั้งหมด แต่ประพันธสรรพนามกลับมีรูปแปรที่แตกต่างออกไป ขึ้นอยู่กับการกของคำนามหลักและประเภทของคณานุประโยค (Arsenijević & Gračanin-Yukseš, 2016)

(37) **Braća** koja me vole
 brother.PL REL.NOM.PL me.ACC love.3PL
 ‘Brothers [who love me] ’

เงื่อนไขการปรากฏของประพันธสรรพนาม *koja* ใน (37) คือเมื่อคณานุประโยคแบบเจาะจง (restrictive relative clause) ไปขยายคำนามหลักที่มีการกประธาน (nominative case)

(38) **Braća** koju volim
 brother.PL REL.ACC.SG love.1SG
 ‘Brothers [whom I love] ’

เงื่อนไขการปรากฏของประพันธสรรพนาม *koju* ใน (38) คือเมื่อคณานุประโยคแบบเจาะจง (restrictive relative clause) ไปขยายคำนามหลักที่มีการกกรรมตรง (accusative case)

(39) **Moja** **braća** , koji me vole
 my.SG brother.PL , REL.NOM.PL me.ACC love.3PL
 ‘My brothers , [who love me] ’

เงื่อนไขการปรากฏของประพันธสรรพนาม *kiji* ใน (39) คือเมื่อคณานุประโยคแบบไม่เจาะจง (non-restrictive relative clause) ไปขยายคำนามหลักที่มีการกประธาน (nominative case)

- (40) *Moja braća , koje volim*
 my.SG brother.PL , REL.ACC.PL love.1SG
 ‘My brothers , [whom I love] ’

เงื่อนไขการปรากฏของประพันธสรรพนาม *koje* ใน (40) คือเมื่อคุณานุประโยคแบบไม่เจาะจง (non-restrictive relative clause) ไปขยายคำนามหลักที่มีการกรรมตรง (accusative case)

นอกจากนี้ ยังมีตัวอย่างประพันธสรรพนามจากภาษาฝรั่งเศส ซึ่งมีรูปแปรที่สอดคล้องกับเพศและพจน์ของคำนามหลักที่อนุประโยคไปขยาย ดังต่อไปนี้

- (41) *J'ai parlé avec son père , lequel je connaissais déjà.*
 talk.PST.1SG PREP 3SG.POS father, REL.ACC.M 1SG.know.PST
 ‘I talk to **her father** , [who I’ve already known]’

lequel เป็นประพันธสรรพนามที่ใช้เมื่อคุณานุประโยคไปขยายคำนามหลักเพศชาย เอกพจน์ ในที่นี้คือ *son père* ‘her father’

- (42) *J'ai parlé avec sa mère , laquelle je connaissais déjà.*
 talk.PST.1SG PREP 3SG.POS mother, REL.ACC.M 1SG.know.PST
 ‘I talked to **her mother** , [who I’ve already known] ’

laquelle เป็นประพันธสรรพนามที่ใช้เมื่อคุณานุประโยคไปขยายคำนามหลักเพศหญิง เอกพจน์ ในที่นี้คือ *sa mère* ‘her mother’

- (43) *J'ai parlé avec son père et sa mère ,*
 talk.PST.1SG PREP 3SG.POS father and 3SG.POS mother
lesquels je connaissais déjà.
 REL.ACC.PL 1SG.know.PST
 ‘I talked to **her father and mother** , [who I’ve already known].

lesquels เป็นประพันธสรรพนามที่ใช้เมื่อคุณานุประโยคไปขยายคำนามหลักพหูพจน์ ในที่นี้คือ *son père et sa mère* ‘her father and mother’

ทว่า เมื่อย้อนกลับมาพิจารณา *ที่* และ *ซึ่ง* ในภาษาไทยจะเห็นได้ว่าแตกต่างกันสิ้นเชิงจากเงื่อนไขการปรากฏของประพันธสรรพนามในภาษาอังกฤษ ภาษาเซอร์เบีย-โครเอเชีย และภาษา

ฝรั่งเศส เนื่องจากทั้ง *ที่* และ *ซึ่ง* ไม่ได้ถูกจำกัดว่าต้องปรากฏร่วมกับคำนามหลักที่มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ เพศ พจน์ และการกทางไวยากรณ์แบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ นอกจากนี้ ไม่ว่าจะอนุประโยคขยายจะเป็นคุณาอนุประโยคแบบเจาะจง (restrictive relative clause) หรือแบบไม่เจาะจง (non-restrictive relative clause) ก็สามารถใช้ *ที่* และ *ซึ่ง* เพื่อเชื่อมอนุประโยคขยายเข้ากับคำนามหลักได้

(44) ก. เธอเดินเข้ามานั่งเงียบๆ ตรงหน้า **ชายหนุ่มดวงตาสีฟ้า** *ที่* [O_S มองเธอชนิดไม่ละสายตา ตั้งแต่เปิดประตูเข้ามา]

ข. **ด้า**ไม่ใช่ **ผู้หญิงข้างถนน** *ที่* [O_S ขอ O_{DO} กันได้ง่ายๆ] *ด้า*มีเกียรติ และเกียรติของ*ด้า*ก็สำคัญด้วย

ลักษณะร่วมของคำนามหลัก **ชายหนุ่มดวงตาสีฟ้า** ใน (44) ก. และ **ผู้หญิงข้างถนน** ใน (44) ข. มีคุณสมบัติความเป็นมนุษย์ เอกพจน์ทั้งคู่ แต่มีจุดที่ต่างกัน 2 จุด คือตำแหน่งของตัวอ้างอิงร่วมซึ่งทำหน้าที่ประธานและกรรมตรง กับหน้าที่ของอนุประโยคขยายซึ่งเป็นแบบเจาะจงและแบบไม่เจาะจงตามลำดับ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี จะเห็นได้ว่า *ที่* ปรากฏได้ในทั้ง 2 บริบท

(45) ก. ไม่กี่วันต่อมาแม่ได้รับจดหมายฉบับหนึ่งจาก **พี่ชาย** *ซึ่ง* [O_S ทำสวนมะพร้าวอยู่กระท่อมแบน]

ข. พอกำลังจะเดินต่อ ก็เหลือบไปเห็น **กลุ่มวัยรุ่น** *ซึ่ง* [ฉับจำได้ว่า O_S เป็นกลุ่มเดียวกับเข้ามาหาเรื่องเมื่อตอนเย็น]

ซึ่ง ในที่นี้ ปรากฏร่วมกับคุณาอนุประโยคแบบไม่เจาะจงได้ทั้งคู่โดยไม่ต้องผ่านการเข้ารหัสทางภาษาใดๆ เพื่อบ่งชี้คุณสมบัติของคำนามหลัก แต่ต่างกันตรงที่คำนามหลักซึ่งมีคุณสมบัติความเป็นมนุษย์ **พี่ชาย** ใน (45) ก. เป็นเอกพจน์ ส่วน **กลุ่มวัยรุ่น** ใน (45) ข. เป็นพหูพจน์

(46) ก. **ลูกบอล** *ที่* [เขาเหวี่ยง O_{DO} เข้ากำแพง] ไม่กระดอนกลับมา

ข. มือทั้งสองจับ **ปืน M16** *ซึ่ง* [O_S บรรจุกระสุน] พร้อมทั้งจะเหนี่ยวไกยิงได้ทันที

เมื่อคำนามหลักที่อนุประโยคเข้าไปขยายมีคุณสมบัติทางความหมายเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต ประเภทรูปธรรม ได้แก่ **ลูกบอล** ใน (46) ก. และ **ปืน M16** ใน (46) ข. *ที่* และ *ซึ่ง* ก็ยังสามารถไปปรากฏร่วมได้เช่นกันโดยไม่จำเป็นต้องมีรูปแปรใดๆ เพื่อบ่งชี้คุณสมบัติของคำนามหลัก

(47) ก. เขาสอบผ่านอย่างไม่มีปัญหา เหมือนใจเลยพาไปเลี้ยงฉลองที่ร้านแม่ค ที่ [\mathcal{O}_S เคยทำน้ำหก]

ข. ปัจจุบันทางการนำมาตั้งแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑ์ ซึ่ง [\mathcal{O}_S อยู่อีกฟากหนึ่งของสุสาน]

ตัวอย่าง (47) เป็นหลักฐานว่า *ที่* และ *ซึ่ง* ไม่มีบทบาทในการบ่งชี้คุณสมบัติของคำนามหลักเลย เพราะกรณีนี้พวกมันปรากฏกับคำนามหลักที่มีคุณสมบัติความเป็นสถานที่ ได้แก่ *ร้านแม่ค* ใน (47) ก. และ *พิพิธภัณฑ์* ใน (47) ข. ได้โดยที่ยังคงรูปเดิม

(48) ก. คงต้องรอถึงพรุ่งนี้ ที่ [\mathcal{O}_S จะไปขนมาหรือหาซื้อเพิ่มเติม]

ข. พอจวนถึงปลายเดือนธันวา ซึ่ง [\mathcal{O}_S เป็นเดือนสุดท้ายของปี] ก็รู้สึกหมองหม่น

เมื่อคำนามหลักที่อนุประโยคเข้าไปขยายมีคุณสมบัติความเป็นช่วงเวลา ได้แก่ *พรุ่งนี้* ใน (48) ก. และ *ปลายเดือนธันวา* ใน (48) ข. ก็ยังสามารถปรากฏกับ *ที่* และ *ซึ่ง* ได้ แสดงให้เห็นว่าคุณสมบัติของคำนามหลักไม่ได้เป็นเงื่อนไขการปรากฏของพวกมัน

(49) ก. จะบอกอะไรให้นะ มันเป็นเรื่องเลวร้ายที่สุด ที่ [\mathcal{O}_S เคยเกิดขึ้นกับชีวิตฉันเลย]

ข. ความเจ็บปวด ที่ [\mathcal{O}_S ถ่ายทอดระหว่างกัน] กลับกลายเป็นความเข้าใจ

แม้ว่าคำนามหลัก เรื่องเลวร้ายที่สุดใน (49) ก. และ *ความเจ็บปวด* ใน (49) ข. ต่างก็มีคุณสมบัติทางความหมายเป็นสิ่งไม่ชีวิตและมีความเป็นนามธรรม แต่จะเห็นได้ว่า *ที่* และ *ซึ่ง* สามารถปรากฏร่วมได้ เหมือนกับที่พวกมันปรากฏร่วมกับคำนามหลักที่มีคุณสมบัติแบบอื่นๆ ที่ยกตัวอย่างมาทั้งหมด

ดังนั้น หลักฐานใน (44 – 49) แสดงให้เห็นว่า *ที่* และ *ซึ่ง* สามารถปรากฏระหว่างคำนามหลักและอนุประโยคขยายได้ทุกกรณี โดยไม่จำกัดคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และทางอรรถศาสตร์ของคำนามหลัก หรือหน้าที่ของอนุประโยคขยาย อีกทั้งในภาษาไทยยังไม่มีกรณการเข้ารหัสด้วยวิธีหนึ่งวิธีใด เพื่อแสดงให้เห็นว่า *ที่* และ *ซึ่ง* ทำหน้าที่แทนคำนามหลักเหล่านั้น นี่จึงเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่ผู้วิจัยมองว่า *ที่* และ *ซึ่ง* ไม่สมควรถูกเรียกว่า “ประพันธสรรพนาม” ตามที่พระยาอุปกิตศิลปสารกล่าวอ้าง

3. การปรากฏของ *ที่* และ *ซึ่ง* กับกลวิธีคังสรรพนาม

เหตุผลสนับสนุนประการสุดท้ายนี้สืบเนื่องมาจากการอภิปรายในหัวข้อย่อย 7.2.1 ซึ่งผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามประเภทที่แสดงการมีตัวอ้างอิงร่วมระหว่างคำนามหลักกับอาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคด้วยกลวิธีคังสรรพนาม เช่น

(50) นอกจากจะไม่ดีขึ้นเลย บัวยังไปพาคน ที่ [เขาเรียกร้อยอยู่แล้ว] แยกไปด้วยกันอีก

(51) หนูนึกว่าเขาจะรักหนูจริงๆ ขนาด**ต่อ** ซึ่ง [เขาเคยบอกหนูต่อหน้าครอบครัวเขา ว่าเขารัก หนูอย่างที่สุด] บทสุดท้ายก็ยังทิ้งหนูไปแบบไม่เหลือเยื่อใย

จะเห็นได้ว่า แม้อนุประโยคขยายใน (38) และ (39) มีบุรุษสรรพนาม *เขา* ซึ่งอ้างถึงคำนามหลัก *คน* และ *ต่อ* อยู่แล้ว แต่ระหว่างส่วนหลักและส่วนขยายก็ยังมี *ที่* และ *ซึ่ง* ปรากฏอยู่อีก ผู้วิจัยมองว่าหาก *ที่* และ *ซึ่ง* ทำหน้าที่เป็นสรรพนามจริงตามที่พระยาอุปกิตศิลปสารกล่าวอ้าง เราต้องไม่พบ *ที่* และ *ซึ่ง* ปรากฏกับสรรพนามซ้ำอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับคำ *wh-* ในภาษาอังกฤษ ตามตัวอย่างด้านล่างนี้

(52) ก. This is **the book** which [I love to read.]

ข. *This is **the book** which [I love to read **it**.]

ผู้วิจัยทดสอบด้วยการสร้างคู่ประโยค (52) ซึ่งไม่มีอาร์กิวเมนต์ตำแหน่งใดในอนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมของคำนามหลัก *the book* เพราะตัวอ้างอิงร่วมถูกแทนที่ด้วยประพันธสรรพนาม *which* ไปเรียบร้อยแล้ว ส่งผลให้ตำแหน่งที่เคยเป็นตัวอ้างอิงร่วมว่างลงเหลือเพียงช่องว่าง ทว่า (52) ข. เป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์ เพราะตัวอ้างอิงร่วมในอนุประโยคยังคงปรากฏอยู่ในรูปของคำสรรพนาม *it* ทั้งที่มี *which* อยู่แล้ว เพราะฉะนั้น การที่คำว่า *ที่* และ *ซึ่ง* ยังคงปรากฏร่วมกับกลวิธีคงสรรพนามได้โดยไม่ละเมิดกฎเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์จึงเป็นเรื่องยืนยันว่าพวกมันไม่สมควรถูกเรียกว่าประพันธสรรพนาม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เหตุผล 3 ประการข้างต้น ได้แก่

1. *ที่* และ *ซึ่ง* ไม่สามารถปรากฏในฐานะคำสรรพนาม เมื่ออยู่นอกบริบทของหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนาม
2. *ที่* และ *ซึ่ง* ไม่มีสามารถบ่งชี้บทบาททางความหมายและตำแหน่งทางไวยากรณ์ของคำนามหรือนามวลีหลักที่อนุประโยคไปขยายได้
3. *ที่* และ *ซึ่ง* ยังสามารถปรากฏได้ แม้หน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามจะใช้กลวิธีคงสรรพนาม

เป็นหลักฐานสนับสนุนว่า *ที่* และ *ซึ่ง* ขาดคุณสมบัติของความเป็นคำสรรพนาม ดังนั้น จึงไม่สมควรที่จะถูกเรียกว่า “ประพันธสรรพนาม” ตามที่พระยาอุปกิตศิลปสารเทียบเคียง *ที่* และ *ซึ่ง* กับคำ *wh-* ในภาษาอังกฤษที่ได้ชื่อว่า relative pronoun อนึ่ง วิทยานิพนธ์เล่มนี้เรียกรวมคำที่ปรากฏหน้าอนุประโยคขยายคำนามโดยอ้างอิงตามตำแหน่งการปรากฏของพวกมันว่า “ตัวนำอนุประโยคขยายคำนาม”

บรรณานุกรม

- Anderon, S., & Smith, R. (2017). *Non-templatic plural reduplication in Tohono O'odham*. Paper presented at the 34th West Coast Conference on Formal Linguistics (WCCFL).
- Anderson, S. R. (1992). *A-morphous morphology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Aroonmanakun, W. (2007, 13-15 December 2007). *Thoughts on word and sentence segmentation in Thai*. Paper presented at the 7th International Symposium on Natural Language Processing (SNLP-2017), Pattaya, Thailand.
- Aroonmanakun, W. (2015). The use of context vectors in determining Thai compounds. *Linguistic Research*, 32(1), 1-20.
- Arsenijević, B., & Gračanin-Yukse, M. (2016). Agreement and the structure of relative clauses. *Glossa: a journal of general linguistics*, 17(1), 1-16.
- Baker, M. (1996). *The polysynthesis parameter*. New York: Oxford University Press. .
- Bandhmedha, N. (1976). *Noun phrase deletion in Thai*. (Ph.D. dissertation), University of Washington.
- Bauer, L. (1998). When is a sequence of noun + noun a compound in English? *English Language and Linguistics*, 2, 65-86.
- Bauer, L. (2003). *Introducing linguistic morphology*. Washington DC: Georgetown University Press.
- Bloomfield, L. (1933). *Language*. New York: Holt, Reinhart and Winston.
- Bybee, J., & Thompson, S. (1997, 14-27 February 1997). *Three frequency effects*. Paper presented at the the 23rd Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society (23 BLS), Berkeley, CA.
- Cha, J.-Y. (1998). Relative clause or noun complement clause: the diagnoses. In B. S. Park & J.-H. S. Yoon (Eds.), *Selected papers from the 11th International on Korean Linguistics* (pp. 73 – 82). Seoul: International Circle of Korean Linguistics.
- Chomsky, N. (1965). *Aspects of the theory of syntax*. Cambridge: MIT Press.
- Cinque, G. (1993). A null theory of phrase and compound stress. *Linguistic Inquiry*, 24(2),

239-297.

- Cinque, G. (2011). On double-headed relative clauses. *Revista de Estudos Linguísticos da Universidade do Porto*, 1(6), 67 – 91.
- Comrie, B. (1989). *Language universals and linguistic typology*. Chicago: University of Chicago Press.
- Comrie, B. (1996). *The unity of noun-modifying clauses in Asian Languages*. Paper presented at the Pan-Asiatic Linguistic: proceeding of the fourth international symposium on languages and linguistics Volume 3, Mahidol University at Salaya.
- Comrie, B. (1998a). Attributive clauses in Asian languages: towards an areal typology. In W. Boeder & C. Schroeder (Eds.), *Sprache in Raum und Zeit, In memoriam Johannes Bechert* (pp. 51-60). Tübingen: Gunter Narr.
- Comrie, B. (1998b). Rethinking the typology of relative clauses. *Language Design*, 1, 59-86.
- Comrie, B. (1999). Relative clauses: Structure and typology on the periphery of Standard English. In P. Collins & D. Lee (Eds.), *The clause in English: In honour of Rodney Huddleston, Studies in language companion*. Amsterdam: John Benjamins.
- Comrie, B. (2017). Conclusion. In Y. Matsumoto, B. Comrie & P. Sells (Eds.), *Noun-Modifying Clause Constructions in Languages of Eurasia: Rethinking theoretical and geographical boundaries* (pp. 331-337). Cambridge: John Benjamins.
- Comrie, B., & Horie, K. (1995). Complement clauses vs. relative clauses: some Khmer evidence. In W. Abraham (Ed.), *Discourse grammar and typology: Papers in honor of John W.M. Verhaar* (pp. 65-75). Amsterdam: John Benjamins.
- Comrie, B., & Keenan, E. (1979). Noun phrase accessibility revisited. *Language*, 55(3), 649 – 664.
- Comrie, B., & Kuteva, T. (2013a). Relativization on obliques. *The World Atlas of Language Structures Online*. Retrieved 7 January, 2014, from <http://wals.info/chapter/123>
- Comrie, B., & Kuteva, T. (2013b). Relativization on subjects. *The World Atlas of Language Structures Online*. Retrieved 7 January, 2014, from <http://wals.info/chapter/122>
- Comrie, B., & Kuteva, T. (2013c). Relativization strategies. *The World Atlas of Language*

- Structures Online*. Retrieved 7 January, 2014, from <http://wals.info/chapter/s8>
- DeMelo, W. (2007). Linguistic typology: Relative clauses. Retrieved 16 January, 2014, from <http://wolfgang.demelo.de/typology/lecture5.pdf>
- Dixon, R. M. W., & Aikhenvald, A. (2000). Introduction. In R. M. W. Dixon & A. Aikhenvald (Eds.), *Changing Valency: case studies in transitivity* (pp. 1-29). Cambridge: Cambridge University Press.
- Dowty, D. (1991). Thematic proto-roles and argument selection. *Language*, 67(3), 547-619. doi: 10.2307/415037
- Dressler, W. (2006). Compound types. In G. Libben & G. Jarema (Eds.), *The representation and processing of compound words* (pp. 23-44). Oxford: Oxford University Press.
- Dryer, M. (2013). Order of relative clause and noun. *The World Atlas of Language Structures Online*. Retrieved 24 March, 2014, from <http://wals.info/chapter/90>
- Ekniyom, P. (1971). *Relative clauses in Thai*. (Master's thesis), University of Washington.
- Fillmore, C. (1968). The case for case. In E. Bach & R. T. Harms (Eds.), *Universals in Linguistic Theory* (pp. 1-88). New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Fillmore, C. (1982). Frame semantics *Linguistics in the morning calm* (pp. 111-137). Seoul: Hanshin Publishing.
- Fillmore, C. (1985). Frames and the semantics of understanding. *Quaderni di Semantica*, 4(2), 222-254.
- Francis, W. N. (1958). *The structure of American English*. New York: The Ronald Press.
- Givon, T. (2001). *Syntax: An introduction* (Vol. 2). Amsterdam: John Benjamins.
- Goldberg, A. (1995). *Constructions: A construction grammar approach to argument structure*. Oxford: Oxford University Press.
- Golumbia, D. (2004). The interpretation of nonconfigurality. *Language & Communication*, 24(1), 1-22.
- Haiman, J. (1994). Ritualization and the development of language. In W. Pagliuca (Ed.), *Perspectives on Grammaticalization* (pp. 3-28). Amsterdam: John Benjamins.
- Hale, K. (1983). Warlpiri and the grammar of non-configurational languages. *Natural Language & Linguistic Theory*, 1(1), 5-47.

- Halliday, M. A. K., & Matthiessen, C. M. I. M. (2004). *An introduction to functional grammar* (3 ed.). London: Hodder Arnold.
- Haspelmath, M. (2008). *Framework-free grammatical theory* Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. Retrieved from <http://wwwstaff.eva.mpg.de/~haspelmt/Frameworkfree.pdf>
- Hawkins, J. A. (2009). Language universals and the performance-grammar correspondence hypothesis. In M. H. Christiansen, C. Collins & S. Edelman (Eds.), *Language Universals* (pp. 54-79). Oxford: Oxford University Press.
- Heine, B., & Kuteva, T. (2007). *The genesis of grammar*. New York: Oxford University Press.
- Higbie, J., & Thinsan, S. (2003). *Thai reference grammar : the structure of spoken Thai*. Bangkok: Orchid Press.
- Hockett, C. F. (1958). *A course in modern linguistics*. New York: The McMillan Company.
- Hongthong, K., Thepkanjana, K., & Aroonmanakun, W. (2018). Is there a dichotomy between synthetic compounds and phrases in Thai? *Taiwan Journal of Linguistics*, 17(1), 49-77.
- Horie, K. (2001). Complement clauses. In M. Haspelmath, E. König, W. Oesterreicher & W. Raible. (Eds.), *Language typology and language universals* (Vol. 2, pp. 979 – 992). Berlin: Walter de Gruyter.
- Intasaw, N., & Aroonmanakun, W. (2013). *Basic Principles for Segmenting Thai EDUs*. Paper presented at the 27th Pacific Asia Conference on Language, Information, and Computation (PACLIC), Taipei.
- Iwasaki, S., & Ingkaphirom, P. (2005). *A reference grammar of Thai*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jacobs, R. A., & Rosenbaum, P. S. (1968). *English transformational grammar*. Waltham: Blaisdell Publishing.
- Jagacinski, N. (1991). *Waa and complement-taking predicates in Thai*. Paper presented at the 1st Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society (SEALS I), Tempe, AZ.
- Jespersen, O. (1926). *Notes on relative clauses*. Oxford: Clarendon Press.
- Kari, E. E. (2012). Endoclitization and the lexical integrity hypothesis: insights from

- Degema. In M. P. Larrañaga & P. Guijarro-Fuentes (Eds.), *Pronouns and Clitics in Early Language* (pp. 257-282). Göttingen: Mouton de Gruyter.
- Keenan, E. L. (1985). Relative clauses. In T. Shopen (Ed.), *Language typology and syntactic description: Complex constructions* (Vol. 2, pp. 141 – 170). Cambridge: Cambridge University Press.
- Keenan, E. L., & Comrie, B. (1977). Noun phrase accessibility and universal grammar. *Linguistic Inquiry*, 8(1), 63-99.
- Kullavanijaya, P. (1974). *Transitive Verbs in Thai*. (PhD), University of Hawaii (Honolulu).
- Kullavanijaya, P. (2008). A historical study of /thii/ in Thai. In A. V. N. Diller (Ed.), *The Tai-Kadai languages* (pp. 445-467). New York: Routledge.
- Kullavanijaya., P. (1968). *A Study of Preverbs in Thai*. (PhD), University of Hawaii.
- Kuno, S., & Wongkhomthong, P. (1981). Relative clauses in Thai. *Studies in Language*, 5, 195–226.
- Langacker, R. (1987). *Foundations of cognitive grammar*. Stanford: Stanford University Press.
- LaPolla, R. (2012). *Clausal noun-modifying constructions in Sino-Tibetan languages*. Paper presented at the 4th international conference on Sinology Academia Sinica, Taiwan.
- Li, C., & Thompson, S. (1981). *Mandarin Chinese: a Functional Reference Grammar*. Berkeley: University of California Press.
- Lieber, R., & Štekauer, P. (2009). Introduction: Status and definition of compounding. In R. Lieber & P. Štekauer (Eds.), *The Oxford Handbook of Compounding* (pp. 18-30). Oxford: Oxford University Press.
- Martinet, A. (1955). *Economie des changements phonétiques: Traite de phonologie diachronique*. Paris: Maisonneuve & Larose.
- Matsumoto, Y. (1988a). *Grammar and semantics of adnominal clauses in Japanese*. (Ph.D. Dissertation), University of California at Berkeley.
- Matsumoto, Y. (1988b). Semantics and pragmatics of noun-modifying constructions in Japanese. *Berkeley Linguistic Society*, 14, 166-175.
- Matsumoto, Y. (1989, 18-20 February 1989). *Japanese-Style Noun Modification in*

- English*. Paper presented at the 15th Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society, Berkeley, CA.
- Matsumoto, Y. (1990). The role of pragmatics in Japanese relative clause constructions. *Lingua*, 82, 111-129.
- Matsumoto, Y. (1996). Interaction of factors in construal: Japanese relative clauses. In M. Shibatani & S. A. Thompson (Eds.), *Grammatical constructions: Their form and meaning* (pp. 103-123). Oxford: Clarendon Press.
- Matsumoto, Y. (1997). *Noun-modifying constructions in Japanese*. Amsterdam: John Benjamins.
- Matsumoto, Y., Comrie, B., & Sells, P. (2017). *Noun-Modifying Clause Constructions in Languages of Eurasia. Rethinking theoretical and geographical boundaries*. Amsterdam: John Benjamins
- Mohanan, K. (1982). Grammatical relations and clause structure in Malayalam. In J. Bresnan (Ed.), *The mental representation of grammatical relations* (pp. 504-589). Cambridge: MIT Press.
- Muansuwan, N. (2002). *Verb Complexes in Thai*. (PhD), The State University of New York at Buffalo.
- Panupong, V. (1970). *Inter-sentence relations in Modern conversational Thai*. Bangkok: The Siam Society.
- Prasithratsint, A. (2005). *Nominalization and categorization of verbs in Thai*. Paper presented at the SEALS XV Papers from the 15th Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society (2003), Research School of Pacific and Asian Studies, The Australian National University.
- Prasithratsint, A. (2009, 1-2 May 2008). *The zero complementizer in Thai*. Paper presented at the Proceeding of Chula-Japan Linguistics Symposium, Bangkok.
- Prasithratsint, A. (2010, 10-11 June 2010). *Lexicalization of syntactic constructions in Thai*. Paper presented at the 20th Anniversary Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society (SEALS 20), Zurich, Switzerland.
- Rangkupan, S. (2000). *Characteristics of Psychological Perspective in Thai Narrative Discourse*. (PhD), University of Buffalo.
- Sabbarao, K. (2012). Noun modification: Relative clauses. In K. V. Subbarao (Ed.), *South*

- Asian Languages: A Syntactic Typology* (pp. 263-312). Cambridge: Cambridge University Press.
- Savetamalya, S. (1989). *Thai nouns and noun phrases: A lexicase analysis*. (Ph.D dissertation), University of Hawaii.
- Schmid, H.-J. (2007). Entrenchment, salience, and basic levels. In D. Geeraerts & H. Cuyckens (Eds.), *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics* (pp. 117-138). New York: Oxford University Press.
- Schmid, H.-J. (2010). Does frequency in text instantiate entrenchment in the cognitive system? . In D. Glynn & K. Fischer (Eds.), *Quantitative Methods in Cognitive Semantics: Corpus-driven Approaches*. Berlin: de Gruyter Mouton.
- Singnoi, U. (2000). *Nominal constructions in Thai*. (Ph.D. dissertation), University of Oregon.
- Siriwittayakorn, T. (2018). The processing of relative clause attachment as a tool for resolving a problem in typology of relative clauses: Preliminary evidence from Thai data. *Journal of Psycholinguistic Research*, 47, 179-193.
- Sornhiran, P. (1978). *A transformational study of relative clauses in Thai*. (Ph.D. dissertation), University of Texas at Austin.
- Srioutai, J. (2004). *The Thai C1a1: A Marker of Tense or Modality?**. Paper presented at the University of Cambridge 2nd Postgraduate Conference in Language Research (CamLing), University of Cambridge
- Starosta, S. (1988). *The case for lexicase: An outline for lexicase grammatical theory*. London: Pinter.
- Talmy, L. (1996). Fictive motion in language and 'ception'. In P. Bloom, M. Peterson, L. Nadel & M. Garrett (Eds.), *Language and Space* (pp. 211-276). Cambridge: MIT Press.
- Talmy, L. (2000). *Toward a cognitive semantics, Volume I*. Cambridge: MIT Press.
- Thepkanjana, K. (1986). *Serial verb construction in Thai*. (PhD), University of Michigan.
- Thepkanjana, K. (1992, 8-10 January 1992). *Transitivity continuum in Thai*. Paper presented at the Pan Asiatic Linguistics: Proceedings of the 3rd International Symposium on Language and Linguistics, Bangkok.

- Van Valin, R. (2001). *An introduction to syntax*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Van Valin, R., & LaPolla, R. (1997). *Syntax: Structure, meaning, and function*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Velupillai, V. (2012). *An introduction to linguistic typology*. Amsterdam: John Benjamins.
- Warotamasikkhadit, U. (1976). Peculiarities of the Thai Substantive Verb Pen. In T. W. Gething, J. G. Harris & P. Kullavanijaya (Eds.), *Tai linguistics in honor of Fang-Kuei Li* (pp. 233-241). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Yamashita, H., Stowe, L., & Nakayama, M. (1990). Processing Japanese relative clause constructions. In H. Hoji & P. Clancy (Eds.), *Japanese/Korean Linguistics (volume 2)* (pp. 248-261). Stanford: Stanford Linguistics Association by the Center for the Study of Language and Information.
- Yaowapat, N. (2005). *Pronoun retention in Khmer and Thai relative clauses*. Paper presented at the 15th Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society 2003, Research School of Pacific and Asian Studies, Australian National University.
- Yaowapat, N., & Prasithratsint, A. (2008a). *Reduced relative clauses in Thai and Vietnamese*. Paper presented at the 16th annual meeting of the Southeast Asian Linguistics Society (2006), Canberra.
- Yaowapat, N., & Prasithratsint, A. (2008b). A typology of relative clauses in mainland Southeast Asian languages. *Mon-Khmer studies*, 38, 1-23.
- Zipf, G. (1949). *Human behavior and the principle of least effort*. Cambridge: Addison-Wesley Press.
- กึ่งกาญจน์ เทพกาญจน. (2559). *Grammaticalization* กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ฝ่ายวิจัย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คเชนทร์ ตัญศิริ. (2554). ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการณั้ลักษณะทางไวยากรณ์และการณั้ลักษณะประจำคำ: การศึกษาแบบอิงคลังข้อมูลภาษา. (ปริญญาดุขฎฐิบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- คเชนทร์ ตัญศิริ. (2556). “จะ”: อนาคต ความตั้งใจ และการคาดคะเน. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 53(3), 175-200.
- นworรณ พันธูเมธา. (2527). *ไวยากรณ์ไทย*. กรุงเทพฯ: รุ่่งเรื่องสาส์นการพิมพ์.
- นั้ท์ชนัน เยาวพัฒน์. (2551). พัฒนาการของพหูพจน์ที่ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย. (ปริญญาดุขฎฐิ

- บัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาร์ตัน พรหมปกากร. (2539). การแปรและการเปลี่ยนแปลงของคุณานุประโยคในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี กุลละวณิชย์. (2549). อนุประโยคขยายนาม: คุณานุประโยคและอนุประโยคเติมเต็มนาม. In อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Ed.), หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย (pp. 7-65). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐพล ทองแดง. (2552). หน่วยสร้างประธานรับกรกระทำในภาษาไทย. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร ภาณุพงศ์. (2526). ไวยากรณ์โครงสร้าง เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาไทย 3 (pp. 149-150). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สร้อยญา เสวตมาลย์. (2537). ลักษณะโครงสร้างของประพจน์วลีในภาษาไทย: ทฤษฎีศัพทการก. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุชาติพย์ เหมือนใจ. (2554). หน่วยสร้างแสดงเหตุการณ์ 3 หน่วยร่วมในภาษาไทย. (ปริญญาดุชฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุพันธุ์วณิช, อ. (2516). กาลในภาษาไทย. (ปริญญาดุชฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อภิญา สร้อยธูห่า. (2553). พหูพจน์ที่ของคำว่า "จะ" ในภาษาไทย. (ปริญญาดุชฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2549). หน่วยสร้างกรรมวาจก. In อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Ed.), หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2553). ชนิดของคำในภาษาไทย: การวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์โดยอาศัยฐานข้อมูลภาษาไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี สิงห์น้อย. (2548). คำนามประสม: ศาสตร์และศิลป์ในการสร้างคำไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุปกิตศิลปสาร. (2480). หลักภาษาไทย: อักษรวิธี วลีวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวกมลชนก หงษ์ทอง
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	Master of Arts (with distinction) in Applied Linguistics, University of York, England. อักษรศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ที่อยู่ปัจจุบัน	กรุงเทพมหานคร
รางวัลที่ได้รับ	เงินทุนการศึกษาและวิจัยเต็มจำนวนจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เงินทุนสนับสนุนผู้ช่วยวิจัย คลัสเตอร์วิจัยความมั่นคงของมนุษย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คะแนนรวมสูงสุดระดับประเทศ การสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาระบบกลาง (แอดมิชชัน)